

00057994

THE
ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY
TOWN HALL, BOMBAY-400 023.

57994

00057994

VOORBERIGT.

Aangenaam is het mij deze vrucht van vele jaren, het algemeen eindelijk te mogen aanbieden; het gunstig onthaal, mijne vorige werken ten deel gevallen, moedigde mij grootelijks aan dit te voltoojnen; het eerste handschrift van dit Woordenboek verging, zoo als men, des verkiezende, in de inleiding van mijn *Nederduitsch en Maleisch Woordenboek* kan zien, het tweede handschrift beviel mij na deszelfs voltoojning, zoo weinig, dat ik bijna den moed opgaf aan een derde te beginnen; echter vermeende ik het verzoek van vele eerbiedwaardige en kundige mannen niet te mogen weigeren, en begon het derde handschrift, waarvan dit boek een afdruk is; weinig zal ik tot inleiding van hetzelfde zeggen, daar het door mij als een onafscheidbaar gedeelte van mijn *Nederduitsch en Maleisch Woordenboek* beschouwd wordt; het volgende hoop ik zal voldoende zijn, om aan te toonen, welk gezag dit boek heeft.

Dit Woordenboek grondde ik op de beste geschriften der Maleijers, en heb hetzelfde met vele aanhalingen uit de beroemdste Schrijvers dier natie verrijkt, zoo als men bij het opslaan van hetzelfde dadelijk zal zien; de geschrif-

ten, waaruit ik voorbeelden ontleende, berusten alle op de Algemeene Secretarij; de voorste letters van de namen dier geschriften, geplaatst achter de vertaling van iedere aanhaling, zijn *kapitaal*; de ondervinding zal moeten bewijzen in hoe verre ik al dan niet naauwkeurig in de verduitsching der aanhalingen geweest ben; doch alhoewel van onnaauwkeurigheden in hetzelfde overtuigd, durf ik hopen, dat eene liefderijke toegevendheid van zoodanigen, die de moeite beseffen en erkennen, welke ik aan dit boek besteed heb, het gebrekkige, dat er ondanks mij zelve is ingeslopen, zal verschoonen.

Achter dit Woordenboek vindt men eenige uittreksels uit Maleische Geschiedenissen, welke ik vermeende dat tot handleiding en oefening dier taalonderzoekers zouden kunnen dienen, welke zich met ijver op de Maleische taal toeleggende, veelal van goede handschriften verstoken zijn; dezulken hoop ik geenen ondienst gedaan te hebben door de vertalingen van sommige dier uittreksels er achter te voegen, daar ik tevens vertrouwd, dat men het mij ten goede zal houden, de overige onvertaald te hebben gelaten, terwijl ik daardoor eene geschikte gelegenheid aan de onderzoekers der Maleische taal dacht te verschaffen, om zich zelve te leeren oefenen.

Mogt dit Woordenboek zoo veel nut verspreiden, als het mij moeite gekost heeft, dan zal ik niet te vergeefs gearbeid hebben.

Wettevrede bij Batavia, den 6. mei 1825.

DE SCHRIJVER.

VERKLARING

DER

KAPITALE LETTERS,

WELKE ACHTER DE VERTALING DER AANHALINGEN
GEPLAATST ZIJN.

SULT. IBR.	beteekent	<i>Ihikájat Sulháu Ibráhicm.</i>	
ISM. JAT.	„	„	<i>Isma Jatiem.</i>
ISK.	„	„	<i>Iskander dzoe 'l Karnein.</i>
Dj. M.	„	„	<i>Poetrie Djóhor Mdnikam.</i>
A. M.	„	„	<i>Ahhmad Mohhammad.</i>
P. D.	„	„	<i>Palandokh djináka.</i>
II. V. M.	„	„	<i>M'radj Nabie Mohhammad of He- melvaart van Mohhammad.</i>
S. S.	„	„	<i>Suláletu 'l Saláthien.</i>
B. R.	„	„	<i>Boenga rampej.</i>
I. P.	„	„	<i>Indra Petara.</i>
D. M. L.	„	„	<i>Dewie Mengindra Lakhsána.</i>
M. R.	„		<i>Makota segala Rádja.</i>
MAL. BR.	„		Maleische brief.
S. B. S.	„	<i>Siár (Sàir) Bida Sarej.</i>	} gedichten.
R. M.	„	<i>Radin Mantrie.</i>	
B. v.	„		Bijbelvertaling.
MAL. P.	„		Maleische Pantou.

VERKLARING

DER

KAPITALE LETTERS,

AANTOONENDE UIT WELKE TALEN DE WOORDEN
ONTLEEND ZIJN.

AR.	bctcekent	Arabisch.
PERZ.	„	Perzisch.
HIND.	„	Hindostansch.
SANSKR.	„	Sanskritisch.
BENG.	„	Bengaalsch.
SUND.	„	Sundaasch.
JAV.	„	Javaansch.
JAP.	„	Japansch.
SIN.	„	Sineesch.
NEDERD.	„	Nederduitsch.
ENG.	„	Engelsch.
PORT.	„	Portugeesch.

Omtrent de afgeleide woorden valt nog op te merken, dat de-
zelfde veelal bij de grondwoorden moeten gezocht worden; zoo als:
Ka-bendr-an vindt men bij *benar*; *Pen-dapát-an* op *ddpat*, enz.
Wijders zie men in de Maleische Spraakkunst, hoedanig de woor-
den afgeleid worden.

MALEISCH EN NEDERDUITSCH WOORDENBOEK.

ا d (lang) en a (kort). De eerste letter van het Arabisch, Perzisch en Maleisch Alphabet, heet *ālif* en neemt den klank van *e*, *i*, *o*, *oe* en *u* aan.

أب *ab*, AR. vader; *abī* vader (in den vierden naamval).

أب *āba-āba*, SUND. tuig, huisraad, goederen, takel, gareel. *Abā-āba kapal* scheepsgeredeedschap. *Kend-kan āba-āba pada prahoc* een vaartuig optakelen.

أبا *ibā* en *ibāt*, AR. weigeren.

أبد *abad*, AR. en HIND. eeuw, eeuwigheid, zonder einde. *Abadie* eeuwig. *Abadiejat* eeuwigheid.

أبراهيم *ibrāhiem*, AR. Abraham, de aartsvader, eigenram.

أبريل *abriel*, AR. april.

أبى *abis* gedaan (zie *hābis*).

أبغ *abang*, JAV. rood.

أبغ *ābang*, oudste broeder of zuster; vriend, vriendin.

أبليس *iblis*, AR. duivel, verleider.

أبى *abam* dwarsbalk, steunbalk.

أبن *ibn*, *ibnoe* of *ibni*, AR. zoon. Zie SULT. IER., bladz. 1.

ابنتار *abantara* heraut (Zie *bantara*)

ابنوس *abnoes*, AR. ebbenhout.

ابو *aboe* asch, stof (zie *hadboe*).

ابهت *ubhat*, AR. heerlijkheid.

ابي *abai* of *abej* veronachtzamen, ligzachten.

اتر *ator* en *hator* orde, regelmaat, rij, rang, vorm, regel; rangschikken, in orde zetten, opzeten. *Maka kâta Poetrie permei-soerie Indra ka-pada Poetrie Niela Gindie, Adinda ator-lah boewah tjokej ieni, maka Poetri Niela Gindie pôn menjumbuh serâja meng-ator tjokej ietoe; maka di liehat Poetrie Indra ter-lâloe indah-indah ator-nja boewah tjokej ietoe* de Vorstin Indra zeide tegen de prinses Niela Gindie: zet gij mijne vriendin de stukken van het tokodillebord in orde; de Prinses boog zich, rangschikte dezelve, en de Vorstin Indra zag dat de plaatting allerjuist was. ISM. JAT. bladz. 75. reg. 6. v. b.

اتس *atas* op, boven, over, in, omtrent. *Di-atas* boven. *Ka-atas* omhoog, opwaarts, naar boven, op. *Di-atas batoe kapâla ptek* op mijne hoofdelijke verantwoording. *Meng-atas* verheffen. *Maka hamba ndjikh ka-atas martjoe poeloe icloe* en ik klom op (beklom) den wachttorenen van dat eiland. ISM. JAT. bladz. 18. reg. 2. v. b.

اتغ *tong* dobberen, drijven, in onzekerheid verkeeren, twijfelmoedig zijn. *Per-atong-an* dobbering, twijfelmoedigheid, onzekerheid.

اتف *atap* dak, dekriet. *Ber-atap* een dak hebben. *Meng-atap* dekken, (met riet, pannen of iets anders).

اتم *oetama*, HIND. keurig, uitmuntend, volmaakt, best.

اتو *atau* of *atawa* of, anders, hetzij. *Djikaloe akoe ber-anakh s'orang laki-laki atau perampoewan* indien ik eenen zoon of eene dochter krijg. ISM. JAT. bladz. 120. reg. 7. v. b.

اتوسن *oetoes-an* gezant, ambassadeur; gezantschap (zie *oetos*). *Maka kâta Isma Jâtiem pada Ajdra ietoe, hej Ajdra ietoe, pergie-lah angkau dengan s'brang oetoes-an iczi, menjimar di dilam rajat Râdia Saferdan jang bantikh icloe* Isma Jâtiem zeide tegen Ajara, he Ajara! ga gij met dezen afgezant in het talrijk leger van den Koning Saferdan, om hetzelfde te bespieden. ISM. JAT. bladz. 94. reg. 5. v. o.

ا ج

اقتبات *izbat*, AR. bevestiging, verzekering. *Izbat-kan*, bevestiging.
اثر *atzar*, AR. merk, teeken.

اثنين *iznein*, AR. twee. *Hadri iznein* maandag.

اجابت *idjabat*, AR. antwoord, verhooring.

اجازت *idjarat*, AR. verlof.

اجاص *idjats*, AR. pruim.

اجبار *idjbar*, AR. dwang.

اجر *adjar* leeren, onderwijzen, bĳspen, bestraffen, vermanen, onderrigten. *Ber-adjar* of *bel-adjar* leeren, onderwijs ontvangen. ISM. JAT. blad. 3. reg. 2. v. o. *Meng-adjar* onderwijzen. *Soekabel-adjar* leergierig. *Adjar-an en peng-adjar-an* leering, leerstuk, leerstelling, vermaning, berisping, bestraffing. *Pel-adjar* leerling, scholier. *Peng-adjar* leeraar. *Ba-pel-Adjar* een leerling hebben. *Ba-peng-adjar* een leermeester hebben. *Ba-pel-adjar-adjar-an* eene gedurige onderwijzing hebben. *Di pel-adjar-adjar-ie* gedurig onderwezen worden. *Ba-pel-adjar-adjar-ie* iemand gedurig onderwijzen.

اجر *adjar*, JAV. versterken.

اجف *adjong* of *adjeng* rangschikken, regelen, in slagorde scharen.

اجف *adjakh* of *adjokh* dringen, aanhouden, uitnooden, verzoeken, aansporen, aanporren, aanprikkelen, opwekken, aanhitsen, tergen, uitdagen, verbitteren, kwellen, plagen. *Maka Poetrie pernei-soeria Indra pĳn handakh-lah ber-mĳin ijoekj*, *maka di adjakh blek Tocwan Poetrie*, *s'orang pĳn tiejĳda mau akan sompah Isma Jatiem ietoe* de Koningin Indra tokodille willende spelen, noodde daartoe een ieder uit; doch niemand waagde zulks uithoofde den eed door Isma Jatiem gedaan. ISM. JAT. blad. 72. reg. 5. v. b. *Peng-adjakh* aandringen. *Peng-adjakh-an* aandrijving, aanhouding, aanporring.

اجف *adjokh* naäpen, napraten, spottenderwijs iets toestemmen als men het niet meent.

اجل *adjal* noodlot, bestemming, bepaald tijdstip, stervensuur. *Maka Baginda pĳn ter-laloe sĳki pĳjah*, *maka sekir Baginda*, *hampir-lich roepĳ-nja datang adjal-koe ieni* de Vorst werd zeer gevaar.

Ijck ziek en dacht, het schijnt dat mijn uiteinde nabij is. ISM. JAT. bladz. 137. reg. 6. v. b.

اجلي *adjlaj*, AR. klaar. *Daliet adjlaj* een klaar bewijs.

اجماع *idjmâd*, AR. overeenkomst.

اجمال *idjmâl*, AR. kort begrip.

اجوج *adjoedja* lasteren, babbelen. *Adjoedjâ-an* laster, klad, smaad.

اجوڭ *adjong* Sinesesch vaartuig, jouk.

اجي *adjie* godsdienstige boeken lezen; leeren, onderwijs ontvangen.

Maka (Isma Jaticu) pou di surah - kan oleh Ajah bondâ - nja meug -

- *Adjie ku-pada maolim Tsafiejân* Isma Jaticu werd door zijne ouders aan den leermeester Tsafiejân toevertrouwd, om onderwezen te worden. ISM. JAT. bladz. 3. reg. 9. v. b.

اجي *adjie*, JAV. een vorst, prins, de eerste in grootheid. *Sengâdjie* een vorst, koning.

اچار *atjara*, HIND. zaak, regtsgeding; pleiten. *Panggil atjara* dagvaarden.

اچر *atjar*, PERS. gezuurde spijzen, zuren, vruchten of eetwaren welke in azijn, zout en meer andere sterke kruiden ingelegd zijn, keukenzuren, inlegsel, inzultfel,

اچاون *atjawan* en *atjoewan* vorm, model, leest.

اچڭ *atjang* bode, boodschapper.

اچو *atjoe* dreigen.

اچوم *atjoem* ophitsen, tergen, verbitteren, vergrimmen, aanstooten, met ijver vervullen.

اچه *atjih* ACHIN, een haven en koninkrijk aan het noordwestelijk uiteinde van SUMATRA, dat voorheen een zeer machtige staat was.

اچيه *atjich* eene kleine soort van bloedzuigers, welke in de boschen gevonden wordt.

احتمال *ihhtimâl*, AR. mogelijkheid.

احتشام *ihhtisjâm*, AR. eerbied, eerbiedigheid.

احد *ahhad*, AR. een, eenig. *Hârie ahhad* de eerste dag der week, Zondag.

احسان *ihhsân*, AR. opregtheid, ongeveinsdheid.

أحمدق *ahhmakh* dwaas. MAT. V. v. 22.

أحوال *ahhoewäl*, AR. zaken, omstandigheden, zamenloop, staat, toestand. *Maka Isma Jatiem pân menjoeroh Rädja Indra Keila dan Ajära ietoe meng-hädap Baginda, mem-bawa soerat dan per-sambäh-an deri pada Isma Jatiem ietoe dan mengatä-kan figäla hääl ahhoewäl Rädja f.ih Roem Isma Jatiem beval den vorst van Indra Keila, alsmede Ajära voor zijne Majesteit te verschijnen, eenen brief en geschenken van hem (Isma Jatiem) mede te nemen en alle omstandigheden van den Koning van Roem mede te deelen.* ISM. JAT. bladz. 92. reg. 3. v. o.

أخذة *achádzut*, AR. een leengoed.

أخبار *ichbär*, AR. verkondigen.

اختصار *ichtisär*, AR. kort begrip, uittreksel.

اختلاف *ichtiläf*, AR. tegenstrijdigheid.

اختيار *ichtiejär*, AR. vrije wil, keus, verkiezing.

آخر *ächir*, AR. laatst, einde, uiteinde. *Pada ächir zamän in het laatste der dagen.*

أخرة *ächirat*, AR. het toekomstend leven, de volgende wereld. *Maka kära Nachödu ietoe, dlam doeniejä dan ächirat, soedarä-luh toewan-koe ka-pada hamba ieni voor deze en de volgende wereld, zeide de scheepskapitein, zijt gij mijn vriend, mijn heer!* ISM. JAT. blz. 15 reg. 11. v. b.

أخلاق *ichläts*, AR. vriendschap, toegenegenheid, oprechtheid, openhartigheid, reinheid des gemoeds; vriendschappelijk, genegen, opregt. *Maka käta nachödu kapal, demi Allah! toelus dan ichläts räsa häti hamba pada toewan hamba ik zweer u bij God! hernam het scheepshoofd dat het gevoel mijns harten jegens u, opregt en vriendschappelijk is.* ISM. JAT. blz. 12. reg. 6. v. o.

أدا *äda* zijn, wezen, bestaan; is, was; hebben, heeft; daar is, daar was, waren; zelfstandigheid, wezenlijkheid, aanzijn; bezig zijn; zich bevinden, bedragen. *Ada jang menängis äkan soedarä-nja, äda jang menängis äkan khaum kätoewargä-nja* er waren, die hunne vrienden beweenden, er waren, die hunne bloedverwanten beweenden, ISM. JAT. blz. 200. reg. 3. v. b. *Ieni tiejadä-luh for-bälas lägi öleh bejta* dit kan ook niet door mij vergolden wor-

den. ISM. JAT. blz. 152. reg. 8. v. o. *Maka semarbakā bawoe poetrie icloe*, āda lagi di tjiem oleh baginda icloe de welriekende geur der prinses werd nu door Zijne Majesteit geroken. *Meng-adā-kān* veroorzaken, aandoem, scheppen, aanzijn geven, verschaffen. *Ku-adā-an* aanzijn, bestaan, wezenlijkheid. *Bajik-lah kieta ber-sāmu-sāma semantāra āda lagi hheijāt kieta, kārana doeniejā ieni tiejādā ākan kekal adā-nja* laat ons zoo lang wij leven te zamen blijven, daar deze wereld niet eeuwigdurend zal zijn. ISM. JAT. blz. 219 reg. 10. v. b.

ادب *idub*, AR. minzaam, beleefd, beschaafd, wellevend; beleefdheid, hoffelijkheid, minzaamheid; manieren.

ادارة *ādara* of *oedāra* de lucht, dampkring, uitspanfel *Sjahdān ter-gumpieta boenji bedil-nja daw āsap-nja klam kibut roepā-nja nū ādara* voorts was het dondren der kartouwen geweldig, en de rook scheen het uitspanfel te verduisteren. ISM. JAT. blz. 186. reg. 1. v. b.

ادريس *idries*, AR. de profet *Enoch*, vermaard bij de Arabieren doos zijne ervarenheid in de verborgen wetenschappen. MARSDEN.

ادس *adas* of *ādis* veukel. *Atlas mānis* anijszaad.

ادغ *ādung* en *hādung* hinderlaag. *Meng-ādang* op den loer liggen. *Ber-ādang* in-eene hinderlaag liggen, begluren, belagen, becloeren, bespieden.

ادغ *adang-ādang* van tijd tot tijd, nu en dan, bijgeval (zie: *kādang*).

ادى *ādap* voor, tegen over, in tegenwoordigheid van, (zie: *hādap*).

ادشان *adapti* een titel voor een inlandsch hoofd, beteekenende zo veel als landvoogd, stadhouder, landdrost.

ادنون *adu-pōn* voorts, wijders, vervolgens, voor het overige, wat betreft ook *adu-pōn pe-rasā-an-koe* wat mijne gevoelens betreft. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o.

ادم *adam*, AR. ADAM, de man die voor de eerste mensch gehouden en door de mohamadanen als een profet beschouwd wordt. *Anakkē ādam* een kind van Adam, een sterfeling, een mensch. ISM. JAT. blz. 65. reg. 12. v. o.

ادند *adindu* jonger broeder of zuster, (wordt veel in de maleische geschiedenissen tuschen prinzen en prinsessen gebezigt); in het algemeen zegt men *asiekh* of *adej*; *adindu* wordt ook als geliefde

of beminde gebezigd. *Maka baginda pbn ber-tietah, hej adinda!* *Ala soewatoe rahsietja hindakk kakanda katâ-kan, k.loe-kiloe toewan amarah* ô mijne geliefde! zeide de Vorst, er bestaat een geheim dat ik (uwe gelie de, die ouder ben dan gij) u wilde openbaren, mogelijk zoudt gij er geraakt over worden. ISM. JAT. blz. 72. reg. 11. v. b.

أ *Adoe* slapen, rusten, liggen, (dit wordt veel van de grooten gezegd). *Maka toewan poetrie dun râdja pbn ber-adoe-luh dalam tieretj kalambne jag ka amas-an* de vorstin en de koning rustten achter de met goud versierde gordijnen. ISM. JAT. blz. 55. reg. 6. v. b. *Per-adoe an* om te rusten. *Tampat per-adoe-an* rustplaats, bed, opkamertje om te slapen. *Maka toewan poetrie Niela Gindi ietoe pbn kombali pada tampat gata per-adoe-an baginda ietoe* de prinses Niela Gindi keerde naar de rustkoets van den vorst terug. ISM. JAT. blz. 28. reg. 2. v. o.

أ *Adoe* te kennen geven, aanklagen, aanbrengen, zich vervoegen, beklagen, vertoonen, voordragen, voorhouden, voor oogen stellen, doen blijken, een bevel brengen; aanhitsen. *Adoe-Adoe hâjam hanan aanhitsen om te vechten. Serta ieja meng-adoe-kan hâil-nja ber-kierim amas sa-râdjau ietoe* en gaven hunne zaak betrekkelijk die mand met goud te kennen. ISM. JAT. blz. 102. reg. 9. v. o. *Apa-biela s'orang ber-dâtang sumbah dholo ka-padu râdja âtan meng-adoe-kan hâil-nja atas s'orang jung lâjin* wanneer zich iemand voor den koning begeet, om zich over een' ander te beklagen. SULT. IBR. blz. 79. en 80.

أ *adoh*, *adôhie* helaas! ach! eilaas! *meng-adoh* kermen.

أ *adiekh* of *adik* (*adej*) jonger broeder of zuster; vriend, vriendin (in eenen gemeenzamen zin gebruikelijk).

أ *idzin* verlof, toestemming. *Brie idzin* veroorloven, verlof geven, toestemmen. *Apa-biela tiejâda angka brie idzin*, *akoe kombalie* indien gij mij dit niet veroorlooft, keer ik terug. SULT. IBR. blz. 19 en 20. *Minta idzin* verlof vragen.

أ *ara* een naam van verschillende vijeboomen, dezelve geven vogellijn. MARSDEN.

أ *ara* of *arah* hoop, verwachting.

أ *irâdat*, AR. begeerte, neiging, bedoeling, wensch, oogmerk.

اربع *arba* of *reba* (*rebo*) AR. vierde. *Haris arba* woensdag, vierde dag der week.

ارت *arti* of *artie*, HIND. zin, beteekenis, meening, beduidenis, bedoelinge. *Meng-artie* vertaan, bevatten, begrijpen, onderscheiden, vatten. *Maka tietah baginda, hej Isma Jatiem, apa arti giren- am ietoe, kat-i-kan oleh-moe ka-pada-koe* de vorst zeide, he Isma Jatiem, wat is de zin van die beeldspraak? openbaar mij denzelve. ISM. JAT. blz. 7. reg. 5. v. b. *Hei soedra hamba, jang arif menangkap katu dan tahoe arti katu* o mijn vriend, die de woorden weet te vatten en derzelve zin te verstaan. ISM. JAT. blz. 15. reg. 1. v. o. *Betapa arti adil ietoe* hoedanig is de zin van regtvaardigheid of wat verstaat men door regtvaardigheid. SULR. BR. blz. 78. *Meng-artie-kan* uitleggen, te verstaan geven. *Artie-nja* dat is te zeggen, wel te verstaan. *Peng-artie-an* begrip, vatbaarheid.

ارز *araz*, AR. ceder, cederboom.

ارغ *arang* houtskool. *Kajoe arang* ebbenhout. *Arang para* roet.

ارک *arak*, of *arakh* een sterke drank. *Arak api* overgchaalde arak.

ارق *arakh* zegevierend inhalen, met staatse ontvangen, in triomf rondgaan. *Maka baginda doewa laki istrie pin memakkej pe-kajin ka-radja-an jang indah-indah laloe najik ka-atas djompâna, maka ber-arakh-lah kombali dengan segala boenji-boenjie-an di iering-kan segala radja-radja dan manrie, hoeloebalang, raijat sakaliën ber-arakh ietoe toedjoh kali ber-koelieling negrie* de beide vorstelijke echtgenooten kleedden zich in koninklijk gewaad dat zeer prachtig was, bestegen de draagkoets en keerden in zegepraal met volle muziek terug, gevolgd door verscheiden vorsten, rijks-grooten, legerhoofden en minderen, gaande zeven malen zegevierend om de stad. ISM. JAT. blz. 209. reg. 3. v. b. *Per-arak-an* triomfkoets, triomfkar, zegewagen, stellaadje om rondgedragen te worden. *Maka baginda pin menjeroeh ber-boewat per-arak-an toedjoh pangkat* de vorst beval een triomfstellaadje met zeven trappen (verdiepinggen) te vervaardigen. ISM. JAT. blz. 128. reg. 6. v. o. *Maka poetrie Mengindra Serej Boelan ietoe pin di najih-an baginda ka-atas per-arak-an ietoe* de prinses Mengindra Serej Boelan werd door den vorst op den zegewagen begeleid. ISM. JAT. blz. 129. reg. 12. v. o.

أركيبين *arkijën* wijders, voorts, vervolgens, eindelijk, daarop, daarna.

أرميني *armenie*, AR. Armeniaan.

أرواح *arocwâhh*, AR. geesten.

أروان *aroewân* zekere visch.

أروغ *ároeng* doorwaden. (zie *hároeng*).

أروم *droem* welriekend. (zie *hároem*).

أرة *arah* nabij, langs, naartoe.

أري *arie-ârie* de liezen. Baarmoeder. Waterblaas. Waterbeel.

أريس *aries* merg of sap van een boom.

أريغ *arieng* stinkend.

أزل الأزل *ázal il-ázal* eeuwigheid zonder begin, eeuwigheid der eeuwigheden, moeder der eeuwigheid, het boek van het noodlotgedenkboek. *Maka dâpat memarintah-kan icse istâna, bârang se-jâpu ter-foerat pada ázal-il ázal* diegene, welke in het boek van het noodlot (daarvoor) geschreven staat, zal de hofhouding bestuuren. ISM. JAT. blz. 150. reg. 12. v. b.

أس *âsa* enkel, eenig, een. *Ka-âsâ-an* eenheid. *Kérang âsa sa-râtus anakh râdja-râdja, jang dâtang ka negrie Semandra Negdra ictoe handakh me-mienang toewan poetrie* er kwamen (honderd min een) negen en negentig konings zonen te Samandra Negara om hun hof bij de prinses te maken. ISM. JAT. blz. 142. reg. 6. v. b.

أس *âsa* hoop, verwachting. *Poetus âsa* hopeloos. *Ber-âsa* hoop voeden, hopen, verwachten.

أسا *asâ* bewegen, wegnemen.

أساس *asâs*, AR. grondvestiging, grondslag.

أسة *oesdha* arbeid, moeite, oefening, nijverheid, ijver, ernst; arbeiden; streven. *Meng-oesahâ-kan* bevljtigen. *Peng-oesahâ-an* bevljting. *Per-oesahâ-an* arbeid, vlijt.

أساهن *asihan* (zie *esahan*) eene soort van wit katoen.

أستاد *ustâd* gaauw, handig, vlug.

أستان *astâna*, PERS. paais, hof. SULT. IBR. blz. 5. *Maka hâric pên mâlum-lah, daq baginda pên ber-angkat mdsokh ka dâlan*

astana de nacht kwam aan en de Vorst begaf zich in het binnenste van het paleis. ISM. JAT. blz. 24. reg. 3. v. b. *Istie astana* hofhouding.

استانبول *Istānbol*, AR. en PERS. Konstantinopel, eigenlijk *islambul*, dat zoo veel zegt, als eene stad, waar *islam*, het geloof, of de leer is, welke de Muselmannen belijden. De oude gebruikelijke naam was Konstantinije. (zie Björnsthäl's reizen, 4de deel).

استراحت *isterāhāt*, AR. rust, gemak, vrede, gezondheid; rustig, vreedzaam. *Toewan jang doedokh dengan isterāhāt dalam kraton negrie Palembang* mijnheer die vreedzaam in de kraton van Palembang woont.

استرية *istrie* huisvrouw, vrouw, getrouwde vrouw. *Maka kda Mega Niera ka-pada istrie-nja* nu zeide Mega Niera tot zijne vrouw. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o. *Ber-istrie* eene vrouw hebben, trouwen; getrouwd. *Ber-istrie-kan* huwen, eene vrouw nemen. *Ba-per-istrie-kan* eene vrouw doen nemen, uithuwelijken.

استعداد *istèddat*, AR. gewoonte, gewone cerbewijzingen, hoffelijkheid. *Maka Isma Jatiem pan mengut-i-kan parintah dan istèddat segula bedoewanda radja* Isma Jatiem verklaarde de wett en gebruiken der vorstelijke lijfwachters. ISM. JAT. blz. 10. reg. 9. v. o.

استغاثة *istighrātzah*, AR. zich beroepen.

استغفار الله *istighfār illah*, AR. voorbedding, verzoek om vergiffenis; God beware mij! God zegene mij! God vergeve mij! eene uitroeping van verbazing. *Istighfār illah loepa iengut bejta* God vergeve mij mijne achteeloosheid! ISM. JAT. blz. 165. reg. 6. v. o.

استيگيد *istinggarda*, PORT. musket, handgeweer.

استيگي *istanggie* reukwerk.

استفهام *istifhām*, AR. ondervraging.

استميوا *istimejwa* bijzonder, voornamelijk (speciaal); te meer. *Istimejwa ikne ieni pāzek* te meer daar ik een slaaf ben. ISM. JAT. blz. 112. reg. 9. v. b. *Istimejwa poela* daarenboven, hoeveel te meer.

اسد *asad*, AR. leeuw.

اسنگ *asing* afgelegen, verwijderd, bijzonder, vreemd *Sakili per-istiewa datang kapal deri negrie asing ka negrie Indra Patanie* op eenen zekeren tijd kwam er een schip uit een afgelegen land te Indra Patanie. ISM. JAT. blz. 10. reg. 5. v. o.

اسف *asap* rook. *Dan Asap bedil pón kelam kabut* en de rook van het schietgeweer was zeer dik. ISM. JAT. blz. 144. reg. 5. v. b.

اسكندر *iskander*, AR. ALEXANDER. *Maka Rádja Dewie sjaáhidin Mengindra Roepa dan Isma Mantrie dan Mangkos Boernie dan Rádja Indra Mengarna dengan segala anakh rádja-rádja dan Mantrie hoelochálang sekalién, ietoe-pón nájikh gádjah dan koeda, di ioring-kan óleh segala ráijet; dan segala leboh, pakan dan loerong ietoe-pón penoh-lah dengan ráijet sekalién meliehat lakoe ietoe seperti Idkos Sulthan Iskander menjerang-ie negrie de vorst Dewie, Mengindra Roepa, Isma Mantrie, benevens de Vizier, de Vorst Indra Mengarna en al de zoonen van de Vorsten, Rijksbestierders en Legerhoofden bestegen elefanten en paarden en werden door hunne onderdanen gevolgd; de straten, markten en paden waren opgepropt met volk, om dien optogt te zien, welke naar den optogt van Sulthan Alexander geleek, toen hij de rijken overweldigde.* ISM. JAT. blz. 205. reg. 3. v. b.

اسلام *islám*, AR. Muzelman, Mohamadaan, wat betrekking heeft op het Mohamadaansche geloof. *Karana kieta ienie síma islám, tiejálu hédros binasá-kan síma islám* want daar wij alle Mohamadanen zijn, is het ongeoorloofd elkander te verdelgen. ISM. JAT. blz. 89. reg. 9. v. b. *Islám* wordt ook voor het ware geloof gehouden, dat reeds voor Mohamad bestond, zulks blijkt uit de geschiedenis van Sulthan Iskander, waarin gezegd wordt, dat hij gekomen is om (*agama islám*) het ware geloof in te voeren.

اسم *asam* zuur, wrang, tamarinde. *Asam djáwa* tamarinde.

اسماعيل *ismáiel*, AR. ISMAEL.

اسو *asoe* oog- of hondstand. *Giegie asoe* hondstand.

اسونج *oesong*-an draagstoel (palanquin). *Maka Poetrie ietoe-pón nájikh ka-atas oesong-an* de prinses klom in de palanquin. ISM. JAT. blz. 109. reg. 3. v. b.

اسف *asah* wetten, scherpen. *Batoe peng-asah* wetsteen.

اسف *asoh* voeden, zoogen. *Lenang peng-asoh* eene min.

اسهان *asahan* de naam eener plaats op Sumatra.

اسهان *asahan* eene soort van wit katoen.

إشارة *isj'arat*, AR. wenk, teeken, knik. *Ihikáfat isj'arat* eene geschiedenis waarin wenken, waarschuwingen of raadgevingen voorkomen.

أصل *atsal*, AR. oorsprong, bron, ader. Geslacht, afittamming, ras, kast, familie. *Hej s'iddna Mantrie anakh sejápa ieni? maka káta Isma Mantrie ada-pín boedakh ieni anakh angkat hamba, ieja-pón anakh Mantrie djoega atsal-nja* he Opperrijksbestierder, wiens kind is dit? dit is mijn aangenomen kind, zeide Isma Mantrie, hetzelfde stamt van eenen Rijksbestierder af. ISM. JAT. blz. 136. reg. 7. v. b. *Maka káta órang tozwañ ietoe, hej órang moedah! demikiñ atsal-nja, uda-pón rádjá ieni soedah pergi ka Mekka*, -meninggal-kan ka-radjá-an-nja de oude man antwoordde, he jongeling! de oorzaak hiervan is deze: onze Vorst is naar Mekka gegaan, afitand doende van zijn rijk. SULT. IBR. bladz. 65.

أصل *atsal* ten zij, gezien, hetzij, zoodat, onder beding.

أطلس *athelas* en *antelas*, AR. fatijn.

إعتقاد *itikkid* geloof, het ware geloof.

أفخر *angar* of **angor* eer, liever, bij voorkeur, beter.

أغصان *angsa* en *gangsá*, HIND. gans. *Maka baginda dan Isma Mantrie pín me-moela-ic pe-kardjá-an ber-djága-djága toedjoh hárie toedjoh milam, dengan boenji-boenjie-an dan ber-socká-socká-an, mikkán mienom dan be-brópa karbau dan lemboe, kambing, angsa dan ietikh, ójam di sembiléh ákan órang ber-djága-djága ietoe* de vorst en Isma Jatiem maakten eenen aanvang met de feestplegtigheden, welke zeven ertmalen duurden, dezelve werden door muziek, vrolijkheden, spijs en drank verlevendigd; verscheiden buffels, osfen, geiten, ganzen, eenden en hoenders werden voor de feestelingen geslagt, ISM. JAT. blz. 192. reg. 4. v. o.

أغصان *angus* branden, schrooijen. *Kena angus* aanbranden. (zie *hàngus*).

أغصان *angšana* naam van een' bloemdragenden boom.

أغصان *angsur* voetje voor voetje voorwaarts gaan; in termijnen betalen. *Angsur-an* gezette afbetalingen op rekening.

أغصان *angsoeka*, HIND. naam van een' boom.

أغصان *angku*, HIND. figuur, onttrek, lijn, cijfer, nommer. Het ver-

dubbelingsteeken der Maleische woorden, zijnde de Arabische cijferletter ρ .

انكا *angkā* eene soort van apen. (zie *oengki*).

انكار *angkāra*, HIND. moedwillig, verwaand, laatdunkend, eigenwijs, vermetel, waanwijs; voorbarig, haastig, onbedacht, roekeloos; korniel, norsch, stuursch; verkeerd, dwars, verdraaid, eigenzinnig; versmadelijk, walgelijk; gemest, wel gevoed; vermoeden, waan, vermetelheid, laatdunkendheid, verkeerdheid, verdraaidheid, eigenzinnigheid.

انكات *angkat* ligten, opligten, ophieven, afligten; beginnen; vertrekken, reizen, weggaan, oprijzen; wegnemen; aannemen, opvoeden, groot brengen, opbrengen. *Maka hieding-an pōn di angkat crang-lah ka-hadāp-an madjelis* de bedienden bragten de spijzen op voor de vergadering. ISM. JAT. blz. 25. reg. 1. v. o. *Anakh angkat* een aangenomen kind. *Angkat-an* krijgstoet, leger, magt, toerusting, heffing, werving, rondgang. *Ber-angkat* vertrekken,

انكس *ankas*, HIND. spheer, spheerkeits.

انكس *ankas*, *ongkas* of *anggas* vogels, wild gevogelte. *Maka tatkala hampir-lah sadjar, maka bindang pōn belom ka-loewar men-ijhārie makān-an-nja, dan bintang pōn belom pdam ijhājā-nja dan segala anggas pōn belom terbang deri pada sārang-nja, maka Sulthan Ibrahiem pōn ka-loewar deri ddam astanā-nja* tegen het aanbreken van den dageraad, toen de dieren nog niet uitgegaan waren om hun voedsel te zoeken, de glans der sterren nog niet verdoofd was en het gevogelte zijne nesten nog niet verlaten had, trad de Sulthan Ibrahiem uit zijn paleis. SULT-IBR. blaz. 6.

انكوا *angkau* gij, u. *Maka baginda pōn memandang moeka Isma Jatiem, lāloe baginda ber-tietah, hej Isma Jatiem! hampir angkau ka-mārie* de vorst aanschouwde het gelaat van Isma Jatiem, en zeide: he Isma Jatiem! kom gij wat nader. ISM. JAT. blz. 5. reg. 1. v. o.

انكوت *angkoet* of *angkot* op den rug dragen. *Angkoet djer* water halen.

انكيس *inggris* Engelsch.

انكيرق *anggrekh* epidendrum, schorpioenbloem.

انكڤڤر *anggang* of *enggang* de renoceros vogel.

انكڤڤر *anggan* weigeren, niet inwilligen; ontkennen.

انكڤڤر *anggr*, PERS. druif, druiventros.

انكڤڤر *anggej* spotten, beschimpen.

انكڤڤر *angan-angan* gedachten, denkbeelden, meeningen, gevoelen; vooronderstellen.

انكڤڤر *angin* of *angien* wind. *Maka hamba me-nanti, tiejada djoega ber-tiejop angin* ik wachtte; doch de wind blies niet op. ISM. JAT blz. 16. reg. 1. v. o.

انكڤڤر *asiejoen* of *apicon*, AR. opium, heulsap.

انكڤڤر *dpa* wat, welke. *Apa pe-kardja-an toewan hamba ditang ka-pada hamba ieni* met welk oogmerk is mijn meester tot mij gekomen. SULT. IER. blaadz. 24.

انكڤڤر *dpi* of *dpie* vuur.

انكڤڤر *apa-lah* eilieve, ik bid u, wil zoon goed zijn. *Soerat ieni apa-lah kira-nja di sampej-kan toehan seroe lukaliën dilam ka hhadlerat tsohbat kieta* deze brief doe de heer der schepping voor het aanschijn van mijnen vriend geworden.

انكڤڤر *oep-ima* gelijken, gelijkheid, gelijkenis, model, vorm; gelijk, als of, bij voorbeeld.

انكڤڤر *oepaja*, HIND middel, list, uitvinding, verdichtfel, plan, ontwerp, schets, toecleg, verziuning, streek, kuiperij; konkelen, beramen.

انكڤڤر *dpa-biela* wanneer, tentijde dat, toen, tijdens. *Maka Baginda pón mem-brie tietah kapada Isma Jatiem, adi-pón deri pada har' ieni bahoewa angkau handakk koe soeroh meng-hampar-kan permadanie jang ka-amás-an ietoe dja-biela ákoe semájam* van heden af aan, zeide de Vorst tegen Isma Jatiem, zal ik u bevelen het vergulden tapijt uit te spreiden ten tijde dat (wanneer) ik gehoor zal verleenen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 3. v. o.

انكڤڤر *oepatjara* vertooning, voordragt, uitwendige vertooning.

انكڤڤر *apakh* vunzig, sterk, garstig.

انكڤڤر *apa-kila* wanneer, toen, tijdens dat, ten tijde van.

انكڤڤر *apam* dun koekje, oblic. *Maka iaja pergi per-láhan-láhan meng-ampir-kan dirie-nja ka-fada kadej órang men-djoewal apam*

hij ging langzaam naar de kraam van een' oblieverkoopster. ISM.

JAT. blz. 36. reg. 6. v. o.

اقي *api* kerri (oosterfche spijs).

اقيت *apiet*, HIND. persen, sluiten, toewringen, drukken. *Apiet-an* pers, molen. *Apiet-apiet-an* dambord.

اكي *akoe* ik, mij, wij, ons. *Akoe ka-docwa* wij beide. Bij verker-
ting bezigt men in zamenstelling *koë*. *Bahowa angkau handak koe*
koë soeroeh meng-hampar-kan permadanie ik zal u bevelen het
tapijt uit te spreiden. ISM. JAT. blz. 6. reg. 2. v. o.

اكي *akar* wortel. *Bir-akar* wortels hebben, wortels krijgen.

اكي *akas* ether, spheer.

اكي *akan* tot, voor, om, aan, met betrekking tot, rakende, betref-
fende, omdat, jegens, tegen, op; zal, wil, (temp. fut.) *Sjah-*
dan ieja-lah jang ber-bocwat rahhiem akan segala fukhier voorts
was hij het, die ontferming uitocende jegens alle bedelmonnikken.
ISM. JAT. blz. 2. reg. 11. v. b. *Maka Ten Derjoefah pèn ghreirat*
akau Radja en Ten Derjoefah werd verliefd op den Koning. ISM.
JAT. blz. 56. reg. 5. v. b. *Akan pem-balás-an* tot vergelding.
Djangan toewan-koe mendugis insjá Allah tãsta tiejãda akan lá-
ma toewan-koe di fiení ween niet mijne meesteres, gij zult door
Gods zegen niet lang hier zijn. ISM. JAT. blz. 124. reg. 2. v. b.
Djikaloë akoe tiejida táhoë akan parintaã ka-radja-an nistajã
ghraieb-lah namã-koe indien ik geen kennis van de rijkswet-
ten heb, zal mijn naam voorzeker bezwalkt worden. ISM. JAT.
blz. 162. reg. 10. v. b.

اكي *akoe* of *hikoe* belijden, bekennen, toestemmen, toegeven; erken-
nen; verbinden; staande houden, borg blijven. *Tiejida djoega di*
akoe-nja echter werd het niet door hem toegestemd (of) even-
wel beleed hij het niet. ISM. JAT. blz. 101. reg. 10. v. o.

اكي *agar* opdat, ten einde. *Maka Poetrie ieni koe tároh di dálan*
gedung dan istie-koe pèn koe soeroeh ber-sãma-sãma dan koe-
soeroeh hantãr hiedang-hiedang-an akan dieja agar ieja di kãrã-
kan menonggoe-ie khoboer poetrie deze prinses zal ik in het maga-
zijn verbergen en mijne vrouw bevelen bij haar te zijn, opdat men
van haar zeggen zal, dat zij het graaf der prinses bewaakt. ISM. JAT.
blz. 109. reg. 9. v. o.

اكي *agar-agar* zeewier.

اڤيس *ágas* of *ághî mug*.

اڤيغ *ágong* of *gong* een luidruchtig metalen speeltuig dat met eene soort van hamer geslagen wordt.

اڤيم *agama* godsdienst.

اڤوڠ *agoeng* hoofdzakelijk, hoofd. *Tiefang ágoeng* de groote mast

اڤه *agah* gisfen, schatten, beoordeelen, nagaan; omtrent, nabij, bijna.

اڤه *agih mug*, (musquito).

اڤهاري *agahàrie* midden, gemiddeld, gematigd.

الانون *illanon* en *iclanoen* een rooversvolk van *Mindanao*, dat de oostersche zeeën onveilig maakt.

الاهي *illahie*, Ar. van of betrekkelijk tot God, Goddelijk; ó God.

الانت *alat* gereedschap, werktuig, toerusting; krijgstuig, oorlogsgereedschap. *Maka segala mantrie me-nàjik dieja dengan Alat-nja* en de Rijksbestuurders beklommen de jagten in volle toerusting. ISM. JAT. blz. 144. reg. 2. v. b.

الحمد لله *ilhamedullah*, Ar. eere zij God! ISM. JAT. blz. 143. reg. 4. v. o.

الار *álor* vore, groef, ploegsnede, keep.

الار *álor* vlocijen, ook *هالير hálir*. *Maka meng-álor ájer seroek-an ietoe pada póhon-póhon dan hoetan-hoetan poeloe ieni* en dit beekwater vloeit door de boschen en wouden van dit eiland. ISM. JAT. blz. 201. reg. 12. v. b.

الغ *álang* zekere rooivogel, kikkendief.

الغ *álang-álang* dwars, breedte; dwarsbalken; lang grof en breed gras, eene soort van riet, dat veel op de bergen van Java en andere eilanden gevonden wordt, en tot schuilplaats der tijgers strekt. *Alang-kau* balken op stijlen leggen.

الغكه *álang-kah* is het niet? zou het niet? zal het niet? *Djikaloe di dengar-lah cleh s-gila anakh rádja-rádja ietoe, álang-kah sikit rasu hatie-nja?* inliên zulks door de zonen der Vorsten gehoord werd, zouden dezelve dan geen hartzeer gevoelen? ISM. JAT. blz. 168. reg. 11. v. o. *Maka kata-nja deri pada álang-kapalang bijik-lah ber-sádjá*. Zeggende: in plaats van wel uitgedost te gaan, zal ik maar zoo eenvoudig vertrekken. (zonder behoorlijke uitrusting). ISM. JAT. blz. 162. reg. 2. v. b.

الف *alif*, AR. de naam van de eerste letter van het Arabisch, Perzisch en Maleisch alfabet.

الفيريس *alfires*, PORT. krijgsofficier.

الاش *alpa*, HIND. onachtzaam, onoplettend, gedachtenloos; verwaarloozen, verzuimen.

الله *Allah*, AR. God. *Segala poedji bagi Allah* alle eer zij God!
ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b. *Bismiel lahier rahhman nierrahiem*
in den naam van God, den barmhartigen, den ontfermer. SULZ.
IBR. blz. 1. *Allah tãala* de Allerhoogste, de Almagtige. *Demã Allah* bij God! ik bezweer u.

الان *alon* zwellen, golven.

النته *alintah* of *lintah* bloedzuiger.

الو *aloe* stamper.

الو *aloe* ook *hãloe* drijven, jagen, wegzenden. *Maka hamba aloek-an deri ro:mah toewan hamba pergi menonggoe khoboer toewan* poëtie en ik zal u van huis zenden om het graf der prinses te gaan bewaken. ISM. JAT. blz. 110. reg. 9. v. o.

الواة *aloewãh*, AR. en PERS. aloë.

الرن *aloen* of *alon* aanrollen, zwellen, bewegen, kabbelen. *Ombakh meng-ãlon memitjah ka pantai* de rollende baren braken op het strand.

الاه *alah* verliezen, overwonnen worden; verlies. *Maka alah Rãdja Kieda Hindie ãleh Iskander* en de Koning Kieda Hindie werd door Alexander overwonnen. *Meng-ãlah-kan* bemagtigen, met geweld nemen. *Peng-ãlah-an* bemagtiging.

الاه *aleh* verzetten, verplaatsen.

الاهة *alihat*, AR. afgod, godendom.

الاهي *ilahie*, AR. ó God! goddelijk.

الاهية *ilahiejat*, AR. godheid, goddelijke natuur.

الاي *alie*, wenden, keeren. *Angin ber-ãlie* de wind draait.

الاي *alie-ãlie*, JAV. een singer. *Meng-ãlie* singeren; verhuizen.

أليف *alief*, AR. vriend; de eerste letter.

أليس *alies*, JAV. wenkbrauw.

أليشان *aliepan* duizendpoot. *Aliepan lara* roode duizendpoot.

أليه *alieh* svenden, keeren.

أما *amā* vervolgens. *Mā* moeder. *Mā tierie* schoonmoeder. *Mā ienang* voedstermoeder. *Mā moeda* vader's zuster.

أماراة *amārah* toorn, gramschap, grimmigheid; vertoornd, vergramd, grimmig, grimmig zijn, worden. *Pemārah* grimmig, haastig, korzelig.

إمام *imām*, AR. priester, voorganger in den Godsdiens.

إمامة *iemāmat*, AR. priesterschap.

أمان *amān*, AR. gerustheid, veiligheid.

أمانة *amānat*, AR. een pand dat men iemand toevertrouwt; trouw, getrouwheid.

أمباچج *ambāčjang* de vrugt gewoonlijk de paarden manga genaamd.

أمبالو *ambāloe* gomlak.

أمبت *ambat* achtervolgen, najagen, inhalen, achterhalen.

أمبت *imbit* met het gansche gezin vertrekken, opbreken. *Imbitkan* doen vertrekken.

أمبر *ambar* laf, smakeloos, verschaald.

أمبر *ambar* zich ergens dicht bij voegen. *S'orang pōn tiejāda dāpa* *eng - ambār - ie dieja niemand kon zich bij hem vervoegen.

أمبر *ambar-ambar* reukballetje, amber; zeker vrouwen sieraad.

أمبر *ambur*, of *hambur* drijven.

أمبس *ambos*, of *hambos* blazen, pompen.

أمبس *imbos* gelijk, eveneens.

أمبج *ambang* dorpel, drempel.

أمبج *ombang* dobberen, op het water spelen. *Per-ombang-an* dobbering.

امبڠ *ombang* mooi, fraai van gelaat. *Meng-ombang-ombang-an* zich voor het oog fraai vertoonen.

امبڠ *ambong* een groot bos hout. Schanskorf.

امبڠ *ambing* dragen.

امبڠ *ombakh* golf, baar. *Ber-ombakh* golven, onstuimig worden.

امبڠ *umbokh*, zoo noemt men een' slaaf dien men vriendelijk aanspreekt.

امبيل *ambil* nemen, halen; aannemen, aanvaaren *Peng-ambil-an* aanneming, afrekking, beneming. *Meng-ambil hati* het hart innemen. *Meng-ambil njawa* dooden. *Meng-ambil hkhkhrang ldjin* zich eens anders regt aumatigen. *Ambil pada kiti* kwalijk nemen.

امبول *ambol* wederom stuiten.

امبول *ombal* vochtig; damp, mist, mot.

امبول *ombol-ombol* vleugeltje, vlaggetje, vaandeltje.

امبلر *ombalar* stout, ongehoorzaam.

امبلوڠن *amboelongan* zekere plant.

امبن *amban* doek of sluijer, die over den regter schouder en onder den linker arm gedragen wordt. *Amban ejkor* staatriem. *Meng-amban* een kind in eene sluijer dragen.

امبن *ambon* schanskorf.

امبن *ambin* of *ambien*, JAV. verheven zitplaats.

امبن *ombon* dauw. *Ber-ombon* bedauwd. *Ombon-kan* iets in de dauw zetten. *Meng-ombon-ie* bedauwen.

امبه م ن *ambah-ambah-an* iets dat door verren afstand nauwelijks zigbaar is.

امبه *amboh* willen, begeeren, bewilligen, toestemmen. *Peng-amboh* bemiddelaar.

امبه *omboh* ronde plaat of bord onder aan den stok der Maleische blaasbalgen.

امبه *imbah*, JAV. bijdoen, bijvoegen, vermeerderen.

امبي *ombie* wortel die uit een' kokosnoot schiet.

امت *amat* zeer, bijzonder, boven mate, bij uitnemendheid, heel, grootelijks.

أمت *âmat* bezien, bekijken, opmerken, naauwkeurig gadeslaan.

Meng-âmat-amât-is aanhoudend naauwkeurig gadeslaan. *Peng-amat-amât-an* bespiegeling.

أمت *âmat* verbieden.

و

أمت *ummat*, AR. sekte, volk.

أمثال *amzâl*, AR. spreuken, spreekwijzen, voorbeelden.

أمس *Amas* of *mas* goud. *Ka-amâs-an* gouden, met goud versierd. *Mas ozrej* stofgoud. *Mas-ter-timpa* geslagen goud. *Mas soetji* zuiver goud. *Mas sa-mâta-mâta soetji* gelouterd goud. *Mas kar-djang* fijn goud van 24 karaat. *Amas kiepal* gouderts, klomp goud. *Mas moeda* slecht goud. *Mas toewah* lijn goud. *Kena mas* goud ontvangen, zich laten omkopen. *Ber-âmus* goud bezitten. *Amâs-is* vergulden, omkopen.

أمس *amis* goud.

إمساك *imsâk* vasthouden.

أمنع *Amang* dreigen. *Peng-âmang* dreiger. *Peng-amâng-an* bedreiging.

أمثى *ampa* ledig, (zie *hampa*).

أمثام *umpâma* gelijk, (zie *ocpâma*).

أمّنت *ampat* vier. *Ampat blus* veertien. *Ampat poeloh* veertig. *Sa-per-ampat* een vierde. *Tiega per-ampat* drie vierde.

أمّنت *ompat* achterklappen, lasteren. *Peng-ompat* een lasteraar. *Peng-ompat-an* achterklap.

أمّدل *ampedal* de maag.

أمّدو *ampedoe* gal.

أمّدر *ampir* nabij, schier, omtrent, (zie *hampir*).

أمّس *ampus* nieldoen, (zie *hâpus*).

أمّس *ompas* onderwerpen.

أمّس *impus* hof, tuin, erf, landgoed.

أمّق *ampang* in den weg leggen, assuiten.

أمّق *imping* of *omping* gerooste rijst die men uit de hand eet:

- أمڤڤڤ *amping* nabij, (zie *damping*).
- أمڤڤڤ *impang*, *ompang* beschoeijen, bedammen.
- أمڤڤڤ *ompong* mierennest.
- أمڤڤڤ *ompikh* bekoren, verleiden. *Peng-ompikh* verleider.
- أمڤڤڤ *ampaloe* gomlak.
- أمڤڤڤ *ompan* lokaas, voeder voor beesten.
- أمڤڤڤ *ampon* vergiffenis, vergeving. *Meng-ampon* vergiffenis schenken, vergeven.
- أمڤڤڤ *ampoe* in de hand vatten, bestieren, regeren.
- أمڤڤڤ *ampoelur* het merg van boomen.
- أمڤڤڤ *ampoenja* eigen, bez. v. n eigendom, eigendommelijk. *Jang ampoenja koeda icloe* de eigenaar van dat paard. *Mem-poenjâ-is* bezitten. *Ampoenjâ-kan* eigenen, toeëigenen, aanmatigen.
- أمڤڤڤ *ampoh* overvloeijen. *Ampoh-an* watervloed, zondvloed, overvloeijing.
- أمڤڤڤ *ampoh* zwavelkleur.
- أمڤڤڤ *ampci* wannen.
- أمڤڤڤ *ampie* uithangen, ophangen (als linnen).
- أمڤڤڤ *amakh* moeder.
- أمڤڤڤ *amokh* verwoed ergens op aanvallen. Moorden, met onverzadelijke bloeddorst moorden.
- أمڤڤڤ *amah* kleine wormen die somtijds in het aangezicht komen.
- أمڤڤڤ *âmien*, AR. *âmen*, het zij zoo, voorwaar. ISM. JAT. blz. 131. reg. 3. v. b.
- أمڤڤڤ *anânas* ananas, (zie *nânas*).
- أمڤڤڤ *anbiejâ*, AR. profeten, plur. van *nabie*.
- أمڤڤڤ *onta* kameel. Eene boete van vijftien spaansche matten. *Bocrong onta* struisvogel.
- أمڤڤڤ *antara* tuschenbeiden, tuschenruimte, tuschren. *Meng-an-*

tarâ - *ie* tusfchenbeiden komen, bemiddelen. *Per-antâra* midde-
laar. *Per-antarâ-an* tusfchenkomst, bemiddeling. *Pel-antarâ-
an* een gang, doortogt. *Piddang bêl-antara* woestijn. *Huetan bel-
antâra* een woest bosch. *Antarâ-sie* intreden, tusfchen komen,
iets voor iemand verzoeken.

انتبت *antat* bieden, aanbieden, aanbrengeu. *Peng-antat* aanbieder.
Peng-antât-an aanbieding.

انتبت *intit* verbergen, verftoppen.

انتوت *ontut* zwellen; gezwollen.

انتورم *antar-antar* stormbok.

انتورم ن *antar-antâr-an* zekere geregtigheid.

انتساب *intisâb*, Ar. betrekking.

انتغ *antang* rijstftamper.

انتغ *auting* oorring, bag.

انتغ *ontong* fortuin, voordeel, winst. *Ontong bâjik* goed geluk, voor-
spoed. *Ontong mâlang* of *ontong djâhat* ongeluk, tegenfpoed (*on-
tong* wordt veelal voor geluk gebezigd). *Ber-ontong* gelukkig.
Meng-ontong-kan bevoordeelen.

انتق *antakh* pijn verwekken, smarten; het fteeken van eene zweer.

انتق *antakh* het ftampen van een fchip. Het huppelen van een paard.

انتق *antokh* ergens tegen ftoeten.

انتق *antokh* dodderig, flaperig. *Meng-antokh* flaperig zijn.

انتق *intikh* fpikkel, fpat.

انتل *ontol* bol, pil, ronde mafsa; een koekje, rond broodje.

انتلس *antelas* of *athelas* fatijn.

انتم *antum*, (zie *hautam*), fmijten, ranfelen.

انتم *antum* koppelen, paren.

انتن *intan* diamant.

انتوتن *outoet-an* honigdauw, brand, ziekte in planten.

انتت *antah* niet goed geftampt. *Bras antah* rijst die niet goed ge-
ftampt is.

أنته *antah* uitdrukking van onzekerheid. Ik weet het niet; misschien, mogelijk, wie weet.

أنته *antek* spinnen.

إنها *intihā* of *intāhīe*, AR. einde; geëindigd. *Intāhīe el kalam* einde van den brief.

أندجت *indjat* tegen iets strijken, stooten.

أندجر *andjar* bewegen. *Meng-andjar* geleiden. *Peng-andjar* leidsman.

أندجغ *andjing* hond.

أندجغ *andjong* opperzaal, bovenkamer.

أندجغ *andjong* reiken, uitsteeken. *Meng-andjông-ie* bezoeken, verwelkomen.

أندجف *indjakh* treden, stampen met den oet, betreden.

أندجف *andjokh* aanreiken, overhandigen, langten; aantoonen, bewijzen.

أندجل *andjal* opsluiten.

أندجم *andjam*, (zie *anjam*), vlechtea.

أندجم *andjam*, (zie *hondjam*), insteeken, inflaan, blijven steeken, gelijk een afgeschoten pijl veelal doet.

أندجير *andjier*, AR. vijf.

أندجيل *indjiel* evangelie. *Pem-brieta indjiel* verkondiger van het evangelie.

أندجت *entjut* een weinig hinken.

أندجت *intjit* uitbannen, verbannen, weggagen; weg! heruit! voort!

أندجر *antjor*, (zie *hantjor*), smelten, docijen, verbrijzelen, oplossen.

أندجغ *ontjang* reiszak, bundel, tasche.

أندجف *intjakh*, (zie *indjakh*), met voeten treden, uittrappen.

أندچل *ontjal* een rijg snoer van bloemen.

أندچي *intjie* of *intje* heer, jufvrouw.

أندر *andir* akademie bij de Braminen.

أندر *ondor* wijken, deinzen, aarzelen.

أندر *indra*, HIND. godeg, luchtbewoners. *Ka-indra-an* hemelstreek, lucht. *

اندرغ *indarang* op eene zijde liggen.

اندرقور *indra poera* een staat op Sumatra, die voor heen onafhankelijk was.

اندرم *indaram* ter deeg, lustig.

اندرغ *indong* moeder, nest, baarmoeder. *Indong moetiesa* paarlemoer.

Indong kastorie muskusblaas. *Indong madu* honigraat.

اندرغ پ *indong - indong* heen en weder schudden. *Indong - kan anak*

supija tiedor het kind heen en weder schudden opdat het slape.

اندرغ *ondang* en *oondang* wetten, instellingen, reglementen. *Ondang*

darat landwetten. *Ondang layut* zee-wetten. *Ondang negrie* bur-

gerwetten. *Ondang ka-radja - an* rijks-wetten, grondwet.

اندرغ *ondong* hoofd en aangezicht dekken om niet gezien te worden.

اندرق *andap* sluipen, ter sluik gaan.

اندرق *indap* loeren.

اندرلس *indalus* deze naam wordt wel aan het eiland Sumatra gegeven

اندم *indam* z'ich lang in het water waschen, baden, wentelen.

اندم *andam* juistheid, overeenkomst, orde, evenredigheid, even-
gelijkheid.

اندرن *ondan* een krogans.

اندره *indah* geacht, aanzienlijk. Acht geven. *Karana ajah - koe tiejda*

indah akan hamba want mijn vader bemoeit zich met mij niet.

اندره پ *indah - indah* kostbaar, aardig, aanmerkelijk belangrijk, bijzon-

der, dierbaar, wonderlijk, zeldzaam, veelkleurig. *Bor - i - dah* ach-

ten, achtgeven *Indah - kan* aanmerken, bekreunen, betrachten. *Ka*

indah - an aanzienlijkheid, eerbaarheid, fraaiheid, liefelijkheid.

اندره *ondeh* uitroeping van verwondering.

اندری *andej* bij gelijkenis, bij voorbeeld. *Andej - andej - an* gelijkenis.

Meng - andej - kan bij gelijkenis spreken. *Doedokh ber - andej - andej*

zittende bij gelijkenis spreken.

اندری *andej* lot, kans. *Loetar andej* het lot werpen.

اندری پ *andej - andej* balletjes van meel en zuiker.

اندریک *indieka*, Jav. mijnheer.

* اندرن *insan*, AR. mensch, menschenkind.

أذش الله *insjd-allahoe*, AR. zoo het God behaagt, onder Gods zegen.

أفصار *antsdr*, AR. hulpelingen.

أفصاف *intsáf*, AR. redelijkheid, billijkheid, regt. *Ber-intsáf* redelijk, billijk.

أفك *ánakh* kind; jong van eenig dier. *Anakh láki-láki* een zoon. *Anakh perampoewan* eene dochter. *Anakh ádam* adamskind, menichenzoon, mensch. *Anakh piejára* aangenomen kind. *Anakh bongsoe* jongste kind. *Anakh soelong* oudste kind. *Anakh tiecie* stiefkind. *Anakh dára* maagd. *Anakh kontji* sleutel. *Anakh tangga* sport van eene ladder. *Anakh liedah* de huid. *Anakh káwin* echt kind. *Ber-ánakh* kinderen hebben, krijgen, baren. *Di per-ánakh-kan* geboren worden. *Per-ánk-an* afkomst, geboortig, inboorling. *Anakhdu* en *anakhandu* koningskind, kind van grooten.

أفقياد *inkhicjád*, AR. onderwerping.

أفكار *inkár*, AR. loochening.

أفكند *anakanda* kind van een koninklijk of adlijk perfoort.

أفكرس *ingris* engelsch.

أفكرة *anoegrah*, HIND. gave, gift, geschenk. *Anoegrah-kan* begiftigen, begunstigen.

أفكو *angoe*, PERS. duivelsdrek.

أفكوور *angoer*, PERS. druif. *Ajer angoer* wijn, druivenfap.

أفم *ánam* zes. *Ka-ánam* zesde.

أفمو *ánoe* die, deze, gene, een zeker. Zoo veel als N. N. *Toewan ánoe* mijahcer N. N. *Negrie ánoe* een zeker land.

أفمى *anie-anie* aardwormen, witte mieren.

أفمى *anieja* hij, zij.

أفمى *aniejaja* dringen, mishandelen, onderdrukken, afpersen, overlast doen. *Peng-aniejaja-an* onderdrukking, belediging, afpersing.

أفمى *anieka*, HIND. allerlei foort, menigvuldig. *Anieka-anieka rospá-nja* van verschillende gedaante.

أفمى *anjah* uit den weg gaan, weggaan.

اُنِبَا innjak babbelen, snappen.

اَرَا awá en awakh ligchaam, persoon.

اَوَا oewa oom of moci.

اَوَاغ oewang geld, (zie wang).

اَوَان awán, PERS. paleis, hof.

اَوَاو auwau foort van aap wauwu genaamd.

اَوَات oebat kruiden, geneesmiddel, artsenij, geneesdrank, zalf, vergif.

Oebat bedil buskruid. Meng-ochát - ie geneesmiddelen toedienen.

Peng-oebat geneesheer. Peng-ochát - an geneesmiddel, genezing.

اَوَبَر oebor zeker rood verfhout.

اَوَبَر óbor, JAV. fakkel.

اَوَبَر oebor - oebor groote zeekwabben.

اَوَبَغ oebong, (zie hochong) verbinden.

اَوَبَن oeban kruin van het hoofd; bles; grijze haren.

اَوَبَه oebah veranderen. Meng-oebah - kan per - djandjie - an - nja zijn verbond breken. Oebah - an verandering. Ka - oebah - an verandering. Peng - oebah - an afwending.

اَوَبِي oebie (óbie) aardappelen, wortelen. Er zijn verschillende soorten van, als: oebie boctong, oebie ópakh, oebie licling, oebie ówong.

اَوَتَا oetara noorden, het noorden.

اَوَتَس oetas snoer, streng, touw. Tdie sídh sa - oetas een kabeltouw. Meng - oetas snoeren, rijgen.

اَوَتَس oetas kunstenaar, baas. Ber - oetas kunstig, vernuftig; arbeiden.

اَوَتَس oetos (oetus) afvaardigen, bescikken. Oetós - an afgezant, ambassadeur, consul. Peng - oetós - an afvaardiging, afzending.

اَوَتَغ oetang, (zie hoetang) schuld.

اَوَتَف oetakh brein, hersens, merg.

اَوَتَن oetan bosch, woud, (zie hoetan).

اَوَجَر oedjar spreken, zeggen.

- اودج *oedjong* punt, uithoek, (zie *hoedjong*).
- اودجان *oedjan* regen, (zie *hoedjan*).
- اودود *oedjoed*, Ar. bestaan, aanwezig, zelfstandigheid (zie *woedjoed*).
- اودجي *oedjie* toetsen. *Oedjie-an* toets. *Batos oedjie-an* toetssteen.
Peng-oedjie toetscr, keurmeester.
- اودچف *oetjap* zeggen, spreken, uiten; aanspreken; bidden. *Maka ieja-pón meng-oetjap sa-rieboe sjoekor akan hhadlirát toehan jang mahâ tinggie* zij zond duizend dankzeggingen op tot den allerhoogsten heer. ISM. JAT. blz. 3. reg. 4. v. b.
- اودت *oedoet* tabaksrook. *Meng-oedoet* tabak rooken. *Peng-oedoet* rooker. *Oedoet-an* tabaks-pijp.
- اودر *oedar* bejaard.
- اودر *oedar* voor *hoedar* vasthouden.
- اودغ *oedang* garnaal.
- اودف *oedikh* bovenlanden, (zie *moedikh*):
- اور *awar* waarden, schatten (bij gisfing).
- اور *awir* eene foort van riet dat zeer dik is.
- اور *awa*, Jav. neer, niet.
- اورت *oerat* ader, zenuw, vezel. *Ber-oerat* geaderd:
- اورت *oerut* wrijven, schaven. De spieren van het ligchaam wrijven, om dezelve lenig te maken.
- اورغ *orang* of *awrang* mensch, persoon, gast, borst. *Orang laki-laki* een man. *Orang perampoewan* eene vrouw. *Orang-orang-an* schijnmensch, geesten, poppen, beelden.
- اورف *oeruf* zalven, besmeeren. *Per-oeruf-an* zalf.
- اورق *oerakh* luchten, aan de lucht blootstellen.
- اورج *oerej* los, onvast, niet verbonden. *Ter-oerej-oerej rambot-ujá* met losse haren. *Oerej-kan* losmaken. *Ka-oerej-an* losmaking.
- اورسر *oesir* vervolgen, wegjagen, naloopen.
- اوسغ *oesang* graan van vroeger' oogst.

اوسغ *oesong* dragen in een draagstoel, (palanquin). *Oesung - an* draagstoel. *Peng - oesong* drager.

اوسف *oesikh* tergen, uitdagen, tarten, kwellen.

اوسور *oesoer* tol, belasting, schatting.

اوسد *oesah* noodig, behoeven; benaartigen, bevljtigen; vlijtig. *Trae - jah* voor *tra oesah* of *tiefada oesah* onnoodig, het hoeft niet. *Per - oesah* arbeid, arbeider; bouwen. *Per - oesah - an* bouwing, opbouw, arbeid, getimmer.

اوسبي *oesfeja* of *oesfeja* leeftijd, tijdvak, tijkring.

اوعغ *oewang* geld, (zie *wang*).

اوشك *oesngka* of *angka* zekere aap hebbende geen' staart, gaande recht op.

اوشكپل *oesngul* schuddebollen, slingeren.

اوشو *oesngoe* violetkleur, purper, paars.

اوشف *awap* damp, wafem.

اوشاي *oespaja* middel, plan, (zie *اوشاي oepdia*).

اوشف *oespat* achterklappen, belastereu, bezwaiken, (zie *oespat*).

اوشفبي *oespetie* belasting, cijns, schatting. *Peng - oespetie* schattingmeester.

اوشس *oespas* gif, vergif uit zekere planten, dat als doodelijk be schouwd wordt.

اوشف *oespakh* aanstoken, aanblazen, ophitsen. *Orang per - oespakh* een aanstoker. *Peng - oespakh* vuurpook, ijzer om het vuur te roeren. *Peng - oepakh - an* aanblazing, opstoking.

اوشف *oespakh* kock, oblie.

اوشفم *oespam* polijsten, schuren, wrijven, glad maken.

اوشه *oespah* belooning, huur. *Oespah - an* loon. *Orang oespah - an* arbeider, daglooner. *Meng - oespah* loonen, vracht, huur, of port betalen. *Meng - oespah - kan* bekostigen, werkloon betalen, aanbesteden. *Meng - ambil oespah* verbinden, voor loon werken.

اوشه *oespih* pinangschede waarvan men een emmer maakt.

اوق *Awakh* ligchaam. *Awakh frahoe* scheepsvolk, bootslieden; ruim, hol van het schip.

- اوكد *oekir* graveren, snijden. *Peng-oekir* graveerder. *Oekier-an* graveerfel. *Peng-oekier-an* het graveren, gravering.
- اوكر *oekor* meten. *Peng-oekór-an* meting. (zie *hoekor*).
- اوكد *oekop* bewicröoken. *Oekop-oekóp-an* reukwerk. *Oekóp-an* wie-rookvat.
- اول *awal*, Ar. eerst, voormaals; begin. *Awal moesim* begin van het faizoen.
- اولت *oelat* worm, made, (zie *hoelat*).
- اولت *oelit* spelen, streelen, liefkozen.
- اولر *oelar* slang. *Oelar bielodakh* adder. *Oelar naga* draak. *Oelar-oelar* een wimpel. *Oelar moeroe* koperkapel.
- اولس *oelas* splitsen, vlechten.
- اولغ *oelang* aanhouden, aandringen, volharden, herhalen. *Oelang-an* aanhouding, volharding, herhaling.
- اولغ *oeling* waggelen.
- اوله *óleh* door, bij, om, van wegen. *Kardja-kan iesoe óleh-moe* doe dat, laat dat door u gedaan worden. M. S. R. *Ber-óleh* erlangen, genieten, geraken, gewinnen, verkrijgen, aankomen, aanraken, bekomen, bereiken. *Per-ólejh-an* aanwinst, bezitting, becoming, genot. *Ka-per-ólejh-an* verkrijgbaar. *Sa-óleh-óleh* even of, als of, gelijk.
- اولي *oelai* zachtjes omroeren.
- اوليغ *oelieng* topzwaar.
- اون *awan* wolk, welke niet door den zon beschenen wordt.
- اونتت *oentut* elephantiasis.
- اونف *oenakh* bies, distel, doorn.
- اونم *oenam* flek.
- اونن *onan* jaarmarkt, kermis.
- اوه *awah* oudste zuster des vaders.
- اوياس *oejdsa* susfen, ginds en weder bewegen, suizelen.
- اويج *oejong* slingeren, waggelen, rank zijn, niet wel geballast.

اد *ah* ach! helaas!

اهد *ihad*, AR. op den regten weg leiden.

اهل *ahl*, AR. volk, dat tot eene plaats of regering behoort. *Ahliul*
'nadjoem sterrekijkers.

اهو *ahoe* ho! o!

اي *ieja* hij, zij, die.

ايا *iejá* ja. *iejá-kan* ja zeggen, toestemmen, het jawoord geven.

اياقن *iejápan* spijs, victalie. Spijzen die van de tafel der grooten
overschieten en aan anderen gegeven worden.

ايا *ieba* grievend, zeer, grief, leed.

ايبو *ieboe* moeder. *ieboe bápa* ouders. *ieboe mas* goudader. *ieboe*
rángan de duim. *ieboe soengej* hoofdkrivier. *ieboe negrie* hoofd-
stad. *Bar-ieboe* eene moeder hebben.

ايت *ietoe* dat, die.

ايت *ajat*, AR. een vers of spreuk uit den Khoran. Teeken, wonder.
Plaats uit een geschrift.

ايتقون *ietoe-pón* daarop, toen, vervolgens.

ايتغ *ietong* rekenen, tellen, opmaken, (zie *hietong*).

ايتف *ietikh* eend.

ايجان *iedjád*, AR. voortbrenging, uitvinding.

ايجف *iedjokh* ankertouw, vijfgetouw.

ايدر *iedar* omgaan, rondgaan, wentelen, rollen. *Per-iedar-an* rond-
wenteling. *Per-iedar-kan* doen rondgaan.

ايدر *iedar* schut buiten eene tent.

ايدم *iedam* en *hiedam* belust zijn. *Iedam-iedám-an* hetgeen waarna
men belust is. *Peng-iedám-an* belustheid.

ايدن *iedan* en *ejdan* gek, dwaas. *Ka-iedán-an* dwaasheid.

ايدو *iedah* of *meng-ieduh* een geschenk zenden. *Peng-iedah* een
geschenk.

أيدر *Ajer* water; vloeistof; sap; rivier; glans. *Ajer mas* verguldsel. *Ajer antuh* brak water. *Ajer banjir* groote afwatering, overstroming. *Ajer bekoc* gestremd water, ijs. *Ajer táwar* versch, zoetwater. *Ajer táwang* stillstaand water. *Ajer táhor* vlak, ondiep water. *Ajer dálam* diep water. *Ajer seljokh* koel water. *Ajer sambahjang* wijwater, water om godsdienstige plegtigheden te verrigten. *Ajer soewam* laauw water. *Ajer ber-kokkos* gedistilleerd water. *Ajer se-máta-máta* zuiver water. *Ajer soefoe* melk. *Ajer angóer* wijn. *Ajer kroh* troebel water. *Ajer kandji* rijstwater, stijfel. *Ajer másin* zout water. *Ajer máwar* rozewater. *Ajer madoc* honig. *Ajer mandi* badwater. *Ajer moeka* kleur, glans van het gelaat. *Ajer hoedjan* regenwater. *Ajer pálang* wasfend water. *Ajer soerot* afloopend water. *Ber-djer* water geven, tranen. *Ajer pejrahk* kwikzilver. *Ajer goela* siftoop. *Ajer máta* traanen.

أيدر *ieri* haten.

أيرت *ejrot* scheef, bogtig; buigen. *Ka-erót-an* bogt.

أيرت *ierit* leiden, dragen, slepen.

أيرس *ieris* snijden, kerven, (zie *hieris*).

أيرس *ierus* besprenkelen.

أيرغ *iering* volgen, achteraan volgen, vergezellen. *Peng-iering* volger, gezel. *Peng-iricng-an* stoet, gezelschap, aanhangsel.

أيرغ *ierong* of *ejrong* kruik, steenen kan, flesch, drinknap.

أيرق *ierop* zuipen, zweigen. *Peng-ierop* zweiget.

أيرق *ierikh* met voeten treden, onder den voet trappen; dorfchen. *Peng-ierik* dorfcher. *Peng-iriek-an* dorfching.

أيرم *ieram* veelkleurig, afwisselend, (zie *hieram*).

أيس *iesá* aamborstig, (ook *iesakh*).

أيسغ *iesang* kieuwen.

أيسف *iesap* zuigen, snuiven, (zie *hiesap*).

أيسف *iesokh* of *ejfokh*, *iesokh* op morgen; des anderen daags, de morgen van den volgenden dag. *Ejfokh harie-nja* des anderen daags. *Ejfok-an harie-nja* de dag van morgen. *Pada ka-ejfok-an harie-nja* op den volgenden dag.

أيسي *iesie* en *iesi* vullen, laden; vulfel, inhoud. *Iesie roemah* huisgezin, inboedel. *Iesie sorga* hemelling. *Iesie boemi* aardbewoners. *Iesie káwin* huwelijksgoed.

أیغت *iengat* aanmerken, aanzien, aeft geven; bedenken, behartigen; opmerken. *Iengat - iengát - an* aandacht. *Ka - ingát - an* bedenkelijk, opmerkelijk, hetgeen in acht te nemen is. *Peng - ingát - an* geheugen, gedachte. *Meng - iengat - kan* doen gedenken, vermanen, gadeliaan. *Per - iengat - kan* te binnen brengen. *Socrat per - ingát - an* aantekeningensboekje, rekening.

أیغرداغر *iengar - bángar* luidruchtig zijn, tieren, razen; getier, gebaar.

أیغس *iengus* snot.

أیغن *iengin* lust, begeerte; ergens naar haken, verlangen; belust, verliefd; zinnelijke begeerte, eelust. *Ka - ingien - an* begeerlijk.

أیغو *iengoe* wijruit.

أیغه *iengah* kindsch (door ouderdom).

أیغر *iepar* zwager, zwagerin. *Iepar lákí - lákí* zwager. *Iepar peram - pocwan* zwagerin.

أیقف *eppokh* een taschje van bladren gevlochten.

أیقه *eipoh*, *iepoñ* vergif, venijn uit het plantenrijk.

أیقف *djakh* zeef. *Meng - diakh* ziften. *Peng - aják - an* zifting; zeef.

أیک *ieko*, JAV. die, dat.

أیکت *iekat* binden, vastmaken; band, bindfel, bos, bundel. *Peng - iek it - an* aanbinding, bindfel. *Peng - iekat* band, bundel.

أیکت *iekot* volgen, navolgen; opvolgen, gehoorzamen. *Meng - iekot djalan* den weg volgen. *Di - per - iekot* vervolgd worden. *Peng - iekot* volger. *Ka - iekót - an* die gevolgd moet worden, navolgbaar.

أیکر *ejkor* staart. *Ejkor koeda* paardentaart. *Ejkor bedil* staart van een kanon, de broek van een stuk geschut. *Ejkor máta* de buitenste hoek van het oog; aanblik, ionk. *Koeda sa - ejkor* een paard. (Achter het getal van vogels of dieren wordt veelal *ejkor* gevoegd.) *Ilhjam tiega ejkor* drie kippen. *Andjing docwa ejkor* twee honden.

أیکل *iekal* krul, lok; krullen, vlechten.

أیکن *iekan* visch. *Iekan litwut* zeevisch. *Iekun foengej* riviervisch.

ايدلغ *ejling* aanmerken; overnemen, neigen, (zie *hezling*).

ايدلخ *ejlokh* aanlokkelijk, beminnelijk, fraai, schoon. *Ejlokh p̄aras-*
nja schoon van gelaat. *Ka-ejlok-an* aanlokkelijk; schoonheid.

ايم *ajam* en *h̄ajam* hoen, haan. *Ajam djantau* haan. *Ajam belienz*
eene hen.

ايم *iejam* gluren.

ايمان *iemān*, AR. geloof; bespiegeling van godsdienst. *Orang jang*
ber-iemān geloovige.

ايمت *iemat* en *hiemat* zorgvuldig, oplettend.

ايمي *iemet* gekookte rijst.

اين *ieni* deze, dit.

اينچ *ientja-ientja* frisch weder.

ايندو *iendoe* moeder.

اينغ *ienang* minne, zoogvrouw. *Ienang peng-āsoh* voedster, minne
bij de kinderen der grooten.

اينك *ienakh* of *ienakh*, AR. vermakelijk, aangenaam, lekker,
vreugdevol; zinnelijk vermaak.

ايو *ajoe* aai! ach! ei! och! o! (tederlijk). *Meng-ājoe* beklagen.

ايون *ajoen* wiegen, heen en weder*slingeren.

ايون *ajoen-an* wieg.

اياه *djah* vader, (hoffelijk). *Ajahnda* vader (hoftaal).

اية *djat*, AR. vers of spreuk uit den Khorān.

ايار *anjar*, JAV. nieuw.

ايم *anjam* vlechten.

ب

ب *b*, de tweede letter van het alphabet, genaamd *bā*.

باب *bib*, AR. deur, poort; hoofddeel, kapiteel.

جایا *lâbâ*, HIND. zoon van een aanzienlijk man.

جایتن *bâbat* bewinden, omwinden; omgorden, omwoelen. *Bâbat den-
gan lampin* bakeren, met doeken omwinden.

جایبر *bâber* losfen, losmaken.

جایبن *bâban* pak, bundel, last, vracht.

جایبو *bâboe*, JAV. minne.

جایبی *bâbie* of *bâbi* zwijn, varken. *Bâbie hoetan* wild zwijn.

جایت *bâti*, JAV. winst, voordeel.

جایت *bâtoe* steen. *Bâtoe asâh-an* slijpsteen. *Bâtoe oedjie-an* roets-
steen. *Bâtoe bâkar* baksteen. *Bâtoe brânie* zeilsteen. *Bâtoe doega*
dieplood. *Bâtoe kapâla* hooftschedel. *Djoero bâtoe* een die op
het anker past, plegtwachter. *Toekang bâtoe* metzelaar.

جایتور *bâtor*, JAV. lastdrager, kruijer; gezel, metgezel.

جایتس *bâtas*, JAV. grenscheiding.

جایتنگ *bâtang* stam, stok, tronk; boom; rivier; steel. *Pada kadâp-
an-nja bâlie ietoe sa-pôhon kâjoe di-per boewat-nja bâtang-nja
deri pada tambâga soewâsa dan dâwon-nja deri pada zamroed dan
loewâh-nja deri pada nielam dan boengâ-nja deri pada poewâlam*
vóór die bank vervaardigde hij eenen boom, met eenen spinsbek-
ken stam, met bladen van emerald, met safieren vruchten en al-
basten bloesems. ISM. JAT. blz. 114. reg. 4. v. o. *Sa-bâtang pi-
hon* een boom, een boomstam. *Bâtang gâjong* steel van een schep-
lepel. *Bâtang djer* rivier, stroom. *Bâtang toeboh* stand des lig-
chaams *Pe-bâtang bantal* de. lengte van een kusfen. *Bâtang-an*
sluitboom in eene stad, rivier, of elders. *Djoero batâng-an*
boomwachter.

جایتف *bâtokh* hoesten; hoest, verkoudheid.

جایتو *bâtoe* steen, (zie جایت).

جایتی *bâtej* voor *bantej* slagten.

جایج *bâdja* staal.

جایچ *bâdja* mest; een ploeg.

جایچ *bâdjoe* opperkleed, (zie *bâdjoe*).

باجغ *bādjing* inkhoorn.

باجغ *bādjing* zich bij het vuur warmen.

باجف *bādjakh* ook *bādjon* zecroover.

باجن *bādjan* kom, schotel, pan; eetens vat.

باجو *bādjo* opperkleed, rok. *Maka Isma Jatiem p'u di anoegrāh-kan kājın dan bādjo dan dastar Isma Jatiem werd met kleedderen, opperkleedderen en eenen tulband begiftigd.* ISM. JAT. blz. 7. reg. 3. v. 0.

باجي *bādji* wig.

باج *bādja* lezen, opzeggen. *Maka tietah baginda hej Firdana Mantric! bādja hāikijaf ietoe de vorst beval: he Rijksbestuurder! lees die geschiedenis.* ISM. JAT. blz. 5. reg. 5. v. 0. *Maka baginda pōn menjorok meng-hiejas leboh dan pakan, dan segala orang di soeroek per-bājjek-ie, maka gādjuh dan koeda p'n di per-hiejas orang-lah dengan pe-kājın jang indah-indah, maka segala pāwte pōn pergie-lah men-djompot soerat rādja Sjāh Roem Saferdān ietoe empat orang mantric dan hoeloebdlang dengan segala boenji-boenjie-an; maka Isma Jatiem pōn pergie-lah, se-telah sampei segala mantric ietoe, maka soerat ietoe-pōn di nājjek-kan orang-lah ku-das gādjuh, maka pōnjong hieram koening ter-kambang, maka segala boenji-boenjie-an pōn ber-boenjie-lah ter-lāloe āthlamat boenji-nja, maka soerat ietoe pōn di drakh orang-lah dengan be-brāpa ku-moelieja-an; se-telah datang ka-peng-adāp-an, maka di sumboh oleh Isma Jatiem, maka lāloe di tatak-kau-nja di atas poetarāna jang ku-amās-an ietoe, maka baginda pōn ku-loewar seperti dāmat; maka segala rādja-rādja dan mantric hoeloebalang pōn āda hādhir meng-adap, maka khādite Malek il dādil pōn rondokh menjumbuh serdja mengatā-kan hōrmas ka-rādja-an ietoe lāloe mem-bādja soerat ietoe ter-lāloe indah-indah boenji-nja de vorst beval de groote wegen en marktplaatsen te versieren en door zijne dienaren in orde te laten brengen; de elefanten en paarden werden prachtig opgetuigd, alle ambtenaren gingen den brieft van den Koning Sjāh Roem Saferdān afhalen; vier rijksbestuurders en legerhoofden met allerlei muziek waren daarbij, en Isma Jatiem ging ook mede; ter bestemde plaats gekomen zijnde werd de brief op eenen elefant geplaatst; waar boven een veelkleurige zonnescherm werd uirge-*

spread; alle speeltuigen klonken zeer plechtig, de brief werd voorts met alle deftigheid rondgedragen: toen men aan het voorhof kwam, nam *Isma Jaticm* denzelven aan en plaatste dien op eenen vergulden zetel: nu verscheen Zijne Majesteit volgens hofgebruik, omringd door alle vorsten ministers en legerhoofden; de opperpriester *Málek il áádil* boog zich eerbiedig, bewees vorstelijke hulde en las vervolgens den brief, wiens inhoud zeer schoon was. ISM. JAT. blz. 94. reg. 10. v. o.

جان *bád*, PERS. wind.

جانغ *bádong* borstplaat, ringplaat, ringkraag.

جانق *bádakh* eenhoorn, rhinoceros. *Bádakh gádjah* rhinoceros met een hoorn. *Bádakh karbau* rhinoceros met twee hoornen.

جام *bádam*, PERS. amandel.

پ جادي *bádej - bádej* een mes, kleine platte kromme ponjaard.

جادي *bádej* storm, rukwind.

جار *bára* kool, gloeiende kool, heete asch; gezwel.

جار *bári*, AR. Schepper.

جارت *bárat* west. *Bárat dája* zuidwest. *Bárat léwut* noordwest.

جارت *bárot* omwinden, (zie *bábat*).

جارس *báris* gelid; streep, linie. Klankteeken. *Ber-báris* parade maken, (exerceren).

جانغ *bárang* iemand, iets, ettelijk, wat, eenige, hetgeen. *Socwátoe bárang* iets. *Bárang sa -arang* iemand. *Bárang siejapa* wie, iemand, iegelijk. *Bárang sa -perkára* eenigerwijze, eenigzins. *Bárang di mánu* ergens, overal waar. *Bárang ampai poeloh hávie* veertig dagen. *Bárang sa -táhon* een jaar. *Bárang katá -nju* hetgeen hij zegt. *Bárang káli* misfchien, somtijds, al te met. *Oleh bárang ápa -ápa* ergens door, door iets.

پ جانغ *bárang -bárang* goed, goederen, ding, dingen; slecht, gemeen, gering, alledaags. *Láki -láki tetoe boekan bárang -bárang mánoesjica*, *anakh Rádja besur djoega roepá -nju* hij is geen gering mensch; (maar) schijnt wel een koningszoon te zijn.

جانغ *bárang* (wenschende tijd). *Bárang di sampej -kan Alláh* God moge het doen toekomen.

بارغ *bârong* hut, tent. *Maka Amier Ithafien pon menjeroèh mendiric-kan bârong-bârong, ada-pon segala kajoc jang di tetakkêkan di per-boewai bârong ietoe sakalièn-nja ber-dârah* Amier Ithafien beval eenige hutten op te slaan, en alle boomen die daarvoor geveld werden bloedden. *Ber-bârong* in hutten wonen.

بارغ *bâring* liggen, rusten. *Bâring-kan* doen liggen, nederliggen. *Maka Permejsorej Indra pôn ber-bâring-bâring* de koningin Indra lag te rusten. ISM JAT. blz. 25. reg. 13. v. o.

بارة *bârah* jagen, vervolgen.

بارة *bârah* ontsteking.

بازار *bâzar*, PERS. markt, koopplaats.

باس *bâsa* (verbastering van *bahâsa*) taal, spraak.

باسة *bâsah* nat, vochtig, drasig, groen, versch. *Maka di liehat-nja kajin ietoe lagi bâsah* zij zag dat het kleed nog nat was. ISM. JAT. blz. 32. reg. 12. v. o. *Kajin basâh-an Râdja* badkleed des konings. ISM. JAT. blz. 31. reg. 1. v. b. *Mem-bâsah* en *bâsah-kan* natten, betten, bevochtigen, doorhalen. *Pem-bâsah-an* bevochtiging.

باسة *bâsoh* waschen, reinigen, spoelen. *Tampat memâsoh* waschplaats. *Pem-bâsoh* wascher. *Maka Bagtuda pôn mem-bâsoh badjoe-nja dan sarowâl-nja* de Vorst wiesch zijn opperkleed en broek. SULTH. IBR. blz. 8.

باسي *bâsie* muf, duf, goor; schimmelig, garstig.

باطل *bâthil*, AR. onregt.

باطن *bâthin*, AR. inwendig, innerlijk, innig, verborgen. *Tlâthir wa bâthin* in- en uitwendig.

بانگ *bângat* dadelijk, driftig, gaauw; haastig, spoedig, onmiddellijk. *Bângat-bângat* zeer haastig. *Ber-bângat* haasten, spoed maken, reppen. *Ber-bângat-bângat-an* heet gebakord zijn. *Bângat-kan* verhaasten. *Pem-bângat* aandrijver, haastig mensch.

بانگر *bângar* tieren, razen.

بانگل *bângol* hardhoorend.

بانگن *bângon* opstaan, ontwaken. *Bângon-kan* opwekken, wakker

maker. *Bāngon - bangōn - an* wachthuis, uitzijktoren, wachttoren.

باشو *bāngoe* soort van kraanvogel.

بائی *bāpa* vader. *Ber - bāpa* een vader hebben.

باتی *bākie*, AR. bestendig, voortdurend, eeuwig; overschot, balans.

باکت *bākat* het breken der golven op de klippen, branding.

باکر *bākar* branden; door vuur verteren. *Ku - bākār - an* brand; brandbaar.

باکس *bākas* een ding daar men iets in bergt; een doos, mand, korf.

باکغ *bākong* een bloem van de lelicfoort.

باکل *bākal* leeftocht, mondbehoeften, (zie *bekal*).

باکل *bākal* werk dat gemaakt, doch nog ruw en ongepolijst is.

باکل *bākal* optreden in hooger bediening.

باکل *bākol* mand die gevlochten is, (zie *bukol*).

باکم *bākum* eene soort van robijn.

باکس *bāgas* en *bāgoes*, JAV. schoon, fraai, aantrekkelijk.

باکپی *bāgej* soort, fatsoen, gelijk. *Sa - bāgej* eenerlei, gelijk, eveneens. *Pada bāgej - nja* naar zijnen aard. *Bāgej - bāgej* allerhaude. *Tiejāda su - bāgej - nja* gadeeloos, dat zijns gelijken niet heeit. *Pel - bāgej* verscheiden. *Sa - rātoes doewa blus bāgej rāgam boenja - nja* honderd en twaalf afwisselende klanken (modulations). ISM: JAV. blz. 21. reg. 10. v. b.

بال *bāla* volk, gemeen volk, onderdanen. *Bāla tantāra* leger, troepen. *Ber - lindong - kan diric - nja deri bāla sutroc - nja* zich beveiligen voor het leger zijner vijanden. ISM: JAV. blz. 73. reg. 2. v. b.

بالحقیق *bi'lhakik*, AR. inderdaad, zeker.

بالر *bātur* kastijding.

بالس *bālas* vergelden, beantwoorden, dankbaar zijn, erkentelijk zijn; beloonen. *Per - bālas - kan* wreken, bezoeken. *Ku - bālas - an* vergelding. *Pem - bālas - an* bezoeking. *Bālas soerat* eenen brief beantwoorden. *Māka di bālas nju soerat ietoe* en hij beantwoordde dien brief.

بالغ *b'Along* hanekam.

بالغ *bálighr* huwbaar, volwasfen. *Akhal bálighr* mondig, tot jaren van onderscheid gekomen.

بالف *bálíkh* keeren, omkeeren, wederkeeren. *Dan dengan bálíkh-nja* en in tegendeel. *Ka-bálíkh* achter, aan de andere zijde, over. *Ter-bálíkh* omgeslagen. *Maka toewan Ratna Tenduru pán ber-bálíkh ka kerie* en de juffer *Ratna Sendara* wendde zich links om. ISM. JAT. blz. 29. reg. 6. v. o. *Maka toewan Poetrie pán ber-bangkit ka-bálíkh tieresj* en de Prinses rees op achter het gordijn. ISM. JAT. blz. 35. reg. 12. v. o.

بالم *bálam* zekerè duif.

بالو *báloc* weduwnaar of weduwe.

بالوت *báloet* en *beloet* aal.

بالي *bálie* een eiland beoosten Java.

بالي *bálie-bálie* open vertrek, raadszaal; bank, zitplaats, bank om op te slapen. *Maka pada kálieka ictoe ber-himpon rariéka ictoe sekalién pada bálie peng-adáp-an ictoe* op dat tijdschip verzamelden zij zich alle in de voorzaal. ISM. JAT. blz. 140. reg. 7. v. b.

بالير *bálejra* schietspoel.

باليروخ *balej-roewang* galcrij, voorhof, (zie *balejrong*).

بالينغ *bálieng-bálieng* waterhoen.

باليو *báliejoe* castratus.

بانات *bánat*, AR. wollen kleed.

باني *bánie* of *bunni* zaad, (zie *benih*).

بانير *bánier* looten van groote boomen, welke dicht bij den wortel nitschieten.

بانين *bánien* kleine landschildpad.

باو *báwa* brengen, dragen, bijbrengen, aanhalen. *Mem-báwa itzbat* eene bevestiging voortbrengen. *Pem-báwa* een brenger. *Pem-báwa-an* aanbrenging, veroorzaking, aanhaling. *Báwa meng-adáp* binnenleiden, inleiden, voor iemand brengen (introducere). ISM. JAT. blz. 5. reg. 7. v. b.

- بآو** *bawoe* reuk, geur, lucht. *Bawoe-baw'n* reukwerk. *Narem bawoe-usa* geurig, aangenaam van geur. *Ber-bawoe* ricken, reuk van zich geven, geur verspreiden. *Maka mandie-lah bagindu doewa laki istri; se-telah soedah mandie, laloe memkaj pe-kajin jang indah-indah dan bawoe baw'n jang amat haroem* het vorstelijk paar baadde zich, trok vervolgens prachtige kleederen aan en bediende zich van geurige reukwerken. ISM. JAT. blz. 25. reg. 1. v. o. *Tjiem bawoe* ruiken
- بآوت** *bawat* neigen, nederhangen, overhellen. *Talle bawat-an* de brasfen.
- بآور** *bawar* zekere visch.
- بآور** *bawar* of *bawur* gemengd, hol over hol, beroerd, ontfeld, onder een gemengd. *Tjampor bawar* woest, verward, mengelklop, chaos; verwarring.
- بآوئ** *bawang* ui, ajain, look.
- بآوئ** *bawah* beneden, onder. *Di bawah* beneden, daaronder. *Di bawah angin* beneden wind, aan lij.
- بآمو** *bahoe* of *bluh* schouder.
- بآينت** *bajat* rijst zaaijen om te verplanten. *Moëhm mem-bajat* zaaitijd.
- بآير** *bajar* betalen. *Pem-bajar* betaler. *Pem-bajar-an* betaling.
- بآيئ** *bajang* schaduw; spookfel, verschijnfel, geest, schim.
- بآيئ** *bajikh* of *bajik* goed, wel, gunstig, aangenaam, deugdzaam. *Bajikh-bajikh* braaf, deftig, met aandacht. *Bajik-lah* het is well laat het zijn! ISM. JAT. blz. 3. reg. 12. v. b.
- بآيكي** *bajik-te* doen, maken; herstellen. *Ber-bajik-te* te regt brengen, geruststellen, vertroosten, goedmaken. *Mem-bajik-te* beeteren, bevestigen, goedmaken, in orde brengen, beschaven, van fouten zuiveren, verbeteren. *Ka-bajik-an* goedheid, deugdzaamheid.
- بآيم** *bajam* moeskruid (spinazie).
- بآين** *bajan* perekict.
- بآيو** *bajoe*, HIND. windvlaag. *Paijoe* de god der winden, Eool.
- بآيوئ** *bajoeng* foort van hakmes.

بایه *haijo* veelwijverij.

بایر *banjir*, JAV. onverwacht onweder van regen en wind, groote afwatering.

بایق *banjak* veel, menig. *Sa-banjak*-*banjak* zoo veel als. *Per-banjak* vermenigvuldigen. *Ku-banjak-an* menigte, drom, grootheid, veelheid. *Orang jang banjak* de menigte, het publiek. *Per-banjak-an* vermeerdering, aangroei.

ببت *bebat*, (zie *babat*) omwinden.

ببراق *be-brapa* verscheiden, veel, eenige. *Be-brapa hadir lamd-nja* een geruime tijd.

ببل *bebal* onwetend, ongeoeffend, onnoozel. *Ka-bebal-an* onwetendheid. *Ieja djocwa toehan jang meng-ampun segala hamba jang bebal* ook hij is de heer die vergiffenis schenkt aan al zijne onwetende dienaren. ISM. JAT. blz. 1. reg. 6. v. b.

ببیرتن *boebng-an* vorst van een huis.

ببت *biti*, staatsdochter van Prinsessen welke nog niet huwbaar zijn.

ببتار *bitara*, HIND en JAV. Koning, persoon uit de tabelleer. *Bitara Madja Pahit* de Koning van Madja Pahit. *Bitara goeroh* donderaar, Dondergod, Jupiter. *Padoeka bitara* zijne Majesteit de Koning. *Seperti Bitara Goeroe tocron ka doeneja* het was even als of de Dondergod op aarde daalde. ISM. JAT. blz. 205. reg. 12. v. 6.

ببتاق *butapa* of *betapa* hoedanig, waarom.

ببتاویه *batuwiah* en *batuwie* Batavia,

ببترووی *botrawie*, JAV. poel, stillstaand water.

ببتس *betis* het been, gedeelte van het ligchaam onder de knie. *Boewañ betis d: kuit. Had p an betis* de scheen.

ببتغ *beting* bank, ondiepte in zee, welke zichtbaar is.

ببتق *batikh* kleedren schilderen. *Kajin batikh Batuwie* kleedjes welke te Batavia geschilderd of geveerd zijn.

ببتل *betul* regt, bevoegd, opregt, billijk, effen, gelijk, trouw, getrouw, juist.

ببتل *betul-betul* zonder omwegen, regtuit, getrouwelijk. *Betulkan* regt maken, in orde brengen. *Dengan sa-betul-nja* in opregtheid, getrouw. *Mam-betul-ie soengej* regt door eene rivier

gaan. *Ber-betul-an* regt tegen over. *Ka-betul-an* oprechtheid, inistheid; hetgeen nog te regt te brengen is, herstelbaar.

بِتَوَّاهٍ betocwah of *ber-toewah* vrij van toevallen, onkwetsbaar, kugelvrij.

بِتَمَّةٍ l. tah vrij van ziekte, hersteld; wel zijn, gezond zijn.

بِتِيْنَةٍ betiena wijtje. *Orang betiena* vrouw. *Sienga betiena* leeuw, *hoda betiena* merrië. *Betiena* wordt veelal voor het wijfje van dieren gebezigd en zelden voor vrouwen, ten zij bij onbeschaafde volken, welke weinig taalkennis bezitten; daarentegen is het zeer belagchelijk om van het wijfje van eenig dier sprekende, het woord *perampoewan* te bezigen, als *Ājam perampoewan*, *kecig perampoewan*, daar zulks het denkbeeld doet ontstaan dat zoodanig dier eene vrouw tot moeder heeft.

بِدَجَانَةٍ badjannah vaas, pot, bak. *Sepereti boenga di takor di idlan badjannah* even als bloemen, welke in een vaas gezaaid zijn. ISM. JAT. blz. 142. reg. 1. v. o.

بِدَجِكِّهِ bidjikh, JAV. goed, dengzaam.

بِدَجِكْسَانِ bidjaksana bedachtzaam, vlug, snedig, vernuftig; bedachtzaamheid. *Maka sekir baginda ietoe, uda-pón Isma Jatiem ieni bidjaksana roepa orang-nja dau lakoe-nja ieni pada perasd-an-koe ieni* de Vorst dacht, deze Isma Jatiem is schromer in zijn voorkomen en in zijne manieren (ten minste) volgens mijn gevoelen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 2. v. b.

بِدَجَارِ bijara, HIND. raad, (councilium) raadsvergadering, gevoelen, gedachte, meening, overlegging, redencring, beraad. *Sa-bijara* eenstemmig, van een*gevoelen. *Mem-bijara-kau* raadplegen, aanraden, beraadslagen. *Orang ber-bijara* een wel beraaden man. *Pem-bijara* aanrader. *Pe-bijara-an* raadszaal. *Pe-kardja-an jang tiejda ter-bijara-kau* eene onhegelybare zaak; iets waar geen raad voor is.

بِدَجَانِ batjana watertobbe; regenbak.

بِدَاوِي beddwi *Badoûinen*, inwoners van Woest Arabië; hoeren; plunderaar.

بِدِدْتِ bidit ketterij. *Orang bidit* ketter.

بِدَقِّ bedakh rijstmeel of andere fijne poeder om het ligchaam te smeren, nadat men zich gebaad heeft, gevende eene zachtheid en

aangename geur aan het vel. *Bedakh dan litugier* poeder en waschwater. ISM. JAT. blz. 30. rēg. 1. v. o. *Ber-bedakh* het ligchaam met zoodanigen poeder smeren.

بدق *badokh* de tijd van negen uur des nachts tot twaalf of twee ure toe.

بدل *bedil* geschut, schietgeweer, roer, bus. *Bedil samboesjam* feingeschut. *Bedil sa-poetsokh* één geweer. *Anakh bedil* en *jeloeroe bedil* musketerkogel. *Memedil* vuren. *Oebat bedil* buskruid. *Telienga bedil* de pan. *Chazānah bedil* de kruidkamer. *Sārong bedil* de lade. *Lāras bedil* de loop. *Lantah bedil* de beugel. *Pitick-an* de haan. *Madra bedil* het vizier. *Peng-āloe* de kogel. *Peng-ājokh* de stamper, laadstok. *Peng-ālakh* laadkruid. *Tampat peng-ālekh* het laadgat. *Pen-djāwat bedil* busfchietcr. *Djoero bedil mariejam* artillerie meester.

بدن *badan*, AR. ligchaam, persoon.

بدون *bidoewan* zanger, speelman, muzikant, danser, danseres; hofpop.

بدووند *badoewanda* hellebaardier, lijfwachter.

بدی *boedie* wijsheid, verstand, vernuft; besef, geest. *Boedie bijāra* overleg, wijze raad.

بدیاری *bidiejadaris* hemelsche nimf, engelín. *Maka toewan poetrie ietoe pōn ter-lāloe ejlokh pāras-nja, sa-bāgef bidiejadarie dMam klejāngan roepā-nja* de Prinses was zeer schoon van ge-laar, zij geleck eene nimf uit hemelsche gewesten.

بدیح *badiehh* hond, vlegel, nikker, duivel, lomperd (scheldwoord).

بدیمان *boedimān*, HIND. wijs, vernuftig.

بر *ber* vóór een zelfstandig naamwoord geplaatst zijnde, geeft zulks de bezitting van hetzelfde te kennen, als: *istrie* eene vrouw. *Ber-istrie* eene vrouw hebben. *Sdjap* vleugel, *ber-sjap* gevleugeld. *Ieboe* moeder, *ber-ieboe* eene moeder hebben. *Ber-ekor* eene staart hebben. *Ber* wordt ook somtijds voor het werkwoord gesteld om de beteekenis te veranderen, als: *Lāri*, *Ber-lārie* loopen, vluchten. *Djālan*, *Ber-djālan* gaan, en zoo voor meest alle onzijdige werkwoorden; doch voor de bedrijvende werkwoorden geplaatst zijnde, veranderen dezelve veelal in deelwoorden, als: *loemor* bemorfen, *ber-loemor* bemorst, bevlekt.

جرات *barat*, AR. zendbrief.

جرائن *brāngān* rattenkruid.

جراپا *brāpa* o. *barāpa* hoeveel, hoezeer; ettelijke. *Ti-sida brāpa* niet veel. *Brāpa besar* hoe groot. *Brāpa sedikit* hoe weinig. *Brāpa lebeh* hoe veel te meer. *Brāpa lama* hoe lang. *Be-brāpa* eenige, ettelijke, verscheiden.

جرائق *borākā*, en *borat* dier van uitstekende snelheid. Mohamad reisde er mede door de zeven hemelen. Dit dier zou langer dan een paard en lager dan een kameel zijn; doch is tadelachtig.

جراذية *barandah*, PORT. balkon, open galerij.

جراخف *ber-ānakh* voortbrengen, baren, verlossen; kinderen hebben.

جراخي *barāni* durven; dapper, driest, gehard, stout, vermetel, gewaagd. *Mem-barāniekan* aanmoedigen, aanvuren. *Ka-barāniz-an* stoutmoedigheid, dapperheid, vermetelheid. *Maka sukatiin pin-tiada brānie snggah pada pōdloe tetoc* en niemand durfde dat eiland aandoen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 6. v. b.

جراهي *birāhie* beminnen, verliefd zijn. *Pem-birāhie* minnaar, be-minnaar.

جرت *brat* zwaar, wegende; moeilijk; onderdrukkend; gewigtig; gewigt. *Mem-brat-ia* bezwaren. *Mem-brat-kan* verzwaren. *Kā-brat-an* zwaarte, gewigt, moeilijkheid, bezwaarcad.

جرتوة *ber-tuwah* onkwetsbaar.

جريس *bras* rijst.

جرسن *berfin* niezen.

جرسو *ber-suewa* ontmoeten.

جرق *burokh* eene apenfoort gelijk aan eenen baviaan, met eenen roode en kleinen staart.

جركالي *ber-kālei* of *ber-kālāhie* vechten, (zie *kālāhie*).

جركنت *berkat* zegen, voorspoed, kracht. *Mem-berkat-kan* zegenen.

جركسب *berkas* bundel, bos, garf, schoof. *Mem-berkas* in losfen schen of garven binden.

جرم *bram* of *brum* zekere sterke drank van rijst.

جربانوغ *ber-mānoug* peinzend, mijmerend.

- جرنغ *bernang* zwemmen.
- جرني *bornej*, *burni* en *boernie* Borneo, groot eiland in den Ooster-
schen Archipel.
- جرنيباک *berniejaga*, HIND. handel drijven.
- جرراغ *beroewang* of *broewang* beer.
- جرروجي *baroetjie* manufactuur van zijde en katoen.
- جرروله *ber-oleh* verkrijgen, bekomen, bezitten. *Per-olejh-an* verkrij-
ging, aanwinst.
- جررون *baroena*, HIND. *Varoena* de godheid der Hindostaansche label-
leer, welke over den oceaan het gebied voert; Neptunus.
- جررنغ *brónong* mand waarin rijst en peper verzameld wordt.
- جررة *brat* zwaar, (zie *جررن*).
- جررهال *berhála* afgod, valsche god, een voorwerp van aanbidding.*
- جررهان *burhán* vaste grond.
- جررهان *berh.ina* en *sa-berhána* geheel.
- جررهمن *barahman*, Pers. brahman, brachman; wijsgeer van de vas-
te kust van Indië.
- جررهنتي *berhentí*, (zie *hentie*) stoppen, ophouden, stilhouden, rus-
ten. *Tampat per-hentie-an* rustplaats, pleisterplaats.
- پ جرري *bríe*, *berie* geven, aanlangen; gedoogen, toestaan. *Brie Akoe*
ndáí sediekít geef mij een weinig rijst. *Brie táhoe* kennis geven.
Brie háti aanmoedigen. *Brie ámpón* vergiffenis schenken. *Brie*
ámmórat eeren. *Brie derma* aalmoezen geven. *Brie-kendór* losma-
ken. *Brie ldris* laten loopen. *Di bríe Allah* God geve! *Pem-bríe-*
an gave, gift, geschenk. *Pem-bríe* gever.*
- پ جرري *berie-berio* draakvlieg.
- جررسبیه *bríseh* en *beresih* zuiver, klaar, schoon. *Mem-bajik-íe bríseh*
reinigen, schoonmaken.
- جرریت *brieta*, HIND. berigt, boodschap, nieuws, saam, tijding,
bekendmaking. *Mem-brieta* aanbrengen, bekendmaken. *Pem-*
brieta aanbrenger, bekendmaker, aankondiger. *Pem-bríeá-an* aan-
kondiging, bekendmaking.*
- جرریتغن *bariengín* zekere boom, *wariengín* geheiligde boom.

بستاری *bestarie*, HIND. volleerd, vol talenten.

بہتر *befar* groot, aanzienlijk, hoog in rang. *Hiti befar* euvelmoed, groothartigheid, hoogmoedigheid. *Befar hatie-nja* bits, darsel; edelmoedig; eigenwijs; groothartig. *Mew-befar-kan* groot maken, verheerlijken, verheffen. *Ka-befir-an* aanmerkelijkheid, aanzienlijkheid, grootheid, mogendheid, trotschheid. *Per-befir-an* grootmaking.

بسمی *bismi*, AR. in den naam van. SULTH. IBR. blz. I:

بیسون *bisnoe*, HIND. *Vishnoe* een der voornamen Hindostaansche Godheden.

بہسی *befie* ijzer. *Toekang befe* een smid. *Befie branie* magneet.

بہسی *bifij* en *bifé* handig; net, schoon; sierlijk, welgeschikt, versierd.

بطالت *batih...lat*, AR. ledigheid, ijdelheid.

بپتریکہ *bathrickh*, AR. patriarch, aartsvader.

بہد *bèd*, AR. en *bàdoe* voorts, wijders, nu. *Ha-làdoe* daarna.

بہراد *bàghrad*, AR. Bagdad.

بہرل *baghrat*, AR. muilezel.

بہریت *beghriet*, AR. uitgenomen, uitgezonderd.

بغ *bang*, AR. roeping tot het gebed.

بہبغ *bongbong* a'dalen aan wederzijden, gelijk daken van huizen.

بہس *bangsa* en *bangsja* afkomst, ras, kaste, familie, bloed, geslacht. *Ber-bangsja* adelijk.

بہسال *bangsil* en *bangsal* werf, schuur, pakhuis, (dit woord is weinig bekend).

بہشارن *bangsjawan* van hooge afkomst, aloud, adelijk, edel, van eene aanzienlijke geboorte. *Per-bangsi-an* adel, adeldom.

بہسو *bangsoe* laatstgeboren; jongste kind.

بہسی *bangsie* Ruit.

بہبغ *bingong* suf, verbijsterd, (zie *biengong*).

بہک *bangka* een eiland dat veel tin oplevert. Hetzelve behoorde toe in het jaar 1812 aan den Vorst van *Palembang*; doch is sedert dien tijd onder Europeesch gezag geweest.

- بڨك *bangka* of *bangka* troesch, opgeblazen, gezwollen.
- بڨكار *bangkara* of *oedang bangkara* eene soort van garnalen.
- بڨكارڨ *bingkarang* kameleon, groote venijnige haagdis.
- بڨكوان *bangkwan* daklat; lat waaraan het dakriet wordt vastgehecht.
- بڨكت *bangkit* oprijzen, opstaan. *Bangkit-kan* ophalen, opbeuren. *Mem-bangkit-kan* doen opstaan. *Ka-bangkiet-an* opstanding, oprijzen. Hetgeen opgewekt of opgeheven kan worden.
- بڨكار *bingkar* ophalen, opheffen, (zie *bingkar*).
- بڨكس *bongkos* bundel, buidel, pak, baal, overtrekfel. *Mem-bongkos* overtrekken, bebinden, inwoelen. *Ber-bongkos-bongkos-kan* fommelen. *Mem-bongkos-kan* pakken, inpakken.
- بڨكڨ *bangkang* verslaan, kwetsen.
- بڨكڨ *bangkang lam*.
- بڨكڨڨ *bingking* grimmig, korzel; terging, oproerig.
- بڨككڨ *bangkakh* gezwel; gezwollen.
- بڨككڨڨ *bongkokh* bogchel, bult.
- بڨكك *bangkil* verwijten. *Pem-bangkiel-ay* verwijt.
- بڨكك *bongkal* goudgewicht; een zeker gewigt goud.
- بڨكك *bongkol* knobbel, knoest, kwast.
- بڨككول *bangka-hueloc* of *bangkoeloc* Bencoelen op Sumatra.
- بڨككي *bangkej* een lijk, doode, kring.
- بڨكت *bastu* of *bastus*, zeker Oostindisch lijnwaad.
- بڨكا *bakha*, Ar. duurzaam, onvergankelijk, onsterfelijk, eeuwig. *Maka pindit-lah iaja deri pada negrie jang fena ku-pada negrie jang bakha* hij ging uit de sterfelijke in de onsterfelijke wereld over. MAL. BR.
- بڨكتي *bakhtie* deugd, gehoorzaamheid; dienst omtrent God; dienst van minderen jegens meerderen. *Ber-bakhtie* dienen, dienst doen, gehoorzamen, godsdienstig. *Ka-bakhtie-an* godvrucht, goede dienst, gehoorzaamheid. *Jang ka-bakhtie-an-koe icni toewan-koe nahal moelieja jang idjoe akan dieja* wat mijne gediensstigheid be-

stret, mijnheer de hoogverhevene kent dezelve. ISM. JAT. blz. 19.
reg. 3. v. o.

بکیر *bikir* AR. maagd.

بکس *bekas* merk, teeken, indruk; wegens. *Dekas tangan* handteekening. *Bekas kaki* voetspoor. *Bekas toebuh* geïchem.

بککف *bekakkh* voorttellen;

بکال *bekal* eetwaar, voorraad. *Bekal di djalan* voorraad voor eene reis. *Maka ájer bekal dilam kapal hamba pñu habibis* de voorraad van water in ons schip was op. ISM. JAT. blz. 17. reg. 1. v. b.

بکم *bekam* koppen, bloed laten.

بکوه *bekoe* stollen, bevrozen.

بکول *bakpel* en *bákol* een kleine mand.

بکپ *bigi* aan, voor, tot, bij, naar.

بکیمان *bagimna* hoe, hoedanig. *Se-bagimna* nog zoo; zoo als.

بکیند *baginda* zijne hoogheid; majesteit; titel van Souvereinen.

بکپی *bagej* als, gelijk, zoo als, eveneens. *Sa-bagej* zoo als, gelijk aan.

بکیت *bagietoe* van *bagie* en *ietoe* zoo als dat, alzo, op die wijze, in dier voege, even zoo, zoo.

بکین *bagieni* aldus, dus, dusdanig; van *bagej* en *ieni*.

بجل *bel* (zie *ber*).

بلا *beld* AR. rampspoed, onheil, ellende. *Beld doeniejd* aardsehe ellende. *Beld senie* toring.

بلا *beld* helpen; hulp.

بلابر *belabor* spijs, voorraad, rantsoen.

بلاچن *beldijan* gezoute, gedroogde, gestampde garnalen.

بلاغ *belanga* een aarden pan of pot zonder ooren.

بلاک *beldka* en *belaga* geheel en al, al te gader, gansch.

بلاکڠ *beldkang* achterdeel, achterste, rug *Pintoe blakang* achter deur. *Di blakang* achter. *Deri blakang* van achteren. *Ka-blakang* achterwaards, naar achter. *Mem-blakang-ie* aarzelen; achter iemand gaan, achtertellen. *Mem-blakang-kan* doen achtertellen, onderkruipen.

بِلَالِيغ *bilalang* sprinkhaan.

بِلَالِيك *bálilakk* wit plekje op het oog.

بِلَالِي *bulalej* tromp, snuit van een' Olifant.

بِلَايِم *belajam* zekere visch gelijk aan barbeel.

بِلْبُل *bulbul*, PERS. nachtegaal: (slechts in naam bekend bij de Maleijers).

بِلْت *belas* vischfuiik, (zie *belej*).

بِلْت *belit*, *balis* en *beliet* omwinden, slingereren, strengelen, kronkelen.

بِلْدُر *beludar* (*beloedroc*) PORT. (*veludo*) fluweel.

بِلْدُو *heldoewa*, PORT. (*velulo*) fluweel. *Beldoewa dan dejwangga* fluweel en tapijtwerk.

بِلْت *belut* weven. *Pem-belut-an* weefgetouw.

بِلْر *belur* bond, veelkleurig; vlekken op het ligchaam, welke door ziekte ontstaan.

بِلْس *blas* of *belas* decimaal bijvoegfel bij de getallen tusfchen tien en twintig. *Sa-blas* elf. *Doewa blas* twaalf. *Ka-schibielan blas* negentiende.

بِلْس *balas*, *blas* of *balis* deernis, medelijden.

بِلْغَم *balghram*, AR. fluim, slijm.

بِلْغ *belang* gevickt, bont.

بِلْم *belom*, *bulom* nog niet. *Tetdpic hhasrat Rádja djoega jang belom hamb.a ber-óleh* maar hetgeen de Koning wenscht te hebben, heb ik nog niet verkregen. ISM. JAT. blz. 16. reg. 7. v. o. *Se-belou* zoo lang als nog niet.

بِلْمَان *bila-mána* als, wanneer.

بِلْمِبْغ *balembang* bundel, tros.

بِلْمِبْغ *belimbing* zekere vrucht.

بِلْمِبْجِي *belompej* nog niet.

بِلْتَار *bel-antára* groote tusfchenruimte, woud, woestijn, wildernis.

بِلْنَج *belandja* onkosten; arbeidsloon; geld om van te leven, zak-

geld, vertering, bekostiging. *Belandja-kau* bekostigen, onkosten maken, besteden, wagen. *Pem-belandja-an* besteding. *Mikan dan pe-kajin dan belandja* kost, kleeding en vertering. ISM, JAT, blz. 98. reg. 6. v. o.

بلندويي *bolandoewie* nederlandsch, hollandsch.

بلوت *beloet* aal.

بلودق *biwedakk* aspis, adder, zeer vergiftige slang.

بلوكر *baloekar* kreupelhout, jong hout, wildernis, struik. *Handakk di 'awu ter-laloe soekar, karanu ber-djalau di dalam baloekar, jemoet-lah dengan doerie dan akar, lagi panas bagej di bakur* het zou al te moeilijk zijn het (kind) mede te nemen, daar wij door struiken moeten gaan, die vol mieren, doornen en onkruid zijn, te meer daar het brandend heet is. S. B. S.

بلونق *beloelang* huid, vel. *Beloelang karbau* buffelhuid.

بلوم *beloem* nog niet, (zie *belom*).

بلوهين *beloehan* een huisje dat men op een olifant zet.

بله *belah* splijten, kloven, bersten; in tweeën houwen. *Mem-blah bamboe* bamboes klaven. *Belah-belah* kloven, splcten. *Belah* zijde, kant, deel, hoek. *Di sa-blah* op eene zijde, aan den kant. *Sa-belah octara* noordzijde. *Sa-belah tangan* de eene hand. *Mata sa-belah* eenoogig. *Menjelah-kau* afscheiden, doorhouwen, ter zijde zetten. *Penjelah* tegenpartijder. *Penjelah-an* eenzijdigheid.

بلي *belej*, Aŕ. voorzeker; ja, alzoo.

بلي *balci* stoeljen.

بلي *bilie, betie, blie* koopen. *Pem-betie* koopman, kooper. *Pem-betie-an* koopplaats, koophuis, markt. *Dagang-an jang tiejida ter-betie oleh orang dalam negrie* koopgoederen, die niet door de inwoners der plaats gekocht worden. MAL. BR.

بليا *bokiesá* schoon, mooi van gestalte.

بليس *bliebis* duikelaar, wilde eend.

بليت *beliet* draaijen, omwoelen.

بليتر *bulietar* kakelen, snappen, pruttelen.

بلیئر *baliera* een riet daar het doek in het weven omgeslagen wordt; breihoutje.

بایرئ *balierang* en *balejrang* zwavel.

بایرئ *ballierong*, *balejrang* en *balej* toewang, afsjak; gehoorzaal des konings tussehen het plein en het paleis.

بالیس *baliesah* onrustig; ongemakkelijk; bedroefd.

بالیج *baliejong* hoos, waterhoos. *Poetling baliejong* wervelwind.

بالیق *balliejakh* de oogen wijd openstaan; iemand sterk aanzien.

بالیکت *baliekat* schouderblad.

بالیکو *baliekoe* wending; bogt in eene rivier.

بمبئ *bimbang* twijfelen; wankelen; onstandvastig zijn. *Ka-bintang-an* twijfelmoedigheid.

بمبو *bamboe* bamboes; hard riet.

بنأ *bená* brein.

بناتئ *bindtang* beest, dier, viervoetig dier. *BinAtang* boewás wreed verslindend dier. *Binatang* *liejar* of *hoetan* wild dier.

بنار *bindra* wascher; bleeker. *Pem-binara-an* bleekveld.

بناس *binasa* vergaan, verwoest, hedorven, verloren, ledig; woest; nadeelig; dor; verontrust. *Nistjaja bindsa rasa hati toewan hamba* voorzeker zal uw inwendig gevoel verstoord worden. ISM. JAT: blz. 49. reg. 12. v. b. *Soewátue sindjda pón djangan bin isa* dat geen wapen verderf aanbrengt. ISM. JAT: blz. 88. reg. 9. v. 6: *Mem-binasa-kán* verderven; uitroeijen; verwoesten; ongelukkig maken. *Maka ber-seroe-seroe oleh Isma Jatiem: hej Radia! per-tetap djoega hdi toewan hamba ditang ieni tejada mau mem-binasa-kán Radja, fahingga hamba handahk moewafakhat djoega* ó Vorst! riep Isma Jatiem uit: stel u hart gerust; mijne komst is niet om den Vorst onheil te berokkenen; maar wel om eenstemmig te handelen. ISM. JAT. blz. 89. reg. 7. v. b. *Ka-binasa-an* verderfelijik; verderf; ondergang, ledigheid, woestheid. *Pem binasa* verderver; geefel. *Pem-binasa-an* verderving, verwoesting.

بنتار *bendra* heraut; officier die des konings zwaard op zijnen schouder draagt; maarfchalk.

بنتارئ *bindrang* gekapt hout, hetwelk in een bosch ligt om g-

haald te worden. *Orang bintarang* houtkapper (in het bosch).
بنتت *bantut* geïtaakt, belet, onvolmaakt, onvoltooid; ongaar, niet
 wel doorbakken.

بنتت *bantut* de bodem; stuit van vogels; het achterste van een
 olifant.

بنتر *bontar* rond, rondachtig. *Bontar-kan* ronden, rond maken.

بنتغ *bentang* uitspreiden, uitstrekken; kruisen.

بنتغ *banting*, JAV. smijten, slaan, kloppen, hoesen, stooten,

بنتغ *banting* wild koebeest,

بنتغ *bantong* nagelloos.

بنتغ *lintang* ster. *Bintang ber-dsap* of *bintang ber-ekor* komeet,
 staartster. *Bintang iemor* morgenster. *Bintang zaharat* venus.
Bintang biedukh de groote beer. *Bintang kartieka* orion, *Bintang-*
bintang-an gesternte, sterren. *Boelan purnama di págat oleh bin-*
tang de volle maan omringd door sterren. ISM. JAT. blz. 9. reg. 12.
 v. o.

بنتغ *bintang* het eiland genaamd *Bintang*, op den uithoek van het
 Maleische schiereiland

بنتغ *binting* o. *benting*, JAV. schans, bolwerk, batterij.

بنتغ *bonting* zwanger, bevrucht. *Mem-bonting-kan* bezwangeren.
Ka bonting-an zwangerschap, dragt.

بنتغ *bantokh* krom, gebogen; buigen; hand, heugel, schakel,
 kromte. *Ka-bantok-an* buigzaam; bogt. *Pem-bantokh-an* bui-
 ging. *Bantokh-kan* krommen, buigen.

بنتل *bantal* kussen. *Bantal seraga* het hoogste kussen, peluw.
Ber-bantal een kussen hebben. *Ber-bantal-kan* voor een kusfer
 gebruiken. *Maka di lichat-nja be-brapa dnakh d'wa tiedor ber*
kaparan ber-bagej-bagej roepd-nja tiedor ietoe, s'orang ada jang
ber-bantal-kan pinggang, s'orang jang ber-bantal-kan blakang
dun s'orang ber-bantal-kan kakki zij zag verscheidene slapende
 maagden door elkander liggen en op verschillende wijze slapen, de
 eene bezigde de lendenen als een kussen, eene andere bedienende
 zich van den rug en eene derde van de voeten tot hetzelfde
 einde. ISM. JAT. blz. 29. reg. 1. v. b.

بنتل *bintil* blaar, bobbel.

بنتن *Lantan* BANTAM eene residentie en stad van dien naam op het westelijk gedeelte van het eiland *Java*.

بنتن *bintan* weder instorten, op nieuw ziek worden.

بنتن *banton* uitplukken, uittrekken, uitroeijen.

بنتو *bantoe* hulp, bijstand, helpen, bijstaan (voornamelijk in den oorlog). *Pem-bantoe* helper, bijstaander.

بنته *bantah* krakeelen, kijven, razen, twisten. *Per-bantah* bediller, twistmaker, dwarsdrijver. *Per-bantah-an* bestrijding, betwisting.

بنتي *bantej* slagten, dooden, keelen. *Pem-bantej* vleeschhouwer, slagter.

بنتيغ *bantieng* slaan, kloppen (gelijk men de kleederen doet welke gewasfchen worden.)

بنتيغ *bantieng* soort van boot met twee masten.

بندجر *bandjar* rij, rang, gelid. *Ber-bandjar* in gelederen, in rangen, in rijen staan, gerigt.

بندجر *bandjar* overstrooming.

بندجو *bandjoe* houden, vereffenen. *Bandjoe hhesab* rekening houden, afrekening. *Per-bandjoe-an* afrekening, balans, vereffening.

بنتي *bintji* haten; nijdig zijn; haat, afkeer; spijtig, kwaadaardig. *Ka-bintjie-an* hatelijk, haat, afkeer, wrevel. *Tambah-an b'rang katã-nja menjãkit-kã hãti ietoe-lah ka-bintjie-an lãki-lãki akan perampoewan* wijders als hare woorden hartzeer veroorzaken, heeft de man een afkeer van haar. ISM. JAT. blz. 163. reg. 2. v. o. *Lãki-lãki ietoe tiejãda men-tjeriejã-kã dirie-nja, b'rang lakoe-nja tiejãda senoeboh, dan sããl-nja tiejãda senocnoh dan tiejãda sedap di pandang orang ietoe-lah toewãn-koe ka-bintjie-an perampoewan atas lãki-lãki* de mannen, die zich niet reinigen, geene kiefche manieren of kuifchen inborst bezitten en niet met genoeg aangezien worden, zijn die gene, mijn meester, waarvoor de vrouwen eenen afkeer hebben. ISM. JAT. biz. 67. reg. 11. v. o.

بنتجان *bintjana* ongelijk, belediging, schending, lastering; kwade trek. *Mem-bintjanã-kã* aanlokken, bedriegen, ten val brengen; beledigen. *Pem-bintjanã-an* verleiding, aanlokking.

بنتچت *bontjit* dikbuik.

بنتچر *bantjar* geluid als dat van gescheurd porcelein, glas, metaal enz.

بانتچڻ *bantjang* praten, kouten. *Bantjang-bantjang* kruit, gesprek.

بانتچو *bantjah* en *bantjih* moeras, poel, laag land, broekland.

بانتچي *bantjie* bene soort van disfel.

بانتچي *bantjie* tweeflachtig.

بند *benda* schat, goed, kostbaarheden, rijkdommen. *Mita benda* kostbaarheden. *Ber-benda* gegoeid, rijk zijn. *Ber-benda-kan* fshatten opleggen.

بند *bonda* moeder. *Ajah bonda* ouders, vader en moeder.

بندال *bendala*, PORT. patroontasfchen; patroonen.

بندر *bendar* stad, koopstad, zeehaven.

بندرڻ *bendarang* aan wederzijde staan, elkanderen gelijk zijn. *Boelan bendurang* de maan als hare hoornen aan elkander gelijk zijn.

بندوڻ *bendang* veld, akker, bouwland.

بندوڻ *banding* vergelijken, (confronteren). *Pem-bandieng* vergelijker, (confrontist). *Tiejda per-bandieng-an* onvergelijkelijks

بندوڻ *bandong* afschutten, het water stoppen, bedammen. *Bandong-an* a'schutting, schutsluis, sluis, duiker, beer.

بندهار *bendahara*, *bendaharie* schatbewaarder, schatmeester, ontvanger des rijks, magazijnmeester. *Per-bendaharan* schatkamer, stapelplaats, magazijn, pakhuis.

بندجڻ *bandjra*, PORT. vlag.

بند *benar* waar, waarachtig, juist, regt, nauwkeurig, getrouw, gewis. *Ka-benar-an* deugdelijkheid, gerechtigheid, echtheid, waarheid. *Sa-benar-nja* deugdelijk. *Benar-benar* getrouwelijk, gewis. *Per-benar* voor waar houden. *Mem-benar-kan* waarmaken, bewaarheden. *Per-benar-kan* voor waar doen achten.

بندوڻ *benang* draad, garen, vezel.

بندوڻ *benakh* onverstandig.

بندوڻ *benam* zinken.

بندوڻ *benoewa* bodem, oord, land, landschap, gewest, landstreek. *Benoewa* Seilon Cijlon.

بندوڻ *benoewang* soort van rendier.

بنه *benih*, *bench* en *bdniç* zaad in het algemeen.

بني *benie* zaad, kinderen. *Benie Israël* de kinderen Israëls.

بنيال *beniesjaga*, HIND. koopmanschap, handel, koophandel, handel drijven. *Per-niejaga-an* handel.

بنين *baniefan* reiskoffer, valies, kast.

بواسر *bawásir*, AR. aambeijen, speenen; homorrhoides.

بوانغ *boewang* verwerpen, (zie *boewang*).

بواي *boewdja* krokodil, kaaiman.

بوت *boebut*, JAV. rollen, oprollen, ophalen. *Talie boebót-an lajar* touw om het zeil op te hijschen,

بوهر *boeber* pap, brij.

بوجف *boebokh* meelworm, rijstworm.

بوچل *boebol* boeten, *Mem-boebol djala* netten boeten, verstellen.

بوچل *boebol* zweren, die aan handen en voeten komen.

بوچو *boeboe* korf, vuik om visch te vangen.

بوچه *boeboh* indoen, brengen, plaatsen, verwen, plakken, zegelen, inzettē, nederzetten. *Maka di pegang-nja tangan Isma Jusiem di boeboh-kan pada dadā-nja* hij vatte de hand van Isma Jatiem en plaatste die op zijne borst. ISM. JAT.

بوت *boeta* blind, blindheid. *Mem-boetā-kan* verblinden, blinden, blind maken. *Ka-boetā-an* verblindings; blindheid.

بوت *boewat* doen, maken, aandoen, veroorzaken. *Boewat bājikh* goed doen. *Iejā-lah jang ber-boewat rahhiem akan segala fohier dan miskien* hij was het, die medelijdend was jegens alle bedelmonnikken en armen. ISM, JAT. blz. 2. reg. 11. v. b. *Boewat djāhut* kwaad doen. *Ber-boewat ibadat* godsdienstoefening verrigten. *Boewat astāna* een paleis maken. *Pem-boewat* bedrijver, dader. *Pem-boewat-an* daad, bedrijf, verrigting. *Per-boewat-an* maakfel, voortbrengfel, *Per-boewat-an wolanda* Hollandsch maakfel.

بوئر *boetir* grein, korrel, kern, pit, stuks. *Lada sa-boetir* een peperkorrel. *Pasof tiega boetir* drie potten of bakken.

بوزنق *bósnkh* kaal van hoofd, haarloos.

بوتو *boetoe* membrum virile.

بوجر *boesjor* overlaags; de lengte van eene vlakte. *Boemi ieni boe-djor-nja dan lintang-nja* de lengte en breedte van den aardbodem.

بوجع *boedjang* ongetrouwde persoon; man of vrouw (al of niet getrouwd geweest.)

بوجع *boedjang* bode van het hof, briefdrager. *Per-boedjang-an* kamer der hofdienaren.

بوجف *boedjakh* streelen, liefkoozen, aanhalen, paaijen, bepraten, vleijen, sikkooijen, honig om den mond smeren. *Muku di iekot óleh Baginda serdja di boedjakh* zij werd door den Vorst gevolgd en geliefkoozd. ISM. JAT. blz. 35. reg. 11. v. o. *Mem-boedjakh* troosten, hoop geven, vleijen. *Pem-boedjakh* vleijer, enz. *Pem-boedjok-an* aanlokking, vleijerij, streeling.

بوجر *boesjor* lek, niet digt.

بوجف *bósjakh* knobbel, knoest, uitwas aan oude boomen.

بودق *boedakh* een kind dat nog geen verstand heeft; bode, dienaar, (klaaf).

بودق *bódoekh, bótoeh en bódo* botterik, domoor; dwaas, gek, onnossel, zotskap.

بورو *boero* jagen, (zie *boeroe*).

بورق *boerat* smeersel om het ligchaam in te wrijven.

بورق *boerot* scheuring, breuk. *Ber-boerot* gebroken zijn.

بورق *boerit* achterste van een paard, van een schip; achtersteven, de spiegel.

بورس *boeras* doorbrengen, verkwisten, doorjagen; verwelken, verdorren. *Pem-boeras* doorbrenger, verkwister.

بورع *boerong* vogel. *Boerong sa-káwan* een vlugt vogels, zwerm.

بورع *bórong* in het gros handelen. *Bórong men-djoewil* in het groot verkoopen. *Bórong mem-blie* in het groot opslaan, opkoojen.

بورق *boerokh* aansteken, verrotten, verslijten; vol gaten, afschuwe-lijk, verrot, aangestoken, vermolmd, oud, onbruikbaar. *Di ma-ua djambatan jang boerokh ietos-páa men-djéti kahdroe* waar

oude bruggen waren, werden dezelve vernieuwd. ISM. JAT. blz. 98. reg. 12. v. o.

جوړق *boerikh* gestreept; pokdalig.

جوړندا *boeranda* hut in een schip.

جوړني *boernie* BORNEO.

جوړو *boeroe* drijven, jagen, ter jagt gaan, nitdrijven, verjagen. *Per-boeroe* -an wild. *Pem-boeroe* een jagcx. *Pem-boeroe* -an jagt. *Anjing per-boeroe* -an jagthond.

جوړي *boerie*, HIND trompet.

جوړيت *boeriet* achterste gedeelte, (zie *boerit*).

جوس *bawas* of *boewas* wreed, verflindend, verwoed, verscheurend, wild.

جوست *boesot* heuvel, duin.

جوسر *boesor* hoog; halve cirkel.

جوسغ *boesung* verstopping, (obstructie).

جوسف *boesokh* stinken, verrotten; stinkend, verrot; eerloos.

جوسغ *boewang* of *boewang* asdanken, afwijzen, wegwerpen, weggooi-
jen, verbannen, wegjagen. *Boewang málóe* schaamte verliezen. *Ka-boewang* -an verwerpelijk. *Pem-boewang* -an verwerping, verbanning.

جوسغ *boenga* bloem, bloei, bloesem, interest van een kapitaal. *Boenga dpt* vonk. *Boenga tanañ* grondrenten. *Boenga ktraug* spons. *Karang boenga* koraal.

جوسگر *bongkar* optrekken, ophalen, opwinden, omhalen, omstooten, afbreken. *Mem-bongkar sauwñ* het anker ligten. *Ma-ka angin pón ber-ticjop-lah, maka hamba soeroñ mem-bongkar sauwñ* de wind stak op en ik liet het anker ligten. ISM. JAT. blz. 18. reg. 10. v. o. *Mem-bongkar moewar* -an de lading breken, lossen. *Mem-bongkar roemah* een huis afbreken.

جوس *boeka* openen, opendoen, ontdekken; ontblooten; uit elkander nemen. *Mem boeka bitjira* een raad openen, beginnen te beraadslagen.

جوسگ *boekit* heuvel. *Boekit kaf* een verdichte berg, waarop de aarde zou rusten, en de fenix zijn nest hebben.

جوکر *bōkor* bekken, kom;

جوکر *boekor* grein, (als zout enz.)

جوکف *boekōk* breed.

جوکن *boekān* neen, niet, geenszins, volstrekt niet, 's niet. *Boekān-kañ* is het niet? *Handukh di bāwa boekān-nju moedah* S. B. S. het is niet gemakkelijk (het kind) mede te nemen. Het woord *boekān* moet aan den klank of door den zin verstaan worden, daar het somtijds als ontkenkend, en dan weder als bevestigend voorkomt. *Boekān ōrang moeda nen-djādi beoewanda* geene jonge lieden worden lijfwachters. ISM. JAR. blz. 10. reg. 4. v. b.

جوکوه *boekoe* knokkel, lid van een riet, of van een bamboes; zamenvoeging. *Garam sa-boekoe* een korrel zout.

جوکیس *boegis* de naam van een volk, hetwelk op het zuidelijk gedeelte van het eiland *Celebes* woont, digt bij de Golf van *Boni*.

جوہ *bōla* schelmachtig liegen.

جوہت *boelat* rond als een stok, bal, cirkel. *Boelat boemi* aardkloot.

جوہر *boelir* een aar (air), de halm met de aar.

جوہس *boelos, boelus* bar, ontbladerd; kinderloos. *Boelus-kan* ontbladeren, van kinderen berooven.

جوہغ *boelang-boelang* rondomwinden; hoofddoek.

جوہغ *boelōng* in de lengte doorboren (als een boom, pomp, enz.)

جوہن *boelan* de maan; maand. *Boelan-boelan* een hoofdband zoo als de Maleijers dragen. *Boelan bahāroe* nieuwe maan. *Boelan pur-nāma* volle maan. *Boelan toemonggol* halve maan. *Boelan bandā-rang* de maan als die twee, drie of vier dagen oud is, en hare hoornen even lang zijn.

جوہو *boeloe* veder, haar, wol, borstel, pen. *Boeloe boerōng* veren, dons. *Boeloe domba* wol. *Boeloe bābi* varkensborstels. *Boeloe landakh* pennen van een ijzervarkca.

جوہوہ *boelōeh-boelōeh* de luchtpijp.

جوہہ *boelah* geheel, ten volle.

جوہہ *bōleh* kunnen; bekwaam zijn, mogen. *Se-bleh-bleh* indien het mogelijk zij, met alle krachten, met alle mogelijke middelen.

بولة *boeloeh* bamboes. *Boeloeh per-rindoe* een bamboes, welke zachte klagende klanken geeft.

بولية *boelie* flesch, fleschje met een' langen hals.

بوم *boemi*, AR. PERS. en HIND. de aarde, de wereld, aardrijk; aarde, grond. *Boelut boemi* aardkloot. *Ka-boemie-an* aardsch, aardsgezind.

بومبو *boemboe* kruiderijen om kerrie en andere spijzen te bereiden.

بون *boeni* verbergen, (zie *boente*).

بونتینگ *boentleng* zwanger, (zie *bónting*).

بونه *boenoh* dooden, doodslaan, moorden, ombrengen. *Pem-boenoh* doodlager, moordenaar. *Ka-boenoh-an* dooding, dood. *Tatkala kaja handukh mem-boenoh hoelobalang* toen hij een legerhoofd wilde dooden. ISM. JAT. blz. 40. reg. 5. v. b. *Pem-boenoh-an* schavot; doodslag.

بوني *boenie* verbergen, verschuilen.

بواه *boewah* vrucht, bol, bolletje; stuks. *Boewah pahn kâjoe* boomvruchten. *Boewah-boewah tannah* aardvruchten. *Boewah belis* de kuiten. *Boewah lûgan* het dikke van den arm. *Boewah mâsukh* rijpe vruchten. *Boewah mantah* onrijpe vruchten. *Boewah mangkal* half rijpe vruchten. *Boewah-tjator* stukken van het schaakspel. *Boewah pârîe* dobbelsteenen. *Sa-boewah* een stuk. *Sa-boewah kapul* een schip. *Sa-boewah negrie* een land. *Doewa boewah goenong* twee bergen. *Boewah-boewah-an* vruchten, fruit, gewas. *Ber-boewah* vruchten dragen.

بوة *boewat* doen, maken, (zie *بون*).

بوهونغ *bôhong* liegen, bedriegen, gekken, jokken. *Pem-bôhong* bedrieger, leugenaar. *Per-bôhong* leugen. *Pem-bohông-an* bedrog, bedriegerij.

بوهي *boehie-en boeih* schuim, *Ber-boehie* schuimen, zieden. *Ka-loewar-kan boehie* affschuimen.

بويج *boejong* kruik, waterkan,

بويج *boejong* een jongen, jongeling, een dienaar.

بوي *boenji* geluid, galm, klank, geklap, gefchal, gefchater; inhoud, stem; bulderen; gelui. *Boenji soewâra* het geluid der stem. *Bos-*

nji maricjan bulderen van het gefchut. *Boenji ginta* gelui, klokken gelui. *Boenji loerat* inhoud van eenen brief. *Boenji-boenjie-an* muzijk, geluid; speeltuigen. *Ber-boenji* klinken, luïden, geluid geven, zingen. *Segala boenji boenjie-an pón ber-boenjie-lah ter-láloe rámej, maka bedoewanda jang báikih soewara-nja pón ier-boenjie-lah dan crang menàrie pón bankit-lah menàrie ber-soekà soekà-an toedjoh hárie toedjoh málam mákan mienom* alle speeltuigen klonken zeer lustig, de lijfwachters die eene goede stem hadden zongen, en de dansers stonden op en dansten, de vreugdebearijven duurden zeven dagen en zeven nachten onder banketteren voort. ISM. JAT. blz. 209. reg. 3. v. o.

كج *bah* vloed, overstroming.

بهارو *bahàroe, bhàroe* nieuw, frisch, versch. *Orang bahàroe* een nieuweling. *Bahàroe-bahuroe an* nu eerst, zoo even. *Membahuroe-ie* vernieuwen. *Ka-bahuroe-an* om te vernieuwen; frischheid, nieuwhed. *Chabar bahàroe* nieuwstijding. *Pembahuroe-an* vernieuwing.

بھاس *Bahása* taal, spraak; manieren, fatsoen. *Bahása djáwi* moedertaal der maleische taal zonder vermenging van Arabische woorden. *Bahása dâlam* hoftaal. *Bahása bungjâwan* de taal der aanzienlijken. *Bahása gocong* bergtaal, boerentaal. *Bahása katjókun* of *bahása kâsar* straattaal. *Bahása malâijoe kâsar* de gemeene maleische straattaal. *Bahása pâsar* markttaal. *Bahása ku-loewâr-an* uitheemsche taal. *Karang bahása* onfatsoenlijk, lomp in uitdrukkingen. *Ber-bahása* eene taal spreken. *Maka ber-bahás-lah segala manoesjieja ákan menjará-kau per-rusá-an-nja* alle menschen bezigen woorden om zich uit te drukkea (om hunne gevoelens te openbareti).

بھاجي *bahâgi* of *bâgi*, HIND. deelen, afdeelen, bedceelen, afmeten. *Sa-bahâgi* een deel. *Pembahâgi* deeler, bedeeelaar. *Bahâgie-an* deel, gedcelte, aandeel of deeling. *Pembahâgie-an* verdeling.

بھان *bahâna* geluid, stem.

بھانجا *bahâja* gevaar, nood, ongemak. *Ber-bahâja* in gevaar zijn, gevaarlijk. *Penoh bahâja* vol gevaren. *Mâra bahâja* lefsel, ongemak, onheilen en rampen. *S'orang rájat pón djângan ber-bahâja* dat niemand der onderdanen in gevaar kome. ISM. JAT. blz. 83. reg. 8. v. o.

- بهتارا** *bahtra* (*bahlar*) galei, in de oude taal was het een schip waarmee men in zee trek, een groot koningsschip; de ark van Noach.
- بهراق** *behrakh* zijn gevoeg doen. (Dit is eene zeer gemeene uitdrukking, waarvoor men liever *broewang djer* bez.gc.)
- بهري** *buhrie*, AR. en PERS. voorzigtig, wijfelijk.
- بهكان** *behkan* ja, zeker, gewis; het is zoo.
- بهكيه** *bahugieja* en *bhagieja* gelukkig, gelukzalig, welgelukzalig.
stem-bahagieja-kan gelukkig, gelukzalig maken. *Ka-bahugieja-an*, *per-bahagieja-an* gelukzaligheid.
- بهكين** *bahagic-an* deel, gedeelte.
- بهو** *bahoewa* dat, voorwaar, nademaal. *Bahoewa* wordt veelal aan het begin eener rede geplaatst, zonder eenige beteekenis te hebben.
Ada-pón pada perasá-an koe bahoewa toewan hamba teni hhamil ik geloof dat mijne meesters zwanger is. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o.
- بهين** *buhejna*, *bhiena* en *biena* zeer, geweldig, sterk, bij uitteek, hevig, heftig. *Tiejda b,hejna di loetar* niet hevig gesmeten geworden. ISM. JAT. blz. 46. reg. 3. v. o.
- بهيه** *bieja* schelpvisch, schelpen, hoornjes.
- بهيه** *beja* of *bejo* gerechtigheid, tol, impost, accijns. *Pa-bajan* tolhuis.
- بهيارق** *biejadap* PERS. en AR. onmanierlijk, onbeleefd, onbeschoft.
- بهياس** *bejasa* en *biejasa* gewoon, afgerigt, bedreven; gebruikelijk, aanwennen, in zwang zijn. *Hielang-kan bejasa* afwennen. *Bejaska-kan* aanwennen. *Mem-biejasa-kan*, gewennen. *Kimie jang bejasa di per-hamba Radja* wij, die zijn gewoon den Vorst te dienen. ISM. JAT. blz. 49. reg. 1. v. o. *Tiejada bejasa* ongewoon.
- بهياوق** *bejawaq* leguaan.
- بهيايه** *biejaja* mondkost, nooddrift, vertering. *Mem-biejaja-kan* verzorgen, leveren, voorzien. *Per-biejaja* verzorger, leveraar. *Per-bijaja-an* verzorging.
- بهير** *biebir* lip, boord, kant. *Biebir kdnan* stuurboord. *Biebir tjawan* de rand van eenen beker.
- بهيبس** *bejbas* vrij, ongedwongen; verlof. *Orang bejbas* vrij mensch, burger. *Mem-brie bejbas*, *kasih bejbas* veroorloven, vrijheid geven.
- بهيبق** *bejbek* JAV. eend, eendvogel.

بيت *bejt* of *beit*, AR. huis, tempel. *Bejt Allah* Godshuis. *Bejt il mukhadas* de heilige tempel, Jeruzalem.

بيت *bejt* vers, gedicht. *Ber-bejt* een vers maken, opzeggen.

بيتا *bejta* ik.

بيتا *biati* dienares. *Bieti perwara* dienares bij eene juffer van rang.

بيتف *bejtikh* kok.

بيج *biedji* zaad, korrel, pit. *Biedji mata* oogappel. *Biedji-bidjie-an* granen, korrels.

بيجف *biedjakh* bedachtzaam, geestig, vlug, voorzigtig.

بيجف *biedjikh*, JAV. goed, deugdelijk, deugdzaam. *Ka-bidjick-an* deugd.

بيد *bejda*, SANSKR. onderscheid. verschil. *Ber-bejdd-kan* onderscheid maken. *Mcm-bejdd-kan* onderscheideu. *Per-bejdd-an* onderscheiding.

بيدأري *biedadarte* hemelsche nimf.

بيدق *beidakh* en *biedakh* pion in het schaakspel.

بيدق *biedokh* een Atjinsche prauw om te vischen.

بيدن *biedan* vroedvrouw.

بيدوري *biedoerie* katoog; zekere steen.

بيدة *bejdah* onderscheid, (zie *bejda*).

بيد *bejar* toelaten, laten gaan. *Bejar-kan* laten berusten, gehengen, gedoogen. *Bejar-lah* wel aan, sta het toe!

بيد *bieri-bieri* een schaap, (zie *bierie-bierie*).

بيدغ *bierang* zeehond. *Bierang-bierang* eene soort van zeehonden.

بيدق *bejrakh* zijn gevoeg doen, (zie *behrakh*).

بيدريم *bejram* rood (als een bloem.)

بيدريم *bieram* olifant.

بيدرو *bieroe* blaauw. *Bieroe toewah* donkerblaauw. *Bieroe moeda* lichtblaauw. *Bieroe langit* hemelsblaauw, azuur. *Bieroe lawut* zee blaauw. *Bieroe dwan* blaauw gelijk de wolken.

بيدروكا *bieroeqa* of *djam hieroeqa* boschhaan.

بيرو *bierih* boord, lijst als van schilderijen, enz.

بيري *bieric-bierie*, HIND. een schaap. *Koelit bierie-bierie* schapenhuid.

بيزوري *biezorie*, PORT. onderkoning.

بيس *biejas* door wind of stroom wegdrijven.

بيسا *biesa*, HIND. gif, venijn van beesten; geleerd, ervaren.

بيسفا *biesfah* in het oor luisteren, influisteren. *Biesfah-biesfah* in het geheim, heimelijk.

بيسول *biesol* bloedvin, zweer. *Ber-biesol* zweren hebben.

بيسان *biesan* schoonvader of schoonmoeder van zoons of dochters. ISM. JAT. blz. 206. reg. 6. v. b.

بيسوم *biesoe* stom. *Toelte dan biesoe* doof en stom.

بيسوس *biengis bars*, bits, streng, gestreng, gemelijk, korzel, straf, stuursch, vinnig. *Ka-bingies-an* barsheid, bitsheid, enz.

بيسوغ *biengong* bijster van zinnen, versuft, bedwelmd. *Ka-bingóng-an* bedwelmdheid, versuftheid.

بيسوكف *bejngokh* krom.

بيسوكيمات *bienkie mda* oogcirkel.

بيسول *biengal* halstarrig.

بيسك *biejakh* kaauwen. *Mamak biejakh* herkaauwen.

بيكا *bejka-bejka* onkiesche, onwclvoegelijke woorden.

بيكغ *biekang-biekang* rijstkoekje. *Pem-bikang-an* pan of pot waarin men zoodanige koekjes bakt.

بيلا *bejla* in het vuur met den overledenen man zich laten verbranden, zoo als de vrouwen op de kust doen.

بيلا *biela* tijd, tijdstip. *Apa-biela* wanneer, als. *Men-tjerie biela* gelegenheid zoeken.

بيلا *bejlor* tot den vijand overloopen.

بيلاس *bejlas, bielas* ontsteld, ongesteld. *Bielas-kan* havenen, in de war helpen. *Bielas mda* oogontsteeking. *Mda bielas* roode oogen, druipoogen.

بیلغ *bielang* tellen, rekenen, opsommen, vertellen, verhalen, zeggen. *Bilang-an* telling, getal, gezegde. *Ka-bilang-an* telbaar, aanmerkelijk, aanzienlijk, dat genoemd mag worden. *Pangkalang ka-bilang-an* aanzienlijke rang.

بیلق *bielikh* kamer.

بیلق *bejlokh* laveren, aanloeven, boegkruisfen, tegen den wind opwerken; aarzelen. *Ka-bejlok-an* aarzelend.

بیلق *bielin* spinnen.

بیلق *bielah* een spaander van bamboes; een houtje om netten op te breiden; spaan, spaantje. *Bielah* wordt veel gebezigd om het getal van fommige dunne zelfstandigheden uit te drukken. *Sa-bielah djârom* één naald. *Pâpan duwa bielah* twee planken. *Sa-blelah piefo* één mes.

بیما *biema*, BRAH. vrees.

بیما *biema* een distrikt op het eiland *Sumbawa*.

بیما *biema* zeer, al te, (zie *bahejna*).

بیما *biemi* vrouw, huisvrouw. *Ber-biemi* eene vrouw hebben, getrouwd zijn. *Di-per-biemi* eene vrouw trouwen, getrouwd worden.

بیما *biema* stout, dapper.

بیما *biema* belasting, (zie *beja*).

بیما *biema*, PORT. (*viola*) viool.

بیما *banjon*, *bebanjon* B. K. de lippen zwart verwen.

ت

تا, de letter genaamd *ta*.

تا *ta* voet *tiejda* neen, niet.

تا *tabor* zaaijen, spreiden, strooijen. *Maka kâta penghoeloe menarah ietoe iejâ frâna mantrie, hamba lihat di atas menarah ietoe ter-laloe bânjakk bahra dan kapal djong pielang roepanja seperli*

boenga di tábor bânjakh-nja de bevelhebber van den wachttoren zeide: ja Firdana Mantric, ik zag van den toren eene groote menigte galeijen, schepen, jonken en speeljagten, welke in hoeveelheid naar gestrooide bloemen geleken. ISM. JAT. blz. 182. reg. 4 v. o. *Penâbor* zaaijer. *Penâbor-au* zaaijing, strooijing.

تابير *tâbir* gordijn, behangsel.

تابس *tâbas* of *tebas* ontginnen; een land, bosch, kreupelbosch of tuin zuiveren, het hout omkappen, het onkruid uitrooijen. *Maka tietah Râkja ietoe: simpang-an ti-jâda, deri pada purba kâla djâlan ietoe soedah men-djâdi hoetan dan rimba besar hampit negrie, jang deri ka-lihât-au ietoe deri kânan negrie icni djoega; sa-telah di dengar oleh Isma Jâtiem kâta ietoe, maka di soeroh oleh Isma Jâtiem tebas djâlan ietoe* er is geen binnenweg zeide de Vorst dezelve is reeds van vroegere tijden in boschen en groote wildernissen veranderd tot nabij die plaats, welke regts van dit oord zichtbaar is; Isma Jatiem zulks hoorende, gaf last om dien weg in orde te maken. ISM. JAT. blz. 85. reg. 3. v. b.

تابع *tâbi*, AR. aanhanger, volgeling, onderdaan, ahangeling.

تابغ *tâbang* of *tebang* vellen, kappen, afsneden, snoeijen. *Penebang* werktuig om te hakken. *Tibang-au* spaanders, gevelde boomen.

تابك *tâbekh* ook *tâbeh* pligtplegingen, groet, groeting.

تابك *tâbokh*, JAV. kloppen, slaan. *Sa-tâbok* een klap, slag.

تابل *tâbal* of *tebal* een kleine trom, welke voor aanzienlijke personen gedragen wordt.

تابوت *tâboet*, AR. ark, doodbaar, ark des verbonds, welke de Mo-hammadanen zeiden door God aan Adam aangeboden te zijn, en door een geslacht van aartsvaders tot op Mozes te zijn overgebracht.

تابور *tâboer* zaaijen, strooijen, (zie *tâbor*).

تابو *tâboh* eene wacht of zeker gedeelte van den nacht, zijnde er vijf *tâboh* in eenen nacht.

تابير *tâbier* nauw, eng.

تاتر *tâtar* vijfel. *Amas ber-tâtar* goudvijfel.

تاتغ *tâtang* doorsnuffelen, doorzoeken, doorkijken.

تاتع *tating* opligten, ophouden, op de handen dragen. *Mengkung mienjakh olie* (in eene koud caz.) op de hand draegen. *Konang* een hefboom.

تانغ *tatang* Palembangfche rivier.

تاتل *tatal* spaan, krul

تاتاه *tatah* inzetten, inleggen, bepleisteren, overtrekken. *Tatah dengan emas* met goud beleggen. *Maka piejala jang ka-amas-an ber-tatah-kun ratna mo to manikam ietoe-pón di pe.²icdar-kan-lah* orang de vergulde en met diamanten, parelen en robijnen ingelegde drinkbekers liet men rondgaan. ISM. JAT. blz. 24. reg. 4. v. b.

تاج *tájoe*, Ak. kroon, diadeem. *Tájoe il jaláthien* kroon der koningen.

تاج *táji* een kunstspoor; lancet. *Ilajam ber-táji* een haan met kunstsporen.

تاجق *tadjakh* eene soort van bijl.

تاجم *tadjam* scherp, snijdend, bits, vinnig; scherpte, snede. *Sjamffier jang tadjam* een scherp slagzwaard. *Tadjam saham* scherpzinnig, snedig. *Mata tadjam* scherp van gezigt.

تاجو *tájoe* zie *toedjo* doelen, mikken, regt op iets aanleggen, sturen.

تاجو *tádjou* sijn gevochten mandje. *Sa-tádjou emas* een mandje met goud. ISM. JAT. blz. 100. reg. 12. v. b.

تادغ *tadang* schoppen, voor *tendang*.

تاداه *tadah* opligten, ophouden, de handen vlak voor zich houden en omhoog steken. *Alaka poeta khalife Malek il adal mem-bátja dól dan sekalién marieka ietoe menadâh-kan tangan-nja mengatâ-kan. Amien!* de Priester Malekh Il Adil had nogmaals, en de geheel vergaderde menigte hief de handen omhoog en zeide: Amen. ISM. JAT. blz. 131. reg. 2. v. b.

تاديي *tadii* zoo even, zoo terstond, een weinig geleden.

تار *tara* gelijk, glad; disfelen, bedisfelen, schaven; geëvenredig zijn, zijns gelijken hebben. *Tor-idloe ejlokâ roepâ-nja, s'oran pón iefâda tara-nja* zij was zeer schoon, niemand geleck haa

تارغ *tarang* scherpe punten, even als de klauwen der roofvogels uitstekende tanden der wilde zwijnen.

تاروق *tāroqū* jonge kinderen, takjes, loten;

تاروق *t'arekū* trekken, halen. ISM. JAT. blz. 30. reg. 6. v. b.

تاروم *t'aram* niet helder schijnen, betrokken zijn.

تاروم *t'arom* indigo plant.

تاروق *tāroqū* plaatsen, stellen, leggen, zetten, wegleggen, bewaren, inzetten, toevertrouwen, aanbevelen, bezitten, hebben. *Maka hamba tāroqū sekaliēn per-majitēn-an i:toe* en ik bewaarde al die kunstwerken (speeltuigen.) ISM. JAT. blz. 18. reg. 13. v. b. *Hamba ieni dāgang jang gharah dūn peritmu hamba ber-pe-tāroqū-kan dieri hamba dan segala kalocwarga hamba sekaliēn ka-pada toewan hamba* ik ben een vreemd koopman en vertrouw in de eerste plaats mij en al mijne betrekkingen aan u. ISM. JAT. blz. 12. reg. 5. v. b. *Tāroqū-kan apa chorma-koe sa-tādjou ieni, akoe handakū pergi ka hoeloe cilieve!* bewaar deze mand met dadels, ik wil naar de bovenlanden gaan. ISM. JAT. blz. 100. reg. 12. v. o. *Tāroqū damdam* haat voeden. *Ber-tāroqū* wedden, inzetten *Ber-pe-tāroqū-kan* in iemands gunst bevelen. *Pe-tāroqū* pand, onderpand, iets dat bij iemand ter bewaring gegeven is *Tāroqū-an* inzet, weddenschap; bewaarplaats, doos, kistje. *Pe-naroh* pandhewaarder.

تاریق *tārie* dansen. *Penārie* danser. *Penārie-an* dans, bal. *Maka braug meyārie pūn ber-angkat mehārie* de dansers stonden op en dansten. ISM. JAT. blz. 24. reg. 7. v. b.

تاریق *tārieqū* kronijk, jaarboeken; dagtekening, jaartelling, jaaf. *Tatkala ndi-lah pada tariēqū sa-riētoe doewa rāius tiega poeloh delāpan pada tiega hārie toelan rabi'il achir hāri arūb djam poekol doewa pada māsa ietoe datang soerōh-an* tijdens het jaar 1238 op den derden van den maand Rabi'il achir, op woensdag ten twee ure, toen kwam er een afgezant. MAL. BR.

تاسك *tāsik* eene wonde met azijn, water enz. wasschen.

تاسك *tāsik* groot meer, binnenlandsche zee. *Maka Negara Goenong ietoe ada soewātoe tāsik jang ter-laloe indah-indah roepā-nja dan karang-an* Negara Goenong (bergdistrikt) had een meer, dat een alkerfraaist gezigt opleverde en koraalsteenen bevatte. ISM. JAT. blz. 121. reg. 1. v. b.

تانس *tāngis* schreijen, krijten, huilen, weenen; tranen storten. *Maka*

Isma Mantrié pèn menangis mes-g-hamtos-kawtas-ben dirie-nja
 Is na Mantrié weende en wierp zich ter aarde. ISM. JAT. blz. 138.
 reg. 5. v. o. *Maka Seti Tāleh pèn menangis dengan tangis-jang amat*
sangat Setie Tsaleuh weende zeer bitterlijk, of weende met een
 bitter geschrei. SULT. IER. blz. 42. *Tunggis-an* gekrijt, geweent,
Penangis beweener. *Penangis-an* beweening. *Ka-tangis-an*
 beschrijfelijk.

تَانْ *tāngan* hand; hand en arm; (de arm beteekent *lāngan*). *Serija*
di djabat-nja tāngan Isma Jatiem en hij varre de hand van
 Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 15. reg. 10. v. b. *Maka Sulthān*
'rahim pèn ka-loewar deri dālim asand-nja dengan s'orang dirie-
nja, dengan soew toe tongkat di tāngan-nja Sulthān Ibrahiem trad
 alleen uit zijn paleis, met eenen stok in de hand. SULT. IER. blz. 6.

تَانْجِي *tāngij* garstig.

تَاڤ *tāpa* onthouding, boetdoening, godsdienstige afzondering. *Ber-*
tāpa zich afzonderen. *Sjahān Baginda ietoe sāngat per-rāpa* de
 Vorst was zeer ingetogen. SULT. IER. blz. 1. *Ber-rāpa* heremiet,
 kluisenaar, een die afgezonderd leeft. *Per-rāpa-an* afzondering
 van de wereld; heremitage, kluis, klooster, hut, cel.

تَاڤْت *tāpat* kluft, spleet, kloof.

تَاڤِس *tāpis* doorzigen, kleinzen.

تَاڤَاڤ *tāpakh* palm (van de hand). *Tāpakh kākīe* voezool. *Menārah*
tāpakh tāngan eene handteekening op iets zetten, onderteekening.

تَاڤَاڤ *tāpokh* een kroontje op vruchten, gelijk op den mangistang.

تَاڤِي *tāpīh* een kleedje, onderkleedje, boezelaar.

تَاڤِيَس *tāpies* klappen, slaan. *Tāpies-kan sāp* klapwieken.

تَاڤِيَس *tākot* vrezen, dachten, beangst zijn, beschroomd zijn; angst,
 vrees, beschroomdheid; beangst, beschroomd, beducht, bevreesd,
 bang, schoorvoetend, bemaauwd, beschaamd. *Maka sāhut Toewan*
Poetrie santap-lah ābang, bejta tākot mābokh de Prinses ant-
 woordde, nuttig gij maar geliefde, ik ben bang om dronken
 te worden. ISM. JAT. blz. 44. reg. 2. v. b. *Maka segala mantrié,*
hoeloebalāng-nja pèn sāngat tākot dan kaseh akan baginda ietoe
 al de Rijksbestierders en legerhoofden vreesden en beminden den
 Vorst zeer. SULT. IER. blz. 2.

تاکر *takar* drinkkroes, drinkvat, maatje, mûtsje, eene maat waar mede olie gemeten wordt, houdende drieëndertig fleschen.

تاکن *takan* drukken, dounweu.

تاکیر *tagar* of *tigor* rommelen, bulderen, bruisen; geklater, gekraak, gerommel, gebulder, gedonder; donder. *Ber-tagar* rommelen, donderen, bulderen. *Maka dstant pada soewaroe malam maka toeron thoesan goeroeh, kielat, fetar, tagar dan halilintar dengan hoedjan pón klaim kabut* het gebeurde op eenen zekeren nacht dat er een zwaar onweder afdaalde van donder, weerlicht, kettingbliksems, ratelslagen, dondersteenen en regen; voorts was het sikdonker. ISM. JAT. blz. 2. reg. 7. v. 6.

تاکیر *tigor* stoeijen, in het water spelen, gooijen onder het spelen.

تاکیل *tagal* of *tegal* omdat, dewijl, uithoofde, daarom, daardoor.

تاکیه *tagah*, (*teguh*) hinderen.

تاکیه *tagej* of *tigie*, JAV. aandoen, aanspreken, manen, aanmanen. *Tagej hoetang* schuld vorderen. *Jang tagej oepetie* tolgaarder. *Penagie* vorderaar, maner, eischer.

تالینگ *talang* of *taling* gehucht, klein dorp, vijf à zes huizen in het midden van een bosch waar zaailand is.

تالینگ *talang* of *telang* makelaar, koppelaar.

تالیف *talluf*, AR. vereeniging, unie, gezelschap; vereenigd zijn, gemeenzaam zijn.

تالام *talam* schenkbord, bekken, groote schotel. *Maka sa-boewah permdta jang ketjil istoeh hamba letakh ka-pada talam amas* en het kleinste juweel plaatste ik op een gouden schenkbord. ISM. JAT. blz. 18. reg. 10. v. b.

تالی *talie* touw, koord, zeel, reep, streng, band. *Talie hjer* boordfel, passement. *Talie pending* buikband. *Talie sūwuh* kabeltouw.

تالی *talie* een schelling.

تالیف *tallief*, AR. zamenstelling, zamenvoeging, algemeenmaking van een werk.

تامین *taman* een lusthof, een hof met een vijver gewoonlijk met een speelhuisje daarop, hof om zich in te vermaken. ISM. JAT. blz. 113. en verv.

تامین *tamin* een schild.

تَبَاكُّ *tanak* koken, bakken. *Tauk*-an bakfel, kookfel. *Pendrak* bakker. *Penandk*-an bakkerij. *Roemah tanak-tauk*-an bakhuis bakkerij. *Se-per tanak nâf* tijd verloop van het koken van een pot rijst. (een pijp rookens).

تَانَام *tanam* planten, beplanten, begraven. *Tanam*-an plantasje, boomgaard. *Tanam-tanam*-an allerlei planten, veldgewassen. *Penanam* planter, begraver. *Petanam* an beplanting, begraving. *Bajit di tanam di tanah rata* laat dezelve in het vlakke veld g. plant worden. ISM. JAT. blz. 151. reg. 6. v. b. *Sjah-n ber-himpon-lah segala kâlim dengan tsetahh deri pada sikhak negrie Kôak, menjumbuhjang-kau majit Sjarief Hhasan ietoe, lâlôz di tanam-kau erang; setelah joeduh demikièn ietoe, maku maricka ietoe mafung-mafung kombâtie ka-roemah-nja* vervolgens verzamelden zich alle wijzen van het land Kofât in sticte, en verrigten de Godsdienselijke plegtigheden voor het lijk van *Sjarief Hhasan*; waarna hetzelfde begraven werd; dit geschied zijnde, begaf zich een ieder weder naar zijne woning. SULT. IBR. blz. 17.

تَانُو *tanoo* weven, (zie *tenou*).

تَانَاه *tanah* aarde, grond, land, landschap, gewest, landgoed, landerij. *Tanah rata* vlak veld. ISM. JAT. 151. reg. 6. v. b.

تَانَار *tawar* laf, smakeloos, zouteloos, zonder geur, versch, zout. *Makau-an jung tawar* laffe spijs. *Ajer tawar* versch, zoet water.

تَانَار *tawar* bieden, aanbieden, een-aanbod doen, afdingen.

تَانَار *tawar* geneesmiddelen toedienen vergezeld door beoovering, tegengift. *Pan-war* geneesmiddelen, tegengift. *Menawar-ie* beooveren, betooveren. Df. 33.

تَانَا *tawaj*-alaja.

تَانَا *ta-oesah* het is niet noodig; het is onnoodig.

تَانَان *tanân* vatten, grijpen, gevangen nemen; krijtsgevangen. *Tan-nan*-an vangst, gevangen lieden in den oorlog, krijtsgevangenen.

تَانَان *tawon* een tor die aan de boomen knaagt, dat zij steven.

تَانَان *tanwil* Ar. uitlegging, verklaring (van droomen enz.).

تَانَان *taw* weten, kennen, (zie *tahoe*).

تَانَان *tahor* voor anker rijden in de o. en tce.

قاهل *tāhil* een taal, zekere zwaarte of waardij in geid, welke op verscheiden plaatsen verschilt.

تاهان *tāhan* duiden, harden, verduren, verdragen, doorstaan, uithouden, lijden; bedwingen, in toom houden; stelpen; tegen zijn, terug houden, bij zich houden, verbergen. *Sjahān bārang ka-handakh tuewan hamba dālam kapal icni tiejādu lagi di tāhan - ie oleh hamba* al wat er van uw begeerte in mijn schip zijn mogt zal ik u niet meer verbergen. ISM. JAT. blz. 12. reg. 7. v. b. *Maka handakh di sangkap baginda kelamboe ietoe, maka di tāhan - kan oleh poewān poetrie deugau tāngau - nja* de Vorst het gordijn op zijde willeende schuiven, hield de prinses het met hare handen tegen. ISM. JAT. blz. 57. reg. 7. v. b. *Kicra tiejādu hōlch tāhan ietoe* wij kunnen dat niet verdragen. *Tiejādu ter - tāhan* duidelos, onwederstaanbaar.

تاهان *tāhan* jaar. *Maka poetrie ietoe - pon besar - lah sa - kiera - kiera toedjoh tāhon oemoer - nja* de prinses wies op en was omtrent zeventen jaren. ISM. JAT. blz. 137. reg. 5. v. b. *Maka ada - lah paula tiejap - tiejap tāhon wazier il dālam menjocroh doewalāpan ejkor outa me - moewat harta dan makān an ka - pada Mohhamad Tahier je - lagi ada oemor - nja* zoo lang Mohhamad Tahhir leefde, zond de vizier Alam hem alle jaren acht kamelen met schatten en spijzen beladen. SULTH. IYR. blz. 96.

تاهو *tāho* of *tāhw* kennen, weten, verstaan; afgerigt, bewust, ervaren. *Maka Isma Jatiem pon tāho - lah ieja meng - adjie dan menjocrat Isma Jatiem* kon lezen en schrijven. ISM. JAT. blz. 3. reg. 10. v. b. *Ka - tahoe - ie oleh - moe* u zij bekend. ISM. JAT. blz. 1. reg. 12. v. b. *Demikiēn - lah handakh di ka - tahoe - ie ka - bidjiek - an - nja oleh segala orang mem - bāja icni* dusdanig moet derzelver nuttigheid gekend worden door allen, die deze lezen. ISM. JAT. blz. 1. reg. 6. v. o. *Maka di ka - tahoe - je - nja akan dirie - nja kombati ka - rahhmat il Allah tāla* en hij was bewust dat hij naar het genaderijk des Allerhoogsten zou terug keeren. SULTH. IYR. blz. 12. *Mem - brie tāho* bekend maken. *Tiejāda ka - tahoe - an* onbekend, onbewust zijn, geene kennis er van dragen. *Peng - a - tahoe - an* kennis. *Her - peng - a - tahoe - an* kennis bezitten. *Sa - tāho* weten, medeweten; bewustheid; geweten.

تاهي *tāhi* vuiltheid, afgang, uitwerpsel, drab, draf, drocsen, roest, moer.

قايير *tajer* dikke melk.

تايپ *tânja* vragen, bevragen, opperen, hooren. *Se-telah baginda soedah ber-tânja ietoe, maka di per-sumbah-kan ich segala paudicta, maka be-brâpa poeloh sawal dan djawab jang muskil di tanja-kan beginda* toen de Vorst naar die punten gevraagd had, werden dezelve door de lecraren beantwoord, wijders werden door den Vorst weder verscheidene duistere vraagstukken en antwoorden geopperd. ISM. JAT. blz. 172. reg. 5. v. o.

قيتب *tebat* afschutten, afdammen.

تبرية *tabriejat* AR. kwijtbrief, bewijs dat men betaald heeft.

تبريك *tabriek*, AR. zegenen, zegen geven. *Tabarruk* zegening, gelukwensching, heilwensch.

تيس *tebas* het land, den grond zuiveren, (zie *tâbas*).

تيس *tebos* of *teboes* vrijkopen, afkopen, losfen. *Teboes-an* losfing, vrijkoopng.

تبخ *tebang* afhouden, afskappen.

تبخ *tebing* de opstaande kanten van eene rivier; bank (in eene rivier).

تبل *tebal* dik (in omtrek). *Ka-tebal-an* dikheid, dikte.

تبو *teboe* suikerriet.

تبو *teboe* teboe ronde ringen. *Rata jang ka-sakhtie-an di teboe-teboe dengan amas* een wonderdadig rijtuig met gouden ringen beflagen.

تبون *taboewan* wesp.

تبه *tebah* slaan, dorfchen. *Penebah* dorfcher, dorschvlegel. *P-bah-an* dorschvloer, dorfching.

تبير *tabier* gordijn.

تتارق *tetdrop*, JAV. hut, tent.

تتارغ *tesdrang* met den voet stooten, struikelen.

تتاپ *tetapi* maar, doch, evenwel, echter. *Maka sakdrang akoe per-tondjokh-kan ietoe pada bedoewanda ienie; tetapie handakh ikoe per-habis-kan dholo peng-adjar-an-nja ietoe sopaja akoe ber-bleh sentausa* ik zal het aan dezen lijfwachter vertoonen; echter wil ik hem eerst zijne onderrigtingen doen eindigen, op dat ik rust verwerve. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.

تتاقى *tetap* - ie verstaan, begrijpen, bevatten.

تتس *tetas* doorbreken, doorgraven, doorbersten. *Penetas* doorbreker. *Tetas* - an brcs. *Penetas* - an open weg, waar men gaan kan, opening die in een woud gemaakt is. *Maka sumbah Isma Jatiem seraja di tjeriterah kan-njah lah segala prie hhal ahhoewal-njah ieja datang deri pada djalan penetas-an Negara Goenong ietoe Isma Jatiem boog zich en verhaalde al de omstandigheden betrekkelijk zijne komst langs den gebaanden weg van Negara Goenong.* ISM. JAT. blz. 91. reg. 8. v. b.

تتف *tetap* duren, beklijven, bestendig blijven, voortduren. Bestendig, zeker, vast, gerust, stil. *Tetap* - kan, *menetap* - kan, *per-tetap* - kan bevestigen, vaststellen, aanmoedigen, in orde leggen. *Maka ber-seroe-seroe Isma Jatiem hej Râdja-tetap djoega hâlî toewan hamba, datang ieni tiejâda mau membinafa-kau Râdja, sa-hingga hamba handakh moewâfakhat djoega nu ricp Isma Jatiem: o Vorst stel uw hart gerust, deze (onze) komst strekt niet om u te verdoerven, daar ik zelfs begeerig ben, vrede met u te maken.* ISM. JAT. blz. 89. reg. 7. v. b. *Isma Jatiem nieng-amparkan permadanie jang ka-amâs-an ietoe dan di periksa-ie-nja, deri pada sa-lâpis ka-pada ja-lâpis di tetap-nja* Isma Jatiem spreidde het (met goud doorwoven) kleed uit, zag het nauwkeurig na, voor u voor u legde hij het in orde. ISM. JAT. blz. 8. reg. 7. v. o.

تتف *tetakh* houwen, hakken, kloven. *Maka di tetakh-nja iekat-nja* en hij hakte de banden er van los. ISM. JAT. blz. 101. reg. 6. v. b.

تتكال *taikâla* ten tijden, tijdens, toen, als, wanneer, tijdstip. *Taikaâla kâmie di benoewa Bagdad toen ik in den omtrek van Bagdad was.* ISM. JAT. blz. 162. reg. 6. v. o. *Kârana segala râdja-râdja ietoe akan memoclejah-kau daulat jang di per-toewan pada taikâla semâjam want vele vorsten dienen om den voortre-clijken gebieder te verheerlijken, op het tijdstip dat hij in staatse zit.* ISM. JAT. blz. 7. reg. 11. v. o. *Maka taikâla hampir-lah fadjur tegen het aanbreken van den dageraad.* SULTA. ISR. blz. 6.

تتل *tetal* splinter, spaan, krul, schaaffel.

تتمغن *tesampan* sluijer, doek die men over eene schotel legt. Pinnangbekken.

تتجلي *sadjali*, AR. glans, glinstering, luister. Glansrijk.

تخت *tachta* troon, zetel, rustkoets. *Khrana tatkála doolie jang mahá moelieja doedokh semájam di átes tachta ka-radjá-an íctoe di hádup oleh segala radja-radja maka adá-lah seperti amput blas hárie boelan purnána di págar oleh bintang gielang gomielang íjahjá-nja* want tijdens Zijne Majesteit, de hoog verhevene in luister gezeteld is op den rijkstroom, omgeven door de Vorsten, is hij gelijk aan de volle maan op haren veertienden dag wanneer zij door sterren omringd is, wier glansen fonkelen en glinsteren. ISM. JAT. blz. 9. reg. 11. v. b. *Ber-tachta karadja-an* eenen rijkstroom bezitten, het bewind over een rijk voeren, de teugels der regering in handen hebben. *Ícjdá toewán-koe djikaloe padoka beginda ajahuda íctoe tiejâda ákan kombáli lági, basik-lah toewán-koe ber-tachta ka-radjá-an die negrie Eirakh íeni, ákan ganti padoka ajahuda* o mijn meester! als uw vader, onze geliefde Vorst, niet weder zal keeren, ware het voortreffelijk dat gij de regeering van het landschap Eirakh aanvaardt om uwen beminden vader te vervangen. SULTH. IRR. blz. 75.

تخليق *tachliekâ*, AR. scheppen, voortbrengen.

تحليل *tahhlicl*, AR. loven, prijzen.

تخيول *tachajul*, AR. bijgeloof.

تدوري *tedorie* Tidor, een eiland in den Indischen Archipel.

تدونغ *tedoeng* zeer vergiftige slang, adder.

تدوہ *tedoh* kalm, zacht, stil, luw. *Tedoh sakáli doodstil. Maka ldwut íctoe pón ter-láloe ámat tedoh, se-bágej ístermin roepá-nja* de zee was zeer kalm, hare oppervlakte geleek eenen spiegel. *Angin pón tedoh-lah* de wind bedaarde. *Ber-tedoh deri padu lelah* zich van de vermoedheid uitrusten. ISK. *Per-tedoh-kan* geruststellen. *Pencdoh* kalmté; beschutting, luwte.

تدرج *tadrudj*, AR. faisanf.

تذكرة *tadzkerat*, AR. gedachtenis, gheugenis, schuldbriefje, schuldbekentenis, handteekening. *Kitáb tadzkerat* aanteekeningsboek.

تر *ter* wordt voor een werkwoord gesteld om het lijdend deelwoord te vormen. *Ter-kedjut* verschrikt. ISM. JAT. blz. 27. reg. 17. v. b. *Ter-oerej* ontsnoerd, los, id. blz. 30. reg. 13. v. b. *Ter-aniejdja* onderdrukt, id. blz. 211. reg. 9. v. b. Wanneer *ter* voor een bij-

voegelijk naamwoord geplaatst wordt geeft het aan hetzelfde den hoogsten trap. *Ter-lebeh* allermeeft, hoogst. *Ter-bijikē* allerbest.

ترا *trā* of *tarī* stempel, druk, opfchrift. *Mencā* drukken, stempelen. *Pencā* drukker. *Pencā-an* drukkerij.

تراکتف *terākāh* hut, tent, tabernakel. ISK.

تراتی *terātī* waterlelie.

تراغ *tarāng* licht, (zie *trang*).

ترس *tras* en *tarus* het hart van een boom, wanneer het hard is.

تربت *terbit* opkomen, oprijzen, uitvloeijen, voortkomen, oorsprong nemen, veroorzaakt worden. *Alaka poetri (Langkawie) Mahrana pōn ka-loewar seperti boelan purnāma pada ampat blas hārie boelan tatkāla iēja terbit deri tepie lāwut iētoe gielang gomiclang tihājā-nja* de Prinses Mahrana Langkawie kwam te voorschijn even als de volle maan, op den veertienden dag van haren loop, aan den gezigteinder uit zee in vollen luister oprijst. ISM. JAT. blz. 27. reg. 7. v. b. *Alaka Sulthan Ibrāhiem pōh ber-djelan-luh ka-loewar mdfokh hoetan, terbit hoetan* Sulthan Ibrāhiem begaf zich op weg en ging bosch in, bosch uit. SULTH. IBR. blz. 6. *Bahoewa ieni warkhat il ichlās jang terbit deri pada foewada il zakie ter-maktāb ālam-nja dengau be-brāpa poeloh kiriem-au tābekh dan salimat* deze vriendschappelijke brief welke zijn oorsprong heeft in een zuiver hart is geschreven, onder toezending van eenige duizende groeten en heilwenschen. MAL. BR. (er staat eigenlijk *be-brāpa poeloh*, zulks zou eenige tienden beteekenen; doch dit voor ons te vreemd luidende, heb ik de vrijheid gebruikt hiervoor eenige duizenden te bezigen).

تربخ *terbang* vliegen. *Bejta terbang tadis di atas bahtrā-nja* ik vloog zoo even op zijne galci. ISM. JAT. blz. 132. reg. 2. v. b. *Dan segala anggas pōn belom terbang d'ri pada sirang-nja* en alle vogelen hadden hunne nesten nog niet verlaten, of waren nog niet uit hunne nesten gevlogen. SULTH. IBR. blz. 6. *Sju terbang enteranker, dreg. SS. Di terbang-kan* vliegend weg gevoerd worden. *Alaka di kumbang-kan oleh borākē iētoe ka docwa blaħ-sdiap-nja, maka di terbang-kan-nja hamba seperti kielat jang mahā tingkas* de borākē breidde zijne beide vleugelen uit en vloog met mij bliksemsnel voort. H. v. M.

تربس *tarbis* dijk, dam. *Menarbis* bedijken, bedammen. *Penarbit* bedijker, *Penarbies* - an bedamming.

ترتاو *teri:wa* lagchen; *Ter-tawd:kan* belagchen, uitlagchen. *Ter-tawá* - an gelach. *Penertawá* - an bespotting, belagehing. *Ku-ter-tawá* - an belagchelijk. *Ba-pe-ter-tawá* - kan doen lagchen. *Maá Rádjá dua toewan poetrie pón tertáwa dan segdla bití-bití perwára sekalién pón tertáwa galakh-galakh* de Vorst en Vorstin lachten en de staatsjuñers schaterden van lagchen.

ترتيب *tarتيب*, *Ar.* aardigheid, orde, schikking; wellevendheid, geestig, welgemanierd; aardig, huwelijk.

ترجج *terdjang* schoppen; vooruitschoppen.

ترجل *tarđjal* schuins, steil, steilte, a'grond.

ترجن *Terđjun* afsloopen, afspringen, afslijgen; nederstorten. *Terđjun-kan* afschoppen; afwerpen. *Ku-terđjan* - an afvallig. *Penerđjan* - an afwerping.

تروس *troes* door, doorheen, regtdoor. Duidelijk, klaar. *Troes-kan* doorhooren. *Troes* - an doorgang, naauwe opening. Doorbooring van het water. *Djđlan troes* regtuit gaan.

ترسول *tersoela* drietand, wapen met drie punten.

ترع *trang* of *terang* licht, *Trang boelan* maanlicht. *Menetrang* - kan verlichten. *Penerang* - an licht. *Z. N. Katrang* - an inlichting, opheldering.

ترغكانو *trangkanoe* een koninkrijk aan de noordoost zijde van het Maleischè Schiereiland.

ترق *terpa* op iemand aanvallen (met een kris, dolk of eenig ander wapen). *Penerpa* - an aanval.

ترک *marka* raden, gissen. *Penarka* een raadfel, duisterheid.

ترك *turk*, *Ar.* een Turk, verstaande daardoor ook de verschillende natien van Tartaren, tusschen Kharasme en Sina, welke bewooren van Turk; de zoon van Japhet af te stammen.

تركانغ *ter-kadang* gedurig; somtijds. (zie *kadang*).

ترکش *tarkasj*, *Pers.* een pijlkoker.

ترکم *tarkam* met woede aangrijpen. Bloedorstig.

ترلال *ter-laloe* overvloediglijk, buitengewoon, te veel, bijzonder, zeer. *Adá-poh ter-laloe besár ka-ráđja* - an *baginda icloe* het rijksbe'wind van dien Vorst strekte zich zeer ver uit. *SULTH. IBR.*

blz. 1. *Maka baginda pōu ter-lil'ne āmat soeka-tjita hatie-nja menengur hlikājat icov ter-lāloe indāh-induh boenjie-nja de* Vorst verheugde zich zeer op het hooren van dat verhaal, hetwelk zeer schoon van inhoud was. ISM. JAT. blz. 5. reg. 3. v. o.

تَرَمَسَ *termasa* verlustiging, uitspanning, vermaak, opeubare vermaken, ten-toon-stelling, spel.

تَرَمَطَ *tarompa* zooley zondet overleeder, die aan de voeten worden gebonden.

تَرَنَ *teran* sterk drukken, eene poging met de ingewanden doen.

تَرَنَامَ *ter-nāma* beroemd, vermaard. (zie *nāma*).

تَرَوِجُو *teroeboe* kuit van visch.

تَرُوسِي *teroesi* koperrood.

تَرُوتُج *terotug* een pijp gelijk die van een orgel. Verrekijker; Telescoop. Roeper.

تَرُون *taroena* jongeling.

تَرِي *terei* effen, glad, zonder rimpels.

تَرِيَق *tariekha*, AR. godsdienstig beroep.

تَرِيَق *terejakh* schreeuwen, bulken, brullen, briefchen, krijfchen *Penerejakh* geschreeuw. *Ber-terejakh* schreeuwen.

تَرِيَم *taricma* ontvangen, aannemen, beuren, innen. *Maka tiejadā-lah pātek taricma icjāpan sepah toewan-koe* ik heb nog geen voorraad van betel (sieriepruimpjes) van mijnen meester ontvangen. ISM. JAT. blz. 57. reg. 13. v. b. *Ilc j rāāju! jang kāsēh toewan hamba, relah hamba taricma o vorst! uwe gunst (hetgeen gij mij gaat) neem ik aan.* SULTU. ISR. blz. 88.

تَسْبِيح *tashiehh*, AR. rozenkrans, paternoster. Lofzang. *Maka hamba dengar boenji tashiehh segala melājiekat* ik hoorde den lofzang van al de engelen. H. v. M.

تَسْلُسُل *tasalsul*, AR. aaneenschakeling.

تَسْلِيم *tastiem*, AR. heilgroet.

تَشْرِيح *tasrēchh*, AR. ontlectkunde.

تَشْوِيش *taswiesj*, AR. verwarring.

تَصْرِيف *tatsrief*, AR. verbuiging van een werkwoord (conjugatie).

تعالی *tādāla*, AR. allerhoogst. *Allāh tādāla* God de Allerhoogste. ISM. JAT. blz. 1. reg. 11. v. b. *Allāh subhāna wa tādāla* God, die het meest te prijzen is. SULTH. IRR. blz. 2. *Maka firmān Allāh tādāla* nu sprak de Allerhoogste. ISK.

تعبیر *tābīr*, AR. uitlegging, verklaring. *Maka baginda pōn blugon serāja meng-gōfokh matā-nja. ter-kenang-kan: mimpie-nja ietoe pada fikier-an baginda Isma Jatiem djoega jang tēhoe akan tābīr mimpie-koe ieni* de Vorst ontwaakte, wreef zijne oogen uit, herinnerde zich zijnen droom en dacht: Isma Jatiem zal denzelven wel kunnen uitleggen. ISM. JAT. blz. 32. reg. 4. v. b.

تعجب *tādjub* verwonderen; verwondering. *Maka fumbāh Isma Mantrie iejā toewān-koe sjāh ālam kārana ūrang negrie ketiil tādjub iejā me-liehat peng-udāp-an astāna jang di per-toewan Isma Mantrie boog zich en zeide ó mijn meester, Vorst der wereld! de oorzaak daarvan, is, dat personēn uit een klein rijk verwonderd zijn door het voorhof van het paleis des gebieders te aanschouwen. ISM. JAT. blz. 134. reg. 2. v. o.*

تعریف *tārīf*, AR. bekendmaking, uitlegging, verklaring, bevestiging, betooging.

تعظيم *tāthliem* of *tāziem*, AR. hulde, eerbied, pligtpleging. *Maka Isma Jatiem pōn segra mem-brie satām pada nachōdā ietoe dengān tāthliem-nja* Isma Jatiem groette nu den scheepskapitein eerbiediglijk. ISM. JAT. blz. 11. reg. 8. v. b.

تأله *tālokh*, AR. bloedverwantschap, betrekking, handel, briefwisseling, verkleefdheid, afhankelijkheid, ahangen, afhankelijk zijn. *Tālokh-kan, menālokh, mendālokh-kan* afhankelijk maken, onderwerpen. *Maka tietah baginda ka-pada Isma Jatiem, adā-pōn angkou telah men-djādi hoeloebalang ieni se-zelah semporna-lah angkau ber-boewat ka-bakhtie-an akan dākoē dan bo-brāpa negrie jang telah angkau di tālokh-kan-nja akan telādan hoeloebalang jang bānjakh ieni* de Vorst zeide tegen Isma Jateim, gij werd legerhoofd, beweest mij uitstekende diensten, en hebt verscheidenen landen tot een voorbeeld voor al deze legerhoofden onderworpen. ISM. JAT. blz. 97. reg. 3. v. b. *Poeloe Didwa dengān seglela duierah tālokh-njā* het eiland Java met al deszelfs onderhoorigheden.

تong, PERS. ton, vat.

تنگادو *tengadoh* opwaarts zien. *Ka-tengadôh - an* ophessing der oogen.

تنگس *tangas* stooft, badstooft; baden in warm water.

تنگس *tangsu* alarni slaan.

تنگسي *tangsei* dun (als haar).

تنگسي *tangsie* barak, kazerne.

تنگسي *tangsij* zeker soort van touw dat uit Sina gebragt wordt.

تنگت *tingkat* zoldering, plat, verdieping.

تنگت *tingkat* stok, waudelstok, plaat, steunpaal. *Dengan soewitoe* tongkat di tangan-nja met eenen stok in de hand SURT. IBR. blz. 6. *Tongkat ka-radja - an* rijksstaf, scepter. *Menongkat* schragen, ondersteunen, stutten.

تنگر *tangkar* krakeelen; kijven, harrewarren.

تنگس *tangkis* afwenden, afkeeren, aâaan, afweeren. *Serâja di djabat-nja* tangan-nja, *maka di tangkis-kan* tich *toewan* poetrie *tangan baginda* ictoe hij vatte hare hand, doch de prinses weerde de hand van den Vorst af. ISM. JAT. blz. 35. reg. 10. v. 0.

تنگس *tingkas* snel, vaardig. *Seperti* kielat *jang mahâ tingkas* gelijk de snelste bliksem. H. V. M.

تنگف *tangkap* vatten, grijpen, gevangen nemen, vangen, *Menangkap* idem, ook bevatten, opvangen, verstaan. *Maka kâta Isma Jatiem* hâj *soedâra hamba jang âarif menangkap kâta dan tahoe akan arti kâta*, Isma Jatiem antwoorde 6 mijn broeder, die schrande zijt om de woorden op te vangen en derzelver zin te verstaan. ISM. JAT. blz. 15. reg. 1. v. 0. *Se-telah Radja Wakan Keila menengar kâta Radja Semoera ictoe, maka ieja pôn mârâh sjahdân oedjar-nja akan hoelochalang-nja tangkap oleh kamoe ieja neu ter-bâloe sekali ieja icni baddâb-nja akan toewan kieta, maka ter-tangkaplah Radja Semoera ictoe dan tiega poeloh erang ferd-nja ictoe sekaliën-nja di soeroh-nja belunggoe maka dengan hesie di pandjarâkan-nja* toen de Koning Wakan Keila de woorden van den Koning Semoera hoorde, vertoornde hij zich, en zeide tegen zijne legerhoofd, „vat hem, die zoo vermetel is tegen onzen heer,” hierop werd nu de Koning Semoera gevat met dertig personen, die bij hem waren; door den Koning Wakan Keila werd bevolen, hen allen te keenen, en zij werden in de ijzers geklonken. ISM.

Ka-tangtâp-an het geen gegrepen kan worden, *Penangkâp-an* aanvatting, achterhaling, bevroeding.

تغكش *tingkap* een venster, vensterluik.

تغكش *tongkop* torentje op een huis, uitkijkhoek, dak van een prauw, dak van een badhuis.

تغكف *tengkokh* de nek, achterhals.

تغكل *tingkal* kunstzout, bergstof, soudeerfel.

تغكل *tongkal* eene ziekte der kinderen, waar in het ligchaam heeten de gewrichten, pijnlijk zijn.

تغكل *tongkol* blok, stuk hout, afgehouden stam, tronk.

تغكل *tongkol* postuur van den mensch. *Menongkol* zich aan iemand onderwerpen, als overwonnen zijnde in den oorlog. *Penongkol* een geschenk geeft ten teeken van onderwerping aan eenen overwinnaar, bestaande in het toezenden van de oudite dochter met eenige personen tot haren dienst, om den overwinnaar te dienen; waarbij de rijkskroon en meer andere schenkaaldjes gevoegd worden.

تغكوق *tangkbrakh* schedel, bekkeneel.

تغكولف *tongkoelokh* tulband, diadeem, hoofddoek. *Maka sa-tengah ter-toenoh tongkoelokh-nja, su-tengah ter-toenoh badjoe-nja* van sommige verbrandden de hoofddoeken en van sommige de bovenkleederen. ISK.

تغكه *tingkah* kuur, gebaarden, manieren, gesten, postuur, guitenstukken. *Me-lichat oleh toewan hamba apa-apa tingkah lakoe-nja* gaat gij mijne heeren hunne manieren en zeden onderzoeken. ISM. JAT. blz. 148. reg. 6. v. o. *Maka di lichat-nja be-brapa bieti-bieti tiedor, pada soewatoe permudanie ietoe ber-bagie-bagie tingkah-nja tiedor* zij zag verscheidene hof juffers op egne spreij slapen, welke in verschillende posturen lagen. ISM. JAT. 28. reg. 7. v. o.

تغكي *tangkej* stengel, steel, aar (air). *Tangkej-an* koorofschuur.

تغكيغ *tongking* de omstreek van Tonquin.

تغكي *tangga* ladder, trap. *Orang sa-tangga* of *te-tangga* nabuur, baron, menschen van eenen en denzelfden trap. Deze uitdrukking hoe vreemd dezelve ook schijnen moge is echter zeer eigenaardig en natuurlijk; vele Maleische huizen in moerasige oorden, staan op steigers die somtijds maar eenen trap hebben om naar de kreke

of rivieren te gaan die in derzelver omtrek liggen; daar nu alle personen, welke op zoodanigen steiger wonen langs denzelfden trap op en af moeten, dragen zij den naam van *orang ja-tangga* of lieden van eenen en denzelfden trap, en hier van daan komt dan ook dat men in het algemeen die uitdrukking voor bureu bezigt. *Mening-gal-kan roamah tangga-nja* zijn huis en buurt verlaten.

تغيار *tunggāra* zuidoost. *Timor tunggāra* oostzuidoost. *Selatan menongāra* zuidzuidoost.

تغیالو *tunggālu* een ploeg. *Ber-tanggālu-galā-an* akkeren, ploegen, beploegen, bebouwen. *Penunggālu* ploeger, akkerman, landmau, boer. *Penanggālā-an* akkerwerk, het ploegen, landbouw.

تغیالو *tinggālong* civetkat.

تغیوت *tonggūt* de podex geheel achter uitsteken.

تغیر *tinggar* hekelen, schoonmaken.

تغیر *tinggir* op iets staan om ergens bij te reiken.

تغیر *tonggor* hier en daar gescheiden, gelijk klippen.

تغیر لاسن *tunggārlāsan* kameleon.

تغیقف *tanggokh* schepnet.

تغیغ *tunggang lenggang* verward, onregelmatig, door elkander, over elkander.

تغیغ *tanggong* dragen, op zich nemen, ergens voor in staan, verantwoordelijk zijn, borg blijven. *Tanggong tongkat* een wandeltok dragen. *Pe-kardjā-an ietoe di ālas bātoe kapalā-nja djoega ter-tanggong* dat werk wordt ook op zijnen hals gedragen, of dat werk rust ook op hem, hij is er voor verantwoordelijk. *Tanggong-kan rahsjeja* een geheim toevertrouwen. *Menanggong rahsjeja* een geheim bewaren. *Menanggong ka-lemāh-an orang* iemands zwakheden dulden, te gemoet komen. *Menanggong dōsa* met zonden beladen zijn. *Maka firmān Allah tāāla bahoewa angkau pertāma maricka ietoe, hej Adam kau soeroh-kan ānakh tjoetioe-moe ber-boewat hājikh dan tegāhkan deri pada ber-boewat djāhat dan pesun segala ānakh tjoetjoe-moe menanggong segala orang jang ka-sakiet-an dan mem-brie segala orang jang ber-ka-handakh dan meng-afshān-ie orang jang dlāief nu sprak de allerhoogste: gij de allereerste der menschen,*

ô Adam! beveel, dat uwe nakomeling goed zullen doen, en verbied hen het kwade te doen, wijders zult gij alie uwe nakomelingen aanbevelen, om alle gebrekkige personen te ondersceunen, alle die wenschen voeden te bevredigen, en medelijden te hebben met alle kommervolle personen. *ISK. Tangóng - an* dragt, last, bezwaar, verantwoordelijkheid, borg.

تغغ *tinggong* zitten in eene bukkende houding.

تغغغ *tonggang* schuius, afhellende als een dak.

تغغغغ *tonggang* JAV. rijden. *Tonggang - koeda* te paard rijden. De maleijers gebruiken, *kandara*, *ber - kandard - an* en *ber - koeda*.

تغگل *tanggal* uitvallen, afvallen, van zelf afvallen, afleggen, zich omdoen, uittrekken. *Tanggal giegie* de tanden vallen uit. *Maka baginda pou mcm - brie karoenieja sierih di pocwan jang ka - amdi - an ietoe di anoegrah - kan ka - pada Isma Jatiem dan menanggal - kan segala pekl - jan deri pada toeboh baginda ietoe di anoegrah - kan ka - pada Isma Jatiem* de Vorst beguunigde Isma Jatiem met betel uit den vergulden doos, hij ontdeed zich van al de kleedren van zijn ligchaam en schonk dezelve aan Isma Jatiem. *ISM. JAT. blz. 93. reg. 1. v. 0.*

تغگلگ *tinggal* blijven, duren, overfchieten, achterblijven, verlaten, verwaarloozen. *Tinggal - lah adiinda bájik - bájik kdrana kakinda ieni handukh ber - djalan* vaarwel mijne geliefte! dewijl ik wil vertrekken. *SULTH. IBR. blz. 37. Sebub baginda ietoe meninggal - kan ka - redjé - an - nja* want die Vorst deed afstand van zijn rijk. *SULTH. IBR. blz. 76. Me - ldjin - kan soedagar djoega jang meng - hábis segala dagang - an jang ldi tinggal ietoe* het zijn toch de kooplieden die al de overblijvende koopwaren opkoopten. *ISM. JAT. blz. 16 reg. 4. v. b. Maka káta Mohhammad Thahier hej Radja ákan sekurang ieni hamba handukh kombáli, kdrana lima soeduh hamba menugal - kan ietoe hamba Mohhamed Thahier* zeide vervolgens: „thans ô Vorst! zal ik vertrekken, daar het reeds lang geleden is, dat ik mijne moeder verliet.” *SULTH. IBR. blz. 87. Peninggal nazaat*, die overblijft. *Peninggal - an* nalatenschap, achterlating, begeving. *Se - peninggal nadar*, ondertusfchen. *Saldmat tinggal* vaarwel. *Meninggal* overlijden.

تغگلگ *tinggil* zaal, galerij, gang.

تغگلگ *tonggal* eenig, enkel. *Anakh tonggal* eenig kind.

تنگال *tanggal* vlag, vaandel, banier. *Maka tanggal toelis lasjkar ietoe p₁ka-lic₁at-an-lah*, maka di liehet (le₁h) orang jang ambil k₁ajoe ietoe seperti toelis tanggal lasjkar *Mejzan Ardaksa* de geschilderde vanen van het leger werden zichtbaar, en de persoon die hout haalde zag, dat dezelve overeenkwamen met de schilderingen der vanen van het leger van *Mejzan Ardaksa*. ISM. JAT. blz. 87. reg. 10. v. b.

تنگالام *tinggalam* zinken, ten gronde gaan. *Meninggalam-kaw kapal* een schip doen zinken, in den grond booren.

تنگام *tanggam* ankerstok.

تنگو *tonggo* bewaken, oppassen, hoeden, opwachten. *Maka baginda memanggil segala dijang-d jang jang tonggoe per-wandie-an ietoe* de Vorst riep al de dienstmeiden die het bad bewaakten. ISM. JAT. blz. 32. reg. 8. v. o. *Penonggoe pintoe* portier, deurenwachter.

تنگوليه *tanggoelie* water van suikerriet.

تنگوه *tanggoeh* ophouden, wachten, vertoeven, stilstaan, uitsstellen, vertragen, verschuiven, rekken, gaande houden, uitsfel verleenen. *Maka k₁ata uack₁oda hej soedara-koe jang bi₁ajakhsana*, *but pa setroe dagang ietoe jang meng-ambil dagang-an-nia di per-tanggoeh-kaw sa-h₁arie-h₁arie ka-pada sa-h₁arie-h₁arie?* *Maka Isma Jatiem ber-k₁ata hej soedara-koe jang setroe dagang ietoe*, *bdrang tiejda toensj harg₁a-nja di br₁e-nja*, *se-telah di tanggoeh-kaw-nja oleh dagang ietoe*, *pada sa-h₁arie-h₁arie di per-tanggoeh-kaw-nja djoega*, *maka mendjadi ganda bloe pe-kardja-an-nja dan hatie-nja p₁njakit*; *maka pada tanggoeh ber-tanggoeh ietoe ada djoega ber-k₁ata jang tiejda senoenoh*, *nistjaja djidi per-bant₁ih-an*; *sebab k₁arana inie-lah di kat₁a-kaw setroe dagang ietoe jang meng-ambil harta-nja ietoe* het scheepshoofd vroeg nu, o mijn wijze vriend! wie zijn toch die vijanden des koopmans die zijne goederen koopen en dagelijks de betaling uitsstellen? zij zijn het mijn vriend, antwoordde Isma Jatiem, die de goederen koopen, geen gereed geld geven, en die, wanneer de koopman hen uitsfel verleend heeft, denzelven op nieuw van den eenen dag tot den anderen laten wachten, zoo dat zijne zaken dubbel vertragen, en hij hartzeer krijgt; door het langdurig wachten, ontstaan er woorden, die niet bescheiden

zijn, en worden er voorzeker geschilden geoor, en het is om die reden, dat zij des koopmans vijanden genoemd worden, die zijne goederen zoodanig nemen. ISM. JAT. blz. 15. reg. 12. v. o.

تغبي *tinggie* hoog, verheven, edel. *Orang jang tinggie himat-nja* een edelmoedig mensch, eene edele ziel. *Segala poedji bagi Allah toehan jang mahā socti dan jang mahā tinggie* alle eer zij God, den Allerreinften en Allerhoogsten Heer. ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b. *Ka tinggie an* hoogte, hoogheid. *Per-tinggie-kau* aanhoogen, *Meninggie-kau* verheffen, verhoogen.

تغلوغ *tangloeng* of *tanglong* lantaren. *Sjahdan be-brapa tanglong dan kancil, dan diejan dan palieta ietoe pon di pasang pada tachtā ka-radja-an* verscheidene lantarens, kroonen, kaarlen en lampen werden opgestoken bij den rijkstroon. ISM. JAT. blz. 25. reg. 3. v. b.

تengah *tengah* half, het midden. *Di dalam tengah tāsik ietoe* in het midden van dat meer. *Di tengah djalan* onder weg, op weg. *Tengah docwa* anderhalf. *Tengah tiga* derdehalf. *Tengah anam poeloh* vijfen-vijftig. *Tengah ampat poeloh* vijf-en-dertig. *Tengah liema ratus* vierhonderd vijftig. *Tengah liema rieboe* vierduizend vijfhonderd. *Tengah-tengah* het midden. *Bielikā tengah* binne-kamer. *Apa biela laloe deri pada tengah midlam toen midernacht* voorbij was. SULTH. IRR. blz. 7. *Sjahdan pada sama tengah koban ietoe ada socwatoe kolam* in het midden van dien tuin was een vijver. id. blz. 10. *Tengah hadie* middag. *Sa-tengah* eenige, sommige, eenigzins, een gedeelte, half. *Kāta sa-tengah* eenige zeggen. *Maka kāta melijiekat sa-tengah akan sa-tengah-nja* de engelen zeiden de een tegen den anderen of tegen elkander. *Ka-tengah pddang* naar het veld. *Ka-tengah lahwt* naar zee, naar het ruime sop. *Ka-tengah-an* het midden. *Per-tengah-an* de helft. *Per-tengah-an djalan* de helft van den weg. *Pe-tengah-an* dat tusschen beide is, eene ruimte tusschen twee legers.

تغوه *tengoh* brullen, bulken, loeijen, bleeten.

تغبي *tangci* sterk (als olie of boter).

تفاح *taffikh*, AR. een appel.

تفسير *tassier*, AR. uitlegging, vertaling van den koran. *Maka bā-ginda pān doodokh di bālej mesjid mcm-bāja khorju dan tassier*

de Vorst zat in de zaal van de Moskoe, lezende den Koran en deszelfs verklaringen. ISM. JAT. blz. 172. reg. 10. v. o.

تفكر *tefskor*, AR. denken, peinzen, in diep gepeins verzonken.

تقاريم *teparim*, voorhoofdierfel.

تقايين *teparjan* steenen watervat (zie *tampajan*).

تقت *telap* regt, regtuit. *Timor tepat* regt oost.

تقرئ *taperling* schitteren, glinsteren, flikkeren.

تقس *tepas* plaats, zijde, hoek, kwartier. *Ampat tepas doenieja* de vier hoeken der wereld.

تقس *tepis* afweeren, afwenden.

تقش *tefang* aanvatten, zoo als men eene spies vat die men werpen wil.

تقش *tepong* meel, *Ajer tepong* deeg, beslag. *Tepong kilos* fijn meel.

تشي *tepie* rand, boord, kant, zoom, oever, kust, grenzen, kim. *Maka Sulthân Ibrâhiem pîn sigra ber-bangkîl lâlœ ber-djâlan menozrot tepie soengej icne* Sulthan Ibrahiem stond schielijk op en wandelde langs den oever der rivier voort. SULTH. IER. blz. 9. *Tatkâlâ teja terêit êerî tepie lâwut* als zij aan de kim uit zee verrijst. ISM. JAT. blz. 27. reg. 8. v. b. *Ber-tepie* oevers, randen, of boorden hebben, omzoomd zijn.

تقدير *takâter*, AR. noodlot, voorbeschikking, onvermijdelijk besluit, Goddelijk wil. *Sjahdîn maka tictah Sulthân Ibrâhiem bahoowa akoe icni handakâ ber-djâlan bîrang jang di takhdier-kan Allah tââla* Sulthan Ibrahiem antwoordde ik zal gaan waar het de Allerhoogste bepaald heeft. SULTH. IER. blz. 5. *Dengan tuhdiel Allah met Gods hulp, met Gods toelating, naar Gods raadsbesluit. Maka dengan takhdier Allah tââla maka Isma Jatiem pîn tahoe-lah teja meng-Adji dan menjocrat* en door den zegen des Allerhoogsten kon Isma Jatiem lezen en schrijven. ISM. JAT. blz. 3. reg. 10. v. b.

تكريم *takriem* eer, hulde, eerbied, groet, vereering.

تکي *tokej* een groote huishaagdis; (gekko).

تکي *tega* of *teggâ* staan, over eind staan, oprigten, opzetten, bouwen stigten, daarstellen.

تکري *tagar* of *teggar* hard, ruw, onbuigzaam, slijf, hardnekkig, balsstarrig.

- تگیر *tagan* verwelkomen, bemoeiden, aanmoedigen, vertrouwen, inboezemen, verzekeren, aanspreken, toespreken.
- تگیر *togor* of *tuggor* kijken, bekijken, bestraffen berispen, waarschuwen, vermanen, tegenspreken.
- تگف *tegaf* koen, dapper, stout, lustig, wakker; gespierd, gedrongen, vast, hecht, gaaf, gezond.
- تگف *togokh* een dronk, flok, teug, schentje.
- تگال *tegal* omdat, dewijl, ter oorzaak. (zie *tdgal*).
- تگالیت *tagaliejat* rekken, verdraaijen, verrékken, verwringen, verstuiken, uit het lid trekken, uittrekken.
- تگالیتجه *tagalietjoh*, (zie *tagaliejat*).
- تگه *tagah* of *tágah* hinderen, verhinderen, beletten, wederhouden, tegengaan, stuiten, afweren, doen mislukken, voorkomen, verhoeden, tegenwerken, bedwingen, inbinden, inhouden, stoppen, onthouden, verbieden, ontzeggen, dwarsboomen.
- تگه *tegeh* of *tuggoh* sterk, hecht, vast, duurzaam, onwankelbaar.
- تلداس *teldas* eene soort van gras.
- تلدان *teldan* en *toladan* vorm, model, beeld, gelijkenis, patroon, monster, staaltje.
- تلاساغ *telasang* borsstrok.
- تلاطف *telipakh* zool, palm.
- تلداغ *teldga*, HIND. poel, vijver, meer, wel, put.
- تلوات *tildwat* of *taldwat* overdenking, lezing; een balans van schuld.
- تلوت *telut* of *telud* op de hurken zitten, met de voeten onder het lijf zitten zoo als de kleermakers.
- تلور *tolor* een ei, kuit. *Tolor Ajam* hoenderei. *Tolor icken* kuit of hom van visch *Meyrah telor* eijerdojer. *Koelit telor* eijerschaal. *Pocih telor* het wit van een ei. *Ber-telar* eijeren leggen. *Mengeram telor* broeden.
- تلوق *telokh* baai, inham, zeearm.
- تلهی *telelej* naakt, bloot, blootgesteld, geopenbaard; bekend gemaakt. *Telelej-kan* ontblooten, openbaren, ontdekken, blootstellen, vertoon, bekendmaken, uitgeven, rugbaar maken.

- قلم *telam* metalen schotel, (zie *tilam*).
 قلن *telan* slikken, inslikken, zwelgen.
 قلنتغ *telantang* op den rug liggen.
 قلنچغ *telanjang* naakt, bloot.
 قلنچف *telandjohh* voorvinger.
 قلوکي *teloeke*, JAV. damast; zij.
 قلله *telah* reeds, voorbij, verleden. *Telah* *soedah* alreeds, reeds voorbij.
Telah *soedah* *teloe* nadat zulks voorbij of gebeurd is.
 قلیغ *telicaga* het oor; hengfel, handvatfel.
 تم *tam*, AR. geeindigd, het is af, einde, (zie *tammat*).
 تم *temos* ontmoeten.
 قمارم *tam ram* licht, glanzig, glinsterend.
 قمبرا *timbr* putemmer, akker.
 قمبرا واغ *timbr roewang* de bodem van een vaartuig waar zich het water verzamelt.
 قمبران *tambing-an* schuitje of praauw om over te varen.
 قمبراکو *tambako* tabak. *Tambako* *hiedong* snuif.
 قمبراکی *tambaga*, HIND. koper. *Tambaga* *koening* geel koper, mesfing.
 قمبران *tambah-an* bijvoeging, aanhangfel, bijvoegfel. *Tambah-an* *poela* daarenboven. bovendien, wijders, wat meer is.
 قمبرت *tambat* binden, vereenigen, vastmaken. *Tambat-an* zamenknooping, zamenhechtfel; beperking (invoelen). *Tambat-kan* *prahoe* een vaartuig vastmaken.
 قمبراره *tambarah* eene soort van visch gelijkende op den karper.
 قمبران *tambang* eene mijn. *Tambang-amas* eene goudmijn. *Mem-boeka* *tambang* eene mijn openen.
 قمبران *tambang* overvoeren, overbrengen (goederen of pasfagiers).
Tambang-an schuit of praauw om goederen of menschen over te varen, vragtschuit. *Anakh* *tambang-an* schuitvoerder.
 قمبران *timbang* wegen; overdenken, overwegen, overleggen; verwis-

felen, betalen. *Timbāng - an* weegschalen; gewigt; overdenking, overweging.

تمبيع *tumbang* vallen, tuimelen.

تمبوع *tumbong* eene holte. *Tumbong kalāpa* het hart van de kokosnoot waar eene loot uit voortkomt.

تمبوق *tembakh* of *timbakh* schieten, afschieten, vuren.

تمبيق *timbukh* dijk, wal.

تمبيق *tombakh*, *tumbakh* piek, speer, lans, spies. *Menombakh* met de lans werpen.

تمبقت *tombokh* stampen (in eenen mortier, vijzel of bak) sijn stampen; vermalen, vermorzelen, dorschen, stooten, stompen.

تمبل *tambul* voorraad, spijs. *Sa - tambul* een geregt van spijsen.

تمبل *timbul* aan de kim verrijzen, uit het water opkomen, vloten, dobberen. *Bāro* *timbul* puimsteen. *Loelan timbul* nicuwe maan of zichtbaarheid derzelve. *Timboel - an* eene boei.

تمبلوكي *tambeloekie*, JAV. de krop van een eenen vogel.

تمبن *tamban* eene visch gelijkende op de elst.

تمبن *tambon* of *timbon* hoop, stapel; ophoopen, stapelen. Vet, welgevod. *Menambon - kan* opstapelen; mesten, vet maken.

تمبوو *tamboe - tamboe* op eene bijzondere wijze met ringen versierd; ingelegd goud of graveerfel.

تمبوس *tamboes* doorgieten; kleinzen. Doorbooren, doordringen. Door. *Tamboes - an* tregter, kleinzer, verzijgdoek, teems, zeef, kleinsdoek.

تمبول *timboel* aan de oppervlakte verrijzen. (zie *timbul*).

تمبيه *tambah* toevoegen, bijdoen, vermeerderen, aangroeijen. *Maka sakaliēn maricka ietoe pōn me-mintā - kan ddā ka hhadlirat Allah iūdlā, bārang ber - tambah - tambah kirā - nja ka - besār - an dan ka - moelicjā - an bagi Sulthān Ibrāhiem di dalam doeniejā dan di dālam achirat zij alle nu baden den Allerhoogsten om de grootheid van den Sulthān Ibrāhiem in deze en in de volgende wereld*

te willen uitbreiden. SULTH. IER. blz. 3. *Tamb'h-an* vermeerdering, aangroei. *Penambah* vermeerderaar, toevoeger. *Tambuh-an* plaats wijders, bovendien, daarenboven.

تمبه *tombok* opschieten, uitspruiten, groeijen, wasfen, ontstaan. *Tombok-an* spruit, loot, takje, groei. *Ka-tombéh-an* puisjes, pokjes.

تمبيرغ *tambirung* bakflag, flagtouwven, touwen welke dienen om de mast te houden.

تمبيكر *tambikir* scherf, potscherf.

تمبيلغ *tambielang* eene spade.

تمت *tammat*, AR. geeindigd, gedaan, voltooid, af, volbragt; einde. *Tammat il kalam* het schrift is geeindigd.

تمغغ *tomangong* een voornaam officier in de Maleische Gouvernemen-ten; generaal, admiraal, landdrost, baljuw, kommandant der vestingen.

تمف *timpā* vallen, nedervallen; smeeden, slaan. *Anas jang tor-timpā* geslagen goud.

تمف *tempo*, POR. tijdens, gedurende; tijd.

تمقاوس *timpāwus* of *timpāus* philander.

تمشايان *tampdjan* en *topdjan* een groote pot, (om water olie enz. in te bewaren).

تمقت *tampat* plaats, ligging. Dit woord wordt in eenen zeer algemeen en uitgebreiden zin gebezigd, en al hetgeen iets omvangt, dan wel dient om iets te bewaren of in zich te bevatten wordt veelal door het woord *tampat* uitgedrukt, zulks geschiedt niet altijd door armoede der taal, maar meest door gewoonte of door het niet kennen dier woorden, welke de taal er voor bezit: zoo kan men zeer gevoegelijk in plaats van *tampat siorih*, *poewan* voor beteldoos bezigen; voor *tampat lielin* kandelaar, *katic die-jan*; voor *tampat tiedor* slaappleats *katil* of *kata*, voor *tampas doo-dokh* zetel *ka doedok-an*. enz.

تمقت *tampat* opstoppen, toestoppen, opproppen.

تمقر *tampar* slag, klap met het vlakke van de hand; slaan met het vlakke van de hand. *Sakarang kiata poela di gotjuh dan di tampar*

bleh sie koerokh ieni thans wordt ik weder geslagen en gestompt door dezen vervloekten. ISM. JAT. blz. 168 reg. 12. v. b.

تمقس *tumpas* of *tompas* nitroëijen, verdelgen, uitschrabben, afhouden.

تمشخ *tampang* een bol, (van was, benzoin en tin) een geschutslading.

تمشخ *tompang* of *toempang* medevaren, mederijden; door iemand mede genomen worden in eene schuit of wagen; verblijven, een tijdelijk verblijf houden, bij iemand inwonen, ingekwartierd zijn. *Menompang - kan soerat* een brief mede geven. *Orang menompang* reiziger, pasfagier, een die bij iemand inwoont, een die mede vaart, rijdt, of wandelt. *Tompang - an* doortogt, eene plaats in een vaartuig of wagen, (pafage).

تمشخ *timpang* lam, kreupel.

تمشق *tampakh* eene handbreedte.

تمشك *tampik* schreeuw, geschreeuw, schreeuwen. *Tampik Socrakh* veldgefckrei.

تمشل *tampal* een lap, pleister, flard.

تمقل *tampil* voorwaarts gaan, voortrukken, ergens op in loopen, indruifchen.

تمقل *tampol* stomp, bot, onfcherp.

تمقلق *tampelikh* overtuigen, wederleggen.

تمقو *tampoe* met den voet drukken (gelijk onder het springen) terug springen. *Tampoe - an* voeteinde.

تمقوا *tampocwa* zekere vogel.

تمقورغ *tampoeroug* de dop van eene noot. *Tampoeroug kapala orang* een gedeelte van een' menschenschedel.

تمقوئغ *tampocug* opvangen (icts dat valt); met den mond vangen.

تمقوئغ *tampoeling* een ijzer met weerhaken.

تمقوي *tampoewie* eene wilde vrucht.

تمقه *tampoh* of *tampoch* aanvallen, voortrukken, doorbreken, met geweld enen weg banen.

تمقه *tompah* florten, plengen. *Djangan tompah* stort niet.

- تمشي *tampie* of *tampe* wannen.
- تمشيس *tampiejas* stormachtig, onstuimig, buijig; inregen.
- تمن *teman* of *tumman*, gezel, medgezel, kameraad, bondgenoot; afhangeling, vafal.
- تمو *temoe* of *tummo* ontmoeten, tegenkomen, vinden; aankomen, bij iets komen, vereenigen, zamenvoegen.
- تمورن *temoeron* afklimmende. *Toeron temoeron* afstammelingen, nakomelingen, nageslacht. Bij opvolging, gevolgelijk.
- تمبج *timiejang* eene plaats aan de noordoost kust van Sumatra.
- تنامن *tanám* - an eene plant, plantsoen.
- تنتي *tentoe* zeker, vast, blijkbaar, duidelijk, klaar. Bepaald, vastgesteld. Zekerlijk. *Ka-tentoe-an* zekerheid, bepaling, vaststelling.
- تنتي *tinta*, PORT. verf, kleur, verswaar, (het wordt ook voor inkt gebezigd).
- تنتادو *tantádoe* eene soort van worm of mot.
- تنتنت *tontot* vragen, eischen, afvorderen, ernstig afeischen; navorschen. Onderzoek, navorsching; afvordering.
- تنترا *tantará* een leger. *Bala tantará* legermagt, legerknachten.
- تنتغ *tantang* of *tentang* luid toeroepen, uitdagen, uitarten.
- تنتغ *tentang* en *tentang* - an betrekkelijk, aangaande.
- تنتغ *tintang* aanzien, zien, bespieden, bespeuren.
- تنتو *tentoe* zeker, bepaald, (zie *تنتي tentoe*).
- تندج *tandjong* een punt, een hoek, kaap, uithoek.
- تندج *tondjang* takken uitschieten. *Penondjang* een tak, loot, schent.
- تندجف *tandjakh* of *tandja* eene soort van schuinsch zeil.
- تندجف *tondjokh* of *todjokh* wijzen, aantoonen, geleiden, betoogen, betoonen, verroonen. *Maka sakarang ákoe per-tondjokh-kan ietoe pada bedoeyanda ieni* nu zal ik dat aan dezen lijfwachter doen vertoonen. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.
- تندجو *tindjoe* of *tindjau* aanschouwen, aandachtig bezigtigen, begluren.
- تندجوغ *tandjoeng* of *tandjong* uithoek, punt, kaap.

- تندا *tanda* merk, teeken, proef, blijk. *Dan tanda tsileh ada kapada moek s-nja* en de teekens van kalnte waren op zijn gelaat. *SULRÄ.*
IBR blz. 31
- تندا *tonda* en *toenda* boegferen.
- تندس *tandas* vuilnisbak, mesthoop, sekreet.
- تندس *tindas* afhouden, afskappen.
- تندس *tindis* persen, drukken, nederdrukken.
- تندش *tendang* trappen, schoppen, achteruit slaan.
- تندق *tandokh* een hoorn; hoorn. *Menandokk* met de hoornen stooten. *Ber-tandokh* gehoord.
- تندق *tandokh* nederbuigen, (het hoofd of het lichaam) buigen, kronnen, zich onderwerpen. *Maka Isma Jatiem p'na tandokh tiejida ber boenji* Isma Jatiem boog zich en gaf geen geluid. *ISM. JAT.* blz. 39 reg. 11. v. 6.
- تندون *tandan* of *tindan* een tros, groote trosfen.
- تندره *tindeh* of *tindh* over elkander liggen; drukken, nederdruwen.
- تندغ *tenong* of *tanong* waarzeggen, voorzeggen. *Orang petenong* waarzegger, wigchelaar. *Tenong-an* voorzegging, waarzeggerij.
- تندغ *tnang* stil, kalm.
- تندن *tenon* of *tunnon* weven. *Tendu-an* weeffel.
- تنور *tinuer*, AR. oven, stoof, fornuis.
- توال *toewila*, PORT (*zoalha*) handdoek, droogdoek.
- تواغ *toewang* ingieten, inschenken.
- توانك *toewan-koe* mijn heer, mijn meester, mijn gebieders.
- توانن *tawan an* gevangenschap, gevangene. (zie *tawan*).
- توبا *toebi* of *toeba* Akar klimop, wiens wortel in het water geworpen zijnd: de vischen bedwelmt. *Toeba* tiekus rattenkruid. *Menoeba* is het water vergiftigen.
- توبر *toebor* grondeloos, onbesilbaar; de diepte, afgrond.
- توربه *toebah* lichaam. *Mak isjer jang toeron deri pada toebah toewan* poetrie *ictoe-p'n ter-laloe haroem barwoe-nja* het water dat van

de (zich badende) prinses afvloide was allerwelriekendst van geur. ISM. JAT. blz. 31. reg. 13. v. o.

توتة *t. bat* of *taubat*, AR. berouw, leed, bekeering; berouw gevoelen, vermurwen, tot medelijden overhellen; bekeeren; een uitroep van verbazing, wondervol. *Maka kda baginda djangan toewan hamba ber-roesakh hati kalakh kakindu tobat-kan* de Vorst zeide maakt u niet ongerust mijne meesteres, dadelijk zult gij tot gunstiger gevoelens overhellen mijne geliefde. ISM. JAT. blz. 71. reg. 10. v. b. *Tobat deri pada dosa* berouw over zonden gevoelen.

توتتر *toetor* JAV vertellen, verhalen, praten, keuvelen, zeggen, mededeelen. *Toetor menoetor* onderlinge gesprekken voeren, over en weder spreken. *Pe-toetor-an* verhaal, gesprek, vertelling.

توتور *toetur* snocijen, aftoppen.

توتف *toetop* sluiten, toedoen, digten; bedekken, opsluiten, afschutten, sluiten, uitsluiten. *Maka Rada ictoe pón mafsokh ka-dalam taman, maka pintoe laman ictoe pón di toetop brang-lah* de Vorst begaf zich nu in den lusthof en de deur van denzelfden werd door zijne dienaren gesloten. ISM. JAT. blz. 90. reg. 3. v. b. *Maka baginda pón sampei-lah ka-pada pintoe kebon ictoe, maka di liehat-nja pintoe-nja ter-toetop* de Vorst kwam aan de deur van dien tuin en zag dat dezelve gesloten was. SULTH. IER. blz. 22.

توتف *toetokh* in een vijzel stampen.

توتف *toedjokh* of *toedjoe* wijzen, schikken, bestieren, (zie *zandjokh*).

توتف *toedjoh* zeven. *Toedjoh-blas* zeventien. *Toedjoh poeloh* zeventig. *Ka-toedjoh* zeven. *Sa-pertoe-djoh* een zevende.

تودا *toedd* zekere visch.

تودغ *toedong* bedekken, dekken, deksel; een zonnehoed.

تودف *toedoh* beschuldigen, belasten, betichten, aanklagen, ten laste leggen, toefchrijven.

تورت *toerot*, volgen, naderen; vergezellen, nabootsen, in acht nemen, gehoorzamen, zich voegen, inschikken, toegeven. *Diikaloe toewan-koe, mafsokh-lah; jang toerot toewan koc djangan!* wat u betreft mijnheer, kom binnen; doch hij die bij u is, niet! SULTH. IER. blz. 20. *Toerot hawa nafsoe* de driften opvolgen of gehoor geven.

تورق *toerakħ* schietspoel. *Ber-toerakħ* op een schietspoel winden.

Pakan ber-toerakħ inslag, de draad van de schietspoel.

توركي *toemarkie* eene bijzonder houding in het zitten. *Doedokħ toemarkie* op de eene heup zitten, met het regter been onder de linker dij en de linker voet uitgestrekt.

تورن *toeron* dalen, afkomen, zakken, ondergaan, afklimmen, voortgaan, vervolgen. *Nijikh toeron* rijzen en dalen. *Muka Sulthan Ibrahiem pın toeron mandie ka-pada Joengei ietoe* de Sulthan Ibrahiem klom neder en baadde zich in die rivier. SULTH. IBR. blz. 8. *Muka Mejga Niera ietoe-pın toeron-lah ieja derie pada benocwa Kling ietoe lıtoz-lah ieja meng-iekot pergi ka-pada negri Muslapatanie* Mega Niera verliet de kust Coromandel, spoedde zich voort en vervolgde den weg naar Muslapatanie. ISM. JAT. blz. 2. reg. 9. v. o. *Ka-toerın-an* afklimming, afstamming, geslachtsrekening. *Toeron tamocron* nageslacht, nakomelingenschap.

توري *toerie* snijden, kerven graveren.

توربت *tauriet*, AR. de wet van Mozes; het oude verbond.

توغ *tong*, PERS. een vat, tobbe.

توغ *toewang* of *toewang* gieten, ingieten, inschenken. *Toewang-lah ajer anggor ku-pada piejala ietoe* schenk wiju in dat glas.

توگوس *toengkos* bundel, (zie *boungkos*).

توگینگ *toengging* over vier dagen.

توغو *toengau* een infekt dat de planten vernielt.

توپانگ *toepang* het geen aan de voormast behoort. *Tiejang toepang* fokkemast, voormast. *Lajur toepang* fokkezeil.

توپینگ *toeping* (*topping*) masker, mom; maskeren, vermommen.

توپی *toepi* een donker eekhoornje.

توق *toewakħ* een drank (getrokken uit de kokos, of andere boomen, welke tot de palmsfoort behooren), hebbende eene gistende en bedwelmende kracht; versch zijnde, is dezelve zoet en wordt *niera* genoemd.

توکار *toekar* verwisfelen, verruilen. *Garam di toekar-nja dengan lielin* hij verruilde zout voor was.

توکس *toekas* valschelijk beschuldigen, belasteren.

توكڠ *toekang* kunstenaar, werkman, baas. *Toekang besie* een smid.

Toekang ámas een goudsmid. *Toekang bitoe* een metselaar. *Toekang tjelop* een verver, inooper. *Toekang tambága* een koper-smid.

توكڠ *toekang* eene lok, krul.

توكڠ *tókokh* kloppen, afrosen, toetakelen, slaan. *Tókokh menókokh* slagen uitdeelen en ontvangen.

توكڠ *toekokh* en *toekan* het uitbreken van eene zweer, eene zich verspreidende zweer.

توكڠ *toekal* eene streng. *Benang sa-toekal* eene streng garen.

توكڠ *toekol* slaan, (zie *poekol*). *Bádjan jang kena toekol* een geslagen ketel.

توكڠ *tawekkul*, AR. overgeving, onderwerping, berusting.

توكڠ *tokam* staf, stok; knods, knuppel.

توكڠ *toekoh* klampen of wangen om den mast in een schip te doen vaststaan. Het hout waarin het roer draait.

توكڠ *toekuh* (zie *toekokh*).

توكڠ *tókej* een groote en geluidgevende haagdis (volgens zijn stem, *gekko* genaamd).

توكڠ *toegar* pádie zaaijen (zie *toegal*).

توكڠ *toegang* faifant.

توكڠ *toegal* pádie zaaijen op hooge en drooge gronden.

توكڠ *toela* na overmorgen, over drie dagen.

توكڠ *toeli* doof, (zie *toelie*).

توكڠ *toewelat*, AR. ongeluk, tegenspoed.

توكڠ *toelis* schilderen, afbeelden, teekenen, schrijven. Schrift, schildering. *Toelies-an* schets, ontwerp, schildering. *Maka oetoes-an dan Ajára ietoe, pón sumpei-lah ká-pada Rádjú ietoe maka ietoe-pón mádok menjámar dálam lasjkar bAnjakh ietoe maka idloe di toelis-kan-njá-lah segala tonggul ietoe, maka di soerat-kan-nja náma segala hoelochalang ietoe* de afgezant en Ajára naderden dien Vorst begaven zich ter bespieding in zijn talrijk leger, teekenden al de vaandels af en beschreven de namen van alle legerhoofden. ISM. JAT. blz. 85. reg. 7 v. b.

تولس *toelus* opregt, juist, zuiver, rein, onschuldig; oprechtheid. *Bahoewa ieni soerat toelus dan iehlats ferta poetih hdi, hening djernih jang tiejada mendroh tjamar sa-kalié kalié ja tetoe dori pada kicta* deze opregte en vriendfchappelijke brief, welke uit een rein blank, en zuiver gemoed dat zich nimmer bezoedelt voorkomt, is van mij. (MAL. BR.)

تولغ *toelang* been, gebeente. *Octakh toelang nierg. Toelang kring seheenbeen.*

تولغ *toelong* helpen, bijstaan, hulp, bijstand. *Maka sakalién per-kára jang ter-sebot i-toe telah s ingat lah harap kicta akan serie Padoeka Toewan biser menoelung djoe add-nja* betrekkelijk alle voormelde artikelen vertrouwen wij zeer sterk, dat de doorluchtige goeder-tieren Groote Heer zijn hulp zal verleenen (MAL. BR.). *Ber-toelong toel ng-an dengan segala hindei taulan-nja* zijne vrienden en bondgenooten zeer behulpzaam zijn (MAL. BR.). *Dengan sa bülch-böl.jh-nja kicta akan toelong* naar ons vermogen zullen wij hulp bieden of behulpzaam zijn (MAL. BR.).

تولف *tolakh* stooten, voortooten, schuiven, douwen, tergendrijven. Aflaan, weigeren, van de hand wijzen. Afrekken (in de rekenskust).

تولف بار *tolakh-bára* ballast van een vaartuig.

تولن *tolan* of *taulan* makker, deelgenoot, vertrouwd vriend, bondgenoot.

توله *tolah* wreken, wraak, vergelding, straf.

توله *tolih* kijken, zien.

تولي *tolie* doof. *Bisoe dan tolie* stom en doof. *Boeta tolie* stommeiking, een lomperd. *Orang boeta tolie* een voorbeeldeloos dom, lomp mensch, botterik.

توم *taema* ongedierte in vuile kleederen.

تومت *taemit* de hiel.

تومس *toemis* stooven w. w. Eene soort van ketelkoek.

تومغ *tuemang* verlaten, verzaken.

تونو *toenoe* branden, verbranden, door vuur verteeren, zenged, schroeyen; braden.

تووان *toewan* heer, meester, gebieder. Meesteres, mevrouw, gebiedster. Gij, UEd. *Sjahedîn iejd-lah jang masjhoer pada memalihardkan negrie toewan-nja* hij was voorts beroemd in het bestuur van het rijk zijns meesters. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. b. *Alaka kâta Mejjah Nieva ka-pada istrie-nja, hej adinda! ada-pôn pada per-rusd-an-koe bahoewa toewan hamba leni hhamil akare ber-ûleh s'orang laki-laki Mejjah Nievah* zeide tegen zijne vrouw: ô mijne geliefde! volgens mijn gevoelen, zijt gij mijne meesteres zwanger en zult eenen zoon baren. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o. *Tatkâla jang di per-toewan moeda pergi ber-angkat ka-trangganoe* toen de onderkoning naar Trangganoe vertrok. MAL. BR. *Jang di per-toewan bejar* de gebieder, de alleenheerscher, die eene soevereine magt bezit. *Per-toewan-an* bewind, gouvernement.

توئندا *toenda* hoegseeren, (zie *tonda*).

توئنگ *toenang* eene huwelijksverbindtenis aangaan; ondertrouwen. Eene huwelijksverbindtenis of plechtige overeenkomst. *Toenang-an* ondertrouwde. *Orang jang ada di dalam ber-toenang-an* iemand die onder huwelijksvoorwaarde staat, of die eemge huwelijksverbindtenissen aanknoopt.

توئوک *toewan-koe* mijn heer, mijn meester, zijne hoogheid. *Ampon be-rieboe-gleboe ampon toewan-koe* vergiffenis, duizend malen vergiffenis mijn meester. MAL. BR.

توئوم *toenam* lont, zwavelstok.

توئوبی *toenej* gereed geld (kontant geld). *Soerat hoetang jang toenej* schuldbrief betaalbaar op zigt.

توئه *toewah* oud, bejaard. Donker van kleur. *Hej brang toewah mand-kah negrie leni* hei oude man! welk landschap is dit? SULTH. IER. blz. 64. *Mejjah toewah* donkerrood. *Amas toewah* goed goud.

توهر *tôhor* oudiepte.

توهر *tôhor* japanse kamfer.

توھن *tochan* de Heer, de Almagtige Gebieder. *Akan sakarang bapâ-moe ictoe add-lah di Mckah di dalam mesjid Il-Iharâm, berboewat ibadat akan tochan-nja* thans is uw vader te Mckka inden geheiligden tempel, zijnen Heer aanbeddende. SULTH. IER. blz. 48.

توھو *tochoe* zekere visch.

توي *toewei* oogsten, inzamelen. Werktuig om te oogsten. P. 202.
wei-an oogst, inzameling.

توي *toewiz* soort van schelpvisch.

تة *tah* onscheidbaar vraagwoord. *Di mand-tah* waar. *Apa-tah* wat, hoe.

تهادي *thadio* zoo even, (zie *tadio*).

تهارڤ *thahrap* voorover liggen, zich ter aarde werpen. *Menjrah-*
kan dieric-nja zich voorover werpen.

تيادا *tiejada* niet, neen, het is niet, het bestaat niet. *Talpie doe-*
nieja teni tiejada djoega kadal adl nja doch deze wereld is ook
niet eeuwigdurend. SULT. IBR. blz. 2. *Karuna tiejada sa-brang*
lagi-pôn want er is niemand anders. SULTH. IBR. blz. 77. *Tiej-*
da baleh het kan niet. *Te-dipat tiejad:* zonder fout, het moet,
het is onvermijdelijk. *Meniejada* of *menjadi-kan* te niet doen,
vernietigen. Ontkennen. *Ka-tiejad,-an* gebrek, behoefte, ont-
breking, vernietiging. Het niet. N. B. men lette wel op, dat
men het woord *tiejada* (zoo als meestal gebruikelijk is) niet in
den verbiedenden zin bezige, en niet zegge *tiej da kardja ictoe*
maat *djangua kardja ictoe* doe dat niet of laat dat staan: want
tiejada kardja beteekent: ledig zijn, niet werken. *Lejd tiejada*
kardja ictoe hij doet dat niet.

تيب *tieba* of *tiebo* aankomen, gebeuren. *Tieba-tieba* onverwagts,
onvoorziens. *Tatkala kita lagi di kewanala tjeroetjokh handekh*
ka loewar ber-lajar menedjoe Batavia, maka tieba-tieba ditang-
lah soeroh-an men-dipat-kan kita tijdens ik mij nog aan de
monding der rivier Tjeroetjok bevond, en regelrege uit willende
zeilen naar Batavia, kwam er onverwachts een afgezant mij op-
zoeken. MAL. BR.

تينق *tietikh* een droppel, spat, spikkel, vlek. Droppelen.

تينت *tietah* bevel, order, gebod, orders, vorstelijk woord. Bevelen,
gebieden, gelasten. Spreken, zeggen. *Alaka Sulthan Ibrahiem pôn*
mem-bris tietah pada sa-brang mantrié jang ka-perjajid-an nu
beval (zeide) Sulthan Ibrahiem aan eenen vertrouwden staatsdie-
naar. SULTH. IBR. blz. 4. *Alaka tietah baginda bajik-lah bitjara*

toewan hamba ictoe de Vorst zeide: de beraadslaging van mijne heeren vind ik goed. ISM. JAT. blz. 82. reg. 8. v. o. *Maka icja-pón ber-seros-seroe*: *dimiktèn tictah jang di per-toewan, djangan toewan hamba sekalièn me-Idwan* nu riep hij met luider stemme, het bevel van den gebiedder luidt dusdanig, dat niet een van u allen tegenweer biede. ISM. JAT. blz. 90. reg. 13. v. o.

تي تي *tictie* en *titie* - an een werf; een brug; een uitstek op palen in het water, een gierbrug, vloot.

تي دور *tiedor* slapen. In slaap. Slaap. *Maka Sulthan Ibrahiem pón bñngon deri paha tiedor-nja* Sulthan Ibrahiem ontwaakte uit den slaap. SULTH. IBR. blz. 7. *Maka toewan poetri ictoc-pón ter-sijnom ferdja ber-kata*: *njadar-lah tiedor brang ieni* de priuses glimlachte en zeide: deze persoon is in eenen diepen slaap. ISM. JAT. blz. 27. reg. 4. v. o. *Tiedor-kan* in slaap brengen. *Per-tiedor-an* slaapplaats. *Tempat tiedor* ledekant, bedstede, rustbank, slaappleats.

تي درق *tiedakh* neen, niet.

تي در *tejr* kasteel of toren in het schaakspel.

تي درس *tieris* lekken, doorzigen.

تي درق *tieruk* zeker infekt.

تي درم *tiram* oesters.

تي درو *ticroe* schertsen; naäpen.

تي دري *tierci* gordijn. *Maka baginda doewa liki istric pón ber-actoe-lah dilam tierci kalambue jang ka-más-an seraja ber-sjiar seperti koembang menjerrei boenga jang amat haroem kawoe-nja* de beide vorstelijke echtgenooten rustten binnen de met goud doorweven gordijnen, en dommelden even als bijen, welke de geurigste bloemen lezen. ISM. JAT. blz. 25. reg. 5. v. o.

تي دري *tieric* familiebetrekking voortspruitende uit het huwelijk. *Bapa tieric* stiefvader. *Ila tieric* stiefmoeder.

تي دري *tejzie* vurig, moedig. *Kocda tejzie* een moedig paard.

تي درج *tejang* pilaar, stijl, post, balk, standaard, boom; kolom, zuil. *Sa-bormoela di per-boewat-nja tejang-nja deri pada kásja jikhoe* voorts liet hij deszelfs kolommen van granietsteen vervaardigen. ISM. JAT. blz. 127. reg. 2. v. o. *Kapal tiega tejang* een drie-

mastfchip. *Tiejang dgoeng* de groote mast. *Tiejang toepong* de fokkemast. *Tiejang penj'rong* de bezaansmast. *Tiejang-peng-dpoh* de fteng. *Tiejang bandejra* viagg;estok.

تبیج *tiejong* zekere vogel, (zie *tiejoeng*).

تیغف *tengokh* begluren, loeren.

تیج *tiejap* elke, elk, ieder. *Maka ada-pön Sulthán Ibráhiem pada tiejap-tiejap hárie tvedjoh poeloh káli ieja thawáf ka-pada kábat Allah* de Sulthán Ibrahiem ging alle dagen zeventig malen rond om den gewijden steen. *SULTH. IBR. blz. 44. Sa-hingga deri pada tiejap-tiejap táhon lába harta ietoe ákan máq'u dan pakajin dan belandju zoo dat uit de jaarlijkíche winst, dier goederen, de kost, kleeding en het onderhoud gevonden werd. ISM. JAT. blz. 98. reg. 8. v. o.*

تیجف *tiejop* of *tiejup* blazen, waaijen. Wind, geblaas, gefuis. *Maka hamba me-nanti tiejda djoega ber-tiejop ángin* ik wachte, doch de wind stak niet op. *ISM. JAT. blz. 16. reg. 1. v. o. Meniejop bangse* op de sluit blazen.

تییس *tiepis* dun, fijn, teder. *Kartas jang tiepis* dun papier. *Kájin tiepis* dun linnen. *Ter-láloe tiepis dan hálus koelit-nja* zij heeft een zeer dun en fijn vel.

تیثف *tiepok* of *tiepokh láfa* beroerte, geraaktheid.

تیثو *tiepoe* misleiden, bedriegen, verleiden, verschalken; bedrog, list, laag, krijgslist.

تیکر *tiekar* een mat. *Tiekar dan bantal* mat en peluw, (beddegoed). *Maka Rasfoel Allah doedokh pada soewát'oe geta, dan Abdul Rahhman doedokh meng-ádap di átas tiekar dan Fathimah doedokh di tánah* de zendeling Gods ging op eenen rustbank zitten, Abdul Rahhman plaatste zich voor hem op eene mat en Fathimah zat op den grond neder. *SULTH. IBR. blz. 20. Kieta poenja tiekar dan bantal di rampas-nja djoega* mijn beddegoed roo'de hij ook weg.

تیکس *tiekus* een muis, een rat.

تیکم *tiekam* stecken, priemen, booren. *Maka segala órang jang berpárang letoe-pön men-djádi tjampor háwur-lah tiejda ber-kenil-an lági, be-brápa jang meng-ámokh di ámokh órang poela, ada jang ter-tiekam sama sendiri-nja* al de vechtende (strijders)

verwarden zich onder elkander, en konden malkander niet meer onderkennen; vele, die moorden werden door anderen vermoord, en sommige dooftaken zich zelve. T. S. *Alaka be-brápa di tickan dan di pánch órang deri atas kóla tiejáda di chabarkau-nja* hoe vele menfchen er door de belegerden dooftoken en dooftchoten werden, wordt niet niet vermeld.

تيكي *tejkej* opium tot eene pil gevormd om gerookt te worden.

تيپي *tiega* drie. *Tiega blas* dertien. *Tiega poeloh* dertig *Sa-per-tiega* een derde. *Tiega per-ampat* drie vierde. *Ka-tiega* het derde, de derde. *Soedah tiega poeloh táhon lamá-nja hamba di sieni* reeds dertig jaren lang heb ik hier vertoefd. SULTR. IBR. blz. 26. *Ka-tiega perkára akan tsohhbat-nja segala hoelobálang dan badoe-wanda Rádja* het derde artikel: (zegt) dat de vorftelijke legerhoofden en lijfwachters zijne vrienden zijn. ISM. JAT. blz. 13. reg. 6. v. b.

تيق *tielikh* gunst, toegenegenheid, toegevendheid; begunftigen, goedgunftig aanzien, onderscheiden, onderscheid maken, iemand voor eenen anderen trekken; aanzien des perfoons. *Ka-ampat perkára, djangan Rádja ietoe menielikh ka-moelieja-an dan ka-kajá-an órang befer, deri pada órang jang hienu dan miskien, tatkála di dólum hhoekom, me-lájin-kan samá-kan ájosa dan mem-benar-kan bdrang tiejapa jang benar* het vierde artikel zegt, dat de Koning voor het regt geen aanzien of rijkdom der grooten boven armen en ongelukkigen zal doen gelden, maar allen gelijk behandelen, en elk die regt heeft, regt doen wedervaren. SULTR. IBR. blz. 81.

تيك *tielik* aandachtig bekijken, begluren, loeren, lonken. *So-telah soedah hábis di tielik-nja maka di toelis-nja sekalién parángie ietoe* na alles aandachtig bekeken te hebben, fchreef hij die eigenfchappen op. ISM. JAT. 149. reg. 1. v. b.

تيلم *tielam* matras, een tapijt het welk op eene flaapplaats uitgefpreid wordt. *Di hampar-kan tielam di lábok-kan tierci* het flaaptapijt uitspreiden en de gordijnen laten vallen.

تيمر *tiemor* oost; het oosten; de naam van een eiland beoosten Java en benoorden Nicuw Holland. *Láwut tiemor* de oostzee. *Íejá-lah jang djádi najieb-nja pemarintáh-an jang mahá tinggie mahá rádja Nejdjerland, pada zaman-nja men-djádi najieb mása ietoe-luh ter-boeka óleh-nja ietoe thariekh jang ka-hádiel-an dengun*

toeloeu chalikh il-à ilaw seperti d'won narâja jang mustakhiem t'jmbang-an-nja pada segala h'hoekom dan tadhier serta amir dan nahie-nja dengan mengasah-an-ic dan menoeblang-ic serta menjampekan h'hadjet atas sekalian jang ter-mathloem telah masj-hocr-lah warta istoe pada segala bildan masfrikh dan maghrib dan deri pada sichakh tiemor dan baret kericjat tsaghrier dan habier, maka adâ-lah deri pada segala sichakh il madzkoer istoe il djami il djami menâdah-kan tangan pada men-âdwi-kan atas-nja dengan panjang vemoer dan ka-salamâe an alie il docwam hij is de vertegenwoordiger in de doorluchtige regering van den zeer edelen Koning der Nederlanden: tijdens hij gevollmagtigde is geworden, zijn door hem met hulp van den schepper der wereld de wegen der gerechtigheid geopend; even als juiste weegschalen is hij onpartijdig in al zijne wetten, bevelen, raadsbesluiten en verbodschriften: hij is allen onderdrukten toegenegen behulpzaam, doende hen het benoedigde toekomen; zijne roem is vermaard in alle gewesten waar de zon op en ondergaat, zoo wel door het oosten als het westen in alle kleine en groote plaatsen: in al de gemelde oorden heffen al de volken te zamen de handen omhoog om over hem een lang leven in voordurende welvaart af te smeken. MAL. BR.

تيمانگ *tiemang* spelen, darselen. *Meniemang* vermaken, vervrolijken.

Tiemang-timang-an speeltuig, geliefdskoosd voorwerp, bijnaam, geliefdskoosde naam, verheven bijnaam welke iets bijzonder aanduidt. *Nama anakh poetrie istoe poetrie Mengindra Ratna Komala dan tiemang-timang-an-nja* Poetrie Serej Boelan de naam der dochter van die prinses was Poetrie Mengindra Ratna Komala en haar bijnaam was Poetri Serej Boelan. ISM. JAT. blz. 116. reg. 7. v. b.

تيمنون *tiemon* en *hantiemon* eene groote vrucht van de komkommer, of meloensoort. *Sjahdân anakh-nja istoe-p'ra di namâ-ic-nja* Dewie Roem Durdja, setelah foedah hantiemon istoe di soerat-nja, maka di taroh-nja pada hiedang-an istoe, maka d'jang-d'jang istoe-p'm di soeroh-nja b'awa ka-pada istrie-nju vooris noemde hij zijne dochter Dewie Roem Durdja, zulks op eenen komkommer geteekend hebbende, plaatte hij dien bij de geregen, welke hij de kamerdienaresfen beval aan zijne echtgenoot te brengen. ISM. JAT. blz. 116. reg. 10. v. b.

تيماح *tiemah* tin; lood. *Tiemah p'caih tin*. *Tiemah hietam lood*. *Alaka*

*kieta ber-tanja ka-pada-nja chabar nja ka-pada kieta akan hhal
biedji tiemah: banjakah pedah, di djawab-nja di bawa ka Muntokh
di pocpet sedickit, jang brat ja-ratus katie biedji, dapat tiemah-
nja liema pocloh katie ada-nja ik vroeg hem om eenig berigt
aan mij, betrekkelijk den aard van den t'neris te geven: reeds
veel (antwoorde hij) had hij naar Muntok g. bragt, dezelve ge-
zuiverd en van de honderd katjes erts, vijftig katjes tin bekomen.*

MAL. BR.

تینتینگ *tienting* louteren, zuiveren (stofgoud zuiveren).

تینتجو *tiendjoe* de vuist; met de vuist slaan.

تیندق *tiendekh* of *tiendej* de ooren doorhooren.

تیوس *tiwas* zwakker, minder in krachten; overwonnen, ondergebracht;
bukken, onderdoen, zijne meerderheid afluau. *Tiwas-kan* onder-
brengen, overwinnen, doen bukken.

تیوچ *tiejoeng* een zwarte vogel met gele ellen, *mienah* of *mienor*
genaamd, zeer merkwaardig wegens deszelfs begaaftheid in het
nabootsen der taal. *Maka bajan dan tiejong i.toe-pou seperti*
crang ber-bejt dan ber-siear, ter-laloe amat merdoo becnjie-nja
de Bajan en Tiejong (vogels zoo genaamd) zongen even als per-
sonen die liederen en dichtstukken zingen, en hune stem klonk
zeer lieflijk. ISM. JAR. biz. 113. reg. 6. v. b.

تیه *teih*, SIN. thee.

تیه *teih*, AR. eene woestijn; de woestijn door welke de Israëlieten
togen nadat zij Egipte verlieten.

ث

ث *ta* dit karakter wordt *ta* genaamd en bijzonder in Arabische woor-
den gebrúikt.

ثابتة *tsabit*, AR. bevestigd, vastgesteld; verzekerd; betuigd. *Me-
njabit-kan* bevestigen.

ثالثا *tsal..ta* de derde dag, dingsdag.

ثَلَج *talidj sneeuw.*

ثَنَيْن *tsenein twee. Jieoem il itenein of hadie itenein de tweede dag, maandag.*

ج

ج *de letter genaamd djem.*

جَابَت *djābat* handelen, behandelen, voelen, aanraken, tasten. *Ber-djābat rāngan* de hand reiken (zoo als de Maleijers gewoon zijn elkander te groeten) te weten de mindere voegt zijne handen plat te zamen en laat die tuschen de handen van den meerderen doorgaan. *Maka kâta nakhoda dengan soeka-tjitā-nja benar sakali kâta toewan-koe ferta di djābat-nja rāngan* nu zeide de verheugde scheepsbevelhebber, „het is zeer juist, het geen mijn heer zegt;” en reikte hem de hand, (op de voorsehrevene manier). ISM. JAT. blz. 15. reg. 9. v. b.

جَابَق *djābakh* een val (voor beesten of vogels).

جَابُوغ *djāboeng* eene soort van schelpvisch.

جَاتِه *djātōh* vallen, nederstorten, tuimelen, vervallen, aan iemand vervallen, het zij door erfenis of anderzins; door wind of storm op eene kust of bank vervallen. *Maka rāngan toewan Ratna Sendāra pōn djātōh ka-sanggol toewan Neboet* de hand van de juffer Ratna Sendāra viel op de haarlok van de juffer Neboet. ISM. JAT. blz. 29. reg. 5. v. o. *Djātōh-kan* laten vallen. *Men-djātōh-kan* doen vallen.

جَاتِي *djātie* eene zeer deugdzame houtsoort, zeer dienstig voor den scheepsbouw. Indische eik.

جَاڠَر *djādjar* rei, rang, gelid. *Pchon-pōhon jang ber-djādjar* reijen boomen, laan.

جَاڠ *djādī* worden, zijn, gebeuren, te pas komen, voorvallen. *Maka segala maricka ietoe pōn djādī ber-kāseh-kaseh-an-lah iaja dengan Isma Jatiem* en zij alle werden Isma Jatiem zeer genegen. ISM. JAT. blz. 4. reg. 3. v. b. *Jang men-djādī octoes-an* die afgezant is. MAL. BR. *Segala tanah jang tinggie pōn men-djādī*

rdia alle hoogten werden effen. S. S. *Djadio-kan men-djadie-kan* maken, aanstellen, scheppen, vormen. *Bahoewa deri pada harie-nie-luh Isma Jatiem icni-koe djadie-kan panghoeloe bedocwanda kieta* van heden af aan, maak ik Isma Jatiem tot bevelhebber van mijne lijfwacht. ISM. JAT. blz 9. reg. 5. v. o. *Pada moelâ-nja di djadie-kan Allah akan sorga dan doeniejâ* in den beginne schiep God den hemel en de aarde. Bijbelvert. *Sumbah-lah oleh kâmoë Tochan, jang men-djadie-kan mata-harie, dan meng-anoegrâh-ie dieja tjhâja* dient gij den Heere, die de zon gemaakt en dezelve haren glans gefchonken heeft. ISK.

جادرين *djiddi-djadie-an* gedaanteverwisseling (overgang van mensch in dier en van dier in mensch), zielsverhuizing. *Ka-djadie-an* wording, schepping, voortbrenging. *Hhikâjat per-moelâ-an ka-djadie-an segula machloekh* de geschiedenis van het begin der schepping aller scepfeelen. ISK.

جارڠ *djarang* open, ruim, wijd uit een, dun gezaaid. Raar, zeldzaam, zelden. *Men-djarang-kan* verwijden, iets wijder uit een zetten, dunnen, verdunnen. *Men-djarang-kan pâgar jang râpat* eene digte heining of hek meer opening geven, derzeiver bamboezen of latten verder van elkander zetten.

جارڠج *djaring* een net. (zie *djarieng*).

جارڠك *djarakh* de plant genaamd palua Christi; ricinus Communis. *Mienjakh djarakh* castor olie.

جاروم *djarom* eene naald, priem. *Djarom dan benang* naald en draad. *Djarom jang kâsur* eene grove naald.

جاره *djarah* plunderen, rooven. *Djarah-an* plundering, roof, geplunderde goederen. *Ada jang men-dockong per-kâkas-nja, seperti orang ber-oleh djarah an roepâ-nja* sommige droegen hun huisraad en maakten eene vertooning, als menschen die buit behaald hadden. ISM. JAT. blz. 87. reg. 12. v. b.

جاره *djarah* half volwassen, half rijp.

جاري *djarie* de vinger. Een vinger breed, een duim. *Maka Poetrie Mahrana Langgawie pôn meng-ambil tjintjin baginda ja-banukh jang di djarie manis* de Prinses Mahrana Langgawie nam den ring welke aan den ringvinger van den Vorst zat. ISM. JAT. blz. 58.

reg. 4. v. b. *Djârie tondjok* of *telondjok* de voorvinger. *Djârie tengah* de middelvinger. *Djârie manis* de vierde vinger of ringvinger. *Djârie kelingking* de pink. *leboe djârie* de duim. *Djârie kaki* de teenen.

جاريغ *djârieng* net, (voor vogels of beesten). *Men-djârieng* of *tsang djârieng* netten of strikken spannen. *Kena djârieng* in het net loopen, in eenen strik vallen: bedot worden.

جاريغ *djârieng* of *djerring* eene soort van Mimosa.

جاس *djâsa* verdienste. *Ber-boewat djâsa pada toewan-nja* zijner meester dienst bewijzen. MARSDEN.

جاشن *djângas* huid, leder.

جاشن *djângan* doe het niet, laat het, laat het staan, het mag niet zijn, het kan niet zijn. *Djângan durhaka anakh-koe ka-pada-nja* wees hem niet ongehoorzaam. SULTH. IER. blz. 13. *Djângan tiejâda anakh-koe ber-boewat ibadat ka-pada Allah ta'ala* hou niet op mijn kind den Allerhoogsten te aanbidden. SULTH. IER. blz. 18. Men zal opmerken dat, wanneer *Djângan* voor *tiejâda* komt de zin de tegenovergestelde beteekenis verkrijgt; als: *Djângan angkau dâtang* gij moet niet komen; dewijl, wanneer men zegt: *Djângan tiejâda angkau dâtang* aangeduid wordt: gij moet komen; of meer woordelijk, het kan niet, (dat) gij niet komt. *Maka handakh di-sangkap Baginda kalamboe ietoe, muke di tihan-kan oleh toewan poerie dengan tangis-nja sersa kata-nja, djângan toewan-koe ter-kedjut, kaloe padoeka adinda djâdi djâga dan, morka ukan patak* de Vorst wilde het gordijn op zijde schuiven; doch hetzelfde werd door de wenende Prinses tegen gehouden, welke zeide: verschrik niet mijn meester, als de doorluchtige Vorstin ontwaakt en op mij toert. ISM. JAT. blz. 57. reg. 7. v. b.

جاقوت *djâpoet* halen. (zie *djepoet*).

جاقون *dj. poen* en *djepang* JAPAN.

جاکي *djâga* waken, bewaken, de wacht houden: oppassen, zorg dragen, in acht nemen, op iets wachten, opwachten. *Se-teluh soedak langkap segala ka-langkap-an ietoe, maka baginda pôn memuelâ-ie pe-kardjâ-an ber-djâga djâga, ampat poeloh hârie ampat poeloh mâlam ber-soekâ-an ramej, ber-bagej-bagej per-*

maiten-an toen alle tebereidselen gereed waren begon de Vorst met de huwelijksfeestviering, dezelve duurde veertig dagen en veertig nachten in volle vrolijkheid bij verschillende spelen voort. ISM. JAT. blz. 78. reg. 7. v. o. *Ber-djaga djaga* komt veel voor als, feestvieren, plegtige feesten houden *Per-djagâ-an* feestviering; wacht. *Djaga-djaga* wachthuis.

جاڭج *dájgoeng* of *djagoeng* Turksch koorn.

جال *djala*, net, vischnet. *Pagar Râdju jang ka-doewa lapis djala* het koninklijk hek dat dubbel netwerk of latwerk heeft. *Men-djala* het net werpen, vischen.

جالڭج *djalang* wild, niet huifelijk, vagebond. *Karbaw djalang* wilde buffel.

جالڭج *djalang* opwachten, toeven, (zie *djelang*).

جالن *djalan* gaan, loopen, op reis gaan, reizen. *Maka Sulthân Ibrâ-hiem pôn sigra ber-bangkit lâlœ ber-djalan menoerot tepie soengef ietoe Sulthân Ibrahiem stond schielijk op en wandelde langs den oever der rivier voort. SULTH. IBR. blz. 9 Di tengah djalan half weg, op reis, een gedeelte van den weg afgelegd hebbende. Per-temoe-an djalan* ineenlooping der wegen. *Per-djalan-an* reis. *Maka sebab di katâ-kân dâgang ietoe tsohhbat-nja segala bedoewanda dan hoelœbâlang sekaliân, kârana dâgang ietoe mendjalan-ic be-brâpa negrie dan ietoe ber-dleh sindjita jang bâjik-bâjik* de reden dat door de lijfwachters en legerhoofden de handelaar hun vriend genoemd wordt, is omdat hij vele plaatsen aandoot, waar hij goede wapens bekomt. ISM. JAT. blz. 14. reg. 8. v. o. *Maka sebab kieta fikir-kân per-goend-an tunggal-nja ietoe ter-lebeh bâjik deri pada pergis-nja dâlam idjtihad kieta deri pada sângat-sângat handakh men-djalan-kân djalan ka-badjiek-an dengan dzoekh kieta* de reden dat wij het nuttiger oordeelen dat zij blijven dan vertrekken, is dat wij in onzen ijver zeer begerig zijn om naar ons vermogen den heilweg te doen bewandelen (om de zaken eenen voorspoedigen loop te doen nemen). MAL. BR.

جالڭج *djalang* eene soort van vischnet.

جام *djam* en *djam*, PERS. een klok, bel, een uur, een zakuurwerk. *Di per-boewal joerat ieni ka-pada sembielan blas hârie boelan dzul-kâejdah di dâlam negrie Batâwie, jam poekol sembielan pâgi edd-*

nja sunnat 1239 deze brief is vervaardigd op den negentienden dag der maand dzulkacj dah in de stad Batavia ten negen ure des morgen in het jaar 1239. MAL. BR. *Maka datang-lah ka-pada doawa djám malam* toen het nu twee uren des nacht was. ISM. JAT. blz. 156. reg. 13. v. b.

جام *djámoe*, (zie جامو).

جامغ *djámang* band, plaat, voorhoofdrieffel.

جامو *djámoe* verblijven, vertoeven voor eenen zekeren tijd: gast. *Sa-ber-moela kárana dágang ietoe djámoe pada nezrie orang ietoe* voorts om dat de vreemde handeldrijvers gasten zijn in die bewoonde plaatsen. ISM. JAT. blz. 13. reg. 6. v. o.

جامو *djámoe* banketteren, onthalen, feest geven, opdissen. *Mena djámoe orang* een feest geven, menschen zien, volk onthalen. *Djámoe-an* een feest. *Per-djámoe-an* een die feesten geeft. *Ber-djámoe-djámoe-an* banketteren, weelderig leven. *Maka orang ietoe pón di djámoe oleh baginda mákan mlenom dan di anoegrah-is pe-kájin* die personen werden door den Vorst onthaald, aten en dronken en werden met kleederen begiftigd. ISM. JAT. blz. 135. reg. 6. v. o.

جامه *djámah* tasten, voelen, aanraken, aanroeren, de hand op leggen.

جامغ *djámang* of *djennang* verf.

جامو *djiu* en *djawa* het eiland JAVA. *Orang djáwa* een Javaan. *Tjára djáwa* Javaansche wijs, manier, stijl. *Asam Djáwa* Tamarinde.

جاموة *djáwat* vatten, grijpen, vangen, bij de hand vatten, behandelen; waarnemen, ondernemen. *Pen-djáwat* ambtman, ambtenaar. *Djawat-an* ambt, beroep, bezigheid, post. *Maka anakh Rádja Rádja dan anakh mantri dan segala dájang-dájang ietoe pón bangon, maka sekališu máling-máling memegang djawatan-nja seperti ádat sedakála ietoe* de kinderen der vorsten en rijks-grooten benevens de kamerjuers stonden op en ieder verrigte zinnen dienst ingevolge de bestaande gewoonte. ISM. JAT. blz. 170. reg. 11. v. o.

جاءة *djauh* ver, veraf, verwijderd. Afstand. *Men-djauh-kan dieri d.ri pada orang banjak* zich van de menigte afzonderen **SULT.**
IBR. blz. 11.

جاوي *djawie* os, koc.

جاوي *djawie* hetgeen tot iemands geboorteplaats behoort. *Bahāsə djawie* oorspronkelijke tongval der Maleijers; Moedertaal.

پ جاوي *djawie-djawie* bananenboom, piefangboom.

جاهت *djahat* kwaad, slecht, boos, ondeugend, gevaarlijk, goddeloos, schelmsch, boosaardig, snood, wreed, ingekankerd, vouterd, ingeworteld; mismaaft, wanftaltig, afzigtig, ongezien, schrikkelijk, ijsfelijk, gruwzaam; wanfchappen, gedrogtelijk. *Per-boewat-an jang djahat* flichte daden. *Djahat roepā-nja* zijn uiterlijk is ongunftig, boosaardig. *Ka-djahat-an* boosheid, flichtheid, kwaadheid. *Men-djahat kan* boosmaken, bederven.

جاهت *djahit* of *djiet* naaijen, met de naald werken. *Pen-djahit* kleermaker, fnijder. *Pen-djahiet-an* naaifel, naaiwerk.

جاهل *djahil* een zot, een gek; gemeen mensch.

جاي *djaja*, HIND. overwinning, overwinnend, zegepralend.

جايت *djiet* naaijen, (zie *djahit*).

جاير *djair*, AR. onregtvaardig.

جايز *djiez*, AR. wettig, geoorloofd.

جبت *djabat* civet.

جبرائيل *djibratēl*, AR. de zartsengel **GABRIEL**.

جة *djubbat*, AR. tabbaard, ruim opperkleed dat de Mohhamadaanfche wergeleerden dragen. *Maka baginda pōu memakej pakein pandieta deri pada serbān dan djubbat dan serawāl, dan sabej, maka baginda pōu doeđokh di balei Mesđjid mem-bātja khorān dan taffier* de vorst kleedde zich in een hoogleeraars gewaad, beftaande in een' tulband, een' rok, eene broek en een' fluijer: voorts ging de vorst in de zaal van den tempel zitten, lezende den koran en dezelfs uitleggingen. **ISM. JAT.** blz. 172. reg. 12. v. 0.

ججاھن *djadžahan* provincie, onderhoorigheid, geweest, distrikt, wingewest. *Maka sum'ah segala mantrie bnyik kieta alah-kan duholoe djadžahan negrie-nja jang hampir ietoe, karena k ta negrie ietoe lebh tegoh deri pada negrie jang ljin alle rijks-grooten zeiden: welaan! laat ons eerst de nabijliggende onderhoorigheden van dat land overwinnen, omdat derzelve vestingsterker zijn dan van de andere plaatsen.* ISM. JAT. blz. 82. reg. 10. v. o.

ججتي *djedjakh* voetstap, tred, spoor; stappen, treden. *Tiekam djedjakh stikken, (manier van naaijen.)*

جرادق *djerdikh* koeck.

جرأكه *djerakah* schimpend spreken, scherp berispen, doorhalen, knorren grommen.

جرامبي *djaramie* stoppel, stroo.

جرت *djirat* of *djerat* een strik, strop. *Djirat-kan* strikken.

جرت *djerat* het balken van eenen ezel. *Man-djerat* balken.

جرجا *djerdjat* recht overeind staande balken in een gebouw.

جرنغ *djeranang* en *djarnang* drakenbloed, harsachtige droogerij welke van eene zekere rottingsfoort komt.

جرنه *djerneh* klaar, helder, doorschijnend, zuiver. *Ajer jang djerneh* helder water. *Iliti poetih djerneh* een blank hart, zuiver gemocd.

جروجو *djerodjoe* eene plant, *acanthus ilicifolius*.

جرق *djerokh* oranjeappel.

جروم *djaroem* eene naald, (zie *djrom*).

جرومس *djuromis* of *djoeroemos* nederitrekken, nedervallen, zich nederwerpen. Plotfeling nederstorten. *Maka Rädja Langgej Sjah-djauhana pön ber-äedar ferta ber-dieri memegang panah-nja, maka sigra di panah-nja kena gombala gädjah Rädja Sjoelana djatoh ter-djoeroemos maka Rädja Sjoelana pön sigra we-lompat sambil mengoenos pedang-nja, lloe di pörang-kan-nja ka-pada Rädja Langgej Sjah Djauhana kena lejher-nja, lloe poezus kapala-nja ter-palinting ka-tanah* de Koning Langgej Sjah Djauhana ontroerde, stond op nam zijnen boog, tchoot denzelven schielijk af,

raakte den leidsman van den olifant van den Koning Sjoelana, zoo dat hij plotseling nederstorte; nu sprong de Koning Sjoelana spoedig af, trok zijn zwaard, hieuw met hetzelfde naar den Koning Langgej Sjah Djauhana, en trof zijnen hals, zoo dat zijn hoofd ter aarde viel. S. S.

جره *djarah* plunderen, (zie *djarah*).

حزم *djazam*, AR. spelkunstig teeken ° of °, *bāris māti* of doode streep, die boven alle medeklinkers, welke geenen klinker voor zich hebben, gesteld wordt, om aan te duiden dat zoodanige letters, boven welke dit teeken komt, hunnen klank verliezen, geenen eigenen klinker hebben, en in eene lettergreep met de voorgaande moeten worden uitgesproken; als: دَاتَغ *dátang* komen, تَبَّكَل *tinggal* blijven, مَأَكَن *makan* eten, بِنَتَغ *bintang* ster.

جزيرة *djeziera*, AR. een eiland, schiereiland, eene plaats tusschen twee rivieren.

جنگا *djangká* schrede, pas, stap. Pasfer. Zetting, bepaalde prijs. Model, patroon.

جنگت *djangkit* besmettelijk, aanstekend, overervend, overstrande. Besmetten, aansteken. Zich verspreiden (als een brand). *Berdjangkit* - kan besmetten, verspreiden.

جنگت *djongkat* rijzen, aan een einde rijzen. *Djamb tan djongkat* - *djongkat* - *an* wipbrug, ophaalbrug. *Kajoe djongkat* - *djongkat* - *an* wip, wipgalg.

جنگر *djangkir* vooruitsteken.

جنگغ *djungtang* nederliggen (gelijk de beesten), rusten.

جنگغ *djingking* of *tjingking* schorpioen.

جنگل *djangkal* of *djingkal* een span (breed).

جنگي *djingga* - *djingga* oranjkleur.

جنگيت *djanggot* de baard.

جنگل *djanggal* wanluidend, onmeetkundig, onnaauwkeurig.

جنگيل *djanggel* (*djangger*) hanckam.

جنگيوة *djanggoet* de baard.

جقوة *djeppoet* of *djapoet* halen, brengen, afhalen.

جك *djika* en *djikalau* als, indien, wen, wanneer, mits. *Djika* *akoe* *kata-kan* *akoe* *di* *foeroh* *oleh* *Radja*, *nistjaja* *iejadu* *aku* *ka-* *loewar* *dagang-an* *jang* *ter-bajik* *ietoe* indien ik zeg dat ik door den koning gezonden ben, zal hij de beste koopwaren niet te voorschijn brengen. ISM. JAT. blz. 11. reg. 11. v. o.

جكترا *djakatra* voormalig vorstendom in de omtreken van Batavia.

جكلو *djikalau* als, indien.

جچكل *djagal* slijten, in het klein verkoopen.

ججل *djall*, AR. glorie, heerlijkheid, majesteit. *Maka* *kata* *Sulthan* *Ibrahim* *Allah* *azz* *wa* *djal* *meuondjokh* *-kan* *angkau* *ka-negrie* *Eirakh* *ietoe* de glorieijke God zal u het landschap Eirakh aanwijzen. SULTH. IER. blz. 61.

جلاقغ *djulapang* koornschuur, graanzolder.

جلام *djalama* van gedaante veranderen. *Men-djalama* de huid afwerpen gelijk een slang; eene herschepping ondergaan. *Pen-djalama* *-un* gedaanteverwisseling.

جلد *djiled*, AR. een huid, vel, leder. Rol, boek, decl.

جلغ *djeling* lonken, gluren.

جللغ *djellang* en *djalang* wachten, opwachten.

جلق *djalakh* verwen.

جلوچر *djelodjor* rijgen (manier van losjes zoomen).

جلور *djaloer* foort van boot met twee masten.

جلورو *djeloeroe* uitplukken.

جمادي *djumadie* de naam van twee ^عMohhamadaansche maanden. *Djumadie* *'l-awal* de vijfde maand. *Djumadie* *'l-achir* de zesde maand.

جماع *djimdhh*, Ar. congressus venereus, coitus.

جمال *djamala*, Ar. sierlijkheid, zwier, schoonheid.

جمادى *djamada* verwaand, laatsdunkend, onbeschaamd. Verwaandheid, hardnekkige trotschheid.

جمبان *djambatan* brug; beer, werf, steiger, kaai. *Itamba handakhi ber-boewat djambatan pada lawut ieni sop'ju djangan-lah' orang ber-pr' hoc menjabrang dieja* ik wil eenen brug over deze zee maken op dat men dezelve niet met prauwen behoeve over te steken. Isk. *Maka di per-djambatan dalam lawut Indalus akan tempat menjabrang lawut ietoe* hij liet eenen brug maken in de Sumatrafche zee om over dezelve te gaan. Isk.

جمبان *djambangan* vaas, bloemvaas. *Maka di per-boewat-nja poeta suewd'oe djambangan emas dan pejrakhi dan tambaga suewd'su, ter-liloe indah-indah per-boewat-an-nja* ook vervaardigde hij weder eene bloemvaas van goud, zilver en spinsbek, van het schoonste maakfel. ISM. JAT. blz. 115. reg. 8. v. b.

جمبر *djambar* rijstmaal.

جمبن *djamban* een sekreet.

جمبو *djamboe* eene vrucht welke verschillende soorten heeft. *Djanboe djer mawar* de rozewaterige *djamboe* (deze soort wordt zeer gezocht door Indische Vrouwen gedurende hare zwangerschap).

جمبو *djamboe-djamboe* sprenkelen, besprenkelen; versieren. *Pandji-pandji jang ber-djamboe-djamboe-kan moetiesdra* vlaggen met paarden versierd.

جمبل *djambul* kuif, vederbos, pluim, haarlok op de kruin van het hoofd.

جمبي *djambie* de naam van eene groote rivier en stad op Sumatra.

جمجم *djamdjam* zweetdruppels. S. B. S.

جمعة *djumât*, Ar. vrijdag, de dag van bijeenkomst in de moskeën. Eene week. *Pada tiejap-tiejap djumât sakali* eens in iedere week.

جمقان *djompâna* draagbaar, berrij, (palanquin). *Maka bagin'a pôn su-kotteka ietoe djoega nadjikh ka-atas djompâna ietoe* de Versting op dat tijdstip ook op die draagbaar. ISM. JAT. blz. 77. reg. 3. v. b.

جمپوت *djompot* halen (zie. *djepoet*). *Maka dajang - dajang ietoe - pón dátang menjumbuh katai - nja: toewan - koe di djompot* *Gleh padocka kakunda* de kamerjuffers kwamen, bogen zich en zeiden: onze meesteres wordt afgehaald door hare beminde ouder zuster. *ISM. JAT. blz. 73. reg. 2. v. b.*

جمقب *djompokh* eene groote soort van nilen.

جمقل *djampat* de zwaarte van eene ropij.

جمقل *djumpul* eene zekere visch.

جمقه *djumpah* of *djompah* ontmoeten, bezoeken, te ontmoet komen; voorvallen, gebeuren. *Pergi ber - djompah dengan octoes - an ietoe* den afgezant gaan bezoeken. *Maka ber - angkat - lah toewan Sul - than dan jang di per - toewan moeda dengan segala anak - anak ridja - rddja samoea - nja ber - djompah toewan kommissaris jang kadewea* de Sulthan de onderkoning en alle koningszoonen, stonden op en gingen de beide heeren kommissarissen te ontmoet. *MAL. BR.*

جمله *djumlah*, *AR.* de som, het geheele getal. *Sa - poeloh brang beser - beser serta kawan - nja ampat poeloh brang, djádi djumlah - nja lieua poeloh brang - hanjak - nja* tien personen van aanzien en veertig bedienden, te zamen vijftig personen uitmakende.

جمو *djamoe* verblijven, vertoeven, feest vieren, banketteren, (zie *djamoe*).

جمو *djemoe* voldaan, zat, tot walgens toe verzaad, walgen, tegenstaan, een tegenzin hebben. *Handikh - lah l'kie - lakie ietoe mend - kej bawoe - bawoe - an jang amat haroem, sop - ju toelus dan mesid kateh istris - nja men - tjiem bawoe toeboh - nja tiejila djemoe* de man zal zich van geurige reukwerken bedienen opdat zijne vrouw hem zuiver en vreugdevol beminne, die wanneer zij de geur van zijn lichaam onwaart, geene walging gevoelt. *ISM. JAT. blz. 66. reg. 7. v. b.*

جمو *djumoe* en *djumur* droogen (in de open lucht), aan de zon blootstellen.

جمه *djemah* toekomende, toekomstig.

جن *dju* en, met.

جن *dju*, *AR.* duivel, booze geest, (voorondersteld te huisvesten in holen, gewelven, rotsen, oude boomen enz.). *leja - lah weug -*

*hkoekom - kan djin jang ber - goeah dan segala rādja - rādja ieste
L. wui dan ieste dirat dan ieste rimba belantira* hij velde het von-
nis over de onderaardsche geesten, en over al de koningen, die over
hen, die de zee, het vaste land, de wildernissen en de woestijnen
bewonen. het bewind voeren. D. M. L.

جنازة *djenzat*, AR. draagbaar; berrij. *Meng - iering djenzat* de
lijikbaar volgen.

جناك *djinaka* kluchtig, boertend, aardig. *Ihikajat pelandokh djinka*
geschiedenis van het kluchtig steenbokje.

جنت *djennat*, AR. paradijs.

جنترا *djantard* of *djantra*, HIND. een wiel; rad, een werktuig met
wielen of raders. *Maka laloe di ambil - nja boengu tjampaka jang
di per - soentieng - nja laloe di lontar - kan - nja pada tanglong jang
ber djantarā, maka tanglong ietoe pōn pādām - lah* wijders nam zij
de tjampaka bloem, welke zij in het haar droeg en gooide dezelve
in eene ronddraaijende lantaren zoodat dezelve uitging. ISM. JAT.
blz. 29. reg. 4 v. b.

جنتغ *djantong* en *djanzoeng* het hart (ontleedkundig); het zaad van
eene bloem. *Djantong beties* kuit van het been. *Djantong hatie -
koe dan hiedji matā - koe* ziel van mijn leven, en appel mijner oogten.

جنتك *djintik* eene neep (zoo veel als men tusfchen duim en vinger
vacten kan). *Ambil tambakoe hiedong sa - djintikh* een snuifje nemen.
Tambakoe sa - djintikh een pruim tabak.

جنتن *djantan* mannelijk, van het mannelijk geslacht. *Maka merakh
djantan ietoe pōn tchoe akan bierie Isma Jatiem ietoe* de paauw
* verftond het zinspelend lied van Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 22.
reg. 4. v. b. Door sommige inlanders wordt het woord *djantan*
verkeerdelijk voor het menschelijk geslacht gebezigd als: *orang
djantan*; doch zulks is volgens het gevoelen van ware Maleijers
geheel strijdig met den aard der maleische taal; even zoo verkeerd
wordt het woord *lakie - lakie* in de dagelijksche spreekwijze ge-
bruikt om het mannelijk geslacht der dieren aan te toonen, als:
djam lakie - lakie, koeda lakie - lakie enz., het welk zijn moet
djam djantan, koeda djantan dewijl men om man of vrouw
uit te drukken altoos *orang lakie - lakie* en *orang perampoewan* moet
zeggen.

جنتن *djintan* komijnzaad, (zie *djientan*).

جنتي *djantej* nederhangend, slingerend. *Laloe ietja doe lokh di atas geta ietoe ber-djantej kiki seraja sikiir pada hutia-nja, djikaloe Rádja ietoe ter-kedjut bāngon, ákoe melompat máfokh ka-dilam permāta ietoe siejāpa ákan mentjārie ákoe* voorts ging zij op de vorstelijke stoel zitten, liet hare voeten afhangen en dacht: als de Vorst soms verschrikt ontwaakt, spring ik in het edel gesteepte, en wie zal mij zoeken (vinden). ISM. JAT. blz. 28. reg. 10. v. b. Deze manier van zitten is strijdig met de maleische gewoonte en beledigend voor hem in wiens tegenwoordigheid dezelve aangenomen wordt.

جندج *djandji* verbond (zie *djandjie*).

جندجج *djindjang* eene soort van kraanvogels.

جندججج *djindjing* dragen, zie het volgende woord.

جندجججج *djondjong* dragen, ondersteunen, stutten, ophieven, ligten, verheffen, naar het hoofd brengen, (ten teeken van eerbied); met eerbied ontvangen, op het hoofd dragen. Met genoegzaam aannemen, ontvangen, een bevel uitvoeren. *Iejid toewin-koe ijdih kalam jang māna tielah jang di per toewan, pātek djondjong di atas hātoe kapāla pātek k-rana pātek ieni hamba ka-áwāh áwēlie jang māhā moelieja ja mijn meester gebiedder der wereld, de bevelen die (gij) de alleenheerscher geeft, zal ik op mijne hoofdelijke verantwoording uitvoeren, daar ik (maar) een slaaf ben aan den voet des troons van den zeer verhevenen.* ISM. JAT. blz. 7. reg. 1. v. b. *Maka Isma Jatiem pān di ánoegrah-kan hájin dan bādjoe dan dastar maku sigra di sambot óleh Isma Jatiem álloe di djondjong-nja dengan sa-nieboe ku-moelieja-an* voorts werd Isma Jatiem met kleederen, bovengewaad en tulband begiftigd, die onmiddellijk door hem aangenomen en met duizende oplettendheden gedragen werden ISM. JAT. blz. 7. reg. 3. v. o. *Maka ber-kāta Setie Tsáleh hantakh ka-māna pergi kird-nja djondjong-an-koe, légi sampej hātie djondjong-an-koe meninggal-kan hamba, k-rana hamba sa-brang dieri siejāda ber-ieboe bāpa* vervolgens vroeg Setie Tsáleh werwaarts wil mijn meester toch gaan? kan zelf mijns meesters hart mij verlaten, terwijl ik alleen en zonder ouders ben SULT. IBR. blz. 27.

جنگي *djandjie* verbond, verbindtenis, belofte, verdrag, besprek, overeenkomst, overeenstemming, afspraak, verding, toezegging, handeling, onderhandeling; term van krediet, bepaald tijdstip, verbinden, overeenkomen, afspreken, toezeggen, beloven. *Per-djandjie-an* verbindtenis, kontrakt, enz. *Djikatau angkau wonkir per-djandjie-an kietu nistjaja di lanat kan Allah tuad'a dan segala meladjekat akan angkau* indien gij van dit ons verbond afwijkt, zal God de Allerhoogste en alle engelen u voorzeker verdoemen. *Menjampej-kan per-djandjie-an* een verbond nakomen. *Soerat per-djandjie-an* verbondschrift. *Soerat per-djandjie-an liwa dan baidroc* het oude en nieuwe verbond, (testament). *Adrang jang toewan her-djandjie sima saktja, belom saktja tarienta ietoe* het geen mijn heer mij beloofd heeft, heb ik nog niet ontvangen. MAL. SPR.

جند *djanda* de overgebleven echtgenoot, weduenaar. *Perampoewan djanda* eene weduwe. *Maka hidros-lah itas tiejap-tiejap perampoewan djanda ietja me-nanti sa-hingga habis edah-nja, ja-ietoe riega boelan sa-poeloh hidrie lamd-nja, baharoe-lah ietja bolele ber-foewamic poela* het betaamt elke weduwe dat zij den bepaalden tijd van drie maanden en tien dagen afwachte, eer zij hertrouwt.

جنديال *djindral*, EUR, Generaal. *Gouvernadoer Djindral* Gouverneur Generaal. *Gouvernadoer Djindral jang ber-tacht'a ka-radjal-an di d'alam d'alerak negrie Batitwiesak* de Gouverneur Generaal die de troon zijner regering gevestigd heeft in den omtrek van Batavia.

جنديلا *djandjila* PORT. (*janilla*) een venster. *Hoeka djandjila* het venster openen. *Toetop djandjila* het venster sluiten.

جنس *djenis*, AR. soort, slag, gedaante, wijze, manier. *Djenis-djenis* verscheidenheid, allerlei soort, verscheiden.

جنج *djenang* de deurpost, deurblijen.

جنج *djennang* afgevaardigde, plaatshouder; onderkoning.

جو *djau* PERS. garst.

جوا *djoewa* nog, ook, alleen.

جواب *djuwab* antwoorden, hervatten, hernemen; een antwoord. *Maka Isma Jatiem pin ka loeswar maka kita orang Madak Dejwa ietoe per-Uhan-lihan ka-pada Isma Mantrie: ietja Firdana Mantrie! apa sehab doelle jang di per-toewan maka sigra ler-angkat melikk*

ietoe; maka di djaw 'b bleh Isma Mantrier 'aka - p'n maka Baginda si-ga ber-angkat misokh ietoe sehab menengar anakhda Baginda men'ngis, kdrana 'kan anakhda Baginda, ietoe ter - 'Moe amat di kaseh Baginda Isma Jaticm kwam je voorschijn en Medal Dejwa vroeg hem zachtjes: zeg rijksbestuurder; waarom begeeft zich de voortreffelijke gebiedder zoo spoedig naar binnen? Isma Mantrie antwoordde: de redén dat Zijne Májesteit zoo spoedig naar binnen gaat is, omdat hij zijn kind hoorde schreijen het welk hij zoo zeer bemint. ISSI. JAT. blz. 134. reg. 10. v. b. Apa djawáb-nja ákan foewál ietoe wat is zijn antwoord op die vraag. Tiejáda ámpat di djawáb-nja ietoe zulks kon door hen niet beantwoord worden.

جواتق *djaw it - an* ambe, post; beroep, aard van werkzaamheden, pligt, (zie *djawat*).

جوادة *djoewdaah*, PERS. koeken, pasteijen, victualie, voorraad.

جوار *djoewár* eene soort van zwart hout, welke gelijk is aan het ebbenhout.

جوار *djoewára* een persoon ervaren in het doen vechten van hanen. Besliser, scheidsman in het hanengevecht.

جواربي *djoewárie* ervaren, verstandig, bedrevent; wijs, (zie *جوهري* *djahharie*).

جوال *djoewál* en *djoewal* verkoopen. *Djoewál* hie handelen, verkoopen en koopen. *Per-djoewál*. an verkooping, veiling. *Maka Sulthan Ibrahiem p'n mem-brie tjintjin ka-pada Mohhamad Thahir, ferdja katá-nja, áda-p'n tjintjin ieni djangan angkau djowál sa-bhrang tampat, me-lájin-kán djowál-kau pada negrie Eirakh* vervolgens gaf Sulthan Ibrahiem eenen ring aan Mohhamad Thahir, zeggende: dezen ring móet gij nergens verkoopen, behalve in het landschap Eirakh. SULTH. IBR. blz. 60.

جوبغ *djoebong* dek van eene boot (van kádjang, gespleten bamboes of andere materialen).

جون *djoeta* (HIND. *njoeta*) een millioen.

جوج *djoedja* vademen; looden.

جوجغ *djoedjong* dragen, (zie *djongjong*).

جوجور *djoedjoer* een term in de huwelijkswetten bij de Sumatranen; de som welke door den bruidegom aan de ouders der bruid betaald wordt. *Maka djoedjoer-nja ámpat poeloh ringgit di djan*.

djie-nja, sampei sakdrang djoega belom kieta zariema, sehab ieroe pón kieta minta toelong ka-pada toewan jang ter-lebèh-lebèh tshoe akan áddat istejudat kieta hij heeft zich verbonden veertig Spaansche matten tot betaling van zijn huwelijk te zullen geven, tot nu toe hebben wij dezelve nog niet ontvangen, daarom verzoeken wij dat mijn heer ons helpe, die ten volle met onze gewoonten en gebruiken bekend is. MAL. BR.

جوداه *djoedah* of *djuddah*, AR. Juddah, een haven in de Roode Zee, niet ver van Mekka.

جودو *djoedoe* een paar, een koppel; maat, makker, gelijke, wederhelft. *Ber-djoedoe* paren. *Djoedoe-kan* koppelen.

جودي *djoedie* spelen, dobbelen, doorbrengen; spel.

جوو *djoero* bevelen, bestieren, het opzicht houden, sturen. *Baas*, bestierder, opzichter, opziener, iemand die met het toezigt in eenig vak belast is. *Djoero kontji* sleutelbewaarder. *Djoero minám-an* bootliet. *Djoeroe pedátie* voerman, wagenvoerder, voerman van eene kar, kociër.

جوو بان *djoeroe batoc* stuurman van den voorsteven, iemand die de wacht houdt op den voorsteven van eene schuit in de rivieren van Sumatra. (Waarschijnlijk wordt zoo iemand *djoeroe bitoc* steenbezuurder of steenwachter genoemd, omdat de rivieren in de bovenlanden veelal rots- en klipachtig zijn, en hij zich op den voorsteven bevindt om de klippen te mijden).

جوو بهاس *djoeroe bahasa* taalman, taalbezuurder, tolk, vertaler.

جوو تولىس *djoeroe toelis* schrijver, iemand die schrijfwerk bestiert, klerk, secretaris. *Maka dalam pa-prang-an ieroe doewa kâlîe ju-hárie kieta menjocroh-kan djoeroe toelis kieta deri Penjangat ka-tandjong Pienang memerikhsa sában hárie kâlîe-kâlîe áda sátoe ka-tjitrá-an* gedurende dien oorlog zond ik mijnen schrijver twee malen daags van Penjangat naar Tandjong Pienang om te onderzoeken of er ook eenige oncenigheden ontstonden. MAL. BR.

جوو رانغ *djoerang* kloven, spleten; krekken; engten, (zie *tjoerang*).

جوو رانغ *djoerong* beteldoos. *Maka sierih ánoegrah pón di báva orang pada djoerong jang ka-ámas-an* de betel die tot een gunstbewijs strekte, bragten de bedienden in eene vergulden doos. ISM. JAT. blz. 95. reg. 6. v. b.

جورمودي *djocromodis* stuurman, roerganger.

جورن *djoeran* of *djoeran kail* hengelroede.

جوري *djoerai* hoek, (zie *peudjoerai*).

جوتڀور *djoenggor* voorst:ven.

جوتڀول *djoepul* gebeuren, voorvallen, (zie *tjoepot*).

جوڀڀ *djockang* omslaan, omverflooten.

جوڀي *djoega* en *djoewa* ook, nog, alsmede. *Bagictoe djoega* zoodanig, op die wijs. *Sama djoega* eveneens. *Doeniejd ieni ti-jada djoega kekal ad-i-nja* deze wereld is toch niet eeuwigdurend. SULTH. IBR. blz. 2.

جوڀيت *djogel* wat tot het tooneel of eeneu speler behoort. *Maka kda Isma Mantrie; hej toewan-toewan sakaliën, per-radsu hamba, apa biela enakh radja-radja ietoe nantiejasa ber-n-djin-mâjin tjator, itau djogel, itau buraug, se-hagej-nja, nistjaja me-lalej-ken dieri; istimejwa akan ka-radji-an-nja* Isma Mantrie zeide: ja mijne heeren! mijn gevoelen is, dat wanneer de koningszoonen immer zich vermaken met het schaak- of tooneelspel of iets diergelijks, zij zich zelf, en hoe veel te meer hunne regeering verwaarlozen. ISM. JAT.-blz. 149. reg. II. v. b.

جوڀر *djoelcr* kruipen, wriemelen, wemelen.

جوڀڀ *djoelang* schrijlings dragen (als kinderen op den uck, heup of schouder).

جوڀڀڀ *djolong* eerst, de eerste. *Pinta hamba djolong-djolong pada toewan* ik verzoek u, mijn heer in de eerste plaats.

جوڀڀڀڀ *djoelung-djoelung* eene soort van bootje of schuitje.

جوڀو *djolo* eene plaats in het N. O. gedeelte van Sumatra.

جوڀوڀر *djoelcr* kruipen, (zie *djoelcr*).

جوڀوڀڀڀ *djoeling* scheel zien, scheel kijken, loens zien.

جوڀوڀوڀوڀ *djoembiel* kwab van den bul.

جوڀوڀر *djohor* eene rivier en koningrijk aan den uithoek van het Maleische Schiereiland.

جوڀوڀرڀر *djoeharis*, PERS. een juwelier. Bedreven; ervaren, ver-

standig, bekwaam, wijs. * *Maka sumbah Isma Jatiem icjé toewân-
koe fjah àlam, údai segala dicuhârie me-lichat per-mâta icioe
dungan tiega tjarih dâlam-nja, pertâma hargâ-nja, ka-doewa
toewah-nja dan ka-tiga tjefâ-nja* Isma Jatiem boog zich, zeg-
gende: ja mijn meester, gebieder der wereld, alle juweliërs die
een edel gesteente bezien, letten op drie dingen, vooreerst op
den prijs, ten tweede op deszelfs glans en ten derde op deszelfs
gebreken. ISM. JAT. blz. 62. reg. 2. v. o. *Orang djauhârie ceu*
bedreven, ervaren persoon.

جهنم *djehennam*, AR. de hel.

يهودي *djehoedie*, AR. Joodsch. *Orang djehoedie* een jood.

جيلت *djielat* likken met de tong, oplikken.

جيلت *djieliet* voor *djiled*, AR. omslag, band van een boek; boek-
deel, rol, vel, huid, leder. *Pen-djieliet kitâb* boekbinder.

جيمت *djiemat* armingen, (zie *gelang*).

جيمت *djiemat* en *djiemman* sober, matig, zuinig, spaarzaam, gema-
tigd. *Men-djiemat-kan* bezuinigen. (*Djiemat* wordt veelal voor
âzimat behoedmiddel, gebruikt; doch zulks is verkeerd.)

جيتن *djientan* of *djintan* komijnzaad.

جيف *djienakh* tam, mak, huisfelijk, gemeenzaam, gezellig. *Boe-
rung djienakh* tamme vogel.

جيوا *djiewâ* ziel; leven; geliefde.

چ

چ *tj* de letter genaamd *tjd*.

چابت *tjabot* en *tjaboet* rukken, plukken, uitrekken, uittrekken,
uitrukken, uithalen, uitscheuren. *Ka-tjaboet-an* uittrekken uit-
gerukt kan worden. *Pen-tjaboet-an* uitrukking, uitroeping. *Pô-
hon ietoe tiejâda ka-tjaboet-an* die boom kan niet uitgerukt
worden. *Men-tjabot boeloe hâjam hoetan* een boschhoen plukken.
*Maka segala lasjar Djabil Tsehâ moewafakhat-lah âkan meng-
aloeur-ic Kâdja Iskander hingga tiejâda sa-brang pôn deri padie*

laki-laki jang men-tjâbot sindjâta me-lajin-kan soeka-tjita hatie-nja handakh ber-djilan me-lâwan lajkar Râdja Iskander alle krijgslieden van Djabil Tsahh waren eensgezind om den Koning Alexander te verdrijven, zoo dat er geen man was, die zijn zwaard kon uitrukken of hij verblijdde zich dat hij gaan zou om de troepen van den Koning Alexander te bevechten Isk

چابر *tjâbar* lafhartig, onziet, verschrikt, verbaasd, klinmoedig, kleingeestig, nietig, zwak van geest. *Men-tjâbar kan* verslagen maken, doen ontstellen.

چابغ *tjâbang* tak, loof, twijg, een getande stok; een muilband voor een jongen buffel.

چابف *tjâbokh* zweep, geefel.

چابف *tjâbak* de vogel genaamd Caprimulgus.

چابل *tjâbul* en *tjâboel* onbeschaamd, ruw, onbeschoft, onbetamelijk, wanvoegelijk, (ontuimig als de golven). *Lawat ber-tjâbul* de zee wordt ontuimig. *Per-katsi an tjâbul tiejâla hâros di balas-kan* onbeschaamde gezegden zijn niet waardig beantwoord te worden.

چاچي *tjâchj* naam voor zekere peper bekend onder den naam van Spaansche peper.

چاچي *tjâchj* scheuren, rijten.

چاچي *tjâchi* zekere vogel. *Tjâchi* zekere schelpvisch.

چاتف *tjâtokh* stok, kolf in zeker spel gebruikelijk, ijzeren hamer, of houweel in de mijnwerken in gebruik.

چاتور *tjâtoer* en *tjâtor* ruitsgewijze, gefchakeerd, borduursel. *Ber-mâjin tjâtor* dam spelen. *Ber-wah tjâtor* damfchrijven, schaakstukken. *Pâpan tjâtor* een geruit bord, dambord, schaakbord. *Sielam ber-tjâtoer* ruitsgewijze borduren. *Hhatia sukâli per-istiwa datang s'orang manrie deri benoewa Kling ber-nâma Mejga, Niera atsal-nja; sebâb ber-mâjin tjâtor dengan s'erang hoelochâlanj Râdja* op eenen zekeren tijd kwam er uit het landschap Kling een rijksgroote genaamd Mejga afstaameling van Niera, om te dammen met een legerhoofd des Konings. 1524. JAT. blz. 2. reg. 12 v. o.

چاچ *tjâcha* JAV. familie, huisgezin.

چاچت *tjätjat* aanstippen, aanpunten, beprikken. *Ada jang tjätjat* in *ekä-nja* sommige hadden hun gelaat beprikt.

چاچر *tjätjar*, (PERZ *tjätjak*) de kinderpokjes. *Boeboh nāuah tjätjar* de pokken inënten. *Tāroh tjätjar* vulg. inënten. *Toekang tāroh tjätjar* inënter, (vaccinateur).

چاچغ *tjätjing* een worm, aardworm, buikworm. *Penjakit tjätjing* ziekte onstaande door wormen, wormziekte.

چاچف *tjätjakh* een prikkel, prikslok.

چاچف *tjätjakh* huishnagdis, (zie *tjätjakh*).

چادر *tjätdir*, PE-Z. tent, paviljoen, mantel, laken, tafelkleed, snijer, voorhangsel, floers.

چار *tjära*, HIND manier, mode, wijze, stijl, zwier, dragt, fatsoen. *Tjära melajoe dan tjära boegies* de maleische en boeginesche manier. *Tjära pe-kajin rādja-rādja* vorstelijke kleederdragt. *Tjära djäwa* javaansche manier, kleederdragt.

چارت *tjätrot* vraatachtig, gulzig. *Orang-pen-tjätrot* een vraat. *Pen-tjätrot* an vraatzucht.

چارت *tjätrot* ginniken. *Pen-tjätrot* an geginnik.

چارغ *tjätang* overvullige looten die aan den peperboom groeijen.

چارف *tjätbrukh* zweigen. (zie *tjätroe*).

چارف *tjätbrukh* scheuren, rijten, afscheuren. *Maka merakh ietoe-pōn ber-banzkit memāgut Dertjat Hātie maka tjätbrukh badjoe-nja* de paauw rees op beet Dertjat Hātie en scheurde haar kleed. ISM. JAT. blz. 53. reg. 3. v. o.

چارو *tjätroe* of *tjätbrukh* zweigen, gulzig zijn. *Orang-pen-tjätroe* gulzigaard.

چارو *tjätroeh* gezuiverde rijst.

چاره *tjätrah* of *tjätarah* holder (als een glas). *Tjätrah ietoe ter-lāloe tjätarah* die spiegel is zeer helder.

چاری *tjätarie* zoeken. (zie *tjätarie*).

چانغ *tjätang* zich verwonderen. (zie *tjätang*).

چانغ *tjätbang* vorksgewijs. (zie *tjätbang*).

چانغ *tjätaping* zilver plaatje dat de meisjes voor hunne naaktheid dragen.

- چانت *tjâpikh* misvormd, mismaakt aan hand of voet.
- چاڻو *tjâpo* of *tjâpi* plant die de geur van salie heeft. *Tjâpo* of *tjâpokh* reekens op de huid (door mazelen, pokken enz.).
- چائي *tjâpei* aangrijpen, vatten, grijpen, pakken.
- چاڻر *tjâkar* klauwen, krabben; de klauw van een' vogel.
- چاڻف *tjâkap* wakkerheid, vaardigheid, vlugheid, gedienstigheid, voorbarigheid; toestemmen; vaardig, wakker, vlug. *Ber-tjâka* bejveren, verbinden, verpligten; ondernemen, vrijwillig zijn.
- چاڻو *tj-kau* grijpen, vatten (gelijk een roofvogel doet).
- چاڻف *tj-lakh* vermoedelijk, waarschijnlijk, schijnbaar.
- چاڻغ *tj-nang* een klein speeltuig behoorende tot de gongtoort, metalen bekken. Bekendmaken, omroepen onder het geluid van zoodanig instrument.
- چائي *tjanie* glad slijten, slijpen.
- چاوت *tjâwat* kleine lap om de naaktheid te bedekken; pannus menstrualis.
- چاوغ *tj-iwang* tak, loot, twijg. (zie *tjâbang*).
- چاوق *tjâwakh* wikke, peulvrucht.
- چارن *tjâwan* kop, kopje, kommerje, bekken, schaal; vaas. *Sa-tjâwan tejh* een kopje thee.
- چاي *tjâja* glans, glinstering. Schijnfel. (zie *tjâja*).
- چاير *tjâier* dun, vloeibaar, helder, doorschijnend; gesmolten. *Men-tjâier-kau* smelten.
- چبر *tjâbar* lachhartig. (zie *tjâbar*).
- چبر *tjâbur* of *tjâboer* afstooten, afwerpen, (in het water); afspringen.
- چت *tjita*, HIND. gemoeds aandoening, bezorgdheid, bekommerning, wensch, begeerte, gevoeligheid, aandoenlijkheid. *Soeka-tjita* vrolijkheid, geneugte *Doeka-tjita* bedroefdheid, treurigheid, zwaarmoedigheid, droefgeestigheid. *Dengan tjita rása* met begeerte (naar kennis). *Tel-hagei boewah-boewah-an jang ledat tjita ratâ-nja* allerhand: vruchten, welke allerweelderigst en vreugdverwekkend smaakten. IS. I. JAT. blz. 180. reg. 3. v. o. *Maka Isma Jaticu pan ber-nêlon kombâli dengan soeka-tjitâ-nja Isma Jaticu*

nam afscheid keerende met vreugde terug. ISM. JAT. blz. 42. reg. 9. v. o. *Djangan kâmoë doeka-tjita* wees niet bedroefd. ISM. JAT. blz. 133. reg. 9. v. o.

چیت *tjitta*, (*tjit*) HIND. fits, (chits). *Tjit bangala* bengal'sche fits.

چتر *tjatar*, HIND. zonnescerm. (zie *pâjong*).

چتراس *tjita-râsa* neiging, hartstogt, trek, zucht, begeerte, toegenegeuheid. (zie *tjita* en *râsa*).

چتری *tjetrieja*, HIND. krijgstam onder de Hindostaners.

چچف *tjitjakh* huishaagdis. *Tjitjakh hoebien* of *tjitjakh terbang* vliegende haagdis.

چچنتغ *tjetjintong* natuurlijke haarklokken.

چچند *tjoctjoenda* vortelijk kleinkind.

چدر *tjiderd*, HIND. onderscheid; verandering; verschil, tweedragt, oneenigheid, verdeeldheid, twist, krakeel; bron van tweedragt, hoon, smaad, belediging. Fout, mislag. Mislag begaan, mislen, onnaauwkeurig zijn, eene opening laten, zich ontblooten onder het schermen. *Ber-tjiderâ* verschillen. *Ber-tjiderâ-kan* tweedragt zaaijen, twist stooken. *Lichat-lah ôleh kâmoë sekaliën demikiën hamba memaliharâ kan dâkoe tiejàda di brie-nja tjiderâ toeboh-koe* ziet gij alle hoe een dienaar mij beschermt, niet gedoogende dat ik in twist verkeer. ISM. JAT. blz. 134. reg. 5. v. b. *Ada tjiderâ sediekit tangkis-nja, maka di tiekam ôleh Râdja Dejwa* hij was een weinig onnaauwkeurig in het afweeren en werd door Radja Dejwa doorstoken. *Tiejap-tiejap brang jang di per-hamba tiejàda bôleh mem-brie tjiderâ atas toewan-nja* geen dienaar mag zijnen meester smaden.

چدف *tjedokh* een houten lepel, schuimspaan, schop; uitscheppen, schuimen. (zie *soedekh*.)

چرافف *tjarâfjakh* muzikinstrument, snarentuig, cimbaal.

چران *tjarâna* bak of doos voor betel en toebehooren; schenkblad; fruitschaal.

چران *tjarâna* kanker.

چراون *tjarâwat* vuurpijl.

چرت *tjarat* zwik, tap, kraan, buis.

چرتر *tjeritera* of *tjeritra*, HIND. verhalen, vertellen, melden, gewag maken. *Maka kâta Setie Tsâlehh iejâ ajahnda tjeriterâ-ic lûgi bleh ajahnda, sopâja sedap râsa pâti hamba* hierop zeide Setie Tsâlehh: ô mijn vader! ga voort met uw verhaal mijn vader, opdat eene aangename g. waarwording mijn hart vervulle. SULT. IBR. blz. 19. *Demikiën-lah di tjeriterâ-k in bleh brang jung ampocnja tjeriterâ icni* dusdanig wordt er door den persoon verhaald, welken deze geschiedenis aangaat. ISM. JAT. blz. 8. reg. 11. v. b.

چرخ *tjerchi* en *tjercheh*, PERZ. de hemelsche sphaer; de sterrenhemel.

چردیق *tjerdeikkh* en *tjerdikh* N' m, loos, listig, arglistig, door:raapt, vinnig, scherp, snedig; omzichtig, scherpzinnig; slimheid.

چرثو *tjarpoe* zoolen zonder overleder, die door priesters en voornamen personen gedragen worden, pantoffels. *Maka firmân Allah tâ lla d'ângan angkau menanggal-kan tjarpoe-moe ietoe, najikk-lah angkau dengan tjarpoe-moe sopâja arasj-koe kena djedjâh bleh tjarpoe-moe ietoe, kârana iejâ birâhie-kan tjarpoe moe ietoe* God de Allerhoogste sprak, leg uwe voetzolen niet af, kl'm met dezelve op, ten einde mijn troon er door betreden worde, die zeer verliefd op die voetzolen is. H. v. M.

چرمین *tjeremin* of *tjermin* een spiegel. *Tjeremin mâta* een bril. *Bâtoe tjermin-talk. Ada-pôn arti peng-lichat ietoe handukh-lah parampocwan men-tjeriejâ kan dirie-nja deri pada rambot-nja, dan koekoe-nja dan toeboh-nja seperti tjeremin jang telah ter-oepam apa-biela ter-pandang poela bleh soewamie-nja barang lakoe-nja pantas dan mânis seperti per-mâta jang soedah ter-âcuk dan seperti gâding jang soedah ter-oepam, maka ber-bangkit birâhie-nja nantiejâsa tiejâda djenoe mâta-nja memandang istrie-nja ietoe kâfeh masrâ râsa hatie-nja; ietoe-lah parampocwan jang di kâfeh bleh soewamie-nja* de zin van het uitterlijke is: dat de vrouw heure haren, nagels en haar ligchaam zal rein houden gelijk een gepolijste spiegel; wanneer nu door haren man gezien wordt dat zij bevallige en zachte uitterlijkheden bezit even als een geslepen edelgesteente en als gepolijst ivoor, dan stijgt zijne liefdevlam onophoudelijk, en zijne oogen verzadigen zich niet om haar aan te zien, die een vreugdegevoel aan zijn hart geeft; zij is de vrouw die door haren man bemind wordt. ISM. JAT. blz. 156. reg. 6. v. o. *Whataj siejang-lah hârie ber-himp-n lah khaum Djabal Tsah kân*

me-lichat hââl tjeremin ictoe samoà-nja deri pada ketjil dan besar dâ'ang-lah ka-âtas korâ-nja i-toe. Muka Râdja Iskander pôn ber-angkat ka-pada tempat tjeremin ictoe ângan segala hhoekamâ dan pegawej-nja nâjik ka-bukit ictoe, maka tatkâla ictoe ter-bit-lah mata-hârie ber-bitâl-an dengan tjeremin ictoe dan moeka tjeremin ictoe meng-âdap ka-kôta, maka lebeh-lah hângat mata-hârie ictoe ka kôta Djabal Tsah, hingga hângat-lah kôta tamânga ictoe meng-âdap tjermin ictoe; maka segala orang ictoe-pin berlârie-larie-an deri âtas kôta ictoe, maka sa-tengah ter-toenoe tingkôlakh-nja, sa-tengah ter-toenoe badjoe-nja dan segala pakej-an-nja dan sa-tengah mâti, tiejâda dâpat lârîe; i-jâ terbânjakh marieku-ictoe mâti sebab kena hângat tjeremin jang tja-merlung ictoe toen de dag aanbrak vergaderde zich het volk van Djabal Tsah om de uitwerking van dien spiegel te zien, alle, zoo kleine als groote begaven zich op de vesting. De Koning Alexander begaf zich met al zijne geleerden en dinaren ter plaatse waar de spiegel was en beklom den heuvel, op dat tijdstip steeg de zon op, juist tegen over den spiegel, welke naar de vesting gewend was, de zonnegloed nam zoodanig toe, over de stad Djabal Tsah dat de koperen vesting ontgloeide, die regen over den spiegel stond; nu vluchtten alle menschen van de vesting; deze verbrandden hunne hoofdfiersels, gene hunne opperkleeden en kleederen en andere vielen dood, daar zij geenen tijd hadden om te vluchten, ja vele stierven, getroffen door den wederkaatsenden gloed van dien spiegel. Isk.

چروچ *tjeroetja* werf, hoofd; kaai, landingsplaats, losplaats.

چروغ *tjeroeling* pluvier, zekere vogel.

چروبي *tjaroewie* zelden, dun, raar, (zie *djarang*).

چره *tjarah* helder, klaar, (zie *tjarah*).

چري *tjerej* of *tjerrei* deelen, schiften, afzonderen, afscheiden, schei-
den; vertrekken, scheiden, weggaan, wijken. *Djikaloë tiejâda
angkau segra pergi, bahoewa âkoe panggâl lejher-moe dan âkoe tje-
rej-kan deri pada badan-moe* indien gij niet terstond vertrekt,
dan zal ik u den hals afhouden en van uw ligchaam verwijderen.
SULT. IBR. blz. 57. *Ber-tjerej dengan binie-nja* van zijne vrouw
scheiden. *Men-tjerej-kan* doen scheiden. *Ber-tjerej-tjerej* ver-
strooijen. *Pen-tjerej-an* verwijdering, vervreemding, afwijking.

- Per-tjerej-an* scheiding, deeling, vertrek. *Tjerej berej* verstrooid, verspreid, in verwarring, hals over kop. *Men-tjerej-berej-kan* op de vlugt jagen.
- چري *tjericia* helder, zuiver klaar, rein. *Men-tjerieja-kan* diert zich zuiveren, reinigen.
- چرت *tjerita* vertelling, verhaal. (zie *tjeritera*).
- چتغ *tjangang* verwonderen, wonderbaar, verwonderlijk. *Segala brang jang me-lichat itoe-pón hhejran-lah ter-tjangang* alle die het zagen waren verbaasd en verwonderd. ISM. JAT. blz. 188 reg. 10. v. b. *Tjangang-an* een wonder.
- چشکل *tjunga* hooghartig, verwaand, laateunkend.
- چشکرق *tjingkrek* en *tjingkaret* krekkel.
- چشکریم *tjingkaram* handgeld, godspenning, handgift, onderpand.
- چشکری *tjangkang* grijpen, aangrijpen, omknellen.
- چشکری *tjingking* of *djingking* schorpioen. (zie *kald*).
- چشکی *tjan-kal* schop, spade, een gereedschap om te wieden.
- چشکل *tjongkil* en *tjoekil* stoker, pennetje, prikker, klokertje. *Peu-reien*, poken, uitsleken. *Tjongkil giegie* tandenstoker. *Tjongkil-ken mātā* de oogen uittrecken. *Men-tjongkil giegie* de tanden uipeuteren.
- چشکو *tjengkoe* of *tjengkoel* lam aan eenen arm.
- چشکو *tjangkoe* makelen. *Tjangkoe-an* makelarij. *Penjangkoe* makelaar.
- چشکی *tjengkej*, JAV. nagel, kruidnagel.
- چشکی *tjangga* natuurlijk teeken op de huid, of aangeboren mismaaktheid.
- چشکی *tjanggej* nagel die men tot eene aanmerkelijke lengte laat groeijen. *Maka tjanggej-nja pón pātah* haar nagel was gebroken. ISM. JAT. blz. 30. reg. 7. v. o.
- چشگی *tjingie* stout, onbeschaamd, vrijpostig, dartzel, weelderig, brooddronken.
- چش *tjap* en *tjâp*, CHIN. en HIND. zegel, wapen, signet; stempel; teeken, merk; schriftelijke order, paspoort, pas. *Alaka baginda*

pón mem-brie tjintjin tjap àlâmat deri pada ka-badjiék-an segala bedoewanda de vorst gaf eenen zegelring ten teeken van veiligheid voor alle lijfwachters. ISM. JAT. blz. 90. reg. 9. v. b. Soerat tjap een pas, vrijgeleide brief. Boeboh tjap verzegelen, zegelen, stempelen. Soerat jang ber-tjap verzegelde brief Inie-lah tjap jarg di karoeniejd-kan pamarintdh-an Nederland jang mahâ moelieju dit is het zegel dat goedgunstiglijk door de edele Nederlandfche regering gefchonken is. MAL. BR.

چتپات *tjepat* of *tjeppat* handig, vaardig, vlug, gezwind, vindingrijk, juist. *Orang jang tjepat-tjepat* een zeer vaardig mensch, een vlugge vent. *Men-tjepat-kan pe-kurdji-an* het werk befpoedigen.

چقبو *tjipiejau*, PORT. (chapéo) een hoed.

چقمر *tjokhmar* staf, beukhamer, knods. *Pintoe kôta Gangga Negdra lâlœ di palœ-nja dengan tjokhmar-nja maku pintoe kôta Gangga Negdra pón roeboh de poorten der stad Gangga Negara beukie hij met zijne knods, dat zij instortten. S. S. Maku kâmi lâlœ deri slua ber-temoe dengan docwa brang melâjiekat hietam moekâ-nja, idgi heibat roepi-nja, soeward-nja seperti goeroeh, maid-nja seperti apie ber-njalah, s'arang soewâtoe tjokhmar di pegang-nja pada tangan-nja, apie ka-loewar tjamarlung deri pada tjokhmar ietoe, dan be-râtus-râtus bânjakh tjâwang-nja. Maka hamba pón gantar me-lichat dieja. djikalœ di hantar-kan tjokhmar-nja di atas boekit nisjâja boekit ietoe hanjor men-djâdi hâboe; maka hamba dengar demikiên boenji tsebichh nja: tsubhhâna 'lkhadiroe fubhhâna 'l moestakhiemoe niemman ddoe fubhhâna 'l athliemoe; maka hamba ber-tânja ka-pada Djibrâiel: hej taulan-koe, apa namâ-nja melijiekat ieni; maka oedjar Djibrâiel ieja Mollahamad inie-lah jang ber-nâma Monkar-wa Nukier ieja-lah jang menanjâ-ie segala manoesjeja di dâlam khoboer-nja, maka kâta hamba apa jang di tanjâ-ie, jang di tanjâ-kan-nja ka-pada brung di dâlam khoboer ietoe; maka kâta Djibrâiel demikiên katâ-nja man raboeka wa man nabiejoeka wa madi-noeka wa ma ienâmoe ka wa ma khiblatoeka wa ma ichoewanoeka, artie-nja sefâpa toehan-moe dan sefâpa nabie-moe dan apa agamâ-moe dan sefâpa imâm-moe dan apa khiblât-moe dan sefâpa soedarâ-moe, maka djikalœ tâhoe men-djâwab ka-tânja ietoe lepas-lah ieja deri pada balâja tjokhmar Monkar wa Nukier. Maka kâta hamba,*

hij vuulan - koe bezäpa djävab - nja jang benar, sofäja loeput dert pada tjokhmar ictoe; maka kätä Djibräiel; iejd Mohhammad! demikiän djävab - nja, Allahoe rabbie, wa Mohhammad dul nabic, wa 'l islämoc dïeni, wa 'l khoräuno imämi, wa 'l kätattoe kiblattie, wa 'l mosliemina ichwänie, artie - nja: Allah zäälä tochan - koe, nabic Mohhammad nabic - koe, du agamä isläm agamä - koe, dan Khorän imän - koe, dan kabäh khiblat - koe dan sekaliän isläm foedarä - koe; djikaloe d.mikiän djävab - nja, lepas - lah teja dert pada bahäja tjokhmar Monkar wa Nakier wij gingen van daar verder en ontmoetten twee engelen, met zwaite aangezigten, verschrikkelijke gedaanten, donderend: stemmen en oogen vlamme als vuur, ieder van hun hield eene knods in de hand waar vuurvlammen uitschoten, die uit honderde takken kwamen. Ik sidderde op dat gezicht, (indien zij met hunne knodsen op eenen heuvel floegen zou dezelve vergruisd worden en in stof verkeeren.) Voorts hoorde ik hunnen lofzang, welke dus luidde: God de Almachtige, God de Waarachtige verhoort de gebeden van een iegelijk, hij is de hoogverhevene, de luistertijke! Ik vroeg aan Gabriël: zeg mijn vriend, hoe zijn de namen van deze engelen; Gabriël antwoordde, ó Mohhammad deze zijn Monkar en Nakier genaamd, zij zijn het, die alle menschen in de graven ondervragen: ik vroeg: wat vragen zij aan de menschen in de graven; Gabriël antwoordde: zij vragen hen: wie is uw heer? wie is uw profcet? welke is uwe godsdienst: wat is uw geloof? werwaarts wendt gij u in het gebed? en wie zijn uwe broeders? alwie op die vragen weet te antwoorden, is van de gevaren der knodsen van Monkar en Nakier bevrijd. Ik vröeg weder: zeg mijn vriend, hoedanig zijn die juiste antwoorden, ten einde van die knodsen bevrijd te worden: Gabriël zeide, die antwoorden luiden aldus: God de Allerhoogste is mijn heer, de profcet Mohhammad mijn profcet, de ware godsdienst is mijn godsdienst, de Khorän bevat mijn geloof, naar den tempel van Mekka wend ik mij in het gebed, en alle regtgeloovigen zijn mijne broeders, indien men zoodanig antwoordt, is men van de rampen der knodsen bevrijd. H. V. M.

چکالغ *tjakalang* een klein dier van het apenfoort, met eenen langen gekrulden staart.

چکر *tjakra*, HIND. werpschijf.

چکر وال *t'akra-wāla* sterrenhemel, firmament, uitspanfel spher. *Se lagi āda per-i-lār-an t'akra-wāla mata-hārie dan boelum* zoo lang de rondwenteling der sferen van zon en maan voortduurt. MAL. BR.

چکف *tjckekh* vreten, verteren. Wurgten, den keel toenijpen.

چکیت *tjckiet* krakeel, twist. *Tjckie tjckiet* twist zoeken. *Ber-tjckiet tjckiet* an elkander betwisten.

چلا *tjelā* klad, vlak, smet, schuld, fout, blaam, gebrek, onvolmaaktheid. Smalen, verwijten, berispen, beledigen. *Segala djauhārie me-lichat ietoe dengan tiega sjarth dālam-nja, per-zāma hargā-nja, ka-docwa toewah-nja dan ka tiega tjelā-nja* alle juweliers letten op drie dingen, vooreerst op den prijs, ten tweede op den glans, en ten derde op de gebreken. ISM. JAT. blz. 62. reg. 1. v. o. *Men-tjelā kan* bezwalken, smaden. *Ka-tjelā-an* berispelijk; berisping, verontwaardiging, smaad, hoon. *Tiejāda ka-tjelā-an* zonder gebrek, onberispelijk.

چلاک *tjelāka* ongeluk, onheil, ramp, tegenspoed. Ongelukkig, onvoorspoedig, verwoestend, ellendig, heilloos. Onbevallig. Een ellendeling. *Tjelāka s'hāja pōn-tiejāda kōrang* mijne onheilen zijn voltailig, (er ontbreekt niets meer ~~an~~). *Men-tjelakā-kan* ongelukkig maken, onheil aanbrengen. *Orang ber-tjelāka* een ongelukkig mensch. *Merakh tjelāku ieni* deze ellendige paauw.

چلان *tjelāna* of *tjelānah*, JAV. broek, onderbroek. *Soeroh mem-blie tjelāna* last geven om broeken te koopen.

چلخ *tjiling*, JAV. wild zwijn.

چلپ *tjelop* indoopen, foppen; verwen. *Maka di tjelop-nja sa-poe-loh keping pada goela* hij doopte tien stuks in de suiker. ISM. JAT. blz. 37. reg. 7. v. b. *Toekang men-tjelop kājū* linnen- of lakenverwer.

چلق *tjelakh* verwen, kleuren, afzetten.

چله *tjelah* kloof, reet, spleet, scheur, vak, opening, bres, tusschenruimte. *Maka permāta jang di atas poeloe ietoe ber-dampār-an sa-ganap tjelah-tjelah bātoe* alle edelgesteenten die op het eiland zijn, stooten tegen alle steenrotskloven aan. ISM. JAT. blz. 201. reg. 12. v. o. *Tjelah-tjelah gizgie* tandholte, opening tusschen de tanden.

چماتي *tjematej* uitbarstende klagt.

چمار *tjamdra*, HIND. valsch haar dat door de vrouwen gedragen wordt. Lange witte staart van de bergkoe. *Maku kâta toewan poetrie mâna boenga pada tjamâra ieni* de prinses vroeg, waar zijn de bloemen uit deze valsche haren. ISM. JAT. blz. 34. reg. 3. v. o. *Sindjald-nja pôn ber-lâpis-lâpis tjamâra* hunne wapenen waren met verscheidene staarten versierd. S. S.

چمبروان *tjimboeroe-an* minnenijd, minneijver. (zie *tjimboeroe*).

چمبل *tjambul* of *tjumbul* klein doosje (voor reukwerken en zalven) *Di dâlam petie kâta ietoe âda soewâtoe tjambul seioezeh* in het glazen kistje was een turkooizen doosje. ISM. JAT. blz. 17. reg. 13. v. b.

چمبو *tjumboe* pligtplegingen, vleijereijen, liefkozingen. Pligtplegen, vriendelijk toespreken; minzaam, hoffelijk. *Maka di liehat blich segala dâjang dan bieti perwara sekaliën akan baginda ber-tjumboe doewa lâki istri* door alle kamerjuffers en dienaressen werd gezien dat de Vorstelijke echtgenoten elkander liefkoosden. ISM. JAT. blz. 25. reg. 9. v. o.

چمبور *tjinboeroe* minnenijdig, ijverzuchtig, achterdochtig, jaloersch, jaloerschheid, jaloezij. *Ber tjinboeroe-an* jaloersch zijn.

چمت *tamat* vastmaken, vastbinden, op het drooge halen. *Kapal-nja haulakh di pakkal maka di tamat-nja ka-dârut* zijn schip willende kalfateren, haalde hij het op het drooge.

چمتي *tjanôtie* zweep, geefel, riem.

چمر *tjumar* of *tjemar* morsig, vuil, slijkerig. Vuilheid, morsigheid. *Men-tjemar* kan bemorsen, bevuilen, bezoedelen. *Hârie tjemar kâjin* dies menstruales.

چمر لغ *tjamarlang* glinstering, schittering, slikering, glinsterend, glansrijk; glinsteren, schitteren, wederkaatsen, terugkaatsen. *Maka sienar pôn tjamarlang ka-puda toboh Dengmandra Madewie* de stralen kaatsen terug op het ligchaam van Dengmandra Madewie. ISM. JAT. blz. 31. reg. 6. v. b.

چمس *tjamas* of *tjammas*, bekommerd, ontrust.

چمشاک *tjampâka*, HIND. een boom, dragende eene geele welriekende, tulpvormige bloem. *Maka laloe di ambul-nja boenga tjampâka iang di per-fontevog-nja* wijders nam zij de *tjampâka* bloemen die in de haren gevlochten waren. ISM. JAT. blz. 29. reg. 4. v. b.

چمشرق *tjampadèkñ*, *tjampadukh* of *tjampadah* eene zekere groote vrucht.

چمشر *tjampor* mengen, vermengen, verwarren; zich in laten met iets, zich ergens mede bemöcigen. *Mienjakh ber-tjampor tjer* olie en water. *Tjampor bawur* verward, door, mengelmoes, chaos. *Maka leboh doelle pón ber-bangkit-lah ka-adara, siejang tjoewátja kalam kábul seperti garahána malu-hárie, maka segala brang jang ber-párang pón men djádi tjampor bawur-lah tiejda ber-kenál-an lági* het stof stooft in de lucht, de onbewolkte hemel verdonkerde gelijk bij eene zonsverduistering en alle vechtende personen verwarden zich, elkander niet langer onderkennende. S. S.

چمشف *tjampakh* slingeren, werpen. nederflijten.

چمقا *tjomokh* roede, zweep, geefel; riemen; zweepen, geefelen. *Páloc dengén tjomokh* met eene roede slaan, roffelen. *Men-tjomokh-kan* geefelen.

چموتی *tjamotie* zweep.

چمین *tjamten* *tjamien* eene soort van visch.

چن *tjinna*, HIND. teeken, merk, sein.

چنت *tjinta*, HIND bezorgdheid, bekommring, zorg, zorgvuldigheid, belangstelling. *Ber-tjinta* bezorgd zijn, bekommeren, ter harte nemen, belang stellen. *Toewan poetrie lági musjghroel dan ber-tjinta akan ájahuda* de prinses is nog bedroefd en bekommerd over haren vader. ISM. JAT. blz. 170. reg. 11. v. b. *Per-tjintá-an* bezorgdheid. *Ba-per-tjintá-kan* beangstigen, aandoen, roeren, bekommerd maken.

چنت *tjenta*, *tjonta* of *tjonto* model; plan. (Dit woord is mij in goede maleische geschriften nog niet voorgekomen en zal waarschijnlijk van Sinesche afkomst zijn.)

چنتف *tjantikh* aardig, net, (in voorkomen en kleeding) hupsch, sierlijk, bevallig, vrolijk, zindelijk, opgeschikt.

چنتج *tjintjang* hakken, in stukken houwen, fijn hakken.

چنتچن *tjintjin* ring *Maka poetri Mahrána Langkawie pón meng-ambil tjintjin baginda sa bantokh jang di d'arie manis* de prinses Mahrána Langkawie nam van den Vorst, eenen ring die aan den

ringvinger was. ISM. JAT. blz. 58. reg. 4. v. b. *Tjintjin ka-ra-dja*. an rijksring. SULTH. IBR. blz. 66.

چندا *tjendá* gelijkende.

چندال *tjandála*, HIND. onzedig, zedeloos; onkuisch.

چندان *tjandána*, HIND. fandelhout.

چندان *tjendáwan* paddestoel, kampernoelie; schimmel, uitslag van salpeter.

چندرا *tjandra*, HIND. de maan waarvan een ras van koningen en heiden zou afgestamd zijn; zekere bovennatuurlijke wezens, *Tjandra dejwie* luchtgodin. *Boewah tjandra moeltie* zekere aangename vrucht, waarop de zwangere vrouwen veelal belust zijn.

چندرا *tjendor* en *tjendra* blijk, teeken; soort. *Tjendra máta* gedachtenis, geschenk tot een aandenken, een blijk van toegenegenheid.

چندروغ *tjenderong* voorover heilen, buigen; overhellen, geneigd zijn. *Segala pohon di hoetan di tienderong kan angin* alle boomen in het woud werden gekromd door den wind. *Men-tjenderong kan hati* het hart in omem.

چندوق *tjendokh* spaan, lepel. (zie *sendokh*).

چندوش *tjendoesj* een werktuig of wapen.

چندوش *tjendoesj* overhellen, buigen. (zie *tjenderong*).

چندري *tjandrie* hart waar heilige overblijfsels in bewaard worden; eene prachtige tombe.

چندري *tjandrie* of *tjendi* eene soort van gekleurd katoenen kleed. Zijden gordel.

چوچ *tjoewátia* heldere lucht, frisch weder, onbewolkte dampkring. Helder, klaar, licht (als de lucht). *Siejang tjoewátia kalam kabut* de onbewolkte hemel verduisterde.

چوبه *tjoeba* of *tjoeba* beproeven, verzoeken, in verzoeking brengen; trachten, pogen, ondernemen, wagen, eene proef nemen, aanpassen. *Per-tjoba*. an beproefing, verzoeking. *Ba-per-tjoba*. kan verzoeken, in verzoeking brengen.

چوبت *tjoebit* nijpen, knijpen; knellen. *Maka Setie pón men-tjoebit moeka baginda, maka baginda pón amarah sebab me-rasá-sakit átoc dan biruhit baginda pón hiciang* Setie kneep den vorst in

het aangezicht, zoo dat hij toornig werd en zijne liefde verdween.
ISM. JAT. blz. 164. reg. 10. v. o.

چوین *tjoeban* schietspoel of pen om netten te breiden.

چوتق *tjdiokh* pikken als een vogel. Neb of bek van een' vogel,
(zie *pároh*).

چوج *tjoetja* verachten, verfmaden. Verschting, verfmading. *Mem-*
boewang dengan tjoetja niet verfmading afdanken.

چوج *tjoetjoe* kindskind, nakomeling. (zie *tjoetjang*).

چوج *tjoetji* helder, klaar, zuiver, onschuldig, rein, onbevlekt.
Reinigen, zuiveren. *Mem-tjoetji* of *mem-básoh pakej-an* klee-
deren waschen. *Men-tjoetjie-kan dieri deri pada barang ka-*
tjelá-an zich van eene blaam zuiveren.

چوچت *tjoetjot* of *iekan tjoetjot* haai.

چوچر *tjoetjor* gudden, uitspuiten, uitspuiten; uitsieten, uitsorten.
Alaka Ten Gandra ón tjoetjor ójer mata usa, ter sedur-kan roója
Ten Gandra storte tranen, denkende aan den koning. ISM. JAT.
blz. 55. reg. 3. v. o. *Seperti ójer jang ter-tjoetjor sa-pandjang*
toeron boekit gelijk de wateren, welke nitgestort worden in de
laagte.

چوچج *tjoetjong* en *tjoetjoe* kindskind, afstammeling na het eerste
lid. *Hoebája hoebája iengat-lah pada dirie-moe, dan memaliha-*
rákan-lah djiwá moe ámar, sopája djangan kan toepa segala per-
kára, jang mata mata moe soedah memandang ietoe; lagi sopája
ájangan ietoe ondor deri pada harie-moe segala harie ka-hidóp-an-
moe lamá-nja: muka angkau kalákh mem bris ietoe tihoe pada
snakh-ánakh-moe, dan pada tjoetjoe-moe alleenlijk wacht u en
bewaart uwe ziel wel, dat gij niet vergeet de dingen, welke
uwe oogen gezien hebben; en dat zij niet van uw hart wijken,
al de dagen uws levens! en gij zult ze uwe kinderen en uwe
kinds kinderen bekend maken. Bijbelvertaling.

چوچف *tjoetjokh* steken, insteken, doorbooren, prikken, wonden
met een puntig instrument. Een draad in eene naald steken.
Tjoetjokh kondej haarnaald, pen die in opgebonden haar gesto-
ken wordt.

چوچو *tjoetjoe* kleinkind. (zie *tjoetjong*).

چور *tjoera* snateren; kakelen, snappen; tjiipen. Praatachtig, klap-

achtig, rad, vlug ter taal. *Tjoera-tjoera* strepen (als in een kleed). *Tjoera-tjoera poetih dan merrah* witte en roode strepen. *Maka raddja pón ter-liloe soeka ter-tiwa dan segda ditang-ak-jang perw ra sakalièn pón ter-l'loe ràmeh me-lichat merakh ietoe ber-tjoera* de vorst zich verheugende, lachte en alle hofjuffers verlustigden zich over het snappen van dien paauw. *ISM. JAT. blz 47. reg. 8 v. h.*

چورغ *tjoerang* of *djoerang* kloof, scheur, reet, enge doortogt; krenken. *Se-tjoerang* een stuk geschut.

چورغ *tjöring* vlek, smek smetten, vlekken.

چورم *tjoeram* steil, steilte. *Pada se-lindong jang tjoeram* in het verborgen eener steile plaats.

چورو *tjoeroe* zijdelings, dwars.

چوري *tjoerie*. *HIND.* stelen, ontflelen. *Men-tjoerie-tjoerie* ber-djoewal steelsgewijze verkoopen. *Men-tjoerie-tjoerie* dtang sikkletjes aankomen, binnensluipen. *Pen-tjoerie* een dief. *Maka pada hatti toewan poetrie, Ilhastrie djoega menarikh koeda ietoe; hataj maka boelan pón terbit, maka di lichat-nja oleh Zenggie pen-tjoerie ietoe, s'-brang perampocwan doedokh di atas koeda, ter-laloe bajik roepa-nja dan tjhaja nja jón trang ter-lebel indah-indah; maka Zenggie pen-tjoerie ietoe-p n ter laloe ama soeka-tjita hatie-nja, maka kata Zenggie ietoe d'lam hatie-nja. zelah lamà-lah akoe jergi men-tjoerie, te brapa harta akoe dapat derie pada ratna moetoe maniekam koe per-oleh dan ber-bagej-bagej umas dan pejrakh dan lagi warna kajin deri pada kajin tsahlatt, dijn il banak koe per-oleh, s'ewatoe pón zija da goena nja, ada-pón sakarang teni baharoe-lah akoe men dapat jang indah-indah teni sakdrang koe per-oleh s'brang aka-istrie-koe dan tjhaja matà-koe dan boewah hatie-koe, baharoe-lai senang rása hatie-koe sebab koe per-oleh istrie ieni de prinses verkeerd nog in het denkbeeld, dat Hastrie haar paard voortrok. De maan steeg op en toen zag de dief Zenggie dat, er eene vrouw die schoon van gedaante en helder van glans was, op het paard zat; hij verheugde zich uitermate, en zeide: sedert eenen geruimen tijd heb ik al gestolen, vele schatten vergaderd; zoo we edele gesteenten, als allerlei goud en zilver, benevens allerhand kamcloren, lakenfchen en beste wollen kleedren verkreeg ik*

doch niets van dat alles was heilzaam voor mij; maar nu eerst vind ik iets kostbaars, daar ik thans iemand aantref, die mij tot vrouw, tot oogstraal en tot vrucht van mijn hart zal zijn; nu eerst gevoel ik rust in mijn gemoed, daar ik deze vrouw heb verkregen. DJ. M. *Maka brang pen-tjoerie dan ka-hilang-an soewitoe tiejadâ-lah lagi dan santiejâsa dalam negrie ietoe tieâda brang mendngis dan doeka-tjita sebab ter-aniejâja atau ka-poe-tô-an bejâjâ-nja, me-lâjin-kan djika ieja mendngis, sebab ka-matie-an leboe brâ-nja atau kâaum kaloewargâ-nja* er werden geene dieven of rondzwerfers gevonden, en bij voortdaring was er niemand in het land, die ter zake van onderdrukking, of door gebrek aan onderhoud weende of bedroefd was; indien er al geweend werd, geschiedde zulks over het afsterven van ouders of bloedverwanten. ISM. JAT. blz. 99. reg. 9. v. o. *Sâ-sû-brang pen-tjoerie deri seni djoega dkan ter-tompas* een iegelijk die steelt zal van hier uitgeroeid worden. B. V.

چوئگه *tjoengka* hooghartig (zie *tjungka*).

چوئپه *tjoepa* of *tjoepoe* drempel, of dwarshout boven de stijlen van eene deur.

چوئپار *tjoepar* roemende, pralende, winderig, veel vertooning makende.

چوئپینگ *tjoeping* oorleltje, het tipje van het oor. *Menindikh tjoeping relienga* het oortipje doorbooren!

چوئپاکه *tjoepakh* eene maat, (zie *tjoepah*).

چوئپول *tjoepul* breed, wijd, lomp, plomp; verkort, schaars.

چوئپول *tjoepol* of *d'oe-pol* gebeuren, voorvallen; te pas komen; overkomen (van ongelukken sprekende).

چوئپاه *tjoepah* en *tjoepakh* eene maat.

چوئکه *tjoeka*, HIND. azijn.

چوئکان *tjoekân* en *tjoegan* ook *djoegan*, PERS. een stok, welke aan het eene einde gekromd is, waaraan een ijzeren bal hangt, dienende tot een teeken van koninklijke waardigheid. *Maka naferie pân ber-boenjiè-lah dan djoegan ka-radjâ-pân ter-dieri* de ba-zuin floeg en de rijksstandaard werd opgerigt. ISM. JAT. blz. 209. reg. 9. v. b.

چوکر *tjoekor* scheeren. *Pen-tjoekor* barbier, baardschrabber, scheeder. *Toekang tjoekor* meester baardschrabber. *P.njoekor* of *piefau tjoekor* scheermes. *Soeroeh panggil toekang tjoekor menjoekor kieth handakh di tjoekor dengan piefau tjoekor jang amat tadjam last* geven eenen barbier te roepen om mij te scheeren, willende ik geschoren worden met een zeer scherp scheermes.

چوگف *tjoekop* voldoende, voltallig; bestrijden, gelijk staan, voldoende zijn. *Shaja minta belandja sediekit birang jang tjoekop mem-blie bras pada anakh bieni shaja* ik verzoek een weinig geld dat voldoende is om rijst voor mijne vrouw en kinderen te koopen. *Tiejada tjoekop* ontoereikend, ónvoldoende.

چوکی *tjoekoj*, HIND. tol, regten, belasting op goederen, die in- of uitgevoerd worden. *Mika so dah-lah ieja mem-bijar segala tjoekoj* hij heeft alle regten betaald.

چوین *tjoegan* een staf of stok ten teeken van vorstelijke waardigheid, (zie *tjoekán*).

چوگو *tjogo* borg, waarborg; som waarvoor in regten borg gesproken is.

چو بادق *tjoela bádakh* rhinoceroshoorn.

چولاس *tjoelas* voorgeven, voorwenden; geveinsd, valsch, onopregt.

چولو *tjoeloe* eerloosheid, hoon.

چولی *tjoelie*, HIND. rijglijf, korset, vrouwenvest.

چولیا *tjoelieja* een naam welke aan de volken en vaartuigen gegeven wordt, welke van de kust van Koromandel handel komen drijven te Achin en op de plaatsen in de straat van Malakka. Genoemde volken worden ook *orang kling* genaamd.

چومیل *tjoemil* (*tjómel*) mompelen, knorren, grommen. *Orang tjoemil-tjoemil* een knorrepot.

چوماه *tjoemah-tjoemah* vergeefs, voor niets, nutteloos.

چونیا *tjoenieja* een vaartuig met eenen platten bodem, zonder kiel, ingevoerd door de Sinezen.

چو *tjih* foei! *Tjih tbbat foei!* is het mogelijk! *Tjih tra' málóe foei!* hebt gij geen schaamte.

چار *tjhar* of *tjahár* zuiveren, reinigen, den buik zuiveren.

چهارى *tjharie* of *tjdric*, HIND. zoeken, naspooren. *Sa-ber-moela jang di per-kenan-kan ictoe nistaja di tjharie-nja* wijders werd hetgeen (den vorst) aanstond door hem gezocht. ISM. JAT. blz. 10 reg. 12. v. o. *Inie-lah tjintjin ka-radji-an* tocwan kieta Sulthan Ibrahiem, jang di *bdwa Gleh Mohhammad Thahir, jang sekali n kieta tjarie* dit is de rijksring van onzen gebiedcr den Sulthan Ibrahiem, welke door Mohhammad Thahir gebragt wordt en dien wij alle zochten. SULTH. IBR. blz. 70. *Men-tjharie malkan-an* den kost zoeken. *Pen-tjharie-an* kostwinning, broodwinning, middel van bestaan.

چهايا *tjhaja* of *tjdja* glans, luister, glinstering, klaar, helder, glad, glinsterend, blinkend. *Muka tjhaja-nja pón limpah ka-pada halejrong RAdja* en deszelfs glauzen verspreidden zich in de zaal des Konings. ISM. JAT. blz. 21. reg. 10. v. o. *Bintang pón besom padam tjhaja-nja* de glans der sterren was nog niet verdoofd. SULTH. IBR. blz. 6.

چي *tjeja* oplettendheid voor iets hebben, gedenken; zorg, oplettendheid, acht.

چيچ *tjetja* doopen, soppen, (zie *tjelop*).

چيچت *tjicjt* tjlpen, fluiten, kwinkeleeren, snateren, kakelen,

چيچير *tjicjir* in wanorde liggen; verstrooid, dooreen.

چيشه *tjietjah* de huishaagdis. (zie *tjietjakh*).

چيچي *tjietjie* en *tjietjit* kindskindskind, achterkindskind.

چيرت *tjerit* drek, uitwerpsel, afgang; afgaan, ontlasten. *Tjerit bintang* verheveling.

چيچر *tjeper* (*tjepper*) plat, vlak, niet bolronnd; schotel, schaal. *Piering tjeper* een plat bord.

چيشوت *tjepeot* een soort van kleine schelpvisch.

چيکونج ليهر *tjiekong lejher* kuiltje van het halsbeen,

چيلو *tjelo* steelen, rooven.

چيما *tjema* beschuldigen.

چين *tjena* sneesch. *Negeri Tjena* sina, het rijk van Sina. *Segala RAdja masjrikh dau maghrib samocwa-nja talokh ka-pada bagind*

ietoe, me-lajin-kan negrie Tjiena djocga jang tiejda talèkh ka-pada baginda Rádja Tjoelana, maka Rádja Tjoelana, pón ber-kiera-kiera handakh menjerang negri Tjiena alle Vorsten van het oosten en van het westen, waren Zijne Majesteit onderdanig, behalve het Sinesche Rijk, het welk hem (Rádja Tjoelana) nog niet onderworpen was, nu overleide hij (Rádja Tjoelana) om het Sinesche Rijk te overweldigen. S. S.

چيوم *tjieoem* ricken, kussen op de Maleische manier, door den neus dicht bij te brengen en te snuiven. Een kus. *Maka baginda pón me-riebea toewan poetrie serdja di tjieoem-nja* de Vorst hield de Prinses op zijnen schoot en kuste haar. ISM. JAT. blz. 25. reg. 11. v. o. *Maka sumarbakh báwoe toewan poetrie ietoe dda lági di tjieoem ólèh baginda ietoe* de welreikende geur der Prinses werd ook door den Vorst geroken. ISM. JAT. blz. 33. reg. 9. v. b. *Maka di tjieoem baginda poela seloeroeh toebòh énakhda ietoe óngan óngis-nja* de Vorst kuste nogmaals al weenende het ganiche ligchaam van zijn kind. Dj. M.

ح *hh* (hard) de letter genaamd *hhá*.

حاجة *hhádjat*, AR. noodzakelijkheid, behoefte. *Ber-hhádjat* benoodigd zijn, noodig hebben, behoefte hebben. *Djikalo: tohhbat kieta ber-hhádjat bárang sa-soewátòe handakh-lah di kata-kan, sopdís kieta akan menoelóng-ie dieja* indien mijn vriend iets benoodigd is gelieve hij zulks te zeggen, op dat ik hem behulpzaam zij. MAL. BR. *Bárang sejapa memenòh-ie hhádjat s'orang hambò Allah di dálam doenieja, di bálas-kan Allah táula pnháta dilam achirat* een iegelijk die in deze wereld in de behoefte van eene dienaar Gods voorziet, zal door den Allerhoogsten in de volgende wereld naar verdiensten beloond worden. SULTR. IBR. blz. 34. *Hhádjat besur dan hhádjat ketjil* les grands et les petits besoins.

حاجي *hhádjite*, AR. pelgrim, bedevaartganger; Christen die naar Jerusaleem, of Mohhomaddaan die naar Mekka eene bedevaart on-

derneemt. *Toewan hhdjje* titel voor iemand die van eene bedevaart terug is gekomen.

حاصل *hhätsil*, AR. voortbrengfel, opbrengst, inkomen, aanwas, voordeel; verschijning, voortbrenging. *Segala iesie astäna sekaliän di katä-kan*, *Akoe mdkan hhätsil Akau karoenieja Rädja* door alle hofbewoners wordt gezegd dat ik van wege den gunst des Konings de inkomsten verteer. ISM. JAT. blz. 37. reg. 8. v. o. *Hhätsil negri* voortbrengfelen van het land. *Djikatoe ter-bänjakh hhätsil negrie-nja nistjaja rämey perniejagä-an-nja* indien de voortbrengfelen van het land overvloedig zijn zal de hanäel voorzeker bloeijen. *Maka hhätsil negrie ietoe-pön bänjakh derie pada äddil buginda sirta tiejadd-lah örang meng-aniejäja dan ter-aniejäja; maka sigala iesie döfson pön meng-hhätsil-kan boewah-boewäh-an dan ténam-tänäm-an dengan socka tjitd-nja; dan moedah-moedäh-an ieja döpat mem-bäwa oepetie-nja ka-pada Rädja deri pada ka-banjäk-an hhätsil tänah-nja, sa-hingga negri ietoe-pön min-djädli rämey dan per-bendahär-an Rädja pön ter-iesie dengan benda-benda jang tiejadd-lah ter-hhesob-kan bänjak-nja, maka tiejadd-lah lagi örang miskien di döpat di dätam negri ietoe door de regtvaardigheid van den Vorst vermenigvuldigden de voortbrengfels van het Rijk, er waren noch onderdrukkers noch onderdrukten; alle dorpelingen verzamelden met vreugde hunne vruchten en veldgewassen; door de ruime opbrengsten hunner landerijen viel het hun gemakkelijk de schattingen aan den Koning te betalen, dusdoende bloeide het land en de schatkisten werden met ontelbare schatten vervuld, voorts werden er geene behoefstigen meer in dat Rijk gevonden.*

حاضر *hädliir*, AR. (*häsir*) aanwezig, tegenwoordig, gereed, vaardig. *Maka men-djädli hieroe häroe tiejädä ber-öleh ka-loewar lagi kārana hoeloebdlang Isma Jatiem telah hädliir-lah dengan sindjät-d-nja di loewar pintoe kätä ietoe* er ontstond eene groote verwarring men kon niet meer naar buiten gaan, want de krijgslieden van Isma Jatiem stonden gewapend buiten de poort der vesting. ISM. JAT. blz. 89. reg. 2. v. b. *Jang äda hädliir de geen äie tegenwoordig of aanwezig is. Hhadliirat* tegenwoordigheid; majesteit, aangezicht. *Maka hamba pön dätung-lah ka-hhadliirat Allah ääala läloe ka-bäwah äras-nja* ik verscheen in de tegen-

woordigheid van den Allerhoogsten en plaatste mij onder aan den troon Gods. H. v. M.

حَكِيم *hhakim* en *hhakim*, AR. regter, overheidsperfoon, magistraat. *Hhakiem* geleerde, wijsgeer, natuurkundige. Geleerd, verstandig. *Hhoekamâ* (meervoudig) geleerden, wijzen, wijsgeeren. *Se-telah pergi hârie baginda memâkej pakej-an arab dan doedokh mem-bâtja Khorân dan taffier di âlap oleh segala oclamâ dan hhoekamâ* des morgens vroeg kleeedde zich de vorst in arabisch gewaad en zat neder, lezende den Koran met de nitleggingen over denzelven, in tegenwoordigheid van alle godgeleerden en wijsgeeren. ISM. JAT. blz. 187. reg. 1. v. 9.

حَال *hhâl*, AR. zaak, staat, toestand, omstandigheid, onderwerp. *Hhâl ahhocwâl* toestand van zaken, de zaak met al hare omstandigheden. *Hej ajahûdu bet ipa hhâl hanba, tiejâda bigej hanba pakej-an hânja sahl-i icui* O mijn vader! wat zal ik doen of hoedanig is mijn toestand, ik heb geene andere kleding dan dit enkele stuk. SULTH. IBR. blz. 20. *Meng-doe-kan hhdî-nja dias s'rang jang lûjin* zich over een' ander beklagen. SULTH. IBR. blz. 20.

حَامِل *hhâmil* en *hhamil*, AR. zwanger, bevrucht; zwangerschap. De vrucht. *Meng-hhâmil-kan* bezwangeren, bevruchten. *Ada pôn di tjeriterâ-kan oleh orang jang âmpoz nja tjeriterâ, bahoewa poetrie Sjâhar II bari.h anakh Râdja Kieda Hindie ietoe se-telah hhamilah dengan Râdja Iskander; tetapi Râdja Iskander tiejâda râhoe akan istrîe-nja hhamil* er wordt door den geschiedschrijver verhaald, dat de prinses Sjâhar II barieh, dochter van den Koning Kieda Hindie zwanger was bij den Koning Alexander; doch dat hij (Alexander) niet wist dat (deze) zijne vrouw zwanger was. S. S.

حَائِض *hhadjâl* (*hhadjâl*), AR. Menstrua. *Se-telah sa-boelan lamâ nja ieja kombâli ka-pada ajah-nja, maka bahâroe ieja râhoe akan ieja bonting, sebâb di rasâ-ic dirie-nja tiejâda hhamil* toen er eene maand verlopen was dat zij tot haren vader was teruggekeerd, ontdekte zij eerst hare zwangerschap, om dat zij de menstrua niet kreeg. S. S.

حَبَشِي *hhabasjîe*, PERS. Abijfinier, Ethiopiër.

حَبِيبَة *hhubbat*, AR. liefde.

هتبي *hhata*, AR. toen, wanneer; dusdoende; overeenkomstig. *Hhata brdpa lamâ-nju ieja ber-djâlan, maka baginda pôn sangar lapar dan dhâga* toen hij eenigen tijd gegaan had, kreeg hij grooten honger en dorst. SULTH. IBR. blz. 7. *Hhata maka* toen nu, terwijl, in dier voege.

حج *hhadji*, AR. bedevaart. *Ndjikh hhadji* ter bedevaart gaan, eene bedevaart ondernemen. *Sa-telah be-brâpa lamâ-nju baginda di dalam ka-radjâ-an maka baginda pôn handakh peig; ndjikh hhadji* toen de vorst eenen geruimen tijd in het bestuur was geweest, wilde hij ter bedevaart gaan. DJ. M.

حريش *hhudiesj*, AR. overleveringen van den profeet.

حرام *hharam* en *hharam*, AR. onwettig, ongeoorloofd; verboden, vervloekt, afschuwelijk. Geheiligd. *Ber-moela angkau tiejadâ-kah angkau idkot akan Allah tādla dan tiejadâ-kah angkau mâloe akan rasoel Allah pada hariê khiejâmat, maka angkau handakh ber-boewat pe-kardjd-an hharam ieni lagi dōsa besar vreesst gij wijders God den Allerhoogsten niet en zukt gij u voor den afgezant des heeren op den oordeelsdag niet schamen, daar gij dit ongeoorloofde werk, dat zeer snood is wilt verrigten. DJ. M. Hharam* wordt ook als een eed gebruikt. *Maka ieja ber-ditang sambah jd toewan-koe âpa garâng-an sa-mâlam ieni; maka kâta baginda tiejâda Akoe mandie sa-mâlam, kâlœ kâlœ toewan poetrie garang an mandie; maka kâta toewan poetrie: hââram patek tiejâda mandie sa-mâlam ieni* zij kwam, zeggende: ja mijn meester! wat is er toch van nacht voorgevallen: de vorst antwoordde: ik heb mij in den voorleden nacht niet gebed, welligt zal de vorstin zich gebed hebben; doch de vorstin zeide: ik zweer, mij dezen nacht niet gebed te hebben, (of ik moge vervloekt zijn, indien ik mij in den voorleden nacht gebed heb). ISM. JAT. blz. 32. reg. 12. v. o.

حرف *hharf*, AR. letter van het alphabet, medeklinker. *Hhoerof* letters. *Bel-âdjâr hhoerof* de letters leeren. *Aleng-hoebong hhoerof* de letters zamenvoegen.

حركات *hharakat*, AR. klinkers, klinkletters.

حرمة *hhormat*, AR. eef, eerbied, achting; g'orie, roem; pligtplegingen. *Maka nachôdu ietoe-pôn sigra toerou mem-brie hhormat*

dan azat akan Isma Jatiem de scheepskapitein kлом spoedig af en betoonde zijnen eerbied en hulde aan Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 11. reg. 7. v. b. *Meng-hhormat-kan* eer bewijzen, verheerlijken.

حساب *hhesab*, AR. rekening, overflag, berekening, telling, getal. *Maka negrie baginda icloe-p:n men-djadi bcfar-lah dan rdjat p:n tiejda ter-hhesab-kan ligi* het Rijk van den vorst werd zeer uitgestrekt, en de onderdanen konden niet meer geteld worden. ISM. JAT. blz. 96. reg. 9. v. o.

حسرت *hhasrat*, AR. begeerte, ongeduld; verlangen; begerig, ongeduldig. *Iejd-lah pada su-harie-harie memenh-ic hhasrat toewan-nja* hij vervulde dagelijks de wenschen van zijnen meester. ISM. JAT. blz. 2. reg. 5. v. b. *Maka kata Isma Jatiem: hej soedura-koe ada-p:n jang k:seh soedar-koe ieni sa-peioh-nja-lah; zetapi hhasrat Raddja djoga jang belom hamba ber-bleh Isma Jatiem* zeide: ô mijn broeder! hergeen gij mij gaaft is overvloedig voldoende; doch hetgeen de koning verlangt, heb ik nog niet ontvangen. ISM. JAT. blz. 16. reg. 8. v. o.

حضرة *hhadirat*, AR. majesteit, (vorstelijk) aanschijn. (zie *hhadlir*).

حق *hhakh*, AR. billijkheid, regt; aanspraak, beschikking over iets. Billijk, juist, regt. *Maka kata Sulthân Ibrahim; bahocwa hhakh Allah subhhdanah wa tadla djoega jang meng-ampon segala dosa hamba-nja jang takot akan adzab-nja* de Sultman Ibrahim antwoordde: God de allerheiligste en allerhoogste heeft het regt om de zonden zijner dienaren te vergeven, die zijne straffen vrezen. SULTH. IBR. blz. 40.

حقيقت *hhakkiekhat*, AR. trouw; waarheid; ernst, oprechtheid. *Dengan hhakkiekhat* in ernst, inderdaad.

حكاية *hhikajat*, AR. geschiedenis, verhaal, roman, verdishtfel, fabel, overlevering. *Ada-p:n su-harie-harie Isma Jatiem di perboewat-nja bagej-bagej hhikajat akan menjocka-kan baginda* wijders werden dagelijks door Isma Jatiem, verschillende verhalen vervaardigd om het gemoed van den vorst te vervrolijken. ISM. JAT. blz. 6. reg. 11. v. b. *Ber-hhikajat* verhalen. *Sjahân segala hamba Raddja iejd-p:n sekali-nja datang ber-himpon k:padd-nja menengar-kan dieja ber-hhikajat jang mem-brie fadajat*

ietoe voorts kwamen alle dienaren des Konings zich bij hem verzamelen, om hem verhalen te hooren opzeggen, die nut aanbragten. ISM. JAT. blz. 6. reg. 10. v. o.

حکم *hhoekom*, AR. vonnis, uitspraak, oordeel, besluit, wet, instelling, straf, uitoefening van het vonnis. *Hanākh-lah kieta ber-bānjakh tsabar ākan hhoekom Allah tādla* wij behooren ons meer en meer aan het raadsbesluit des Allerhoogsten te onderwerpen. SULTH. IBR. blz. 9. *Apa-biela njāta sālah-nja maka baharoe-lah di hhoekom-kan ātas-nja* wanneer zijne misdaad zal gebleken zijn, dan eerst zal er over hem gebordeeld worden. SULTH. IBR. blz. 80. *Deri pada hhal bitjara gadej, adā-lah hhoekom-nja ietoe brang jang memegang gadej-an komediān memoelang-kan ākan harta gadej-an ietoe dan brang poenja gadej-an ietoe memoelang-kan ākan rejal ietoe-lah hhoekom kieta poenja agama ada-pōn bitjara djandji membajar ānakh rejal ietoe tiejāda djādi, arie-nja tiejāda bolch di bājar kārana hharām pada agama kieta, jang kieta poenja permintā-an ka-pada tsōhhbat kieta minta di tetap-nja agama kieta ietoe* betrekkelijk het punt van verpanden, zegt de wet, dat de pandhouder de verpande goederen teruggeven, en dat derzelver eigenaar de ontvangen spaansche matten daarvoor uitkeeren zal; zulks is volgens de instellingen van onzen godsdienst: wat wijders de zaak betreffende de belofte, om intrest van de spaansche matten te betalen nangaat, zoo kan die betaling niet geschieden; uit hoofde zulks in onzen godsdienst verboden is, dien ik onzen vriend verzoek te handhaven. MAL. BR.

حکمت *hhakmat* of *hhikmat*, AR. kunst, wetenschap, kennis, wijsheid, kondschap. Talisman, bekoring, betoovering. *Hhakmat pa-parāng-an* krijgskunst, krijgslust. *Pangliema jang barānie lāgi faham pada ilmoe hhakmat pa-parāng-an* lezerhoofden die dapper en in de kennis der krijgskunst ervaren zijn. SULTH. IBR. blz. 82. *Ieja djoewa tochan jang semporna dan āmat bidjaksāna pada me-lakoe-kan bagi segala hhakmat-nja ātas hambā-nja* hij is ook de heere die volmaakt is en allerverstandigst in het uitoefenen van al zijne raadsbesluiten over zijne dienaren. ISM. JAT. blz. 1. reg. 4. v. b.

حکیم *hhakim*, AR. ervaren; verstandig, bedreven, geleerd. (zie *hhakim*).

حلال *hhalal*, AR. wettig, echt; geoorloofd; vrijpraak, zuivering van iets dat ongeoorloofd is (het tegenovergestelde van **حرام** *hharâm*). *Di hhalâl-kan* vrijgesproken worden, gezuiverd worden, ontheven worden van blaam. of straf, die men door iets ongeoorloofds bedreven te hebben verworven heeft. SULTH; IBR. blz. 33.

حلو *hhalwâ*, AR. suikergebak, pastei; insuikering.

حمد *hhemed*, AR. prijs, lof. *Maka meng-oetjap Isma Jatiem Il-hhemed Allah rabi il adlamien* Isma Jatiem zeide: èère zij God, den Heer der Schepping. ISM. JAT. blz. 62. reg. 3. v. 6.

حمل *hhumil*, AR. zwanger. (zie *hhâmil*).

حيات *hheijât*, AR. leven, levendig. *Se-lâgi âda hheijât kiera* zoo lang ik leef. *Se-lâgi âda hheijât pâtek handakh ber-bôwat ka-bakthie-an ka-bâwah doelie Sjah adlam pada sejang dan mâlam, laghrier Allah den Mohhammad djoega tâhœe âkan hâi hâmbâ-nja* zoo lang ik leef wil ik bij dag en nacht goede diensten bewijzen aan den voet des troons van Sjah Aalam, het is alleen God en Mohhammad, die het hârt van hunnen dienaar kennen. ISM. JAT. blz. 62. reg. 11. v. b.

حيالي *hheijâlîe*, AR. bedwelm'd, dronken. (zie *cheijâlîe*).

حيران *hheirân*, AR. verbaasd, verwonderd. (zie *heirân*). *Maka Isma Jatiem pên hheirân âkan ka-besâr-an tochan seroe sekulien adlam* Isma Jatiem verwonderde zich over de groothed van den heer aller legerfcharen der schepping. ISM. JAT. blz. 19. reg. 10. v. 0.

حيض *hhaidl*, AR. menstrea. (zie *hâjâdl*.)

حيوان *hheiwân*, AR. een heest, dier. *Maka segâla hheiwân jang di hoetan ietoe-pên ter-kedjut-tah mnuengar boenji-boenjie-an jang di pâloe orang-lah ter-taloe athlamât boenjie-nja* al het gedierte des wouds verschrikte op het hooren van al de speeltuigen, die door het volk bespeeld wêrden, en allerontzaggelijkt klônken. ISK.

خ

خ de letter genaamd *châd*.

خاتم *châtam*, AR. zegelring, ring, zegel. *Châtam il nabîejâ* het zegel

Van den profceet (d. i. de last van den profceet Mohhammad). *Châlam Solëiman* de ring van Salomon, welke vooronderfeld wordt alle dingen te openbaren.

خالف *Châlikh*, AR. de fchepper. *Châlik il dâlam* fchepper der wereld.

خبر *chabar*, AR. tijding, nieuwtijding, nieuws, berigt, melding, faam, gerugt. *Djikaloë ter-dengar ka-pada Râdja*, maka tiejâda feperti *chabar* toewan hamba nistjâja di saungkâ-nja toewan hamba semboenjie-kan djoega toewan poetrie indien door den Koning vernomen wordt, dat zulks niet overeenkomt met uw rapport, zoo zal door hem vermoed worden dat mijn heer de prinses verbergt. ISM. JAT. blz. 18. reg. 5. v. o. *Maka toewan poetrie ietoe pên mortja*, tiejâda *chabar* âkan ditie-nja de prinses bezwijmde en wist niets van zich zelve, (was bewusteloos). *Maka âda-lah chabar deri Djâwa* er was tijding van Java. *Apa chabar* welk nieuws. *Maka adâ-lah kieta ber-kierim sa-pôlong foerat ieni* âkan djâdi ganti per-temoe-an kieta dengan *isohhbat soedâra kieta menga-tahoe-kan hâhâl kieta ter lâlœ sikhâli bânjak soesah deri sebab kieta âpat chabar isohhbat soedâra kieta mâu tinggal-kan negrie Palembang handukh laka: poelang ka Batawia* ik zend dezen brief om mij bij mijnen vriend en broeder te vervangen, ten einde te kennen te geven, dat mijn toestand zeer netelig is, dewijl ik vernomen heb dat mijn vriend en broeder Palembang wil verlaten en spoedig naar Batavia terugkeeren. MAL. BR. *Meng-chabar-kan* verkondigen, mededeelen, vertellen, nieuws aanbrengeu.

ختم *chutam*, AR. het zegel, einde, slot, besluit.

ختن *chatan*, AR. befnijdenis, Koelii *chatan* de voosheid. *Chatan-kan* befnijden.

خدمة *chidmat*, AR. dienst, beroep, bedrijf, ambt; hulde. Dienaren, bedienden, beambten. **خدام** *chedâm* dienaar, huishediende.

خراجة *charâdjat*, AR. tol, belasting, fchatting. *Charâ-djie* landen welke aan fchatting onderworpen zijn.

خرم *chorms* of *chorma*, PERZ. de dadel. *Maka pel-bâgej boewah-boewâh-an dan tanam-tanam-an iestie kebon ietoe, jânie chorma dan duliema angœer dan zâlich dan lâjin deri pada ietoe* er was

- verschillende vruchten en gewassen in dien tuin, als: dadels granat-appelen, druiven, lange rozijnen en meer andere. **SULTH. IBR. blz. 10,**
- خزانة** *chizānah*, AR. schatkist, magazijn, koorncschuur, voorraad schuur, bewaarplaats.
- خطبة** *chutbat*, AR. redevoering (welke elken vrijdag na den voormiddagdienst in de voornamc Mohamaddaansche moskeën gehouden wordt), waarin men God prijst, den Profeet en zijne nakomelingen zegent en voor den Koning bidt.
- خطيب** *chathieb*, AR. prediker.
- خطيفه** *chathiefah*, AR. karpct, kleed: fatijn, fluweel. (zie *kha-thiefah*).
- خلاص** *chalāts*, AR. bevrijding, verlossing, vrijheid. Vrij, verlost, opregt, rein.
- خالصه** *chalātse*, PERZ. zceman. **MARSDEN.**
- خلاق** *chalākħ*, AR. fortuin, geluk. *Chalākħ* de Schepper.
- خلة** *chilat*, AR. eergewaad. Eene vrouw welke van haren man gescheiden is.
- خلف** *chilaf*, AR. tegenstelling; tegenspraak. Wederspannig. Achteloos.
- خلقه** *chalkħah*, AR. ring, schakel.
- خلوة** *chalwat*, AR. afzondering, eenzaamheid; vertrek, schrijfkamer, kabinet, sekreet.
- خليفة** *chaliefah*, AR. keizer, koning, prins, regent, souverein; monarch; luitenant, afgezant; opvolger, kalif.
- خليل** *chaliel*, AR. een opregte en hartelijke vriend. *Chaliel Allah* de vriend van God, Abraham.
- خمير** *chamier*, AR. deeg, gest. Bronader, fontein, wel, oorsprong, oorzaak, geest van iets. *Chimmir* een dronkaard.
- خميس** *chamies* een vijfde. *Hārie chamies* de vijfde dag, donderdag.
- خنت** *chuntza*, AR. tweeslachtig, manwif.
- خنجر** *chandjar*, PERZ. een klein wapen dat in den gordel gedragen wordt.
- خندوري** *chandoerie* lijkplegtigheid, welke bij het graf uitgeoefend wordt.

خواجه *choddjah* of *chôdj* (*kodjah*) een aanzienlijk man, rijk koopman, dokter, profesor, regent, schoolmeester; windmaker; heer, meester; voor mooren en hindostaners bezigt men veelal *kodjah*.

خيال *chajâl*, Ar. verschijnsel, gezigt, spook, verschijning, bedrog, begoocheling. Inbeelding, verbeelding, neiging; denkbeeldig. *Khoewat chajâl* verbeeldingskracht.

خيالي *chajâlîe*, Ar. denkbeeldig, grillig, eigenzinnig. Bedwelmd, bevangen, half dronken.

خيانتة *chiejânat*, Ar. ontrouw, trouwloosheid, verraad; trouwloos, ongetrouw, verraderlijk. *Alaka radja Sjah Djôhon pôn menjerah-kau istrie baginda dan Anakhda baginda jung tiega brang ietoe ka-pada tangan mantrie chiejânat ietoe de koning Shâh Djôhon vertrouwde zijne vrouw en drie kinderen aan dien trouwloozen minister. Dj. M. Djikaloe akoe sakalic-pôn berboewat chiejânat ietoe, sa-hingga njawâ koe per-sumbah-kau ka-bâwah doelic toewân-koe, kârana per-boewât-an chiejânat ietoe tiejâda manfât-nja* indien ik eenmaal trouweloos ben dan lever ik zelf mijne ziel aan den voet van den troon mijns meesters, want trouweloze daden geven geen voordeel. *ISM. JAT. blz. 49. reg. 2. v. b.*

خير *chajr*, Ar. goed, goedheid; goederen, rijkdommen. Een goed werk. Overvloedig in goede werken. Beter, best, wel, gelukkig.

خيرات *chajrdt*, Ar. goede dingen, geheiligde gebouwen, liefdadige gestichten. Goede werken, liefdadigheden.

خيرة *chajrat* iets goeds, iets uitmuntends van welken aard ook. *Maka tietah baginda: hej toewan Moñhat Alârisien, pergi toewan hamba ka-pada frdâna mantrie katâ-kau sâlam dâ kieta dan njatâ-kau pe-kardjâ-an chajrat ietoe ka-pada-nja* de vorst beval: welaan mijn heer Mohhat Arisien, ga gij naar den eersten minister, breng hem mijne groeten en heilwenschen, en openbaar hem die goede zaken. *ISM. JAT. blz. 188. reg. 3. v. o.*

خيلف *chielaf* en *chielap* nalatig, onbedachtzaam, vergeetachtig, onoplettend; onnaauwkeurig; nalatigheid, onbedachtzaamheid, onoplettendheid. Vergeten, verwaarloozen. *Djikaloe hamba chielaf dan bebal toewân-koe-lah jang mteng-adjâr-ie hamba* indien ik nalatig en onbedreven ben, onderrigte mijn meester mij.

خيمه *chajmah* hut, tent, tabernakel, paviljoen. Eene hut van boomstammen en takken. Schaduw, lommer. *Maka datang-luh ka-pada socwatoe per-henje-ay, maka harié pón málam-luh, maka mantric icloe-pón men-dirie-kan chajmah akan tempat roevan poetric ber-adoe* aan eene pleisterplaats gekomen, begon de nacht te naderen, en de rijksbestuurder deed eene tent tot rustplaats voor de prinses opstaan. DJ. M.

D

د de letter genaamd *ddl*.

د *di* te, tot, bij, in, naar, op, aan. *Tatkala kieta sumpai di kota* toen wij tot aan de vesting gekomen waren. *Di darat* te land. *Di lauw* ter zee. *Mengawat di pintoe* aan de deur waken. *Di dalam* binnen. *Di loewar* buiten. *Di atas* boven. *Di bawah* beneden. *Di moeka* voor. *Di blakang* achter. *Di pinggir* op den rand. *Di sablah* op zijde, aan de andere zijde. *Di roemah* te huis. *Di seni* hier. *Di sctoe* daar. *Di pasar* op de markt. Voor een werkwoord geplaatst, doet *di* den lijdenden vorm ontflaan. *Di sveroh* bevolen worden. *Di adjar* geleerd worden. *Di dapat* gevonden worden.

دابر *ddbar* slaan, kloppen, poppelen. (zie *dabar*).

دابع *dabong* de tanden vijlen.

داتار *datar* vlak, effen, gelijk.

داتس *di atas* boven, op. *Di atas goeunong icloe* op dien berg. *Dodokh di atas tachtu ka-radja-an* op den rijkskroon zitten. SULTH. IBR. blz. 3.

داتنگ *datang* komen. Tot, tot dat. *Sakalie per-istiewa datang kapak deri negrie Asing ka-negrie Indra Patanie ter-jaloe amat banjakh icja mem-bawa dagang-an* het gebeurde op eenen zekeren tijd dat er een schip uit een vreemd land te Indra Patanie kwam, vele koopgoederen aanbrengeude. ISM. JAT. blz. 10. reg. 2. v. 0.

Ilatta be-brapa lemah - nya maka Sjarief Hhasan p n ka - datang - an
sakit in dier voege eenige tijd verlopen zijnde werdt Sjarif Hhasan
 ziek. Het woord *ka - datang - an* beduidt in dezen zin het voor-
 werp waar de komst der ziekte naar gerigt is, of waar naar toe-
 gegaan wordt. *Deri soewatoe per - hentie - an datang ka - pada soe-
 watoe per - hentie - an* van de eene tustplaats tot de andere ko-
 men. *Meng - datang - kan* aanbrengen, veroorzaken. *Pen - datang - an*
 aannadering, komst.

دانق *dātuk* en *dātoe* edelman, hoofd van eenen stam. Opperhoofd,
 titel voor een overheidsperfoon.

دائی *dātie* belasting, schatting.

دایچ *dājing* schalen, weegschalen, gewigten. *Ber - dājing* wegen.

داد *dāda* de borst, peetus. *Meng - gōfokh dāda* de borst wrijven.
 ISM. JAT. blz. ۲۷. reg. ۷. v. ۵.

دادار *dādar* beslag voor pastijen; een struif.

دادو *dādoe*, PORT. (*dados*) dobbelsteen. *Boewang dādoe* of *ber - mājin*
dādoe met dobbelsteenen spelen.

دادی *dādie*, HIND. melk; kaas. *Tjierit dādie* wrongel.

دار *dār*, AR. woning, verblijf. *Tsohhbat kicta jaug tinggal di ne-
 gri Batawizjah dar al salam* mijn vriend die woonachtig is te
 Batavia. het verblijf des vredes.

دارا *dāra* maagd. *Ieja tiedor sama sama dengan dnakh dāra - dāra*
ictos zij sloop bij die maagden. ISM. JAT. *Per - darā - an* maagdom.
Meng - gagāh - ie dnakh dāra jaug Joetji eene reine maagd ontceeren.

دارت *dārat* land, vaste wal. *Djālan di dārat* te land reizen. *Pema-
 rintāh - an lāwut dan dārat* zee - en landbewind. *Najikh ka dārat*
 landen.

درا *dārah* bloed. *Ber - dārah* bloeden. *Boewang dārah* laten bloe-
 den; bloed afgaan. *Oerat dārah* bloedader. *Maka kata toewan*
poetrie nantie - lah akoe di sien; dahwelo akoe hondakh mem - basoh
kajin - koe dan bādjoe - koe dan toeboh - koe kārana ber - loemor dārah
dnakh - koe de prinses zeide: wacht mij hier af, ik zal eerst mijne
 kleederen, opperkleederen en ligchaam waschen, daar ik niet
 het bloed mijner kinderen bevekt beh. Dj. M.

داری *dārie* of *derrei* klanken, weergalmen.

داسر *dassar* vloer, grond: dit woord wordt ook gebezigd om den grond van geverwde lijnwaden aan te duiden. *Kājin warna-warna d sar-nia poctih* lijnwaden van verschillende kleuren, waarvan de grond wit is.

داسغ *dāsing* rinkelend geluid, gonzen.

دائغ *dāngong* ceetoonig, gonzend geluid; dommelen. (zie *dangong*).

دائپ *dāpat* vinden, ontmoeten, bekomen, verkrijgen, erlangen, uitvinden. Kunnen, vermogen, in staat zijn; plaats hebben, volgen, betamen, voegen. Toekomen. *Maka pada siter-an baginda ada-pōn Isma Jatiem ieni dāpat-lah ieja di per-hamba, kdrana ieja t'ahoe akan parintah madjelis segala raja-rādja ieje* de vorst dacht, wat Isma Jatiem betreft, het komt hem toe om in dienst te zijn, want hij verlaat het beleggen van vorstelijke vergaderingen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 5. v. o. *Ditkaloe ieja minta harg t-nja, tiejāda akan dāpat hamba mem-bājar dieja* indien hij de waarde daarvoor eischt zal ik die niet kunnen betalen. SULTH. IBR. blz. 25. *Tiejā ta dāpat di katā-kan* onverklaarbaar, onnoembaar. *Baharoe-lah akoe mendāpat jang indah-indah ieni sakdrang akoe per bleh 'sdrang akan istrice-koe* nu eerst vind ik iets kostbaars daar ik thans eene vrouw voor mij bekom. Dj. M. *Tiejāda dāpat tiejāda* zonder fout, gewis, het moet. *Pen-dāpat* vinder, uitvinder; beva-ning, begrip, opvatting. *Pen-dāpat-an* vinding, uitvinding. Vond, verkrijging, bekoming, erlanging. *Ka-dāpat-an* verkrijgbaar, hetgeen gevonden kan worden. *Baharoe-lah akoe dāpat ka-senang-an* nu eerst vind ik rust. *Dājang menoeđjoe ka-kempōng soedigar, ber-lāpis-lāpis roepā-nja pāgar, di dālam-nja riejoē soeward ber t igar, m'fokh-lah dājang men-dēpāt-ie langgar* de dienstmaagd ging regtuit naar de kampong des koopmans, die dubbel omheind was; een luidruchtig vreugdegejuich weergalmd in dezelve, de dienstmaagd sloop binnen en bereikte de kapel. S. B. S.

دائر *dātur*, of *dāper* oven, kachel, keuken, stoof, eest, vuurplaat. *Toekang dāpur* of *djoeroe dāpur* een kok.

دائ *dānoe* mij. Hetzelfde als *ahoe*; doch wordt meestal gebruikt om den klank ā niet onmiddellijk achter *akan* te doen volgen; derhalve zegt men *akan dākoe* in plaats van *akan akoe* dat niet zo

welluidend zou klinken. *Maka firmān Allah idāla iejā Mohham-mad busāpa maka angkau mengoetiap sjsdāt dkuu dikoe* God de Allerhoogste sprak: zeg Mohhammad, waarom legt gij belijdenis voor mij af. H. v. M.

داكف *dākap* omhelzen, omarmen. *Maka rādja ietoe-pōn ber-dākap, ber-pelokh ber-tjioem dengan roewan* poëtie de koning omhelste omarmde en kuste de prinses. Dj. M.

داكي *dākie* vuiligheid van de huid. (zie *dakie*.)

داكي *dākie* klimmen, beklimmen, bestijgen.

داكغ *dāgang* vreemdeling; koopman, handelaar die goederen van vreemde oorden aanvoert. *Kieta Ada sa-ōlah-ōlah dāgang di dālam doenieja teni* wij zijn even als vreemdelingen in deze wereld. SULTH. IBR. blz. 18. *Sjahdān iejā-lah hħormat dan dārif pada segala pandieta dan iejā-lah rāmeħ pada segala dāgang* voorts was hij beleefd en omzigtig met alle leeraren en minzaam jegens alle kooplieden. ISM. JAT. blz. 2. reg. 9. v. b. *Ber-dāgang* handel drijven. *Dagāng-an* koopwaren.

داكغ *dāging* vleesch. (zie *daging*).

داكو *dāgoe* de kin.

دال *dāl* de naam van de letter *d*.

داكغ *dālang* tooneelist; geschiedverhaler van beroep.

دالم *dilam* in, binnen; diep, diepte. *Dālam kōta* in de vesting. *Dālam hħoekom Allah* in het oordeel Gods. *Lāwut jang tiejāda ber-hingga dālam-nja* eene onpeilbare zee. *Perampocwan ietoe di dālam mōloem lakie-nja* de vrouw is aan de leiding van haren man onderworpen. *Men-dālam-kan* aandiepen, uitdiepen. *Ka-dālam-an* diepte. *Maka baginda pōn masokh ka-dālam āstana* en zijne majesteit ging naar het binnenste van het paleis.

دالم *ddlam*; JAV. het hof, paleis. *Bahāsa ddlam* hoftaal.

داله *d'leh* smaad, blaam, hoon, verwijt, berisping. *Soetjie-kan dieri deri pada barang dālch* zich van eene blaam zuiveren.

دالم *dāmar* hars. Een fakkel van hars.

دالمغ *dāmang*, JAV. regent. (zie *demang*).

دالم *dāmam* koorts. (zie *demam*).

دَامِي *dámej* vrede, eensgezindheid, goede verstandhouding. *Djikaloë poetus per-damej-an pamarintáh-an wolanda dengan kicta, fe-nis-zjaja djádi hároe biroe di dâlam negrie* indien de goede verstandhouding tusfchen het Nederlandsch Gouvernement en ons ophoudt zullen er voorzeker onlusten in het land ontstaan. *Per-damej-kan* bevredigen. *Per-damej-an* bevrediging.

دَان *dan* en. *Boemi dan lángit* aarde en hemel. *Amás dan pejrakh* goud en zilver.

دَانْدَام *dândam* zeker dier, mol.

دَانْم *dânam* een juk.

دَانُو *dânau* een groot meer.

دَاو *dâwa* draad van koper, zilver, ijzer, enz.

دَاوَت *dâwat* inkt. (zie *dawât*).

دَاوِد *dâwud*, AR. en HEBR. David.

دَاوِن *dâwon* of *dâun* een blad, loof, gebladerte; venster. *Dâwon mejdja* tafelblad. *Bârang sefâpa men-dengar lhikâjat hamba zatkâla mirâdj icloe* atau *men-bâtja dieja deri pada per-moelâ-an-nja dâtang ka-pada ka-foedah-an-nja dan jang menjoerat dieja, bahoewa Allah subhânah wa tâdla meñg-âmpou segala dosâ-nja; seperti sa-phôn kâjoe jang loeroh dâwon-nja acri pada ranting-nja, demikiën-lah loeroh segala dosâ-nja mariekâ icloe deri pada toeboh-nja* een iegelijk die de geschiedenis van mijne hemelvaart hoort, of leest van het begin tot het einde, of dezelve beschrijft, dien zal God, de glorieijke, de allerhoogste zijne zonden vergeven; gelijk een boom de bladeren van zijne takken laat vallen, desgelijks zullen al zijne zonden hem verlaten. H. v. M.

دَاهِسَت *dâhsat*, AR. verbazing. (zie *dahsat*).

دَاهِق *dâhakh* ook *gâhakh* fluin; waterachtige stoffen in het lichaam.

دَاهِم *dâhem* hemmen; met een' hem roepen.

دَاهِن *dâhan* looten, boomtakjes.

دَاهِي *dâhie* het voorhoofd. *Icja boeboh tangan-nja pada dâhie-nja* hij legde zijne hand op haar voorhoofd.

دَاي *dâja* middel, list, uitvinding, uitvlugt, hulpmiddel, kunst-

greep. *Maka dengan p*ie* h*h*il jang demikiän ietoe, h*h*abis-lah segala d*ä*ja kieta me-l*ä*wan p*ä*rang ietoe in dien toestand van zaken schoten al onze middelen te kort om dien krijg te wederstaan. MAL. BR. D*ä*ja o*o*p*ä*ja middelen, listen, uitvlugten. *Maka i*e*a - p*ä*r h*h*abis ä*k*hal-nja tiej*ä*du ber-d*ä*ja lägi hij wist geen raad en bezat geene uitvluchten meer. B. R. Per-d*ä*jä-kan mis*ä*leiden, bedriegen.**

د*ä*ji d*ä*ja, (zeeterm). *B*ä*rat d*ä*ja zuidwest. B*ä*rat d*ä*ja wordt ook gebezigt wanneer men zeggen wil, gij behoeft niet regt door zee te gaan. Am*ä*bil-lah b*ä*rat d*ä*ja sedikiet stuur wat naar het zuidwesten, leg niet vlak west aan, wees niet zoo heel juist, of het kan wel wat velen; ook beteekent het wel, niet rond er voor uitkomen, zoo veel zeggen als men kwijt wil wezen.*

د*ä*ierah d*ä*ierah, AR. omtrek, omvang. Domijn, regtsgebied. *D*ä*ierah negrie de omtrek der stad. Memarintah-kan seloero*h* t*ä*nah D*ä*id*ä*wa dengan segala d*ä*ierah t*ä*lokh-nja het bewind voeren over geheel Java en onderhoorigheden. MAL. BR.*

د*ä*ijang d*ä*ijang dienares, juffer, cerejuffer, staatsjuffer. *Di ä*d*ap ble*h* segala d*ä*ijang omgeven door alle hofjuffers. ISM. JAT. blz. 25, reg. 3. v. b.*

د*ä*jäkh d*ä*jäkh oorspronkelijke bewoners van de binnenlanden van Borneo.

د*ä*joeng d*ä*joeng en d*ä*jong een riem, roeispaan. *Vin van eenen visch. Rocijen. Ihata be-brapa s*ä*ngat hamba ber-l*ä*jar dan b*ä*r-d*ä*joeng maka sumpej-lah hamba ka-pocloe Langk*ä*wie ietoe toen ik zeer sterk gezeild en gerocid had kwam ik op het eiland Langkawie aan. ISM. JAT. blz. 18, reg. 1. v. b.*

د*ä*iwah d*ä*iwah beneden, onder. *Di b*ä*wah ängin beneden winds, aan, bij. Bah*ä*sa di b*ä*wah ängin beneden-windsche taal, die taal welke op Sumatra, Java, Sumbawa, Tiemor, Borneo, Celebes enz. gangbaar is. De Maleische Taal, zie hierover, de Voorrede van WERNDLY's Maleische Spraakkunst. Di b*ä*wah h*h*oe*o* kom onder de wet,*

د*ä*bar d*ä*bar en d*ä*bar kloppen, slaan, poppelen. *Maka toewan poetrie Mahr*ä*na Langk*ä*wie p*ä*n ter-kedjut l*ä*loe ber-d*ä*bar hatie-nja de prinses Mahrana Langkawie verschrikte en haar hart klopte. ISM. JAT. blz. 27, reg. 9, v. o.*

د بلاکغ *di - bldkang* achter, achterwaards.

د دبو *daboe* of *deboe* stof.

د دبه *debih* of *debbah* een dier keelen, slagten.

د دبیر *dubier*, PERZ. secretaris, schrijver; notaris.

د دتغه *di - tengah* in het midden, halfweg. (zie *tengah*).

د در *deri* van, van wege, uit, door. *Deri sđna* van daar. *Ber - angkat deri sđna* van daar vertrekken. ISK. *Deri mána dđtang toewán - hamba* van waar komt mijn heer. *Boekan deri pada gah dan tak - kebur* niet uit ijdelheid of verwaandheid. ISM. JAT. blz. 12. reg. 3. v. o. *Deri pada ietoe pbn terbit soewátoc fkie - an* daaruit ontstaat eenę overdenking. *Maka be - brápa di tiekam dan di pánah órang deri atas khta, tiejđda di chabar - kan - nja* hoe vele er doorboord en geschoten werden door de bezetting van de vesting, wordt niet vermeld. S. S. *Be - brápa bendu deri amas dan pejtrak* verscheidene schatten, bestaande in goud en zilver. *Deri pada per - moeld - an* van het begin. *Deri pada rahhiem* uit medelijden. *Deri ietoe órang* van dien man, of wat dien man betreft.

د دراجه *durdjah* een deel van een vrouwenfierfel.

د درادغ *dara - dang* meisje, meid, juffer.

د درج *durdja* gelaat, aangezicht. *Menintang durdja jang poetih* een blank gelaat aanschouwen.

د درجان *durdjana* laag, gemeen, onedel, lage handeling. *Durdjana ákan soewán - koe dan su - haros - njđ - lah di boewang - kan hhoekom - nja*, órang jang demikiën ietoe (zij) heeft mijnen meester laag behandeld en het is billijk dat een dusdanig mensch door de wet verbannen worde. ISM. JAT. blz. 107. reg. 4. v. o. *Maka sabda rádja Iskander hej órang durdjána, buhoewa demikiën ietoe ka - han - dukh - koe, kárana buhoewa pe - kardjđ - an - moe ietoe boekan ka - badjiek - an bagie - koe* onedel mensch zeide de koning Alexander, ik wil het zoo, want wat uwe handelwijze betreft, die is volstrekt niet heilzaam voor mij. ISK.

د درس *drus* snel, schielijk, (als water). *Ajer dras deri goenong* een snelle bergstroom.

د درم *derum* zich nederleggen; hurken.

درم *derma*, HIND. weldadigheid, mildheid; aalmoes, gift. *Mem-brie derma* aalmoezen geven.

درمآون *dermāwan*, HIND. weldadig, mild, liefderijk, edel, deugdzaam. *Toewan jang dermāwan lāgi āmat bidjakasāna* mijn heer die weldadig en zeer ingetogen is.

درنبي *darnie* dorpel ook dvarshout boven eenen deurpost.

درو *daroe* en *daroeem* bruifsen, ruifchen.

درويش *derwiesj*, PERZ. bedelende geestelijke, bedelmonnik. *Maka sumbak Toewan Mohhabat dārifien: iejā toewān-koe āda s'trang derwiesj ber-chādar ka-pada pātek, āda s'ōrang poetrie ānakh rādja Negara Indra Samandar, ter-āmat ejlok roepā-nja* de heer Mohhabat Arifien zeide: ja mijn meester! er is een bedelmonnik, die mij gemeld heeft dat er eene prinses, dochter van den vorst van het land Indra Samandar bestaat, welke bij uitstek schoon is. ISM. JAT. blz. 174. reg. 2. v. 0.

دروهاك *durhāka* wederspannig, oproerig, verraderlijk, ongetrouw. Wederspannigheid, trouweloosheid, verrader; verraad. *Djāngan durhāka ānakh-koe ka-padā-nja* wees hem niet wederspannig mijn kind. SULTH. IBR. blz. 13.

درهم *derham*, AR. geld, specie, munt. Stukje geld het welk vijftig graankorrels zou wegen. *Maka derham tselukhat pōn ka-loewarlah* het zilvergeld dat voor aalmoezen bestemd was, kwam te voorfchijn. ISM. JAT. blz. 209. reg. 10. v. 0. *Maka di soeroh dlekh rādja Kieda Hindie soerat-kan nāma rādja Iskander ātas sakh derham-nja* er werd door den koning Kieda Hindie bevel gegeven om den naam van Alexander op de munt van zijn geld te doen stempelen. S. S.

دریخت *derieta*, HIND. standvastig, pal, onveranderlijk; uitstaan, verduren, harden, verdragen. *Men-derieta ka-soekir-an* moeijelijk heden overduren.

دریغ *dirieng* rinkelen, rammelen, ratelen.

دریغوه *dariengoe* calamus dulcis.

دریجان *doericjan* eene groote vrucht waarvan de pitten gegeten en door de inboorlingen voor zeer aangenaam gehouden worden, hebbende eenen onaangenaamen geur, die voor vele Europeërs onverdragelijk is.

ديسان *dī-sāna* daar, ginder.

ديسبرغ *dī-sabrang* aan den overkant, aan den overwal,

دست *dusta*, HIND. valsch, ontrouw, onwaar, *Ber-dusta* onwaarheden zeggen, liegen. *Pen-dusta* valsch mensch, leugenaar.

دستار *destar* en *dastar*, PERZ. hoofddoek, tulband die op eene bijzondere manier om het hoofd gewonden wordt. Tot een teeken van hardaer word de *dastar* wel eens afgelegd; als: *Maka Isma Mantrie pōn menaugal-kan dastar-nja ferta hadjoe-nja maka tjoetjor-lah ājer matā-nja* Isma Jatiem leide zijne tulband en oppergewaad af en zijne tranen stroomden. ISMA. JAT. blz. 119. reg. 2. v. b.

ديسيت *dī-sieto* daar. (in de nabijheid).

دعا *dāa*, AR. gebed, aanroeping; zegen. *Maka segala mantrie dan hucloebālang ietoe-pōn dātang-lah ka-pada Isma Mantrie dan menjumpej-kan dāa segala anakh radja-rādja ietoe* al de rijksbestuurders en legerhoofden kwamen bij Isma Jatiem en bragten de zegenwenschen van al die Vorstenzoonen over. ISM. JAT. blz. 145. reg. 6. v. b. *Maka sekaliñ marioka ietoe me-mintā-kan dāa ka-hādlirat Allah tāūla hārang ber-tambah-tambah kirā-nja kabesfir-an dan kamoeliefā-an bagi Sulthān Ibrāhiem di dālam doeniejā dan di dālam achirat* zij alle baden God den Allerhoogsten om de grootheid en heerlijkheid van den Sulthān Ibrāhiem in deze en in de volgende wereld te willen uitbreiden. SULTH. ISR. blz. 3. *Maka hamba minta dāa ka-pada Allah azz wa djal maka di perkenan-kan Allah azz wa djal dāa hamba ik bad God, den glorie-rierijken en mijn gebed werd door hem verhoord.* H. v. M.

دعوا *dāwā*, AR. pleidooi, regtsgeding; aanspraak. Pleiten, aanspraak maken. *Pada tārtech 1238, padu tāhon alief, pada ampai hēkor hārie boelan Rabia' lāwal, hārie itazein, kotieka djam poekol sublas, mafa ietoe-lah padoeka pangejran Nata Agāma meng-hjoeckom-kan dāwā Sie Liedjah ātas Sie Kiemat; maka adā-lah āifūl-nja dāwā Sie Liedjah ietoe meng-ākoē ber-tieip-kan petie sātōe dengan iesie-nja. Maka djawāb Sie Kiemat, āda; tetāpi soedah ākoē poelang-kan ka-pada Sie Liedjah: maka kōta Sie Liedjah boekan-nja petie-koē jang angkan poelang-kan ietoe; pada hāal-nja ietoe tiejāda ada Sjāhid-nja ātas Sie Liedjah, maka hhoekom-nja ber-sompah Sie Kiemat; maka ber-sompah-lah Sie Kiemat dengan idzin Sie Liedjah, maka adā-lah sjaksie-nja kotieka ietoe chatieb Abdullāh*

dan chatieb Mohhammad in het jaar 1238, hebbende A tot zondags letter, op den vier en twintigsten der maand Rabia 'lâwal, op maandag ten elf ure, heeft de Pangeran Nata Agama uitspraak gedaan in de rechtszaak van Liedjah tegen Kiemat: de oorzaak van het pleidooi was, dat Sie Liedjah verzekerde eene kist met goederen (aan Kiemat) in bewaring te hebben gegeven; waarop Kiemat antwoordde: dat is zoo; maar ik heb dezelve aan Liedjah terug gegeven; Liedjah hervatte: het was mijne kist niet, welke gij mij hebt terug gegeven; daar er in die zaak geene getuigen voor Liedjah waren; zoo luidde de uitspraak dat Kiemat zoude zweren en Kiemat zwoer met toestemming van Liedjah, waarbij als getuigen waren de leeraren Abdullah en Mohhammad. MAL. BR. *Men-dawâ* pleiten, aanspraak maken.

دش *dang* juffer, dienares, dienstmaagd.

دش *dengar* hooren, vernemen, opmerken; luisteren. *Baginda pân sedung di hâdap orang, men-dengar-kan gampar seperti pârang; Ber-tietah baginda râdja jang gârang, gampar ieni apa-kah kêrang* de vorst omringd door zijne hovelingen, een geraas als dat van eenen veldslag hoorende, riep in drift uit; welk geraas is dit. S. B. S. *Se-telah di dengar ietoe* dit gehoord zijnde. SULT. IBR. blz. 5. *Ka-dengâr-an* hetgeen gehoord wordt, hoorbaar, *Peneng-ar* en *pen-dengar* gehoor. *Orang penengâr-an* toehoorder.

دش *dengung* en *dangung* eentoonig en gouzend geluid; gonzen, dommelen.

دش *dangkur* snorken, ronken.

دش *dangkal* ondiep. *Ajer dangkal* ondiep water.

دش *dengkie* nijd, wangunst, afgunst; benijden, misgunnen. *Ka-dengkie-an* nijd; hetgeen te benijden is, benijdenswaardig.

دش *dengan* met, benevens, en. *Pegang dengan tangan* met de hand vasthouden. *Dengan kapal* met het schip. *Ber-tetoes dengan s'orang melâjiekat* eenen engel ontmoeten. H. v. M. *Alaka li tangkap-nja dâpat dengan hiedop-nja* hij werd door hem nog levendig gevat. S. S.

دش *dastar*, AR. en PERZ. een register, control, lijst, inventaris. *Men-dastar-kan* boeken, aantekenen, in een register inschrijven.

دش *depa* en *dâpa* vadem, zoo ver men-zijne armen kan uitstrekken.

Maka ber-doega kieta inam blas depa djer dalam-nja idloe ber-laloeh-luh kieta di moewdra Soengfang wij loodden zestien vadem water en ankerden in de monding der rivier de Soengfang.

دېپاتي *depatic*, JAV. hoofd van een dorp of distrikt.

دېکسانا *dikhsana*, HIND. het zuiden.

دوڪا *doeka*, HIND. onaangename gemoedsaandoening, droefheid. Droevig, naargeestig, trurig. Dit woord wordt veelal voor *ijita* genlaetst. *Doeka-ijita* bedruktheid, droefheid. *Nistjaja doeka-ijita segala ieste astana* voorzeker zou de gansche hofhouding bedroefd zijn. ISM. JAT. blz. 133. reg. 2. v. 6. *Maka segala wazier dan hoeloeblang pèn mäsing mäsing koubalie-lah ka-roemah-nja dengan doeka-ijita-nja* alle vizieren en krijgsbevelhebbers keerden bedroefd naar hunne woningen. SULT. IBR. blz. 5. *Ka-doeka-an* bedroeftheid.

دېکتي *dekati nabij*, dichtbij. *Maka baginda pèn segra monjarong-ken pedang nja ietoe seraja ber-tietah: hej Isma Jatiem marie-lah an'kau segra pada akoe, maka Isma Jatiem p'n segra dekat ka-pada baginda* de vorst stak zijn zwaard in de schede, en zeide: nader mij spoedig Isma Jatiem: daarop vervoegde Isma Jatiem zich schielijk dicht bij den vorst. ISM. JAT. blz. 30. reg. 5. v. 6. *Se-telah di lihat-nja akan nabie Heidilir, maka teja di dekat-ie-nja brung jang seta nabi Heidilir* toen hij den profet Heidilir zag, werd hij door de personen, welke bij dien profet waren, genaderd. ISK.

دوڪا-ئيتا *doeka-ijita*, HIND. droefheid, kommer. (zie *doeka*).

دکتي *dakie* of *dkkie* vuiligheid, op het vel, op het hoofd onder de nagels, in het oog, oor of in den neus.

دگنگ *dagang-an* koopwaren. (zie *digang*).

دگنج *daging* en *dagieng* vleesch. *Daging sapi* osvleesch. *Nama daging* geboortenaam.

دول *doeli* stof (zie *doelle*).

دلان *delapan* acht (getal). *Delapan blas* achttien. *Delapan poeloh* tachtig. *Delapan ratus korang satoe* zeventhonderd negen en negentig.

دلوور *di loewar* buiten, uit. *Di loewar kota* buiten de vesting. *Wakiel*

mothalakh atas tiejap-tiejap barang hññl akhoevdl jang di soewar soerat dan bñrang jang ter-madzkoer di dñlam soerat algemeene gevollmagtigde in alle zaken, welke niet in den brief vermeld staan en in de zaken welke er in voorkomen. MAL. BR.

دلی *doelie*, HIND. stof. *Maka leboh doelie pñn ber-bangkir-lah ka-adura, sejang tjoewdtja kdlam kdbut seperti gerhñna mata-hñrie het stof steeg in de lucht, de heldere hemei verdonkerde, gelijk bij eene zonsverduistering. S. S.*

دلی *doelie* majesteit. Monarch, vorst. Troon. *Doelie Sjah Adlam zijne majesteit Sjah Alam, of zijne majesteit de gebieder der wereld. Ka-bñwah doeli aan den voet des troons.*

دلیل *daliel*, AR. bewijs, betoog, proef. *Daliel jang tsahh een echt bewijs, grondbewijs. Men-daliel-kan betoogen, aantoonen, aanwijzen, bewijzen.*

دلیم *daliema* granaatappel. *Di dñlam negrie Kofah ieni tiejdda di per-bleh seperti daliema ietoe deri pada mdnis-nja, dan rasñ-nja dan warnñ-nja in het laudschap. Kofah worden geene granaatappelen gevonden, die dezen in zoethied smaak en kleur evenaren, SULTH. IER. blz. 32.*

دم *demi* bij; toen, zoodra. *Demi di lichat bleh nachñda bedoewanda radja dátang ietoe toen het sloopshoofd zag dat er een lijfwachter des konings aankwam. ISM. JAT. blz. 11. reg. 6. v. b. Demi Allah toelus dan ichlñts rñsa hñti hamba ka-pada toewan hamba bij God! het gevoel van mijn hart is opregt en vriendschappelijk, jegens mijnen heer. ISM. JAT. blz. 12. reg. 5. v. o.*

دومب *dumba* of *domba*, PERZ. een schaap. *Anakh domba* een lam.

دمدم *damdani* boosheid, kwaadwilligheid; wrok, verborgen haat. *Monñroh damdam wrokken, wrok voeden. Hambñ-koe Iskander ter-lñloe sangat-lah damdam-nja akan per-boewñt-an chiejñnat ietoe mijn dienaar Alexander voedt eenen hevigen wrok over die trouwelooze handelwijs. ISK.*

دمخ *demaug*, JAV. distriktshoofd.

دمق *demap* gulzigheid, vraatachtigheid. *Men-demap* tot gulzigheid geneigd zijn. *Pen-demap* een vraat; gulzigaard, zwelger.

دمقت *dompat* tegengesteld, tegenover, tegen.

دمقندر *dampar* stranden, ergens op vervallen, verwaaijen. Schipbreuk

lijden: op eenen zandbank of plaat loopen. *Sedang marieka ietoe djatoh-lah ter-dampur ka pada soewatoe bezing, di mana ombakk lawut meng-dlon pada doewa fihak-nja, maka di dompakh-kan-nja kapal ietoe toen zij op eenen bank vervielen, aan wiens beide zijden de golven rolden, zette den zij het schip daarop* B. V.

دمقغ *damping* nabij, dig-bij, voor de hand. Naauwe bloedverwantchap. *Brie-kan lah pada-koe te-tand-an pōhon angor-moe sopaja ieja djadi bugi-koe akan kebon sajor, kārana ieja ietoe-lah ber-damping dekat pada ustand-koe geef mij uwen wijngaard, opdat hij mij tot eenen kruidhof zij, dewijl hij nabij mijn paleis is. Men-damping kan naderen, nader bijbrengen* B. V.

دمقق *dompakh* of *donpat* tegenover, tegengefeld. Tegenrennen; tegen elkander staan. *Dompakh-kan* tegenstooten. *Dompakh-kan kapal* een schip vastzetten, ergens op doen loopen.

دمكين *demikiën* dusdanig, aldus, op deze wijze, op deze manier, in dezer voege, zoodanig. *Demikiën-lah ka-lakoe-an doenieja ieni dusdanig is de staat dezer wereld* SULTH. IBR. blz. 2. *Demikiën tie-tah radja jang mahd moelicja dusdanig is het bevel van den zeer edelen koning. Maka bārang sejāpa ber-boewat atas demikiën-demikiën, maka ter-hhoekom-kan atas-nja dengan demikiën-demikiën hhoekom-an-een ieder die n diervoegé handelt, zal in diervoegé geoordeeld worden* SULTH. IBR. blz. 78.

دمم *demam* of *dummam* koorts. *Ber-dem im de* koorts hebben, koortsig zijn. *Demam panas* de heete koorts. *Demam diengin* de koude koorts. *Djangan-lah toewan goelar, kārana hamba ber-demam, tiejāda boleh hamba sampej di roemah toewan me-lijin-kan socroh-an hamba men-dapat-kan toewan hamba, akan ganti per-temoe-an hamba ka-pada toewan mijn heer gelieve het niet euvel op te vatten, dat ik de koorst hebbende, niet ten zijne huize kan komen, echter komt mijn afgezant wijnen heer op zoeken om mij bij denzelven te vervangen* MAL. BR.

دموك *di moeka* voor, in het front, voor het aanschijn. (zie *moeka*).

دند *denda*, HIND. boete. *Kena denda* in boete vervallen. *Di denda-ie* beboet worden. *Men-dend-ie* beboeten, in eenige boete beslaan.

دندغ *dendang* en *diendang* vrolijk zingen.

دندغ *dintang* roofvogel, kickenief.

دڠڠ dinding en dindieng gedroogd buffelvleesch. Zijde, wal, kant, muur, beschor, wand. *Kōta di dinding pejrak* eene vesting met zilvere muren. S. S. *Maka segala anakh ddra-dāra dan dājang d.ijang ietoe-pōn sekaliēn menghintef di bālikh dinding* alle maagden, en dienaressen gluurden achter het hek. ISM. JAT. blz. 63 reg. 8. v. b.

دندام dendam lust, bégeerte, verlangen, zucht. *Poetrie dendam, Rādja birāhie* de prinses verlangde, de Vorst beminde. *Rindoc dendam* kwijnen, begeerig zijn. *Maka poetrie Djōhor Maniekam jāngat rindoc dendam akan ajah bonda-nja* de prinses Djohor Manikam was zeer verlangende naar hare ouders. Dj. M.

دندن dandan en dandān versierfelen.

دندڠ dindie luit, speeltuig.

دندڠڠ dindieng wal, muur. (zie dinding).

دڠهاري din'arie het aanbrecken van den dag.

دڠڠ dinie dageraad.

دڠڠا doeniejā, AR. de wereld. *Doeniejā ieni ber-ganti-ganti djoē adā-nja* in deze wereld is alles veranderlijk. SULT. IBR. blz. 18. *Pe-kardjā-an doeniejā* wereldsche zaken. ISM. JAT. blz. 4 reg. 3. v. b. *Doeniejāwie* wereldsch.

دو doewa twee. *Ka-doewa* de tweede. *Sa-per-doewa* een tweede, de helft. *Doewa per-ampat* twee vierden. *Doewa-blas* twaalf. *Doewa poeloh* twintig. *Doewa ratus* twee honderd. *Doewa rieboe* twee duizend. *Doewa lakhja* twintig duizend. *Ber-doewa* en *ka-doewa* beide.

دوات dawāt, AR. inkt. *Tampat dawāt* inktkoker.

دوار dawār, AR. een windas.

دوت doeta een staatsofficier.

دودڠ doedokh zitten, nederzitten; zetelen, wonen. *Men-doedokh-kan* doen zitten, plaats doen nemen. *Doedokh-lah roewan* zet u neder mijn heer. *Se-telah sampaj ka-dālam astanā-nja, maka di doedokh-kax-nja* bleh *Wuzier II Alam akan Mohhammad Zāhhir ietoe atas tachtā jang ka-mās-an ber-rāsah-kan dengan rana maloe mānikam* in het binnenhof gekomen zijnde, deed,

Wazier Alam hem op den vergulden troon, welke met robijnen en andere kostbare steenen omzet was, plaats nemen. *SULT. IBR.* blz. 83. *Pe-doedok* ingezetenen, ingezetenen, inwoner. *Ka-doeddok-an* zetel, zitplaats; post, ambt.

دودل *dódl* suikergebak, zoeternijen. *Manggá dódol* de zoete mangga; (eene vrucht welke eenen aangename smaak heeft).

دورغ *dórong* intuiven, inrennen, inloopen.

دوري *doerie* doorn, stekel, distel, prikker, spoor, punt.

دوریا *doeriejá* gestrept neteldoek.

دوس *dósa* zonde, misdaad, belediging, zware fout. *Iejá toewán-koe ampón kirá-nja dósa adinda.* ó mijn meester vergeef uwe geliefde toch hare gebreken. *SULT. IBR.* blz. 40. *Ber-boewat dósa* zondigen.

دوسانق *doesának* bloedverwantscap.

دوسن *doeson* en *dóson* dorp. *Orang doeson* dorpeeling.

دوپی *doepa*, *HIND.* reukwerk, geur dienende om te wierooken. *Pe-doepá-an* wieroekvat. *Meng-oekop doepa* bewierooken; doepa branden. De doepa is voornamelijk zamengesteld uit kalambakh, gahroe en benzoin.

دوکی *doeka*, *HIND.* droefheid. (zie *دو doeka*).

دوکان *doekána* dartel, onkuisch, zedeloos; vuil, flordig; onbeschoft.

دوکنج *doekong* dragen (op den rug of onder den arm). *Ada jang men-doekong hartá-nja, áda jang menángis anak-nja tiejáda mau ber-djálán, áda jang men-doekong istrie-nja* sommige droegen hunne goederen, andere hadden kinderen, die schreiden en niet loopen wilden, en weder andere droegen hunne vrouwen. *ISM. JAT.* blz. 76. reg. 12. v. 0.

دوکن *doekon* en *doekoen*, *JAV.* geneesmeester, doktor, vroedvrouw, eene doktores. *Doekon dārah* wondheeler. *Minta oebat pada doekoen* geneesmiddelen aan den geneesheer verzoeken.

دوکی *doekoe* eene kleine vrucht.

دوکی *doekoh* boschaadje. Vrouwenfierfel.

دوکی *doega* dieplond. *Blāe doega dan tālie doega* dieplond en loodlijn.

دولانق *doelāpan* acht. (zie *delāpan*).

دوئغ *doelang* blad, schenkbord, bak waartn spijzen geplaatst worden.

دولتة *daulat*, AR. welvaart, geluk, voorspoed, uitmuntend; het is wel, voorspoedig, gelukkig. *Segala rādja-rādja jang di bāwah daulat Sjāh dālam* alle koningen die onder den gezegenden wereld gebieder staan. *Daulat toew in-koe* het is voortreffelijk myn meester.

دو جونغ *doejong* een groot zeedier, gewoonlyk de zeekeo genaamd. *Humba pōn ter-kedjut-lah me-liciat doejong jang amat besaf doedokh di pantj* ik verschrikte op het zien van eene zeer groote zeekeo, welke op het strand zat.

د هاگي *dhāga* dorst, dorstig. *Ber-dhāga* dorst hebben, aamechtig zijn. *Maka haginda pōn sāngat lapar dan dhāga* de Vorst had grooten honger en dorst. *SULT. IBR. blz. 7.*

د هاداپ *di hadāp-an* in tegenwoordigheid van, voor. (zie هادق *hadāq*).

دهست *dahsat*, AR. verbazing, schrik; vebaasd, ontsteld. *Kena dahsat* ontstellen, verbazen.

دهولو *dhaulō*, *dahoeloe* en *dhōlo* over den waren uitspraak van dit woord zijn de Maleijers het zeer oneens, de ervarenen willen dat *da-hoeloe* het best klinkt; het beteekent; eerder, iets dat voorafgaat; oud; eerst, vooraf, in de eerste plaats. *Perkara teni-lah jang dhaulō suedah di poctus-kan*. Dit is het artikel dat reeds vroeger is afgehandeld. *Orang dahoeloe kāla* de ouden, de volken van vroegere eeuwen, of tijden. *Dahoeloe handakh kieta mākan, komedi'n ber-lājar* eerst zullen wij eten en dan onder zeil gaan. *Men-dahoeloe-ie* vooruit-snellē, vooruitgaan, voorbijhalen. *Ber-da-hoeloe-an* de voorite zijn, de voorhoede hebben, aan het hoofd zijn, uitmuntē.

دهيين *dhiena* gemeen, laag. (zie dieua).

دي *dieja* hij, hem, zij, haar.

دي اتاس *di-atas* op, boven. (zie اتاس *di-atas*).

ديده *diedeh* zieden, koken; schuimen, gesten, schuim. *Ajer ber-diedeh* kokend water. *Men-diedeh* koken, b. w. *Tsifat āpi men-diedchkan ājer* de kracht van het vuur doet het water koken.

ديري *dieri* en *dierie* staan, overeind staan, opgericht zijn. *Berdieri di loewar pintoe* buiten de deur staan. *Men-dirie-kan* oprigten, ophij-schen; daarstellen. *Men-diri-kan tiejang bandejra* een vlaggetok oprigten. *Per-dierie-an* stand.

ديريس *dieris* besprenkelen, besproeijen. *Men-dieris-kan boengabocngà-an dan tânâm-tanâm-an* bloemen en planten besproeijen.

ديري *dierie* zelf, persoonlijk. *Gij, u. Hambu ba-per-tàroh-kan dierie hamba dan sexual: kalowarga hamba sekilièn ka-pada toewan hamba* ik vertrouw mij zelf en alle mijne bloedverwanten aan u aan. ISM. JAT. blz. 12. reg. 6. v. b. *S'orang dieri* een eenloopend mensch, eenzèlvig persoon, eenzaam mensch, alleen. *Maka toewan poetrie pôn mløe rasà nju seraja ber-fiekir dälam hatie-nja, djikaloe demikièn, bájik akoe mem-boewang-kan dirie-koe pada tampat jang soenji* de prinses zich schamende, dacht: indien de zaak zoo is, ware het goed dat ik mij zelve naar de eenzaamheid verbande. DJ. M. *Maka Sulthân Ibrâhiem pân kalowar deri dälam astanà-nja dengun s'orang dirie-nja* Sulthan Ibrâhiem trad alleen uit zijn paleis. SULTH. IRR. blz. 6. *Tiejâda chabar akan dirie-nja* van zich zelve onbewust. Bewusteloos, in flauwte. *Apa dierie kâta* wat zegt gij.

ديس *dejsa*, HIND. omstreek, grondgebied. Dorp, landstad.

ديغين *diengin* koud. *Demam diengin* de koude koorts. *Ajer diengin* koud water. *Ter-lâtoe diengin sumpej shâja tiejâda bôloh tâhan* het is zoo bijzonder koud, dat het onverdragelijk voor mij is.

ديكير *diekir* en *pen-diekir* staatsofficier. Poetsmaker, grappenmaker. Kunstenaar.

ديكو *diekau* gij, u.

ديجم *diejam* stil; stil zijn; zwijgen; ophouden, uitscheiden, afdaten, stilhouden; vertoeven, wonen, zich ophouden. *Hhatta be-brâpa lamà-nja Mega Niera diejam d' dälam negrie ietoe nadât Mega Niera* eenigen tijd in die landstreek vertoefd had. ISM. JAT. blz. 2. reg. 7. v. o. *Ber-diejam-lah da-hoeloe, sumpej hâhis perikhsa, bahâroe ingkau dâpat bitjâra* wees nu eerst stil (heb geduld) tot het onderzoek is afgelopen, dan kunt gij spreken. *Men-diejam-kan* stillen, tot zwijgen brengen. *Ka-diejam-an* rust, stilte. *Tampat ka-diejam-an* verblijfplaats, woning, herberg.

ديجان *diejan* kaars. *Maka ieka menjocroh meng-âmbil diejan seraja di hoeboh-nja di dälam tungloeng* hij liet eene kaars halen en zette die in eene lantaren. ISK.

ديجن *diegn*, AR. geloof, trouw, godsdienst.

دين *diena* gemeen, gering, laag in manieren. *Orang hiena diena* het gepeupel, gering volk. *Ampón be-riehoe-riehoe ampón toewan ka-puda sája jang amat dláief lági diena* vergiffenis, duizend malen vergiffenis mijn meester! voor mij, die zeer zwak en gering ben. NIAL. BR.

دينه *dienah* proef. Model, schets, plan.

دينار *dienâr* en *dienar*, AR. een stuk geld; een stuk goudgeld; een dukaat. *Tiejâda lági tinggal me-lajin-kan liema ratusan dienâr* er schiet niets over dan vijfhonderd dukaten.

ديو *dejwa*, HIND. godheden uit de Hindostanische fabelleer, wonende in den hemel Hooger wezens *Dejwa dejwa* regters, officieren van justitie *leja mendlokh-kan segala radja radja dan dejwa-dejwa* hij bragt alle koningen en regters ten onder. D. M. L.

ديوات *dejwâta*, HIND. dit woord wordt voor de boventaannde wezens ook gebezigd, en komt wel in de poëzy voor.

ديواس *dejwâsa*, HIND. tijdperk, tijd, tijdstip.

ديوار *diewâr*, PERZ. een wal. *Diewâr hhisâr* de wal van eene vesting.

ديوانگي *dejwangga* tapijtwerk; borduurwerk. *Maka di sangkap-nja tier j kalamboc dejwangga jang ka-mâs-an ietoe* zij schoof de met goud geborduurde gordijnen op zijde. ISM. JAT. blz. 56, reg. 7. v. o.

ديوي *dejwie*, HIND. godin uit de Hindostanische fabelleer.

ذ

ذ *dz* de letter genaamd *dzal*.

ذات *dzât*, AR. zelfstandigheid, aanzijn, bestaan. *Ber-dzât* bestaan; zelfstandigheid bezitten.

ذكار *dzakar*, AR. membrum virile.

ذکر *dzikir*, AR. openbare viering; gedachtenis; den koran opzeggen en de namen en eigenschappen van God herhalen. *Ber-dzikir* prij-

zen, loven, teksten ter eere van God opzeggen. *Maka baginda pñ doedokh dengan dzikir Allah* de vorst zat neder God lovende, SULTH. IBR. blz. 7.

ذليل *dzalil*, AR. gemeen, laag, onedel, verachtlijk.

ذو *dzoe*, AR. heer, meester. Hebbende, bezittende, begaafd met. *Dzoe 'l hheijdt* levende. *Dzoe 'l fakhâr* de naam van het beroemde tweesnijdend zwaard van Ali, dat Mohhammad van den engel Gabriël zeide ontvangen te hebben. *Iskander dzoe 'l kurnein* Alexander met de twee horens. Alexander de groote *Dzoe 'l khâdah* de elfde maand van het Arabische jaar. *Dzoe 'l khidjah* de laatste maand van het Arabische jaar.

ذوق *dzawkh*, AR. vermaak, genot, weelde, wellust.

ذئب *dziib* een wolf: een wilde hond.

ر de letter genaamd *ra*.

راب *râba* hevoelen, tasten, betasten, aanraken, rondtasten. *Djangan ber-râba-râba toebok-kot* betast mijn ligchaam niet.

رأب *râbokh* tonder, zwam, brandhout dat ligt vuur vat. *Tampat râbokh* tonderdoos.

رأبن *râban* door den neus spreken; suffen, dutten, mijmeren.

رأبو *râboe* of *rebboe* de longen.

رأبون *râboen* stikziende.

رأتا *râta* effen, vlak, gelijk, plat. *Segala hoetan dan rimba pñ hâ-bis men-djâdi pândang, segala tanah jang tinggie pñ men-dj. di râta, deri pada ka-banjak-an râijat ber-dj. ilan ietoe* alle wouden en wildernissen werden open velden, en alle hooge landen werden vlak, door de menigte der doortrekkende krijgsl den. S. S. *Sâma râta pangkat-nja* gelijk in rang. *Sâma râta timbang-an-nja* even zwaar. *Orang besar dan brang ketjil sâma râta di hu ap-an hhoekom* groote en kleine lieden zijn gelijk voor het gerigt. *Me-râta-kan* effenen, gelijk maken.

رات *rāta*, HIND. oorlogswagen, krijgskar, voertuig, kar, wagen.

رات پ *rāta rāta* vliegende insecten, zwermen van kleine vliegen.
Ter-lāloe njadar tjedor-nja di sangkā-nja rāta rāta djoega hunne
 slaap was zoo vast, dat zij (de prinses) vliegenzwermen meende
 te hooren. ISM. JAT. blz. 30. reg. 2. v. b.

راتس *rātus* honderd. *Be-brāpa rātus rādja-rādja dan be-brdpa rie-*
boe deri pada mantric eenige honderde vorsten en eenige duizende
 rijksbestuurders. ISM. JAT. blz. 143. reg. 6. v. b. *Sa-rātus* een
 honderd. *Ka-sa-rātus* de honderdste,

راتف *rāup* klagen, beweenen, weenen. *Maka segala iest astana pōn*
me-rāup seperti tūgar al de hofbewoners weenden en maakten
 een geraas als de donder. ISM. JAT. blz. 138 reg. 1. v. o.

راتو *rātoe* een titel of rang zoo voor mannen als vrouwen; opperhoofd,
 prins, een die met het bestuur belast is.

راج *rādja* een koning; onafhankelijk vorst. *Rādja-rādja* onderhoorige
 vorsten, prinsen, vazallen. *Rādja perampocwan* eene koningin.
Ka-rādja-an koninkrijk, koninklijk bewind, beituur. Vorstelijk.
Me-rādja-kan tot koning verheffen.

راجف *rādjuh* grommen, knorren. Misnoegd zijn, Verknijzen; in
 stilte treuren.

راجن *rādjen* of *rātjan* twijfelachtig, dubbelzinnig.

راجن *rādjan* bloedvloeiing.

راجن *rādjin* uaarstig, vlijtig, ijverig, zorgvuldig, kloek, gestadig, aan-
 houdend, aandachtig, oplettend, onvermoeid, vurig, ernstig,
 heftig. *Maka Ismu Jatiem pōn ber-boewat jawātoe jung indah-indah*
boenje-nja mem-brie hātie segala kanakh-kanakh ietoe rādjin
mem-bātja dieja en Isma Jatiem vervaardigde er een dat zeer
 schoon van inhoud was, strekkende tot aanmoediging voor al de
 kinderen welke er naartig in lazen. ISM. JAT. blz. 3. reg. 11. v. o.
Me-rādjin-kan dierie zich benaartigen, bevljtigen.

راج والي *rādja wālie* adelaar, arend, valk. ISM. JAT. blz. 20, reg.
 12. v. o.

راجف *rājikh* eene val, knip, strik. *Kena rājik* gevangen worden;
 in eene val knip, of strik vervallen,

راجون *rātjoen* en *rātjōn* vergif, venijn, zwadder. *Maka fiekir permel-*

soerej: pada tatkala ini-lah akoe meloelus-kan fitnah akan poetrie Ratna Kendi ieni sopnja pe-bintji baginda akan dieja, waka di boeboeh permeisoerej dilamp nimat icloe rdijon. De Koningin dacht: op dit oogenblik zal ik de laster tegen de prinses Ratna Kendi doen werken, op dat de haat des Konings over haar zij; vervolgens deed zij vergif in de lekkernijen. ISM. JAT. blz. 106. reg. 4. v. 0.

راد *raad* NEDERD. raad, raadsvergadering.

رادق *radakh* of *radokh* een hark. Met eene pick van onder opsteken, *Me-radakh-kan tombakh* de pick vellen.

راس *rasa*, HIND. smaak; gevoel, aandoening, inwendig gevoel, ge-
waarwording. Gevoelen, gewaarworden; begrijpen, smaken, proe-
ven. *Rasa-koe tiejda bagej sedakala* mijne aandoeningen zijn niet
zoo als gewoonlijk. ISM. JAT. blz. 35, reg. 12. v. b. *Alaka ajer-
nja ter-ldloe sedjokh dan nimat ras.i-nja* het water was zeer ver-
koelend en lekker van smaak. SULT. IER. blz. 3. *Sopnja sedap rasa
hdi hamba* op dat het gevoel mijns harten aangenaam moge zijn.
SULT. IER. blz. 19. *Toewan boleh rasa fendierie* mijn heer kan het
zelf gevoelen, overwegen of, nagaan. *Per-ras.i-an* zintuiglijk gevoel.
Peng-ras.i-an bedenking, aanmerking, overweging, gevoelen,

راس *rasa* kwikzilver.

راقت *rapat* gesloten, naauw vereenigd, dicht bij, wel zamengevoegd,
aangesloten; eenstemmig. Aansluiten, dicht bij een voegen, op-
sluiten, bijeenbrengen, vergaderen verzamelen. *Pagar jung rapat*
eene digte heining of hek. *Maka panglicmu prang icloe-pón me-
rapat-kan-báris-nja serta menjerboe-kan dirie-nja ka-ádlam
bdla-tantard moesoh-nja* de generaal deed de gelderen opsluiten
en op het leger van den vijand storm loopen. *Ka-rapdt-an* digtheid
eentemmigheid; genootschap.

راقة *rapoh* breeikbaar, bros, brokkelig, kruimelig; kruimel, kruim.

راكت *rákit* een vlot van hout of bamboes; op Bornco en Sumatra
vindt men geheele dorpen welke op bamboezen vlotten gebouwd
zijn en eene vreemde vertooning opleveren; elk vlot draagt door-
gaans een huis, en is met rottingen aan palen vastgebonden; zoo-
danige woningen kan men met zeer weinig moeite verplaatsen.

راكي *rága* mandenwerk, mand, korf, ben. *Bocwah rága* een bal van

biezen teenen, of bladeren gevlochten, waarmede men speelt. *Siepakh rāga* eenen zoodanigen bal met de voet omhoog schoppen.

رایس *rāgas* het haar afskappen, afsnijden; (ten teeken van ongenade of eerloosheid).

رایغ *rāgang* rukken, trekken, scheuren.

رایم *rāgam*, HIND. wijs; zangwijs, aria, melodij, torn; verzameling van kleuren. *Sa-rātus doewa blas bagej r.igam boenjie-nja* honderd en twaalf verschillende melodijen spelende. ISM. JAT. blz. 21. reg. 10. v. b. *Tāman pūspa rāgam* lusthof met allerlei bloemen. *Kdjin pūspa rāgam* gebloemd kleed.

رایکو *rāgoe* verward, verbijsterd; in de war.

رایکی *rāgie* gest, zuurdeeg.

رایغ *rālang* eene landmaat, houdende eenen halven morgen.

رایم *rāma*, HIND. een voornaam perfoon uit de Hindostanische fabelleer, de overwinnaar van Cylon, en held van een gedicht dat om zijne daden *ramājan* genaamd is.

پرایم *rāma-rāma* botervlieg.

رایم *rāmi* vlas. *Kdjin rāmi* linnen.

رایس *rāmas* en *remās* kneden, met de hand douwen. *Tepong dā rāmas-nja* hij kneedde het meel.

رایس *rāmis* eene soort van schelpvisch.

رایمو *ramoe* hout kappen in het bosch, er de takken en ruigte van afhouden en het weghalen om er van te timmeren of te branden.

رایمو *rāmech* of *rāmih*, HIND. aangenaam, vermakelijk, hoffelijk, wellevend, minzaam. *Iejā-lah rāmech pada segala dāgang* hij was minzaam jegens alle vreemdelingen (of kooplieden).

رایمی *rāmie* en *rāmej* volkrijk, bevolkt, bloeiend, overvloedig, menigvuldig. *Rāmie-rāmis* lustig, wakker. *Mo-ramie-kan per-ni jagā-an* den koophandel aanwakkeren, aanmoedigen. *Maka segala dājang-dājang pōn ber-soerakh ter-lātoe rāmej* alle hofjuiffers juichten zeer lustig. ISM. JAT. blz. 45. reg. 11. v. b.

رایمو *rānoem* beurs, al te rijp. (zie *ranoem*).

راو *rdū* of *rawa* de draak, (hemelsteeken). (zie *rdh*).

راو غ *rāwang* een poel, stilstaand water, een meer.

راو غ *rāwong* huilen.

راون *rāwan* en *roewan* vermaak, geneugte, lust; sterke gemoedsaan-
doening, gevoeligheid voor vermaak en smart. *Sāngat-lah me-
nāngis* poëtie *bangsāwan*, *hātī-nja belas ber-tjampor rāwan* de
edele prinses weende bitterlijk, haar hart gevoelde eene mengeling
van ongerustheid en tedere zorg. S. B. S. *Anakhda di sambot rādja
bangsawan*, *di angkat di risba atas pangkue-an*, *di tiedor-kan
anakhda scita me-rāwan*, *hoewah hātī tiedor-lah toewan* het
Vorstelijk kind werd door den edelen Koning aangenomen, opgeligt
en op zijnen schoot gezet, het werd door hem in slaap gebracht en
hij suste het (zeggende) slaap vrucht van mijn hart, slaap mijn kind.

راوة *rāwah* een moeras, modderachtig land, grasland.

راة *rdh* of *rdhu*, HIND. het hemelsteeken de draak.

راهن *rāhat* spinnewiel.

راهنغ *rāhang* kaak, kinnebak.

راي *rdja*, AR. feestelijk. *Hārie rāja* feestdag. *Mē-moelicjā-kan
hārie rāja* den feestdag vieren. *Djālan rāia* groote weg, heeren
weg. *Ganderang rāja* feesttrom *Maka baginda pōn menjoeroh Ismā
Mantric memāloe ganderang rāja besār* de Vorst beval Isma Jatiem
den grooten feesttrom te slaan. ISM. JAT. blz. 127. reg. 7. v. 5.

رايف *rdjap* witte mieren, zijnde van eenen verwoestenden aard.

راب *rabi*, AR. de Heere.

راب *rubab* en *harbab*, PERZ. viool; vedel.

رباعي *rubā-īe*, AR. een vers van vier regels.

ربان *rabānu* tamboerijn, eene kleine trom.

ربن *rebot* afrukken, aftrekken, ontnemen, ontutfelen, rooven,
plunderen. *Rebōt-an* roof, plundering.

ربس *rebos* kookten in zuiver water, zonder vermenging van groenten,
specerijen, of kruiden.

ربوع *rebong* nieuwe looten uit den tronk van afgehouden boomen.

Nieuwe looten van bamboes.

رعبه *rebah* nedervallen, instorten, tuimelen. *Hamba pón rebah laloe pangsañ tiejâda chabar akan dierie hamba ik viel neder en bezwijnde onbewust van mij zelven. H. v. H.*

رعبه *rabie*, AR. de Heere.

ربيع *rabiah*, AR. de lente. *Rabie al awal en rabie al akhir* de derde en vierde maand der Arabieren.

رعبية *rabiejat*, AR. woeker.

رتق *retakh* gekraakt, gebarsten; barst. *Retakh-kan* kraken, bārsten.

رتن *ratna* juweel. *Scmâjam di atas singgahsana jung ka-mas-an ber-tatah-kan ratna moeto mánakam* in staatie op den vergulden troon zitten, welke met juweelen, robijnen en andere kostbare steenen ingelegd is. ISM. JAT. blz. 7. reg. 9. v. b.

رتونغ *rettong* wanorde, onlusten, opschudding. *Takkala rettong negrie Palembang, kieta ter-aniejaju* tijdens de onlusten van Palembang ben ik onderdrukt geworden. MAL. BR.

رجب *radjab* de zevende Mohhamadsanliche maand.

رجغ *redjang* naam van een distrikt aan de westzijde van Sumatra, waar eene bijzondere taal gesproken wordt.

رجيم *redjiem*, AR. gesteenigd, vervloekt, verfoeilijk.

رچون *ratjoen* vergif, venijn. (zie *ratjoen*).

رحيم *rahhim* en *rahhiem*, AR. baarmoeder. Medelijden, ontferming. Mededoogend, medelijdend.

رحمان *rahhmân* en *rahhman* medelijdend, ontfermend.

ردق *radap* een kleine trom.

ردق *radop* nevelachtig, donkerachtig.

رزقيه *rezekhie*, AR. levensmiddelen, brood, de kost, onderhoud, bestaan. *Hhatta be-prapa lamâ-nja Isma Jatiem doedokh meng-arang hikhajat maka deri hikhajat icloe-lah rezekhie-nja* gedurende eenen geruimen tijd hield Isma Jatiem zich bezig met het opstellen van geschiedenissen, waardoor hij zijn bestaan vond. ISM. JAT. blz. 3. reg. 2. v. o. *Allch subhânah wa tâalu ada*

mem-brie rezekhie pada hambd-nja God, die het meest te prijzen is, schenkt levensonderhoud aan zijnen dienaren. SULT. IBR. blz. 60.

رسالة *risdlet*, AR. zending; brief, boekje.

رستونج *rastong* een puist. *Rastong djidhat* een zweer, de kanker. *Rastong kotji* lues Venerea.

رسق *rasokh* balken, hanebalken waar de latten aan vastgehecht worden, die het dak dragen.

رسول *rasoel*, AR. een apostel, een zending van God.

رضا *ridlâ* of *rizd*, AR. wil, welbehagen, toestemming; vermaak, hegeerte, neiging, lust. *Se-telah baginda menengar sumbah segala mantrie dan hoelochâlang ietoe s'braug pôn tiejâda meridlâ-kau nâjik hhadji ietoe, makâ baginda pôn ber-diejam dirie-njâ menâhan amârah-nja* toen de Vorst het antwoord hoorde van al de rijksbestuurders en legerhoofden, en er niemand genegen was, om ter bedevaart te gaan, hield hij zich stil en bedwong zijne gramschap. Dj. M. *Ku-ridlâ-an* wil, welbehagen.

ردوان *redloewâni* wat tot het paradijs behoort.

رعية *râijat*, AR. het volk, de onderdanen; het gepetpel; soldaten van een leger. *Segala râijat jang di dâlam negrie* al de inwoners, of onderdanen van het land *Râdja-râdja dan mantrie, hoelochâlang dan râijat sekaliën* vorsten, rijksbestuurders, legerhoofden en krijgslieden.

رغس *rangas* vernis.

رنگ *rangka* het voorste gedeelte van den kruin van het hoofd; haar van het voorhoofd; hanekam.

رنگت *ringkit* en *ringgit* spaansche mat. *Orang sie Kiema ber-hoelang ka-pada toewan Niefâ doewa pocloh ampat ringgit ber-hoelang soetrâ ampat katie, di dâlam sâtoe katie anam ringgit, sakarang zewan Niefâ tiejâda mau ropiejah sâ-blas liema ringgit; handakh tiega ropiejah sâtoe ringgit* de persoon Kiema is aan den heer Niefa vier en twintig spaansche matten schuldig voor vier *katjies* zijde tegen zes spaansche matten het katje; doch de heer Niefa wil nu geen elf ropijen voor vijf spaansche matten ontvangen, begeerende drie ropijen voor eene spaansche mat. ML. BR.

رنگت *ringkit* kanteelingen, borstweering, uitstek op eenen wal.

رنگس *rangkas* spruit, takje, de toppen der takken.

- رڭكس *ringkis* eene vischfoort hebbende veel kuit.
 رڭكڭ *rangkung* nederhurken.
 رڭكڭ *rangking* een sluitmand.
 رڭكڭ *ringga* een stal, eene afscheiding in eene stal. Manden welke op den rug der kameelen gehangen worden.
 رڭكڭ *rungga* hol, holligheid, holte, opening in het ligchaam, gaping van eene wonde.
 رڭكڭ *rungga* kreupelbosch, dorenbosch, ongebaande weg.
 رڭكڭ *rangga* vermoeid van den arbeid of van het overwerken. *Me-rangga d-kan* overwerken, te veel afmatten.
 رڭكڭ *ringgang* lek, ondig.
 رڭكڭ *rangoet* pijnen, krampen, snijding, kolijk.
 رڭكڭ *ropiejah*, HIND. een ropij. (zie *roepiejah*).
 رڭكڭ *raksjisa*, HIND. een duivel, monster, spook, reus, een wezen met afgrijselijke gedaanten.
 رڭكڭ *rak* echo.
 رڭكڭ *rakd*, AR. neiging van het hoofd, of buiging van het ligchaam (in het gebed).
 رڭكڭ *regang* spreiden, uittrekken, rekken. Een kruis, een raam om iets te rekken; pijnbank.
 رڭكڭ *ragia* gest. (zie *ragie*).
 رڭكڭ *rimba* wouden, boschen, wildernissen *Baka Sulthan Ibrahiem pán ber-djálau-lah ka-loewar wáfokh hoetan, terbit hoetan me-láloe-ic pádang dan rimba* Sulthan Ibrahiem begaf zich op weg, ging bosch uit bosch in en trok velden en wildernissen door. SULT. IBR. blz. 6.
 رڭكڭ *rambaja* een roefschuit, een overdekte bark voor plechtige gelegenheden (bekend onder den naam van *Orumbai*).
 رڭكڭ *rambat* voorportaal, galerij.
 رڭكڭ *rembat* of *remba*; eene soort van bijl.
 رڭكڭ *rambot* hoofdhaar. (zie *ramboet*).
 رڭكڭ *rambang* middag, volle middag, hoog dag. Open, ruim, vol.

Apa-biela h'arie soedah rambang maka adtang-lah kapal doewa boewah per-laboh di lawus rambang toen het reeds middag was kwamen er twee schepen in open zee ankeren,

ر *مبغ* rambang-rambung op eene avontuurlijke wijze, bij geval, rockeloos,

ر *مبق* rombakh nederwerpen, omverwerpen, sloopen, afbreken, slechten. *Me-rombah raemah jang toewah ferta ka-roebah-an* een oud en vervallen huis (of dat op het vallen staat); afbreken. *Ka-rombak-an* afbraak, puin, puinhoop.

ر *مبن* ramban of ramboen hagel, bevrozen regen,

ر *مبو* ramboe franje,

ر *مبوة* ramboet en rambot hoofdhaar, de manen en staart van een paard. (zie *raema* en *boeloe*). (Het afkappen van het haar wordt voor eene groote schande gerekend). *Alaka toewan Moehabat Leila p'ou datang ka-padu baginda ber-sumbah-kan rambot ietoe, maka tietah baginda: lihat-lah rambot orang dnrjdjau, maka laioe di soeroh boewang-kan oleh baginda rambot ietoe; se-iclah soedah di boewang-kan, maka tietah baginda: bah'troe-lah poewas rasa h'atie-kae oleh m'iti se Niela Gindie Moehabat Liela bragt het haar aan den Vorst, dewelke zeide: zie daar het haar van een oneedel mensch, voorts gaf hij bevel om het weg te werpen, zulks geschied zijnde, zeide hij; nu eerst is mijn gemoed bevredigd, door den dood van die verachtelijke Niela Gindie. ISM. JAT. biz. III. reg. 4. 2v. 0. *Kajin ramboet-ie* harige klederen. *Siesir ramboet* haarkam. *Menjiesir ramboet* het haar kammen. *Maka kata toewan poetrie Djohor Manikam b'dik-lah kakinda tiedor d'ifeste hamba supaja hamba menjetesesj-kan rambot kakinda* de prinses Djohor Manickam zeide: welaan mijn broeder slaap aan mijne zijde op dat ik uwe haren ontwarre. Dj. M. *Ramboet ter-oerj losse* of hangende haren, *Rambot hictam* zwart haar.*

ر *مبوتن* ramboet-an eene kleine vrucht, met eenen harigen huid, (waardoor die den naam van ramboet-an harig, waarschijnlijk verkregen heeft); de smaak van deze vrucht wordt in het algemeen voor aangenaam gehouden. *Ramboet-an atjeh* Atjinsche ramboet-an die wel voor sijn doorgaat.

ر *مببي* rumbel versierd met edele gesteenten, parelen, enz. *Ber-rum-*

bei-kan per-miſta ſembielan bagei verſierd met negenderlei edel geiteenten.

رُمبِيْجِيْ rumbieja en *رُمبِيْجِيْ rumbieja* de ware ſagoboom.

رَمَضَانَ ramaddān, AR. de negende maand der Mohhamadanen. In deze maand houden de Maleijers hunne vasten, *poewāsa* genaamt; dezelve duren zoo lang de zon op is en eindigen bij de verſchijning der nieuwe maan.

رَمَمَڠْ remang of *ramang* duister, donker, nevelachtig, betrokken.

رَمْبُوتْ rompot of *rompoet* gras. *Rompot tiega rātus iekat ſa-hārie-hārie* *stioe koeda* drie honderd bosſen gras daags voor ieder paarq (op Batavia wordt één (*iekat*) bos voor vijf bosſen gerekend). *Sa-hlei rompot* een grasſcheutje.

رَمْبَسْ rampas wegnemen, wegrukken, met geweld ontnemen: rooven, plunderen, afzetten. *Rampās-an* roof, plundering.

رَمْبَسْ rampus in de rede vallen, ſtooren, ten onpas ſpreken: ſpreken eer men gevraagd wordt. *Molūt rampus* iemand die ontijdig, voorbarig of ten onpas ſpreekt; iemand die eene zaak door zijne babbelzucht bederft, babbelaar.

رَمْبَڠْ rumpang onvolledig, gebrekkig, geſchonden. *Rumpang giegie* tandeloos, gebrekkige tanden. *Rumpang-kan* ontnemen, ſchenden.

رَمْبَڠْ ramping ſlank, dun ſpichtig, rank, fraai gevormd.

رَمْبَڠْ rampak ſchaduwrijk, takken uitspreiden.

رَمْبَڠْ rampok zecrooven. *Orang per-rampok* een zecroover. *Prāhoe rampok* een kaper, rooversvaartuig.

رَمْبَڠْ rampah kruiden, ſpicerijen.

رَمْبَڠْ rimpah en *rimpak* verdelgen, verwoesten.

رَمْبِيْ rampei of *rumpai* eene plant dragende welriekende bloemen. *Buenga rampei* de bloem (van die plant) welke ſijn gekorven, in het haar gerold of in de vouwen van den hoofddoek gedragt wordt. *Sa-rampei* eene verzameling van verſchillende welriekende bloembladen.

رَمْبَڠْ ramak het zij zoo, laat het zoo zijn, welaan.

رَمْبَڠْ ramok breken, verbrijzelen. Breken door eenen val.

رنتاكا *rantaka* een stuk gefchut, door inlanders gegoten, veelal van geel koper.

رنتنج *ranting* snoefel; takjes, twijgjes, koornaren; snoeijen, scheren.

رنتق *rantakh* rukken, scheuren, ontwringen.

رنتق *rantekh* riet, bies.

رنتق *rintikh* droppelen. Een droppel.

رنتو *rantau* een plein, vlakte aan den zeekant, of aan de monden van rivieren.

رنتو *rontoh* barsten, kraken, schielijk en met geluid nedervallen. *Ka-rontoh* -*au* nedervalling; ruine, puinhoop.

رنتي *rantej* eene keten, ketting. *Me-rantej* ketenen. *Mengocrej-kan rantej* *brang jung di dâlam pandjâra* gevangenen ontketenen.

رندجو *randjau* scherpe bamboezen splinters, die in den grond gestoken, den vijand het voortrukken belemmeren, voctangels.

رندجان *rantjina* afschrift, kopij; overfchrijven, namaken, afbeelden.

رندچنج *rantjong* snijden, vermaken, snoeijen. *Me-rantjong* *pagar* eene haas snoeijen. *Me-rantjong* eene pen vermaken, versnijden. *Per-rantjong kalam* een pennemes.

رندا *rendâ*, PORT. (*renda*) kant, kantwerk (van goud, zilver enz.) *Pe-kâjju ber-rindâ amas* een kleed met gouden kantwerk.

رند *ronda*, PORT. ronde.

رند جاو *randa djâwa* eene soort van gierst ook wel *pâdie djâwa* genoemd.

رندنج *rendang* braden (in eene pan).

رندنج *rindang* schaduwachtig, lommerrijk, digt. Schaduwrijke plaats, prieëel, laan. *Maka di lichat bleh Sulthân Ibrahîem âda sa-pôhou kâjoe di tepie pândang ter-lâloe rindang* vervolgens zag Sulthân Ibrahîem eenen boom aan den kant van het veld, die zeer lommerrijk was. SULT. IBR. blz. 7.

رندنج *rindang* de kiel van een vaartuig.

رندم *rendam* foppen, weeken, doorweeken, week maken. *Apa kbrang pâdie icetoe belom di rendam brang* waarom is die *pâdie* nog niet geweekt.

رندم *rindoe* verlangen, begeeren; angst; droefgeestigheid; leedwezen, sterk verlangen, hevig begeeren, om iets kwijnen, met ongeduld op iets wachten. Het woord *rindoe* wordt veelal in zamenstelling

met *dendam* gebezigd het welk dezelfde beteekenis heeft. *Ifej bapâ -koe angkau tsabar-lah da-hoeloe kârana âkoe sângat rindoe âkan diekau ô* mijn vader! heb nog wat geduld, om dat ik zoo naar u verlangd heb. SULT. IRR. blz. 58.

رندة *rindah* laag; nederig. *Tinah rindah* laag land. *Rindih-an* nederigheid. *Me-rindah-kan dieri* zich verootmoedigen, zich vernederen.

رذغ *rennang* zwemmen. (zie *bernang*).

رشم *ranoem* beurs, te rijp.

روادة *roewadat* gebruikelijke pligtplegingen, niterlijke hoffelijkheid. *Mem-brie roewadat* pligtplegingen betoonen.

رواغ *roewang* eene zaal, open plaats.

روان *roewân* vermaak. (zie *rdwan*).

رواية *riwâjat*, AR. verhaal, geschiedenis, vertelsel. *Ber-kâta-kâta dengan riwâjat*. Verhalender wijs spreken.

روب *roeba-roeba* ankergeld, tol welke vreemde kooplieden betalen om handel in eene zeeftad te kunnen drijven.

روبغ *roebing* houten op zijde van eene praauw om in dezelve meer te kunnen laden, en die voor het omslaan te behouden.

روبه *roeboh* nederstorten, instorten, invallen; omvallen, tuimelen. Ten gronde gaan, ondergaan, verwoest. *Me-roeboh-kan* omverhalen, doen instorten. *Maka roemañ kieta soedah di roeboh ângiri se-mâlam* mijn huis is in den verlopen nacht door den wind ingestort.

روتان *rotan* rotting, bindrotting. *Rôtan tiega gelang drie bosfen* bindrotting.

روتية *rotie*, BENG. brood. *Rôtie poelih* wittebrood.

روج *roedja* eene wonde toebrengen door middel van een instrument door eenen bamboezen vloer te steken.

روح *rohñ*, AR. geest; de ziel. *Rohñ 'l khoedus* de heilige geest, (eigenlijk de zuivere, de reine geest).

روحاني *rohñanie*, AR. geestelijk, heilig, aangenaam, goed. *Harta jang rohñanie* geestelijke goederen.

رودس *roedus* zeker zijdgeweer.

رودق *rodokh* een hark, schraper.

رودي *roedie* enkel, enklaauw.

روس *roewas* gewricht, gelid van riet of bamboes, lid van eenen vinger.

روس *roefa* een hert, een eland.

روفق *roefakh* dit woord heeft eene algemeene en uitgebreide beteekenis, dienende om alles aan te duiden wat wanhavenig of in wanorde is, alzoo: verwoest, vernield, bedorven, verdorven, gebroken, in onbruikbaren staat, wanhavenig, geplunderd, gefaanand lekt, beschadigd enz. ook beteekent *roefakh* en *me-roefakh* beschadigen, bederven enz. *Ka-roefak-an* bederf, verderf, ondergang *Roefakh hâtie* bedrukt, bedroefd, ontroerd, verstoord. *Prahoë jang soddah roefakh* eene oude of beschadigde praauw.

روسف *roefokh* de ribben, zijde, flank. *roefokh prahoë* de zijde van eene praauw.

روغ *roewang* wijlde, ruimte; landpaal, grens.

روغكين *roenggien* of *roenggie-an* eene publieke danseres, eene dansmeid. De meeste dier danseresfen zijn in hunne zeden, manieren, gebaarden, en gezangen tot die laagte van zedeloosheid gedaald, welke walging en verachting hij den beschaafden mensch doet ontstaan, en haar beneden de dieren stelt: de lenigheid haar ledematen, en de daardoor ontstaande wringingen en windingen zijn opmerkelijk.

روپا *roepa*, HIND. vorm, gedaante, het uiterlijk voorkomen. Veelal gebruikt men het woord *roepa* om de kleur te willen aanduiden, die kan alleen gelden, in zoo ver men de kleur voor het uiterlijke wil houden; anders moet men *warna* bezigen dat kleur beteekent. *Bagoes roepâ-nja* fraai gevormd, schoon voor het uiterlijke. *Hiclam roepâ-nja* (zwart van kleur) zwart. *Sa-roepa* gelijk, gelijkende. *Tiejâda s'arang sa-roepa adinda* niemand is mijne geliefde gelijk. *Se-roepa* als of, het schijnt als of, schijnbaar, oogenschijnlijk.

روپية *roepiejah*, PERZ. en HIND. eene ropij.

روق *roekh-rockh* een roofvogel. Gier.

روكم *roekam* eene wilde vrucht.

روغي *roegi* en *roegie* schade, verlies; schade lijden. *Kenà ròegi* een verlies ondergaan, schade lijden. *Me-roegi* benadeelen, schade aanbrengen. *Me-roegie-kan* een verlies of schade doen lijden. *Ka-roegie-an* schadelijk, die schade lijdt. *Gantie-kan roegi* schade vergoeden.

روم *roem* konstantinopel, Griekenland, Rome, het Romeinsche rijk, Romelie, Europa; het geheele Turksche rijk; ook een Romein.

بحر الروم *roem chalkhie* het Romeinsche volk. **باهريل** *roem* de Middellandsche zee. **بلاد روم** *bild roem* de steden, rijken, of het rijk van Griekenland of Europa in het algemeen. *John Richards'n.*

روم *roema*, HIND. huidhaar, borstels.

رومان *roeman* kaf.

رومان *roeman* de perfoon, gedaante, gestalte.

روماه *roemah* eene woning, een huis. *Roemah bamboe* bamboezen huis. *Roemah batoe* steenen huis. *Menegá roemah* een huis bouwen. *Oefir derie roemah* uit het huis jagen. *Di roemah* te huis. *Roemah koeda* een stal. *Poelang ka-roemah* naar huis keeren. *Maka ber-kata Abdul Khadièr ietoe segála hirtà-koe dan roemah dan kampong ieni akoe surah-kan ka-pada-moe sopnja djangan hanjakh hielang, maka di panggil-nja s'orang hhadji firta di soeroh-nja soerat-ic-ikhâr nja ietoe Abdul Kadier zoidè: alle mijne goederen, huizen en kampongs vertrouw ik u aan, opdat er niet veel van verloren ga; voorts riep hij eenen priester en beval denzelven om de echtheid daarvan te beschrijven.*

رونت *roenut* tred, voetspoor. *Roenut peddie* spoor van eenen buffelkar. *Menoerot roenut per-tjoerie* de voetspooren van eenen dief nagaan, volgen.

روء *roewah* roepen, van verre toeroepen. *Sa-roewah-an* de afstand waarop men een ge-oep kan hooren.

روى *roewai-roewei* een roofvogel.

رهسي *rahsieja*, HIND. een geheim; geheimzinnig. *Djikatau Idjin deri pada roewau hamba tiejâda hamba mau mengatâ-kan rahsieja ieni* indien er een ander was dan mijn heer, zoude ik denzelven dit geheim niet vertrouwen. ISM. JAT. blz. 18. reg. 2. v. o.

ريب *riebe* de schoot, op den schoot nemen.

- ريب *rieboe* duizend. *Ber-rieboe rieboe* duizenden.
- ريبت *riebo* en *riebut* onweder, storm. *Angin riebo* een sterke wind, een storm.
- ريس *rieſa* een wen, kwab, gezwel.
- ريسو *rieſoe* gekrenkeld, gefrommeld.
- ريسو *rieſau* een loskop, losbol, ongebonden mensch, een vogelvrij persoon. Iemah die door zijne famielie is weggejaagd.
- ريغ *riejang* een rijp, rups.
- ريغن *riengang* ligt, niet zwaar, niet moeilijk, vermindering van pijn of koorts. *Me-riengang-kan* verligten, verminderen.
- ريل *rejal*, PORT. eene spaansche mat.
- ريمب *riemba* wouden. (zie *rimba*).
- ريمس *riemies* of *rejmis* eene soort van schelpvisch.
- ريمو *riemau* en *hariemau* tijger, (zie *hariemau*).
- ريو *riejoe*, *rieiau* of *riejo* of *rieauw*. *Rio* de naam van eene haven op het eiland Bintang.
- ريواس *riewſa* dagteekening, tijdvak.
- ريجه *riejoeh* uitbundig vermaak, geweldige blijdschap. Luidruchtige kreten van smart. Geweldig, uitbundig.

ز

ز de letter genaamd *za*.

زاره *zadah*, PERS. een kind. *Maka kâta toewan poetrie tiejâda âkoe mengardjâ-kan, pe-kardjâ-an inie boekan pekardjâ-an-koe; maka kâta mantrie: hharâm zâdah ietoe! djika angkau tiejâda mâu âkan dâkoe nistjâ angkau koe boenoh* de prinses zeide: ik zal dit niet doen, dit bedrijf voegt mij niet: onwettig kind, zeide de rijksbestuurder, indien gij mij niet wilt hebben, zal ik u voorzeker vermoorden. D.J. M.

زهد *zahid*, AR. heremiet, kloosterling.

زيب *zabieb* rozijnen. *Maka lâlœ di mdkan-nja segala nmat ietoe zabieb dan anggoer, chorma dan daliema* vervolgens at zij van

al de lekkernijnen, te weten: rozijnen, druiven, dadels en gra-
maatappelen. ISM. JAT blz. 31. reg. 9. v. o.

زره *zirha* of *zierha*, PERZ. een ijzeren harnas. Een rok met fijne
kettingen. *Maka baginda ietoe-pón ber-angkat ka-astána; hhatta
setelah wakhtoe asfar maka memakei poela pe-kájin hoelochálang
deri pada zierha dan bádjoe rantej, katoeping, tarkas jang indah-
indah; Sjahádn ndjikh koeda jang mahá tingkas maka baginda
pón pergie-lah dengan segala anakh rádja-rádja dan mantric dan
hoelochálang sekalién, s'brang sa-ekkor kosda sumbráni dan di
patjoe-nja ka-tengah mejdán ber-májin-májin pel-bágej sindjata
ietoe, maka baginda pón kombáli ka-peng-adáp-an dengan segala
matieka ietoe sekalién dan suntap pel-bágej nimat sopája mem-bris
khowat sentiejása zijne majesteit begaf zich in zijn paléis: toenhet
vier uren was, deed hij een prachtig krijgsgewaad aan, bestaande
in een ijzeren harnas, een rok met ijzeren kettingen, een helm en
een pijlkoker: vervolgens besteeg hij een zeer vlug paard en ging
met de zoonen der vorsten, de rijksgrooten en legerhoofden elk
op een voortreffelijk paard en reed naar het open veld om zich in
allerlei wapenhandel te oefenen; daarna begaf zich zijne majesteit
met hen allen weder naar het voorhof en nuttigde allerlei keurige
spijzen om bij voortduring de krachten te onderhouden. ISM. JAT.
blz. 173. reg. 7. v. b.*

زكاة *zakát* aalmoezen (bij de wet bepaald en onderscheiden van *ise-
dekat* vrijwillige giften) schatting, een opgelegde belasting.

زمان *zamán* tijd, tijdvak, tijdstip. *Maka padu soewatoc ndlam
hoedjan sngat dan tjer pón sábakh padu tempat ietoe, sa-hingga
roemah besur-besur per-boewát-an brang zamán dahoeloe kála ietoe
pón soeboh ka-suengoi sebab tjer sabakh ietoe op eenen zekeren nacht
regende het zeer sterk, en het water overstroomde die plaats, zoo
dat de grootste huizen welke door menschen van vroeger eeuwen
gemaakt waren door de kracht van dat water in de rivier stortten. ISM.*

زمرد *zamroed*, PERS. smaragd. *Maka dólam permáta ietoe áda doewa
ekkor merukh seperti zamroed roepá-nja in dat edel gesteente zijn
twee paauwen, hebbende eenen smaragden kleur. ISM. JAT. blz.
17. reg. 11. v. o.*

زنا *zind*, AR. overspel, ontucht; hoererij. *Maka moelut-nja di toe-
wáng óleh melájjikat dengan tambága jang hantjor deri pada ápie
párika, maka hamba ber-tánja kapada Djibracl hej taulan-koe*

apa desd-nja perampoerwan ietoe; maka kâta Djibraël ijd Moh-hammad ietoe-lah perampoerwan jang ber-doewa-kan soewamie-nja ber-boewat zien& di djalam doeniefa in haren mond werd door eenen engel koper gegoten dat door het helische vuur gesmolten was; ik vroeg aan Gabriel: zeg mijn vriend, welke zijn de zonden die vrouw? en hij antwoordde ô Mohammad die vrouw had twee mannen en bedreef overspel op aarde. H. v. M.

زنگی *zanggi*, PERZ. ethiopiër.

زوائد *zawâdah*, PERZ. leeftogt, voorraad, (provisie.)

زهر *zahra* of *zahar*, AR. schijnfel, glans. *Zahrat* de planeet venus.

زیت *zeit*, AR. een olijf.

زیرة *zierah*, PERZ. een rok met kettingen. (zie *zirha*).

س

س *s* de letter genaamd *sien*.

س *se* dit woord is onafscheidbaar van sommige bijwoorden, als; *se-roepa* waarschijnlijk, als of; *sa-bagej* gelijk, als; *se-sanggoh* waarlijk, inderdaad.

س en ساء *sa* een, eene; (verkorting van *sâtoe*). *Sa-boewah kapal* een schip. *Sa-rieboe* duizend. *S'orang* een mensch. *Tjintjin sa-bantokh* een ring. *Lâjur sa-biedang* een zeil. *Boerong s'ejkor* een vogel. *Sa-hlej d,twon* een blad. *Kartas sa-keping* een blad papier. *Sicrih sa-kapor* een sieriepruimpje. *Sa-bâiang pohon* een boom. *Sa-belah mâta* eenoogig. *Intan sa-bâtoe* een diamant. *Sa-belah pedang* een zwaard. *Sa-poetjokh bedil* een geweer. *Ramboet sa-oerat* een enkel haar. *Lâda sa-boetir* een peperkorrel. *Giram sa-boekoe* een korrel zout. *Oedie sa-krandjang* een mand aardappelen. *Kijfoe sa-tombakh* een vadem hout.

س *si* en *se* een woordje hetwelk voor eigennamen geplaatst wordt. *Si kâjer*. *Si Mariejam*. *Si duo* die, N. N. een zeker iemand, waarvan men den naam niet kent. Op eene verachtelijke wijze sprekende, wordt *si* ook gebezigd. *Si ijelaka ietoe* die ellendige!

- ساب** *saba* dikmaals bezoeken, gemeenzaam met iemand omgaan, den vrijen toegang hebben.
- سابر** *sabar* doodelijk, gevaarvol, hevig, bitterlijk, wanhoopig, hagchelijk.
- سابس** *sabas*, PERZ. (*sjdbas*) bravo! goed zoo! heerlijk! wel nu! welaan!
- سابغ** *sabong* schitteren, flikkeren, uitschieten. *Sábong menjábong* door elkander schitteren, flikkeren: over en weder onophoudelijk vechten: gedurig hooren: zich ondereen mengen. *Bocni j goeroh dan halilintar sábong menjábong* het geluid des donders en der dondersteenen mengde zich ondereen. ISM. JAT. blz. 18. reg. 3. v. b. *Maka tiejâda ka-tiehât an bintang di langit hânja kielat sindjata jang sábong menjábong* de sterren des hemels waren onzichtbaar, men zag slechts het geblikker der wapenen. ISK.
- سابق** *sábokh* gordel, band; zadeliem. Omgorden.
- سابوت** *siboet* kokosnooten bast, (de vezelachtige bast).
- سابوڠ** *saboeng* hanen vechten. Hanegevecht *Ajam saboeng* - an een vechthaan. *Apa-bicla orang soeka ber-mâjin sábong, ietoe-lah tandu prie djâhat* wanneer iemand vermaak in het hanevechten vindt is zulks een blijk van eenen verkeerden inborst.
- سات** *sato* en *satoe* een, eene (zie *sa* en en *soewâtoe*). *Kórang sâtoe doewa râtus* honderd negen-en-negentig. *Tiega poeloh sâtoe* een-en-dertig. *Ber-sâtoe-sâtoe* hoofd voor hoofd, een voor een, ieder op zich zelf. *Sâtoe roemah* een huis. *Sâtoe pón tiedakh* geen, niet een, niets.
- ساتڠ** *satang* of *settang* een stok, een lange dikke stok, dragboom.
- ساج** *sâlja* en *shâdia* slechts, alleen, enkel, maar. *Sâdja hamba handakh: ber-mâjin* ik wil slechts spelen. *Sâbantar sâdja* maar voor een oogenblik.
- ساجي** *sâdjie* bereiden, opdyschen, voordienen. *Sâdjie-an* een geregt, spijs, disch.
- ساحر** *sâhhir*, AR. een waarzegger, wigchelaar, tooveraar.
- ساردق** *sâdop* een snoeimes, fikkel.
- سارت** *sarat* geladen, vol geladen, bedekt, overladen. *Laden, volla-*
den, overladen.

سارڻغ *sarang* een nest. *Sarang boerong* een vogelnest. *Segala unggas pôn belom terbang deri pada sarang-nja* de vogelen waren nog niet uit hunne nesten gevlogen. SULTH. IBR. blz. 6.

سارڻغ *sarang* aanvallen. (zie *serang*).

سارڻغ *sarong* eene schede, koker, bekleedfel (foudraal, etui). *Menjârong-kan pedang* het zwaard in de schede steken. *Sarong bantal* kussensloop. *Kâjin sarong* kleeid, schort, of rok die de Maleijers dragen, zonder banden of knoopen: wordende om het lijf geslagen en van boven omgerold, ten einde dezelve vast blijve. *Sarong tangan* handschoen. *Sarong kaki* kous.

سارڻق *sarakh* eenen echt scheiden; verstooten, verwerpen; wegloopen; speenen.

ساراه *sarah* overleveren, (zie *sarah*).

ساعت *saat*, HIND. en PERZ. een kort tijdbestek, een oogenblik; een uur; tijdstip.

سائڻغ *sanga* snot, droes; schuim van metaal.

سائڻغ *sangat* zeer, bij uitstek, bovenmate, buitengewoon. *Maka baginda pôn sangat morka* de vorst was zeer toornig. *Maka bebrâpa sangat hamba ber-djâlan tiejâda djoega di dapat hamba ictoe* hoe sterk ik ook liep kon ik het toch niet krijgen. *Sjahân baginda ictoe sangat per-tâpa* ook was de vorst zeer ingetogen. SULTH. IBR. blz. 1. *Ter-lâloe amat sangat* bovenmate, zeer sterk.

ساق *sapa* toespreeken, aanspreken, aanroepen, waarschuwen.

سائڻغ *sapat* een zekere visch.

سائڻغ *sapang* sapanhout.

ساقو *sipoe* vegen, wischen, uitvegen, afvegen, afwischen, uitwischen, stoffen, aanstossen, uitstossen. *Penjâpoe* of *sa-sâpoe* een bezem, veger, wisch. *Menjâpoe roemah* het huis aanvegen. *Sâpoe tangan* handdoek, zakdoek, neusdoek.

ساقبي *sâpie* en *sampie* eene koe, een os. *Mienjakh sâpie* koeboter. *Dâging sâpie* koevleesch, osenvleesch. *Pôtong sâpie* een os slachten. *Sâpie betiena* eene koe. *Sâpie djantan* een bul, een stier.

سائڻغ *sakat* een sluitboom. (zie *sakat*).

سائڻغ *sakit* ziek, onpasfelijk. *Makâ Sjarief Ihafan pôn ka-datâng-an sakit* Sjarief Ihafan werd ziek. SULTH. IBR. blz. 11. *Makâ*

bagindu pön ter-laloe sâkit pdjah de vorst werd zeer gevaarlijk ziek. ISM. JAT. blz. 137. reg. 6. v. b. *Sâkit mâta* oogziekte. *Sâkit kapala* hoofdpijn. *Sâkit hâti* leed, grief, verbittering, gebelgdheid. *Menjâkit-kan hâti* het hart kwetsen, iemand in zijn gevoel tasten, verbitteren. *Penjâkit* ziekte, ongesteldheid. *Ka-sakiet-an* leed, schade, lefsel. *Toewan jang menoeloeng segala orang jang di dâlam ka-sâkiet-an dan ka-soekâr-an* mijn heer helpt alle die in leed en nood verkeeren.

ساکي *sâkie* een dienaar, ahangeling, volgeling. Distrikt.

ساکي *sâgo* en *sâgoe* de meelachtige kern van eenen boom van de palmfoort, genaamd *rumbieja*.

ساکي *sâgie* en *sâgi* de zijde van een vierkant, of van een ander regelmatig figuur. *Anam per-sâgie* zeshoekig. *Ampat per-sâgie* vierkant.

سالت *sâlat* of *sellat* een kanaal, zeearm, straat, (zie *selat*).

سالت *sâlut* bepleisteren, overleggen, beplaten, opleggen, ophalen; voeren. *Ter-sâlut dengau pejrakh* met zilver opgelegd. *Penjalot-an* pleistering, dekking; voering, wagenschot. *Sâlut giegie* verglaafsel der tanden.

سالت *sâlang* of *salang alie-alie* de borgt van eenen slinger.

سالت *sâling* huisvesten, herbergen.

سالت *sâlakh* blaffen, aanblaffen. *Kieta tâkot m'isokh sebah andjing sangat menjalakh* wij zijn huiverig om in te komen uit hoofde de hond zoo blaft.

سالت *sâlakh* eene foort, van rotting, dragende eene eerbare vrucht.

سالت *sâlin* overgieten van het eene vat in het andere; vertalen, namaken, overbrengen, overschrijven; van gewaad verwisfelen. *Ajer mandie ietoe pön di sâlin pada tempat per mandie-an ietoe* het badwater werd in de badkuip overgegoten. *Maku di per-sâlin bleh Râdja Iskkander akan toewan poetrie Sjahar Il-barieh dengau sa-langkap-nja pe-kâjin ka-radja-an dan di anoegrâh-ie harta jang tiejâda te-permanâ-ie* de prinses werd door den Koning Alexander (met een volkomen) vorstelijk gewaad gekleed en met onnoemelijke schatten begunstigd. ISK. *Hhickdjat djâ* di *pr-sâlin orang ka-padu bahâsa mal'joe* eene javaansche geschiedenis

overgezet in de maleische taal. *Ihatta brápa lamá-nja Ardjathoen Sjih póu besur-lah ter láloe ámat hájik roepá-nja maka ter-sálin-lah roepa Iskander* na eenigen tijd groeide Ardjathoen Sjah voor-
 syoedig op had een zeer goed voorkomen, en het gelaat van Alexander was in hem te lezen (op hem afgedrukt.)

سأله *sálah* fout, misslag, verkeerdheid, misdaad; verkeerd, mis, ave-
 rechts; gebrek, onvolmaaktheid. *Sálah me-lompat* mispringen. *Sálah mem-boewat* iets verkeerd maken, iets niet goed maken. *Ber-boewat sálah* eene fout begaan, een misdrijf plegen. *Sálah mem-bielan* mistellen. *Mem-bielang sálah* de fouten optellen, misdaden opnoemen. *Ka-saláh-án* misdadig; fout, misdaad. *Menjaláh-ie* eene fout aanwrijven, beschuldigen, belasteren.

سأله *sáleh* ondeelig, ondeelbaar, bijzonder. *Sáleh s'órang* een in-
 dividu, een eenig mensch, een bijzonder perfoon. *Sáma* eveneens, gelijk; te zamen, gezamenlijk. *Sáma tinggie* even hoog. *Sáma djoega* eveneens. *Sáma hájikh* even goed. *Ber-sáma-sáma* te zamen zijn. *Sáma-sáma* te gader, gezamenlijk, met vereenigde krachten. *Tiejáda samá-nja* zonder voorbeeld, zonder wedeiga. *Samá-kan* gelijk maken, versffenen, eveneens behandelen. *Ber-samá-an* ver-
 gelijking. *Menjamá-ie* vergelijken.

سأله *Sámar* en *semar* vermommen, verkleeden, maskeren: bespieden, huichelen. *Penjámar* bespieder, een verkleed perfoon. *Menjámar dirie-nja di dálam lásjar Rádja Iskander* zich in het leger van van den Koning Alexander vermommen. *Ka-samár-an* vermom-
 ming; huichelarij.

سأله *sámakh* leerlooijen, lederbereiden. *Baloelang jang di sámakh ziga biedang* drie bereide huiden.

سأله *sámon* rooven, plunderen. *Penjámón* een roover. *Orang penjámon* een bandijt.

سأله *sána* daar, ginder, gindsch, ginds, ginderheen. *Di sana* daar heen, daar naar toe. *Sána heni* hier en daar, links en rechts, ginds en herwaarts. *Kaloe toewan tiejida máu ka-sána nantie sája máu kanárie* als mijn heer niet naar die plaats wil, zal ik herwaarts komen.

سأله *sánakh* betrekking, bloedverwantschap.

سأله *sánakh* pijn, kramp. *Sánakh prot-nja ter-láloe sángat sebah di mékan-nja boewah mangga jang lagi mantah* zijne buikpijn is hevig, veroorzaakt door het eten van onrijpe mangga.

ساو *sau* sluiten, toedoen.

ساون *sawan* overval, toeval, stuip, kramptrekking.

ساوه *sauh* een anker. *Sauh kijoe* een houten anker. *Sauh besie* een ijzeren anker. *Me-laboh-kau sauh* het anker laten vallen. *Mem-bongkar sauh* het anker liggen. *Maka hamba pón kombalie-lah ku-kupal hamba, hhatta maka angin pón ber tiejöp lah, maka hamba sqeroñ bongkar sauh maka hamba pón ber-ldiar-lah* ik keerde naar mijn schip, de wind blies op, ik beval het anker te ligten en ging onder zeil. ISM. JAT. blz. 18. reg. 10. v. o.

سawah *sawah* rijstveld. *Me-loekoe sawah* een rijstveld beploegen. *Liki sija karlja di sawah* mijn man werkt in de rijstvelden.

سأوت *sahut* en *sawoet* antwoorden, hervatten, hernemen. *Maka kita Mohhammad Thdier, hej órang toewah! negrie manikah icui? maka sahut orang toewah icuoe, icui-lah negrie Firakh namá-nja Mohhammad Tahier* vroeg nu, hei oude man! welk landschap is dit? en de oude antwoordde, dit land heet Firakh. SULT. IER. blz. 64. *Menjahoet* antwoorden. *Penjiwut* een antwoord.

ساي *saja* een slaaf, dienaar, knecht. Ik (wordt in eenen nederigen zin en ook ten teeken van zachtzinnigheid of om zich in te dringen gebezigd). Het dient ook somtijds om het oestemmend woordje *ja* te vervangen of om aan te duiden: ik stem het toe. (zie *shája*).

سأيت *sajit* snijden, insnijden.

سأبي *saja* AR. dooling, rondzwerfing, rondwandeling.

سأبج *sjang* medelijden, teedere aandoening; aangedaan, ontroerd; medelijden gevoelen, aangedaan zijn, ontroering gevoelen. Medelijdend, genegen, ongerust, leedwezen gevoelen, betreuren bejammern. Heelaas, ach, het is jammer, het is zonde! Het woord *sajang* heeft die kracht, welke zich welligt laat gevoelen, doch moeilijk uitdrukken. Door *sjang* drukt men die eerste gewaarwordingen der ziel uit, welke men bij het zien of vernemen van ellende of rampen ontwaart: *s'jang* is de kreet der natuur en laat zich niet dan door omschrijving vertalen: *sajang* is een woordt dat niet gemakkelijk door een ander woord vervangen kan worden; *s'jang* wordt ook soms op eenen spottenden toon gebezigd. *Maka segala marieka icuoe pón samoed-nju káseh sjang*

ka - pada Isma Jaticm zij alle schonken hunne toegenegenheid aan Isma Jaticm. ISM. JAT. blz. 6. reg. 9. v. O. *Maka hati-nja pón ter-láloc sájang me-lichat binie-nja sakit* zijn hart was zeer bekommerd toen hij zijne vrouw ziek zag liggen. *Sájang djikaloe toewan-koe máti sicjapa ákan menjájang ákan dáloe* helaas wie zal na mijns meesters dood zich over mij ontferrnen. *Maka káta Djerdjis hej órang moeda sájang sakálie ákoe melichat roepá-moe, mengápa angkau ka-loewar mem-boenoh ákan dirie-moe, tiejddá-kah angkau kenal bahoewa ákoe Djerdjis mem-djádi kapálu segala pahalawán di benocwa Roem; pergie-lah angkau kombáli soerohkan órang lójin máfokh ka-galanggan, maka Darah pón márah men-dengar káta ic toe sjahdán maka oedjar-nja; hej hoelocbálang jaug perkása, rasá-ic-lah dahoeloe tickam hamba, djangan bá-njakh-bá-njakh káta toewan hamba wel jong mensch zeide Djerdjies ik heb op het zien van uw voorkomen veel medelijden met u, waarom treedt gij voor om u zelf te dooden, is het u niet bekend dat ik Djerdjis de eerste voorvechter van Turkijen ben, keer gij weder te rug om eenen anderen voor u in den renbaan te doen treden: Darab vergramde op het hooren dier woorden en zeide: he dappere held beproef eerst mijne lanssteken en wissel niet vele woorden mijn heer. Isk.*

سایق *sájap* vlerk, vleugel, wiek. *Maka di kumbang-kan óleh bó-rakh ic toe ka-docwa bluh sájap-nja* de *bó-rakh* spreidde zijne beide vleugels uit. II, v. M.

سایور *sáioer* en *sáior* groente, toespijzen. *Toekang sáior* groenboer. *Blie sáior di pásar* groente op de markt koopen. *Docwa poclokh roepiejah belandja sáior dólum sa-boelan* twintig ropijen voor groente in de maand.

سبار *se-bárang* werwaarts, waar naartoe, waarook; sommige. *Se-bárang órang* (bij verbastering *sembárang órang*) ieder een, elk en een eigelijk, jan en alle man (vulg.). *Pada se bárang tempat* ergens, op eene of andere plaats. *Sembárang órang pón tiedakh, melajin-kan toewan sádjá* niemand anders dan mijn heer,

سبایکی *sa-bágie* een deel, een aandeel.

سبایکی *se-bágiej* gelijk, als. (zie *bágiej*),

سبایمان *se-báгимána* hoe, op welke manier, hoedanig, zoo als, zoodanig. *Se-báгимána dápat kicta sampej-kan dárat ic toe hoc*

zullen wij toch aan wal komen? *Se-bagimāna kietā soedah ber-kātu, bagietoe djoega ākan djalī ietoe* zoo als ik gezegd heb; zal het ook geschieden.

سبائون *sā-bāw'n* eensgezind, eenstemming.

سبأوة *se-bāwah* een zwijn, varken.

سبأيف *se-bānjakh* zoo veel als; zoo wel als.

سبب *sebab* of *sābab*, AR. reden, oorzaak, drijfveer, beweegreden, beweegoorzaak, beweegmiddel, middel; uithoofde, om; dewijl, naardien, naardemaal, om dat, aangezien, gemerkt. *Maka dlāief-lah hamba sekaliēn sebab tiejāda mienom ājer ietoe* en wij alle waren aamechtig om dat wij geen water dronken. ISM. JAT. blz. 17. reg. 7. v. b. *Maka toewan poetri pernei-foerej pōn menjesul sebab ieja ber-boewat sinah ākan poetrie Ratna Kēndie* de Koningin had berouw om dat zij de prinses Ratna Kēndie belasterd had. *Apa sebab toewan dātang kamārie* wat is de reden van uwe komst mijn heer! *Maka adā-lah kāmie ber-mālocm-kan bahoecka parintah ja:ng demikiēn ietoe, sebab kietā ber-niejat ākan ka-badjiek-an ōrang negrie sādja* wij maken bekend, dat wij een zoodanig besluit nemen, omdat wij alleen het welzijn van de inwoners des lands bedoelen. *Menjēvab-kan veroorzaken, Djikaloe tiejāda dengan sebab, djāngan-lah toewan amārah ku-pada sāja* zonder reden moet mijn meester niet op mij toornen. *Karana sebab (synon)* dewijl, naardemaal dat (*synon*).

سبت *sebot* en *sebut* melden, vermelden, opnoemen, noemen, zeggen, verhalen. *Bārang āpa ja:ng ter-sebot di dālam soerat* het geen in den brief vermeld staat. *Alenjeboi-kan uāma ōrang dengan poedji-poejje-an* iemands naam met lof vermelden.

سبت *sabtoe* en *saptoe*, AR. de naam van den zevenden dag der week, de sabbat der joden.

سبتل *se-betul* inderdaad, waarlijk. (zie *betul*).

سبحانه *subhānah*, AR. roemenswaardig, prijszenswaardig. *Bāhoewa akoe ieni telah di karoeniejā-ie Allah subhānah wa tādla ka-besjar-an dan ka-radjā-an di dālam docniejā* icni ik ben door God die altoos te prijzen en de allerverhevenste is, met grootheid en heerlijkheid; hij in deze wereld begunstigd. SULTH. IBR. blz. 2.

سبدا *sabda*, HIND. spreken, zeggen, uitvaardigen (wordt veelal van

grooten gezegd). Een bevel, orde, uitvaardiging. Het woord van God. *Maka ber-sabda baginda* de Vorst sprak of beval. *Djikaloe tiejada angkau toerot subda-koe ieni nistjaja dkoe soeroeh membacuh angkau* indien gij dit mijn gebod niet nakomt, zal ik voorzeker last geven om u te dooden. *Maka ber-dior-lah mdsing-mdsing marieka icloe seperti sabda Raddja Iskander* en zij schaarden zich alle in slagorde ingevolge de order van den Koning Alexander.

سبر sabrang overkant, overwal; overtteken, overvaren. *Orang deri sabrang* menschen van den overwal, menschen van de kust. *Menjabrang soengej* de rivier overvaren. *Prdhoe penjabrang-an* veerschip, overhalersschuit. *Tempat penjabrang-an* overtoom, plaats om over te varen.

سبر موچ sa-ber-moela voorerst, in de eerste plaats; wijders.

سبرهان sa-berhâna geheel, gansch, volledig.

سبق subakh overstroomen, overvloejen. *Maka dârah pôn meng-dlir seperti djer sabakh lakoe-nja* het bloed stroomde even als een vloed. Isk.

سبكي se-bagej gelijk, als. *Tiejada brang se-bagej-nja* niemand is haar (of hem) gelijk.

سبيل sabal kennen, kennis dragen.

سبيل sibil bedroefd, verdrietig, treurig, bedrukt.

سبلس sa-blas elf. *Ka-sablas* de elfde.

سبله sa-blah eene zijde, eene helft (zie *blah*). *Sa-blah kerie kân nan* aan de rechter en linker zijde, aan beide zijden. *Ka-su-blah sdna* aan die zijde. *Blah* kloven, spijten, door midden breken. *Maka ter-pandang su-boewah deliema, maka segrah di ambil, la-loe di blah-nja, maka jang sa-blah di makan-nja* hij zag eenen granaatappel afdrijven, schielijk nam hij denzelfden op, brak dien door midden en at er de eene helft van. SULTH. INR. blz. 9. *Sa-blah menjablah* aan beide zijden, van weerskanten. *Sa-blah-kan* op zijde zetten, afscheiden. *Di sa-blah tiemor* aan den oostkant.

سبنتر sabantar aantonds, een wijl, kort tijdverloop, oogenblik. *Dengan sabantar djoega kieta datang* zoo aanstonds zal ik komen.

سبندر sabandar,mg tegen over, tegengesteld, in verband of verstandhouding staande.

سبئر *se-benar* waarlijk, zeker. *Dengan se-benar benar-nja* in waarheid, inderdaad, zonder fout.

سبو *saboe* opgevuld. *Saboe-kan* opvullen. (zie *sabak*).

سبوت *seboet* melden, noemen. (zie *sebot*).

سبوله *se-bóléh-bóléh* als het kan, als het mogelijk is. *Dengan se-bóléh bóléh-nja* met alle magt, met alle mogelijke middelen.

سبي *sabei*, AR. sluijer.

سبيل *sabiel*, AR. weg, pad, wijze *Sabiel Allah* de weg Gods. *Bebrápa brang di tickam-kan dan di pànah pada prang sabiel Allah* vele werden in den heiligen strijd doorstoken en doorschoten.

ستار *se-tára* even als, als of, gelijkende.

ستاة *se-táu* kennis, bewustheid.

سترا *soetrá* zijde. *Benang soetra* zijden garen. (zie *سوتر*).

سترو *satroe*, HIND. vijand, tegcupartij (dit wordt meestal voor persoonlijken vijand gebezigd, daar men *moesoh* voor vijand des lands zegt.) *Me-làjin-kan Allah idàlah me-meliharà-kan hambá-nja deri pada fitnah satroc-nja* de Allerhoogsten alleen beveiligt zijne dienaren voor den laster hunner vijanden.

ستغ *sa-tengah* een half, half, sommige.

ستله *se-telah* toen, nadat. *Se-telah brápa lamá-nja maka Rájá is-toe-pón hielang-lah* toen er eenige tijd verlopen was, overleed Zijne Majesteit. ISJ. JAT. blz. 120. reg. 7. v. 6.

ستوا *satwá* of *satawá* wild beest, wild dier, tijger.

ستوجه *sá-toeboh* een ligchaam. *Ber-sa-toeboh dengan perampocwan* bij eene vrouw liggen.

ستوري *stórie* PORT. geschiedenis, verduchtfel, voorval, zaak, gevalletje, praatjes, geraas, omslag, beweging. *Djangan-lah bânjakh stórie* maakt niet veel omslag, maak niet veel praatjes.

ستية *setie*, AR. mevrouw, eene vrouw van rang, eerbare, deftige vrouw.

ستية *satieja*, HIND. troaw, gehechtheid, getrouwheid, verkleefdheid; getrouw. *Patek pón hhejran me-lichat fà'il nja tieja ber-satieja dengan toewan-nja* ik verwonderde mij bij het bemerken

dat zij iff hare hare handelingen getrouw was aan hare meesters.
ISM. JAT. blz. 112. reg. 7. v. b.

ستيان ساتiejawan of satiewan HIND. getrouw, verkleefd, gehecht.

سجا sedjâ federt, lints.

سجتي sedjatie algemeen. *Rahhmat Allah jang sedjatie* de algemeene ontferming gods.

سجع sedjà Ar. rijm, voetmaat, dichtmaat. *Panton ietoe jang betul sedjà-nja* dat vers heeft eene juiste maat.

سجف sedjokh koel, frisch, aangenaam, koud. *Maka djer-nja ter-lâtoe sedjokh* derzelve water was zeer koel. SULT. IBR. blz. 3. *Maka di lichat ôloh dârab roemah ietoe lagi seliekit jang tinggal tiejâda rontoh dan hoedjan pôn makien lebat; maka katâ-nja kamâna poela âkoe men-tjârie tampat, ber-mâlâm, bâjik-lah âkoe di sieni tiedor, maka mâsohh-lah ieja ka-sâna katâ-nia jang mâna telah di soerat-kan Allah atas-ko tiejâdu dâpat koe-faldh-ic lagi, maka tiedor-lah ieja di sâna pada malam ietoe dan pada koe-ticka ietoe sângat-lah kielat dan halielintar dan gemo-roh, maka éda Dârab di pakej-nja seliemot ber-lâpis-lâpis sopâja djangan ieja ku-sedjok-an Dârab zag dat er nog weinige huizen overbleven welke niet ingestort waren, de regen verdikte, en hij zéide: waar zal ik weder een verblijfplaats zoeken om te vernachten, wel aan ik zal hier slapen, hij trad (eene woning) binnen, zeggende: het geen God over mij besloten heeft kan ik niet ontgaan; hij sliep dien nacht in dat huis, het bliksemde weerlichte en donderde verschrikkelijk, en hij dekte zich met eenen gevoerden mantel ten einde hij geene koude zou varten. ISK.*

سجود sedjoed, Ar. (bij verbasterinz soedjud) zich nederbuigen, bukken, knielen. *Maka ieja-pôn sedjoed poela menjumbah Radja dan toewan poertie dengan be-brâpa poeloh poedji-poedjie-an jang indah-indah* hij boog en bewees zijne hulde aan den Vorst en Vorstin door verscheidene fraaije lofuitingen. ISM. JAT. blz. 41. 7. v. o.

سجهره sadjahira welvaren, voorspoed, vrede, behoudenis; deugd, vrij van gebreken.

سجيل sedjiel Ar. rol, register.

سچورغ setjoerang een kanonituk.

ساح *sahh* schaak!. *Sahh mat* schaakmat.

سدر *sadar* of *sedar* overwogen, indachtig zijn, herdenken, herinneren.

سدران *sederana* en *sederhana*, HIND. middelmatig; middelmaat, gematigd, betamelijk, geschikt, zedig.

سدغ *sedang* gedurende, terwijl, ondertusschen. Middelmatig, bedaard, redelijk, famelijk. *S dang iéja sambahjang maka di dengarnya soewarna melajiekat* terwijl hij zijne Godsdienstige plechtigheid verrigte hoorde hij eene engelenstem. *Maka pada koticka ietoe Rdlja pan sedang semajam* op dat tijdstip was de Vorst bezig met gehoor te geven. ISM. JAT. blz. 5. reg. 11. v. b. *Songgoñ sedang iéja akawber-soewamie* voorwaar zij is huwbaar, of oud genoeg om eenen man te nemen *Ajam sedang* een middelmatige kip, niet groot en niet klein.

سدق *sedap* genoegelijk, aangenaam, vrolijk, lekker. *Menjedap-kan hati* het hart vervrolijken. *Ter-lâloc sedap di pandang orang* zeer aangenaam van voorkomen of zeer aangenaam voor het oog der menschen. *Per-katâ-an jang sedap mem-boedjokh hati manoesjia* bevallige woorden streelen het menschelijk hart. *Makân-an jang sedap* lekkere spijzen. *Sedap-an* lekkernijen.

سدكال *sedekâla*, HIND. voortdurend, bestaande, onophoudelijk, gewoonlijk, gebruikelijk; dagelijks, als voorheen, op de oude manier. *Apa-bielâ hârie petang Mohhammad Thâhir kombâli ka roemah-nja*, *sed:kâla demikien kardjâ-nja* wanneer het avond werd keerde Mohhammad Thahir huiswaarts, gedurig handelde hij zoo. SULT. 1BR. blz. 46. (zie *sedicja* en *kâla*.)

سدلغيم *sadalinggam*, vermillioen; menie.

سدو *sedoe* of *siddoe* de hik, de nok, snik, zucht, smak. *Menjedoe* hikken.

سدوت *sedoet* afgunst, nijd. *Menjedoe*t beledigen.

سده *soedah* reeds, alreeds, voorbij; af, voltooid, afgewerkt, geëindigd. *Soedah* duidt den volmaakt verledenen tijd aan, ook beteekent het genoeg, voldoende, halt, hou op! stil! scheituit! *Maka Ithikjat soedahlah di karang-an-nja dengan sempornâ-nja* de geschiedenis was door hem met juistheid opgesteld geworden. ISM. JAT. blz. 4. reg. 12. v. o. *Iéja soe'lah ber-boewat ictoe* hij heeft dat gedaan.

Soedah lama ber-roesakh hati reeds lang gewond in het hart. *Se-telah soedah sumbahjang* nadat hij zijne godsdienstoefening verrigt had. *Soedah-lah* laat het staan, schei er uit, het is lang genoeg. *Apa-ka-soedah-an-nja prie hhal jang demikièn ieni* wat zal de afloop van deze zaak zijn. *Soedah hâbis* het is af, voltooid, op, afgeloopt, afgedaan. *Soedah kan en menjodâh-ie* volkooijen, afwerken, afmaken, voldoen, vervullen. *Menjodâh-ie hhasrat toewân-nja* de wenschen zijns meesters bevredigen.

سديجا *sedieja* voormalig, oud, van oudsher, vroeger; wezenlijk, echt, niet nagemaakt. *Sedang pamarintâh-an jang sedieja* onder het voormalig bewind. *Maka di per-boewat-nja soewâtoe boerong seperti boerong jang sedieja roepâ-nja* hij vervaardigde eenen vogel, die het voorkomen van eenen wezenlijken vogel had. *Maka di simpan-nja seperti âdat sedieja-kâla* hij bewaarde het volgens ouder gewoonte. ISM. JAT. blz. 8. reg. 10. v. o.

سديجا *sedieja* gereed, vaardig, bereid. Gereed maken, bereiden. *Bârang apa jang di soeroeh-nja ictoe pbn di sedieja-kau hambâ-nja* hetgeen hij bestelde, werd door zijne dienaren in gereedheid gebracht. *Soeroeh-lah sedieja makân-an* beveel het eten klaar te maken. *Soedah-kah sedieja ictoe* is dat reeds gereed. *Ictoe soedah sedieja* het is reeds klaar.

سديجين *sediengin* of *dâwon se-diengin* eene plant wier bladen het water verkoelen, en in geneesmiddelen gebruikt worden. *Coryledon laciniata*.

سديكيت *sediekit* een weinig, weinig, een luttel, een ziertje. *Maka Setie Tsalehh pbn senang-lah hatie-nja sediekit menengar peng-adjar-an Musiehh Il Aripien Setie Tsalehh* werd nu een weinig kalmer van gemoed door het aanhooren der lessen van Musiehh Aripien. SULTH. IRR., blz. 21. *Lebeh kôrang sediekit* meer of minder.

سارأتس *sa-râtus* honderd. *Kôrang asa sa-râtus* negen en negentig, honderd min een.

سرادت *sirât-an* tuschenruimte, kloof.

سرادس *se-râsa* als of, gelijk. (zie *râsa*).

ساراسه *sarâsa*, PERZ. eene soort van katoenen kleed.

سراپی *sarāga* eene peluw, hoofdkusfen. *Maka di tdroh-nju boenga dan tjamāra ietoe di atas bantal serāga* zij plaatste bloemen en valsche haarvlechten op het hoofdkusfen. ISM. JAT. blz. 28. reg. 9. v. b.

سرانا *sarāna* bekoringen, betooveringen.

سراون *sa rāwan* tros, bos, bundel.

سراهی *surāhie* een fleschje met eenen langen hals. *Dan soewāroe di rāroh-kan baginda pada surāhie kdija ietoe* en een (edelgesteen e) plaatte de Vorst in een glazen fleschje. ISM. JAT. blz. 24. reg. 12. v. o.

سرای *serāja* te zamen, benevens, met, te gelijk, op den zelfden tijd, en. *Maka Isma Jatiem pōn sedjoed serāja siekir dilam kalie-nja Isma Jatiem* boog zich, denkende bij zich zelve. ISM. JAT. blz. 9. reg. 1. v. o. *Maka mejrak ietoe-pōn mengampar-kan sdjap-nja serāja ber-panton* de paauw breidde zijne vleugelen uit en zeide liederen op. *Serāja-kan* vergaderen, verzamelen.

سرای *serāie*, PERZ. paleis, hof.

سربا *serba* huisraad, stoffeerfel, inboedel, toebehooren, gereedschap, voorraad; (allerhande) versierfels, allerlei? *Serba roemah* huismeubelen, huisraad. *Serba kapal* scheepstuig en provisie.

سربان *serban*, PERZ. een tulband, hoofddoek.

سربت *sarbat* wijn, stroop, lekkere drank. (zie *sjarbat*).

سربق *serbok* vermalen, vergruisd, fijn gestampt; stampen, vergruizen; poeder, stof. *Serbok-girgādjie* zaagsel, zagmeel.

سرجو *serboe* aanvallen, rennen, indruifchen, invallen. *Maka lasjkar Rādja Iskander menjerboekan dirie-nja ka-pada tantāra ietoe* de krijgsknegen van den Koning Alexander vielen op dat leger aan. ISK.

سرت *serta* met, benevens, te gader, en; toen, zoodra als. *Maka Rādja Roem pōn ter-kedjot serta mem-biwa dirie-nja ka dilam idman ietoe* de Vorst van Roem verschrikte en begaf zich in den lusthof. ISM. JAT. blz. 89. reg. 4. v. b. *Se-telah ieja serta siekir demikiēn ietoe* toen hij daarover zoodanig gedacht had. ISM. JAT.

blz. 4. reg. 8. v. b. *Menjeria* instemmen, toestemmen, overeenstemmen, bewilligen, inwilligen.

سردام *sardam* muzikinstrument, speeltuig.

سردوة *sirdawah* en *sarduwah* oprispen.*

سرسر *sarsar*, PERZ. dol, onzinnig, gek.

سرسة *sarsah* onkruid, gras, vuilnis.

سرطان *sarathân*, AR. kreeft, een der hemelreekens.

سرع *serang* of *sarang* aanvallen, bespringen, bestormen, overvallen, overweldigen. *Maka Râdja Tjoelâna pôn ber-kiera-kiera handakk menjerang negrie Tjiona* de Koning peinsde om het Sineesche rijk te overvallen. S. S.

سرق *sarap* redelijk, goedkoop. *Maka di blie-nja dengan sarap h rgd-nja* hij kocht het voor eenen billijken prijs.

سرق *serakh* heesch, schor.

سركف *sarkap* een val.

سركف *sirkap* en *sarkap*, verrassen, overvallen, onverwacht komen. *R. dja Aboed di negrie Djabal Sjah ieni dengan segula tantard-nja telah hâdlir lah akan ber-prang dengan kdmoe handakk di sirkap-nja akan kdmoe* de Koning Aboed van Djabal Sjah is reeds met al zijne troepen gereed om u slag te leveren zijn oogmerk is om u lieden te overvallen. Isk.

سركي *sorga* en *furga*, HIND. hemel, verblijf der gelukzaligen. *Di dalam sorga angkau ber-bleh ka-bef-r-an dan ka-kajd-an* in den hemel zult gij heerlijkheid en rijkdom verwerven. SULT. IBR. blz. 21

سرلغ *serlong* put, kuil, modderkuil.

سرم *seram* overeind staan (gelijk haar of borstels), te berge rijzen. Schrik, afschrik, afgrijzen.

سرمبي *serambis* voorportaal, gallerij.

سرمنثغ *serampang* eene vork of speer met tanden, een vischspeer, aalspeer.

سرمنثو *sarampoe* eene groote boot.

سرنديب *serindieb*, HIND en PERZ. het eiland Cylon.

سرو seroe roepen, toeroepen. *Maka Sulthan Ibrahim pón ber-seroe-seroe minta di boeká-kan pinloe ietoe* Sulthan Ibrahim riep verzoekender wijs om de deur te openen. **SULTH. IBR.** blz. 22.

سرو serwa, **HIND.** leger, heer, heerschaar. *Toehan serwa sekalién memalihará-kan hambd-nja* de heer der legerfcharen beschermt zijne dienaarén.

سروال serawál, **AR.** een broek.

سروج siroedja, **HIND.** waterbloem, waterlelie. *Bágej-bágej hñik-mat kólani ietoe áda jang djer-nja limpah ka-dálam bdlang siroedja seperti báwoe djer máwar* die vijvers waren zeer konstig, het water van sommige vlocide in de stengels der waterlelién en gaf eene geur even als rozewater. **ISM. JAT.** blz. 114. reg. 7. v. b.

سروش sa-roepa gelijk, gelijkende. *Tiejáda s'orang sa-roepá-nja* niemand gelijkt haar. *Menjaroepe* gelijken.

سروك seroek en sebroek insluiten, beperken, (water); vischvijver. *Seroek-an* beek, takje van eene rivier, kreek, bogt. *Maka ber-hamboer-an-leh permáta jang di atas poeloe ietoe toeron ka-pada seloeran dan seroek-an djer* de edelgesteenten die boven op dat eiland zijn storten neder in de waterleidingen en becken. **ISM. JAT.** blz. 201. reg. 10. v. b.

سروني saroenie schermen, de wapens hanteren.

سروني saroeni blaasinstrument, foort van hautbois.

سروهن soeróh-an afgevaardigde, afgezant. (zie *socroh*).

سرة serah of sarah overgeven, onderwerpen, overleveren; toevertrouwen, overhandigen. *Koe-serah-kan dirie-koe ka-pada Allah údla* ik geef mij aan God den Allerhoogsten over. **ISM. JAT.** blz. 109. reg. 2. v. b. *Maka segala negrie tetoc-pón di serah-kan pada tángan Isma Jatiém* alle provincien werden aan het bestuur van Isma Jatiem toevertrouwd. **ISM. JAT.** blz. 98. reg. 10. v. b.

سري serie of serej, **HIND.** gloed, glans, waas, kleur, hoogrood, inkarnaat. *Ber-serej* blinkén, glinsteren. *Djandjam durdja ber-serej-serej* de zweeddruppels van het gelaat glinsterden. *Ber-sersj mocká-nju* haar gelaat was gloeiend, of bloozend.

سري srie, **HIND.** voorspoedig, doorluchtig, gelukkig, gezegend; koninklijk; goedgunstig, vriendelijk; gunst, voorspoed, mildheid. *Srie padocka toewan besar* de doortuchtige en beminde groote heer. **MAL. BR.**

سري *serrei* honig van bloemen lezen, (onder een dommelend geluid;) azen gelijk de bijen.

سري *sarej* of *gicgi sarej* voortand, snijtand.

سرياني *suriejānie* Syrië.

سريپ *sa-rieboe* een duizend. (zie *rieboe*).

سريدنيغ *seriedieng* eene soort van visch.

سريکاي *srie-kaia* zekere vrucht, *annona squamosa*.

سساعت *sa-sa'it* een oogenblik. (zie *sa'it*).

سسايوي *saswio* mostuurd. *Tampai sasiwie* of *bekas saswio* een mostaardpot of mostaardvat.

سسنت *safit* of *sesat* dwalen, doelen, verdwalen, van den weg afwijken. *Ada jang meningis m-nj brie anakh-nja sefat dalam orang jang banjakk ber-tj.lan ietoe* sommige weenden zoekende hunne kinderen die onder de voortrukkende menigte verduwaald waren. ISM. JAT. blz. 86. reg. 9. v. o.

سسندرون *sastardwan*, HIND. tooveraar, zwarte kunstenaar, ervaren perfoon in de scheidende kunsten.

سسنگچه *se-songgoh* waarlijk, zeker, inderdaad. (zie *songgoh*). *Dengan se-songgoh-nja* inderdaad, waarlijk, zonder twijfel. *Se-songgoh-nja* wordt bij verkorting door **سنپ** *s'nja* uitgedrukt.

سسف *sefakh* naauw, eng, smal; stopping, verstopping. Benaauwen, naauw maken, opproppen, te zamen drukken. *Menjesakh* onderdruken. *Badjoe jang sefakh* een naauw kleed. *Djadi-kicta di sefakh orang banjakk ietoe* wij wierden door de menigte menschen op een gedrongen. *Korang sefakh* te ruim, te wijd, niet naauw genoeg.

سسيل *sefil* berouw, leedwezen; berouwen, berouw hebben, leedwezen gevoelen. *Maka baginda pön amat menjesal dirie-nja sebah makan daliema ietoe dan korang priksa-nja* het berouwde den Vorst zeer van dien granaatappel gegeten te hebben en niet bedachtzamer geweest te zijn. SULT. IBR. blz. 9.

سسيلان *se-selangan* het halsbeen.

سسوات *se-soewitoe* en *sa-sawitoe* elk, een iegelijk, een ieder, hoe danig ook. *Bbarang sa-sawitoe* elke zaak, elk ding, elke omstandigheid. *Bahoewa bdjie Radsja Jekaliën, handakh-lah ada manrie*

demikièn 'jang pada se-sawàtoe pe-kardjà-an menjempornâ-kan barang ka-radja-an alle koningen moeten eenen zoodanigen raadsheer hebben, die in iedere omstandigheid de rijkszaken bevorderlijk is. M. S. R.

سغ se-oemor gedurende het leven. *Se-oemor-koe hie dop belom pernah akoe me-lichat brung cheijânat se-bagei ietoe gedurende mijn geheel leven heb ik nog nooit een zoo verraderlijk mensch als dat gezien,*

سغ sanga of sanga-iengos snuiten, (den neus).

سغ seng idja met oogmerk, vrijwillig, opzettelijk, voorbedacht; oogmerk, opzet, voornemen. *Dengan sengâdja iaja di boenoh Râdja met opzet werd hij door den Vorst vermoord.*

سغ sangâljie, JAV. een titel of rang.

سغ sangat angel van een wesp, bij, schorpioen of andere gekorven diertje. *Menjangat steken. Ter-lâloe bangkakh tangan-nja di sangat kala-djienking zijne hand was zeer gezwollen, zijnde door den angel van eenen schorpioen gestoken.*

سغ sangsâra marteling, kwelling, pijn, neteligheid, lijden. *Menjangsâra pijnigen martelen, geweld aandoen.*

سغ sangsâgan een zekere vogel.

سغ singling optrekken, opstroopen. *Menjingling tangan bidjoe handakh mem-bâsoh moeka de mouwen van het gewaad opstroopen om het aangezicht te waschen. Menjingling l'jar het zeil geijcn.*

سغ songsong vergezellen, begeleiden; gevolg, gezelschap, geleide. *Tiejâda s'orang menjongsong baginda niemand vergezelde Zijne Majesteit.*

سغ sangka, HIND. vermoeden, vermeenen, vooronderstellen, gissen, inbeelden, verbeelden, wanen, denken. Vermoeden, gissing, vooronderstelling, waan, denkbeeld, verbeelding. *Alaka Isma Jatiem pôn ber-kâta ka-pada nachôda kapal ietoe: hej nachôda adâpôn hamba ieni djangan to:wan hamba sangka seperti hamba Râdja jang lâjin ietoe karena lâki-lâki ietoe pandjang langkah nju Isma Jatiem zeide tegen den scheepsbevelhebber: kapitein gij moet niet vooronderstellen dat ik andere Vorsten dienaren gelijk ben, want die gebruiken omwegen. ISM. JAT. blz. II, reg. 7. v. o, Tiejâda*

ter-sangka niet vermoedelijk, er is geen gedachte aan, 'onvoorzien, niet vooronderfeld.

سنگال *sangkala* bocijen, kluisters.

سنگات *songkat* kort, beknopt; opkorten, korter maken, opschorten.

سنگر *sangkar* eene kouw, kooi.

سنگر *sungkar* of *songkor* nedergestrekt, voorover; voorover buigende.

سنگف *sangkap* op zijde schuiven, op zijde trekken. *Maka toewan poetrie ictoc-pôn ber-djalun per-lâhan menjangkap tierej dejwangga ictoe de prinses ging zachtjes en schoof de geborduurde gordijnen op zijde.*

سنگل *sangkal* ontkennen, loochenen, verzaken, geuite gezegden herroepen, weder intrekken of verdraaijen. *Djangan ber-sangkal lagi loochen het niet meer.*

سنگل *singkil* eene kleine holte (gelijk in de tanden).

سنگلاق *sangklaqa* een bloemdragende heester; gardenia flore simple.

سنگن *sangkun* bekwaam, magtig, sterk.

سنگو *singko* opschorten; omwinden.

سنگووغ *sangkoewang* of *boewah sangkoewang* de luchtpijp.

سنگوت *sangkoet* en *sangkot* hinderen, haperen, ontbreken, belemmeren, beletten, stoppen, vastraken, ergens aan haken of hangen blijven. *Talie suh pôn ter-sangkot di kârang-kârang* het anker-touw raakte vast tuschen de klippen. *Bârang ka-sangkoet-an* hinder, hindernis, belemmering. *Menjangkoet-kan* hinderen, belemmeren, dwarsboomen, tegenwerken.

سنگيت *singkeita* een regtsgeding, pleitgeding, regtszaak.

سنگيت *sanggat* op een rif, of schoor zitten, aan den grond zitten, met den voor- of achtersteven vastraken.

سنگيرة *sanggrah* aderlaten.

سنگيل *sanggul* of *sanggoel* oprollen, opkrullen; vouw van opgestoken of opgerold haar. *Sanggul ramboet* het haar oprollen. *Mela jângan Ratna Sendâra pôn ajâtoh ku-sanggul toewan Nchoet, maka*

boengà jang di pakej-nja ietoe-pón roesakh, maka sanggul-nja pón ter-ocrej de hand van Ratna Sendara viel in het opgerolde haar van Neboet, waardoor de bloemen, die zij er indroeg vernield werden, en de haarrol losging, ISM. JAT. blz. 29. reg. 5. v. 0.

سنگول *sanggol* voorzegen, waarzeggen.

سنگوئ *sanggoet* trekken, rukken, scheuren. Beet, gebijt, gekrab, krab, geklaauw; ruk, scheur.

سنگوئ *singgong* tegenstrijken.

سنگوئو *sanggoegoe* eene soort van schelpvisch.

سنگاه *singgañ* aanvaren, aangieren, aandoen, in het voorbijgaan aankomen. *Maka adà-lah sa-bocwah kapal ber-lajar ka-Maldakà singgañ di Muntok* een schip hetwelk naar Malaka stevende deed Muntok aan. *Mengindra Roepa dan segala raja-rāja dan mantrie dan hoeloeblang dan rajet ietoe pón singgañ pada segala poeloe ietoe ber-mājin dan memoengot kdrang-kardang-an jang indah-indah* Mengindra Roepa benevens de vorsten, rijksgrotten, officieren en mindere, deden alle eilanden aan om er zich op te verlustigen en er kostbare schelpen te verzamelen. ISM. JAT. blz. 200. reg. 10. v. b.

سنگوئ *songgoh* zeker, inderdaad, voorwaar, in ernst. *Maka fikir Isma Jatiem songgoh-lah Firdana Mantrie ieni brang bidjakhsna* Isma Jatiem dacht: deze opperrijksbestuurder is een verstandig man. ISM. JAT. blz. 5. reg. 4. v. b. *Menjonggoh* bewaarheden, waarmaken.

سنگهسان *singhasana* een vorstelijke zetel, troon, stoel of zitbank. *Semājam di atas singhasana jang ka-mās-an* in staatse op den vergulden troon zitten. ISM. JAT. blz. 7. reg. 9. v. b.

سنگل *sangal* pijn in de leden of gewichten hebben, jicht.

سنگاتو *sapdtoe*, PORT. (*capdto*) een schoen. *Toekang sapdtoe* schoenmaker.

سنگاته *sa-patah* een woord. *Maka ieja pón ter-laloe doeka tjita sa-hinggu sa-patah kata pón tiejāda ka-loewar deri pada moelut-nja* hij was zeer mistroostig zoo dat er geen enkel woord zijner mond onglipic.

سَفَارو *sa-piro* een gedeelte, deel; half, gedeeltelijk. *Toewan mdu sa-piro sādja* mijn heer wil maar de helft hebben.

سَفَاسِغ *sa-pásang* een paar, een koppel, een stel, een span. *Sa-pásung koeda* een span paarden. *Sa-pásung supàtoe* een paar schoenen. *Bandoekk sa-pásang* een koppel pistolen. *Pakcj-au koeda sa-pásang* een stel tuigen.

سَفَام *sa-oepama* gelijk, gelijkende.

سَفَاي *sopdja* op dat, ten einde, dat. *Sopdja ter-palihdra kdmie deri puda nāmu jang kdzji* ten einde ik van eenen slechten naam bevrijd moog blijven. ISM. JAT. blz. 12. reg. 12. v. o. *Agar sopdja* (sijn) opdat.

سَفَت *sepit* een tang, nijptang.

سَفَتو *saptoe* zaterdag. (zie *sabtoe*).

سَفَدَس *sepedus* gember.

سَفَرَت *seperti* gelijk aan, even als; betrekkelijk, met betrekking tot; zoo als, overeenkomstig met. *Seperti tietah toewan-koe hamba telah kardja-kan overeenkomstig de bevelen mijns meesters heb ik gehandeld.* *Bahoewa doeniejd ieni seperti mimpi jang indah-indah* deze wereld is gelijk aan eenen wonderlijken droom. SULT. ISM. blz. 2. *Maka socat ietoe pōn di sambot-nja dengan seperti-nja* de brief werd door hem in orde (met de gewoone plegtigheid) ontvangen.

سَفَرَتَانِق *sa-per-tinakh* eens tijdmaat om eenen pot rijst te koken. (zie *tanakh*).

سَفَرَتِيك *sa-per-tiega* een derde gedeelte. *Sa-per-ampat* een vierde. *Noewa-per-liega* twee derden.

سَفَرِي *sa-prie* gelijk, evencens, van den zelfden aard. (zie *prie*).

سَفَڠ *seppang* sapanhout of brazilien hout. (zie *sapang*).

سَفَانَتِن *se-pantan* als, gelijkende, gelijk.

سَفَانَج *se-pandjang* gedurende, zoo lang als; langs, over. *Se-pandjang oemor* gedurende het leven. *Ber-lajar se pandjang pahesir* langs de kust varen. *Se pandjang djalan ieja ber-mājin sādja* hij speelde den geheelen weg over, of gedurende de geheele reis.

سئثئكل *se-peninggal* federt, sints, sedert het vertrek van. (dit woord wordt afgeleid van *tinggal* verlaten). *Se-peninggal toewan-koe maka hamba ber-dicjau sâdja di dâlam roemah* sedert het vertrek van mijnen meester heb ik slechts 'te huis gezeten.

سئقوئان *sapoedangan* neusdoek, zakdoek.

سئقوس *se-pocwas* ten volle, tot verzadens toe. *Mâkan sa-pocwas-nja* de buik vol eten, zijn genoeg eten. (zie *pocwas*).

سئقوق *sa-poepeo* de betrekking van neven die denzelfden grootvader hebben. (zie *poepeo*).

سئقولئ *sa-poeloh* tien. *Ka-sa-poeloh* de tiende, het tiende. *Sa-per-7 poeloh* een tiende. (zie *poeloh*).

سئقوئ *sepoeh* het metaal harden of temperen. Door middel van zwavel eenen helderen kleur aan het goud geven. *Se-poeh-an* een smids kdelbak.

سئقوئئ *sepah* of *sippah* een betelpruimpje een kaauwte (*sierih*). *Maka tietah baginda âda pân soewarâ-moe sedâ-kâla lâjin, maka sâ-kirang poela lâjin koe dengar; maka sâhut poetrie ietoe serâja ter-sinnjom; songoeh seperi tietah jang muhâ moelieja ietoe, ietâpi se-lâma toewan-koe ber-bleh permâta niela gindie ietoe, maka tie-jadd-lah pâtek triema sejhpan sepah toewan-koe sebab inie-lah, maka soewâra pâtek lâjin poela, kârana orang jang mâkan sepah laki-laki ietoe ber-oebah soewarâ-nja; se-telah baginda menengar kâta toewan poetrie ietoe, maka baginda pân diejam ter-icngat akan jang di mimpic-nja sâkala tiedor ietoe, maka tietah baginda: minrâ-lah akoe sierih sa-kâpor, sephja koe brle sepah; maka lâlœ di ambil bleh toewan poetrie ietoe sierih di kapor-ic-nja maka di pienang-nja, di koelom-nja maka lâlœ di ondjoek-kun nja ka-pada baginda maka di ambil sierih ietoe ferta ber-tietuk meng-âpa maka pienang icni bâsuh; maka kâta poetrie ietoe, bu-hâroe di koepas, maka pâtek bâsah dengan sfer mâwur, maka di ijicoem bleh baginda songoeh bawoe-nja pienang ietoe seperi bawoe âjer mâwur, maka lâlœ di santap baginda, kârana âjer liejor poetrie aluhrana Langkâwie seperie bawoe âjer mâwur; se-telah soedah di santap baginda, maka sepah-nja di ondjoek-kun bleh baginda ka-pada toewan poetrie ietoe de Vorst zeide uwe stem was voorheen anders en is thans weder anders zoo als ik hoor; de prinses antwoordde glimlagchende; het is inderdaad zoo als de hooge edele zegt; doch sedert mijn meester het edel gesteente van Niela*

Gindi verkreeg, heb ik geenen voorraad van betelpruimpjes van den leuen ontvangen; het is om deze reden dat mijne stem veranderd is, want iemand die betelpruimpjes van mannen eet, krijgt eene andere stem; toen de Vorst die gezegde van de prinses hoorde herinnerde hij zich den droom dien hij tijdens zijnen slaap gehad, had en zeide: ik verzoek een sriepruimpje ten einde ik een kaawtje kan geven: nu nam de prinses betel, kalkte die en kaauwde de pienang, voor s reikte zij (dit mengsel) aan den Vorst over, die het aannam en zeide, waarom is deze pienang vochtig; dezelve is pas geschild, antwoordde de prinses en door mij met rozewater genat; nu rook de Vorst dat die pienang inderdaad de geur van rozewater had, (en at dezelve) om dat het speeksel van de prinses Mahrana Langkavie gelijk aan rozewater was; toen de Vorst dat pruimpje gegeven had gaf hij het kaawtje aan de prinses. ISM. JAT. blz. 57. reg. 10. v. b.

راج *sepah-râdja* een der namen van den paradijsvogel, die gewoonlijk *boerong joepan* genaamd wordt.

سپي *sepie* zacht (als de wind); stil, cenzaam. *Tampat jang sepie* eene cenzame plaats.

سپيت *sepiet* een tang. (zie *sepi*).

سکتی *sakhtie*, HIND. magtig, bovennatuurlijke eigenschappen bezittende, almachtig, krachtvol.

سقدر *se-khadar* omtrent, bijna; naar gissing. *Se-khadar tiema rieboe* omtrent vijf duizend.

سقام *sakhsâma*, AR. navorsching, nasporing. *Bahoewa hâql brang ietoe handaakh di priksd-kan dengan sakhsamâ-nja* de zaak van dien man moet strengelijk onderzocht worden.

سقلات *sakhalit*, PERZ. laken, wollen kleed, wollen stoffen.

سو *soeka* HIND. verheugd, blijde; vrolijk, genoegen, nemen, vermaak vinden, begeeren, ergens lust toe hebben; vermaak, lust, vreugde, blijdschap; trek, lust, begeerte, neiging. *Birang kam'na soeka pergi toewar hamba* werwaarts mijn heer wenscht te gaan, SULR. IBR. 68. *S:ja tiejâda soeka akan pe-kardjâ-an ietoeik* vind geen vermaak in dat werk, of, ik zie die manier van handelen niet gaarne. *Soeka, tiejâda soeka, pergie-lah djoega* of gij er al of geenen zin in hebt zult gij toch gaan. *Soeka h'iti* vreugde des gemoeds, *Ber-soeka-soekâ-an* banketteren, vreugde smaken,

In weelde leven. *Soeka-tjita* verblijd, verheugd; vreugde, blijdschap. *Maka Mōhammad Thahier menāngis deri pada sebab sangat soeka tjita akan ber temoe dengan ieboe-nja* Mohhamad Thahier weende van overmatige blijdschap, bij het wederzien van zijne moeder. SULT. IBR. biz. 92. *Menjoekā kan* vervrolijken, verblijden, verheugen. *Ka-soekā-an* blijdschap, vreugde.

سکارتغ *sekārang* nu, tegenwoordig, thans. *Akan sakārang bapak-moe ictoe adā-lah di Mekkah* thans is uw vader te Mekka. SULTH. IBR. biz. 48.

سکال *sa-kāla* op eenen tijd, op eenen zekeren tijd.

سکالی *sakāli* eens, eenmaal, eene enkele maal. Bovenmate, bij uitstek, bijzonder, uitstekend, voortreffelijk, geheel en al. *Pada tiejap tiejap tāhon sakāli* eens in het jaar. *Bāgoes sukāli* aller-schoonst uitstekend schoon. *Tiejāda sakāli* volstrekt niet.

سکاون *sa-kāwan* gezamenlijk, te gader, gezelschap, bij troepen, bij zwermen. *Sa-kāwan boerong* een vlugt of zwerm vogels. *Berkāwal dengan tiega brang sa-kāwan-nja* de wacht houden met troepjes van drie man.

سکات *sakat* en *sakat* een boom, sluitboom: boom in eene rivier, hinderpaal, beletsel. *Menjekat* afluiten, opstoppen.

سکاتیک *se-kotieka* gedurende, terwijl, voor eenen korten tijd. *Bārang sa-kotieka* een oogenblik. (zie *kotieka*).

سکادچ *sa-kedjap* een oogwenk, een oogenblik. (zie *kedjap*).

سکات *sueka-tjita*, HIND. vreugde, blijdschap, verheugd, verblijd. (zie *sueka* en *tjita*).

سکسا *siksa*, HIND. straf. (zie *siksa*).

سکسی *saksi*, HIND. getuigen. (zie *saksi*).

سکالین *sakalie-an* of *sekaliën* al, alle; allemaal. *Toewan seroe tekalie an ādīqū* de heer van alle heerscharen. *Segala* gaat soms vooraf en wordt door *sekaliën* gevolgd om zoo het schijn, meer kracht of sterfelijkheid bij te zetten, als: *Hej segala toewan toewan sekalie-an* o alle gij heeren te gader. ISM. JAT. biz. 9. cap. 5 v. 0. *Segala* 0 ang kaja dan rajat sekalie an al o rānne perfonen benevens alle hovelingen. SULTH. IBR. biz. 3.

سکالیت *se-ka-lichat-an* gezien, uitzigt.

سكك *sekam* kaf, stof van het koorn.

سكك *sakoe* afscheiden; afzonderlijk. *Djâlan-djâlan jang sakoe-sakoe* afzonderlijke wegen.

سكك *se-koewâsa* magtig. *Dengan se-koewâsa hamba jang dâleef* met mijne geringe krachten, of naar mijn gering vermogen. (zie *koewâsa*).

سكك *se-koetokh* vervloekt, verdoemd.

سكك *sa-koetoe* en *sa-koeto* een deelhebber, makker; deelgenoot in den handel, een borg.

سكك *sekoetie* een zekere vogel.

سكك *se-kbrang-korang* ten minsten, op het minst, het minste; gebrek, bij gebrek.

سكك *se-koewat* krachtig, met kracht, dapperlijk, strengelijk. *Dengan se-koewat jang âda* met alle aanwezige magt of middelen. (zie *khoewat* en *koewat*).

سكك *se-koenjong* onverwacht, op eene onverwachte wijze, toevallig. (zie *koenjong*).

سكك *se-ka-handakh* wil, behagen, welgevallen. Overeenkomstig den wil. *Dengan se-ka-handakh-nja* met welgevallen, met medewerking.

سكك *se-kiera-kiera* omtrent, nabij, dicht bij, naar gissing. *Se-kiera-kiera liema ratus* naar gissing vijf honderd.

سكك *se-kiejen* zoo veel, zoo menig. *Se-kiejen lâma* zoo laag als. *Se-kiejen ieja pinta se-kiejen hamba bie-kan* zoo veel als hij vroeg, heb ik hem gegeven.

سكك *sekien*, AR. een klein mesje. *Sa-biclah sekien* een mes of mesje. SULT. IBR. blz. 6.

سكك *sagd* eene soort van rottingriet.

سكك *segra* en *segrah*, HIND. spoedig, vaardig, onmiddellijk, vlug, oogenblikkelijk, dadelijk. *Maka Isma Mantrie pân memanggil hha-kim II-âdrifien, maka hha'im II-âdrifien, pân sigrah âdtang Isma Mantrie* riep den geleerden Arifien en hij kwam dadelijk. ISM. JAT. blz. 143. reg. 12. v. o. *Maka sigra di ambil lâtoe di blah-nja* schielijk nam hij den zelve op en brak dien door midden. SULT. IBR. blz. 9. *Menjagrah-kan* bespoedigen, haasten.

سگار *segar* frisch, versch (als planten). *Sajor jang segar* versche groente.

سگال *segala*, HIND. alle, elk, een iegelijk. *Segala negrie jang talokh ka-pada baginda* alle rijken, die Zijne Majesteit onderworpen waren. ISM. JAT. blz. 136. reg. 11. v. o. *Segala poedji bagi Allah toehan jang mahd soetji* alle eere zij God, den zeer heiligen heere. ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b.

سگان *segan* slof, onachtzaam, onwillig, lui.

سگنفت *se-ganap* het geheel, gansch, ieder, elk, volkomen, geheel-lijk. *Pada se-ganap tempat* overal, in elke plaats, in ieder oord.

سلدان *seldtan* zuiden. *Ka-seldtan* naar het zuiden, zuidwaarts. *Angin selitan* zuidewind. *Selitan menunggara* zuidzuidoost. *Selitan daja* zuidzuidwest.

سلادا *salada*, PORT. (*salada*), salade.

سلادغ *seldang* een beest behorende tot het rundvee.

سلانگور *silangoer* naam eener plaats op het maleische schiereiland, gewoonlijk *salangore* genaamd.

سلانگ *selanpa* of *seleppa* klein doosje voor tabak, betel, enz. zakdoosje.

سلانپ *selanpue* vlies.

سلانپان *selapan*, *delapan* of *doelapan* acht.

سلانک *sa-lakoe* of *se-lakoe* gelijk, gelijkende. *Se-lakoe tetoe* zoo als dat, op die manier.

سلانگ *se-lagi* zoo lang als. *Maka add-lah pada tiejap-tiejap tihon wazier Il-àdlam menjocroh doelapan ejkor vnta nie-mocwat harta dan mahan-makan-an ka-pada Mohhammad Thahir se-lagi ada oemor-nja* zoo lang Mohhammad Thahir leefde, zond de vizier Alam hem alle jaren acht kameelen met schatten en spijzen beladen. SULTH. IBR. blz. 96. (zie *lagi*).

سلالو *se-laloe* voorbij, verder dan. (zie *laloe*).

سلالما *se-lama* gedurende, zoo lang als. *Se-lama ieja hie'op* zoo lang hij leeft. *Se-lama lamã-nja* voor altoos.

سالیم *salim*, AR. heilgroet, zegen, vrede. *Laloe ieja mem.bria salim maka di sahoet-ie-nja oleh Sjarief Hhasan* zij groetten hem en Sjarief Hasan beantwoordde hunnen groet. SULTH. IBR.

blz. 14. *Dar il salâm* verblijf van vrede, gelukkig oord. *Assalâm aleikom* vrede zij u. *Aleikom assalâm* u zij vrede. *Aleihî assalâm* vrede zij hem.

سلامت *salamat*, AR. voorspoed, vrede, heil, welvaart; gezondheid; voorspoedig, gezond. *Salâmat tinggal* vaarwel. *Salâmat djalan* ga in voorspoed, goede reis. *Maka kietu sampej dengau salâmu di kôta* ik kwam in welstand in de vesting.

سلايين *se-lâjin* behoudens, behalve. (zie *lâjin*).

سلات *salat* of *sellat* kanaal, engte, straat. *Menjelat* door een kanaal varen; iets van elkander scheiden, kammen.

سائر *saiar* met een heet ijzer schroefjen. Met een ijzer branden.

سلسال *salasal*, AR. pisllood.

سلسله *selselah*, AR. keten, rij; reeks, zamezhang. Opvolging, geslachtekening, stamlijst.

سلسي *selese* of *sesesj* ontwarren, ontwikkelen, eene zaak in orde brengen, eindigen, afdoen, een verschil vereffenen. *Belom seleset bijdra kietu* mijne zaak is nog niet afgedaan. *Maka kâta toewan poetrie Djôhor Maniekam bâjik-lah kakinda tiedor di siesie hamba sop ja hamba menjelese* kan ramboh kakinda de prinses Djôhor Maniekam zeide: wel aan mijn broeder slaap naast mij opdat ik uwe haren ontwarre DJ. M.

سلسيم *salasiema* en *salisama* verstopping, hardlijvigheid, koude pis.

سلطان *sulthân* (TURKESCH). Een sulthan, Koning.

سلخ *selang* afwisselend, gemengd, geschakeerd. Tusschenruimte. *Menjellang njellang* van een scheiden, van elkander doen.

سلخ *selang* terwijl; gedurende, naardemaal, naardien, dewijl, aanzien, alzoo, vermits, bijaldien.

سلس *sa-lakhsa* tien duizend.

سلنگر *sulangkar* klappen, babbelen, verklikken. *Perjelangkar* een babbelaar. *Penjelangkar-an* verklikking.

سلنگ *salangga* en *salangka* sleutelbeen.

سلم *sellam* duiken, plompen, in het water dompelen, doopen. *Doop. Maka gindie, zamroed pân di sellam-kan-nja, se-telah ieja ber-elah djer maka ieja-pân ber-môhon polang kombali* den smaragden

waterkruijk dompelde hij in het water, en toen dezelve gevuld was, verzocht hij verlof om terug te keeren. Dj. M.

سلمباد *salimbada* een gekorven diertje.

سلمبت *selimbot* deken, laken, spreij. (zie *seliemot*).

سلمثغ *salempang* een knapzak, brievenzak, valies.

سلمثوري *salampoerie* eene foort van katoenen stof.

سلندغ *selindang* een sluijer, mantel, sjerp; een lange smalle doek die over den schouder, en ook wel om den buik gedragen wordt.

سلندغ *selindong* eene schuilplaats, wijkplaats. *Ber-selindong* schuilen, toevlugt nemen. *Menjelindong* - kan eene schuilplaats verleen, verbergen. (zie *lindong*).

سلوبغ *sa-loebang* een kleed of mantel die over het geheele ligchaam geslagen wordt. *Ber-sa-loelang* onder een kleed of mantel zitten.

سلورن *seloeran* goot, pijp, kanaal, waterleiding. *Maka deri pada kôlam ictoe di per-boewat-nja seloeran djer laloe ka-tepie songej besur* in dien vijver had men eene waterleiding gemaakt, die naar den oever van eene groote rivier liep. SULTH. IBR. blz. 11.

سلورو *seloeroe* klucht, grap, kuur, gril, hoert *Ber-seloeroe* boerten. *Seloeroe* - kan begekken, bespotten. *Penjeleroe* - an begekking.

سلوره *se-loeroh* geheel, gansch, over het geheel. *Di atas se-loeroh moeka bocmi* over de gansche oppervlakte des aardbodems. *Se-loeroh toebih* het geheele ligchaam.

سلوئكر *saldngkur* schelden, belasteren.

سلوك *salika* een gedicht, vers, rijm *Ber-salika* een gedicht opzeggen.

سلوكغ *salokong* een langwerpig schild.

سلوكم *saloekam* (*slokkam*) kanaal, riviertje of afwatering.

سلولف *saloclof* duiken in het water, (dit woord heb ik in goede geschriften niet gevonden, *sellam* wordt integendeel veel aange-troffen).

سلوئجنگ *selewejngan*, JAV. onder weg ergens aangaan of vertoeven.

سليسيه *slesi:sih* vooruitsteken, niet even lang zijn. Niet overeen-komen, verschillen in gevoelens.

سليفي *salefjpie* gesp.

سليبي *saligie* een houten pijl.

سليمان *solejman*, 4R. Salomon (de zoon van David).

سليمت *seliemot* mantel, deken, luchtig gewaad, dat men om het lijf slaat. *Seliemot ber-lapis-lapis* een gevoerde mantel. 1SM.

Ber-seliemot een mantel dragen, onder eenen deken liggen.

سليمه *salejmah* eene koude, verkoudheid; snor.

سمات *se-mâta* onvermengd, zuiver, bloot. *Se-mdta-mdta* geheel, volkomen. *Ajer se-mdta-mdta* zuiver water.

سماج *semadjja* slechts, alleen, alleenlijk; zeker, gewis, immers, echter.

سمائت *semangut* schrik, beroering, alarm.

سمالم *sa-mâlam* in den voorleden nacht, van nacht. *Sa-mâlam koe dengur soewâra* in den verlopen nacht hoorde ik eene stem.

سمان *se-mâna-mâna* ergens, hoedanig, (zie *mâna*).

سماوي *semâwie* hemelsch.

سمائم *semadjam* en *semâjim* gehoorzaal, openbaar vertrek, speelhuus.

In het openbaar verschijnen, gehoor geven, in staatlic of luister zitten. 1SM. JAT. blz. 7. *Alaka pada kotieka ictoc rádja pin sedang semadjam* op dat tijdstip zat de vorst in luister. 1SM. JAT. blz. 5. reg. 11. v. b.

سمبت *sambat* vastmaken, vasthechten, grendelen, toefluiten, bij eenvoegen, vereenigen, verbinden. *Per-sambât-an* aancenbinding, aaneenvoeging.

سمبت *sambot* en *samboet* ontvangen, onthalen, aannemen, inhalen, inleiden, iemand binnen brengen, te gemoet gaan. *Sambot soerat* een' brief aannemen, ontvangen. *Alaka di soeroh baginda nem-jamboet toewan poetrie mâfokh* Zijne Majesteit gaf bevel om de prinses te ontvangen en binnen te geleiden. *Penjambôt-an* aanneming. *Penjambot* ontvanger, inhaler, afhaler. *Ka-sambôt-an* aannemelijk.

سمبر *sambar* grijpen (in de vlugt), vatten gelijk een roofvogel in de vlugt iets vat, klaauwen, met de klaauwen vatten.

سمبر *sambir* afwijken gelijk een kompas doet. *Oetâra sambir djârom pendekh* eene streck van het noorden afwijken. *Oetâra sambir djârom pandjang* twee strecken van het noorden afwijken.

سمبر *sambor* of *samboer* gudsen, ruifchen, spuiten, spatten, rond-

verspreiden. *Sambôr-an* gudfing. *Malaka di sangkap baginda tierej per-mandie-an ictoe maka ber-sambôr-an-lah bawoe ajer mawur ictoe* de Vorst schoof de gordijnen van de badplaats op zijde en de geur van het rozenwater verspreide zich. *ISM. JAT. blz. 32. reg. 9. v. b.*

سامبراني *sambaranie* of *sumbranie* eene bijzondere goede hoedanigheid van paarden. *Koeda sambaranie* een paard dat zeer snel gaat. *Hoelobalang mengandard-ic koeda sambaranie seperti Râdja Walie handakh menerkam lukoe-nja* de legerhoofden bliksemnelle paarden berijdende, zagen er uit als een adelaar die verslinden wil. *ISM. JAT. blz. 205. reg. 2. v. b.*

سامبغ *sambang* eene nachtronde, nachtwacht.

سامبغ *sambong* lasfchen, aanlasfchen, splitsen.

سامبغ *sumbing, sombing* en *soembieng* eene schaarde in mesfen, zwaarden enz. schaardig.

سامبل *sambal* eene toefpijs, die veelal bij rijst gegeten wordt, bestaande gewoonlijk uit groenten, kruiden, gedroogde visch enz.

سامبل *sambil* terwijl, toen, op het zelfde oogenblik; en. *Doedockh sambil menungis* zitten en weenen.

سامبله *sembileh* en *sombileh* een dier slagten, dooden met godsdienstige plegtigheden; offeren. *Tampat sembiljeh-an* offerplaats, slagtplaats. *Sembilich-an* offerande. *Binatang sembilejh-an* offerdier.

سامبو *somboe* pit van eene lamp of kaars; lont.

سامبو *samboet* aannemen, ontvangen (zie *sambot*).

سامبوغ *sambong* en *sambong* lasfchen, splitsen, vereenigen.

سامبوئي *semboenie* en *sumboenie* verbergen, verheelen, verschuilen; heimelijk, verborgen. *Mengaloewar-kau bawang jang ter-semboenie* het verborgene te voorfchijn brengen.

سامبوئين *samboejan* teeken, fein, alarm, parool, wachtwoord.

سامبه *sambah* eerbiedig spreken (tegen meerderen), zeggen, spreken terwijl men zich buigt. Begroeten, aanspreken, groeten. Aanbidden, aanroepen; groet, gebiedenis. *Malaka Firdina Mantrie pbn sedjoed serdja ber-ditung sambah: ieja toewdu-koe sjih adlam patek icni Isma Jatiem namâ-nja, serdja hihikajat di persombah kau-nja* de eerste rijksbestuurder boog zich, naderde en zeide eerbiediglijk:

„ ó mijn meester Vorst der wereld. deze slaaf heet Isma Jatiem;“
te gelijker tijd bood hij de geschiedenis aan. ISM. JAT. blz. 5.
reg. 9. v. o. *Kicim sambah* doen groeten, groeten zenden.

سومبو somboh gezond, wel, genezen; herstellen, opkomen, genezen,
gezonderd worden, bijkomen. *Menjomboh-kan* gezond maken, doen
genezen. *Penjombóh-an* gezondmaking. *Ka-sombóh-an* die geneest,
of aan het genezen is; gezondheid, genezing.

سومبوج sambahjang, MAL. en JAV bidden, aanbidden, aanroepen,
godsdienst verrigten. Bede, gebed. aanbidding. *Maka soewátoe*
h.irie Sulthan Ibrahiem sodah sambahjang tsubbh op eenen dag
nu dat Sulthan Ibrahiem zijn morgengebed verrigt had. SULTU.
IBR. 2. zie ook blz. 7. en de aanmerkingen daarover. *Menjumba-*
jang-kan majit godsdienstige plegtigheden voor een lijk verrig-
ten. SULT. IBR. blz. 17 *Ajer sambahjang* water dat men bij gods-
dienstige plegtigheden gebruikt, wjwater.

سومبيغ sumbieng een schaar. (zie *sumbing*).

سومبيلك sembielikh aanbeijen.

سومبيلان sembielan negen. *Sembielan rátus* negen honderd. *Ka-sembie-*
lan de negende, ten negende.

سومبيلو sembieloe een scherpe splinter van bamboes: de scherpe kant
van een gespleten riet.

سومت semot of semoet eene mier.

سومترا samatrá en samantrá het ciland Sumatra, ook wel Indalus
en Pertja genoemd.

سومودرا samodra, HIND. de Oceaan.

سومر samar vermommen. (zie *sámor*).

سومربك samarbakh welriekende; eenen geur verspreiden. *Maka*
baginda pón ter-kedjut serája b ingon memandung ka-kirie dan ka-
kdan s'orang pón tiejada bijikh páras-nya demixien ietoe, maka
samarbakh biwoe toewan poetrie ietoe Ala lági di tjieoem gleh ba-
ginda de Vorst verschrikte, stond op, zag links en regts rond; doch
niemand was zoo schoon van gelaat, wijders werd den welriekenden
geur der prinses ook door dien Vorst geroken. ISM. JAT. blz. 33.
reg. 7. v. b.

سوماس sama-sáma te zamen, te gader, bijeen. (zie *sáma*).

سامستا *samista*, HIND. het geheel. *Dan amat lebeh ka-besár-an-nja dan ka-moelijâ an-nja padu samista fekalien* en het allermeeft blinkt zijne grootheid en luister in het heelal. ISM. JAT. blz. 1. reg. 3. v. b.

سامسام *somsom* merg.

سامغ *semang* de naam van een menschenras bewonende het binnenste gedeelte der bergachtige en woudachtige streken van het Maleische Schiereiland, hebbende eene donk re kleur, gekruld haar en veel overeenkomst met de Afrikaanische negers. MARSDEN.

سامنگ *samangka* de watermeloen. De naam eener plaats in de Straat Sunda.

سامان *sampâna* eene bijzondere hoedanigheid in het lemmer van een kris, eene denkbeeldige deugdzaamheid van wapenen.

سامت *sampat* of *sempat* in staat zijn, bestand zijn, kunnen, in de mogelijkheid zijn, geen belet hebben, gelegenheid hebben. *Tiejâda sampat* geenen tijd hebben, belet hebben, niet in staat zijn. *Maka fikir baginda songgoh-lah-ieja, sehab tiejâda ber-mêhon kârana sângat ieja meng-antokh dan sepah-koe lagi tiejâda sampat di mâkan-nja* de Vorst dacht: zij is het zeker, uithoofde zij geen afscheid heeft genomen, daar zij zoo vakerig was; zelf heeft zij geenen tijd gehad om mijn betelpruimpje te kaauwen. ISM. JAT. blz. 59. reg. 10. v. b. *Kieta tiejâda dâpat sampat pergi di goenong* ik heb geene gelegenheid gevonden om mij naar het gebergte te begeven. *Tjârie sampat* gelegenheid zoeken.

سامت *sumpit* en *sempit* naauw, eng, smal. *Djâlan-jang soekar tetoe pôn men-djâdi-mejdân dan be-brâpa soengej jang sumpit men-djâdi loewas* de ongebaande wegen veranderden in pleinen en verscheidene naauwe rivieren werden verbreed. ISM. JAT. blz. 98. reg. 11. v. b. *Sumpit-kan* vërcengen, verfinallen, enger maken.

سامت *sompit* eene spuit. *Sompit-kan* spuiten. *Sompit-an* eene blaaspijp, lange en naauwe pijp waardoor men pijltjes of erwten blaast om menschen of dieren te wonden of te doden; de pijltjes welke de inlanders van sommige eilanden door zoodanige pijpen blazen ziju veelal vergiftigd en veroorzaken gevaarlijke wonden. *Menjompit* door middel van zoodanige pijp schieten. *Radien pân figra meng-ambil sompiti-an*, *menjompit boerong jang ka-lihât-an*

Radin greep terstond zijne pijlspat om de vogels, die in het gezicht waren, te schieten. R. M.

سمقر *sampar* pest, pestziekte, aanstekende ziekte, plaag. Aanstekend, besmettelijk. *Sampâr - an* besmetting. *Menjampar - kan* verpesten.

سمقر *sampir* iets ophangen. *Sampir - an* een kapstok, kleederrak, of iets daar men kleederen aan ophangt.

سمقرن *semporna* volkomen, volmaakt, volledig, geheel in orde, zonder eenig gebrek. Volkomenheid, volmaakteid. *Djikaloe tiejâda tjinjin icni, tiejâdâ - lah semporna ka - radjâ - an di dâlam negrie Eirakh ieni* zonder dezen ring is de regering in het landschap Eirakh niet volmaakt. SULTH. IRR. blz. 67. *Se - telah sempornâ - lah angkau ber - boewat ka - bakhtie - an akan ddkoe* gij hebt mij volmaakt goed gediend. ISM. JAT. blz. 97. reg. 9. v. b. *Dengan semporna - nja* volmaaktelijk, met alle juistheid, in volkomenheid. *Menjemporna - kan* volmaken, voltooijen, volbrengen.

سمشق *sampang* vernis. *Menjampang - kan* vernisfen.

سمشق *simpang* op zijde gaan, afwijken, schuins afwijken. *Simpang - an* bijweg, binnenweg, zijpad. ISM. JAT. blz. 85. reg. 3. v. b. Een arm van eene rivier. *Ka - simpang - an* afwijking; hetgeen vermeden moet worden. *Karang - karang itoe ka - simpang - an prahoe* klippen moet men met een vaartuig vermijden.

سمشق *sampakh* pickstok.

سمشق *simpakh* achteruitslaan, achteruitschoppen. (zie *siepakh*).

سمقل *sampal* toegestopt, verstopt. Opstoppen, verstoppen, toestoppen. Eene stop, prop Een wickje. *Sampal - kan lôbang prahoe* een gat in eene praauw stoppen.

سمقل *simpol* een knoop.

سمقله *simplah* de kern of het eetbare gedeelte van de kokosnoot.

سمقلن *sampau* eene kleine boot, sloep, bark. *Sa - ber - moela handakh hamba sekaliën toeron dengan sampau meng - ambil âjer ka - poeloe Langkâwie itoe* voorts wilden wij alle met de sloep vertrekken, om water van het eiland Langkâwie te halen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 3. v. b.

سَمَانِ *simpan* bewaren, opbergen, hergen, achterhouden, bespa-
ren. Bekorten, beknopt maken. *Se-telah di tostop-nja, maka
di simpan-nja* als hij het opgevouwen had, borg hij het op.
ISM. JAT. blz. 8. reg. 10. v. o. *Simpan-lah ieni bdjik-bajik*
bewaar dit zorgvuldig. *Menjimpan per-kata-an* een verhaal of
eene rede bekorten *Tempat per-simpan-an* bergplaats.

سَمَانِ *sampah* zegen, zegening. *Meng-oejap sampah* zegen
spreken, zegenen.

سَمَانِ *simpoel* en *siempol* een knoop. Knoopen, toeknoopen. *Sim-
pael-kar* eenen knoop leggen.

سَمَانِ *sampah* en *sampakh* vuiligheid, ruigte, zeefschuim, stof, stroo,
afval, spaanders.

سَمَانِ *sompah* een eed, eedzweering; vloek. *Meng-oebah-kan
sompah* eedbreken. *Ber-sompah* zweren, eene eed doen. *Sompah-ie*
bezweren. *Kena sompah* bezwoeren, door eenen eed verbonden;
vervloekt.

سَمَانِ *sampej* en *sampej* tot, bij, aan; aankomen, bijkomen, ko-
men, belanden, aanlanden, gemaken; bedragen, belooopen; ge-
noeg, voldoende, genoegzaam; voldaan, bevredigd. *Maka sam-
pej-lah Sulthan Ibrahim ka Mekkah* de Sulthan Ibrahim kwam
te Mekka aan SULTH. IBR. blz. 41. *Prahoc kejijie satoe hoewah sodeah
sampej deri Batawisah* er is reeds een brik aangekomen van Bata-
via. *Sampej sakdrang* tot heden, tot nu toe. *Ictoe djoeja sampej* dat is
voldoende, dat is genoeg. *Menjampej-kan hhadlirat azas sekalièn
jang ter-mathloem* het benodigde doen toekomen aan alle onder-
drukten. *Barang di sampej-kan Allah subhh na wa tadda apa-
lah kirâ-nja ku-bawah hhadlirat toewan-koe* God de Verhevenste
en de Allerhoogste doe het geworden voor het aanschijn van mij-
nen meester. *Djiklloe sampej-ka-pada-nja tjelaka ictoe* inden
hem dat ongeluk overkwam. *Menjampej kan per-djandjie-an*
een verbond of belofte nakomen. *Ka sampej-an* gonaakbaar;
aannadering, aankomst. *Penjampej-an* toewer, aanbrengring.

سَمَانِ *simpej* of *sampej* een hoepel. Een ring of hoepel van bam-
boes of rotting. *Simpej-kan* met hoepels beleggen.

سَمَانِ *sompot-an* blaaspomp om te schieten. (zie *sompit*).

سماكہ *samak* kreupelhout, kreupelbosch; begroeid met struiken en dorrens, wildernis.

سميا *se menâ-mend* zonder reden, oorzaak; voor niet.

سمانتارا *semanâra*, HIND. gedurende, terwijl, in den tusschentijd, ondertuschen. *Maka di pakei-nja molslej semantâra me-uanti sa hingga hadjoe nja dan saloewar nja kring* hij bediende zich, gedurende den tyd dat hij wachtte tot dat zijn op erkle den broek droog waren van een molslej (sluizer of bidkleed) SULTH. IBR. blz. 8.

سمانترہ *samantrâ* Sumatra. (zie *samatrâ*).

سمندجرا *semandjra* boegspriet.

سمو *semoe* bedrog, bedriegerij, aanslag, list, kuiperij, verraad. *Semoe kan* verraden, bedriegen, om den tuin leiden.

سموا *sam'wa*, HIND. alle. *Samod-nja* alles, te zamen, te gader. Al, alles, geheel, gansch. *Maka sigala maricka ictoe pân samoâ-nja kâseh sâjang ka-p da Isma Jatiem* zij alle betoonden te zamen hunne toegenegenheid aan Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 6. reg. 9 v. o. *Kieta soedah brie samoâ-nja* ik heb alles gegeven.

سام *sa-nâma*, HIND. naamgenoot. (zie *nâma*).

سنت *sunnat*, AR. verdienstelijke werken die niet niet gevorderd worden.

سنتج *santâdji* halster; een riem; een kant.

سنتري *santerie* een geestelijke, een priester, iemand die zich in de godgeleerdheid oefent, een onderwijzer in den godsdienst.

سنتج *sontjeng* bloemen die men in het haar draagt (zie *sontjeng*).

سنتپ *santap* nuttigen, spijzen, eten, eenige ververschingen gebruiken; drinken. Dit woord wordt veelal gebruikt als men van Vorsten of grooën spreekt, en kan onder de hoftaal gerangschikt worden. *Maka Wasier Il-âdlam mering-âdap Mohhammad Thâhir santap* de Vizier Alam was in tegenwoordigheid van Mohhammad Thahir die spijsde. *Per santap an* spijzen, eetwaren, geregten. *Maka per santap-an pân di angkat Gring l h, maka baginda pân santap-lah her-tiegu lâki* istrie de spijzen werden door de bediende opgebracht, en Zijne Majesteit at met zijn drieën (naamlijk hij en

zijne twee vrouwen). ISM. JAT. blz. 79. reg. 4. v. o. *Santap*. beteekent ook schuiven, strijken in het schaak- of damspel, werpen met dobbelsteenen. *Maka kata permai-soerej Indra padu poetrie Niela Kendie: adienda m'akan-lah dholo, muka sumbah poetrie Ratna Ke. die: toewan-koe santap-lah dholo* de Vorstin Indra zeide tegen de prinses Niela Kendie, strijk eerst mijne vriendin, doch de prinses antwoordde beleefdelyk; mijne meesteres schuive eerst. ISM. JAT. blz. 75. reg. 9. v. b.

سنتك *sintakh* rukken, afrukken, aftrekken, ontrukken.

سنتك *sontokh* geheel, gansch, volkomen. *Sontokh sa-tāhou* een geheel jaar.

سنتان *santan* kokosmelk, geraspte kokos, amandelmelk.

سنتان *santon* beleefd, welgemanierd.

سنتوس *sentausa* rust, gerustheid, veiligheid, vrede; rustig, vredig, veilig. *Maka negrie-nja pōn ter-laloe ramej dan sentausa segala i-sie negrie deri pada sangat ā-idi! baginda ietoe zijn land was zeer volkrijk en al de inwoners van het zelve leefden door zijne bijzondere regtvaardigheid zeer gerust.* SULT. IBR. blz. . *Ber-sentausa* rust hebben, in rust zijn. *Ka-sentaisā-an* rust veiligheid. *Men-tap-kan ka-sentausā an negrie* de rust of veiligheid van een land handhaven. *Hamba ber-djālan deri negrie Roem, maka hamba laoe-iē be-brāpa negrie, hingga ka-negrie ieni, sekaliēn manoesjia dengan soeka-tjita meng iekot hamba, ad. marieka ietoe ber-blek ka-sentausā an dan di ringgal-kan-nja marieka ietoe menjumbah ber-hāla dan menjumbah bintang, maka di sumbah marieka ietoe Allah toehan jang mahā besur jang tiejada sekoetoe bagie nja ik reisde van syrië en doortrok vele landen; tot aan dit rijk toe hebben mij alle menschen met vreugde gevolgd, zij hebben rust verworven, den afgodsdienst en de aanbidding der sterren verlaten, en God den Heere, die de Allerhoogste is en geen evenbeeld heeft, aanbeden.* ISK.

سنتك *sontokh* en *sontokh* stoeten, sluiten, tegenstoeten, aanraken, aanbouwen, tegen iets aanloopen, struikelen. *Ka sontokh-an* aanstoet.

سنتياس *santiejāsa* aanhoudend voortdurend, gedurig. *Maka Sulthān Ibrāhiem pōn sentiejāsa djoega memandang ka-pada djer ietoe*

Atas Sulthan Ibrahiem bleef bij voortdoring op het wegstroomend water staren **SULTAN. FER. blz. 8.**

سنتینگ *sontiang* en *sonting* bloemen welke in het haar gedragen of achter de ooren gestoken worden, *Alaka tângan loewan Neboet pón djatoh pada telienga Ratna Sendara maku santsing-nja pón djatoh dan poepoer pada pipie-nja pón ter-sapoe* de hand van de juffer Neboet viel op het oor van Ratna Sandara waardoor de bloemen uitvielen, en het blanketsel harer wangen afgeveegd werd **ISM. JAT. blz. 29 reg. 3. v. o.**

سینجا *sindja* en *sindja kala* schemeravond.

سینجات *sindjata* een wapen, een geweer, krijgsgeweer, wapens in het algemeen. *Alaka roepa segala sindjata seperti hoedian jang lebat al de wapenen (lansen) vertoonden zich als een dichte regen. S. S. Se-telah maricka ietoe sekaliën me-li hak tjintjin diri pada radja ietoe, m ka ieja pón masing-masing ka loewar lah dengan tiejda ber-sindjata* toen zij alle den ring van den koning zagen kwamen zij ongewapend te voorschijn **ISM. JAT. blz. 50. reg. 12. v. o. Gedang (goelang) sindjata** een wapenhuis.

سینجس *se-nedjis* een vuilik.

سینجک *sindjoh* plukken, rukken.

سیند *sanda* scherts, boert. *Ber-sanda* boerten, schertsen. *Sanda* komt voor als een voornaamwoord voor de eerste persoon. **MARSDEN.**

سیندراو *sindawa* paddestoel; salpeter.

سیندت *sindat* beperkt, naauw (in omtrek).

سیندر *sandar* (*sander*) leunen, aanleunen, op iets steunen. *Sandar-an* of *per sandar-an* steun- of leunpunt. *Ber-hentie-lah boginda di loewar pagar, ber-hentie-kan lelah seraja ber-sandar* de vorst hield buiten de heining stil, ruste van zijne vermoedheid uit en lennde, **S. B. S.**

سیندس *sandus* een kleed van eene denkbeeldige finheid.

سیندرنگ *sandang* en *sendang* een gordel, koppel om een zwaard of

degen in te hangen. *Menjandang pedang ka-radja-an* het koninklijk zwaard aangorden. *Ampat rieboe hoeloebalang jang menjandang pedang jang ber-hoeloe kan manikan hiedjan* vierduizend hielden di: slagzwaarden met groene rolijnen gevesten aangordden. B. R.

سندق *sundokh* en *soedokh* (*sendokh* en *sindokh*) een lepel, schuimspaan. *Sundokh-kan* opscheppen.

سندل *sondal*, HIND. eene ontuchtige vrouw. *Per-sondal-an* ontucht.

سندیل *sundil* in paren, met tweeën.

سندو *sandoo* peinzend, droefgeestig, afgetrokken.

سندی *sindie*, HIND. gewricht, zamenvoegfel.

سندیئر *sindier* scherts, boert, schimp, spot. *Menjindien* schertsen, boerten, schimpen, spotten, gekken. *Sindier-an* spotternij, begekking, beschimping. Eene ezbel: woorden waardoor men iemand van ter zijde wil te verstaan geven wat men bedoelt. Kortswijl.

سندیئر *sindieri* en *sindierie* zelf, eigen. *Kieta sindieri* ik zelf. *Soedagar pon pergi sindieri* de koopman ging zelf. S. B. S.

سینسچای *se nistjaja* voorzeker, voorwaar. (zie *nistjaja*). *Tat-kalu toewân koe sjah dalam ber-angkat se-nistjaja binasa segala kafe dsan* op het tijdstip dat mijn meester de gebieder der wereld vertrekt, worden alle dorpelingen voorzeker verontrust. Dj. M.

سینغ *senang* vergenoegd, rustig, te vrede, gemakkelijk; vermindering van drukke bezigheden, verademing. *Buhroe kiepa senang sedickit* nu eerst bekom ik een weinig rust. *Ka-senang-an* rust, vrede, verademing.

سینتیاس *senantjasa* bij voortduring. (zie *santjasa*),

سنوئه *sanoenh* kuisch, zedig; schaamachtig, betamelijk.

سینی *senie* dun, sijn, teeder. *Ajer senie* urine. *Be-brapa poetoë rieboe hoeloebâkung ber-kosda mamakej zierha hasie alorasani jang sonie-senie adaklah nja* vele duizende helden reden te paard en droegen keuringharnasfen van getemperd staal, waarvan de schalmen zeer sijn waren. B. R.

سندی *sandie*, *sandija* of *sanija* rust; rustig, bedaard. *Sandija-kan* bedaren.

سینچ sinnjap woest, onbewoond.

سینچو sinnjont glimlagchen, lagchen. *Ddjang ter-sinnjont serdja ber-kata* de dienstmaagd glimlachte en zeide. S. B. S.

سو soewa vinden, ontmoeten.

سوآب soewab en soewab een stuk, een beet, een hap, een brok. *Sa-soewab nasi* een mondvol rijst, een weinig rijst, Levensonderhoud, de kost. *Soewap-ie* voeren, voeden. Omkopen. *Menjoe-wan nasi* een mondvol rijst nemen. *Makan soewab* giften ontvangen, zich laten omkopen.

سوآت soew toe een, eene *Maka datang pada soewatoe m. lam* het gebeurde op eenen nacht. ISM. JAT. blz. 2 reg 7 v. o.

سوآرا soewtra, HIND de stem. *Ber-soewira* woorden vormen, spreken. *Maka bedoewanda jang bājik soewira-nja pōn ber-boewjelah* de lijfwachters die eene goede stem hadden zongen. ISM. JAT. blz. 77 reg 7 v. o.

سوآراغ soewarang een bijness. (zie soewalang).

سوآراغ sa-wrang een deelhebber, deelgenoot, makker.

سوآسا soewsa of swsa goud en Japansch koper onder een gemengd, spinsbek.

سوآسآng soewāng of sawang beneveld, nevelig, een benevelde dampkring.

سوآسآگگ soewānggie of swānggie bovennatuurlijk, monsterachtig, romanesk. Wigchelarij.

سوآسآن soewāpan schaarbig, vol schaarben. (zie sombing).

سوآل soewal of sawal, AR. eene vraag, een vraagstek, ondervraging. *Maka be-brapa puelon soewal dan djawab jang mosjkal di tanja kan haginda* verscheiden moeilijke vragen en antwoorden werden door den Vorst onderzocht. ISM. JAT. blz. 172. reg. 3. v. o.

سوآلا soewala zeezwaluw, tripan.

سوآلآng soewalang of swalang een bijness.

سوآمآ soewāmie, HIND. echtgenoot, gemaal; meester. *Ada-pōn perampoewan jang tiejāda māu bingon ber-soegie dan her-koemor dan mākan sierih, apa-bielah soewāmie-nja handakh ber-goeroe, maka men-tjicom bāwse moelot-nja ietoe nistjaja hielang birāhie serwāmie-nja* de vrouw die niet op wil staan om den mond te

gorgelen hare tinden te reinigen en betel te nuttigen tijdens haar echtgenoot haar wil liefkozen, doet zijne liefde voorzeker verdwijnen, zoodra hij de geur van haar n mond ruikt. ISM. JAT. blz. 163. reg. 8. v. b. *Djikatoe belom toemàn-koe ber-soewàmie tiejàda kàmie màu ber-làki* indien mijne meesteres nog niet huwt, wil ik n g niet trouwen. ISM. JAT. blz. 171. reg. 6. v. o

سوج soebang een oorsierfel. Knoppen welke in het oor gedragen worden.

سوئرا soetra, HIND. zij, zijde, zijden stof.

سوجي soe'jie borduren, fraai naaldenwerk maken, festocnen maken; handchriften versieren.

سوج soetji en tjoetji zuiver, rein, onbevlekt, onbesmet, onschuldig, schoon; heilig. *Belom soetji deri pada dísá* nog niet gereinigd van de zonde. *Kájin soetji* een zuiver gewaad, schoon linnen. *Foewádu jang soetji* een rein hart, zuiver gemoed. *Men-tjo tje kan dieri deri pada ka tjeà an* zich van eene blaam zuiveren. *Tjoetji* en *men-tjoetji* wordt veelal voor wasfchen gezegd, echter beteekent het meer in het algemeen: zuiveren, reinigen, schoonmaken, louteren, enz. dan wel juist bepaaldelijk wasfchen, waarvoor men beter *men basoh-kau* bezige. *Ka-soetjie-an* zuivering, reiniging, reinheid. Zuiverheid. Om te reinigen; iets dat gereinigd kan worden. *Men-tjamar-kau dieré fa-hingga tiejàda ka-soetjie-an* lágí zich onherstelbaar bezocdelen.

سودار soedára en soudára, HIND. broeder, zuster: vriend. *Soedaránja ámpat láki-láki tiega peramboewan sátoe* hij heeft vier bloedverwanten, (namelijk) drie broeders en eene zuster. *Ber-soedára* broeders of zusters hebben. *Toehbat soedára* komt in den briefstijl veel voor als vriend en broeder, zonder dat men vermagfchapt is met den persoon van of aan wien de brief komt.

سوداگر soedagar, AR. een koopman, handelaar, een groot koopman. Dit woord wordt eigenlijk meer voor gevestigde dan wel voor reizende kooplieden gebezigd, en beteekent ook wel opkoper, of iemand die in het groot handel drijft. *Dagang* wordt meer voor vreemd lingen, die reizen en over en weder varende, handel drijven, gebezigd. *Muka fakdi per-istiwa hamba perét*

ka-negrie lu-bocwah maka be-brâpa dagang-an hamba poelang, deri pada tiejâdu soedâgar dalam negrie itoe op eenen zekeren tijd ging ik naar een land van waar ik vele mijner koopgoederen weder moest terugbrengen, om dat er geen koopman (of opkoop- per) in hetzelfde was. ISM. JAT. blz 16. reg. 7. v. b.

سودق *soedokh* een lepel, een schuifschaaam. (zie *sundokh*).

سودوت *soedot* hoek. *Soedot mîta* hoek van het oog.

سودى *soedie*, HIND. zuiver, gelouterd. *Musjoedie* zuiveren (door vuur), louteren.

سودى *soedie* inwilligen, toestaan, verkiezen, bepalen, goeddunken, goedvinden. *Ieja soedi barang per-mintâ-an-nja* hij willigde zijn verzoek in. *Kieta soedie ber-angkat* ik vind het goed om heen te gaan.

سورت *soerat* een geschrift, brief, boek. (zie سور).

سورت *soerot* terugtrekken, afzakken, wijken; ebben, afvloeijen; krimpen (als lakken). *Ajer soerot* de eb. *Ber-soerot* ebben.

سورغ *s'orang* iemand, een persoon, een zeker iemand; alleen. *S'orang radja di negrie Eirakh* een zeker vorst in het landschap Eirakh. SULT. IBR. blz. 1. *Maka Sulthan Ibrahiem pân ka-loewar deri dalam astanâ-nja dengan s'orang dirie-nju Sulthan Ibrahiem ging alleen uit zijn paleis. SULT. IBR. blz. 6.*

سورغ *s'orong* schuiven, voortschuiven, douwen. *S'orong ped ite* eenen buffelkar voortdouwen. *S'orong djugan toelakh* schuif maar stoot niet. *Sorong-an* steekpenning, gift.

سورق *soerakh* vrugdekrêten. Geschreeuw van een aanvallend of overwinnend leger. *Timpik soerakh-nie ter lâlloe athlamat boenjie-nja* schreeuwen (en) kreten die ontzaggelijk klonken. ISM. JAT. blz. 88. reg. 2. v. o.

سورم *soeram* donker, nevelig, duister. Duisternis, donkerheid,

سورمبى *soerambi* een voorportaal, galrij (zie *sarambie*).

سورہ *soeroh* bevelen, gebieden, last geven, zenden. *Maka sekaliën-nja di soeroh oleh poetrie doedokh di de:s korsie am:s dan peirakh mâsing mâsing pada mertabat-nja, se-t.lah vanap-lah ber-himpôn maka poetrie pân menjeroah poela menjingko-tierej kalamboe, makâ*

ka-liéh it-an toewan poetrie zij alle werden door de prinses bevolen, op de gouden en zilveren stoelen plaats te nemen volgens hante rangen, en toen alle in order vergaderd waren beval de prinses om de gordijnen op te halen, en zij was zichtbaar. Isk. *Maka di soeroh-nja bāwa soerat ictoe* en er werd door hem last gegeven, dien brief te brengen. Isk. *Soeroh an en penjoeroh* een afgezaant. *Penjoeroh an* eene boodschap.

سورة *soerat* een gescht ^{سورة} een brief, een boek, boekje, aanteeke-ning. *Maka nabie Ilheidlir pōn menjoerat soewātoe soerat* de profcet Ilheidlir schreef eenen brief Isk. *Maka di batiā-nja soerat ictoe bleh baginda* en die brief werd door Zijne Majesteit gelezen. Dj. M. *Soerat soerat-an* brieven, papieren, geschriften. Isk. *Menjoerat* schrijven, boeken, te boek stellen, aanteekenen. *Penjoerat* een schrijver, een opsteller.

سوري *soerie* koningin, vorstin; meesters. (zie *permei-soerie*).

سوري *soerie* of *soerēj* (*sōrej*) achtermiddag, vooravont.

سوريان *soeriefan* en *seriefan* dit woord is vast afgeleid uit eene der Europeesche talen en wordt voor serjant gebezigt.

سوسنج *socsang* of *soesang* tuimeling; tuimelen. *Menjoesang* tuimelen, buitelen. *Orang penjoesang* een tuimelaar, buitelaar.

سوسون *socson* zamengesteld, meervoudig, dubbel; opstapelen, op stapels zetten, ophoopen.

سوسو *socsoc* de borsten, de mammen, de boezent. *Ajer soesoe* melk.

Maka anakh-nja ictoe pada sa-boewah rocmah di brie-nja ka-pada s'orang perampöewan menjoesoc-ie dieja pada tampat jang soenji in een zeker huis gaf zij dat haar kind aan eene vrouw om het te zogen in eene afgezonderde plaats. Isk. *Maka djadi ber-djer-lah soesoe-nja maka iejā-lah menjoesoc-ie boedakh ictoe* er kwam melk in hare borsten en zij zoogde dat kind. Isk. *Menjoesoe* zuigen. *Maka di handjam-kan Djibraël kijoe ictoe dengan sa-sdāt ictoe djocwa tomboh dan ber-boewah, maka di terbit-kan Allah deri bāwah-nja mata djer, ter-poctih deri pada soesoe dan ter-lebeh manis Gabriël* plantte dien stuk, terstond groeide dezelve en droeg vruchten: wijders deed God eene bron onder denzelven ontstaan, wier water zuiverder en zoeter was dan melk. Isk. *Prah soesoe* melken.

سوسوك *socsok* inwendige onrust, onrustigheid; gestoord, onrustig,

aangedaan, gerberd. *Soesah hati* hartzeer. *Kieta ter-laloe ber-soesuh sebab toewan koe hanlakh pergi najikh hhadji* ik ben zeer bekommerd om dat mijn meester ter bedevaart gaan wil. *Djangan-lah toewan ber-soesuh derie ietoe* daarover moet gij geene zorg hebben. *Ka-soesah-an* bezorgdheid, aandoening, ongerustheid. *Palihâra ka-pada orang jaug ka-soesah-an dan ka-sakiet-au* bescherming verleenen aan bedrukte en zieke menschen. M. B.

سوئو *soesoh* een haak, iets dat gekromd, of gebogen is. *Soesoh ajam* hanespoor. *Soesoh prahoe* kromme voorteven van een schip.

سوئوئو *soengoe* murmureren, morren, grommen. *Ka-soengot-an* murmuring

سوئوئوئو *soengor* knevel, baard van een beest.

سوئوئوئوئو *soengej* eene rivier. *Alaka ber-temoe-lah maricki ietoe dengan su-foewatoe soengej docwa râtus hasta djauh lintang-nja, djer-nja ter-laloe poctih deri pada soesoe dan ter-lebeh mânis deri pada djer madoe dan ter sedjokh deri pada djer ombon* zij kwamen aan eene rivier die twee honderd hasta breed was, wier water zuiverder dan melk, zoeter dan honig en koelder dan de dauw was. Isk.

سوئوئوئوئوئو *sopak* witte vlekken op de huid, welke door melaatschheid of andere ziekten ontstaan. Gevlekt, gespikkeld. *Se-telah ka-radja-an-nja su-râtus docwa poeloh tãhon maka ieja di serang oleh s'orang nabie akau dieja maka ieja djâli sopak fertu toeron-lah deri pada ka-radja-an-nja* toen zijne regering honderd twintig jaren geduurd had overviel hem een profet, hij werd vol vlekken, en geraakte uit zijne regering. Isk.

سوئوئوئوئوئوئو *soepan* en *sopan* wellevend, hoffelijk, beschaafd, wel opgevoed, welgemanierd, hoffelijk. *Sjahdân dârab pân besjar-lah maka ieja-pân ter-laloe bidjâhsana pada ilmoe dan sopan dan berakhal hingga mem-bitjarâ kan dengan boedie bitjarâ-nja ietoe* wijders groeide Dârab voorspoedig op en werd zeer ervaren in de kunsten, bezat wellevendheid en eene schrandrheid, zoodat hij zijne gesprekken met wijsheid voerde. Isk. *Boerong sipan* de Paradijsvogel, ook wel *mâruk dew-ra* hemeliche vogel genaamd.

سوئوئوئوئوئوئوئو *soeka*, HIND. verheugd, verblijd, vrolijk. *Maka di liehat-nja oleh kenangda moeka toewan poetric Humanie ber-otbah lakoe-nja*

tiejādu soeka de zoogvrouw zag dat het gelaat der prinses veranderde, die niet verheugd scheen. Isk. (zie *سوڪا soeka*).

سوڪو soeko een vierdedeel. (zie *سوڪو soekoe*).

سوڪت soekat eene maat (voor natte en drooge waren). Meten.

سوڪر soekar moeilijk, zwaar, lastig, verdrietig, vervelend, netelig, hagehelijk, verward, bedekt, ingewikkeld. Moeijelijkheid, radeloosheid, beangstheid, verwardheid. *Hamba ieni ghrarib lagi fakhier datang deri djauh dan lagi amat soekar per-djalān an* ik ben een vreemdeling, een bedelmonnik, die van verre komt en eene zeer moeilijke reis gehad heeft. SULTH. IBR. blz. 32. *Menioekar-kan* benarren, moeilijkheid veroorzaken; in onaangenaamheden wikkelen, benaauwen, dwarsboomen. *Ka-soekar-an* moeilijkheid. *Orang ka-soekar-an* iemand die in nooden verkeert.

سوڪغ s'kong ondersteunen, stutten, schragen. *Sókong-sókong* steunbalken.

سوڪن soekon de broodvrucht, artocarpus incisa.

سوڪو soekoe een vierdedeel; acht tinnen duiten die een vierde van eenen koperen reaal uitmaken Een *soekoe* is ook een vierde van eene spaansche mat. Een tak van eene familie. Een volksstam.

سوڪي soegie de tanden poetsen, schuren, schoonmaken. *Kājoe soegie* tandenborstel, houtje om de tanden te poetsen. *Maka tietah baginda djer māna tampat ieni, serdja di lontar-kan-nja Dengmandar* Dejwie dengan *kājoe soegie* de vorst vroeg welk water is er in deze badplaats, en te gelijkertijd smeet hij Dengmandar Dejwie met eenen tandenborstel. ISM. JAT. blz. 32. reg. 10. v. b.

سوڪ soela een spitspaal, (een paal om misdadigers, of martelaren te spitsen). *Soelā-kan* spitsen.

سوڪر soelok kruipen als wormen, slangen enz. *Menjoelok* kruipen langs den grond zoo als insecten en planten. Wriemelen, weemelen in het water.

سوڪوڻ soelōng of *solong* eerstgeboren, oudste. *Anak soelōng laki-laki* de eerstgeboren zoon.

سوڪوڻ soelōng een beker of glas overhandigen.

سولق *so:lap* of *sozlop* goochelarij, Goochelen, bezweren. *Penjoelap* een goochelaar, een bezweerder.

سولم *soclam* borduren. *Penjoelam* borduurder.

سولبغ *soelieng* eene fluit, schalmel.

سولو *soeloe* een spion. *Maka soeloe pôn dâtang mem-brie chabar mengatâ-kan bañoewa lasjkar ietoe pôn hâllir* er kwam een spion tijding brengen dat het leg-er in slagorde stond. ISK.

سولك *soelah* kaal, haarloos.

سولك *soeloh* toorts, fakkel; flambouw. *Menjoeloh* toelichten, voorlichten, verlichten *Hhata iejà-pôn ter-kedjut-lah ka-doewâ-nja, di sungkâ-nja baginda dâtang menjoeloh moeka dengun ditjan* en zij beide verschrikten, menende dat de vorst nad-rde om hunne aangezigten met eene kaars te verlichten. ISM. JAT. blz. 29. reg 7. v. 0.

سوم *soewam* laauw, half warm. *Ajer soewam* laauw water. Voor het woord *soewam* wordt *hingat* zeer algemeen, doch zeer te onrecht gebezigd; dewijl *hingat* nog warmer dan *panas* zijnde, het woord heet, of hitte uitdrukt.

سوئب *soem'bat* een stop, kurk. Kurken, toemaken, stoppen. *Menjoem'bat* stoppen, opvullen.

سوئب *soembang* bloedschande. *Ber-boewat foembang* bloedschande plegen.

سوئر *soemor* eene vel, put, *Ajer soemor* welwater, putwater. *Ajer soemor pôn hâbis deri pada sungat ka-punâs-an* het putwater is door de sterke hitte opgedroogd.

سوئف *soentong* een zeedier, zeekat of zeekalf.

سوئف *soenting* een otter.

سوئ *soeh* bloedwarm, natuurlijke warmte van het ligchaam.

سوئي *soehj* of *soewej* g streng.

سوئك *sôjakh* (*sowekh*) scheuren, rijten (als papier of linnen).

سوئي *soenji* en *soenjie*, HIND. eenzaam, stil, onbewoond, woest, doodsch, verlaten, afgezonderd. *Maka si:kir toewan poetrie Diô-hor Maniekam dalam hatie-nja djikaloe demikiën, bâjik akoe mem-*

boewang - kan drie koe pada tempat jang soenji de prinses Djôhor Manickam dacht, indien de zaak dusdanig gelegen is, zou het goed zijn dat ik mij naar een eenzaam oord verbande. Dj. M.

ساهدجا *sahâdja* oogmerk, doel, wil, opzet. Zekerlijk, opzettelijk stellig. *Dengan sahâdja met opzet, met oogmerk, opzettelijk. Karana di dalam hati adinda sahâdja handakê men djadi kabawah khadiem toewan - koe deri doenieja ditang ka - achirat want de begeerte mijns harten is alleen om van uwe voeten uit deze wereld in de volgende over te gaan.* SULT. IRR. blz. 38.

ساهدجا *sahâdja* slechts, maar, alleenlijk. (zie *sâdja*).

سهارى *sa - hârie* een dag. *S'hârie - s'hârie* alle dagen, dagelijks. (zie *hârie*).

سهاى *shâja*, *sahâja* of *sija* een slaaf. *Maka baginda pên mengduoegrâh Israfil Khaum sa - richoe dienaar dan be - bripa deri pada shâja laki - laki dan shâja perempuan - an de Vorst gaf Israfil Khaum duizend dukaten en verscheidene slaven en slavinnen ten geschenke.* Dj. M. Het woord *sâja* wordt ook als een persoonlijk voornaamwoord gebruikt, om ik aan te duiden. *Sija minti ampon toewankoe ik verzoek vergiffenis mijn meester. Bieni sija dan awakê sija mijne vrouw, en mijn kind.* MAL. BR. *Saja poelung - luh kadoeson sâja ik keerde naar mijn dorp terug.* MAL. BR.

سهاى *sahingga* tot, tot dat, zoodat, zoo lang als. Uitgezonderd, uitgenomen, behalve, slechts, alleen, maar. *Sa - hingga ieja ditang tot dat hij komt. Hartâ - nja pên ada lah toewankoe sa - hingga dâp t ieja menanggong per - kardjâ - an doelic jang di per - toewan mijn meester zij bezitten goederen, zoodat zij den dienst van u den voortreffelijken gebieders kunnen waarnemen.* ISM. JAT. blz. 98. reg. 2. v. 0.

سهاى *sa - hlej* of *sa - lej* een blad, een stuk. *Tiejda bagi hamba pakej - an hânja sa - hlej icni ik heb geene kleederen, buiten dit enkele stuk.* SULTH. IRR. blz. 30.

سهاوت *shawoet* en *sahut* antwoorden, beantwoorden. *Maka ladoesigra ieja membric salam, 'l salam atejkom iejd Sulthân Ibrâhiem, maku seera di shawoet - ie - nja êkê Sulthân Ibrâhiem i - toe hij groette hem terstond, zeggende: vrede zij u, ô Sulthân Ibrahiem! het welk dadelijk door Sulthân Ibrahiem beantwoord werd.* SULTH. IRR. blz. 28.

سي *sie* een voorzetsel voor eigen namen. (zie *si*)

سي *sieja* onnut, nutteloos, ijdel, vergeefs, ongegrond, vruchteloos.
Bahoewa telah njatā-lah pada hamba pe-kurdjā-an jang se-be-nar-nja dengan jang sieja-sieja reeds zijn mij de nuttige benevens de ijdele verrigtingen gebleken

سيارة *siejārat*, AR. planeten.

سياسة *siejāsāt*, AR. dwang, magt, gestrengheid; marteling, pijnbank. *Menjicāsāt-kan* dwingen, noodzaken, noopen; kwellen, martelen.

سياق *siejāpa* wie, welke. *Barang siejāpa* wie, een iegelijk, alwie, iemand, hij. *Siejāpā kah soedah ber-kāta ietoe* wie heeft dat gezegd *Siejāpa poenja* wiens? van wien? *Siejāpa poenju prāhoe ieni* wiens prauw is dit.

سيامغ *siejāmang* eene zwarte apensoort, met lange armen. De Gibbon van Buffon.

سيانو *sie-āno* een zeker iemand, een zeker persoon.

سيتو *sieto* daar, op die plaats. *Di sieto* aldaar. *Ka-sieto* derwaarts, daarheen, daarnaar toe, naar die plaats.

سيتك *sietakh* een zak, knapzak.

سيد *siedā* een befmedene, castrato.

سيد *sejid* en *siedī*, An. de titel van een talrijk geslacht, hetwelk van Mohhamad waant af te stammen en groene tulbanden draagt. Dit woord beteekent ook een heer, een voornaam persoon, en wordt in de gebeden ook tegen het Opperwezen gebruikt. *Maka toewan* poetrie Djohor *Manikam pān mintā adā-ka-pada Allah subhānah wa tāāla demikiēn boenjie-nja: iejā ilahic! iejā rabie! iejā siedi! iejā moela! iejā tochan-koo, kau tindong-kan apd-lah kirā-nja hamba-moe ka-pada pōhan kājoe ieni* de prinses Djohor *Manikam* bad God den Allerhoogsten, zeggende: ô God! ô meester! ô heere! ô koning! ô mijn regeerder! bescherm gij toch uwe dienares hij dezen boom. Dj. M.

سيدانغ *siedang* vergadering, raadsvergadering.

سيدك *siedikh* zoeken, onderzoeken, vragen, uithooren, uithooren.

سیدی *siedie* gewrichten, knokkels. (zie *sindie*).

سیدیلنگیم *siedielinggam* en *sedelinggam* menie, vermiljoen.

سیرت *sieret* strooijen; (*sêret*) slepen, langs den grond slepen. *Bras ter-sieret se pandjang djalan* er lag rijst langs den weg verspreid.

سیروت *si.rut* of *sejrut* breijen, netten knooien. Splisfen.

سیرغ *sejrong* schuin, schuins, overdwars.

سیرف *sierip* eene vin van eenen visch, de stekels der vinnen.

سیرم *sieram* besprengen, besproeijen, begieten. *Penjiram* een begieter. *Penjiram-an* een gierter; begieting. *Toekang menjiram kebon* een hof- of tuinbegieter.

سیره *sejrah* verbastering van *mejrah* rood.

سیره *sierih* de betelplant, wier bladen met pinang, gambir, kalk en tabak gekaauwd worden. *Makan sierih* betel eten. (Het eten of liever kaauwen van het betelblad nadat het met voornoemde ingredienten is toebereid, is eene nog algemeener gewoonte onder de Maleijers en andere Volken in den Indischen Archipel, dan het tabak rooken in sommige landen van Europa. *Sierih su-kapor* eene betelbereiding, een pruimpje waar al de ingredienten in zijn. *Iejâ b'asah tangan-nja dan makan sierih su-kapor* zij wiesch hare handen en at een betelpruimpje. tsm. JAT. blz. 31. reg. 6. v. o.

سیره دوة *sierih boewah* eene soort van betel, wiens vrucht bij gebruik van *sierih* gegeten wordt.

سيس *siesa*, HIND. overschot, rest, klikje, afval. *Se-telah ieja makan l'loe ber-kata seraha ter-sunnjom: hej rddja dan poetrie mak-an-lah siesâ-koe ieni* toen zij gegeten had zeide zij glimlaghende: ô vorst en vorstin! eet gij mijn overschot. tsm. JAT. blz. 31. reg. 7. v. o.

سيسر *siesir* eene kam, haarkam: kammen. *Menjiesir rambot* het haar uitkammen.

سيسف *siesip* uitsteken, tuschensteken. Tuschenvoegen.

سيسف *siesikh* schobben van eenen visch.

سيسو *siesoe* het polijsten der tanden.

سيسيه *siesie* bezijden, op zijde, naast, langs. *Bâjik-lah kakanda*

liedor di siesie hamba welaan, mijn broeder! slaap naast mij. Dj. M. **سيج** *siejang* dag, daglicht, vroeg. *Siejang dan málum ber-bocwat* *ibádit ku-padu to.han.nja* dag en nacht den heere dienende.

سيج *sienga*. HIND. een leeuw. *Maka sumbuh D.mang Lejbar Dawon* *toewén-koe áda pátek men-dengar da-hueloe kála siengu djoega jung de-* *mikién tsifat-nja* Demang Lejbar Dawon zeide: mijn meester, ik h. b. gehoord dat in vroegeren tijd, de leeuw dusdanige eigenschappen b. zar. S. S. *Sienga poera* (Singapore) zou volgens Wernilij, Lecuwentad beteekenen; om dat *poera* eene stad beteekent; doch dan zou de woordvoeging hier verkeerd zijn; want *sienga poerd* zou eigenlijk zoo veel als *sienga káta* en dus een leeuw uit de stad beteekenen, gelijk *Sienga hostan* een boschleeuw en *Sienga goenong* en bergleeuw beteekent: het is waarschijnlijk dat *Serie Toerie Boewána* welke de stad *Sienga poera* liet bouwen dezelve naar het beest dat naar eenen leeuw geleek en door hem gezien was, noemde ten einde door dien naam, de herinnering aan hetzelve te doen voortduren, daar *sienga poera* of *sienga poera-poera* de gewaande leeuw zou beteekenen.

سيغت *siengit* vooroverbuigen, hellen, vooroverhellen, overhangen.

سيش *siesjap* of *sip* klaarmaken, in gereedheid brengen.

سيشاسن *siesjasan* duizendpoot.

سيشن *siespat* eene gestrepte of getrokken lijn, eene streep, linie, een regel. *Kdjoc siespat* een lij-hout, liniaal. *Siespat-kan* lijnen, streepen; lijnen-trekken. *Tdite siespat* een loodlijn, een timmermanslijn. Touwen over een plankje gespannen om papier te lijnen.

سيشق *siesjakh* achteruitslaan. *Mijin siespakh raigu* zich vermaken met eenen van matwerk gevlochten bal achteruit te schoppen. (kaatsen).

سيشوت *siespoet* een oester.

سيشي *siespei* een Hindostanische soldaat. De Bengalezen worden veelal in de wandeling sipajers genoemd.

سيشيت *siespiel* eene soort van vijg.

سيق *siesjakh* arm, ellendig, armzalig, behoeftig.

سيك *siesjak* en *siesjakh* de naam eener voorname rivier aan de oostkust van Sumatra.

سيك *sieka* hier.

سيكات *siekat* (*s'kkat*) boender, borstel, kam; kammen, boenen, borstelen; roskammun, afboenen, iets met kracht boenen.

سيكاف *siekaf* postuur, houding, vorm van het ligchaam, uiterlijke gedaante. *Siekaf-nja ter. Idloe Amat pantas* hij had eene zeer leven lige houding. ISM. JAT. blz. 172. reg. 9. v. b.

سيكوه *siekoe* elleboog; een hoek. *Siekoe-siekoe* een winkelhaak; gebogen houten, kromhouten of knieën in de scheepsbouw gebruikelijk.

سيكوه *siekoe* en *siekoedie* namen van vogels.

سيكويه *siegie* een fakkel, toorts, flambouw. *Kdjoe siegie* eene soort van harsachtig hout, brandende als een fakkel

سيكوياف *seioejanja* het is nuttig, dienstig, noodig, geschikt.

سيول *siel* en *siejl* fluiten; blazen, op eene fluit spelen. Sisen, schuifelen.

سيول *siel* noodigen, uitnoodigen, doen binnenkomen. *Iejd toewân koe djikaloe ada karoenieja akan p'atek, maka handukh lah p'atek persilâ - k. n. toewân - koe mäsôkh ka - dâlam astâna ô* mijn mees:er! indien gij mij genegen zijt, zou ik u verzoeken binnen in het paleis te gaan SULTH. IBR. blz. 82.

سيلاغي *sieldagie* een zekere visch.

سيلاجا *sieldjad* een schoone vogel, behoorende tot de soort der duiven, hebbende karmozijnen vederen en eenen witten staart.

سيلاف *sielap* fout, dwaling; mistap. (mogelijk eene verbastering van *chie'ap*).

سيلام *sielam* schemeravond.

سيلان *Seilan* het eiland Cijlon. *Kâki diejan deri benoewa Seilan* kandelaren van Cijlon. ISM. JAT. blz. 152. *Pocloe Seilan* is de naam van het Prinses Eiland in de Straat Sunda.

سيلاه *sieloe* schemering, duizeling; dwarreling.

سيلاه *sielah* intrekken. *Doedockh ber-sielah* met de beenen voorwaars gekruisd zitten.

سيلاه *sielah* en *siele* terugbetalen, uitkeeren, in plaats stellen, ver-

vangen, opwegen. Vergoeden, schadeloosstellen, teruggeven. Scha-
de vergoeden.

سيم *siejam* het landschap SIAM.

سيمي *siempei* en *siepei* of *tjeppei* eene zeer kleine apenfoort.

سين *sieni* hier. *Di sieni* hier, op deze plaats. *Ber-lijar sâna sieni*
rondzwalken op zee, kruisen; ginds en herwaarts, hier en daar
zeilen. (De Malijers zeggen *daar* en *hier*, terwijl wij *hier* en *daar*
zeggen). *Deri sieni* van hier.

سينتوش *siejantong* een zekere vogel,

سينار *sienar* straal. *Ber-sienar* stralen, stralen schieten. *Ber-sienar-kan*
- bestralen. *Kena sienar mâta-hârie* door de zon bestraald of be-
schenen worden. *Maka di liehat-nja âda soengej ter-taloe djerneh*
djer-nja, maka ber-kielat-kildé-an kena sienar mata-hârie hij
zag eene rivier, waarvan het water zeer helder was, en schitterde
waar het door de zon bestraald werd. SULTH. IER. blz. 8. *Sienar*
boelan maneschijn, de glans der maan. ISM. JAT. blz. 27 reg. 11.
v. o. *Sin-ir-an* een prachtig hoofdfierfel, bestaande in vergulde
bloemen, die kunstig bewerkt zijn, en bijzonder door danfres-
sen gedragen worden.

سينانگيه *sienangih* eene foort van visch.

سيو *sejwa* huren, inhuren; huur, huurgeld; rente, inkomsten.
S. wi-kan en *mem-brie sejwa* verhuren, in huur afstaan. *Sejwa*
prihwe prauwhuur. *Menjewa kapal* een ichtp inhuren. *Sejwa-kan*
ro-mah een huis verhuren.

سيوار *iewar* en *siewa* een pook, een dolk.

سيوڠ *siejoeng* de slaganden van een wild zwijn. De hoektanden
of haken van een paard.

سيوومن *siejoeman* in het bezit van eenige vermogens, van eene goe-
de gemoeidsgesteldheid. *Maka radja pôn siejoeman lah deri pada*
tiedor de koning herstelde van de uitwerkingen van den slaap.
Diika iejâ somboh dan siejoeman als hij gezond is van ligchaam en
gemoed. *Mâbokh-nja tiedakh lûgi siejoeman* dronken en buiten
kennis. *Permei-snerej morka tiedakh si-joeman* de koningin was
vergramd, overschrijdende de palen der rede.

سڀيا *s'nja* eene zamentrekking of verkorting van *se-songgoh-nja* inderdaad, in waarheid. De echtheid van het onderwerp.

سڀڄم *sinjom* glimlagchen. (zie *sinnjom*).

ش

ش *sj* de letter genaamd *sien* en *sjiem*.

شام *sjdm*, AR. SYRIË.

شاه *sjáh*, PERZ. koning. *Iejá toewan-koe sjáh ádlam ó* mijn meester, gebieder der wereld. ISM. JAT. blz. 5. reg. 8. v. o.

شاهبندر *sjáh-bandara*, PERZ. havenmeester, een ambtenaar die de werkzaamheden aan eene haven bekleert. (zie *sjáh-bandara*).

شربت *sjarbat*, AR. sorbet, wijn, stroop, een drank die van roze-water, suiker of andere zoeternijen gemaakt wordt.

شرط *sjarth*, AR. intelling, bepaling, wet, gebruik. *Segala sjarth bedoawanda* al de intellingen voor lijfwachters. *Sjarth segala r. idja-radja* bepalingen waaraan alle koningen onderworpen zijn. ISM. JAT. blz. 8. reg. 8 en 9. v. b.

شده *sjereh*, AR. lust, begeerte, eelust.

شريعة *sjariejät*, AR. wet, wetboek, burgerlijk wetboek. *Sopája iejá sóbat deri pada bidät dan ieja tozrot ka-pada sjariejät* op dat zij zich van hunne ketterij bekeerden, en de wet opvolgen. M. R.

شريف *sjerief* of *sjerif*, AR. adelijk; een edelman, voornamelijk een afstammeling van Mohammed.

شريكة *sjeriekat*, AR. een deelgenoot in den handel. *Ber-sjeriekat* aandeel in den handel met iemand hebben.

شطر *sjether*, AR. eene bladzijde, eene zijde van een papier; een brief. *Maka adá-lah kicta ber-tanda tangan di b. wah sjether icn* ik zet mijne handteekening aan den voet dezès briefs

شعبان *sjábdan*, AR. de achtere Mohammedaansche maand.

شعر *sjjàr (sjair)*, AR. poëzij, dichtkunst. *Ber-sjàr dichten*, verzen opzeggen. *Peng-raug sjjàr* dichter, poëet.

شغل *sjeghil*, AR. zorg, bekommering, angst, onrustigheid, droefgeestigheid; ongemakkelijk, bezorgd, bekommerd, beangstigd; bezigheid, beslommering.

شك *sjak*, AR. en PERZ. argwaan, verdenking, jaloerschheid. *Kena sjak* in verdenking geraten, verdacht gehouden worden. *Mem-bis sjak* argwaan doen onttaan. *Hitie jang tiejda mendroh sjak* een hart dat geenen argwaan koestert.

شكر *sjakar*, PERZ. suiker.

شكر *sjoekor* en *sjoekoer*, AR. verheerlijking (van God), dank, dankzegging. *Maka ieja-pón mengoetjap serieboe sjoekoer* en zij zond duizende dankzeggingen op. ISM. JAT. blz. 3 reg. 4. v. b.

شكس *sjksa*, HIND. straf; straffen. *Jang ter-lebeh bdjik deri pada antara segala rādja rādja, siejāpa ietoe? maka bhakiem ber k na: rādja ietoe jang sakaliēn brang bdjikh sentausa deri pada kaseh-nja dan anoegrah-nja dan segala brang jang djahat takot deri pada morkā-nja dan sjiksā-nja* de beste onder de koningen, wie is die? en de wijsgeer antwoordde: die koning, door wiens gunst en goedheid alle brave lieden in rust zijn, en wiens toorn en straffen alle slechte lieden vrezten. M. R. *Ka-sjiksā* au strafbaar. *Menjiksā segala brang jang ber-dōsa* alle schuldrigen straffen. H. v. M.

شكس *sjaksi*, HIND. een getuige, bewijs. *Mem-bdwa tiega sjaksi akan menjabit-kan ietoe* drie getuigen brengen, om zaken te bevestigen. *Mem-brie sjaksi* of *ndjikh sjaksi* getuigen, getuigenis geven.

شمس *sjems*, AR. de zon.

شمشير *sjamsjier*, PERZ. een fabel, houwer, zwaard.

شوال *sjawal* AR. de tiende maand der Mohhamadaan.

شهادة *sjahādat*, AR. getuigenis, verklaring, belijdenis. *Betāpa maka angkau mengoetjap sjahādat akan dakoe dan memvedji dakoe den-an bagej bagej poedjie-moe* waarom legt gij belijdenis voor mij af en prijst mij met verschillende lofuitingen H. v. M

شهبندر *sjahbandara*, PERS. de outyanger generaal van tollén; een ambtenaar belast met het toezigt over eene haven.

شاهدان *sjahdan* of *sjahadin* wijders, verder, voorts, daarop, vervolgens, daarna, ook.

شهره *sjuharat*, Ar. beroemd, vermaard.

شهيد *sjahied*, Ar. een martelaar. *Orang mati sjahied pada perang labiel Allah* iemand die als martelaar in den heiligen strijd sterft.

شيخ *sjech* en *sjeich*, Ar. een oud man, een man van aanzien, een eerwaardig man, een groot leeraar. Een opperhoofd, prelaat, prior. Een wetgeleerde, godgeleerde.

شيطان *sjetha*, Ar. satan, duivel. *Hhatta pada sotwatoe. m-itam maka khadlie pbn ber kawat pdgur astana r-dja, maka datang.-lah sjethan mem brie. waswas ka-dalam hati khadlie* op eenen zekeren nacht, bewaakte de Khadlie de muren van het vorstelijk paleis, en de satan kwam om zijn hart te verleiden. (verleiding in zijn hart geven). Dj. M.

ص

ص is de letter genaamd *tsad*.

صابون *tsaboen*, Ar. zeep.

صاحب *tsahhib*, Ar. heer, mijn heer, meester; bezitter, eigenaar. *Tahhib tadioe wa tachtu bezitter van kroon en troon. Ada-pbn kita tsahhib il hikajat bahoewa pada masa ictoe tiejadâ-lah tiejipa jang bâjik pâras-nja deri pada toewnu poetrie setoe di dalam negrie Bagdad voorts verhaalt de geschiedschrijver dat er in de stad Bagdad niemand zoo schoon was als die prinses.* Dj. M.

صادق *tsadek*, Ar. getrouw, juist, opregt, goed openhartig.

صالح *tsaleh*, Ar. goed, braaf, vroom, deugdzaam. *Salamat atas-moe dan segala jang ber-boewat dmal tsaleh* vrede zij u cu alle die het goede doen, (goede werken verrigten). H. v. M.

صبح *tsabh*, *tsabh* of *tsoeboe*, Ar. dageraad. *Sumbahjang tsabh* (tsoeboe) morgengebed.

صبر *tsabar* en *tsabar*, Ar. geduld, lijdzaamheid, lankmoedigheid; geduldig, lijdzaam; geduld hebben, verdragen, verduren, uitstaan. *Al-ka sabda Rdjoel Allah hej anak-koe tsabar-lah angkau pada ahâl ieni dan ka-sakiet-an dalam-nja* de zendeling Gods zeide:

ò mijne dochter draag uw lot en de verdrietelijkheid van hetzelfde met geduld. SULT. IBR. blz. 21. *Toewan poetrie lógi ketjil belom táhøe memarintah kan iesi astàna, tsábar-lah toewan-koe dhólo* de prinses is nog jong en kan de hofhouding nog niet bestieren; heb dus nog wat geduld mijne heeren. ISM. JAT. blz. 150 reg. 10. v. b.

صح *tsahh*, AR. bewezen, vastgesteld, bevestigd, opgehelderd, gezuiverd, echt, geldig, bevoegd, aannemelijk. *Tsahh* wordt in het schaakspel gebezigd wanneer men schaak geeft. *Tsahh-kan* bevestigen, zuiveren, in orde brengen.

صاحب *tschheb*, AR. makkers. (Meerv. van *tsdhhib*).

صاحب *tsohhbat*, AR. een vriend; bondgenoot, makker. Vriendschap. *Ber-tsohbat* bevriend zijn. *Tsohbat kirta tang bangsi-twan* mijn edele vriend. MAL BR. *Tsohbat ber-tsohbat jung tiejda ber-ka-poets-an* onderlinge onschendbare vriendschap.

صدقة *tsadekhat* en *tsedekkah*, AR. aalmoczen, liefdegaven. *Maka di brie-kau tsedekkah akan segala fohkier den miskien* en er werden aalmoezen gegeven voor alle bedelmonnikken en armen. ISM. JAT. blz. 130. reg. 11. v. o.

صرف *tsarf* of *ilmoe tsarf*, (*tsarfoe*) AR. spraakkunst.

صف *tsaf*. PERZ. rang, rij, gelid. *Ber-dieri tsaf* in rijen geschaard, in gelederen slaan.

صفر *tsafar*, AR. de tweede Mohammadaansche maand.

صفة *tsifat* en *tsifat*, AR. eigenschap, inwendige hoedanigheid. *Maka segala tsifat Sultán Ibrahiem pón di kata-kau-nja pada anak-nja* al de hoedanigheden van den Sultán Ibrahiem werden door hem aan zijne dochter medegedeeld. SULT. IBR. blz. 13. *Segala tsifat-nja tiejda dápát di tsifat-kau* alle zijne eigenschappen kunnen niet verkiaard of uitgedrukt worden. ISK. Opreghheid, vroomheid, deugd; rust, kalmte, vrede, eendragt. *Tandu tsdleh-pón áka-ka-pada moeká-nja* de kenteekens van kalmte waren op zijn gelaat. SULT. IBR. blz. 31.

صردو *tsolddoe*, PORT. een soldaat.

صلوة *tsalawat*, AR. gebeden. *Maka segala m'ajiekat meng-octjap tsalawat akan nabie M'ahammad* alle engelen zonden gebeden op tot den profect Mohammad. II. v. M.

ضليب *tsalieb*, AR. een kruis, kruisfiks. *Men -tsalieb -kan* kruisfigen.

صوف *tsoef*, AR. kamelot, eene soort van fijne wollen stof.

ض

ض *dl* de letter genaamd *dlad*.

ضراب *dlarab*, AR. met een zwaard slaan: den vijand verslaan.

ضرورة *d'aroerat*, AR. dwang.

ضعيف *dlàief*, AR. onvermogen, zwak, broos. *Dengan segala koewisa humba jung dlàief* met al mijne geringen krachten.

ضممة *dlammah* of *zammah*, AR. () het derde klankteeken der Arabische spraakkunst, in het Maleisch *bàris di hadâp an* genaamd, wordt boven de letter gesteld en doet den klank van *o* of *oe* ontstaan.

ط

ط *th* de letter genaamd *tha*.

طاهر *thdhir*, AR. klaar, zuiver, rein.

طبيب *thdlich*, AR. een geneesheer, geneesmeester.

طبايق *thdbakh* een braadpan; waskom, bekken, groote schotel.

Maka di lihat nja pada soewatoc thâbakh ietoc kdjin basâh-an rddja en zij zag op eenen schotel het badkleed van den vorst.
JAT' ISM. blz. 30 reg. 1. v. o.

طلاق *thaldkh*, AR. echtscheiding, verstoofing, verwerping. *Socras thal:ikh* een scheidbrief.

طمبور *thmboer* een trom, een muzikinstrument.

طمع *thomâ* en *thamâ* gierigheid, inhaligheid, schraapzucht; inhalig, begeerig, schraapzuchtig. *Bahoewa djangan sekalis-kâlie Rddja*

ī-tōe thomā ākan harra traug ketjil de Koning moet volstrekt niet: inhelig zijn omtrent de goederen zijner onderhoorigen. SULT. 1BR. blz. 80.

طوفان *thoefān*, AR. onweder, tempeest, orkaan; de algemeene zondvloed. *Maka toeron thoefān* er daalde een onweder af. ISM. JAT. blz. 2. reg. 6. v. 0.

طويل *thoewil* en *thuwīk*, AR. lang van duur; duur, duurzaamheid, uitsprektheid: hoge onderdon; een watervogel met lange pooten, *Thoewal-kan* verlengen, uitsprekken.

طه *thēh*, AR. een tuschenwerpsel om stilte te bevelen; eene pauze in den koran, in de psalmen *thēh* genaamd.

طبه *th:jh* thee. (zie *tejh*).

طيرة *thairat* of *tier* wispelturigheid. Een ongunstig voorteken.

ظ

ظ *thl* de letter genaamd *thla*.

ظالم *thldim* (*zalim*), AR. een tijran, een onderdrukker, overheerscher, geweldenaar; wreed, onderdrukkend, geweldig.

ظاهر *th'dhir* (*z'hir*), AR. openbaar, klaar, bloot, gebleken; uitswendig. *Tsifat thlāhir wa bathin* uiterlijke en innerlijke hoedanigheden.

ظل *thlil*, AR. schaduw, bescherming; koele schaduw, duisternis van den nacht; schim, vo-schijning, spook *Thlil Allah* de schaduw of vertegenwoordiging van God, (een koninklijke titel).

ع

ع *ā, ā, ī, b, ū* de letter genaamd *ain* of *ādijā*.

عادل *ādāil*, AR. regt, regtvaardig, onpartijdig, juist; regtvaardigheid. *Maka hindikh-lah Rd-ija ber boewit ādāil atas sekaliān rājat* de Vorst moet regtvaardig handelen omtrent al zijne onder-

danen. SULT. 1BR. blz. 78. *Adalat* regtvaardig zijn: Regtvaardigheid, gerechtigheid, de wet. Een gerechtshof.

عارة *âdat*, AR. gebruik, gewoonte, manieren, zeden, oude inrichting, mode, staat, dragt, inachtneming. *Adat negrie* landgebruik, oude instellingen *Djikaloe ieja tiejâda rân âkan âdat kieta, senistjâ ieja mem-brie sâkit hâti kieta* indien hij niet mer onze gewoonten bekend is, zal hij ons voorzeker hartzeer vervekkên. *Lâjin lâjin negrie lâjin-lâjin âdat* andere landen, andere gewoonten.

عارف *âarif*, AR. kundig, verstandig, wijs, vernuftig, zinrijk, scherpzinnig, geestig, aardig, ervaren, bedreven, snedig, spitsvinnig, onderscheidend, opmerkzaam. *Tsohbat kieta jang amat âarif bidjakhsâna* mijn zeer verstandige en voorzichtige vriend. MAL. BR.

عاشق *âsjikh*, AR. verliefd.

عافية *âifejat*, AR. gezondheid, heil; herstelling. *Maka di pōhon-kan bârang di landjut-kan kirâ nja oesiejâ oemor zamân-nja di dâlum ts.jhbat dan âdifejat dengan ber-tambah-tambah durjat ka besâr-an dan ka-moclijd-an adâ nja* er wordt gesmeekt dat zijn leven in welvaart en gezondheid moge verlengd worden, bij verhooging van aanzienlijke en luisterrijke rangen. MAL. BR.

عالم *âlim*, AR. wijs, geleerd, onderwezen, ervaren. Kundig. Een wijs mensch. *Sjahd.in maka ber himpon-tah segala âalim dengan tseluhh deri pada fehakh negrie Kofah* vervolgens verzamelden zich al de wijzen van het landschap Kofah in silte. SULTH. 1BR. blz. 17.

عالم *â'am*, AR. en PERZ. het heelal, de schepping, de gansche natuur, de aarde, de wereld. *Induh-induh sakali pâtek melihat ka-besâr-an tochan Seroe âllam sekalièn ik zie dat de luister van den Heer der Heerscharen allervoortreffelijkst is.* ISM JAT. biz 25. reg. 10. v. b.

عالى *âllie*, AR. uitmuntend, uitstekend, voortreffelijk, verheven, hoog.

عام *âam*, AR. algemeen, publiek, gemeen. *Men-djoewâl di haddp-an segala orang jang âam* in het openbaar verkoopen.

عبادة *ibadat*, AR. goddelijke vereering, aanbidding, godsdienst.

Maka pandita ictoe ber-boewat ibadat-nja dilam kebon tetoe de-ze leeraren oefenden hunnen godsdienst in dien hof uit. SURT. IBR. blz. 11. Maka Isma Jatiem pón ber-boewat ibadat ákan tochan jang mahá moelija mbón-kan ákhal jang semporua Isma Jatiem bad den heere, den allerverhevensten aan, verzoekende om een volmaakt oordeel. ISM. JAT. blz. 4. reg. 9. v. b.

عبارة *ibarat*, AR. uitlegging, verklaring, Gelijkenis, vergelijking, zinspeling, woordspeling; zinsbeeldig. Verbloemd. *Meng-ibarat-kan* uitleggen, verklaren; door gelijkenissen spreken.

عجائب *adjuieb*, AR. wonderwerk. *Ihikajat jang amat adjdieb* een wondervolle geschiedenis. ISM. JAT. blz. 3. reg. 8. v. o. *Adjeb* vreemd, wonderlijk.

عجم *adjem*, AR. een perziaan, een barbaar, een vreemde, iemand die niet in Arabië geboren is.

عرب *arab* Arabier. *Se-telah pagi-pagi harié baginda memakej pe kájin arab* des morgens vroeg kleedde-zich de vorst in arabisch gewaad. ISM. JAT. blz. 187. reg. 1. v. o. *Negrie Arabie* Arabië.

عرش *arasj*, AR. de troon Gods. De negende hemel, die voor den zetel Gods gehouden wordt. Een stoel, zetel.

عروض *aroedl* of *aroez*, AR. maat, dichtmaat.

عز *az* en *azat*, AR. glorie, waardigheid, grootheid; eerbied, hulde. *Mem-brie hormat dan azat* eerbied en hulde bewijzen. *Dengan Abograh Allah az wa djal* door de gunst van den glorierijken en luisterrijken God. ISM. JAT. blz. 4. reg. 12. v. b.

عزراجل *azrdiel*, AR. de naam van den engel des doods.

عزيمة *azimat*, AR. voorbehoedmiddel, talisman; bekooring. In de wandeling zegt men veelal *djimat*, en verstaat daardoor een briefje dat door eenen priester met eenige geheimzinnige karakters beschreven is, en aan de ligtgeloovigen verkocht of gegeven wordt, om bij zich te dragen; ten einde van somnige onheilen bevrijd te zijn; zoodanig briefje wordt veelal in een stukje lood toegevouwen en om den middel gedragen.

عسكر *askar* AR. een heer, een heerschaar. *Askarie* soldaat, het geen tot een leger behoort.

عشق *asjikh* of *isjkh*, AR. liefde, drift; beminnen. *Mem-brie asjikh* verliefd maken, liefdedrift doen ontstaan.

كلامه *àhlamat* of *àzamat*, AR. praal, prachte, luister, statigheid, deftigheid. Statig, plechtig, eerbiedwerkkend. *Maka seg-ila boenji boenjie-an pón di páloe brang-lah ter- fálloe àhlamat boenjie-nja* al de speeltuigen werden bespeeld en gaven een zeer plechtig geluid. ISM. JAT. blz. 129. reg. 8. v. o.

عظيم *athliem* of *àziem*, AR. statig, plechtig, deftig, groot, verheven, doorluchtig.

عقل *àkhal*, AR. vernuft, scherpzinnigheid, slimheid, oordeel, schrandereheid, beleid. *Akhal boedi genie*, wijsheid. *Akhal jang semporna* een gezond verstand, sijn vernuft, gezond oordeel. *Ber-àkhal* vernuftig, schrandere. *Akhal bàlighr* huwbaar, mondig, tot jaren van onderscheid gekomen.

علامة *àlmat*, AR. teeken, kenteeken, merk, kenmerk, tein; wonder, wonderteeken. *Alamat tonggol* wapen van eene vlag, merk in een vaandel. *Alamat soerat* of *soerat àlmat* een geschrift, een brief, handteekening, opschrift, adres. *Alimat ka-badyiek-an* een teeken van vrede, een heilzaam teeken.

علم *alam*, AR. vlag, banier, vaandel, standaard. *Alam ka-radjà-an di dirie-kan-nja* de vorstelijke standaard werd door hen geplant.

علم *ilmoe*, AR. wetenschap, kunde, kunst. *Ilmoe hhesab* rekenkunst. *Ilmoe zamien* aardrijkskunde. *Ber-ilmoe* kundig, bedreven, ervaren.

علة *àlet*, AR. ziekte, kwaal, ongemak, ramp, jammer, ellende, tegenpoed.

علي *àlie*, AR. de schoonzoon van Mohhammad, de vierde *Khalif*.

عليكم *àleikom*, AR. over u, op u, met. *Il-sàlam àleikom* vrede zij u.

عليه *àleihî* of *alajihî*, AR. over hem, op hem met hem. *Tsala ilahoe àleihie wa salam* over hem zij de zegen en de vrede Gods.

عمر *òmar*, AR. de tweede der *Khalifs*.

عمر *òmor* of *omor*, AR. leven, leeftijd, ouderdom. *Dátang-lah òmor tocwan poetrie ka-pada doewa-blas tshon makien ber-tambah-tambah besar makien ber-tambah-tambah sjlokh páras-nja* de prinses bereikte den ouderdom van twaalf jaren en naar mate zij opwies, nam zij in schoonheid toe. ISM. JAT. 172. reg. 4. v. b. *Se òmor-koe hiedop* gedurende mijn leven.

عامة *àmál* en *òmal* werk, daad, verrigting, praktijk. *Òmal tsulohh* goede daad, goed werk, godvruchtig werk.

عندم *andim* eene schuilplaats zoeken.

عنصر *hatsur*, AR. (anatsar) een element, hoofdstof. Het menschelijk geslacht. Grondslag. Gestel, temperament, aard, gesteldheid.

عوان *aw n*, AR. een bijstander, een hulp. Eene half bejaarde vrouw; vrouw van het huis, mevrouw. Eene merrie of koe van middelbare jaren. Een vernieuwde veldslag, hernieuwing van vijand. lijkheden.

عورة *urat* en *awrat* pudenda. *Urat zan* pudenda mulieris. *Urat mard* pudenda viri.

عهد *ahad* AR. belofte, verbond. Schuldbrief. Eed, betuiging; verzekering, plegtige belofte, waarborg. Patent; bevelschrift. Testament. Eer, hulde, eerbied, zedigheid.

عيسى *isfi*, AR. JEZUS.

عین *ayn* dit woord heeft vele beteekenissen, doch komt in de ma. leische geschriften meestal voor om de beste hoedanigheid aan te duiden, als: *Tsof fukhulat ayn il bindt* kamelot, laken (en) beste wollen kleeden.

غ

غ *gh* of *ghr* de letter genaamd *ghain*, *ghayn*, *ghrain* of *ghrayn*.

غالب *ghrdlib*, AR. een overwinnaar, overwinnend, zegepralend, nietmuntend. Overwinning.

غائب *ghrdjib*, AR. afwezig, verholen, verborgen, onzichtbaar. *Maka tierah baginda, demikliën mimpie koe se-mallam ieni, akoe me-lichat s'orang peremp'ewin ter laloe ejlok h paras-nja ddtang menangkap kelamboe, maka baharoe akoe handakh memezang idngan-nja, maka lejâ-pân laloe t'rie serâja ghr'zi.b-lich* de vorst zeide: mijn droom in den verloopen nacht was aldus: ik zag eene zeer schoone vrouw, die het gordijn op zijde schoof, ik wilde nu hare hand vatten; doch zij vlugtte weg en verdween. 1831. JAT. blz. 39. reg. 3. v. b.

غريب *gh'arib* en *ghr'arib* een vreemdeling, een uitlander. Uiteens, vreemd, ongemeen, buitengewoon, wonderlijk, heu. wonderenswaardig. Leerzaam, leidelijk, gewillig, mak, tam.

Maka kda nachôda kapal ka-pada Isma Jatiem badoewanda radja ictoe, ada-pda hamba ieni digang ghrarib de schiepskapitein zeide tegen Isma Jatiem, d:s konings lijfwachter: ik ben een vreemd koopman. ISM. JAT. blz. 12. reg. 4. v. b. Per majien-an jang ghrarib vreemde speeltuigen.

غسل *ghrasil* reiniging, afwasching van het ganfche ligchaam.

غلاب *ghrildab* ftrijdende om de overwinning.

غزني *ghranie*, AR. rijk, overvloedig, menigvuldig.

غورب *ghroerab*, een vaartuig, hebbende eenen langen voorfteven.

غيب *ghrayb* duifter, donker, verborgen.

غيبة *ghraybat*, AR. afwezigheid, afzijn.

غيرة *ghrayrat*, AR. jaloezie, vijandigheid, nijd, afgunft; fijn eergevoel, grootmoedigheid, moed, edelmoedigheid: nijdver, ijver, eerzucht; verontwaardiging. Vermaak, geneugte. *Ghrayrat ila-hiejat* een heilige ijver.

غبره *ghrayrah* of *wa ghrayrah*, PERZ. et caetera, enz. en hetgeen er meer volgt.

ث

ث ng de letter genaamd *ngâ*. Deze letters in eenig woord, op het einde van eenen regel voorkomende, kunnen niet afgebroken worden, namelijk, de *n* kan niet van de *g* gefcheiden worden, als: *dengan* moet dus afgebroken worden *deng-an* en niet *den-gan*. *Deng-ar* en niet *den-gar*.

ثاغ *ngânga* gapen, den mond wijd openen.

ثاغوت *ngângut* fuffen, mijneren, kwijnen, half fimpel worden, verdoven.

ثاى *ngâpa* wâarom, waartoe, waarvoor; reden, oorzaak; beteken, aan gel:gen zijn. *Tiefâda ngâpa* het is niets, het betekent niets, het heeft niets om het lijf. (zie *dpa* en *meng-dpa*).

ثالير *ngâlir* afwateren, af'troomen, afvloeijen, voortkomen, ontftaan, uitvlieten. *Ajer jang ngâlir deri pada goenong* water dat van de bergen froomt. *Mengâlir-ngâlir* aanhoudend vlieten.

غروغ *ngeroeng* knorren, graauwen, janken, (als een hond of ander beest).

غرن *ngenan* gramschap, toorn, misnoegen, verontwaardiging. Vertoornd, gram, grimmig.

غري *ngerie* afgrijzen, afkeer; ijzen, beven; schrikkelijk, ontzagge-lijk, vreesfelijk, gestreng, onverbiddeijk.

غتم *ngemam* verschrikken, ontzetten, ontstellen. Vrees, schrik.

غيكو *ngickoe* in den slaap praten; mijmeren, ijlhoofdijg zijn, ijlen, raaskallen.

غيلو *ngi-loe* eggig. Stomp door het eten van wrange vruchten; (ge-lijk de de tanden.) pijn, steeking. *Giegie ngieloe* eggige tanden. *Ngieloe kapala* hoofdpijn.

غيوغ *ngiejoeng* maauwen. *Koejing jang ngiejoeng* eene maauwende kat.

ف

f de letter genaamd *fa*.

فارسى *farsie* of *parsie*, AR. Perzisch. *Orang farsie* een Perziaan.

فارق *fārikk*, AR. onderscheiding. *Aldmat fārikk* een onderschei- dingsteeken. *Memārikk* onderscheiden.

فاسق *fāsikk*, AR. boos, ondeugend, goddeloos; boosheid; een zondaar.

فال *fāl*, AR. voorteeiken, voorzegging, waarzeggerij, vogelwigche- larij.

فايدة *fāiedat*, AR. nut, nuttigheid, voordeel, gewin, profijt. *Kitāb jang ber-fāiedat bagi segala minoesia sekulien* een boek nuttig voor alle menschen. *Bārang siejapa ber-temoe dengan toewan hamba ber-bleh fāiedat* ieder die u ontmoet, trekt nut (van u), ISM. JAT. blz. 87 reg. 5. v. o.

فتحة *fathhah*, AR. het eerste klankteeiken van de Arabische Spraak- kunst, bij de Maleijers *bāris di atas* (bovenstreep) genaamd wordt boven de letter geplaatst en doet den klank *a* of *e* ontstaan; het- zelve heeft deze gedaante, *ʾ*

فتنة *fitnah*, AR. laster, smaad, aanstoot, ergernis, verwijt, eerloosheid, ongenade. *Maka siekir-lah pernei-soerej: pada tatkala inie-lah, akoe me-loelos-kan fitnah akan poetrie Ratna Kendie de vorstin dacht, op dit tijdstip zal ik door laster de prinses Ratna Kendie bezwalken. Mem-fitnah-kan belasteren, bezwalken.*

فجر *fudjar*, AR. morgenschemering; dageraad. *Maka tatkala hampir-lah fadjur tegen het aanbreken van den dageraad. SULTR. IBR. blz. 6.*

فرج *ferdji* of *perdji*, AR. pudendum.

فردان *frddana* of *pirddana*, AR. eenig, enkel, enkelvoudig. *Anakk frddana* eenig kind. *Firdana mantrié* eerste minister, vizier. *Saber-moela Isma Jatiem di nama- ie oleh baginda, Firdana mantrié, maka segala negrie ietoe pón di sarah kan pada tAngan-nja* voorts werd Isma Jatiem door den vorst tot rijksbestuurder benoemd, en alle steden werden aan zijne zorg toevertrouwd. ISM. JAT. blz. 98. reg. 9. v. b.

فردوس *firdoes*, AR. paradijs.

فارسى *farsie* en *parsie* Perzisch.

فرض *feredl* (*ferdloe*), AR. verpigte inaëhtnemingen. *Wakhtoe sumbahjang feredl* tijdperken waarin men verplicht is Godsdienstige plegtigheden te verrigten. *Mem-ferdloe-kan verbindend maken, verpligten.*

فرنگی *fringgi* of *fringgie* Europeaan, Christen.

فرمان *firmán*, PERZ. een bevel, order, last, koninklijke brief, pas, patent. Een geschrift, of een gezegde van eenen monarch. *Maka ba-firmán Allah tàála* God de Allerhoogste sprak.

فرن *furna*, AR. een oven.

فرنجییس *frantjies* en *frantjis* fransch.

فري *ferie*, PERZ. eene nimf, eene soort van hooger wezens.

فسون *fasoena*, PERZ. bekooringen, aanlokselen, aanvechting.

فصل *fatsal*, AR. artikel, afdeeling, onderdeel, verdeeling.

فصیح *fatsieh*, AR. welsprekend, wel ter taal, zoervloeiend. *Fat-siehhat* welsprekendheid, welsprekend. *Spraak* vermogen. *Per-*

kata-an-nja Amat fatsejhhat zijne woorden waren zeer welsprekend. SULTH. IER. blz. 31. *Lied.h toewon kam'ba amat fatsejhhat* mijn heer heeft eenen zeer welsprekenden tong. ISM. JAT. blz. 89. reg. 10 v. o.

فضلي *falloelie*, *fadoelie* of *padoelie*, (*ferdoelie*) AR. belangstellen, behartigen, bemoeijen, aangaan, betreffen, raken, bekransen. *Ki-tu tiejâda fadoelie âkan perkâra ietoe* ik stel geen belang in die zaak. *Ietoe tiejâdu fadoelie* het is om het even, dat raakt niet, dat kan niet schelen. *Apa kieta fadoelie âkan orang ietoe* wat geeft ik om die menschen.

فعل *fâ'el*, AR. daden, werken, handelingen: habbelijkheid, gewoonte, gesteltenis, eigenschappen, hoedanigheden. *Fâ'âl jang bâjik* goede daden. *Ada-pôn an-akh manrie ieni relah besar-lah toewân-koe*, *sjahdân segala fâ'âl-nja pôn bâjik pâtek tiehat* voorts zijn deze rijksbestuurderszoonen reeds groot geworden mijn meester, en bezitten volgens mijn inzien goede hoedanigheden. ISM. JAT. blz. 98. reg. 4 v. o.

فقير *fakhier* en *fokhier*, AR. een geestelijke die bedelt, bedelaarinnik.

فكر *fikir*, AR. denken. (zie *fekir*).

فنا *fenâ*, AR. vergankelijk, verderfelijk, sterfelijk, tijdelijk. *Maka kombalie lah ija deri negrie jang fenâ ka-negrie jang bakhi* hij keerde uit het sterfelijk geweest in het onsterfelijke weder. Hij verwisfelde het tijdelijke met het eeuwige.

فهم *faham*, AR. of *paham* kennis, ervarenheid, bedrevenheid; ervaren, bedreven, verstandig. *Pungliema jang brânie lagi faham pada ilmae hâkmat pa-parang-au* dappere en in de krijgskunst ervaren legerhoofden. SULTH. IER. blz. 82.

فيتور *fejtor* of *pejtor*, PORT. opperhoofd van den handel, opperhoofd van eene onderhoorige bezitting. Een Resident.

فيروز *firoez* en *firoes*, PERZ. zegepralend, overwinnend, zegevierend.

فيروزه *firoezeh*, PERZ. turkoois; turkooizen.

فيكر *fekir*, AR. (*piekir*) denken, overwegen, overleggen, bepeinzen, inbeelden, verbeelden, vooronderstellen. *Maka baginda pôn fekir* de Vorst dacht. SULT. IER. blz. 2. *Fikier-an* gedachte, denkbeeld, meening, gevoel, bepeinzing, overweging, overdenking. *Fekier* peinzen, in gedachten verzouken, aijmeren.

فبهف *fehakhh*, AR. zijde, kant, deel, hoek. *Pada empat fehakhh doeniejâ* aan de vier hoeken der wereld *Deri pada fehakhh negrie Kofah* van het landschap Kofah. SULTH. IBR. blz. 17. *Deri pada fehakhh ioewan besar* van wege den grooten heer.

ق

ق p de letter genaamd *pa*.

قا *pa* (verkorting van *bâpa*) vader.

قباون *pâboewan* en *pembâwan* de ra waar de zeilen aan geslagen worden.

قبتن *pâut* betamen, voegen, passen, behooren, overeenkomen, stemmen. Betamelijk, voegelijk, van pas, billijk, regt, juist, eigenaardig. *Per-boewât-an jang tiejâda pâut* onwelveogelijke of onbetamelijke handelwijs. *Njanjie-an jang pâut dengan boenjie-boenjie-an jang di pâloe brang* een gezang dat met de muziek die gespeeld wordt, overcentemt. *Se-pâut-nja* eigenschap-pelijk, eigenaardig, gevoegelijk. *Dengan se-pâut-nja* in orde, volgens den regel, met onderscheiding. *Maka octoes-an ietoe pôn di per-djâmoe-nja dengan se-pâut-nja* hij liet dien afgezant met onderscheiding onthalen. *Ilhoekom jang pâut* of *ber-pâut-ak* *dengan s.lah* eene straf geëvenredigd aan den misdad. *Ada pôn ka-radja an Eirakh ieni se-pâut-nja ka-pada toewan-koe* de regering van het landschap Eirakh komt u toe. SULTH. IBR. blz. 77. *Pâut-lah ka-pada radja me-lakoe-kan addil dan ka-budjiék-aw atas sekaliën raijat-nja* het betaamt den vorst regtvaardigheid en genade over al zijne onderdanen uit te oefenen. SULTH. IBR. blz. 79.

قانس *pâus* of *petus* dondersteen, donderflag.

قانتغ *pâtong* een beeld. *Maka di liehat-nja pâtong ietoe tiejadd-lah* *ber-gerakh* en zij zagen dat die beelden zich niet bewogen. ISK.

قاتف *pâtokh* de beer (van eenen slang). *M:mdtokh* bijten.

قاتك *pâtek* een slaaf, een dienaar. Ik (in eenen nederigen zin). *Maka sirdanta mantrie pôn sedjoed serija ber-driang sumbah iest toewan-koe sjadh dalum pâtek ieni Isma Jatiem namâ-nja* de eer-

de rijksbestuurder, hoog zich, naderde en zeide: mijn meester! gebied. r der wereld, deze slaaf heet Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 5. reg. 9. v. o *Patek ieni hamba ka-bawah doelic jang mahd moelicja* ik ben een dienaar van zijne majesteit, dea hoogverhevenen. ISM. JAT. blz. 7. reg. 2. v. b.

قاتل *patal* een timmermans werktuig. (zie *pepdail*).

قاتل *patal* eene foort van maad.

قاتو *patoe* pudendum.

قزولي *patoelei* stam, geslacht.

قاه *patah* breken, doorbreken, door midden breken, knakken, kraken, (gelijk hout, ijzer, been); van breekbare waren, zoo als porcelijn en glaswerk zegt men *pitjuh*, en van een koord, riem, touw of rekbare zelfstandigheid zegt men *poctus*. *Muka ka-doewa hoetobalang pdu tickam-kan, ka-doewa pandahan-nja p-tah* de beide halden staken naar malkanderen en hunne beide lansen braken. ISK *Mika di poekol-nja sa-hingga patah toelang-nja* zijne beenen werden door hem stuk geslagen, of hij sloeg hem dat zijne beenen braken.

قاه *patah* en *peta* teekening, schets, afmaling, kaart. Een woord. *Patah doecicja* wereldkaart.

قانه *patih* een titel of rang, voornamelijk op Java in zwang.

قاجق *padjakh* pacht, schatting, belasting, een vijfde of tiende der voortbrengfels van een land. De heer MARSDEN noemt zulks *padjar*.

قاجل *padjal* geslagen of gehamerd, (niet gegoten), taal, reikbaar, *Tambaga padjal* geslagen koper.

قاجق *padjakh* een spit, braadspit.

قاجل *patjol* en *patjoel* een inlandsch werktuig om den grond om te hakken.

قاجو *patjoe* mennen, geleiden, voeren, rijden, drijven, spooren, aandrijven, aanspooren. *S'orang ja-ekkor kuda maka di patjoe-nja ka-tengah mejdan* ieder zat op een paard en spoorde het naar het open veld.

قاد *pada* voldoen, vergenoegen. *Ter-pada* voldaan. *Memada-kan* voldoen, voldoening geven. *Kapada-an* genoegzaamheid voldoening; vergoeding.

قادرى *pādrie*, PORT. een priester; een geestelijke, een predikant.

قادیڭ *pādang* een open veld, plein. De naam van eene voorname Nederlandfche bezitting op de Westkust van Sumatra. *Maka adālah soewatoe tampat tinggie di tengah pādang* er was eene hoogte op het midden van de vlakke. ISK. *Pādang jang mahā loewas* een zeer uitgetrekte vlakke. ISK.

قادوک *padoeka* bemind, geliefdkoosd. (zie *padoeka*).

قادم *pādām* dooven, verdooven, uitdooven, lesfchen, blusfchen, uitgaan; stillen, dooden. *Māsing-māsing memādām-kan āpi hingga tengah mēlam maka āpi pōn pādām-lah* elk bluschte het vuur zoo dat het ter middernacht uitgedoofd was. ISK. *Amārah-nja belom ter-pādām* zijne gramfchap is nog niet gestild. *Pemādām* domper, kaarsdomper, uitblusfcher, demper.

قادم *pādām* of *padma*, HIND. hiacint, een edelgeftcente. *Mejrah pādām* vuurrood.

قادی *padie* rijst in den bolfter. *Bājat padie* rijst zaaijen. *Maka di liehat-nja padie-nja ber-boewah-kan āmas dan ber-dāwon-kan pejrakh dan ber-bātang-kan tambāga* zij zagen dat hun padie gouden vruchten, zilveren bladen en koperen ftengels had. S. S.

قارم *pāra-pāra* of *hārang pāra-pāra* roet.

قارت *pārit* gracht, floot, kanaal.

قارت *pārut* een likreeken.

قارس *pāras* gelaatstrekken, gelaat, aangezigt. *Maka āda ber-ānakh 'sōrang perampoewan jang ter-lāloe āmat bājik pāras-nja tiejāda ber-bāgej pada māsa ietoe, tjhājā mockā-nja gielang gomielang seperti tjhāju mata-hārie* hij had eene dochter die zeer fchoone gelaatstrekken had, niemand van hare tijdgenooten geleek haar. de glans van haar aangezigt fchitterde gelijk de glans der zon. S. S.

قارس *pāras* rond als een pilaar of een rotting.

قارڭ *pārang* mes, hakmes, bijl; flijden, hakken, houwen. *Maka Rādja Sjoelāna pōn sigra me-lompat, sambil mengoenos pedang-nja lāloe di pārang-kan-nja ka-pada Rādja Lunggej Sjah Djauhāna kena lejher nja lāloe poetus kapatā-nja ter-palinting ka-tānah* nu fprong de Koning Sjoelāna fchielijk af, trok zijn zwaard.

hieuw met zelve naar den Koning Langgej Sjah Djauhâna en trof zijnen hals zoo dat zijn hoofd ter aarde viel. S. S.

قارغ *pârang* en *prang* oorlog, strijd, gevecht; oorlogen, strijden, vechten. Magt, leger. *Angkat prang* oorlogen, den strijd beginnen. *Orang pe-prâng-an* strijder, soldaat. *Kupal pe-prângan* oorlogschip. *Mem-bitjarâ-kan per-atôr-an pe-parâng-an* over de slagorde beraadslagen. *Isk. Me-lâwan prang* beoorlogen, tegenvechten.

قارو *pârau* heesch, schor. *Pârau-pârau* de long.

قاره *pâroh* bek of neb van eenen vogel.

قاري *pârie* rog, zekere visch. *Koelit pârie* roggeveel.

قاري *pârie* lot, kans. *Boewah pârie* dobbelsteen.

قاسر *pâsar*, Ar. (بازار) markt, marktplaats. *Be-brâpa brang mem-bâwa bârang dagang-an di pâsar* veel bragten hunne koopwaren ter markt.

قاسغ *pâsang* iets in beweging brengen. Dit woord heeft vele betekenissen, als: aantekenen, ontvlammen; aftekenen, vuren; ophijsehen, aanslaan; inspaunen; in elkander zetten, opzetten, onderscheidene deelen bijeenvoegen, spannen; planten. *Pâsang chajmah* tenten opslaan. *Pâsang palieta* eene lamp optekken. *Pâsang api* vuur aansteken. *Pâsang mariejam* een kanon afschieten. *Pâsang dâjar* zeil maken, de zeilen bijzetten. *Pâsang karejta* eenen wagen aanspannen.

قاسغ *pâsang* vloed, wasfend water. *Ajer pâsang* de vloed.

قاسغ *pâsang* een koppel, span, paar. *Koeda sa-pâsang* een span paarden. *Sâpdioe sa-pâsang* een paar schoenen.

قاسف *pâsakh* een pen, wig, nagel, spijker; spijkereen, eene pen, wig of spijker ergens indrijven.

قاسف *pâsakh* binnenlanden, bovenlanden. *Orang pâsakh* een bovenlander, landman.

قاسف *pâsakh* een troep, bende, korps, kompanjie, afdeeling, hoop. *Tiega pâsakh-an* die afdeelingen; drie benden. *Maka di bahagiekan Râdja Iskander sekaliën tantâra jang Lâjin kapada tiega pâsakh-an ietoe* en de overige legers deelde de Koning Alexander in drie korpsen af. *Isk.*

قاسن *pâsan* en *pesan* bevelen, last geven, belasten, aanbevelen,

last, bevel, order, gezegde, aanbeveling. *Mem-bawa pāsan dan selām* orders en groeten brengen.

قاسو *pāsoe* een kuip, tobbe, houten bak.

قاسونغ *pāsong* eene gevangenis, gevangenhuis, blok. Gevangen zetten, in hechtenis nemen. *Pāsong-an* gevangenis, blok, stok.

قاسير *pāsier* en *pāsir* zand.

قاي *pāpa*, HIND. arm, armzalig, ellendig, gemeen, onaanzienlijk. *Orang pāpa* een arm mensch. *Ka-papā-an* armoede, ellende.

قاي *pāpa* steun, steunfel, schoor.

قاي *pāpat* regelmatig, eenvormig, effen. *Memāpat* gelijk maken, gelijk hakken of houwen.

قاي *pāpar* ligten, werven, op gezag eenige artikels heffen. *Orang memāpar* een werver. *Orang memāpar lasjkar* een soldaten werver, een zielverkooper. *Papār-an* ligting, werving, schatting; goederen die door heffing verzameld zijn.

قاي *pāpakā* een manwijf.

قاي *pāpan* eene plank, deel, houten bord, vloer. *Pāpan sa-biclaā* eene plank. *Meng-girgādjie pāpan* planken zagen.

قاي *pākat* raadplegen, beraadslagen; tot een besluit komen. Eene beraadslagende vergadering; wellicht is dit woord eene verbasering van het Arabische woord *moewāfukat*. *Ber-pākat* overeenstemmen, besluiten, goedvinden, verstaan, overeenkomen.

قاي *pākal* kalefateren.

قاي *pākan* markt, marktplaats. (zie *pakan*).

قاي *pākoe* spijker, nagel. *Memākoe* en *pākoe-kan* spijkeren. *Korfe ber-pākoe tambāga* een stoel met koperen spijkers.

قاي *pākej* en *pākei* kleeden, aankleeden, aantrekken, kleederen aan doen, kleederen dragen, of aanhebben; bezigen, gebruiken, verteeren; zich bedienen; gebruik maken; aanmatigen. *Maka ba-gindu memākej pākej-an pandieta* Zijne Majesteit trok een leeraars gewaad aan. ISM. JAT. blz. 172. reg. 12. v. 8. *So-teluh soedaā mandie klloe memākej pākej-an jang indah-indah dan bawoe-bawoe-an jang amat haroen* na gebed te hebben deden (zij) prachtige kleederen aan en bedienden (zij) zich van geurige

reukwijken. ISM. JAT. blz. 26. reg. 1. v. b. *Pakej sindjāla* wapens dragen. *Pakej nāma* eenen naam voeren of dragen. *Elinjak ietoe tiejādu ter-pakej pada palicta*, sebab barwoe-nja boesokh die olie kan om haren stank niet in de lamp gebruikt worden. *Ber-pakej* gekleed *Ber-pakej-kan* doen kleeden.

ڤاڤي *pāgi* en *pāgie* morgen, morgenstond. *Pada pāgie harie-nja* in den vroegen morgen. ISK. *Pāgi-pāgi* morgen uchtend.

ڤاڤيت *pāgut* bijten, of pikken als een vogel. *Maka mejrakh ietoe pān ber-bangkit lāloe memāgut Durtjat Hati*, maka tjārikh badjoe-nja dan gāris dadā-nja de paauw stond op beet Durtjat Hati, schuurde haar kleed en schrabde hare borst. ISM. JAT. blz. 53. reg. 3. v. o.

ڤاڤير *pāgar* heining, haag, heg, beschutting, schutting, schutsel, borstweering, hek, wal, muur, paalwerk, palisade. Omheinen, afperken, insluiten. *Ber-pāgar* omheind *Pāgar bātoe* steene muur. *Boelan purnama di pāgar oleh bintang* de volle maan omringd door sterren. ISM. JAT. blz. 9. reg. 12. v. o.

ڤالا *pāla* bruin. *Boewah pāla* muskaatnoot. *Boenga pāla* foclie.

ڤالو *pāloe* slaan. (zie **ڤالو**).

ڤالڤ *pāling* draaijen, wenden, afwenden, op zijde draaijen; van loop veranderen, wenden. *Maka ber-pāling Rādja Iskander melichat hāhā brang ietoe* de Koning Alexander keerde zich om toen hij den toestand van dien man zag. ISK. *Pāling kapāla* het hoofd draaijen.

ڤالو *pāloe* slaan, kloppen, strijken. *Pāloe boenji-boenji-an* speeltuigen bespelen. *Memāloe gandarang ber-angkat* den afmarsch slaan, of eene trom roeren om te vertrekken. *Memāloe memowang-an* omroepen, bekend maken, omkloppen.

ڤالو *pāloe* mengen, vermengen, kleuren, stralen.

ڤامور *pāmur* de aders of vlammen in de kling of het lemmer van een zwaard, kris of mes. Het bijgeloof meent uit die vlammen heil of onheil voor hem die het wapen draagt te kunnen voorspellen.

ڤامانگو *pāmangko* een staatsofficier.

ڤامان *pāman* oom van vaders zijde. Men bezigt dit woord ook als een bewijs van eerbied tegen eenen man van jaren.

قانت *pānat* ongemakkelijke houding, vermoed door langdurig in het zelfde postuur te zitten of te liggen.

قادر *pānar* zonnestralen.

قانس *pānas* warm, heet, warmte, hitte, gloed. *Māka rāsa toewan po:trie pōu pānas* de prinses gloeide. ISM. JAT. blz 30 reg. 6. v. o. *Ka-pānās-an* hitte; die verwarmd wordt; verwarming. *Ajer pānas* warm water. *Pānas-kan* opwarmen, warm maken, verwarmen

قانو *pānan* en *pānoe* gevekt op de huid, witte vlekken die door huidziekten ontstaan.

قانه *pānān*, HIND. boog. Met pijl en boog schieten. *Anakh pinah* een pijl. *Be-brāpa di iekam dan di pānah* vele werden doorstoken en doorchoien. S. S. *Pe-mānah* een boogschutter. *Anādra doewa boekit ietoe kira-kiera sa-pemānah djarōh-nja* de afstaand dier beide heuvels was naar gissing een boogschot. Isk.

قو *pāu* snijden, hakken, vellen.

قاون *pāwut* buigen, krommen.

قاوس *pāwus* de walvisch.

قاوه *pāuh* (*pāha*) de dij, bout.

قاوي *pāwie* verrot, vergaan, vermolmd, verteerd, (als touw, linnen, hout, papier).

قاوي *pāwei* kuntwerk, gereedschap, werktuig.

قاة *pāh* en *pāuh* (*pāha*) de dij, een bout; stijl. *Pāh* of *pāha bābi* varkensschenkel, een ham. *Kontji pāuh* de lies. *Pangkal pāuh* de heup. *Toelang pāuh* het dijbeen, de schonk.

قاهت *pāhat* een beitel, dissel. *Pāhat nedjis* eene schaaf. *Māka ber-jahda rāja Iskander ka-pada nabie Hheidlir: di himpon-kan toewa: hambā-lah, segala pandej bestē deri pada segala tantarā jung ber-sāma-sāma dengan kieta ieni, socroh-kan muricka ietoe menimpa pāhat bātoe dan segala ālut mem-blah bātoe* de koning Alexander zeide tegen den profet Hheidlir: vergader gij al de ijzer-smeden, die zich in al de legers bevinden, welke bij ons zijn, bevel hen steenbeitels, beneven allerlei gereedschap te smeden om steenen te houwen. Isk.

قاهت *pāhit* (*paait*) bitter; walgelijk. *Ajer jung mānis lagi pāhit* water dat zoet en bitter is. Isk. *Memāhit-kan* bitter maken.

قاصد *pākar* eene groote koperen schotel.

قاهغ *pāhang* de naam van eene plaats aan de noordoostkus van het Maleische Schiereiland.

قاهض *pāhakh* eene vallei.

قاي *pai* of *pei* graan (zie *pergi*).

قاي *paija* brak; eene moeras.

قايغ *pājong* eene zonnescerm, regenscherm. Spijkerkop, speldekop. *Kambang-kan pājong* eene zonnescerm uitspreiden, openen. *Pājong jang ka-mās-an* een vergulden zonnescerm.

قايو *pājoe* besluiten, bepalen, vaststellen. Voorbeschikken.

قايوغ *pājoeug* zonnescerm. (zie *pājong*).

قايه *pājah* vermoed, afgemat, aamechtig, uitgeput, (penible) doodelijk. *Maka baginda pān ter-lāloe sākis pājah* de vorst werd doodelijk krank. ISM. JAT. blz. 137. reg. 6. v. b. *Songgoā zer-lāloe pājah pe-kardjā-an kieta* inderdaad mijn werk is zeer afmattend.

قتن *petā* aftekening, schildering, kaart. (zie *pātah*).

قتاره *pe-tāroh* het geld dat men inzet, inlage; hetgeen men verweidt, pand, borg, onderpand; iets dat men in bewaaring geeft, iets dat hooggeschat wordt. (zie *rāroh*)

قتال *patāla*, HIND. denkbeeldige sferen, die beneden de oppervlakte der aarde, of in den hemel zijn.

قتاني *patānie* naam van eene plaats aan den noordoostkant van het Maleische Schiereiland, grenzende aan het Siamische gebied.

قترا *putrā* en *poetrā* een koningszoon, koningstelt, koningskind. *Suber-moela ākan baginda ietoe ādu poetrā sa-brang perampoewan* ook had die koning eene dochter. B. R. *Permej-soerie soedāh ber-poetrā* de koningin is verlost.

قتران *peterāna* of *poetrāna* zetel, sofa, hooge stoel, troon.

قتري *petarie* foldeerfel; kunstzout.

قتري *poetrie* eene prinses; vorsten dochter. *Toewan poetrie* de prinses, de koningin. *Memienang toewan poetrie* eene prinses bevrijden, zijn hof aan eene prinses maken; eene prinses voor eene vorsten zoodanig huwelijk vragen.

فتيح *petang* of *patang* avondstond, schemeravond. *Maka harié pón petang-lah* de schemeravond begon, de avondstond kwam aan. Isk. *Pági dan petang* uchtend en avond.

فتيك *petik* op een speeltuig strijken. (Afsplukken).

فتيم *patam* voorhoofdband, voorhoofdrieffel.

فتما *patma*, HIND. waterlelie.

فتول *patola* eene bittere soort van komkommers.

فتي *petej* eene soort van boonen, welke bijzonder groot is, en den snij-boon in gedaante gelijkt, hebbende eenen zeer walgelijken geur.

فتية *petie* kist; doos, kistje, kas. *Bdjik-lah koe mdsokh-kan boe-dakh ieni pada sa-bocwah petie di boeboh gála-gála, sopájd djangan dpat mäsokk ájer dâlam-nja, maka koe boeboh akan lampin-nja kâjin ka-mäs-an, dan koe boeboh di sisie-nja segala permata jang besar-besar hargâ-nja, maka kieta bawa doewa orang petie ietoe kieta hânjut-kan ka-foengej besar welaan!* ik zal dit kind in eene bepikte kist doen, opdat er geen water indringe, en zal hetzelfde linnen met goud doorvlochten tot luurgoed geven, voorts zal ik verscheidene kostbare edelgesteenten naast hetzelfde leggen, en wij beide zullen de kist in de rivier laten drijven. Isk.

فتية *pitjah* of *putjah* breken, openbreken, in stukken breken, aan stukken vallen, kraken, bersten; verslaan, verstrooijen, op de vlugt slaan. Verbreken, uitscheiden, ophouden. Ontslaan, wegzenden, afzetten. *Maka ieju sjockoer akan karoenijâ-koc ietoe dan di pitjah-kan-nja segala ber-hála* zij zijn zeer dankbaar voor mijne gunsten en hebben alle afgodsbeelden afgebroken. *Kâja soedah pitjah* het glas is gebroken. *Maka di pockol bieni sâja pitjah kapalâ-nja sampej darah ka-loewar* mijne vrouw werd het hoofd stuk geslagen, zoo dat er bloed uitkwam MAL. BR. *Setelah Djerdjis men-dengar áhhocwâl laskar-nja di pitjah parang-nja maka ieju pón amârah ferta ber-njalâ-lah mookâ-nja deri padâ sangat morkâ-nja* toen Djerdjis den toestand van zijn leger vernam dat in den strijd verslagen was, toornde hij, en zijn gelaat gloeide van hevige gramfchap. Isk. *Pitjah-kan orang deri padâ pangkat-nja* iemand uit zijn ambt ontzetten, ontslaan.

فتية *pitjéj* slijk; klei.

در *pada* aan, tot, naar, in, om, op, volgens, overeenkomstig. *Pada tempat ietoe* op die plaats, in dat oord. *Ber-bocwat bakhtie pada toewan-nja* dienst bewijzen aan zijnen heer. *Jang amat koewisa pada ber-lakoe-kan khodrat-nja* die zeer magtig is in het uitoefenen van zijn alvermogen. Isk. *Addil pada parintah-nja* regtvaardig in zijne regering. SULTH. IRR. blz. 1. *Pada hatie-koe* volgens mijn gemoed. *Pada bitjasa kieta* volgens mijn gevoelen, naar mijn inzien. *Pada malam* bij nacht. *Pada hhadjirat nabi Mohhammad* in het jaar na de vlugt van den profeet Mohhammad. *Deri pada* van, door, om, uit *Deri pada gah* uit ijdelheid. *Deri pada pejrak* van zilver, zilveren. *Deri pada ietoe* daarom, daardoor. *Deri pada kieta handakh ber-lajar* om dat ik onder zeil wil gaan. *Deri pada goenong* uit het gebetgte.

دراتی *pedatie* een kar, busselkar, wagen; een rijtuig op wielen.

درس *pedas* heet, bijtend, sterk, stekend, prikkelend. *Makân-an jang pedas* prikkelende, heete spijzen. *Memadus-kan hati* het hart of het gemoed verbitteren. *Per-kald-an jang pedas* bijtende, scherpe, vinnige of stekelende woorden, of gezegden.

درغ *pedang* een zwaard, een sabel, houwer. *Maka di soeroh-nja su-poeloh brana suhajà-nja laki-laki mem-bocni dirie-nja pada soewatoe tempat dengan mengocnos pedang-nja* en hij beval tien zijner slaven zich op eene zekere plaats te verbergen met uitgetogen zwaarden. Isk. *Sarong pedang* de schede van een zwaard. *Menjendang pedang* het zwaard aangorden.

درندغ *padendang* taf, eene slegte floort van zij, die in Bengalen gemaakt wordt.

درو *padoe* en *pedoe* smelten.

دروت *padoeta* een staatsofficier.

درومن *padoman* een zeekompas.

دروک *padoeka* bemind, dierbaar, geliefd. *Serie padoeka baginda* zijne doorluchtige en beminde majesteit.

دریخ *pedich* of *pedeh* pijn, smert, grief, leed, ongemak, zeer.

در *per* een voorhechtsfel, gebruikelijk in de vorming van afgeleide naamwoorden.

دراد *prida* (in het PORT. *placa* en *chapa*) dunne plaat van eenig metaal.

- Prada Emas* verguldsfel, gouden blad. *Di prada* met platen beleggen.
- قَدْرَابَتِن *prābot* werktuig, gereedschap, instrument.
- قَدْرَاس *per-rāsa* inwendig gevoel, gewaarwording. (zie *rāsa*).
- قَدْرَانِي *parāngie* gesteldheid, geaardheid, neiging, natuur, temperament. *Parāngie toebōh* ligchaams getteldheid. *Parāngie jang bājik* eene goede geaardheid.
- قَدْرَانِيْن *per-āngien-an* luchtig, aan de lucht blootgesteld. *Bdlej-per-āngien-an* een luchthuisje, zomerhuisje.
- قَدْرَاكْت *prākat* of *per-rākat* lijm, cement.
- قَدْرَاكُو *prākōe* een trog.
- قَدْرَان *prāwan* eene maagd, eene vrijster; maagdom.
- قَدْرَاه *prāuh* eene prauw. Indisch vaartuig. (zie *prāhu*).
- قَدْرَاهِن *prāhan* bovenste balk, dakbalk.
- قَدْرَب *purba*, HIND. vroeger, voormalig, oud. *Purba-kāla* van odds, in vroeger tijden
- قَدْرَبَايَق *per-b.injakh* vermeerderen, vermenigvuldigen. (zie *bānjakh*).
- قَدْرَبْرُوْن *per-boeroe-an* wild; de jacht. (zie *boeroe*).
- قَدْرَبْرَتَاهِن *per-bantāh-an* krakeel, twist, onecnigheid. (zie *bantāh*).
- قَدْرَبْرَدِهْرَان *per-bandhār-an* schatkamer, schatkist. Magazijn, pakhuis. *Maka Radja Azahāna pōn kombāli mem-boeka kan per-ban-dahār-an jang ti-jāda pernah ter-boeka deri da-hoeloe*. De koning Azahāna keerde terug en deed de schatkameren openen, die van oudsher nog nimmer geopend waren. Isk.
- قَدْرَبْرَدِيْغِن *per-bandieng-an* evenredigheid, gelijkvormigheid, overeenkomst; vergelijking. *Tiej,ida per-bandieng-an-nja* zonder wederga, weergaloos.
- قَدْرَبْرَوَاتِن *per-boewāt-an* verrigting, daad, handelwijs, werk. (zie *boewat*).
- قَدْرَبْرُوْغِن *prāhōng-an* de vorst van een huis.
- قَدْرَبْرُوْل *per-bōla* misleidend, valsch, onwaar, ongeloofwaardig: overdreven.
- قَدْرَبْرَت *prot* en *proet* buik, balg, pens, ingewanden, baarmoeder. *Sākie prot* buikpijn. *Anakh jang di dalam prot-nja* het kind dat in hare baarmoeder is. Isk. *lesie prot* de darmen.

قرقاش *per-tapa* kluizenaar, heremiet. *Per-tapa-an* boetdoening, afzondering van de wereld; kluis, klooster, hut, cel, heremitage.

قرتاما *pertama*, HIND. de eerste, de voorste; vooreerst, in de eerste plaats. *Sjarth dagang ictoe anam per-kara ictoe, pertama takala dagang ictoe masokh ka-negrie orang ictoe akan bapa dagang Sjahbendar* de voorschriften voor kooplieden bevatten zes artikels, het eerste toont aan dat, zoodra een koopman in eene bewoonde plaats komt, de Sjahbendar hem tot vader zal zijn. ISM. JAT. blz. 13. reg. 4. v. b.

قرتدورن *per-tidor* an slaappleats, bed, bedstede, ledckant, hangmat. (zie *tidor*).

قرتندا *per-tanda* een tolgaarder, inzamelaar van belastingen, ontvanger.

قرتوان *per-toewan* heerschappij voeren, heerschen, gebieden. *Jang di per-toewan besdr* die het uitgestrekte bewind voert. Zijne Majesteit. *Per-toewin-an* heerschappij, bewind, gebied, gouvernement. *Patek mohou-kan simpon dan karoenieja ka-bawa* doelic *jang di per-toewan* ik smek om vergiffenis en genade aan den voet des troons van zijne majesteit, (den bewindhebber, of alleenheerscher).

قرتيا *per-tiega* derde gedeelte. *Sa-per-tiega* een derde. *Doewa per-tiega* twee derden. (zie *tiega*).

قرجالان *per-djalan-an* dagreis, loop, reis, marsch. *Per-djalan-an jang amat djauh* eene zeer verre reis. (zie *djalan*).

قرجمون *per-djamoe-an* onthaal, feest. Gastheer, iemand die feesten geeft. (zie *djamoe*).

قرجوان *per-djoewil-an* verkooping, veiling. (zie *djoewil*).

قرچ *per-tja* sarden, lappen, sienters, stukken en brokken.

قرچاي *per-taja* vertrouwen, zich verlaten, krediet geven, berusten, gelooven. Trouw, betrouwelijkheid. *Maka kieta per-taja sikdrang bahoewa khawm kieta ieni liema djenis ber-lafin-lajien-an bahasa-nja* ik geloof nu dat mijn volk vijf verschillende talen heeft. ISK. *Ka-per-taja-an* geloof, vertrouwen; geloofwaardig, betrouwelijk. *S'trang mantric jang ka-per-taja-an* een vertrouwd raadsheer. SULTH. IBA. blz. 4.

قرچک *per-tjik* besprenkelen; bespikkelen met eenige kleur. *Maka soeroh rādja Iskander per-tjikh-kau dieja dengan ājer māwur en de koning Alexander beval hem met rozewater te besprenkelen.* Isk.

قرچنتان *per-tjintā-an*, HIND. bezorgdheid, angst, kommer, (zie *tjinta*).

قرودان *per-adoe-an* rustplaats, slaapplaats, rustvertrek, slaapkamer; afschutting in eene kamer waar achter men slaapt. *Maka adā-lah S'orang dājang-dājang rādja jang menonggoe-ie per-adoe-an baginda ietoe maka ieja fekir dilam hatie-nja, bagimāna garāngan rāsa Sulthān Mahhmoed ber-ādoe pada tielane boenga ieni? bājik ākoe tjaba rasā-nja Semantdra baginda belom māsokh ietoe; maka ieja-pōn me-rebah-kan dirie-nja lāloe ieja ziejāda sadar ākan dirie-nja ter-lāloe-āmat njāman rasā-nja een der hofjuffers, welke de slaapplaats van zijne majesteit bewaakten, dacht hij zich zelve, hoedanig mag toch wel de gewaarwording van Sulthān Mahhmoed zijn, als hij op deze matras van bloemen rust, welaan! laat ik zulks eens beproeven, terwijl zijne majesteit nog niet binnen is; daarna ging zij er opleggen en werd bewusteloos door de weelderigheid der aandoening.*

B. R.

قراركان *per-arak-an* triomfwagen, triomfstellaadje. (zie *drakh*).

قرساده *per-sada*, HIND. badhuis. (zie *pontja-per-sada*).

قرساقان *per-asāp-an* iets om uit te rooken, eene pijp, hokah. (zie *dsap*).

قرساقی *per-sāgi* en *pesdgi* vierkant, kantig. Een vierkant. *Ampāt per-sāgi* vierkant, vier kanten. *Doewa blas per-sāgi* twaalfkant. ISM. JAT. blz. 113. reg. 4 v. o.

قرستو *per-istiwa* voorvallen, gebeuren, te pas komen. *Ada sakālī per-istiwa* het gebeurde op eenen zekeren tijd. SULT. IBR. blz. 19.

قرسه *prish* of *brisih* zuiver, schoon, rein.

قرغ *prang* krijg, strijd. (zie *pārang*). *Ber-prang* oorlog voeren. Isk.

قرغ قروس *prang proes* kribbig, gemelijk, korzel, ongeduldig, ligt geraakt, norsch, stuursch, wrang, gramstorig, twistziek, kijfachtig, harrewarrig.

قَرَكَش *per-angkap* of *prangkap* eene val. Een werktuig om te vangen.

Tiekus di dalam per-angkap een rot in de val.

قَرَكَيْت *pringgat* wilde druiven.

قَرَكَيْبِي *pringgie* kalabas, kauwoerde.

قَرَقَتِي *perapatie* of *parapatie* duif. (zie *merapatie*).

قَرَكَار *perkara*, HIND. artikel, deel, afdeeling; omstandigheid, onderscheiding.

قَرَكَاَس *perkasa* heldhaftig, dapper, mannelijk, kloekmoedig, magtig, sterk, koen. waakzaam, wakker, vlug, knap. Magt, dapperheid, kragt, koenheid, kloekmoedigheid. *Hej hoclohólang jang perkasa rasd-ic-lah dhólo tiekam panddhan hamba* he dappere held gevoel eerst eens de steeken van mijne lans. Isk.

قَرَكَاَس *perkakas* huisraad, inboedel, stoffeerfel, gereedschap, dingen die men in het gebruik noodig heeft, huisversierfels, stoffen; have, goet: bouwstof; kramerij. *Ada jang mendoekong anak-nja, Ada jang mendoekong perkakas-nja* sommige droegen hunne kinderen, sommige hunnen inboedel. ISM. JAR. blz. 87. reg. 12. v. b.

قَرَكَاَس *periksa* en **قَرَكَاَس** *perikhsa* nauwkeurig onderzoeken, onder-
vragen, verhooren, navorschen, uitvorschen, afvragen, onder-
tasten, doorzoeken, doorsnuffelen, doorgronden, naspeuren,
vernemen, vragen; nagaan; het oog over iets houden; in oogenschouw nemen. *Apd-biela s'orang datang sumbah dhólo ka-pada Rádja akan mengadoe-kan hhal-nja atas s'orang jang lójin, maka djangan-lah sigra Rádja ietoe morka dhólo atas-ka-saléh-an ietoe, se-belom lági akan memeriksá-kan atas-nja dengan sem-pornu periksa* wanneer zich iemand voor den Koning begeeft om zich over een' ander te beklagen, zal de Koning niet dadelijk over den (aangetijgden) misdaad toornen, zoo lang hij dezelve niet zal onderzocht hebben, met eene naukeurige naspeuring. SULTH. IBR. blz. 79. v. o. *Ticjádá ka-periksá-an* onnaspeurlijk, ondoorgrondelijk.

قَرَكَاَس *per-kalang-an* een droog dok, waarin de vaartuigen op rollen gezet worden. *Per-kalang-an idngau* de muis van de hand. *Kalang* beteekent een cirkel, een kring.

قَرَكِي *pergi* dit woord eenigzins hard klinkende wordt door de Maleijers die zoo veel mogelijk, hunne taal verzachten doorgaans als *pergi* of *pigi* uitgesproken, het beteekent, gaan, vertrekken. *Handakk*

ka mâna djoega toewan koe pergi? waarwil mijn heer toch henen gaan? SULTH. IBR. 39. *Pergi datang* gaan en komen, heen en weder trekken. *Maka di suwah-kan ku padl nja angien maka di bawâ-nja ber-djalân bârang ka-mâna ka-handakh-nja pergi se-kiera-kiera su-boelan per-djalân-an djawôh-nja, dâlam sa-hârie djoewa di sanpej-kan-nja* de wind werd aan hem toevertrouwd, hij werd door denzelfden gevoerd werwaarts hij gaan wilde, en het geen naar gis eene maand reizens ver was, bereikte hij in eenen dag. Isk.

قرگيم *pergam* of *pargam* wilde duif, boschduif, steenduij.

قرگيان *per-goend-an* nut, nuttigheid, waarde, heil, deugd, goede hoedanigheid. (zie *goena*).

قرگينين *per-gantie-an* vervanging, aflossing, beurt, toer. *Bahoewa pada hârie ieni per-gantie-an hamba mâsoh ka-galanggang* van daag is het mijne beurt om in het strijdperk te treden. Isk.

قرلہان *per-lâhan* zachtjes, zoejtjes, lenigjes, langzaam, voetje voor voetje, op zijn gemak, traag, bedaard, met overleg, zacht, stil, loom. *Ber-djalân per-lâhan* langzaam gaan. *Membijjarâ-kan dengan per-lâhan* met overleg beraadslagen. *Soesoe-ie dengan per-lâhan-per-lâhan* bedaard, langzaam zogen; nu en dan een weinig te zuigen geven. Isk.

قرلان *perlan* zwelgen, verzwelgen.

قرلنتي *perlentej* ijdel, praalzuchtig, los, ongebonden, ligtvaardig, verleid, bedorven. *Orang per-lentej* een ijdel mensch, iemand die pronkzuchtig is, zich gaarne fraai opschikt; een losbol, een ongebonden mensch, een nar, een uilskuiken, een zotskap, een pronker.

قرمات *permdta* een juweel, een edelgesteente. *Permdta sembielan bagej negenderlei edelgesteenten.* SULTH. IBR. 83. *Tiega boewah permata* drie edelgesteenten.

قرمان *permana*, HIND. maat, waarde. (zie *permand-ie*).

قرمادين *per-madjien-an* en *per-majien-an* speelgoed, speelwerk, speeltuig; vermaak; uitspanning, spel. *Hej soedarâ-koe ter-lâloe sakdli ber-bahagi-ja toewan hamba sebab ber-bleh per-majien-an icloe* ô mijn broeder gij zijt zeer gelukkig dat speeltuig verkregen te hebben. ISM. JAT. blz. 18. reg. 7. v. o.

قرمباتن *per-ambdt-an* en *per-hambât-an* vervolging. (zie *hambât*).

قربان *per-ambā-an* of *per-hambā-an* dienstbaarheid, dienst. (zie *hambā*).

قرباندي *permaddnie* tapijt, tapijtwerk, karpét, kleed. *Meng-hampar-kun permaddnie* een tapijt uitspreiden. ISM. JAT. blz. 6. reg. 1. v. o.

قربانت *per-ampat (prapat)* vierde deel. *Tiega per-ampat* drie vierden.

قربانوي *perampoewan* en *parampoewan* eene vrouw, een wijf. *Perampoewan tiega brang* drie vrouwen. *Anakh perampoewan* eene dochter. *Soedra perampoewan* eene zuster. *Rādja perampoewan* eene koningin.

قرباناي *permand-ie* tellen, rekenen, opsommen, waardeeren, schatten. *Maka rāijet pōn ber-himpon-lah deri pada segala sèhakkh negrie, tiejāda di te-permand-ie lagi bānjakh-nja* de troepen vergaderden zich uit al de oorden des rijks en derzelver hoeveelheid was ontelbaar. S. S.

قرباندين *per-mandie-an* een badhuis, badplaats, bad, kuip. *Maka toebōh toewan poetrie ietoe-pōn ber-peloh maka ieja-pōn pergi mandie ka-pada per-mandie-an baginda ietoe* de prinses wafemde uit en ging zich in het bad van Zijne Majesteit baden. ISM. JAT. blz. 70. reg. 11. v. o.

قربمي *permie* of *permej* schoon, fraai, bevallig. *Wadjah jang permej* een bevallig gelaat.

قربميسوري *permej-soerie*, HIND. gemalin, koninklijke vrouw, koningin. *Maka Rādja Dejwie Sjahdun pu pergi meng-adap permej-soerie ka-doewa ietoe* de koning Dejwie Sjah ging bij die twee vortelijke vrouwen zijne opwachting maken. ISM. JAT. blz. 197. reg. 3. v. b.

قربانك *per-anakh-an* de baarmoeder; afkomst, geslacht, oorsprong, afkomstig. *Per-anakh-an tjiena* van Sineesche afkomst. (zie *anakh*).

قربام *pernāma*, HIND. de volle (maan). *Boelau pernāma* de volle maan. *S'brang poetrie ter-tāloe indah-indah roepā-nja seperti amput blas hārie boelau pernāma gielang gomiclang tjahād-nja* eene prinses, allerschoonst van gelaat, gelijk de volle maan op haren veertienden dag, glinsterend en schitterend van glanzen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 2. v. o. *Pōfang pernāma* springvloed, springtijd.

- قرنته** *parintah* bevel, order, instelling, reglement, bepaling, verordening, last, bestuur, opzigt: gouvernement, regering, magt. *Pemurintah* bestuurd. r. regeerder, regent. *P.marintah* an gebied, bestuur, r. gering, gouvernement. *Parintah radja* koninklijk bevel. *M.marintah* regeeren, heerschen, het bewind voeren. *Tahoe akan parintah madjeis segala radja* bekend zijn met al de verordeningen, der vorstelijke vergaderingen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 4. v. 0.
- قرندوه** *per-rindoe* klagend. *Boeloh per-rindoe* riet dat eenen treurigen klank geeft, wanneer de wind over deszelfs afgebroken toppen blaast, (klaagriet).
- قرنه** *pernah* ooit, immer. *Djika pernah hamba pergi ka-goenong* indien ik ooit naar het gebergte ga. *Belom pernah* noch nooit. *Tiejada pernah* nimmer. *Maka marieka i.toe ber kandaran atas koeda jung tiejada pernah di lihat oleh nabie Hheidlir, besâr koeda-nja i.toe seperti gâdjah* zij redden op paarden zoo als de profeet Hheidlir noch nimmer gezien had, zijnde dezelve zoo groot als olifanten ISK.
- قرنيكاي** *per-ni-jagai* an handel, koophandel, koopmanschap, waar, (zie *berniejiga*).
- قرواين** *prôwdien* of *perwâdien* titel van zekere hoofden der volkstammen in het distrikt Redjong aan de westzijde van Sumatra.
- قروار** *perwâr*, PERZ. (*perwâra*) opvoeding, opkweeking, koestering. *Dâjâg perwâra* opvoedster. Dienstmaagd of juffer die de opvoeding van kinderen behartigt (gouvernante). *Bieti perwâra* dienares bij eene juffer, of kinderen van rang. Staatsjuffer, vrouwen die voor de Maleische prinsessen eenig werk verrigten.
- قروت** *proct* de buik. (zie *prôt*).
- قروسة** *peroesah* bouwen, zamenstellen, stichten, maken. *Peroesah roemah* een huis bouwen. *Peroesah kapal* een schip bouwen. *Peroesah tanah* het land bebouwen, ploegen. *Peroesah-an tanah* akkerbouw. Landbouw. (zie *oesah*).
- قروچي** *peroegol* een schender, onteerder, vervoerder, schaker. *Meroegol* onteeren. Schenden, schaken.
- قرا** *prah* (*pras*) wringen, nijpen, drukken, melken. *Soedah di prah* reeds gemolken. *hdjin basah di prah-nja* zij wrong het nat linnen uit.

قرهمان *per-hoemá-an* oogst, inzameling; veldgeras. (zie *hoema*).

قرهمنقون *per-himpón-an* verzameling, vergadering, bijeenbrenging; bijeenkomst, ontmoeting, raad. (zie *himpón*). *Di sifatan kan di dalam per-himpón-an orang bânjukh verwaald raken in de menigte des volks.*

قرهياسن *per-hiejas-an* versierfel, si raad, tooi, opschik, verfraaijing, praal, pracht. Tuigen van elefanten of paarden met derzelve versierfelen. (zie *hiejas*).

قري *prie* manier, wijze, gewoonte, mode, trant, zwier, fatsoen, dragt, staat, toestand, gesteldheid, gelegenheid, aard; voorwaarde, bedin., omstandigheid, natuur, instelling, vaststelling, neiging, gesardheid. *Maka di kata-kata istrie binâra W hiki-j-t prie di d-pat nja boedakh ietoe nu werd door de vrouw van den wascher de geschiedenis verhaald, op welke wijze zij dat kind gevonden had* *Isk. Aias prie jang patut op eene behoorlijke wijze, na behooren.* *Alkh isah-prie mengata kan Isma Jatiem men-djâdi penghoeloe beduwanda een verhaal, meldende dat Isma Jatiem opperhoofd der lijfswachters werd.* *18 W. JAT. blz 8. reg. 7. v. b.* *Prie hâ il* de aard of omstandigheid eener zaak. *Prie ka-radji-an* de toestand van het rijk. *Prie negrie* de gesteldheid van een land. *Prie toebah* kleederdragt. *Tiej da ter-prie* ongemeen, ongewoon, onbegrijpelijk, voorbeeldeloos, weergaloos, zonder voorbeeld. *Ber bânâsa iefa ber-prie-prie* zijne manieren waren zeer beschaafd; hij sprak op verschillende wijzen.

قري *perie* en *firie*. Paaz. eene klasse van hovenaarsachtig wezens, die op aarde onzichtbaar verkeeren, zijnde van eenen weldadigen aard. Fabe achtje wezen. *Menâ-kh-khan perie* zoodanige geesten of wezens ten onder brengen D. M. L.

قريسي *priehe* een beukelaar, schild. *Sjakhân maka Mahrâno ber-tampikh-lah iefa: hej t ang moeda ietap kan di-rie-moe bânj-bâjik, ieni l-h lawûu-at-moe; sjakhân maka zija jûu neubisik ka-pada buleobulâng ietoe maka di Lengkit kan-nja isakb Mahrâno denan priehe-nia* vervolgens schreeuwde Mahrâna: he jongding gedraag u moedig, ik bin u tegenpartijder, daarop hieuw hij naar dien held (jongeling) doch dezelve weerde den slag van Malurân met zijn schild af. *Isk.*

قريفة *priefokh* rijstpot, pot om rijst in te koken.

قريفة *priegie* eene wel, bronwel.

قساكة *poesika* erfe is., erfgoed, erfdeel; erving; inboedel, allerlei huisraad. *Her-poesaká-ie* erven. *Hartu poesáku* erfgoed. *Mhakk poesáku* erflegt.

قساكي *pe sákie* een vierkant. (zie *ger-sagi*).

قساوت *pe-sáwat* koorden, strengen, snaren.

قسناك *pustáka* b.kooringen, berooveringen.

قستي *pestie* of *pastie* voorzeker, inderdaad, voorwaar, zekerlijk. *Maka i-toc-pár di pastie-kau uja* hij verzekerde dat; het werd door hem verzekerd. (dit woord komt zelden in goede geschriften voor).

قسط *puspa*, Hind. bloemen; geschilderde bloemen; kunstbloemen, bloemwerk, lofwerk. *T-man puspa di sise ast ni* een bloemhof naast het paleis. *Puspa ragam* hyacint (edel eilente).

قسط *pasokh* een gat (gelijk in een kleed) vol kleine gaten.

قسط *pasokh* bande, afdeeling. (zie *pdokh*).

قسان *pasan* of *pesan* bevelen, gelasten, zeggen, aanbevelen. (zie *pasan*). *Hambu mem-bâwa pesan dan sulam deri pada Setie Tsálchh* ik breng bevelen en heilgroeten van Setie Tsálchh. SULTH. IUR. blz 53.

قسنوالن *pe-sondal* an ontucht. (zie *sondal*).

قسنورة *pe-soeroh* zendeling, afg.zant, apostel. *Bahoewa tiefâda tochan lâjin, hânja Allah, dan Mohamad hambâ-rja da. pe-soeroh-rja* er is geen ander heer dan God. Mohamad is zijn dienaar en afg.zant. ISK.

قسون *pasoen-a*, PERZ. aanlokfel.

قسبين *pasjiban* gehoorzaal, raadhuis.

قسيسير *pasiesier*, jav. lage oevers aan zee, zeestrand, zee kust *Kieta ber laboh dekat pasiesier iztoe* wij anker ten dicht bij het strand. ML. B.

تغ *peng* dit rededeeltje wordt voor afgeleide woorden geplaatst (zie Mal. Spraakkunst).

تغرائن *pengarang-en* samenstel, samenhooping, opstel, verband. (zie *kurang*).

قشرون *pengaroe* - an de longen.

قحاسة *peng-dsoh* cenc drooge min. (zie *âsoh*).

قحائي *peng-âpa* ondervrager, iemand die het hoe en waarom wil weten.

قحائين *peng-âpit* vensterluik, venster; sluiser.

قحائيه *peng-âpoh* vaantje, wimpeltje. *Tiejang peng-âpoh* de steng, top op eenen mast. *Lajar peng-âpoh* topzeil.

قحاول *peng-awal* een waker, wacht, schildwacht. (zie *kdwal*).

قحايل *pengdjil* een hengelaar. (zie *kâjil*).

قحابوه *peng-djoch* een roeispaan, riem. (zie *kdjoch*).

قحاتم *pengâtam* een werktuig, een scis, een sikkcl. *Pengâtam* - an maaltijd, oogst.

قحاهون *peng-a-tahoe* - an bewustheid, bewustzijn, kennis. (zie *tâhoe*). *Sê-hâros-nja-luh hamba meng-âdjur f.ga'la bâiang peng-a-tahoe-an hamba ka-padu toewan poetrie* het is pligtmatig dat ik al het geen ik weet aan de prin es mededeelc. Isk.

قحاجارن *peng-âdjâr* - an leering, onderwijs, les, raadgeving *Akoe per-tundjokh-k n ietoe pada bedoewanda ieni, tetâpie handakh akoe per-hâbis-kan dhôlo peng-âdjâr-an nja supâja akoe ber-ôk-h fantasia: ik zal hem dat aanbieden, doch eerst wil ik hem zijne raadgevingen (voorsprij) doen uitspreken, op dat ik rust verkrijge. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.*

قحاشن *peng-âddp* an tegenwoordigheid, verschijning; hof, voorhof. (zie *hâddp*).

قحارة *pengarah* inzamelaar. (zie *karah*).

قحفس *pangfu* holte, ledigheid: dat gedeelte van den kokosnoot waarin de kern ligt, of de holte zonder kern.

قحفسن *pangsan* en *pangfu* bezwijmen, in zwijm vallen, flauw vallen. *Bezwijming, flauwte. Maka iaja pôn pangsan* hij bezwijmde. *Maka pada suewatoe hârie poetrie Humanâie doedokh dâlam m'liegej maka iaja menângis iâtoe iaja pangsan deri pada sangat per-tjintâ-an-nja âkan ânakh-nja menjesal iaja mem-boewangkan drakk-nja ietoe op eeneu zekeren dag zat de prinses llama*

nie in het palis, zij weende en bezwijmd: door de hevige angst over haar kind, het brouwde haar hetzelfde verworpen te hebben. Isk.

فخكت *pangkat* rang, graad, ambt, bediening; verdieping, vloer, rang, rij, trap, sport. *Pangkat jang ka-besir-an* een aanzienlijke rang. *Ming-anograh-kan pangkat* met eenen rang begunstigt n. *Per-urik-an to djoh pangkat* een triomfboog met zeven verdiepingen. *Maka di pohon-kan atas-nja ber-tambah-zambah pangkat ka-moelieja-an, dan ka-besir-an serta ber-olih kasending-an dengan oemor pandjing di dalam doeniej ieni* over hem wordt afgesmeekt verhooging van rang, in luister en grootheid, onder het genot van gerustheid tot in lengte van dagen op deze aarde. M. L. Br. *Maka sabda radja Iskander: hej Graug moeda! siej pa me-lepas-kan belonggoe-moe ic toe dan siej pa menguloewar-kan angkau deri dalam pandjara, dan siej pa mem-bawa angkau ka-pada boek: i ieni, maka sthat nabie Ilheidli: ba hoewa jang mengardja-kan demikiën ic toe, maka tochar koe djoega jang meng-angkat-kan nabie leries ka-pada pangkat jang mahd tinggie de koning Alexander (prak: he jongeling! wie slaakte uwe bocijen en wie verlostte u uit den kerker, en wie voerde u op dezen heuvel? en de profect Ilheidli antwoordde; hij die zulks deed is mijn Heere! die den profect Enoch tot den hoogsten trap verhief. Isk.*

فخكر *pangkur* en *pangkoer* een tuingerceedschap voor onkruid. Schoffel.

فخكل *pangkal* bovencind, benedencind; stam, oorsprong, begin; kapitaal, hoofdstam. *Pangkal batang kaje* het onderste of dikke gedeelte van eenen boomstam. *Pangkal djad an* het oppergedeelte van den weg. *Pangkal paha* de heup. *Pangkal-an* som, fonds, kapitaal. *Panghueloe pangkal-an* veerman, opperboofd van een veer.

فخكو *pangkoe* de schoot, (gremium.) op den schoot houden. *Anakha nja tiedor di pangkoe-nja* haar kind sloop op haren schoot,

فخكوه *pangkoh* lofsch, lomp, ongemanierd, onhoeffelijk,

فخكوه *pangkoh* of *ponggoh* stijf, gestold, dik.

فخكولن *panggalan* een markt, jaarmarkt.

تغیالی *penggalie* mijner, mijnwerker, dijkwerker, graver. *Penggalie-an* uitgraving, uitdieping.

تغیوا *panggiwa*, JAVA, bevelhebber, officier, krijgsman, oorlogsheld. *Maka sambah segala panggdwa blijk kietta brie táhoe berkolieling negrie ákan khetvad ient* alle officieren zeiden: laten wij dit ons oogmerk door het gansche land bekend maken. ISK.

تغیر *pinggir* boord, kant, rand, zoom. (zie *pinggier*),

تغیغ *panggung* roosteren, branden. *Róie panggung* geroosterd brood. *Panggung roemah* een huis verbranden.

تغیغ *pinggang* de middel, het middellijf, de lendenen. *Maka kadurwa sichukh hocloebalang ietoe ber-plokh pinggang, ber-tiekam-tiekam, tiejâda pernah dalam dâlam ieni seperti prang harie ietoe* van weerskanten knelden de strijders elkander om de lenden en staken malkanderen; nimmer was er op aarde een strijd zoo als op dien dag. ISK.

تغیغ *punggong* de stuit, de billen. *Punggong tangan* het buitenste van de hand. *Punggong piesau* de rug van een mes.

تغیغ *punggokh* eene kleine soort van uilen.

تغیل *panggal* afkappen, afhouden, afhakken. Klooven; een deel, gedeelte; een afgehouden stuk. *Dijkaloe tiejâda sigra angklu pergi, bahocwa ákoe panggal lejhér-moe* indien gij niet terstond vertrekt, zal ik u den hals afhouden. SULTH. IBR. blz. 57. *Sa-panggal* een stuk, een gedeelte.

تغیل *panggil* roepen; uitnoodigen; ontbieden, indagen, dagvaarden. *Maka di soeroh-nja angkat doewa boewah korsie ka-pada hambanja komediên di soeroh-nja panggil Sulthân Ibrâhiem* zij beval haren dienaren twee stoclen te brengen; voorts gaf zij order om Sulthân Ibrâhiem te roepen, (binnen te noodigen). SULTH. IBR. blz. 30 *Memanggil orang ber-hoetang menjelesej-kan hoetang-nja* schuldenaars oproepen om hunne schulden te vereffenen. *Panggil di hadap-an hhoekom* dagvaarden voor het gerigt.

تغیغین *peng-gilieng-an* een fabriek waar molens of raders in gebruik worden, raderwerk. (zie *gieling*),

تغیان *pinggan* bord, schotel.

ثغكرل *panagoel* de heup.

ثغكولغ *peng-góling* een roller, wentelzuil, rolsteen, rol om iet: op te rollen. Een dier dat zich oprolt. *Peng-gli-g rambot* de harige *pangolin* (myrmophaga). *Peng-góling siesich* de schubbi-ge *pangolin*, gewoonlijk *tanggielieng* genaamd.

ثغكه *pangguh* ontladen, losfen. *Pangguh bras* rijst losfen.

ثغكر *pinggier* en *pinggir* kant, boord, zoom, zijde, oever, kust, grens. *Di pinggier látut* aan zeestrand, aan den oever.

ثغكيرت *peng-gierikh* een bor, boorder; eene els.

ثغكليغ *peng-gieling* een rad, pletmolen; steenen rol om iets fijn te malen of te verknetteren, een molen. *Peng-gilieng-an gochu* een suikermolen.

ثغليقر *peng liepar* opbeuring, vertroosting; vertrooster, trooster.

ثغليم *pangliema* een kommandant, bevelhebber, officier. Gouverneur. *Pangliema doeniejá* bevelhebber der wereld. Isk. *Pangliema látut* vlootvoogd, admiraal, schout bij nacht. *Pangliema segala, tantára di dârat* opperbevelhebber der landmagt. *Pangliema prang* generaal, bevelhebber.

ثغليهت *peng-lihat* en *peng-lihat-an* het zien, gezigt, verschijning; het gezigt, (zintuig) (zie *lihat*).

ثغئل *pengenal* herkenning, onderscheiding, onderkenning.

ثغوسغ *peng-oesong* een drager, kruijer, brenger. (zie *oesong*).

ثغهل *panghoeloe* hoofd, opperhoofd, kommandant, leider, leidsman, opziener. *Penghoeloe agama* opperpriester, hoogepriester. *Peng-ho loe bedoewandu* kommandant der lijfwacht. *Kámie meng-iekot Blohhammad, panghoeloe segala rasol* wij volgen Mohammed, het opperhoofd der apostelen. Isk. *Panghoeloe mo.waru* kommandant aan de monding eener rivier.

ثغهبير *peng hiebor* trooster, vertrooster. *Peng-hiebor segala brang-jang ka-foessh-an* een trooster voor alle noodlottigen. (zie *hiebor*).

ثغيرت *peng-irit* leider, drager, sleeper. *Peng-irict-an* eene sleele, wagen.

ثغيرغ *peng-iering* een volger, een die in het gevolg van iemand is, bediende, volgeling. *Peng-irieng-an* gevolg, stoet, nasleep.

فڤڤيرن *peng-ijran*, JAV. een pangeran, titel van onderhoorige hoofden op Java en in het zuiden van Sumatra. Vorstenzoonen zijn *Pangerans*, dus zou *pangeran* zoo veel als prins beteekenen; echter wordt de titel van pangeran ook wel als een gunstbewijs aan vèrd'enttelijke inlanders, die van eene goede geboorte zijn, verleend.

فڤڤيكت *peng-iekot* een volger, navolger, makker, gezel, deelhebber

فڤڤاتل *pa-pâtil* een houweel.

فڤڤارو *pa-pâroe* de longen.

فڤڤاي *papdja* eene zachte vrucht, groeiende aan zeer hooge boomen.

فڤڤرائڤن *pa-prang-an* het geen tot den krijg betrekking he. ft. *Orang pa-prang-an* oorlogsheld, krijgsman. *Menjoerat hâl anhoewal pa-prang-an* de omstandigheden van den strijd beschrijven. Isk.

فڤڤوڤ *papoedjoe* de baarmoeder.

فڤڤووا *papoewah* wollig, kroezlg; kroeskop. *Orang papoewah* de inboorlingen van Nieuw Guine.

فڤڤا *pakh*, NEDERL. een pak, haal, kist.

فڤڤسا *pekhsa* dwang, noodzaak, nood. Dwingen, noodzaken, aandrijven, dringen, aanhouden. *Djangan toewan pakhsa pada kita* gij moet mij niet dwing. n.

فڤڤكاس *pekâkas*. (zie *perâkas*).

فڤڤكايڤن *pe-kâjin* en *pekien* of *pakej an* kleeding, kleed, kleederen, kleedingstukken, tuig, toerusting, al het geen voor gebruik of sieraad benodigd is. *Pe-kâjin radja radja* voorteljk gewaad. Isk. *Pe-kâjin koedu* een paardentuig. *Mewâkej pe-kâjin* een kleed aantrekken, zich kleed. n.

فڤڤكرتي *pakritie* (*pekertie*) natuur, neiging, aard, genie, gedrag, handelwijjs. *Maka di li-hat b'ch bagi-da lukoe-nja dan pakritie-nja* de Vorst zag hunne manieren en n.igiingen. ISM. JAT. blz. 99. reg. 1. v. 6.

فڤڤكردجاڤن *pe-kardja-an* werk, arbeid, verrigting, zaak, ambt, moeite, bezigheid, reden, oorzaak (zie *kardja*). *Aa pe-kardja-an toewan hamba datang ka-pada hamba ievie* met welke oogmerk (om wat reden tot wat einde, om welke zaak) is mijn meester tot mij gekomen. SULTH. IBR. blz. 24.

ثكل *pakkal* kalefateren. *Pemakkal* werk, breeuwfel (veelal van geschraapte bamboeschors).

قكن *pakan* marktplaats, groote straat. *Meng-hiejas leboh dan pakan* de groote wegen en marktplaatsen versieren. ISM. JAT. blz. 91. reg. 10. v. 0.

قكو *pakoe* varen. 'cen plantgewas.

قكه *pukkah* hardhoorend.

قكين *pekein* kleed. (zie *pe-kajin*).

قكائن *pegang-an* houding, bewind, bestuur, afdeeling. *Ietoe-lah di bawah pegang-an kieta* dat behoort onder mijn bestuur. (zie *pegang*).

قكايوم *pe-gawam* een pleitbezorger, advokaat. (zie *gawam*).

قكايوي *pegawei* en *pa-wej* werktuig, instrument, gereedschap, uitrusting, tocrusting. *Pegawej pa-prang-an* oorlogstuig, krijgsbehoefte, oorlogsgereedschap.

قكيش *pegang* houden, vasthouden, grijpen, vangen, vatten: bezitten, bewaren, regeeren; besturen, onderhouden. *Di pegang baginda tangan toewan poetrie* Zijne Majesteit hield de hand der prinses vast. ISM. JAT. blz. 71. reg. 2. v. b. *Memegang perintah* besturen, gebieden, bevelen, uitvoeren. *Pegang pozwasu* de vasten houden. *Pegang bleh-moe si-pentjoerie i.toe* grijp dien dief.

قكاشي *palangie* de regenboog; veelkleurig, geschakcerd.

قكلان *palana* een zadel, een tuig. *Ber-boewat palana* zadelmaken. ISK. *Mengena-kan palana pada kuda* het paard opzadelen.

قكلاين *pelajan* eene woning: hut, hutje, kot, tent.

قكلباكي *pelbages* verschillendheid, verschillend, veelfoortig. *Maka pada kolieling kolam ietoe di tanam-ie'nja pel bages boenga boenga-an* rondom dien vijver had men verschillende bloemen geplant. SULT. IER. blz. 10.

قكلر *peler* penis. *Boewah peler* testiculi. *Tampat boewah peler* scrotum-

قكلع *pelauq* en *peldng*, PERZ. een luipaard. Gevlekt, gestreept.

قكلق *pelokh* of *plok* omhelzen, omarmen, omvatten, omvademmen, omknelen, omsluiten, vastknelen. *Maka Mohhammad Thahir pua sigra mofokh khaloe ieja sedjoad pada kakie ieboe-nja, maka Setis*

Tslehk pön memelokk dan men-tjicoem anakh-nja ferta dengan tangis-nja sebab lama iaja ber-tjerej dengan anakh-nja ictoe Mohammad Thahir ging dadelijk binnen en knielde aan de voeten zijner moeder, Setie Tsälch omhelsde en kuste al weenende haren zoon, daar zij sedert zoo lang van hem gescheiden was geweest. SULT. IBR. blz. 92. Pemelokk zoo veel als men omarnen kan, een vadem.

قلمبغ *plembang* PALEMBANG een voornaam rijk in het oostelijk gedeelte van Sumatra, het welk aan het Nederlandsch Gouvernement ten gevolge van het oproerig gedrag des voormaligen Sulthans jegens hetzelfde, is overgegaan.

قلمبن *palamban* klein brugje voor voetgangers, voetpad in een moerasig land.

قلمبن *palumban* kristal.

قلنترن *pel-antaran* een doortogt, tusschenweg; zaal, binnenplein tusschen twee wouden.

قلنتغ *palinting* verstrooid, rondverspreid, door elkander liggen, verward door een liggen, vallen, rollen, nederstorten. *Kapala-nja ter-palinting ka-tanah* zijn hoofd viel ter aarde. *Be-brüpa bangkej ter-palinting-lah di mejân* verscheidene lijen lagen door elkaander op het slagveld.

قلندرق *pelandokk* steenbokje. *Hhikdjat pelandokk djinaka* geschiedenis van het kluchtig steenbokje.

قلورو *pelocroe*, PORT. (*pelouro*) een kogel. *Pelocroe mariejam* kanon kogel.

قلرقن *pelóng* an waterbak, regenbak; riviertje, kanaal, beekje.

قلرقه *paloepah* groote bamboes, welke opengespleten en platgeslagen, tot beschat in huizen, voor wallen enz. gebruikt wordt.

قلهار *pelihara* of *pelihara* verzorgen, behoeden, opvoeden, koesteren, oprengen, hoeden, beschermen, beveiligen, bewaren, in acht nemen. *Memeliharâ-kun mata-nja dan hârie-nja* zijn oog en hart bewaken. *Memeliharâ kan negrie* het land verzorgen, beveiligen. *Memeliharâ-kan anakh* een kind opvoeden. *Memeliharâ-kan dirie-nja dcri pada per-boewâs-an jung djâhat* zich van kwade werken onthouden.

قليت *pallita*, PERZ. eene lamp. *Pallita tambaga* koperen lamp. *Mencjakk pallita* lampolie. *Pusing pallita* de lamp aansteken.

Fandej *palieta* lampenmaker. *Palam-kan palieta* de lamp uitdoen. *Palieta deri benoewa Baghrdad* lampen van Bagdad. ISM. JAT. blz. 152 reg 3. v. b.

فليس *paliéjas* verbied het! het zij ver!

فلبشس *paliépis* en *paliépis-an* de slaap van het hoofd.

فماتغ *pematang* en *pamatang* bedimming, bedijking, waterhoofd; dijk rondom een rijstveld.

فمادم *pemadam* blusfcher, demper, uitdoover, dompertje. (zie *p. dam*).

فمارق *pemirap* een zuijer; iemand die er zijn beroep van maakt om te zijen, te neuriën om anderen in slaap te zingen.

فمائن *pemirgan* behandeling, aantasting; hengsel, leuning, handvatfel. (zie *tangan*).

فمبايغ *pembiang* eene soort van boot, met bamboezen op zijde om dezelve voor omslaan te behoeden.

فمبجوك *pem-boedjok-an* vleijerij. (zie *boedjok*).

فمبيري *pem-brie* een gever. *Pem-brie-an* eene gift.

فمبالسن *pem-bal is-an* vergelding, loon; antwoord, beantwoording. (zie *bálas*).

فمبلي *pem-bilie* kooper, koopman. *Pem-bilie-an* de koop, het gekochte; koopplaats, markt. (zie *bilie*).

فمبنوهن *pem-boenóh-an* moord, doodslag.

فممرنته *pemarintah* regeerder, bestuurder. *Pemarintah-an* gebied, gouvernement. (zie *parintah*).

فمغكير *peminggier* grens, boord. *Peminggier tanah* landpalen, grenzen. (zie *pinggier*).

فممشس *pampas* eene boete voor wonding. Eene zoodanige boete opleggen. *Di pampas tiega ontá* in eene boete van vijf en veertig spaansche matten beflagen worden, (zijnde een ontá vijftien spaansche matten).

فممنن *pimpin* bij de hand leiden, de hand geven, onder den arm houden. *Di pimpin-nja tangan istrie-nja* hij hield zijne vrouw bij de hand, of onder den arm.

فمندغ *pemandang* gezigt, uitzigt; lonk, wenk, gelaat, bevassing,

beschouwing, begrip. *Maka di hanjut-kau-nja patte ietoe hinga ga tiej .ta-lah ka-lickat-an pada pemandug-an mda* zij beiden lieten die kist afrijven, zoodat dezelve niet meer zichtbaar voor haar gezigt was. ISK.

قمنرة *pamandah* zijdgeweer, zeker zwaard.

قموكل *pemoekol* iets daar men mede klopt of slaat; een klopper, hamer, trommelstok enz.

قن *pen* een voorhechtfel van afgeleide woorden, hetwelk soms *pem*, *peng* of *pe* verandert wordt. (zie hierover MAL. SPRAAK)

قناجر *gendbor* een zaaijer. *Penabér-an* zaaijing. (zie *idbor*).

قناجم *pendjam* een scherper; een wetsteen, slijpsteen. (zie *idjam*).

قنارقي *pendrik* of *pendrek* drager, trekker. *Kocda pendrik* trekpaard. (zie *idrik*).

قناره *pendroh* pandbewaarder, iemand aan wien iets toevertrouwd wordt; hetgeen men toevertrouwt. *Bahoewa dkan dnakh-koe Sello Tsalehh ieni pendroh hambd-lah ka-puda toewan hamba* ik vertrouw u mijne dochter Setie Tsalehh aan. SULTH. ISR. blz. 14.

قناك *pendka* gelijk als, even als, eveneens of.

قناكت *pendkoz* schrikachtig, vreesachtig, bang, iemand die vreest.

قناور *pen.iwar* geneesmiddel, tegengift, bekooring, aanlokfel. *Pendwar segala biefa dan oebat segala penjakit* een middel tegen elk vergift en een geneesmiddel voor alle ziekten. ISM. JAT. blz. 97. reg. 7. v. 6.

قناهن *penabak-an* dorschvloer, dorsfching. (zie *tebah*).

قنت *pinta* verzoeken, bidden, vragen, smecken; verzoek, bede. *Maka be-brdpa kdlie hamba minta di isabar-kan tiefada djoega di per-kenan-kan oleh baginda pinta hamba ietoe* en alhoewel ik hem herhaalde malen verzocht, mij bij zich te dulden, zoo stond hij mijne bede toch niet toe. SULTH. ISR. blz. 75. *Meminta* verzoeken. *Soerat per-minta-an* verzoekfchrift, rekst.

قنتت *pantat* het fondement, de billen; de bodem van iets. *Pantat prahoe* de bodem van een vaartuig.

قنتس *panas* vlieg, vaardig, flink, suel, rad, dra, gezwind, gaauw, knaphandig; fluks, geestig, aardig, ervaren, bedreven, werkzaam, bezig, handig, behendig, beminnelijk. *Ter-idloe amat pantat lakoe-nja* hij bezat zeer beminnelijke manieren. I. P. *Kandir-an*

jang pantas goed oorlozstrijg; vlugge ruitery. SULTH. IER. blz. 82.
Ter Laloé pantas barang kata - nja alleraardigst waren hare woorden.
Roepd nja pantas zij had een beminnelijk gelaat. *Pantas ber - djalan*
 vlug ter been. *Pantas ber - mājīn sindjāta* ervaren in het hanteren
 der wapenen.

قنتغ *pantang* verboden, ontzegd; zich onthouden, zich matigen,
 zich spenen *Orang sakit jang idhoe pantang dirie - nja* een zieke,
 die zich weet te matigen.

قنتغ *pintang* aanbelang, waarde, gewigt; belangrijk.

قنتغ *pontong* snijden. (zie *pdiong*).

قنتغ *pontong* een stuk hout, een blok.

قنتغ الو *pontong alau* eene soort van vogels.

قنتغ *pontokh* en *pontoc* armringen.

قنتل *pintal* breijen, strengelen, vlechten, spinnen. *Pintal ramboeē*
 het haar vlechten.

قنتن *panton* een kort puntedicht, zie hierover de vertaling van
 MARSDEN'S Maleische Spraakkunst, door C. P. ELOUT. blz. 213.

قنتو *pintoe* en *pinto* eene deur, opening, ingang. *Maka baginda pōn*
sampej lah ka-pada pintoe keban ietoe maka di liehat - nja pintoe -
nja ter toetop maka Sulthan Ibrāhiem pōn ber - minta di boekā - kan
pin'oe ie'oe serdja di tepokh - nia pintoe ietoe; se-telah di dengar - nja
bleh Sjech Ismaēl boenji orang me - minta boeka pintoe ietoe. maka
ieja pōn sgra ber - bangkit - lah laloē ber - didlan ka-pada pintoe ietoe
 de Vorst kwam aan de deur van dien tuin, ontwarende dat de-
 zelve gesloten was. riep en verzocht hij, dat die mogt geopend
 worden, kloppende hij revens aan; toen Sjech Ismaēl de stem van
 iemand hoorde, die verzocht dat de deur geopend mogt worden
 stond hij seh'elĳk op en ging naar die deur toe. SULTH. IER. blz. 22.

قنتي *pantej* het strand; zeestrand. *Maka orang ietos seperti pāvīr*
jang di pantej lāwut ietoe bānjakh - nja de menigte des volks was
 gelijk aan het zand van den oever der zee.

قنتج *pandji* banier, vaan, vaandel, standaard; kast, stam, geslacht.
Se - telah siejung hāvie, maka di pāloc orang gandārang ber - āng -
kat, maka di kambang - kan segala pandji - pandji toen de dag zāng

brak werd de marsch geslagen en de vaandels ontroid. Isk.

قنجات *pen-djbat* of *pen-djwat* het zintuigelijk gevoel. (zie *djabat*).

قنچار *pandjdra*, PERZ. gevangenis, kerker, provoost. *Maka oedjar-nja rādja Iskander: hej mantrie tangkap lang ieni, maka di tangkap oleh mantrie dkan dieja nabi Hheidlir alcihi il sllam! muka di pandjarā-nja oleh mantrie pada soewdtoe tempat di siesie mālikej rādja se-telah soedah di pandjarā-kan maka datang iblis alcihi il lanat de koning Alexander zeide: he rijksbestuurder, vat dezen perfoon; de rijksbestuurder vatte nu den profect Hheidlir, over wien de vrede zij! en kerkerde hem in een verblijf naast het paleis des konings, toen hij nu gevangen zat, kwam de duivel, over wien de vloek zij! Isk.*

قنجاهت *pen-djhit* een snijder, kleermaker. (zie *djhit*).

قنجات *pandjat* klimmen, beklimmen, bestijgen. *Be-brapa bdtang pōhon di pandjat-nja tiejāda djoega ber-temos dengan boewah-boewāh-an hoeveel boomen zij ook beklommen, vonden zij toch geene vruchten.*

قنجر *pandjar* een pand; een voorschot van geld. *Brie pandjar voorschieten, een voorschot doen.*

قنچج *pandjang* lang, hoog. *Kāki pandiang lange beenen. Isk. Pandjang-kan verlengen, uitrekken, uitbreiden. Maka soerat ieni tiejāda kieta pandjang-kan lāgi ezen brief zal ik niet langer maken. Se-pandjang djdlan langs den weg, gedurende de reis, onderweg. Se-pandjang-nja deszelfs lengte.*

قنچم *pindjam* en *piendjam* borgen, leenen. *Kāseh pindjam ter leen geven. Minta pinda ter leen vragen. Pindjam pada of brie pindjam ter leen geven. Ambil pindjam of pindjam deri pada ter leen nemen. Maka ad-luh pāsek ieni seperti sa-pōhon kājoe jang tiejāda der-oleh djer bagietoe-lah hhal pāsek, maka pāsek minta pindjam oewang liema rieboe ropiejah ik ben eenen boom gelijk, die watr ontbreekt, zoodanig is mijn toestand; nu verzoek ik vijfduizend ropijen ter leen. ML. BR.*

قنچوال *pen-djoewdl* een verkooper. (zie *djoewdl*).

قنچودی *pen-djoedie* speler, tuischer, dobbelaar, doorbrenger, (zie *djoedie*).

قندجورو *pendjoeroe* een hoek, rechthoek, uithoek. *Ampat pendjoeroe* vier hoeken.

قندجوروت *pendjoerut* een leidsman, gids.

قندجودن *pendjoenan* een pottbakker.

قندج *ponzja* slip, tip, sleep van een kleed.

قندج قرسا *ponzja persada* een badhuis. Men vindt eene zeer omflagtige beschrijving over de pracht van zoodanig badhuis in de geschiedenis van Isma Jatiem blz. 127 en 128.

قندج لوكيم *ponzja logam* een kostbaar gesteente. *S'ejkor garoeda berkapala toedjoh, deri pada ponzja logam maita-u'a* een zevenkop-pige griffioen met oogen van dien steen.

قندج ورن *pantja warna*, HIND. veelkleurig, geschakeerd. *Be-brapa pdsjong ber-kambang pantja warna ter-laloe indah-indah perboewdt-an nja* verscheiden geopende zonnescermen hadden de prachtigste schakeringen. ISM. JAT. blz. 207. reg. 7. v. b.

قندجالغ *pantjatang* een langwerpige vaartuig, zijnde open van boven, dienende om goederen van schepen te lossen. (zolderschuit). *Dan menjocroh men-dand.in-ie segala pantjatang dan piclang akau men-djompot Anakhdta baginda* en beval de pantjatang en de roeischepen te versieren om des konings zoon af te halen. ISM. JAT. blz. 204. reg. 10. v. b.

قندچر *pantjar* en *pantjor* gudsen, spuiten, ruischen, uitvlieten, uitstroomen, uitschieten, uitspuiten.

قندچروب *pantjaroeba* kentering, verandering van seizoen; ongestadig, wankelend, onstandvastig. *Oedjong bdrat icloe-lah peng-abies an pantjaroeba* het begin van den regentijd (westewind), is het einde van de kentering.

قندچغ *pantjang* een paal, staak, Een paal oprigten.

قندچج *pantjong* afkappen, snoeien.

قندچج *pinjang* mank; mankheid. Hinken, hinking.

قندچف *ponzjakh* de top, kruin, piek, het toppunt. *Di atas ponzjakh goenong* op den top van den berg. *Kamontjakh* wordt ook geschreven.

قندچوچف *pen-tjoetjokh* een steeker, prikker; vork. (zie *tjoetjokh*).

قنچورن *panjoran* guding; goot, waterleiding, bergstroom, water-
val; spuit, pijp, tuit.

قنچوري *pen-tjoerie* een dief, roover. (zie *tjoerie*).

قنچوئخ *panjông* tip, slip, sloop.

قنچيغ *panjieng* hengelen, met een lijn vischen; peilen, toetsen,
iemand uitvragen, poffen.

قنچيغن *panjieng-an* lastig, ongeduldig, gemelijk, kribbig,
korzel.

قنچيندر *pentjendar* of *panjendra* de vijf zinnen.

قنچيوم *pen-tjicoem* en *pen-tjicoem-an* de reuk (zinnig). (zie
tjicoem).

قنراڤن *pen-dâpat* denkbeeld, mening, gevoelen, bevating, be-
grip; vinder, uitvinder. *Pen-dâpat-an* verkrijging, vinding,
voud, uitvinding; bevinding.

قنراهن *pendâhan* speer, spier, werpspies, javelij, lans. *Ber-
tiekam-kan panddhan* den speer drillen. *Maka di ambil-nja pan-
ddhan-nja, maka di kieser-kan-nja ka-atas kapalk-nja* hij nam
zijne javelij en zwaalde die boven zijn hoofd. *Isk.*

قنرئخ *pandang* aanzien, aanblikken, aanschouwen. *Jang tiejdda dâ-
pat di pandang njâta* hetgeen men niet met het bloote oog aan-
schouwen kan, dat men niet aan kan zien, gelijk de zon, en zoo
de Maleijers zeggen: eene schoone maagd, die alverblindend
* schoon is. *Pemandang* een blik, wenk. *Pemandang-an* gezigt,
beschouwing. *Isk.*

قندرئق *pondokh* (*fonâokh*), *AR.* loods, planken hut, bamboezen hut.

قندرئق *pendekh* kort, klein, niet lang, niet hoog. *Kbrang pendekh* te
lang, niet kort genoeg. *Pendekh-kan* bekorten, verkorten, afnemen.

قندن *pandan* een heestergewas, pandanus, *L.* Een heining van die
plant.

قندو *pandoe* branden, ontsteken, in brand zetten; ruigte, boomtakken.
struiken en heesters verbranden op gronden, die men voor rijst
velden ontgint.

قندرء *pindah* bewegen, van plaats veranderen, verplaatsen, verzetten,
verhuizen. *Maka nabie Iheidlir menjeroih pindah deri tam-
pat nitos, maka pindah-jah Râidja Iskander-ka-pada Socoratoe*

tampat hampir boekit dan pada tampat ietoe segala boewah·boewah-an dan mata ajer pón banjakh kata Tsahhib il hihikjut de prefect Hheidlir beval van plaats te veranderen en de Koning Alex nder verhuisde naar eene plaats dicht bij eenen heuvel, alwaar volgens het verhaal van den geschiedschrijver allerlei vruchten en waterbronnen waren. Isk.

قندي *pandej* ervaren, kundig, volleerd, bedreven; een baas, een kunstenaar *Pand·j kájoe* een timmerman J. P. *Pandej ámus* een goudsmid. J. P. *Pandej menoelis* een schilder. Dj. M. *Pandej berkata* welsprekend. *Pandej sekálie* zeer ervaren.

قندي *pandie* een beurs, geldzak.

قنديت *pandista*, HIND. een geleerd en geestelijk persoon, leeraar, een onderwijzer van den Godsdienst, wetenschappen of witten. Meester, professor, doktor. *Maka di soeroh·kan nja panggal segula pegáwej ka·radja·an dan segala panditi·nja* en door hem werd bevolen alle rijksambtenaren en geestelijken te roepen Isk. *Sa·ber·moela jang menongoe·ie kebon ietoe doewa orang tsoh·bat ka·doewa·nju ka pada Sjarief Hhasan, 'orang ber·nama. Sjech Ismaël dan s'orang ber·nama Mustehh il Ariepien, maka pandista ietoe ber·hoewat ibadat·nju dalam kebon ietoe dan men·djawoh·kan dirie·nja deri pada orang banjakh* wijders werd die tuin door twee leeraren bewaakt, die beiden vrienden van Sjarief Hhasan waren, de naam van den eenen, was Sjech Ismaël en die van den anderen, Mustehh Ariepien; deze geleerden oefenden hunne Godsdienst in dien hof uit, en hadden zich zelven van de menigte afgezonderd. SULFU. IBR. blz. 11.

قنديس *pindies* eene houtfoort die om hare hardheid, ijzerhout genoemd wordt, ook bekend onder den naam van *kapinie* en gewoonlijk *kájoe bese* gheten.

قنديغ *pendieng* de plaat of haak van eenen gordel of buikband. Een buikflot. *Talie pendieng* gordel, buikband. *Talie pendieng pejrakh* zilveren buikband.

قنديكر *pendiekier* een krijgsman, held. Een kluchtenmaker, potfemaker.

قنديك *penarka* een raadfel, een vraagstuk, eene moeilijke vraag, duisterheid (zie *tarka*).

قنغ *pening* duizelig, duizeligheid, draaijing. *Pening kapala* duize-

ligheid, hoofdpijn; scheele hoofdpijn. *Ber-pening kupila* duizelen, duizelig zijn, draaijingen in het hoofd hebben.

قنغر *penenger* het gehoor (zingtuig); hoorder, toehoorder. *Pe-nengan* an het geen gehoord wordt. (zie *dengar*).

قنچكال *penanggala* akkerman, bouwman. (zie *tanggala*).

قنچكال *peninggal* en *peninggal-an* vertrek; overblijffel, nalatenschap. (zie *tinggal* en *se-peninggal*).

قنچكو *penonggoe* een wachter, waker, deurwachter, portier. *Penonggoe pintoe sorga* portier des hemels.

قنمبغ *penambang* veerschuit. (zie *tambang*).

قنمبغ *penembakh* een schutter. (zie *timbakh*).

قنودة *penoedoeh* aanklager, beschuldiger. (zie *toedoeh*).

قنوروت *penoerat* een volger, opvolger, navolger. (zie *toerat*).

قنوكير *penoekir* en *peng-oeikir* een graveerder, kerver, snijder. (zie *oekir*).

قنولغ *penoeleng* hulp, bijstand.

قنوروي *penoewei-an* oogst, inzameling, herfst. (zie *toewei*).

قنہ *penoh* en *penoeh*, HIND. vol, voltallig. *Maka ber-himpon segala mantri dan pangliema men-djabat negrie dan pegawe radja, hingga penoh-lah mejdan ietoe* nu vergaderde zich alle rijksbestuurders, stedehouders en koningsdienaren, zoodat het plein vol (opgepropt) werd. Isk. *Memenoeh-ie hawa nafsoe* zijne driften den teugel vieren (voldoen). *Memenoeh-ie hhasrat* eenen wensch bevredigen. *Ada-pen jang ka-sch soedar-koe se-penoh-nja-lah* hetgeen mijn broeder mij geeft is overvloedig voldoende. ISM. JAT. blz. 19. reg. 7. v. o. *Se-penoh-penoh* zooveel als mogelijk is; de volle lading.

قنہ *penah* immer. (zie *pernah*).

قنبي *pinie* pijn in de beenen.

قنبتن *panietan* de naam van het Prinses Eiland in Straat Sunda, ook *Pozloe Seilan* genaamd.

قنبتتي *penitie*, PORT. (alifinete). eene speld.

قنير *panier*, PERZ. kaas.

قنيكت *peniekot* en *peng-ickot* volger. (zie *ickot*).

قنپو *pienjoe*, JAV. zeefchildpad.

قوار *poewir* eene plant, amomum Cardamomum, L. *Atap poewar* breede bladen van die plant, welke als dakriet gebruikt worden.

قواس *poewás* voldaan; voldoen. (zie *poewas*).

قواس *poewása* eene vaste in de maand Ramdlán. Dit woord schijnt sedert de invoering van het Mohhamedaansche geloof eerst bij de Maleijers in zwang gearakt te zijn, uit hoofde het in de oude geschiedenissen, zooveel mij bewust is, niet gevonden wordt. *Pegang poewása* de vasten houden.

قوالم *poewálam* albast; marmor.

قوان *poewán* bord, groote schotel, pot, vaas. *Maka di liehat bích toewan poetrie poewán baginda jang ka-más-an penoh dengan sierih maka boenga pada poewán baginda ietoe-pón ber-kambáng-an karána me-liehat roepa toewan poetrie ietoe* de prinses zag de gouden schotel van den vorst gevuld met betel, de bloemen die er op lagen openden zich door de tegenwoordigheid van de prinses. ISM. JAT. blz. 27. reg. 2. v. o.

قوتار *poetar* draaijen, winden, schroeven. *Poetar-an* eene schroef windas; wending, draai. *Poetar bálikh* tegendraaijen, verdraaijen; de zin der woorden verdraaijen. *Ieja poetar lálikh sádjá per-katá-an-nja* hij is een regte draaijer, hij verdraait altoos zijne woorden. *Pemoetar* schroevendraaijer, een werktuig waardoor iets gedraaid wordt.

قوتس *poetos* gebroken, stuk, in duigen; gedaan, afgedaan, voltooid: verbroken, geschonden. Afdoen, eene zaak uit de wereld helpen. *Soedah petos per-djimej-an* de vrede is verbroken. *Petos lejher* onthoofd, onthalsd. *Tohhbat jang tiejída ber-ka-petos-an* een onveranderlijken vriend. *Ka-poetás-an* afloop, einde, verbreking; uitspraak, uitsluiting.

قوتغ *poeting* baliejong een wervelwind.

قوتغ *pótong* snijden, afsnijden, afzetten; slagten; afsnemen, afhouden, afkorten. *Pótong koekoe* de nagels snijden, de hoeven snijden.

Phtong ramboet haar snijden. *Phtong karbau* een' buffel slagten. *Tiega poeloh roepiejuh di phtong deri gadjie-nja* er werden dertig ropijen van zijn traktement ingehouden.

ثوثة *poetih* wit, blank, rein. *Ada-pón be-brápa hárie lamá-nja icja ber-didlan, maka Mohhammad Tháhier pón me-lichat di hadh-pan nja seperti áwan poetih, maka dâlam hatie-nja apa garâng-an di had p-an-koe ieni negrie-kañ atau áwan kañ* toen Mohhammad Tháhier nog eenige dagen gegaan had, zag hij iets voor zich dat naar eene witte wolk zweemde, hij dacht bij zich zelve, „wat „ zou dat zijn dat daar voor mij ligt, een landschap of eene wolk?“
SULTH. IBR. blz. 63 *Poetih-kan* wit maken. *Maka tembokh itso-pón di poetih kan-nja dengan kâpor* den muur witte hij aan met kalk.

ثوج *poedji*, HIND. lof, prijs, lofuiting, vleijerij; aanbeveling; prijzen, loven, verheerlijken, vleijen, aanbevelen. *Segala poedji bagi Allah toewan segala ádlam jaug di poedji dengan segala bagi bahâsa alle eer zij God, den heer der heerscharen, die door alle tongen verheerlijkt wordt.* Isk. *Memoedji-moedji toehan* den heere loven. J. P. *Poedji-poedjie-an* loftuitingen, pligtplegingen, huldebewijs n eenen brief.

ثوجا *po-dj*, godsdienstige vereeringen, aanbidding, offerande.

ثوچن *poetjat* bleek, flauw van kleur, dof. *Maka baginda pón murku serta poetjat-lah ájer moekd-nja* Zijne Majesteit toornde en verbleekte van gelaat.

ثوچج *poetjong* en *poetjong* eene soort van zeevogel.

ثوچف *poetjok* top van eenen tak, de tedere spuitjes aan de takken. *Sa-poetjok soerat* een brief. *Doewa poetjok gâding* twee olifants-tanden.

ثوچف *poetjokh* eene plant in wier aromatische bladen handel gedreven wordt.

ثوذر *oedar* en *oeda* bezoedeld, goor, verwelkt, verlept, getaand, droikleurig.

ثوذر *poedakh* de welriekende pandanus.

ثوذي *poedie* breken, vergruizen, verpletteren, fijnstampen.

ثوذي *poedie* of *permasa poedie* eene kostbare steen, waarschijnlijk de amethyst.

ثوبع *poeding* een struik met geïchakeerd loof, ook *dawon prada* genoemd, *justicia pieta*.

ثورا *poera*, HIND. een stad (alleen in samenstelling met een ander woord). *Indra poera* de hoofdstad van een oud koninkrijk op Sumatra. *Singa poera* de eerste zetel van het Malaisch Gouvernement op het Schiereiland. MARS DEN.

ثورا *poera* - *poera* veinzen, iets zeggen wat men niet meent, voorwenden, voorgeen, schertsen, iets uit gekheid zeggen, nabootsen; voorwendfel veinzerij. *Didingan poera-poera* veins niet.

ثورو *poeroe* eene zweer, puist, roof, buil. *Poeroe sambilik* aanbei. *Poeroe djahat* koudvuur, kwaadaardige zweer. *Poeroe hhajadl* de kanker.

ثورة *poeroh* of *poerah* een houten speetje of puntig takje.

ثوس *poewas* voldoen, vervullen, verzadigen, blusfchen, dempen, bevredigen. *Maka tictah baginda bahuroc-lah poewas rdsa hutie-koe* de Vorst zeide: nu eerst is mijn gemoed beredigd. ISM. JAT. blz. III. rég. 1. v. b. *Poewas-kun duhga* de dorst lesfchen. *Soedah poewas* verzadigd. *Se-poewas hutie* hartelijk, tot voldoening van het gemoed.

ثوست *poesat* de navel; middelpunt, naaf. *Hhata sampej-lah ka-pada-nja sâkit âkan ber-ânakh maka teja ber-soenji dirie-nja ka-pada sa-boewah mâligej, s'orang pôn tiejâda di buwâ-nja firtâ-nja me-lajin-kun s'orang icnang peng-âsoh-nja djoega, maka se-nau-tiejâsu poetrie Hamânie ietoe fiekir dâlam hutie-nja hingga djawie-lah ânakh-nja ietoe lâki-lâki, moekâ-nja seperti boelan purnâma, maka di panggil icnangda di soeroh-nja mendjahit poesat-nja toen de harensweeën kwamen verborg zij zich in een paleis, niemand behalve eene minne medenemende; aanhoudend peinsde zij (de prinses Hamânie) tot zij eenen zoon ter wereld bragt, wiens gelaat naar de volle maan geleek; nu riep zij de minne en beval haar den navel van denzelven te binden. Isk. *Poesat boelat* het middenpunt van eenen cirkel.*

ثوست *poesat* een lancet.

ثوسر *poesar* horizontaal draaijen. *Poesar kifir-an* eenen handmolen draaijen.

قوسخ *poesing* ronddraaijen, rondwentelen, rondtuimelen. *Poesz kapala* ijlhoofdig, wervelziek, duizelig.

قوسو *poesoe* een heuvel, heuveltje, micrèneheuvel, molshoop.

قوغ *poug* eene foort van vogel, gracula.

قوغت *poengot* en *poengoet* oprapen, opzamelen, verzamelen; bestemmen, aanstellen. *Maka segala fokhier dan miskien ietoe-pôn mendjâdi kajâ-lah sebab memoengot segala âmas dan pevrakh ietoe* al de bedelmoennikken en armen werden rijk door het oprapen van al dat goud en zilver. *ISM. JAT.* blz. 205. *rcg.* 6. v. o. *Poengot ijkkej* tolgelden ontvangen. *Anâkh poengoet* een vondeling.

قوٹو *poepoe* geslacht, lid, linie. *Sampej pada poepoe jang ka-tiega dan ka-ampat.* tot het derde en vierde gelid. *Soedâra sa-poepu* neven of nichten, hebbende denzelfden voorvader.

قوٹت *poepot* en *poepoet* blazen, waaijen. *Maka segala poetjokh pohen kâjoe ietoe di poepot angin* door al de boomtakken blies de wind. *Poepot bangsie* de fluit blazen.

قوٹر *poepor* een blanketfel, herwelk van de plant dielam, *melisa*, L. gemaakt wordt.

قوٹول *poepoel* oogst, inzameling (van peper en andere vruchten, doch niet van rijst). *Menoepol lida* peper inzamelen.

قوکن *poekat* een groot net, schrobnet, zegen. *Menoeekat* het net trekken.

قوکنغ *poekang* voorover, plotfeling, overrijld, overhaast.

قوکنف *pökokh* en *poko* hoofdsom, kapitaal; grondslag.

قوکل *poekol* slaan, kloppen, ranselen, roffelen, aanvallen, verslaan. *Ieja memoekol anâkh-nja* hij slaat zijn kind. *Di poekol sâpoe* met roeden geslagen of gegeesfeld worden. *Poekol beuting* eene batterij beschieten. *Pemoekol* klopper, hamer.

قوگو *poekau* drooge kruiden, die eene bedwelmende kracht hebben. (men verondersteld dat die bereid worden van de *katjoebong*).

قوکی *poekie* pudendum muliebre.

قوول *poela* ook, gelijkewijs; weder, nogmaals. *Tambah-an poela* daarenboven, wijders, temeer.

قوولت *poelut* de naam van eene zekere soort van rijst, oryza glutinosa.

nosa R. gewoonlijk *bras se-poelut* genaamd, dezelve zou in de bereiding van *bram* gebruikt worden. MARSDEN.

قولر *poelur* de pit van gewasfen, het meelachtig gedeelte van het graan.

قولس *poelas* wringen, uitwringen (linnen). *Poelas tangan* de handen wringen, verwrikken.

قولس *poelas* eene foort van brandnetels, waarvan getwijnd garen gemaakt wordt. Getwijnd garen,

قولغ *poelang* terugkeeren, heengaan. Teruggeven. *Maka sâja poelang-lah ka-doeson sâja* ik keerde naar mijn dorp terug. ML. BR. *Maku segala wazier dan hoeloebâlang pôn masing-masing poelang ka-roemuh-nja dengan doeka sjitâ-nja* alle vizieren en krijgsoverhebbers keerden bedroefd naar hunne woningen. *Soedah akoe poelang-kam ietoe petie* ik heb die kist teruggegeven. *Mcuaricma rêjal memoelang ropiejah* spaansche matten ontvangen en ropijen teruggeven.

قولو *poeloe* of *poelaw* een eiland. *Maka ka-banjâkh-an gâdjah dan koeda seperti poeloe roepâ-nja* de drommen der olifanten en paarden geleken naar eilanden. S. S. *Melaloe-ie poeloe* voorbij eilanden varen. ISM. JAT. blz. 200. reg. 10. v. b. *Iesie poeloe* eilanders; al wat op een eiland is. *Maka sekaliên pôn tiejâdu brânie singgah pada poeloe ietoe* niemand durfde dat eiland aandoen. ISM. JAT. blz. 6. v. b. *Soewâtoe poeloe ter-lâlœ indah-indah roepâ-nja* een eiland dat zich zeer fraai voor het oog opdoet.

قولو *poeloh* tienheid. *Sa-poeloh* tien. *Doewa poeloh* twintig. *Sembilan poeloh* negentig. *Ber-poeloh-poeloh* bij tien en twintigen. *Be-brâpa poeloh* eene menigte van tien en twintig (dit wordt gebezigd om een onbekend of onbepaald getal uitdrukken), vele, zeer veel, verscheiden. *Sa-per-poeloh* een tiende.

قون *pôn* verders, wijders, voorts, ook. Dit woordje wordt veelal gebezigd om eenen zin welluidender te maken, zonder denzelfden te veranderen; ook duidt het weleens den onvolmaakt verledenen tijd aan. *Maka baginda pôn ka-loewar* de vorst ging naar buiten. *Maka ietoe-pôn datang* hij kwam. Het wordt ook gebruikt om bijwoorden te vormen, als: *ietoe-pôn* daarop, vervolgens; *legi-p.*: daarenboven, wijders, voorts, ook nog; *âda-pôn* vervolgens, wijders, voorts.

قونق *poenokh* bult van eenen kameel.

قوئي *poenie* de wilde of groene duif.

قوهن *póhon* verzoeken, vragen, smecken, afbidden. *Póhon-kán Atas-nja selimat* heil over hem afmeekén. *Tiejáda dápat kietá brie pe-mohón-an ietoe* ik kan in dat verzoek niet treden; ik kan dat verzoek niet toestaan. *Soerat pemohón-an* een rekest, verzoekschrift.

قوهن *póhon* een boom, een boomstam; oorsprong; oorzaak, bron, aanleiding, begin, reden. *Póhon káioe* houten boom. Dit schijnt vreemd te klinken, echter dient het welligt ter onderscheiding van het geboomte, dat eenen zachter stam heeft, zoo als de pifangboom en andere. *Póhon anggor* wijnrank. *Apa póhon tjiderá ietoe* wat is de oorzaak van die oneenigheid.

قوچو *poçjoe* en *kapocijoe* en *poçjokh* een kwakkel.

قوپ *poenju* een bezittelijk bijvoegsel. *Kieta poenja rocmah* mijn huis. *Dieju poenja bapa poenju koeda* zijns vaders jaard. *Kieju poenju soeka* mijn plezier.

قهاال *pahála* verdienste; verdienstelijke daden. Verdienstelijkheid; vergelding, belooning. *Bárang siejapa mememoeh-ie hhdájat s'órang hamba Allah di dlam doeniejd, di bilas-kan Allah idála pahála dlam achirat* hij, die in deze wereld, in de behoefte van eene dienares Gods voorziet, zal door den Allerhoogsten in de volgende wereld naar verdienste vergolden worden. SULT. IBR. blz. 33. *Pahála dan sjiksa* belooning en straf.

قهلون *pahalawan* en *palawan*, PERZ. (een voorvechter, worstelaar). Een krijgsman, krijgsheld. Kloekmoedig, heldhaftig, dapper. *Pahalawan besar di tengah mejdan* een groot held te midden van h. t. strijdperk.

قيااتو *piejatoe* een wees; iemand zonder betrekking van vrienden. *Anakh piejatoe* een weeskind.

قياار *piejara* opvoeden, opkwecken. (zie *palihára*).

قياارت *piejarit* aalfpeer, vischspeer.

قياال *piejala*, PERZ. beker, glas, roemer.

قيايت *piea* blijmoedig, blijgeestig.

پيتيس *pietis* naam van een klein stukje geld, dat op sommige plaatsen uit lood gesneden wordt, omtrent 600 van die *pietis* hebben te *Achin* de waarde van eene spaansche mat. *Pietis* is eene algemeene benaming voor klein geld. Een penning.

پيتك *pejtakh* een gedeelte van het ruim van een vaartuig, eene afdeeling, een vak, bak, trog, een bed in eenen tuin, een bed van aarde.

پيتك *pietikh* en *petikh* bestrijken, bespelen, (de snaren van eenig speeltuig.) Plukken, afplukken.

پتام *petam* toeval, overval, vlaag. *Petam bâbi* vallende ziekte.

پيتول *pejtôla* keukengroente, eene soort van momordica.

پيدجت *pidjit* knijpen, drukken. (zie *pietjit*).

پيدجد *pidjad* en *pietjat* wandluis, weegluis

پيدجت *pietjat* en *pijat* ontslaan, ontzetten. Afzetten, verlagen. *Di pijjat-nja deri padu pangkat mantric* hij zette hem uit de post van rijksbestuurder.

پيدجت *pietjit* of *pidjit* nijpen, knijpen, drukken, iemands lede, maten met den duim en vingers op eene bijzondere wijze drukken om dezelve lenig te maken.

پيدچك *pietjakh* nauw, eng, bekrompen. *Djalan jang pietjakh* een smalle weg. *Pietjakh hâtie* bedrukt gemoed.

پيرس *pejris* eene korenmaat afstrijken.

پيرق *pejrakh* zilver; eene plaats op het Maleische Schiereiland. *Ajer pejrakh* kwikzilver.

پيري *perie* vergruizen, tot stof vermalen.

پيريغ *periang* en *piring* een bord, schotel, schoteltje. Eén gedeelte van een rijstveld in lage landen. *Piring mangkokh* aarde werk, porselein.

پيسا *pisfa* of *pejsa* getouw, weesgetouw.

پيسغ *piesang* banane, zekere vrucht die zeer vele soorten heeft als: *pisang ambon*, *râdja serej*, *bâtoe*, *bâtoe djâwa*, *amas*, *dicugin*, *panggang*, *alang*, *mânis*, *telor*, *kielik*, *bamban*, *râdja*, *mâsakh*, *hiedjau*, *djantan*, *roko*, *gamboer*, *gedang*, *tjoetjoet*, *romang*, *pahang*, *kapa*, *râtan*, *kotong*, *goerah*, *braugau*, *djarie*, *moenjit*.

sejram, *songkat*, *langit*, *talit*, *oetang* en andere piefang. *Pi:fang* - *pie:ang* kromhouten.

قيسفت *pejsikk* eene lange geer.

قيسبو *piejau* en *piefo* een mes. *Pbiong dengan piejau* met een mes snijden. *Mata piejau* het lemmer. *Ponggong piejau* de rug van een mes.

قيغت *piengit* opsluiten, aan het oog onttrekken, verbergen. *Memengit anak-nja perampoewan* zijne dochter opsluiten.

قيغت *piengit* de haarlokken optooijen.

قيغغ *piejanggung* eene groote groene luis, die de planten en voornamelijk de groeiende rijst vernielt.

قيغت *piepit* en *piepi* een kleine vogel die veel naar eenen musch gelijkt.

قيغس *piepih* vermalen, vergruizen, vermorzelen, tot eene pap vormen.

قيغه *piepeh* plat. *Ilidong piepeh* een platte neus. *Kelim piepeh* een platte zoom.

قيغي *piepie* de wang. *Piepie-nja bangkakh* hare wang is gezwollen.

قيكر *piekir* overwegen denken. (zie *sickir*).

قيكل *piekol* dragen (voornamelijk eene last op de schouders,) oplichten, heffen, wikken. *Brapa koclje bolch piekol ietoe* hoeveel sjouwers kunnen dat dragen. *Piekol* is ook een gewigt inhoudende 100 katjes geschat op 125 ponden (oud Hollandsch gewigt) of 133½ Engelsche ponden. *Pikol-au* eene dragt, last. *Kajoe pikolan* draagboom, draagstok.

قيكو *piekau* een zekere vogel.

قيلت *pielat* iets geheimlijk onderzoeken.

قيلاغ *pejlang* een koninglijk vaartuig, bark, galci, roeischip. *Maka Isma Mantrie pön ber-langkap-lah be-brapa poeloh bahra dan djong, dan kapal dan pejlang ier-laloe indah-indah per-bogwän-an-nfa* Isma Mantrie liet verscheidene groote koningschepen, jonken, schepen en galcien in gereedheid brengen, die zeer fraai waren. ISM. JAT. blz. 199. rog. ff. v. b.

قيلو *pieloe* tedergevoeligheid, meewarigheid, aantrekkingskracht, bezorgdheid. Tedergevoelig, meewarig, aandoenlijk; aangedaan,

geroerd, vertederd. *Maka di liehat negrie ietoe-pón suenji, me-lájin-kan menengar boenji tångis brong djoega maka rása hatig-nja pón piloe-lah* zij bemerkten dat er eene filte in de stad heerschte en hoorden niets dan het geluid der wenenden, waardoor hunne harten zeer ontroerd worden. ISM. JAT. blz. 200. reg. 4 v. b. *Ka-piloe-an* tedergevoeligheid.

قبيلہ *pielch* en *piilih* kiezen, uitkiezen, verkiezen, uitkippen, uitpikken, uitlezen, afscheiden, afzonderen, uitzoeken. *Barang jang ter-pielch* het beste, het uitgezochteste. *Pilejh-an* keur, keus.

قبيلن *pielin* strengelen, draaijen, vlechten.

قبندڠ *piendang* eene bijzondere manier van kerribereiding.

قبندڠ *piending* weeghuis. (zie *kapiending*).

قبنڠ *pienang* de arceek of (oncigenlijk) betelnoot. *Pienang doewa boewah* twee betelnooten. *Maka pienang ieni bâsah, maka kâta toewan poetrie ietoe bahâroe di koepas maka pâtek bâsah dengan âjer mâwar* (de vorst zeide) deze *pienang* is nat; de prinses antwoordde: dezelve is pas geschild, en door mij met rozenwater nagemaakt. ISM. JAT. blz. 57. reg. 5 v. o.

قبوڠ *piejoetang* te goed hebbende gelden, credit. *Ada piejoetang kieta ka-pada si Lanang ietoe liema poeloâh rejâl* ik heb van Lanang vijftig spaansche matten te goed.

قبجو *pienjoc* en *pinnjoe*, JAV. zeeschildpad.

قبجوة *penjapoe* een veeger, een bezem. (zie *sâpoe*).

قبجودة *penjocdah* afloop, vervulling, voltooiing, einde. (zie *soedah*).

قبجرو *penjeroe-an* schreeuw, geschreeuw, geroep. (zie *scroe*).

قبجنت *penjangat* angel van een insckt. Eene kleine wesp. (zie *sângat*).

قبدوق *penjoedokh* een lepel, een schop. (zie *soedokh*).

قبجوره *penjoeroh* een afgezant, gezondene, zendeling. (zie *soeroh*).

قبجوراة *penjoerat* een schrijver, klerk. (zie *soerat*).

قبجورنڠ *penjorong* bezaan. *Tiejang penjorong* bezaansmast. *Lâjar penjorong* bezaan (zeil). *Kalâe penjorong* bezaansbras.

قبجوسو *penjoesoe* zoogster, minne, zoogvrouw.

قبوكر penjoekor een scheermes; een barbier. (zie tjoekor).

قبولق penjoelap een goochelaar. (zie soelap).

قبولم penjoelam een borduurder. (zie soelam).

قبولو penjoeloe een spion. (zie soeloe).

ق

ق kh de letter genaamd khdf.

قانى khdf, Ar. eene fabelachtige bergketen, die de aarde omringende, haar tevens zou onderschragen. Alexander de Grootte zou, dat gebergte bereikt en beklommen hebbende, de zon hebben zien op- en ondergaan ter plaatse waar zij door engelen bewaakt wordt. Isk. *Maka kâta nabie Itheidllir akan râdja Iskander: hej! râdja bahoewa hampir-lah kietâ ka-boekit khâf, sa-ber-moela boemi ietoe-pôn tiejâda tombôh-tombôh-an; maka ber-djâlan-lah marika ietoe deri sâna sa-poeloh hârie, maka ka-lichat-an-lah di hadâp-an mârîeka ietoe boekit khâf jang menanggong doenijâ icni seperit mûnikam hiedjau ka-lakoe-an-ujâ, maku soeka tjita hâti marika ietoe sa-ber moela mata-hârie pôn besur-lah di liehat mârîeka ietoe de profet Itheidllir zeide tegen den koning Alexander: „he koning! wij zullen weldra aan den berg khâf zijn, het aard-„rijk levert reeds geene gewassen meer op.” Zij gingen vervolgens van daar, en zagen na tien dagen gegaan te hebben den berg khâf, die de wereld schraagt, voor zich; dezelve vertoonde zich als een groene robijn, op dat gezigt verheugden zij zich; wijders vertoonde de zon zich grooter voor hen. Isk.*

قافله khâfilah, Ar. een karavaan; eene menigte reizigers met goederen, wagens, kameelen, paarden enz.

قافية kâfiejat, Ar. voetmaat, versmaat.

قبلة khiblat Ar. Mekka of het oord naar hetwelk zich alle Mohammedanen in het gebed moeten wenden. *Di mâna khiblat-moerwaarts wendt gij u in het gebed.*

قبر khebor, Ar. graf, grafkelder, tombe.

قبره kheboer (kheboer). Ar. een graf, grafkelder, tombe. Kh

boer-kan begraven, in eene tombe plaatfen. ISM. JAT. blz. 139. reg. 11. v. o.

قبول *khaboel* of *kheboel*, AR. aannemelijk, aangenaam. *Khaboel-kan* coestaan, aannemen, verhooren, toelaten, behagen scheppen; welgevallig zijn. *Siejâpa di khaboel-kan ôleh bondu ka-do-wa* wie zal door de beide moeders toegelaten worden. ISM. JAT. blz. 150. reg. 8. v. o.

قبه *khobbat* en *khubbat*, AR. gewelf, boog, koepel, nis. De tempel van Mekka.

قدح *khedahh*, *khedah* en *kedah* de naam van een koninkrijk op het Maleische Schiereiland.

قدى *khadar* lot, noodlot, bestemming, goddelijke voorbeschikking, voorzienigheid; waarde, prijs, hoeveelheid, waardigheid, staat, rang, ambt. Magt, bekwaamheid; magtig, instaat zijn, bekwaam; bevoegd. *Se-khadar* naarmate, omtrent. *Tiejâdu khadar-nja mem-boenoh rakhsjâsa ietoe* hij is niet magtig om dien reus te dooden. *Se-khadar sa-tihou lamâ-nja* bijna een jaar. *Maka sekulien marieka ietoe-pôn doedokh pada khadar-nja* zij alle zaten volgens hunne rangen.

قدية *khoderat*, AR. vermogen, magt, sterkte, alvermogen, almagt, voorzienigheid. *Jang amat koewâsa pada ber-lâkoe-kan khoderat-nja* die alvermogend is, in het betoonen van zijne almagt. Isk.

قدس *khoedus* en *khudus*, AR. zuiver, heilig, rein; heiligheid. *Rohh 'l khoedus* de heilige geest; de engel Gabriël.

قدم *khadam* voet, voetzool, voetstap *Khadam moharakh* een steen die zeer vereerd wordt omdat de voet van Mohhammad in dezelve zou afgedrukt zijn. *Di bawah khadam toewan-koe* aan de voeten mijns meesters.

قرار *khardr* standvastigheid, bestendigheid, voortduring, ongestoord verblijf, rust, vrede; bestendig verblijven. *Maka Sulthân Dejwie Mengindra pân kharâr-lah di âtas tachtâ ka-radjâ-an* de Sulthân Dejwie Mengindra bleef ongestoord in het bezit van den rijkstroon. ISM. JAT. blz. 211. reg. 7. v. b.

قوران *khordu*, AR. het heilige boek der Mohhammaddanen, hetwelk hun door Mohhammad als een grondslag van hunnen Godsdienst is

gegeven, hetzelfde zou uit den hemel gedaald zijn. Een waar gelovige zal het niet aanraken voor dat hij zich gewasfchen heeft. Het wordt Motshhaf en ook bij uitfluiting *kitab* boek, of boek bij uitnemendheid genaamd.

قربان *khorbân*, AR. eene offerande, slagtoffer, aflating. Het avondmaal der Christenen.

قرمزي *kirmizie* AB. fcharlaken, karmozijn.

قصه *kitfat* en *kitfah* een ding, zaak, handeling, werk; gefchiedenis, roman, fabel. *Il-khiifah maka ter-sebot-lah per-kata-an orang jang ampoz-nja ijeriterah ietoe maka adâ-lah s'orang nachôda ka-pada negerie Ithubasjje* gefchiedenis waarin door den fchrijver van dit verhaal gemeld wordt dat er een fcheepskaptijn in Abijsfinië was.

قصه *khetsad*, AR. oogmerk, bedoeling, inzicht, zamenfpanning, opftoking.

قضا *khedâ*, AR. het ambr, het vonnis van eenen regter, een besluit, vonnis, uitspraak, lot, noodlot, dood, toeval, vertrek. Deponens album.

قطب *khatab* de poolster, noordster, noordpool.

قطيفة *khathiefat* of *chatufat* fluweel, fatijn; een kleed of karpet; kockjes van bloem van meel, honing en zekere olie.

قلب *kelb* en *khulboe*, AR. het hart, gemoed, ziel, verftand, begrip; kern, merg, het midden.

قلزم *khalzam*, AR. clijsma, eene ftad in Egiÿpte nabij den berg Sindi. Bahhar Khulzam de roode zee.

قلم *khalem* een pen, riet. Een pennemes. Eene manier van fchrijven, karakter, gefchrift; graveertift. *Khalem bâtoe* griffel.

قمر *khamar* de maan (voornamelijk van den derden tot den zes en twintigften dag) wordende de eerfte en de laafte dagen *hâlal* genoemd *khammad* een nacht die door de maan helder verlicht wordt.

قنديل *khandiel* kaars; lamp, lantaaru, kandelaar, een kandelaar met armen, een kroon.

قوت *khoewat* en *koewat*, AR. magt, kracht, fterkte; fterk, magtig, bekwaam, krachtig.

قوله *khaul*, AR. een woord, gezegde, een gefchreven verbond, ver-

- drag, overeenkomst. *Khawil il khakik* een getrouw woord, opregt woord, opregt verbond.
- قوم *khaum*, AR. een volk, natie: een stam, geslacht, kast, familie, maatschap, bloedverwant.
- قوي *khawie*, AR. sterk, magtig, vermogend, verheven, heilig. *Bahdsa khawie* de oude taal, de verhevene of heilige taal der Javanen.
- قهوة *khawah* of *khawat*, AR. koffij. *Kebon khawah* koffijtuin; veelal wordt voor het woord *khawah*, *koppi* gezegd in plaats van koffij. uit hoofde de Maleijers zelden de *f* kunnen uitspreken. Het woord *khawah* zijnde het arabische woord voor koffij, is echter bij vele inlanders bekend; ja, sommige verstaan het woord *koppi* niet eens.
- قياس *khiejd*s maat, vergelijking. Redeneering, redeneerkunde, syllogisme, axioma. Bewijsreden, gevolgtrekking. Gedachte, voornemen, oogmerk, vermoeden, verbeelding, vooronderstelling, gissing.
- قيام *khiejd*m regt opstaan, oprijzen, verrijzing. Hulp. Toepassing, aandacht, staat, waardigheid.
- قيامة *khiejd*mat, AR. opstanding, verrijzenis, de laatste dag. Beeroering, beweging. *Tsahhratie kiejd*mat het veld of plein van het laatste oordeel, waarop de zielen der menschen zullen geplaatst worden.
- قيل *khie*l, AR. een woord, gezegde, antwoord.
- قيمة *khie*mat prijs, waarde, waardeering, getal, maat, gestalte, tijdperk, reeks van jaren.

ك

- ك de letter genaamd *ka*.
- ك *ka* tot, naar, ten, nabij. *Ka-dtas* op; naar boven. *Ka-bdwa* naar beneden. *Ka-ddlam* naar binnen. *Ka-lucwar* naar buiten. *Ka-sana* derwaarts, daarheen.
- ك *ka* een woordje dat voor sommige afgeleide woorden gevoegd

wordt, als: *ka-doedók-an* zetel, van *doedokh* zitten; *ka-sem-pornd-an* volmaaktheid, van *semporna* volmaakt. (zie de MAL. SPRAAKK.)

ك *koe* eene verkorting van *Akoe* ik, mij. *Bahoewa deri pada 'hdr' tuic-lah Isma Jatiem ieni handakh-koe djadie kan panghoctoe bedoewanda kieta* van daag wensch ik Isma Jatiem bevelhebber van mijne lijfwacht te maken. ISM. JAT. blz 9. reg. 5. v. o. *Matá-koe* mijn oog. *Khaum-koe* mijn volk. *Parintah-koe* mijn bevel.

كابت *kabat* binden. (zie *kabat*).

كابت *kabot* en *kaboct* mist, nevel, duisterheid, duister. *Kalam kabot* donkerheid, duisterheid. (zie *ijewdtja*).

كابر *kabur* en *kabus* donker, schemerachtig. Schemering. *Matá kabur* stikziende.

كابس *kabus* donker. (zie *kabur*).

كابع *kabong* rouw. *Ber-kabong* rouwen. *Kdjin per-kabong-an* rouw-gewaad.

كابع *kabong* een vadem.

كات *kata* spreken, zeggen, vragen. Een woord, gezegde. *Ieju her-kita wah Anakh-koe* en hij zeide: ach mijn kind! A. M. *Maka kita pandietu icloe, bagimdna mimpie toewan hamba* nu vroeg die leeraar: hoe was uw droom? A. M. *Barang kata-nja* zijn gezegde of hetgeen hij zegt, of zijn zeggen. *Songgoh seperti kata orang tápa icloe* het is overeenkomstig de woorden van den kluisenaar. *Benar-luh seperti kita toewan hamba* het is waar hetgeen mijn heer zegt. ISM. JAT. blz. 14. reg. 3. v. b. *Sa-pdtuk katu* een woord. *Per-kata-an* woord, woorden, gezegde, verhaal. *Kata jang lemah lembot icloe anakh kontji hati segala manoesjica* zachtzinnige woorden zijn de sleutels van het menschelijk hart. ISM. JAT. blz. 21. reg 3. v. o. *Menjatá-kau* toespreken, aanspreken, te kennen geven, aannemen. *Menjatá-kau Amien* amen zeggen. Bëamen.

كاتب *katib*, AR. schrijver, secretaris, notaris.

كاتش *katop* sluiten, toedoen.

كاتق *katak* vorsch, kikvorsch. *Katak* poerog een pad.

كاتق *katok* kloppen, tikken. (zie *katok* of *ketok*).

کاتیل *katil* of *kaziel* een bedstede, een kot.

کاتوئغ *katoeng* een tortel.

کاجغ *kadjang* eene soort van matten, welke men over prauwen of andere vaartuigen spant dieneude tot beschutting voor de zon, regen of wind. Men gebruikt dezelve ook wel in bamboezen hutten om de pagars of wanden te bekleeden.

کاجغ *kadjang* uitstrekken, uitteken.

کاجوت *kadjoot* verschrikt. (zie *kedjoet*).

کاج *kāja*, HIND. glas, eene ruit; eene flesch. *Bdrang kāja* glaswerk. *Kāja tjermien* Spiegeelglas. *Serāhie kāja* eene glazen flesch. ISM. JAT. blz. 21. reg. 9. v. b. *Toedong kāja* een glazen bol. *Kāja palieta* een lampglas. *Maka pada tengah poeloe ietoe māligej ber-koelieling āda jang ber-hātap-kan kāja dan āda jang ber-hātap-kan kāja mejrah dan āda ber-hātap-kan kāja hiedjau āda jang ber-bāgej-bāgejkāja ākan hātap-nja* op het midden van dat eiland waren overal paleizen, die glazen daken hadden, sommige hadden roode en andere groene glazen daken; ook waren er die veelkleurige glazen daken hadden.

کاجغ *kadjang* peulvrucht, peulen, erwten, boonen. Eene algemeene benaming voor peulvruchten.

کاجش *kadjip*, JAV. tang of schaar om de pienang of betelnoot te snijden. *Kadjip-kan* snijden, knippen.

کاجف *kadjakh* (*kojakh*) verwaand, laatdunkend, snoevend, pralend, snorkend.

کاجف *kadjokh* en *kajoe* schudden, bewegen, beroeren, roeren, daveren. Mengem, vermengen, mengen. *Mengādjokh-kan* bezmi het aardrijk doen daveren. *Bahāsa kadjok-an* de vermengde taal, platte gemeene straattaal, (jargon).

کاجو *kājoe* Japanische aarde. Een dik afstreksel van *mimosa*; catechu.

کادائن *ka-ada-p-an* tegenwoordigheid. (zie *hadap*).

کادائن *ka-ada-an* aanzijn, wezen, zelfstandigheid. (zie *āda*).

کادغ *kadang* somwijlen, somtijds, nu en dan, toevallig, dikwijls, vaak, menigmaal.

کادوت *kadoet* matten (dienstig voor zeilen en zakken.)

- كارت** *kārat* roestig. *Ber-kārat* verroest. *Kardt-an* roest, kanker. *Karāt-an besie* ijzerroest. *Karāt-an hāti* wrok, nijd, wrevel, boosheid, kwaadaardigheid.
- كارت** *kārot* en *karoos* rimpelen, fronfelen, kreuken, krecukelen, frommelen.
- كارت** *kārut* schrabben, schrammen.
- كارڤ** *kārang* koraalrots, koraalklip, rots, klip. *Boenga kārang* spons. *Kārang boenga* koraalbloemen. *Karang-karāng-an* zeegewassen, zeefchelpen. *Memoengot kārang-kaārng-an* zeegewassen oprapen. ISM. JAT. blz. 200. reg. 3. v. o.
- كارڤ** *kārang* zetten, plaatsen, stellen, op een konstige wijze rangschikken, bijeenzetten, of voegen; opstellen, zamenstellen. *Mengārang suwātoe hāikājat* eene geschiedenis opstellen. ISM. JAT. blz. 1. reg. 7. v. b. *Ter-lātoe indah-indah bocuji-nja seperti moetiesjwa di kārang* even als geregen parelen was de volgorde (inhoud) zeer netjes gerangschikt. *Karāng-an* het zetten; zamenvoegen, opstel, vervaardiging.
- كارڤ** *kārong* en *kāroeng* een zak. *Kārong bras* rijstzak. *Bras tiega kārong* drie zakken rijst.
- كارڤ** *kāram* en *karam* verdelgd, vernield., verstrooid; ten ondergang hellen. Schipbreuk; schipbreuk lijden; gezonken, aan stukken gestooten, te grond gegaan. Eene dreigende uitroeping. *Karām-kan* verwoesten. *Segala práho: bādjakh di kāram-kan māritjam kapal ictoe* al de kapers werden door het geschut van dat schip in den grond geboord, (of vernield.)
- كارڤ** *kārana* en *kārna*, HIND. oorzaak, reden, drijfveer, om reden, uit hoofde, doordien, nademaal, dewijl, aangezien, want. *Kārana dosā-nja di sjikā-kan Allah* om zijne zonden wordt hij door God gestraft. *Apa karnā-nja* om wat reden, waarom, waarvoor, wat is er de oorzaak van.
- كارڤ** *kāroenieja* (*kornieja*), HIND. gunst, genade. (zie *karoenieja*).
- كارڤ** *kārau* eene vuurproef of waterproef. De handen in vuur, heet water of kokende olie steken, ten bewijs van onschuld. *Ber-kārau* zoodanige proef ondergaan.
- كارڤ** *kāroe-kāroe* eene soort van vliegende insecten.

کاسان *ka-asā-an* eenheid, enkelvoudigheid; eenzaamheid. (zie *āsa*).

کاست *kāsut* of *kāsot* schoen, muil; sineefche schoenen.

کاسر *kāsar* grof. *Bahāsa malijoe jang kāsar* gemeene maleifche taal, ſtraattaal. *Benang kāsar* grof garen. *Kājin kāsar* grof linnen.

کاسر *kāsor* een matras, bed.

کاسف *kāsap* en *kāat* hard, ruig, ruw, oneffen, hobbelig. *Kājoe kāsap* ruw hout. *Djālan kāsap* hobbelige weg. *Me-ratā-kau djālan jang kāsap* moeilijke wegen effen maken.

کاسن *kāsān* voetſtap, voetspoor, ſpoor.

کاسو *kāsau* balken, zware houtwerken, (in eene woning).

کاسوة *kāsōet* brak.

کاسه *kāseh* en *kāsih* goedheid, toegenegenheid, goede wil. Toegenegen, toegedaan. Beminnen, genegenheid toedragen. Uit toegenegenheid, of met liefde iets geven of toestaan, zijnde geheel verſchillend van *brie* dat geven, aangeven, beteekent. *Maka ieja sāngat kāseh sājang ākan istri-nja* hij beminde zijne vrouw met veel liefde. *Tariema kāseh* in dank ontvangen. Eigenlijk, de gift, gunst of het aanbod aannemen, niet weigeren; het beteekent wel bedanken in den zin van erkentelijk zijn (rendre grace). *Mengāseh ka-pada segala fokhīer* de bedelmonnikken genegen zijn. *Kāseh-an* medelijden, goedgunſtigheid; medelijdend, meewarig. *Maka hatie-nja pōn ter-lāloe blas dan kasejh-an* hij werd zeer medelijdend en meewarig van hart. **SULT. IBR.** blz. 21. *Ke-kāseh* beminde, geliefde, begunſtigde, gunſteling. *Pengasejh-an* gunst, vriendschap.

کاسيم *kāsiem* geludd, gefneden. *Ajam kāsīem* een kapoen. *Sāpie kāsīem* een os.

کافر *kāfir*, **AR.** ongeloovige, heiden, iemand die het aanwezen van God ontkent, en geen geloof ſlaat aan Mohhammad. *Khaum kāfir jang menjumbāh berhāla* een heidens volk dat afgoden aanbidt.

کافي *kāfie*, **AR.** alvermogenend, almachtig, alvoldoende. *Ilhām il kāfie* aanblazing des almachtigen.

کاپن *kāpat* eene bende, troep, partij. *Pengāpat* kommandant eener troep.

كاقس *kāpas* katoen.

كاقع *kāpang* een waterworm, die de bodems der schepen en het paalwerk onder water doorvreet.

كاقف *kāpakā* en *kāpah* kapmes, hakmes, bijl.

كاقف *kāpakh* boomwól.

كاقل *kāpal* een schip. (zie *kapal*).

كاقين *kāpan* wanneer; als; toen. *Kāpan bōleh hābi* wanneer kan het af zijn. *Kāpan iaja dātang mem-biwah parintah* als hij het bevel komt brengen. *Kāpan tempo sāja ber-lājar ka-malāka* toen ik onder zeil ging, naar Malakka.

كاقور *kāpoer* en *kāpor*, HIND. kamfer. *Kāpoer tohōrie* Japansche kamfer.

كاقور *kāpoer* kalk. *Kāpor-kan* kalken, aanwitten. *Kāpor-an* en *pe-kāpor* een kalkdoosje, behoorende in den beteldoos.

كاقف *kāpah-kāpah* worsteling, sribbeling.: geklapwiek.

كاقبتغ *kāpicting* krab, kreeft. (zie *kapitling*).

كاك *kāka* ouder broeder of zuster. (zie *kakakh*).

ككي *kāki* en *kiki* de voet, poot, klaauw. Het been. Voerstuk, een voet, (maat). *Sākit kāki* een zeer been hebben. *Kāki sākit* een zeer been. *Kāki goening* de voet van het gebergte, voorgebergte. *Māta kāki* enkel, enklaauw. *Kāki diejan* kandelaar.

ككاف *kākap* onderaemen, bij de hand vatten.

ككاس *kākas* gekrab van vogels.

ككاس *kākas* huisraad. (zie *per-kākas*).

ككاف *kākang*, Jav. toom, breidel. (zie *kakang*).

ككاف *kākakh*, *kakakh* en *kāka* ouder broeder of zuster.

ككاف *kāgoch* en *kāko* verstijfd, stijf, verkleumd. Bot, stomp, dof, dom, loom, vadzig, beroerd, geraakt; stijf gelijk een lijk.

ككاف *kāla*, HIND. tijd, tijdvak. *Dhōlo kāla* voormaals, in vroeger tijden, vroeger eeuwen *Ihikajat jang di himpon-kan fokhier deri pada segala riwayat orang dhōlo. kāla* eene geschiedenis die door eenen bedelmonnik uit de volksverhalen van vroeger eeuwen

verzameld is. S. S. *Lāna-kāla*, *āpa kāla*, *kāla māna* wanneer, op welk tijdstip.

كل *kāla* en *kāla-tjingking* een schorpioen.

كلبد *kālbud*, PERZ. een vorm, (om in te gieten of in te fatfocneren).

كالغ *kālang* (een praauw of vaartuig) op blokken plaatsen, op eene helling halen; op eene werf halen. *Kālang boelat* een rol die men onder de vaartuigen plaatst, die opgetrokken worden. *Kālang-an* helling, droog dok; cirkel, kring. *Kālang-an tāngan* de muis van de hand.

كالغ *kālang* (*kālung*). bliĳ. *Toekang kālung* of *pandej kālung* blikflager.

كالغ *kālong* halsketen, snoer; halsband, haam.

كالو *kālau*, *kāloe* en *kālo* als, indien, bij aldien. *Kāloe bōleh* als het kan, indien het mogelijk is. *Kāloe-kāloe* welligt, mogelijk, het zou kunnen gebeuren. *Djāngan āmbil ietoe*, *kāloe-kāloe toewan-koe amārah* neem dat niet weg, welligt zou mijn meester er boos over worden.

كاله *kāloh* en *kāloeh* zugten, een zugt. (zie *kāloh*).

كالي *kālie* en *kāli*, HIND. tijd, tijden. *Sa-kālie* eenmaal, eens. Bijzonder, buitengemeen, zeer. *Doewa kālie* tweemaal. *Bājik sa-kālie* zeer goed. *Bārang kālie* somtijds, somwijlen, misfchien, het is mogelijk, het zou kunnen gebeuren.

كام *kāmoe* en کامو *gij*, gijlieden. *Negrie kāmoe* uw land. Bij verkorting schrijft men *moe* *Eapā-moe* uw vader. *Kāmoe* *brang* of *kam' brang* gij lieden, gij.

كام *kāmi* wij, ons. (zie *kāmie*).

كامل *kāmil*, AR. volmaakt, volledig, geheel.

كامي *kāmie* wij, ons. *Kāmie dengar* wij hooren. *Anah kamie* ons kind.

كائدران *kā-indrā an*, HIND. het verblijf van hemelsche wezens.

كانف *kānath-kanakh* of *anakh-anakh* kind, kinderen; jeugdlig, een jong kind.

كانن *kānan* regtsch; regts, regter. *Ka-kānan* regts al. *Tāngan kānan* regterhand. *Di sablah tāngan* aan de regter zijde.

كارت *kāwat* draad. *Kāwat-lesie* ijzerdraad

كوس *kūs* en *kautz*, AR. een schoen; halve laars.

كوال *kāwal* nagtwagt, waken, de wacht houden. *Ber-kāwal di pintoe* aan de poort de wacht houden. *Mengāwal kōta* de vesting bewaken; *Pengāwal* waker, schildwacht.

كوان *kāwan* een troep, kompanjie, bende, zwerm, troep, kudde. Bediende, oppasser, knecht; gevolgt, stoet. *Oeloes-an dengan kāwan-nja* een afgezant met zijne bedienden. *Ber-kāwan-kāwan* in zwermen of troepen gaan; zamenfcholen, zwermen. *Mengāwan* vergezellen; oppassen, bedienen.

كاوين *kāwien*, PERZ. huwen, trouwen. Het huwelijk. *Kāwien-kan* trouwen, het huwelijk bevestigen. *Bahoewa soedah-lah hamba kāwin-kan anak rādja Kiedie Hindie jang ber-nama toewan poetrie Sjahar il Baried ietoe dengau rādja Iskander, Iestie kāwien-nja tiega rātus rieboe dienār atas-nia* ik heb de dochter van den Koning Kiedie Hindie, genaamd Princes Sjahar il Baried getrouwd met den Koning Alexander, haar bruidfchat bedraagt drie maal honderd duizend dukaten. S. S.

كاهو *kāhu* eene foort van apen met lange staarten, hebbende verschillende kleuren.

كاي *kāja* rijk, bemiddeld, overvloedig; groot, aanzienlijk, edel; vermogend. *Maka segala fokhier dan miskien ietoe pōn men-djādi kaja-lah sebab memoengot segala amas dan pejrakh dan permāta ietoe* alle bedelmonnikken en armen werden rijk door het oprapen van al het goud, zilver, en edelgesteenten. ISM. JAT. blz. 205. reg. 6. v. o. *Orang kaja* een rijk man; een man van aanzien; staatsofficier. *Ka-kaja-an* rijkdom, weelde, overvloed.

كاييت *kājit* haak, oog, kram. (zie *gājit*).

كايين *kājil* hengeling: vischfnoer, hengellijn. *Djoeran kājil* hengelroede. *Māta kājil* hoek. *Mengājil* hengelen, *Orang pengājil* een hengelaar.

كايين *kājin* lijnwaad, linnen, stof; kleed, kleeding. *Kājin hālos* fijn linnen. *Kājin kāsar* grof linnen. *Kājin lejbar* breed linnen. *Kājin kōrang lejbar* smal linnen. *Kājin sarong* eene foort van vrouwenrok, die van boven en onder even wijd is. *Kājin pandjung* eene wijde rok van dat foort. *Kājin lajar* zeildoek. *Ada jang memoengot kājin-nja seriu ber-djalan djebega tiejāda sampat ber-kājin*

sommige raapten hunne kleedjes op en hadden geen tijd dezelve aan te trekken. *Kajin doewa kajoe* twee stukken linnen.

كايو *kajoe* hout; een boom, een eigenaardige term om sommige z. l. standigheden uit te drukken. *Pohon kajoe* een boom. (zie *pohon*). *Mata kijoe* knoest, kwast. *Maka hârie pôn hampir-lah mlam maka tjingkrikh pôn ber-boenjie lah fe-gunap pohon kajoe ietoe jeperti lakoe orang menjeroih singgah Ahhmat dan Mohhammad* in den schemeravond zongen de krekels door het geheele woud even als menschen die Ahhmad en Mohhammad uitlokten om te vertoeven. A. M.

كايو *kajoe* roeijen met roeischoppen. *Mengajoech* tegen den vijand kruiſen; roeijen. *Pengajoech* roeifchop, roeifpaan, riem.

كبارو *kabaro* eene foort van visch.

كبابي *kabaja* (*khabaja*), PERZ. een japon, beddejak, nachtgewaad, tabberd.

كبابان *ka-babang-an* eene misdragt, doodgeboren kind.

كبابن *ka bebal-an* onwetendheid. (zie *bebal*).

كبات *kabat, kabat* en *kebat* binden. *Pengabat* binding.

كبيجان *ka-bidjak-an* voorzichtigheid, beleid, wijsheid, deugd, (zie *biedjakh*).

كبيجان *ka-bidjick-an*, JAV. deugd, goedheid, braafheid, herbergzaamheid; gunst, voorspoed, welvaart, heil, nut, heilzame strekking. *Mem-brie parintah akan ka-bidjick-an negrie* bevelen geven, die tot welvaart van het land strekken. (zie *biedjikh*).

كباس *kebas* wiggelen, kwispelstaarten.

كباسان *ka-besdr-an* grootheid, hoogheid, hooghartigheid. (zie *besdr*).

كباش *kebang* grof (als linnen).

كبيقتين *ka-bakhtie-an* goede werken; deugd, diensten; gehoorzaamheid; godvrucht. *Isma mantrie ieni bânjakh ka-bakhtie-an ka-pada hamba, tiejdu ter-bâlus olch hamba* deze Isma de rijksbestuurder heeft mij vele goede diensten bewezen, die ik niet kan beloonen. ISM. JAT. blz. 157, reg. 6. v. o. (zie *bakhtie*).

كبال *kebal* onkwetsbaar, ondoordringbaar.

کبنارتی *ka-benār-an* waarheid. (zie *benar*).

کبن *kebon* plantaadje, tuin, hof. *Sjahdān pada sāmā tēngah kebon ictōe dda soewātōe kōlam, djer-nja ter-lāloē djerneh liği dengan sedjōkh-nja* in het midden van dien tuin was een vijver, met zeer helder en verfrischend water. *SULT. IAR. blz. 10.*

کبیر *kebier*, *AR.* groot, grootmagtig, verheven.

کبیری *kabierie* gelubd, gesneden. *Ajam kabierie* een kapoen.

کبیاکن *ka-banjāk-an* menigte, menigvuldigheid, hoeveelheid. (zie *bānjakh*).

کت *keta*, *PERZ.* een zetel, bank, rustbank, legplaats, (canapé). *Bedstede, kot.*

کتاب *kitāb*, *AR.* een boekje. (*Kitāb* het boek, bij uitnemendheid) de *khōrān*. De *tauriet* of boeken van Mozes, *zaboer* of psalmen van David en het evangelie *indjil*, worden ook met den naam van *kitāb* bestempeld.

کتاچ *ketāping* een vrucht die eenige gelijkheid van den amandel heeft: *terminalia Cattappa. L.*

کتار *ketar* beven, schudden, daveren.

کتف *ketokh* kloppen, aankloppen. *Ketokh di pintōe* aan de deur kloppen.

کتکوئن *ka-takht-an* vrees, angst; ontfeld; vreesachtig, beangst. (zie *tākot*).

کتام *ketam* maaijen, oogsten, rapen, inzamelen; plukken. *Wakhtōe pengetam-an* oogst, maaitijd.

کتام *ketam* krab, kreeft.

کتامبا *kazambā* zekere visch.

کتامبان *ka-tambāh-an* bijvoegfel, vermeerdering, aanwas; aanhangfel. (zie *tambāh*).

کتامبار *kazombar* en *katoembar* koriander.

کتامبوئن *ka-tombōh-an* uitbotting, groei; kinderpokjes, mazelen, uitslag; zweeren. (zie *tombōh*).

کتامبوکن *ka-tombōk-an* afdeeling, troep, compagnie; (kolonne).

کتوال *katoewāla* of *karwāl*, *PERZ.* hoofd van het politiewezen.

کتوت *ketoot* een uitgehold stuk hout waarop men alarm slaat in de dorpen.

کتوجو *ka-toedjoe* voegzaam; pasfen, voegen, overeenkomen. *Ka-toedjoe-an* bekwaamheid, gepastheid, voegzaamheid.

کتورون *ka-toerón-an* afdaling, afhelling; afkomst, geslacht; inval, landing. (zie *toeron*).

کتوئغ *ka-toepong* een helm, stormhoed. Een kap die door bejaarde lieden en voornamelijk door hen die de bedevaart naar Mekka volbragt hebben, gedragen wordt.

کتوهوي *ka-tahoe-ie* te weten, het zij bekend; ken, weet. *Ka-tahoe-ie olch-noe hej tegala marieka ietoe jung mem-bâlja hñik.tjat ieni* het zij u bekend. he gij alle die deze geschiedenis leest. ISM. JAT. blz. I. reg. 12.

کتی *katie* katja een gewigt, iets zwaarder dan een pond Amsterdamsch gewigt. Honderd katjes maken een pikol.

کتی *ketej* ballen in sommige spelen gebruikelijk.

کتیف *katiejakh* de oksel.

کتیک *kotieka*, HIND. tijd. *Pada kotieka jang bdjikh* op een geschikt tijdstip, op een gunstig oogenblik. *Se-koetieka* een tijd, een wijl, een oogenblik. *Maka ieka-pón tiedor se-kotieku* hij liep een oogenblik.

کتیک *ka-tiega* de derde. (zie *tiega*).

کتیل *katiel* of *katil* een kot; bedstede.

کج *kedji* of *kedjie* PERZ. onedel, laag, gemeen, eerloos, infaam. *Ka-lakoe-an jang kedji* een gemeen gedrag. *Ndnu jang kedji* een slechte naam. ISM. JAT. blz. 12. reg. 12. v. o. *Ka-kedjie-an* laagheid, slechtheid.

کجت *kedjut* verschrikken, ontstellen. *Maka ter-kedjut-lah radja Iskander menengar baenji mata-harie mafokh ictoe* de Koning Alexander verschrikte op het hooren van het geluid der ondergaande zon. ISK. *Mengedjut* schrik aanjagen, verschrikken.

کجدین *ka-djadie-an* wording; schepping, formeering. (zie *djadi*).

کجر *kedjar* najagen, verdrijven.

کجف *kedjap* of *ketjap* wenken, de oogen openen en sluiten, met de

oogen blikken. Een wenk, blik. *Sa-kedjap mda* een oogwenk, blik, oogenblik. *Dengan se-kedjap mda* met een oogwenk, in een oogenblik, dadelijk.

كججم *kadjam* gefloten, (de oogen). *Mengadjam-kam mda ajah-nja* de oogen van zijnen vader sluiten, luiken.

كججور *kadjoera* of *bintang kadjoera* de morgenster.

كججهادن *ka-djahât-an* boosheid, kwaadheid, slechtheid, ondeugd. (zie *djahat*).

كججي *kedjie* laag, gemeen, onedel. (zie *kedji*).

كجچاتي *ketjapie* luit, guitar, harp.

كجچش *ketjap* wenken, blikken. (zie *kedjap*).

كجچل *ketjil* en *ketjiel* klein, smal, gering, onaanzienlijk; jong; onderdanig. *Prahoë ketjil* eene kleine prauw. *Ieja lagi ketjil* hij is nog jong. *Ketjil hdi* geraaktheid, gebelgdheid, fel misnoegen, wrok, verbittering, gevoeligheid; kleinhartig. *Pejtor ketjil* of *pejtor jang ka-docwa* assistent resident. *Ketjil-kan* verkleinen, kleinachten.

كجچولل *katjoewall* of *katjoewalie* behalve, uitgenomen, uitgezonderd. *Katjoewalie-kan* uitzonderen.

كجچونج *katjoebong* eene plant wier vrucht of zaad eene bedwelmende kracht zou hebben; datura metel. I.

كجچي p *ketjej-ketjej* gemeenzame verkeer; gesprek, praten, snappen, kakelen.

كجچيب *kotjieba* stil, roerloos, bewegingloos.

كدار *kadâr* eene soort van visch.

كداف *kedâp* of *kuddap* dicht, gefloten. (zie *krap*).

كدكان *ka-dockâ-an* zorg, bekommering; droefheid. (zie *doeka*).

كدل *kedal* melaatsch, lazarus; melaatschheid.

كدو *ka-doewa* de tweede; beide; plaatsvervanger, assistent. *Ka-doewa perkâra* of *perkâra jang ka-doewa* het tweede artikel. *Muka ka-doewa ôrang ietoe pôn masokh-lah ka-dâlam mesjid* die beide personen gingen in de moskee. *Pejtor jang ka-doewa* tweede resident of assistent. *Ka-docwa su-blah* beide zijden, beide partijen; aan weerskanten.

کدو *kdoo*, HIND. drakenstaart, een der vlekken in de maan. Een fabelachtig monster, hetwelk de maan zou opvreten.

کده *kadeh*, *kedeh* en *kedej*, PERZ. kraam, tent, stal. *Kadej brang men-djoewâl Apam* kraam van eenen oblieverkoopcr. ISM. JAT. blz. 36. reg. 5. v. o.

کدیامن *ka-dijam-an* woning, verblijf; rustig, stil; stilte. (zie *dijam*).

کدیجان *kadiejau* bedienden, slaven.

کذب *kedzab*, AR. liegen, verloochenen; iets valschelijk ontkennen.

کر *karra* een aap.

کراو *krdwoe* oorkrab, een knob die in het oor met een schroefje vastgemaakt wordt.

کراسی *krisie*, AR. kristallijnen hemel, een der troonen Gods.

کراسی *krdsai* ziften.

کراغ *kradug-an* konstige zamenstelling. (zie *krang*).

کرافو *krdpoc* eene zekere visch, bekend onder den naam van Jakob Evers.

کرامت *kramat*, AR. eerwaardig; weldadig; weldadigheid, grootmoedigheid. Een wonder. Heilige begraafplaats, geëerbiedigd graf.

کراوڭ *kradwang* ruitsgewijze gemaakt; traliwerk.

کراپ *kirā-nja* cilieve, ik bid u, het moge.

کرڭو *karbau* (*karbo*) een buffel. *Komediën maka baginda pōn mō-njocroh-kan mem-bāwa bras dan karbau isioe ber-rātus-rātus ejkor* de vorst beval rijst en eenige honderde buffels te brengen. A. M.

کرجی *kurbej* eene weduwe.

کرت *krat* snijden, afsnijden, in de lengte hakken of snijden. *Maka isja-pōn mengrat rambot istrīe-nja* hij sneed het haar van zijne vrouw af. ISM. JAT. blz. 110. reg. 3. v. o.

کرتس *kartas* en *kharthas*, AR. papier. *Kartas mākau* sinesch papier. *Kartas doewa kōdie* twee riem papier. *Kartas sa-hlej, sa-keping* (*sa-lambar*) een blad of vel papier *Pājong kartas* een papieren zonnescerm.

کرتک *kartakh* wrijven. *Mengartakh tanguan* de handen wrijven.

کرتو *kratau* moerbezie.

کرتیک *kurtieka*, HIND. het zevengesternte.

کرج *kardja* en *kirdja* (*kridja*), HIND. werk, arbeid; daad, verrigting, bezigheid. Arbeiden, werken, maken, verrigten, uitvoeren, doen. *Mengardja-kan* bewerkstelligen, uitvoeren, volvoeren; huwelijksplegtigheden vieren. *Pe-kardja-an* uitvoering, werk, arbeid, huwelijksplegtigheden. *Pe-kardja-an jang tiejâda dâpat di kardja-kan* een werk dat niet kan uitgevoerd worden, een onuitvoerlijk werk.

کرجان *ka-radja-an* opperbetwint, souvereiniteit, Koninkrijk; koninklijk. *Daulat sydh dâtan di âas tachtâ ka-radja-an* heilt zij de gebieders der wereld op den rijkstroon. *Ada-pôn ter-kâloe besar ka-radja-an baginda izoe* het rijksbewind van dien vorst strekte zich zeer ver uit. SULTH. IRR. biz. 1.

کرجنج *kardjang* louter, zuiver (als goud). *Amas kardjang* louter goud, zuiver goud.

کرچت *kartjot* bies, riet, (waterplant).

کرس *kras* hard, vast, hecht, sterk, streng, gestreng, straf. Kracht, gestrengheid. *Angin kras* harde wind. *Talie jang kras* een hard touw. *Kâloe jang kras* hard hout. *Dengan kras pada parintah-nja* gestreng in zijne regering. *Ka-kras-an* hardheid, gestrengheid; overheersching. *kras-ie*, *mengras-ie* en *mengras-kan* verharden, versterken; overheerschen, geweld aandoen.

کرس *kris* een pönjaard. (zie *kries*).

کرسل *karsik* grof zand, keizelgruis.

کرسی *korsie* en *kosie*, AR. een zetel, een stoel. *Korsie jang kamus-au* een vergulden stoel. A. M. *Doewa bocwah korsie* twee stoelen. S. I.

کرغ *kring* droog, dor, bar. *Kujin iang kring* droog linnen. *Below kring* nog niet droog. (*Bâboz kring*) eene drooge miane. *Tânah jang kring* drooge aarde, droog land, bar, onvruchtbaar land. *Ka-kring-au* droogte; dorheid, barheid; laag land; dat bij de eb ondroogt.

کرنگون *korong-koengan* de strot, keeldarin, gorgel, slokdarm.

کرنگی *krangga* eene foort van groote mieren, hebbende eene rood-achtige kleur.

کرک *krap* of *karap* dicht bijeen, gefloten; dicht aan. Dik (gezaaid). Gedurig, dikwijls; naauwgezet, zuinig.

کرک *karup* of *karat* schildpadhuid; schildpadden. *Sicir karap* schildpadden kam.

کرکتی *karaptie* teek (veeluis.)

کرک *kerokh* schrabben, krabben, klauwen, in de aarde wroeten. (zie *gerokh*).

کرک *kerakh* of *krakh* aanbrandfel. *Brie-lah krakh ndsie ictoc pada dndjing* geeft dat aanbrandfel van de rijst aan den hond.

کرک *karling* lonken, toelonken, op zijde lonken. *Mengarling dengan cikor mata-nja* zijwaarts lonken of scherp kijken.

کرک *karam* verwoest; verzonken. (zie *karam*).

کرمتقالي *karampâkie* een scheermes.

کرمبیل *kerambiel* ook *kerambang* kokosnoot.

کرکچنگ *kraudjang* een mand, korf, langwerpige mand. *Oebie tiega kraudjang* drie manden aardappelen.

کرکچنگ *karontjong* holle enkelring, die een rinkelend geluid maakt.

کرکدغ *karendang* braamstruik. *Iloctan karendang* braambosch. B. V.

کرکی *karoenieja*, *kadroenieja* en *kornieja*, HIND. gunst, toegenegenheid, toegevendheid, medelijden. Vergiffenis. Begunstigen, be- giftigen, toestaan, inwilligen. *Memôhon-kan ampôn dan kuroe- nieja* om genade en vergiffenis smeken. ISM. JAT. blz. 8. reg. 1. v. o. *Doe-ic sjdh âalam telah mem-brie karoenieja akan pâsteê* zijne majesteit de gebieder der wereld heeft mij eene gunst be- wezen. ISM. JAT. blz. 7. reg. 7. v. b. *Me-limpah-kuroenieja* weldaden of gunsten doen overvloeyen. *Dengan karoenieja toehan ferôe fêkaliên âalam di sampej-kan djoega âtas mem-bâlas ka-ba- djick-an Gouvernemen tetoe âtas kietu dergan sa-hâbis-hâbis koe- wdsâ kietu jang temah icni udâ-nja* onder de gunst van den heer der legercharen moeg ik in itaat geteld worden, om naar mijne zwakke vermogens de goede gezindheden van het Gouver- nement jegens mij te vergelden. MAL. BR.

کروان *karowan* denkbeeld, begrip, opmerking, zeker, zekerheid.

Tiejadd-lah ber-karowân hamba Akan hhlal ietoe ik heb geen regt denkbeeld van die zaak. *Belom karowân di mâna pergie-uja* het is nog onzeker waar hij heen gaat. *Tiejâda karowân* onbegrijpelijk; onzeker; onstandvastig, veranderlijk, loszinnig. *Orang jang tiejâda karowân* iemand waarop men geen staat kan maken; een veranderlijk mensch, iemand die nog geene vaste grondbeginselen heeft, een loskop, losbol, windbuil, een wuft mensch.

کروڤڤ *kroebong* omfingelen, omringen, omgeven. *Mengroebong* omfingelen.

کروت *karot* of *karot*. (zie *karot*) krimpen.

کروڤڤ *karopang* gloeiend, brandend, (gelijk een gezwel).

کروکت *ksokot* krimpig; krimpen, inkrimpen, zamentrekken, rimpelen.

کریکین *ka-roegie-an* schade, verlies. *Inie-lah hej nachôlâ sjarth dagang mâu di ka-tahoe-ie bich-moe suplja ter-palihâru deri pada nama jang kedji dan segala harta pôn ter-pelihâru deri pada ka-roegie-an* dit zijn ó scheepshoofd de verordeningen voor de handeldrijvers, wil dezelve kennen op dat gij u bevrijdt voor eenen kwaden naam en al uwe goederen voor schade. ISM. JAT. blz. 13. reg. 9. v. b. (zie *roegi*).

کرومن *karoman* vergaderen bijeenbrengen, verzamelen.

کرة *karah* of *krah* bijeenroepen, bij een doen komen; ligten, heffen, verzamelen. *Mengrah kan segala mantri ber-masjawdat akan hhlal pa-parang-an ietoe* de rijksbestuurders bij een roepen om over oorlogszaken te beraadslagen. *Gong pengrah* alarmklok, of een hol stuk hout waarop men alarm slaat.

کرة *kroh* troebel, vuil, dik, modderig, grondig, drabbig. *Ajer kroh* troebel water.

کری *karie* of *karei* takel, blok, hijschblok. *Karie-kan* ophijfschen.

کرینا *krejta* (*karetta*) een wagen, rijtuig. *Krejta sejawah* huurwagen.

کریڤڤ *krieling*, *krieteng* en *krietikh* gekruild, gekroesd.

کریڤڤ *kariedikh* rijp, rups, worm, insekt. (verwoestende de planten)

کریس *kries* of *kris* pook, ponjaard, (kris). *Maka Sjeh Djâgang ietoe pôn mem-brie kries ka-pada Ahhmad, Mohhammad, s'orang sa-bielah, serâja kata-nja: inie-lah pem-brie akoe ka-pada toewan ka-duwu*

dan pakej-lah G'eh toewan ka-loewar deri goeah inie, tetapi djangan-lah toewan loepa dkan pefan-koe inie insjd Allah tādla tiejad. Lah behdia oleh toewan ka-doewa inie dan iengat-ingat-lah toewan ber-djdlan djangan-lah loepa ka-pada Allah subhhdnah wa tādla kdrama ieja djoega me-lihat akan kieta deri pada siejang dan māmam dan djangan-lah tjoetjoe-kan sdjang-kun mātī kdramā jang maut ietoe toehan kieta jang ampoenja dan ferta melajiekat-nja jang be-ferta dengan tjoetjoe-koe ietoe, maka balas Akoe akan tjoetjoe-koe kāsfeh toehan kieta dengan koe hārap ka-pada Allah az wa djal de leeraar Djāgang gaf aan Ahlmad en Mohhammad ieder eene kris zeggende: deze geef ik u beide, draagt hen wanneer gij uit dit hol zult zijn. en vergeet dit mijn bevel niet; onder den zegen van God den Allerhoogsten zult gij niet in gevaar komen; weest aandachtig om op reis God den allerverhevensten, den hoogsten niet te vergeten, want hij toch slaat ons bij dag en nacht gade; mijne kleinzoonen weest niet bekommerd omtrent uw stervensuur, want de dood is in de hand onzes heeren, voorts zullen zijne engelen met u zijn; mijne tedere wenschen voor mijne kleinzoonen becroone onze Heere, ingevolge mijne hoop, die ik op hem den allerverhevensten gevestigd heb, A. M.

کریغ krieng droog. (zie kring).

کریکل kariikal bord, s'hotel.

کریم keriem, AR. ede!moedig, grootmoedig, milddadig, edel, groot.

کریپیت kornjet fronfelen; rimpel, frons.

کوست kusta melaatschheid; melaatsch.

کستوری kastoerie, HIND. muskus. Indong kastoerie muskusblaasje.

کستیلا kastiela, (kastili) of kastejla Spaans; spaansch. Tānah kastiela Spanje.

کسراهن ka-soeddh-an voltooiing, volcinding; einde, afloop. (zie soedah).

کسره kesrah, (ر) AR. het tweede klankteeken der Arabische Spraak-kunst, door de Maleijers. bāris di bāwah of benedenstreep genoemd, hetzelfde wordt onder de letter geplaatst, die men den klank der korte i wil doen aannemen.

کسساکن ka-fesāk-an benaauwdheid; naauwheid, engte; moeijelijkheid. (zie sejakh).

كسفتين *ka-sakhtie-an* heiligheid, bovennatuurlijke kracht. (zie *sakhtie*).

كسكان *ka-soekā-an* vermaak, genoeg, gemak; gemakkelijk. (zie *soeka*).

كسكارن *ka-soekār-an* moeilijkheid, ellende, kommer. (zie *soekar*).

كسب *kasumba* saffloers, wilde saffraan.

كسفرناں *ka-semporna-an* volmaaktheid. (zie *semporna*).

كسن *kisna*, HIND. *khriṣṭa* een voornaam persoon uit de hindostanische fabelleer. Dezelve vindt men in de Hindu Pantheon eveneens afgebeeld als Kristus.

كسناڠن *ka-senang-an* vergenoegdheid, rust, gemak. (zie *senang*).

كسساھن *ka-soesih-an* moeite, zorg, beslomming. (zie *soesih*).

كسوكاں *ka-soekā-an* genoeg, aangenaamheid, gemakkelijkheid; gemakkelijk. (zie *soeka*).

كسوڤ *kasoem* kostbaarheid, enig kostelijk artikel, iets bij uitnemendheid, het voorwerp van eene dichterlijke zinspeling.

كسین *ka-sieni* herwaarts, hier naar toe. (zie *sieni*).

كسین *kasieh-an* of *kasejh-an* medelijden, deernis, ontferming; aangedaan, geroerd, bedroefd; beklagenswaardig, deerniswaardig, beklagelijk; helaas! ach! het is jammer! Genegenheid, liefde, zich ontfermen. *Djika tiejāda toewan kasejh-an ka-pada sāja di māna lagi sāja pergi* als mijn heer zich niet over mij ontfermt waar zal ik dan toch gaan. *Ber-kāseh-kasejh-an dengan tsohh-bar-nja* zijn vrienden zeer toegegen zijn. *Kasejh-an orang sakit icloe tiejāda akan somboh-nja* helaas! die zieke man schijnt niet te zullen beteren. *Sāja minta toewan poenja kasejh-an* ik smeek mijn heer om medelijden met mij te hebben. *Kasejh-an-kan* deernis hebben, ontfermen, beklagen, medelijden hebben. *Toehan Allah jang sangat mengasejh-an-ic atas hambā-nja* de heere oefent veel ontferming uit over zijne dienaren.

كعبه *kābah*, AR. de tempel te Mekka; het huis Gods.

كڠڠڠ *kangkang* schrijden.

كڠڠڠ *kangkong* of *kanggong* een pad, padde.

کفل *kefil*, AR. dekkleed voor beesten; huisje op kameelen of olifanten. *Kefil-kan* tocrusten, opzadelen.

کفن *kafan* doodkleed, windel, doek, zwachtel. *Maka sa-koticka lagi sjarief Hhasan jon kombdli ka-rahhmaz Allah ta'ala meng-Adap ka-negrise jang bekku, se-telah ietoe, maka di mandie-kan oleh Sjechh Ismdel dan Anufichh Il Aripien dan di kafan-ie nja een oogenblik daarna keerde Sjarief Hhasan naar het genaderijk Gods en verscheen in de gewesten der ontterfelijkheid, zijn lijk werd door Sjechh Ismael en Muftchh Il Aripien gereinigd en in een doodkleed gewikkeld.* SULT. IBR. blz. 19.

کفان *kapdran* verstrooid, verspreid liggen.

کفال *kapala* hooft, kop; opperhoofd, bevelhebber. *Kapala orang* menschenhoofd. *Kapala koeda* paardenkop. *Kapala prdhoe bād-jakh* zeeroover, kaptein, opperhoofd van een kaper. *Mengapala-kan* het bewind voeren, aan het hoofd zijn, geleiden; het voorzitterschap bekleeden. *Mengapala kan khdfilah* een karavaan geleiden.

کفال *kapalang* middelmatig, sober, karig, schiel, schraal, half en half.

کفد *ku-puda* aan, naar, tot, bij. *Ka-pada lampat ietoe* naar die plaats. *Ka-pada dieja* tot hem. *Ka-pada ajam poekol sato* ten een uur.

کفس *kipas* een waaijer. (zie *kiepas*).

کفست *kepista* dwaas, verkeerd, korzel, boos.

کفغ *kepong* omzingelen, omringen, belegeren. *Mengepong kota* eene vesting belegeren. *Pengepong-an* belegering, beleg.

کفغ *keping* vlak, plat. Het wordt om platte en dunne zelfstandigheden uit te drukken, gebezigd. Een koperen muntstuk waarvan vier honderd gelijk zijn aan eene spaansche mat. *Karthas sa-keping* een blad papier. *Keping batos* een lei.

کفل *kapal*, MALAB. een schip. *Kapal prang* een oorlogsschip. *Nikk kapal* aan boord van een schip gaan. *Me langkap kapal* een schip uitrusten.

کفولای *kapoelâga* Cardamum.

کفویو *kapojoe* eene soort van vogel.

كفہ *kepañ* eene kleine foort van schelpvisch.

كفتيغ *kapieting* een krab, kreeft.

كفتين *kapietan*, EUROP. kaptijn.

كفتينغ *kapiending* en *piending* wandluis, weegluia.

كفتيني *kapienie* ijzerhout.

كفتية *koepiejah*, EUROP. hoed, muts, kap; een werkmandje of doos; knapzak.

ككاسه *ke-kasah* geliefde, geliefdkoosde, beminde, gunsteling, bevoordede. (zie *kisah*).

ككالي *kekäl-ie* lastig vallen, gestadig aanhouden. Aandringen. (zie *kekäl*).

ككاتووا *kakatoewa* een vogel van de papegaaifsoort.

ككراسن *ka-kras-an* onderdrukking; onderdrukt; stuipen; kramp.

ككغ *kakang* en *takang* toom, breidel, hoofdstel.

ككف *kakakh* ouder broeder of zuster. (zie *kakakh*).

ككل *kekal* eeuwig, voortdurend. Immer, altoos. (Verleden en toekomstig.) *Allah jang dsa ferta ber-kekäl-an* God is eenig en eeuwig. *Ichlids jang ber-kekäl-an* voortdurende vriendschap. *Kekäl-an* eeuwigheid. *Kekäl-ie* lastigvallen, aanhouden; volharden.

ككندا *kakanda* (ouder broeder of zuster); ook dient *kakanda* om de eigennamen te vervangen, en wordt meest (als eene beleefde en minzame sprekwijze) tegen den man gezegd, daar men veelal *adinda* tegen de vrouwen zegt. *Maka sdhut adinda bisjik-luh kakanda!* *mäna bitjaha kakanda, hamba toerot, mäti hiedop djoega* nu antwoordde de jonger broeder: welaan! mijn ouder broeder, hoe danig uw besluit zij, ik volg u in leven en dood. A. M.

ككودغ *kakodong* een hoofddeksel, sluijer.

ككورن *koekör-an* een rasp.

ككبي *kekej* en *kejkek* een vogel van de papegaaifsoort; een papegaa.

ككبان *ka-kajá-an* rijkdom, groothed, heerlijkheid. *Kieta hhejri in äkan ka-kajá-an Allah jang me-limpah-kau pada sekali*

kālam ik ben verwonderd over de groothcid Gods in de fchepping.

(zie *kāja*).

ككلمين *ka-gillie-an* afkeer, affchuw, regenzin; gruwel, afgrijzen.

(zie *gillie*).

كلو *kello* ftom, fprakeloos. (zie *kelloe*).

كللا *kelā* een fchorpioen. (zie *kā'a*).

كلابو *kelāboe* vlies, parcl, of vleck op of in het oog.

كلات *kelāt* of *tālie kelāt* brasfen, ratouwen, waarmede de raas bedwongen worden.

كلادي *kalādie* of *klādie* eene plant met een groot blad en ectbare wortel; arum colocasfa, R. arum aquaticum, Bat, Trans.

كلاسي *kalāsie* een zeeman.

كلانغر *kalāngar* in zwijm.

كلانغن *kaldngan* een droog dok. (zie *kālang*).

كلانق *kalāpa*, JAV. de kokosnoot (ook *njicor* genaamd) *Pōhon kalāpa* kokosboom. *Mienjakā kalāpa* kokosolie. *Ajer kalāpa* kokoswater.

كلالوار *kaldloewār* en *kalālawā* eene kleine foort van vledermuizen.

كلام *kulām*, (zie *klam*) duister.

كلام *kalām*, AR. een gefchrift, brief; woord, gezegde.

كلان *kalāna* doolende zwervende. *Khaum kalāna* een zwervend volk.

كلاروي *kalāwie* eene foort van de *artocarpus infifa*, of boom. die de broodvrucht draagt wiens kern *Soekon biedji* genaamd wordt, ter onderscheiding van de *soekon kapas* of ectbare foort; van de binnenfte bast van dezen boom wordt eene foort van linnen gemaakt.

كللا *kelāh* of *kulāh*, PERZ. kap, muts. (zie *kelāh*).

كلالهي *kalāhie* of *kalai* gevegt; twist, krakeel. *Ber-kalāhie* vegen, plukharen.

كلبورن *ka-labór-an* een knip, val; een gat in de grond, met eenige ruigte overdekt om wilde dieren te vangen.

كلبوونغ *kalboefong*

كلنت *kelat* eene zecēngte. (zie *selat*).

كلچنگكڻ *kala-tjingking* of *kala-djingking* een fchorpioen.

كلدي *kalidej* een ezcl.

كلڱ *kling* coromandel, *Telinga* of *kalinga*. (zie *kling*).

كلڱكڱ *kalingking* de pink.

كلڱكڱان *ka-langkap-an* uitrusting, toerusting, kleeding; scheeps want, scheepstuig; eene vloot, uitrusting. (zie *langkap*).

كلڱڱڱڱ *kalanggra* onderzoeken, doorsnuffelen, bespieden, doorzoeken.

كلڱڱڱڱان *ku-lapdr-an* honger, hongersnood. (zie *lapdr*).

كلڱف *kelip* onwillekeurige beweging van het oog.

كلڱڱڱڱ *kalapir* testiculi.

كلڱف *kalakh* terstond, onmiddelijk.

كلڱوڱ *ka-lakoe-an* beleid, bestier, gedrag, wandel, handeling, gedraging, handel en wandel. (zie *lakoe*).

كلڱڱڱڱ *kala-kièn* daarna, zoodra als, onmiddelijk; eindelijk, wijders.

كلڱم *klem* of *katam*, (Ar. *ihlalem* of *zalam*) duister, donker, nevelig; het duister, neveligheid; duisternis, donkerheid.

كلڱم *kelim* een naad, zoom. *Kelim tsbir* een smalle zoom. *Kelim piepeh* een platte zoom.

كلڱمڱڱڱ *kalamaria* en *kalmarin* de vorige dag, gister. *Kalamria dhólo* eergister.

كلڱمڱڱڱ *kalambir* het eetbaare gedeelte van eene jonge kokosnoot.

كلڱمڱڱڱ *kalambakh* lignum aloes zeker hout waarvan men zich in reukwerken bedient. (zie *ghdroe*).

كلڱمڱڱڱ *kelamboe* een paveljoen, hemel, gordijnen, behangfels. *Tierej kelamboe* (synon) gordijnen, behangfels welke de rustplaats van het vertrek affcheiden. (zie *tierej*).

كلڱمڱڱڱڱ *ka-lambóng-an* de vuiligheid in de krop van eenen vogel.

كلڱمڱڱڱڱ *kalamboewie* eene flek, plak.

كلڱمڱڱڱڱ *kelambiet* eene groote soort van vledermuisen.

كلڱمڱڱڱڱ *kalampung* *Sterculia foetida*. L.

كلمپي *kalampai* garbifoot, uitgetogen, uitgerooken. *Pulang nja*
rez kalampai zijn zwaard was uitgetogen.

كلمكاري *kalamkaria* (chits) sis, katoenen kleed met geschilderde
 bloemen.

كلمومر *kalamoemor* schurft op het lichaam, schilfers op het hoofd.

كلمة *kalimat*, AR. een woord, het woord (van God).

كلنتت *kalintat* clitoris. *Boenga kalintat* ook genaamd *boenga bisros*
 clitoria ternatae.

كلنتغ *kalinting* (kelentengan) rinkelbel, belletjes, schelletjes.

كلنچر *kalinjir* of *galinjir* glijden, uitglijden, vallen. Glibbarig.

كلنچك *kälnjakh* wiggeelen, struikelen, zwieren.

كلو *kaloe* als (zie *kälœ*).

كلو *kelloe* stom, sprakeloos.

كلواس *ka-loewas-ax* duidelijk, klaar, juist; nitgefrektheid, wijde
 breedte. (zie *loewas*).

كلوئغ *kaloehong* eene losse of lichte dekking; een buijer; zich
 luchtig kleeden.

كلور *ka-loewar* naar buiten, buitenwaarts, uitwaarts; uitkomen, uit-
 treden, naar buitengaan, voortkomen, ontstaan, voortvloeijen.
Mafokh hoetan ka-loewar hoetan bosch in bosch uit. *Maku Moh-*
hammad Thahir pön Lilo-lah ka loewar duri dalam astawa na
 ging Mohammed Thahir uit het rakis. *Ka-loewar lah hjer mat-*
nja zijn tranen stroomden. *Ka-loewar rahisja* een genees open-
 baren.

كلور *kelor* guilandina moringa L.

كلورتان *kaloeretan* de sije.

كلورپ *kaloewerga*, HIND. bloedverwantschap; maagschap, familie;
 een maag, verwant. *Ada jung menawis leau khaui kalower-*
gar-nja er waren er die hame bloedverwanten bewoonden. 1881.
 JAF. blz. 200. reg. 4. v. b.

كلوئغ *kaloewang* de grootste soort van vledermuisen.

كلوئغ *kalongsong* bolster, dop, schil van de peper, pepermuisje.

كلوقس *kaloepas* villen, afstroopen, schillen, pellen.

كلوقف *kaloepakh* een lid, deksel. *Kaloepak mdta* ooglid. *Kaloepakh boenga* bloemkelk, of scheede waar uit eene bloem voortkomt.

كلوكوب *kaloekeb* een groote boom die de beste koelie *kajoe* levert.

كلولي *kalolie* staal.

كله *kelah* of *kulah*, PERZ. een kap, tulband, diadeem.

كله *kaloh* zuchten, steenen, kreunen; een luide zucht. *Mengaloh* zuchten.

كليلغ *klieng* en *kling* de omstreek op het schiereiland van Indië dat *telingana* of *kalinga* genaamd wordt; de kust van Coromandel.

كليلي *kaliekie* of *kaliekih* de *papaja* vrucht, carica *papaja*. L.

كليلغ *kolieling* of *koelieling* rondom, overal; door. *Maka masokh-lah ieta ka-dalum negrie ietoe ferta di tjarie-nja ber-kolieling akan duakh-nja ietoe* hij ging in de stad en zocht overal rond naar zijn kind. *Maka di per-buwat-nja kolam ber-kolieling maligej ietoe* hij maakte eenen vijver rondom dat palis. A. M. *Mengolieling* omgeven, omringelen; rondgaan.

كليو *klioe* een bijzondere foort van kerri.

كليهاتن *ka-lichat-an* gezien, het geen gezien wordt; vertooning, schouwspel, zichtbaar. (zie *lichat*).

كلارو *kamaró* of *kamdrau* schoon, fraaij, droog weder.

كلاري *ka-marie* herwaarts, hier naartoe. *Misd-nja kápan djoega kieta kamarie* op welk tijdstip zullen wij toch herwaarts komen.

كلال *komála* karbonkel, diamant, of een denkbeeldig edelgesteente. *Komála amat besar be-brápa negrie hargá nja* een zeer groote karbonkel, die zoo veel waarde heeft als vercheiden steden. *Ratna komála* wordt voor eenen fraaijen naam gehouden en wel aan prinsesfen gegeven.

كلان *ka-mána* waar, waar naar toe, werwaarts. *Handukh ka-mána toewan-koe ber-angkat* werwaarts wil mijn meester zich begeven. *Ka mdna-mdna* waar ook, werwaarts ook. Overal.

كلادين *kamdjan* benzoin. (zie *kamienjan*).

كلار *kombára* rondzwerfen, doolen.

كَمبَارِي *kambârie* tweelingen. (zie *kambar*).

كَمَال *kombâla* een herder, veeheder. (zie *gombâla*).

كَمْبَالِي *kombâli* terug, wederom, wederkeeren, wederkomen. *Moka dâtang-lah sa-ekkor gadjah poctih icloe serâja menondokh-kan kapald-nia icloe seperti brang menjumbuh ka-padu Mohhammad icloe, maka ladoc di angkat nia ku-âtas balâkung-nja dengan bulâlej-nja icloe serdja ieju ber-djilan kombâli nu kwam er een witte olifant, dezelve boog zijnen kop even als iemand, die zijne hulde aan Mohhammad bewees, nam hem met zijnen snuit op, plaatste hem op zijnen rug en keerde toen weder. A. M. P. rgie-lah kombâli keer terug. Minta kombâli terugvragen Mangombalie-kan teruggeven, uitkeeren. Kombalie-an terugtogt.*

كَمْبَايَت *kambâjat* vermiljoen.

كَمْبَر *kambar* en *kambârie* tweelingen. *Ber-anakh kambârie tweelingen baren.*

كَمْبِيغ *kambang* en *kumbang* spreiden, uitspreiden, openen; uitspreid, bloeiend. *Maka hârie pôn mâlam-lah dan boelan pôn zarang-lah seperti akan siejang dan Angin pôn ber-tiejop-sâjop-sâjop dan boenga jang ber-kambang-an pôn ber-bawoe-lah terlâloe haroem rawoe-nja de nacht naderde, de maan scheen helder als of het dag was, de wind suiste en de bloeiende (of open) bloemen verspreidden eenen allerwelriekendsten geur. A. M. Kumbang-kan sâjap de vleugels uitbreiden. Pijong ka-radji-an di kambang-kan hambâ-nja zijn dienaar opende de vorstelijke zonnescerm.*

كَمْبِيغ *kumbang* en *koembang* een groote hommel, welke gaten in houtwerken boort. *Haricman kumbang* een luipaard.

كَمْبِيغ *kambing* eene geit *Kambing djantan* een bok. *Kambing Wolanda* een schaap. (eigenlijk *domba*)

كَمْبِيلِي *kambelie*, AR. harig kleed, grof kleed.

كَمْبُوْج *kambodja* CAMBOJA eene landstreek, gelegen tusfchen Siam en Cochinchina.

كَمْبُوْغ *kumboeng* grof (als zout, zand of korrels.)

كَمْبِيرِي *kambierie* gelubd. (zie *kabierie*).

کمتین *ka-matie* - an dood, doodelijk; de dood. (zie *mâti*).

کمدین *kmediën* wijders, na, voorts, vervolgens, toen, daarna. *Kmediën deri padu ietoe* daarna, na het vermelde. *Harie jaag kmediën* de toekomstige dag of tijd; de laatste dag. *Kmediën-kan* of *mengomediën-kan* achtertellen. Volgen.

کمخا *kimchâ* en *kimkah*, PERZ. damast; zijde.

کمر *kemer*, PERZ. een gordel, riem.

کمدراهن *ka-moerâh* - an liefdadigheid, mildheid; goedertierenheid, gemakkelijk; goedkoop. (zie *moerâh*).

کمدرف *kamaratak* of *kamartak* gekiater. Gekletter, gerammel. (zie *gamaratak*).

کمس *kamis* opbinden; herstellen, vermaken; bijeenpakken, pakken.

کمغ *kemang* eene wrange vrucht.

کمقا *kampâ* en *kampâ* - an eene pers; oliepers.

کمقخ *kampang* eene buurt of menigte huizen, die alle door eenen algemeenen of ieder derzelve door oenen bijzondren heining omgeven wordt. Eene wijk, buurt of kwartier in eene stad. Een omheind stuk land, eene besloten plaats, afheining; buurt, wijk. *Kampang âlulijoe* het kwartier der Maleijers. *Kampang Tiens* het Sineesche kamp. *Kampang bahâroe* de nieuwe buurt. *Kampang moeka* singel; buitenbuurt, voorrei. *Ber-kampang* vergaderen, bijeenkomen, samenwonen, samenleven; buurten vormen. *Orang hoetan jaug tiejâda: ber-kampang* boschmenichen, die geene dorpen of buurten hebben, die een zwervend leven leiden. *Meng-ampang* te samen brengen, verzamelen. *Orang sa-kampang* dorpling, buurman, bewoner van het zelfde dorp, landsman.

کمقل *kampal* en *kampoel* bijeenbrengen, verzamelen, vergaderen; ophoopen, opstapelen, waggelggen, sparen, potten. *Sesala orang jaug ter-kampal tiejâda ter-bichang hânjakh-nja* het verzamelde volk is wegens deszelfs menigte niet te tellen. *Ber-kampal* oewang geld opstapelen, potten. *Pe-kampal* an verzameling.

کمقني *kompenie*, EUROOP. de oostindische compagnie. *Sâju dda orang ketjil lûgi orang kompanie* ik ben een gering mensch, en een onderdaan van de compagnie. MAL. BR.

کمٹھو *kimpoe*, *kiepoe* en *keipoe* een kunstenaar, werkmán.

کمٹھوہ *kampoch* werkdoosje, vrouwen werkmandje.

کمٹھہ *kampañ* besmeren, beverwen.

کمٹھیل *kampiel* en *kampil* een klein matten zakje of beursje.

کمکما *kamkamá* kurkuma, saffraan.

کملیان *ka-moelieja-an* heerlijkheid, glans, glorie, majesteit, verhevenheid. (zie *moelieja*).

کمناکن *kamánakan* een neef, voornamelijk de zoon der zuster; familie, vazallen, afhangelingen.

کمنچف *kamontjakh* top, kruin, spits.

کمندور *komandoer*, PORT. gouverneur, opperhoofd, havenmeester.

کمودی *hamoedie* roer van een vaartuig. *Pejgang kamoedie* het roer sturen, het roer houden.

کموذخ *kamoening* een bloemdragende boom, wiens hout aardig geaderd is.

کمه *kamah* en *kemañ* pis.

کمبج *kamédja*, PORT. (*camisa*) een hemd.

کمبلیخ *kamielieng* en *kamierie* een groote boom, gevende eenen harden noot (gewoonlijk *boewah kras* genaamd), uit wiens pit olie getrokken wordt.

کمپین *kumienjan*, *kaminjan* en *kamâjan* benzoin, stijrax benzoin Drijander.

کن *kenu* en *kenâ* en *kenei* of *kunnei* aanraken, raken, strijken, treffen, stooten, betreffen, aangaan, in aanraking komen. *Maka Ahhmad pân sigrà-lah menombakh Soeranâ-lah ferta kenâ-luh dadâ-uya* nu wierp Ahhmad zijne spies naar Soeranâla en trof zijne borst. A. M. *Kena sinuh* gelasterd worden. *Kena sjiksa* straf lijden. *Kena diengin* konde lijden. *Kena roegi* schaden lijden. *Kena karang* op eene rots of koraalklip stooten. *Kena âmas* omgekocht worden. *Mengenâkan* aankleeden, aantrekken, aandoen, opzetten. *Mcugenâkan makôta* kroonen, den kroon opzetten.

کناری *kanarie* eene oliegevende boom. *Canarium. L.*

کنانگ *kanduga* een bloemdragende boom, die eene aanzienlijke hoogte bereikt, uvaria Cananga. L.

کنايک *ka-nadjiek-an* een voertuig, rijtuig. (zie *ka-najiek-an*).

کننت *kentot* of *kuntut* crepitus ventris. *Ber-kžntot* pedere. *Dāwon kentot* apocynum foetidum. L.

کنتل *kental*, JAV. gebonden, lijnig, dik. *Ajer kandjie jung kental* rijstwater dat gebonden of lijnig is. *Dāwon kental* arbor glutie nofa, A. *Cordia myxa*, L.

کنتل *kuntul* een reiger. . .

کنتم *kontom* en *koetom* een bloemknop, bloesem. *Ber-koetom* uitbotten, knoppen, bloeijen.

کنجر *kondjor* een ians.

کنجج *kandjang* verblijven, vertoeven.

کنجج *kondjong* en *kondjóng* bezoeken, een bezoek geven; gebeuren. *Menondjóng* *Grang per-tapa* eenen kluizenaar bezoeken. *Kondjong-kondjong* toevallig, bij toeval.

کنجی *kandjie* rijst die tot de dikte van stijffel gekookt is, (stijffel). *Ajer kandjie* water van Zoodanige rijst.

کنجی *kandjie* dartel, brooddronken, weelderig, ontuchtig, ongebonden, onkuisch.

کنج *kontji*, *koetjje* en *kontjie* een slot; sluiten, toefluiten. *Anakh kontji* een sleutel. *Segala duakh kontji di serah-kau-nja ka-pada Firidana Mantrie* al de sleutels overhandigde hij aan den eersten rijksbestuurder. *Boeka kontji* een slot openen. *Kontjie-kau* sluiten. *Pintoe soedah di kontji penonggoe pintoe* de portier heeft de deur reeds gesloten.

کنچان *kantjana*, HIND. goud.

کنچج *kantjing* knoopen, krabben, slooten, haken, grendel, bout, wervel. *Mengantjing* toeknoopen. *Kantjing-kau* grendelen, sluiten.

کنچج *kintjing* pissen. *Ajer kintjing* pis, (vulg).

کنچج *kantjang* schudden. (zie *gontjang*).

کنچف *kontjop* een bloemknop, bloesem, een bloem die gesloten is na zons ondergang.

کنچف *kantjokh* kroon, gebogen, scheef, bogtig, in bogten

کنچور *konjoer* een geneeswortel, kampfena galanga L. fonchorus R.

کنچیل *kantjil* een zeer tener viervoetig dier behoorende tot de foort der herten, zijnde iets grooter dan een haas.

کندار *kandara* rijden, berijden. *Gādjah di kandara-te rādja ietoe* de olifant werd door dien Vorst bereden. *Kandaran* rijbeest, rijtuig, voertuig.

کندر *kendor* slap, los, niet gestrekt; verslapt, week, zwak.

کندغ *kandung* hok, kooi, kot, in eene kooi opsluiten. *Kandang ayam* hoenderhok. *Kandang kerbau* buffelhok. *Kandang sapi* een koestal. *Mengandang* stallen, opsluiten.

کندق *kandakh* bijzit.

کندم *kondam* eene foort van oorring.

کندور *kondoer* eene foort van kalabas.

کندوغ *kandong* en *kandoeng* een zak, beurs; een wen, een gewel, baarmoeder. *Kandung-kān* zakken, in zakken doen; geld in een punt van eenen zakdoek kwoopen. *Mengandung-kan* bevruchten. *Mengandung-anakh* bevrucht zijn, een kind dragen.

کندی *kindie*, *gundie* en *gindie* kruik, waterkruik, aarden drinkvat.

کندیدی *kindiedie* een zekere vogel, een snip.

کندیری *kindierie* zelf. (zie *fendlerie*).

کندیس *kandies* een vrucht.

کنغ *kenang* herdenken, overdenken, nadenken, indachtig zijn, gedenken. *Ieja ter kenang-kan soewamie-nje serkja ber-tjoetjör-an ājer math-nja* zij dacht aan haren echtgenoot en hare tranen stroomden. *Maka Achmat pōn memātijokh koedā-nja lāloe ieja terbang ka-adāra maka sekaliēn jang tinggal ietoe pōn tjoetjör-an-lah ājer math-nja ietoe sebāb-lah ieja ter-kenang-kan boedie peker-tie-nja Achmad ietoe Achmad spoorde zijn paard en vloog door de lucht; alle die achterbleven weenden om dat zij zich juist vernuft herinnerden. A. M.*

کنغ *kening* weukbraauwen.

کنغکانغ *kanakh-kānakh* kinderen. (zie *kānakh*).

کنل *kenal* kennen, erkennen, onderkennen. *Bājik-lah tocwas ber*

kenal-kenal an ka-pada Achmad inie het is goed dat mijn heer kennis maakt met dezen Achmad. A. M. *Tiejâda sâja kenal orang ietoe* ik ken dien perfoon niet.

کن *kenan* of *kanan* aannemelijk, aangenaam, behagelijk, believing, goedvinden. *Djikaloe kenan kakanda menengar tjeritera hamba* als mijn broeder mijn verhaal gelieft aan te hooren. A. M. *Djikaloe di per-kenan-kan* indien het goedgevonden of goedgekeurd wordt (agrée). *Pengenan* lekkernijën.

کنیک *ka-najiek-an* een voertuig, rijtuig; stellaadje, affuit, iet dat bestegen wordt; bestijgbaar; vaartuig.

کنین *kennjue* grijzen, aangrijzen, (gelijk een aap).

کنیج *kinnjang* vol, voldaan, verzadigd. *Menginnjang* verzadigen, overladen, gulig eten.

کو *kau* gij, jij, u (verkorting van *angtau*.) wordende dit woord veelal tegen minderen gebruikt. *Deri manna kau datang* van waar komt gij.

کواس *koewasa* krachtig, krachtvol, magtig. Magt, kracht, gezag, aanzien, waardigheid, volmagt. *Soerat koewasa* geschrift waardoor iemand gemagtigd wordt. Procuratie, magtbrief. *Koewasa menoelung* in staat om te helpen. *Tiejâda koewasa* niet gemagtigd; krachteloos, niet sterk genoeg. *Membrie koewasa* magt geven. *Mengoewasa-kan* magtigen, magt of gezag verleenen. *Per-djandjie-an jang ka-koewasa-an* een magtig verbond. *Bârang siejâda tiejâda koewasa menoelung-ie dirie-nja, muka se-bagimâna ieja koewasa menoelung-ie orang jang lajin* al wie niet magtig is zich zelf te helpen, hoe zal hij toch magtig zijn anderen te helpen. Isk.

کوال *koewala* monding eener rivier. *Ber-lâboeh di koewala* in de monding eener rivier ankeren.

کوالی *koewalle* een aarden pan, kook- of braadpan. *Gesokh koewalle dengan haboe atau pasir* een pan met asch of zand schuren, (schoonmaken.) *Koewalle wâdja* stalen braadpan.

کواو *koewdu* of *koewâ* de sumatrasche fazant.

کوبج *koebang* poel, modderpoel, buffelwed, poel waarin zich de buffels wentelen. *Ber-koebang* in het slijk wentelen.

کوبف *koebakh* pellen, schellen, doppen, afschoppen.

کودو *koeboe* batterij, borstwering, verschanfing.

کوبیس *koebies*, ENG. (cabbage) kool, sluitkool.

کوبین *koebien* en *tjdtjakh koebien* de vliegende haagdis.

کوتا *kóta*, HIND. een fort, vesting, kasteel, versterkte plaats. *Me-noetop pintoe kóta* de poorten eener vesting sluiten. *Kóta jang tegoh* eene sterke vesting.

کوتا *kótd* of *kótakh* werkdoos, schrijflade, lade; hokje, afdeling in een kist of kast.

کوٹف *koetokh* een vloek, vloeken, vervloeken, verdoemen. *Orang jang di koetokh-ie Allah* iemand die door God vervloekt wordt.

کوئل *koetil* eene wen, krop, zekere kwab of gezwel.

کوتم *koetom* een bloesem, bloemknop. (zie *kotom*).

کوٹو *koetoe* een luis. *Koetoe andjing* een vloer. *Telor koetoe* neten.

کوئیلغ *koetielang* eene soort van vogel.

کوٹ *kautz*, AR. een schoen. (zie *káus*).

کوچت *koedjut* en *koedjoet* wurgen.

کوچر *koedjor* een lans. (zie *kondjor*).

کوجو *kóljó* of *kódjah* moorsch, hindostansch. *Orang kódjah* een moor, een Mohammadaan uit den Hindostan.

کوچج *koetjing* en *koetjieng* eene kat. *Koetjing djálang* eene wilde kat. *Koetjing djántan* een kater. *Boeloe koetjing* kattenhaar. *Koetjing toctol* een gevlekte kat. *Oesir koetjing jang ngiejoeng* een mauwende kat wegjagen. *Koetjing riemau* een tijgerkat.

کوچف *koetjop* een kus; kusfen, zoenen. *Mengoetjop boemi* de aarde kusfen.

کوچل *koetjil* uitsluiten, buitensluiten.

کوچی *koetjie* Chochin China, Cochin op de kust van Malabar. *Rastong koetjie* lues veneræ.

کوڈ *koeda*, HIND. een paard. *Koeda djantan* een hengst. *Koeda besiena* eene merric. *Koeda kubierie* een ruïn. *Ber-koeda* te paard rijden, te paard zijn. *Maka di wartá-kan orang ka-pada Isma Mantrie bahuwa orang deri pada mendrah ietoe dítang ber-koeda* door de

dienaren werd aan Isma Mantric berigt gegeven dat de torenwachters te paard aankwamen. ISM. JAT. blz. 122. reg. 11. v. o.

**Koeda sembranie* een voorbeeldeloos snel en vurig paard. (zie *sembranie*). *Koeda-koeda* schraag van hout of bamboes.

کودس *koedis* jeukte, schurft.

کودغ *koedong*, *koetong* en *kótong* afhakken (een lid), verminken; verminkt. *Liehat-lah ákoc sakarang icnie tangan-koe kirie telah koedong* zie mij thans, mijne linker hand is reeds verminkt. A. M.

کودق *kódokh* een vorsch, kikvorsch.

کودق *kodokh* het achterste gedeelte van den nek.

کودل *koedal* melaatsch, melaatschheid, schurft.

کودی *kódie* riem, stuk. *Sa-kodie kartas* een riem papier. *Kájin poetih doewa kódie* twee stukken linnen.

کور *koera* eene harde zwelling in de onderbuik, voorkomende uit eene benaauwing van de milt.

کور *koera-koera* en *koe-koera* landschildpad.

کورس *kóris* en *góris* schrabben, krabben, eene lijn welke in aarde of zand gekrabd is.

کورس *koeros* mager, schraal. *Koerós-kan* of *mengoeros-kan* vermageren.

کورغ *kórang* ontbreken, onvoldoende, te kort schieten, het ontbrekende; minder, achterlijk, in gebreken blijvende. *Brápa jang kórang ietoe-pón di tambah-ie-nja* het ontbrekende vulde hij aan. *Kórang hñormat* oneerbiedig. *Kórang sátoe liema poeloh* negen en veertig (ontbrekende een aan de vijftig) *Kórang áádat* onvolleerd. *Kórang-kan* of *mengórang-kan* minderen, verminderen.

کورغ *kórang* de achtersteven van een vaartuig; stuurstoel.

کورغ *kórong* opsluiten, schutten, gevangen zetten. *Korâng-an* kooi, kouw.

کورق *koerap* scheurbuik; dauwworm, ringworm.

کورق *kóreckh* uitpeuteren, opwroeten, openkrabben. *Kóreckh hñal jang soedah poetos* aan eene afgedaante zaak tornen; oude koeijen uit de sloot halen.

کورکر *koerkor* of *chorchor* knorven als een zivijn.

کورو *koero* melaatsch, schurft.

کورو *koerau* eene zekere visch, polynemus.

کورہ *kóreh* gevlamd, geäderd als hout, gebloeid als zijden stoffen,⁷
of als de lemmers van wapens.

کوس *koesa*, HIND. een haak, een wapen hetwelk één haak aan het
einde heeft, werktuig om een elefant te leiden.

کوست *koesut* en *koesot* verward door elkander; verbijsterd, beteuterd.

کوسغ *kósong* ledig, ijdel. *Roemuh kósong* een ledig huis. *Kósong-kun*
ledigen. *Ka-kósong-an* ledigheid. *Tānah kósong* onbewoond land.

کوغ *koeng* de regenboog.

کوغن *koengan* de strot. *Kórong-koengan* de flokdarm.

کوپس *koepas* schillen, pellen, doppen, villen, afstroopen. *Pienang*
jung bahâroe di koepas pienang die pas geschild of afgestroot is.

کوچ *koeping* of *oelar koeping* een infect, oorworm.

کوچ *koeping*, JAV. het oor.

کوچف *koepakh* en *koepch*, PERZ. eene foort van lange en smalle trom.

کوچو *koepoe*, JAV. botervlieg, kapel, vlinder.

کوچیه *koepiejah* een hoed, kap; een mand.

کوکر *koekor* een tortelduif. *Koekoeroeboe* kirren gelijk de tortels.

کوکر *koekor* raspen, schrapen. *Koekór-an* rasp, schraper.

کوکس *koekos* distilleeren, overhalen. *Koekós-an* een distilleerketel.

کوکغ *koekang* en *poekang* de huijaard, zeker dier.

کوکف *koekokh*, PERZ. kraaijen als een haan, kakelen, kirren.

کوکو *koekoe* nagel, klauw, hoef.

کولن *koelat* schimmel; moer.

کولن *koelit* vel, huid, leder, bast, schors, schil, dop, schaal,
bolser, huisje, omkleedfel, omhulfel, pop. *Koelit hâloes* een
fijn vel. *Koelit karbau* buffelhuid. *Koelit jang di samakh* bereid
leder. *Koelit páhwa kâjoe* boombast. *Koelit bamboe* schors van

bamboes. *Koelit lsbakh* rapenschil. *Koelit telor* eijerdop. *Koelit pienang* bolster.

كولف *koelakh* eene maat van omtrent drie Amsterdamsche mengelen. (zie *koelah*).

كولف *koelof*, AR. (*ghrulf*) de voorhuid. *Ber-krat* of *ber-sdjit koelof* besnijden.

كولم *koelam* en *kólam*, HIND. een vijver, een poel. *Sjâhdan pada sâma tengah kebun tetoe ada foewatoe kólam djer-nja ter-ldloe djernih lagi dengan sedjokh-nja, maka pada koelieling kólam ietoe di tanam-ie-nja pcl-bâgi boenga-boengâ-an* in het midden van dien tuin was een vijver met zeer helder en verfrischend water, rondom dien vijver had men verschillende soorten van bloemen geplant. SULT. IBR. blz. 10. *Ddalam kólam ietoe ada ikan bersisikh-kan âmas* in dien vijver zijn vischen met gouden schubben. A. M.

كولم *koelom* mompelen, prevelen, pruttelen; kaauwen, zuigen, lurken.

كوله *koelah* en *koelakh* eene maat van omtrent drie Amsterdamsche mengelen. Meten. Eene maat om zout en rijst te meten.

كوله *koelah* eene kleine boot of schuit met een zeil dat regt opstaat.

كوليلخ *koelieling* rondom. (zie *kolieling*).

كومبغ *koembang* een hommél. (zie *kambang*).

كومر *koemor* gorgelen, de mond spoelen. *Handakh-lah perawpoewan ietoe âpa-biela ietja bângon pada tengah malam handakh ber-soegie, ber-koemor dan santap sierih sopâja ietjâda-ber-bâwoe jang kedji pada taskâla ietju ber-kâsa-kâsa dengan foewamie-nja* de vrouw zal des nachts wanneer zij opstaat de tanden borstelen, de mond spoelen en sierih kaauwen. opdat zij geenen onzuiveren adem hebbe als zij met haren echtgenoot spreekt. ISM. JAT. blz. 158. reg. 3. v. b.

كومس *koemies* knevels.

كومقل *koempol* verzamelen. (zie *kompol*).

كومن *koeman* een ziertje, klein deeltje, stofje, stip, punt.

كوزائن *koenâng-an* jonge kamerdienaar bij groote lieden (pagie).

كوذتيغ *koentieng* en *koenting* de grootste foort van eene schuit met een sch uinsch zeil of *tajar tanju*.

كوذچغ *koentjung* schudden. (zie *gontjang*).

كوذچپر *kóntjor* eene plant *kampheria procumbens*. Bat. Trans. vol. V. *kamph. galanga* L.

كوذچي *koentjie*, HIND. een slot. (zie *kontji*).

كوذدر *koendor* eene foort van reigers die men op de rijstvelden vindt.

كوذدي *koendie* en *kondej* een haarknoop, eene manier om het haar op den kruin van het hoofd op te rollen en vast te steken, gelijk de sineefche vrouwen doen. *Tjoetjokh koendie* haarpfen of naald waarmede het opgerolde haar vastgestoken wordt.

كوذغ *koenang* vuurvlieg, ook *apie-apie* genaamd.

كوذغ *koening* geel. *Koenieng-an* geelkooper.

كوذن *koenon* zekerlijk, stellig, vast, ontwijfelbaar.

كوذوو *koewau* een fraaije vogel van de faizant foort, de Sumatrafche faizant.

كوذو *koewah* of *kawuh* saus, vleeschsap, soep, vleeschnat, vocht, drank, sap.

كوذي *kawie* magtig, sterk. (zie *khawie*).

كوذيا *koedá* of *kójakh* fcheuren, doorscheuren.

كوذيج *koegang* kwaal, ongemak.

كوذج *koegang* eene foort van schelpvisch.

كوذلو *kaweloe* een viervoetig diertje, een haas.

كوذن *kójan* eene maat van 27 pickols te Batavia of 3375 pond: doch op andere plaatsen verschillend.

كوذيا *koenja* kaauwen.

كوذت *koenjit* zekere gele wortel, *kurkuma*.

كوذچ *koenjong-koenjong* schielijk, onverwacht. *Se-koenjong-koenjong* op eene schielijke of onverwachte wijze, onverhoeds.

كوذ *kah* wordt als een vraagteken achteraan gevoegd. *Add-kah orang jang lranie* zijn er dappere lieden? *Manoefjah-kah* atau *hantoe-*

kañ ataw djin - kañ is het een mensch een geest of een spook. Dj. M. كهروڤن *ka - hidóp - an* leven, het leven, levensonderhoud, kostwinning.

كهنڊق *ka - handakh* lust, wil, vermaak, zin, neiging, begeerte, verlangen. (zie *handakh*). *Ber - ka - handakh* willen, begeeren, lusen.

کي *kie* een kleine soort van visch die gelijk de ansjovis bewaard wordt.

کي *kei* en *kiei*, JAV. een titel of rang op Java, Borneo en andere eilanden.

کيا *kiejà* en *kiejaw* kaarten, speelkaarten. *Ber - mājın kiejà* of *karas* kaartspeelen. *Kiejà - kiejà* eene soort van visch.

کياڻن *kiejangan* hemel, het verblijf van hemelsche geesten.

کياي *kiejdie* handgreep, behendigheid, kunstgreep, slag.

کيبر *kiebar* wuiven, wapperen, fladderen.

کيبس *kiebas* bewegen, schudden, kwispelstaarten. *Mengiebas fajap* klapwicken.

کيت *kieta* wij, ons, ik, mij. *Sekaliën kieta ada su - ólah - ólah datang di dalam doenieja ieni* wij allen zijn gelijk vreemdelingen in deze wereld. SULTH. ISR. blz. 18. *Kieta belom dapat ictoe* ik heb dat nog niet.

کيتاڻن *kietaipan* eene plant *callicarpa japonica*. L.

کيتار *kietar* draaijen, rondwentelen. *Per - kitar - an* rondwenteling, ommezwaaij.

کيتي *kejtej* klein, verkleinend.

کيجڻ *kiedjang* een dier van het hertensoort met ongetakte horens, een reebok. *Maka Radies Aliemân pón ber - temoe s'ejkor kiedjang hiedjau ber - tandokh ámas* Radies Aliman ontmoette eenen groenen reebok met gouden horens. A. M.

کيجو *kejdjoë*, PORT. (*qudijo*) kaas.

کيجو *kietjoe* bedriegen, met bedrog omgaan. *Mengietjoe hdti* veinzet

کيجي *kietjie* en *kejtjie* een brik, tweemastschip.

کيجي *kietjie* eene manier van spelen.

کيدڻ *kie - dong* zang, deuntje, slaapzang, wiegzang. *Mengiedong* en *slapdeuntje*, zingen, zuizen.

كيدول *kiedol*, JAV. zuiden. *Ka-sa-blah kiedol* naar de zuidzijde.
Liwut kiedol de zuider oceaan; de zee bezuiden Java.

كيدو *kiedau* links.

كيدة *kejdañ* een elefantsval of kuil waarin men elefanten vangt.

كيدة *kejdañ* de naam van eene plaats op het Maleische Schiereiland.

كيرا *kiera* denken, overwegen, bepeinen, gissen, vooronderstellen, rekenen, een overslag maken. *Maka hamba kiera sicjapà kalè ieni* ik dacht, wie is deze. *Djangan toewan kiera jang sija men-sjoerie ietoe* mijnheer moet niet denken dat ik dat gestolen heb. *Mengiera-ngiera* overwegen, overleggen. *Se-kiera-kiera* naar gissing, nabij, omtrent; naar gelang van zaken, naar mate. *Tie-jada ter-kiera* onbegrijpelijk, onbedenklijk. *Kirà-nja* cilieve, och mogt het gebeuren.

كيرق *kierap* afchudden.

كيرم *kierim* zenden. *Boenji karang soerat ietoe jang handakñ kiera kierim-kau*, *bàlas soerat rādja Iskander ietoe* de inhoud van het opstel des briefs dien ik wil zenden, om den brief van den koning Alexander te beantwoorden. Isk. *Kiriem-an* zending; gefchenk.

كيري *kierie* links, linker. *DjAlan kierie* links gaan. *Tangan kicrie* linkerhand. *Kierie-kānan* links en regts.

كيري *kieriej* wannen.

كيس *kies*, Ar. zijden brievenzakje.

كيسي *kejsie* of *kiesie* spinnewiel.

كيسر *kiesar* draaijen, ronddraaijen; veranderen. *Angin ber-kiesar* de wind draait. *Kisār-an* molen, hanamolen. *Bātoe kisār-an* een molnsteen.

كيسل *kiesil* wrijven, boenen, strijken op een speeltuig. *Kiesil* of *mengiesil tangan* de handen wrijven.

كيسي *kiesic-kiesie* latwerk, rottingwerk, tralie, rooster, deur met tralieu; een hek.

كيتس *kiepas* een waaijer, een wan, een vliegcnklap, waaijer;

. wannen, vliegen verjagen. *Mengiepas toewan poetrie dengan kiepas jang ka-mas-an* eene prinses met eenen vergulden waaijer bewaaijen.

کیقل *kiepal* dicht in een, vast, hecht, (compact).

کیف *ktepoe* en *kimpoe* kunstenaar, werkman. *Kiepoe kdjoe* timmerman, schrijnwerker.

کیکر *kiekir* vijlen, raspen, een vijl, een rasp; gierig, vrekachtig, inhalig. *Kikier-an* vijl. *Tâhie kiekir* vijfel. *Ka-kikir-an* vijling. *Orang kiekir* een gierigaard, vrek. *Kiekir sekâlie* zeer gierig.

کیکس *kiekis* uitschrappen, schrabben met een glas, raspen. *Peng-iekis* een schrabber. *Kikies-an* schrabfel.

کیکک *kejkek* een vogel van de papegaaiensoort, een papegaai,

کیکل *kiekil* knabbelen, knagen.

کیلت *kielat* bliksem, weerlicht; glans van wederkaatsend licht, *Ber-kielat* bliksemen, glimmen, glinsteren, blinken. *Maka goetoh pôn ber-boenjie-lah antâra âda dengan tiejâda muka kielat pôn menantjar dan angin-pôn ber-tiejop-tiejop-an sepie-sepie, maka segala boenga-boengâ-an pôn ber-bawoe-lah samarbakk bawoe-nja* de donder rommelde nu en dan, de bliksem schitterde, de wind blies zachtjes, en al de bloemen verspreiden eenen welriekenden geur. A. M.

کیلف *kielap* bliksem, glans. (zie *kielat*).

کیلف *kielap*, *chielap* en *chilap* nalatig, achteloos, onverschillig,

کیلفک *kielakh* ligten, opheffen.

کیلام *kielam* draaijen.

کیلو *kieloe* en *kielau* schijnen, blinken, glinsteren. *Maka toewan poetrie Mahrâna Langkawie pôn ka-loewar seperti boelan purnama pada âmpat blas hârie boelan tatkala ieja terbit deri tepie sawut ietoe, gomiclang ijahâ-nja dan kieloe-kieloe-an tiejâda dipat di pandang ujâta deri padu pâras-nja poetrie ietoe* de prinses Mahrâna Langkawie kwam te voorschijn gelijk de volle maan op den veertienden dag als zij aan de kim verrijst, hare glans was schitterend en glinsterend, zoodat men haar gelaat niet kon aanschouwen. ISM. JAT. blz. 26. reg. 7. v. b.

کیلو *kejlo* of *ber-kejlo-kejlo* slangachtig.

کیلیئر *kielier* wetten, slijpen, scherpen.

کیمبغ *kiembang* bloem van meel.

کیین *kiejin* of *kiën* zoo, zooveel; maal, keer. *Doewa tiegn kiejin* twee of driemaal. *Kiejin lama* zoo lang als. *Se-kiejin* zooveel, zoo menig.

کیئی *kieni* thans, nu, onmiddelijk.

کیهوس *kichoera* eene soort van palm.

کینتان *ka-njata-an* klaarheid, helderheid, openbaarmaking, bekendmaking, kenbaarheid, klaarblijkelijkheid, openbaring, spiegel. (zie *njata*.) *Songgoh-pôu soewâtoe binâtang jang kutjel iêja dpat memarintah-kan be-brâpa binâtang besar-besar dan jang gâgah-gâgah, maka men-djâdie masjhoer dan besar mâtabir-nja dan ka-njata-an-nja ka-pada jang ber-boedie* voorwaar een klein dier verkreeg het bewind over zoo veel groote en sterke dieren, hetzelfde werd vermaard, verwierf groote roem, en is een spiegel voor verstandigen. P. D.

گ de letter genaamd *gâ*.

گابوس *gâbus* en *giboës* een boom die zeer ligt en sponsachtig hout heeft. *Kâjoe gâbus* het hout van dien boom eene soort van kurk. *Iekan gâbus* eene zekere visch.

گابغ *gâbang* eene soort van palm ook *lomar-hoetan* genaamd, dezelve levert slechte sago.

گابوئر *gâboer* eene soort van visch.

گاتال *gâtal* jeukachtig, schurftig; jeukte, schurft, geilheid; geil, ridsch.

گادجہ *gâdjah*, HIND. elephant of olifant. *Gâdjah poetih* een witte olifant. *Mâjin gâdjah* schaakspelen. *Per-majien-an* schaakspel waarvan de stukken aldus genoemd worden: *râdja* de koning;

mantrie de minister (de koningin); *gâdjah* de olifant (raadsheer); *koeda* het paard; *tejr* de wagen (kasteel); *biedakh* of *biedah* een pion; *sâch* schaak; *mât*, *mat* en *tammat* schaakmat.

کاجی *gâdjie* EUROP. loon, bezoldiging, traktement.

کادا *gâdd* en *gâda*, HIND. een staf, knods.

پکان *gâda-gâda* vaantje, vlaggetje.

کادغ *gâding* ivoor, een olifantstand. *Maka gâdjañ ietoe segrâ-lah ieja me-lontar-kan Radien Mantrie ka-adâra adâ-lah se-kiera-kicia se-joedjâna mâta memandang tinggie-nja ietoe, maka Radien Mantrie pôn me-rasâ-ie dirie-nja mâti, maka Radien Mantrie terlâjang-lâjang-lah, ieju djâtoh, maka sigrâ-lah di sunga-nja poela bleh gâdjâh dengan gâding-nja maka dengan takhdier Allah radulah ter-selat ka-pada gâding-nja, de olifant wierp Radien Mantrie terfkond in de lucht ter hoogte van een gezigt ver; Radien Mantrie waande zich dood en viel al zwevende; de olifant ving hem onmiddellijk op met zijne tanden en hij viel door den wil van den Allerhoogsten tusfchen dezelve in. A. M.*

کادوغ *gâdoeng* Sineefche wortel die als geneesmiddel gebruikt wordt; ook een wortel van de yam foort, hebbende eene bedwelmende kracht.

کادو *gâdoeh* en *gâdoh* verontrusten, ontroeren, storen, letfel aandoen, radeloos maken, kwellen, bedremmelen, ontstellen, beteteren, verbijsteren, verwarren.

کادو *gâdoeh* of *guddoeh* verwaand, grootsch, eigenzinnig.

کادی *gâdej* verpanden, te pand zetten. Pand, onderpand. *Roemâh gadej-an* pandjeshuis. *Jang memegang gadej-an* pandhouder, lombardier. (zie *hhoeksm*).

کادای *gârâgei* een groote haak om krokodillen te vangen.

کارت *gârat* oprogchelen.

کارس *gâris* schrabben, merken, lijnen trekken. *Penggâris* een schrapet, schrabber, hark.

کارس *gâras* en *gerus* stijven, (lienen); stijffel.

کارت *gârang* luid, schel; luidruchtig, onstuimig. Fel, heftig, wild, woedend, verwoed; woede, wildheid, gramfchap, toorn; wreed; wreedheid.

گاراڻگتي *gā-anggatī* een infekt, cerambyx.

گاروڪھ *gārokh* wroeten, krabben in de aarde.

گارم *gāram* zout. *Kōrong garam* zoutzak. *Sā-bockor gāram* een korrel zout. *Bochoh gāram* met zout besprengen. *Meng-garām-ie* inzouten, inpekelen. *Garām-an* zoutfel. *Tampal gāram* zoutvat.

گارو *gāroe* krabben, scheuken, wrijven, roskammen. *Meng-gāroe kapdla* het hoofd krabben. *Meng-gāroe koeda* een paard roskammen. *Peng-gāroe koeda* een roskam.

گارو *gāroe*, HIND. lignum aloes. (zie *ghāroe*).

گاسف *gāsup* ruw, oneffen. (zie *kāsup*).

گاسل *gāsal* oneven. *Mijin ganap gāsal* even en oneven spelen.

گاکو *gākoē* een slaapdeuntje zingen. *Gakoe-an* een slaapdeuntje, wiegzang.

گاکي *gāga* eene manier om rijst in droogen grond te zaaijen.

گاکف *gāgap* stamelen, lispēn.

گاکف *gāgap* en *guggap* luid, luidruchtig, bulderend.

گاکف *gāgakh* een kraai.

گاکو *gāgoē* eene foort van visch, karvisch.

گاکه *gāgah* sterk, magtig, krachtvol; kracht, geweld, heftigheid; dwingen, geweld aandoen, verkrachten, onderdrukken. *Hej kāmoe orang jang menjumbah api tondjokh-kau-lah gāgah-moe, siejāpa kāmoe handakh ber-djālan ka-pintoe khōboer marie-lah kāmoe ka-loewar ka-pada dkoē* he gij mannen die het vuur aanbidt, toont uwe krachten; al wie van u naar de poort van het graf wil gaan, kome uit, mij te gemoet. Isk. *Maka sabda rādja Iskander hej kāmoe sekaliēn khaum-koe, bahoewa kieta dātang ka-negrie ieni bahoewa ddam-nju hoeloebālang jang gāgah-gāgah, tiejāda di djadie-kan Allah dālam ddam mānoesjie ter-kras deri pada orang ieni* de koning Alexander sprak: he gij al mijne volkeren! wij komen nu aan een land waarin zeer magtige helden zijn; in de schepping heeft God geene menschen gemaakt, die sterker zijn dan zij. Isk. *Menggagah-ie* overweldigen, geweld aandoen, schaken, schenden, verkrachten; onderdrukken.

پ *gala-gala* pek. *Per-gala-kau* bepekken. *Gala-gala* lembot
teer.

پالار *gilar* titel, rang. (zie *gelar*).

پالاس *galas* een last op den rug dragen. *Galds-an* een last, pak.

پالانغ *galang* armingen. (zie *gelang*).

پالانغيم *galinggam* beven, trillen, huiverig zijn, grillen.

پالاف *galakh* wild, woest, verwoed, fel, kwaadaardig.

پالوت *galot* spelen als kinderen.

پالوئغ *galoenng* een voetpad. (zie *geloeng*).

پاله *galah* bootshaak, boom, zetboom. *Toelakh galah* boomen, met
den zetboom douwen.

پاله *galoh* slijk, modder, zachte klei.

پالي *galie* graven, delven, uitdiepen; mijnwerken. *Meng-galie fomor*
een put graven. *Meng-galie mdijit jang ter-tanam* een begraven
lijk opdelfen. *Peng-galie* werktuig om te delven, een graaf, spa.
Galie-an graft, uitgegraven plaats.

پامت *gamat* schelpvisch.

پامت *gamit* en *kamit* knikken, wenken, een teeken geven. *Maka*
ieja meng-gamit radja Iskander, maka oedjar-nju hij wenkte den
koning Alexander en zeide. Isk.

پامق *gamokh* zwaaijen, zwenken, (met een zwaard).

پاوئغ *gawong* eene lage, beschutte of belommerde plaats, luyte.
Pidang ber-gawong een dal.

پاول *gawal* loom, traag, dom, vadzig, bot, onbevattelijk.

پاول *gawul* verwarren, in wanorde brengen, belemmeren.

پاوم *gawam* en *gawej* voor het geregt roepen, pleiten.

پاهي *gahie* kracht, magt.

پاينت *gajit* haken, inhaken. *Peng-gajit* een haak.

پايس *gajis* schrabben, krabben.

پايدوئغ *gajoeng* een lepel om water te scheppen (wordende veelal
van eenen kokosnootenbast gemaakt.)

گتتا *getta* en *ketta* PERZ. een zetel, stoel, rustbank, zegkoets; bed, troon.

گتاس *getas* broos, breekbaar.

گتیکھ *gittikh* SUND. zweepen, slaan, geeselen.

گتیم *getam* op de lippen bijten. *Girgetam* zich verbijten (van spijt).

گتاه *gestah* gom, balsam. *Gestah-kan* met gom bestrijken.

گدینگ *gedang* ruim, groot.

گدینگ *gadong* en *gadoeng* klimmen als eene plant. *Oebie gadong* eene soort van aardappelen.

گدینگ *gedong* en *gedoeng* (*goedang*) een groot huis; pakhuis, magazijn.

گدوبغ *gedoebang* een zijdgeweer.

گدیس *gadies* eene maagd, wijfje van eenig dier.

گدوڤڤڤ *gedoepang* de billen.

گاران *garang* an ik bid, eilieve; toch. *Bagimāna garāng-an bōlēh dādī ictōe* ik bid u hoe kan dat toch geschieden. *Djikatoe gar ing-an* och indien! och als! *Ka-māna garāng-an bondā-koe lārie* werwaards is toch mijne moeder gevlugt.

گرمی *germie* en *iekan germie* een zeer lekkere riviervisch die men lang levendig kan houden.

گربغ *garbang* of *gerbang* deur, poort (van eene vesting, paleis of kasteel).

گرن *garat* of *gerat* knarfen. *Garāt-an glegie* knarfing der tanden.

گرتف *gartakh* en *gertakh* spooren, aanspooren. *Peng-gartakh* prikker, prikklok. *Maka di gartakh-kan koedd-nja ka-tengch mejdān* hij spoorde het paard naar het open veld. Isk.

گردا *garudā*, HIND. een griffioen.

گردغ *garang* eilieve, ik bid u. (zie *garāng-an*).

گردڤڤ *garoungong* eene holte, diepte, kuil, hol; uitgehold.

گرف *gerakh* bewegen, vervoeren, werken; beweging. *Maaka teja pān meng-gerakh-kan kapalā-nja* zij schuddeden huune hoofden. J. P.

گرق *garokh* in de aarde wroeten, op den grond staan (gelijk een paard,) uithollen, ondermijnen.

گرجی *girgâlji* eene zaag. *Meng-girgdjje* zagen. *Serbakh girgâlji* zaagsel.

گرجسی *gargdsie* een booze geest, duivel.

گرم *geram*, PERZ. toornig, grinnig, verwoed, verontwaardigd: Toorn, gramfchap, verontwaardiging, woede.

گرفند *gorinda*, JAV. flijpsteen, w. tsteen.

گروند *garoda*, HIND. (het voertuig of rijtuig van vischnoe) een gr ffoen of monter.

گروشیخ *groenieng* kamelcon, haagdis, welke verschillende kleuren aanneemt.

گروه *geroeh* en *geroh* snorken.

گرهان *gerahma* eklips. *Gerahâna mda-hdrie* zonsverduistering. *Gerahâna boelan* maanverduistering.

گرهم *garham* kaak, kinnebak. *Giegie garham* kiezen, baktanden.

گری *garie* bedstede, slaapplaats.

گریزا *gorieza* veelvo tig; vezelachtig.

گریج *grejdja*, PORT. (*igrdja*) een kristenkerk, een kapel.

گزا *gaza*, PERZ. eene maat bijna overeenkomende met eene el. *Meng-gaza* met de el me-en *Pada s ma tengah tannan ietoe ida soewatoe khobah deri pada tiemah poetih sa-rieboe gaza tinggie-nja* in het midden van dien lusthof was een tinnen koepel die duizend ellen hoog was. ISK.

گسر *gisir* en *gissir* bewegen, vervoeren, verschuiven, op zijde schuiven. *Gisir-l h sediekil* schuif wat op zij.

گتس *gangsua* klokkenmetaal.

گتس *gangsua*, HIND. een gans. (zie *angsa*).

گتشیخ *ganggang* gaven, ge-uwen; lostornen, zich openen gelijk een naad die lostort; zwelgen.

گتسیم *ganggam* de vuist of de hand toesluiten. Griepen, aangrijpen, met de vuist vatten. *Sa-ganggam* eene handvol.

گتوی *sanggoe* rusteloos, oproerig, kwellen, verontrusten, plagen.

iemand in de rede vallen, ten oppas spreken. *Djangan gangoa pada kieta* hoor mij niet.

پغڭوڭ *guggong* een mondogel of harp; een ratel voor kinderen.

پگا *guggd* gestommel, gewoel, verwarring, wanorde, oploop.

پگات *gagat* een mot.

پگستار *gegatar* sommige klinkende versierfels van gordijnen; franjes, bloemwerk.

پگفت *gegap* stameren, lispelen, stotteren.

پگندجا *gegandja* kapiteel.

پگندجال *gagindjal-gindjal* de lendenen.

پگندین *gegandien* een houten hamer, slaai.

پگه *gugoh* een groote huishaagdij, die om deszelfs geluid *kéjko*, *gekko*, *gugo*, *gúkej* en *sákej* genoemd wordt.

پگلا *gullá* ten gronde gaan, zinken.

پگلادیر *geládier* slijm; sperma animale.

پگل *gala-gala pek. Gala gala lembot* teer, (zie *glla-glla*).

پگلای *getága, glegga* en *geldgakh* opborrelen (kooken als water).

پگلایغ *geligang* en *gelanggang* hanevechtplaats; slagveld; renbaan, loopbaan, strijdplaats.

پگلتف *gelatokh* klappertanden.

پگلدی *galidej* een ezel. (zie *kalidej*).

پگلر *gelar* en *gilar* cernaam, titel. *Mengásch gelar-an* een' titel verleenen. *Di gelar-kan* betiteld worden.

پگلغ *gelang* en *gálang* ringen van ivoor, goud, zilver, metaal enz. welke om de armen of enkels gedragen worden. Armringen, enkelringen.

پگلغڭ *galanggang* een hanevechtplaats; slagveld. (zie *geligang*).

پگلغ *gelap, glap* of *galap* donker, duister; duisternis, donkerheid. *Pada malam gelap* in eenen donkeren nacht. *Pada gelap malam* in de duisternis van den nacht. *Mem-blie b-trang dengan gelap* gestolene goederen koopen; goederen koopen, die men weet dat gestolen zijn.

Per-kdra jang gelap eene duistere zaak, een duister artikel. *Meng-gelap kan* verduisteren, verdonkeren. *Ka-gelap-an* duisternis.

کلف *gelakh* luidkeels, overluid. *Tertiawa gelakh-gelakh* schateren van lagchen.

کپگر *gelagar* balk van een huis; sluitboom.

کلمیغ *gelambong* een waterbel; schuim, zeepfop.

کلمیغ *galombang* zwellen, deinen gelijk de zee, golven.

کلمت *gelomat* het dek van eene boot.

کلمپی *gelumpei* een dak van gespleten bamboes.

کلمچر *galintjir* glijden, uitglijden. (zie *kalintjir*.)

کلمدغ *golondong* een balk.

کلموج *galudja* een gulzigaard, vraat.

کلمورا *galord* hevige branding, golfbreking.

کلموغ *gelong* een voetpadje.

کلمی *gillie* een afkeer hebben, gruwen, een afgrijzen hebben, verfoejen; vies zijn; vies. *Ka-gillie-an* verfoeifel; afkeerigheid; hetgeen verfoeid wordt, verfoeijelijk.

کلمی *gillie-gillie* de nieren.

کلمیت *golieta* duister, nevelachtig; duisterheid, nevelachtigheid.

کلمیغ *goliengang* of *dawoen koerap casfia alata*.

کلمیگ *golejga* bezoar.

کلمیگی *galiegi* bibberen, klappertanden.

کلمیوغ *galejwang* of *kalejwang* een zijdgeweef, eene soort van fabel.

کلمبال *gombala* en *gobdla*, HIND. een herder, veehoeder. *Gombala dumba* een schaapherder. *Gombald-kan* of *meng-gombald-kan* hoeden, veehoeden, geleiden, oppassen.

کلمبال *gumbala* eene fraaije houtsoort hebbende eene geele kleur.

کلمبر *gambar* eene schildering, schilderij, portret, vertooning, beeld. *Gambar atjar-atjar* uitgehouwen beelden, zoo als men op Java, Balie en andere eilanden vindt. *Menoelis gambar* schilderen.

گمبڻگ *gambang* een slag waarp houten of metalen klanken gelegd worden, die men b. v. op de *Sakong gambang* een moerdelen gambang. *Gambang* is een slaan gambang.

گمبڻگ *gambang* gevee the, opgeblazen.

گمبوڻگ *gambong* is een waterloze, speelhuisje op het water.

گمبوڻگ *gambong* is manen van een paard.

گمبیر *gambira* een brasser van wiens blaasen gambier gekookt wordt welke tot kalfne lijms gevormd, bij de beel (berih) gebruike wordt.

گمبیر *gambira* en *gambira* groote moed, heldhaftigheid, geestdrift. *Mooijg*, val geschrift.

گمبیر *gambira* schudaren, beven, bibberen. *Maka gometer segala ang-gula inwan juri* al de larmaten der prinses beelden. Isk.

گمیر *gamar*, Farsz verheugen, verblijden, op'prijngen van vreugde. *Ka-gamar-ze* vreugde, vermaak, genugte.

گمیرتق *gamaratā* klatering, geklaster, verzameld; klateren, ramelen.

گمیرلش *gambir* schijnen, glinsteren, blinken. *Gambir-an* glanzrijk, glanzend.

گمیرنچڻگ *gambirang* klatering, geratel, gerammel. Klateren.

گمپا *gumpā* een aardbeving. (zie *gumpāh*).

گمپا *gumpā* lasteren. (zie *ompā*).

گمپار *gampar* geroy, geschreeuw, gekrijsch, oproer, oploop. Luidruchtig, oproerig.

گمپڻگ *gampang* gemakkelijk, ligt.

گمپڻگ *gampang* bastaard. *Anakh gampang* bastaardkind.

گمپڻگ *gumpal* of *gumpol* kluit, klomp, brok, viol, een klauwen, een dorje. *Bolos se-gumpal* een wolvlok.

گمپڻگ *gumpā* en *gumpā* een aardbeving. *Maka ber-kandayan-luh segala hoetob! d'ang wā'kkh p'dang hingga rusā s'peri gumpāh h'itā boemi se'ab ber-pas-t'wā'pat segala k'āki koeda al de helden reden naar het gevech' zoodat het aerdrijk se'ucca te beven door het ge-trappēl der paarden. Isk.*

گمپیت *gumpi* ta luid, luidruchtig; geluid, geroep, gedruis, oproef.
Gumpi ta jang dihlamat boenjic-nja een verbazend luidruchtig
 geraas Isk.

گمف *gemokh* vet, dik, zwaarlijvig. *T:nañ jang gemokh vette* of
 vruchtbare aarde. *Boebuh gemokh* of *gemokh-an* met vet smeren,
Ka-gemokh-an vetheid.

گموره *gemoeroh* luidruchtig, schel, bulderend, bruisend, weer-
 galmen. Donder, geraas, gebruis. *Gemoeroh-lah segala soewaroh*
lasjkar-nja al de stemmen van zijn krijgsvolk verwarden zich
 onder elkander. Isk.

گمیلغ *gomlelang* schitterend, flonkerend, flikkerend. Schitteren,
 flikkeren, glinsteren; luister, straling.

گانت *ganti* en *gantie* veranderen, vervangen, in plaats komen, in
 plaats stellen, aflossen, opvolgen; vergoeden. *Ber-ganti-ganti*
 bij opvolging; onophoudelijk; veranderlijk. *Kidloe hielang bibrang*
ictoe siej lpa akan ganti als dat goed weg is, wie zal het vergoe-
 den. *Ganti dilam ka-radja-an* in de regering opvolgen. *Meng-*
ganti orang ber-kdwal of *djaga* de wacht aflossen. *Doeniej ieni*
ber-ganti-ganti djocwa ada-nja in deze wereld is alles veran-
 derlijk SULT. IER. blz. 18 *Maka s hut n lbie Ilheidir bahowoh*
radja kamie menjoerat kan dengau bahasa sendierie-nja ieni sopaja
d an ganti dirie-nja ber-kala-k za dengau radja-moe ictoe de
 profet Ilheidir antwoordde: mijn koning heeft in zijne eigene
 taal geschreven, ten einde zich zelve al sprekende bij uwen
 vorst te vervangen, Isk.

گنت *ginta*. HIND. bel, schel, klok. *Hejla* of *edrikk ginta* bellen,
 luiden, schellen.

گنتار *gantar* vervaard, verschrikt; vreesachtig, bevreesd zijn; bang.
Maka tch:liën-nja pin gantar-lah meng-ampierie dieja zij allen
 waren bevreesd om hem te naderen. Isk.

گنتس *gintas* de toppen of uiteinden van takken, loten, of spruit-
 De toppen van een spruitje afsnijpen of afknakken.

گنتغ *gantang* eene maat voor zout, rijst, eene gantang rijst houdt op
 Batavia 13½ pond, doch verschilt op andere plaatsen. *Bras tieg*
gantang idloe roepiejah drie gantangen rijst (voor) een ropij.

گنتغ *gantong* hangen. (zie *gantong*),

گنتنغ *gonting* eene schaar, snuiter; knippen, snuiten *Meng-gonting kaji* linnen knippen. *Meng-gonting diejan* de kaars snuiten.

گانتونغ *gantong* hangen, ophangen; aanhangen, aankleven. *Gantong ieloe* hang dat op. *Ber-gantong pada toewan-nja* zijnen meester aanhangen, aankleven. *Gantong-an* een galg. *Maka ber-gantong-an boewah-nja pada segala tjawang-nja* deszelfs vruchten hingen aan alle deszelfs takken, of al zijne takken droegen vruchten. Isk.

گانتھ *ganteh* spinnen. *Rahat menganteh benang* spinnewiel om garen te spinnen.

گانتی *gantie* verwisfelen. (zie *gani*).

گونتینگ *gontieng* eene schaar. (zie *gonting*).

گاندجا *gandja* hennip.

گاندجیک *gandjick* oneven.

گانتج *gantjang* schudden, daveren, bewegen. *Maka boemie pōa gantjang-lah* het aardrijk daverde.

گاند *ganda* dubbel, tweevoudig, drievoudig. *Ber-ganda* verdubbelen. *Docwa ganda* tweedubbeld. *Tiga ganda* driedubbeld, en op sommige plaatsen negendubbeld.

گاند روس *ganda roesa* eene plant in de genezing van koortfen gebruikelijk. *Justicia gendarusfa*, L.

گاندراڠ *gandarang* of *gendarang* groote trom. *Maka di paloe branglah gandarang ber-angkat* de trom voor den afmarsch werd geslagen. Isk.

گاند سولی *ganda soelle* eene plant wier bloemen in het haar gedragen worden.

گاندڠ *gandung* of *gondang* eene soort van trom.

گاندڠ *gendong* op de heup dragen. *Meng-gendong anakh* een kind op de heup dragen.

گاندڠ *gundong* een baal, pak.

گاند پور *ganda-poera* eene plant; hibiscus abelmoschus. L.

گاندک *gondikh* een bijwif.

گاندل *gsudol* kaal.

گندم *gendom*, PERZ. tarwe.

گندوت *gendoct* dikbuik.

گنداه *gondah* twijfelen, wankelen; besluiteloos; bekommerd ontroerd, achterdochtig, argwanend.

گندي *gandie* eene manier van dansen, waarbij het ligchaam met bevalligheid, in verschillende hendingen gedraaid wordt.

گندي *gundie* en *gindie* waterkruik.

گنديخ *gindieng* rusten, leunen, aanleunen.

گنپ *ganap* vol, vervuld, geheel, gansch; volkomen, volmaakt, even. *Sampej ganap boelan-nja* toen haar tijd vervuld was of toen hare maanden voorbij waren. *Korang ganap* onvolledig, onvolkomen. *Ganap-ie*, *men-ganap* of *weng-ganap-kan* volmaken. *Ja toehan-koe oemor hambà-moe ictoe-pón sediekit djoégu; tetäpi-keu brie-kan-lah kdmie ampat poeloh tãhou sopãja ganap-lah oemor-nja sa-rãtus tãhon ô mijn heere! het leven van uwen knecht is kort; doch schenk hem nog veertig jaren, opdat hij den volen ouderdom van honderd jaren bereike. Isk.*

گو *goe* een paar, een koppel. *Sa-goe karbau* een paar buffels.

گوا *goewá* ik, mij, (gemeen woord, welligt uit het Sinesch overgenomen).

گوام *goewáma* de worg in de keel.

گودرنادر *gobernador*, *goebernoer* en *goerandoer*, EURP. Gouverneur. *Gobernddor Djindrát* Gouverneur Generaal.

گوچو *gótjoh* met de vuis slaan, rompen.

گودابر *goedábir* lel van eenen haan.

گودم *gódam* een groote hamer, voorhamer.

گوردی *goerdle* en *groedie* een boor.

گورس *goris* of *goeries* schrabben. (zie *kóris*).

گورق *goerakã* schurft.

گورق *góreke* boren.

گورن *goeron* wildernis, woestenij.

پورو *goerne*, HIND. een leermeester, leeraar, geleefgeest. *Maka di wlas ala R dia Iskander soerat ka-pada goerne-nja ietoe en de koning Alexander schreef eenen brief terug aan zijnen meester.* Isk.

پورو *goeroe* en *goerau* boerten, schertien, spotten; boert, scherts.

پورو *goeroh* en *goeroeh* donder.

پوري *goeris* een kleine waterkruik met eene tuit.

پوربغ *gòrieng* (*gòréng*) bakken, braden. *Iekan gòrieng* gebakken visch.

پورس *goesjar* toornen, boos zijn, onvergenoegd zijn, iets kwalijk nemen. *Djangan-lah tozwan b-sjar djâdi go-sjar akan pâtek de groote heer gelieve het mij niet kwalijk te nemen.*

پوسوئغ *gòfung* zandbank.

پوسف *gòvoh* wrijven, boenen, schuren, uitwrijven.

پوسبي *goesie* tandvleesch.

پدغ *gong* een schel, speelfuig, metalen bekken.

پدنه *goepoh* haastig, in haast, in overijling; haast, overijling.

پوکي *gokaj*, (*gekko*) huishaagdis die een bijzonder geluid geeft.

پوگر *goegor* ontijdig afvallen, onrijp afvallen, vallen, storten. *Goegor á-akh*, een miskraam krijgen. *Minga sampei marieka ietoe ka-pada áwan maka di am'illah Allah tàila khoewut deri pada marieka ietoe, maka f-kalièn-nja pón goegor ka-loemie, lo-loh lautakh f-kalièn* toen zij tot aan de wolken gezegen waren, ontnam hen God de Allerhoogste hunne krachten, zoodat zij alle op de aarde te brijzel vielen. Isk.

پوگو *g'gau* zwelgen.

پوپه *gógah*, PERZ. opstand, oproer; razen, in beweging brengen. *Pen-gógah* een aanklager.

پول *goelu*, HIND. suiker. *Aier goela* stroop, suikerwater. *Goela pâster* broodsuiker, fijne suiker. *Goela bâtoe* kandij.

پولغ *goelong* oprollen (als een stuk linnen). *Goelóng-an* een rol. *S-poeloh goelong deri pada kâjin ka-mâs-an* tien rol gouddoek. Isk. *Kâjin lajar tiega goelóng-an* drie rol zeildoek.

گولغ *goeling* en *goelieng* rollen en rondrollen, wentelen. *Goeling idug* een vat rollen.

گولغیغ *goelinggam* eene plant, ook *dawon koerap* genaamd, dienstig in de geneezing van den daauwworm of ringworm. *Cassia alata*, L. *herpetica*, R.

گولف *gólók* een houwer, fabel, hakmes.

گولجی *góléj* en *góléjk* nederliggen

گولجی *goelei* een indische spijs, kerri. *Goelei icken* vischkerri, een kerri bestaat uit een mengsel van verschillende ingredienten, als: kurkema, spaansche peper, kokosmelk enz.

گولینت *gólíeta* duisternis. (zie *golita*).

گومف *goemokh* vet. (zie *gemokh*).

گومل *goemol* worstelen, stribbelen.

گومی *goemei* lofwerk, bloemwerk.

گون *goena*, HIND. nut, waardij, dienst, gebruik, oogmerk. *Tiejála goená-nja* het heeft geen nut. *Pe-kardjá-an jang ber-goena* een nuttig werk *Per-goená-an* nuttigheid. *Ieni tiejâda ber-goena padâ-koe* dit is mij van geen nut. Isk.

گونغ *goenong* een berg, bergketen. *Goenong jang tinggie men-djââ râta* hooge bergen werden vlak. *Di bâlikh goenong* achter den berg, aan de andere zijde van de bergen.

گو *goewah*, *gowah* of *gocha*, HIND. hol, holte, grot, onderaardsch hol.

گوڭ *gójang* schudden, bewegen.

گه *gah* roem, faam, glorie; gepoeh, gefnork, pogchen, beroemen, snorken. *Meng-gah-kan dirie-nja* zich beroemen.

گهارو *ghâroe* en *gdroe*, HIND. een harsachtig hout dat verbrand wordende eene reuk verspreidt, welke in het oosten zeer gezocht wordt.

گیبان *geibana* een deugniet, loskop, vagebond, landlooper, schooijer.

پ گیرغ *giering-giering* kleine schelletjes, die als verfiersels gedragen worden. *Giering landakh* eene plant, dus genaamd om het rammelen van derzelver zaadkorrels in de huisjes.

گيرق *gierikh* boren, doorboren. *Peng-gierikh* een boor.

گيسر *giesir* tusfchen de handen wrijven.

گيگيت *giegit* bijten. *Di giegit andjing* door eenen hond gebeten worden.

گيگر *giegr* (*gejgr*) razen, tieren, knorren, keffen; geraas, gekef.

گيگس *giegas* een mot.

گيگي *giegie* een tand. *Sakit giegie* tandpijn. *Glegie garham* kiezen. *Giegie* asoe oogtand. *Ber soegie giegie* de tanden borstelen. *Maka di soeroh-nja poetrie mengoelom karthas dan menjoegie dieja ka-pada gigie-nja* zij beval de prinses om papier te kauwea, en hetzelfde tegen hare tanden te wrijven. Isk

گيلا *giela* gek, zot, dwaas, zinneloos, ijlhoofdig, krankzinnig, verbijsterd.

گيلر *gijler* en *gilir* veranderen, draaijen, wenden; vervangen, aflossen. *Celeir-an* of *gelier-an* beurt; afwisseling, aflossing.

گيلانغ *gielang* schitteren. *Manikam jang gielang gomielaug tjhaja-nja* een schitterende en fonkelende robijn. Isk.

گيلانغ *gielang* porfelen (zekere groente).

گيلانغ *gieling* draaijen (gelijk een molen), vermalen, fijn malen, vormfelen. *Peng-gilieng-an* een molen, fabriek waar molens gebruikt worden. Raderwerk. *Di gieling pedatie* door eenen bufselkar overreden worden.

گيلبي *gilibi* en *gillie* kittelen.

ا

ا de letter genaamd *lāu*.

لاب *laba*, HIND. winst, gewin, voordeel, profijt, baat, nut, genot.

لاب *lāba-lāba* en *lāwa-lāwa* eene spin.

لابر *lābor* bestrijken, besmeren, beslijken, smeren, bepleisteren; teeren; erts smelten

لابغ *lábang* eene spijker, groote nagel.

لابن *laban* eene soort van timmerhout. *Vitex altissima*.

لابو *laboe* een kalabas, kauwoerde.

لابو *Liboh* ankeren, het anker laten vallen; nedertaren, laten vallen.

Laboh-an ankerplaats, reë. *Se-telah sudah maca iaja ber-isyar-lah menoedjoh negrie Bódal Sjah maka segala tonggol ieto pón di pasang brang-lah samoc-nja maka kapal ietoe pón samp-j-ah ka-pada laboh-an Bódal Sjah; maka Radin mantrie pón man-joeroh Patih memásang bedil tanda alamat datang* daarna zéide hij regtstreeks naar Bodal Sjah, alle vlaggen werden door zijn volk gehefchen, zijn schip kwam op de reë van Bodal Sjah, en (hij) Radin Mantrie beval den Patih de kanonnen te losfen om zijne komst aan te kondigen. A. M. *Maka kalamboe pón ú liboh-kan brang-lah* men liet de gordijnen vallen. A. M.

لات *lata*, HIND. kruipen, wriemelen; kruipen (als planten).

لاتي *lâtie-lâtie* eene soort van vogel.

لاجر *ladjor* een vore, groef; eene bladzijde.

لاجو *laddjoe* snel, gezwind. *Kapal sangat laddjoe ber-lajar* een zeer snelzeilend schip.

لاو *lada* peper, *Kebon lada* pepertuin.

لاو *ladang* plantaadje, hof, tuin, rijstveld. *Maka iaja di foer ber lad-ang* hij werd gelast het land te bewerken. MAL. BR.

لاو *ladang* een mes.

لاو *lâra*, JAV. ongemakkelijkheid, onrustigheid, ziekte.

لاو *lârat* met het anker wegdrijven, slippen.

لاو *larang* verbieden, voorkomen, verhinderen. *Parintah larang-an* verbod. *Barang larang-an* verboden dingen; goederen die niet in of uit mogen gevocerd worden. *Perampoewan icui larang-an* niemand mag deze vrouw naderen. A. M.

لاو *lârang* raar, zeldzaam, schaars.

لاو *lirik* en *lârik* snel ronddraaijen, horizontaal draaijen.

لاو *lârie* rennen, loopen, uit den weggaan; vlugten, zich wegmaken

لازوردی *lāzoewardie*, PERZ. emailleerfel.

لاس *lāsa* verminkt. *Tiepokh lāsa* beroerte.

لاسن *lāngit* de lucht, het uitspanfel, de zichtbare hemel. *Nājik kū-lāngit* ten hemel stijgen. H. v. M. *Lāngit-lāngit moelut* het gehemelte van den mond. *Lāngit-lāngit* gordijnen, gehemelte boven een ledikant, troon, enz. *Lāngit-lāngit deri pada soctra* zijden gehemelte. A. M.

لاشن *līngan* de arm; de mouw.

لاشو *lāgau* eene soort van groote vliegen.

لاشر *lāpar* hongerig, graag; honger, eelust. *Per-lāpar-kan* uit hongeren, doen verhongeren. *Ka-lāpar an* hongersnood, duurte.

لاقس *lāpis* en *lampis* verdubbeling; voeren, eene voering in een kleed zeten; eene laag, bedding, trap, verdieping. *Lāpis-an* eene voering. bekleedfel. *Tānah tiegn lāpis* drie beddingen aarde of lava.

لاشع *lāpang* wijd, ruim, uitgestrekt, open, ruimte, opening, uitgestrektheid. *Tānah lāpang* een ruim veld, een open plein. *Maka segala orang negrie Mitsier istoek ketjil, besur, hienā, dīenā, toewāh bengkokh, moeda bengkokh, pandjang, pendekh, istoek-pōn sekaliēn toelis namā-nja di tānah lāpang* alle Egiptenaren kleine en groote, arme en onaanzienlijke, oude gekromde en jonge gekromde, reuzen en dwergen schreven hunne namen op het open veld. A. M. *Melāpang* door eene doortogt trekken, door eene straat zeilen; verwijden, uitbreiden.

لاشع *lāpang* een komkommer.

لاشك *lāpik* een voetstuk, pedestāl. *Lāpik kākī* voetzool. *Lāpik roemañ* voetzuil van een huis.

لاشو *lāpoe* beschimmeld, schimmel.

لاشي *lāpie* eene mat.

لاكي *lāki* man, getrouwd man. *Ber-lāki* eenen man nemen.

لاكار *lākar-lākar* eene soort van schildpad.

لاكري *lākrie* zegellak.

لاكس *lākas*, JAV. haast; haasten. (zie *lakas*).

لاكن *lak.*, AR. maar, niettemin, nogthaus.

لاكو *lakoe* belid, beïter, gedrag, handel en wandel, gebaarden, uiterlijk voorkomen; gangbaar, gangbaarheid, invloed, geldig, tierig, vertier. Handelen, gedragen, aanstellen, ingang hebben, gelden, gangbaar zijn. *Maka sekaliën orang kaniakh ietoe jón socka ter-sawa melih-t lakoe-nja orang toewah ietoe* de geheele menigte vermaakte zich met lachen, op het zien der gebaarden van dien ouden man. A. M. *Me-lakoe-kan* uitvoeren, vervullen, zich gedragen, aanstellen. *Me-lakoe-kan diric-nja gicla* zich gek houden. *Me-lakoe-kan parintah* de bevelen in werking stellen, doen uitvoeren. *Sa-lakoe* gelijk, gelijkkerwijs.

لاكي *lagi* en *logie* meer, nog, steeds, toen. *Sekaliën pón ter-sawa-tawa lagi* alle lachten nogmaals. *Apa lagi* wat meer. *Tatkala kámie lagi di benoewa Bagdad* toen ik nog in het landschap Bagdad was. *Lagi kámie haudakh doedokh* ook wilde ik zitten. *Se-lagi ada hheijat-nja* zoo lang als hij nog in leven is; toen hij nog leefde.

لالو *laloë* voorbijgaan, doortrekken, overtrekken, vervliegen, verstrijken, uit den weg gaan, overtreden, afwijken, schenden, inbreuk maken; voorbijgegaan, vervlogen, verstreken, voorbij. *Wakhtoe jang laloë tiejuda akan kombali* de vervlogen tijd keert niet weder. *Me-laloë ie pädang dan rimba* velden en wildernissen doortrekken. *Parintah Rädja ietos pón di laloë-je-nja* hij overtrad de bevelen des Konings. *Laloë* en, wijders. *Maka Mohhammad Thähir pón segra mäsokh laloë ieja sedjoed pada kiki ieboe-nja* hierop ging Mohhammad dadelijk binnen en knielde aan de voeten zijner moeder neder. *Maka ieja pón ka-loewir laloë ber-djalan mäsokh ka-dalam hoetan besar* hij ging uit en begaf zich in groote wildernissen A. M. *Me-laloë-kan behäja* het gevaar doen voorbijgaan, verwijderen. *Ter-laloë* zeer, bij uitstek, bijzonder. *Ter-laloë säkit päjah* zeer gevaarlijk ziek.

لايت *lälait* eene vlieg.

لالس *lälis* kaal, bloot, naakt. (zie *lalas*).

لااغ *läläng* eene soort van gras, riet.

لايه *lälch* droogen, (visch).

لايه *lälaj* en *lälci* veronachtzamen, verwaarlozen, nalatig zijn, verdragen, uitsstellen; onverschillig, achteloos, onachtzaam, nalatig,

lui, trang, loom, vadzig; tijd verspillen, slimeren, in eenen staat van bewusteloosheid verkeeren.

لام *lama* vroeger, ouder, lang, voor heen, voormaals, langdurig; tijd. *Aidat lama* vroeger gewoonte, oud gebruik. *Orang lama* het volk van vroegeren tijd: oudgast. *Se-telah be-brapa lumā-nia* eenige tijd daarna. *Soedah lama* reeds lang. *Maka iaja-pōn me-nantie-kan Radin Muntrie ietoe sangat-lah lama* zij wachte zeer lang naar Radin Mantrie. A. M. *Lāma-lāma sangat-lah rindoe bunda ieni akan toewan* zeer lang heeft uwe moeder naar u verlangt A. M. *Brāpa lama i toe* sedert wanneer, hoe lang is dat geleden? *Se-lāma* sedert, zoo lang als.

لامون *lāmon*, JAV. indien, bij aldien; alhoewel.

لائون *lānoen* een roversvolk van Mindano. (zie *illānon*).

لاوا *lāwa-lāwa* eene spin. *Sārong lāwa-lāwa* spinneweb.

لاوت *lāwut* de zee. *Iekan lāwut* zeevisch. *Orang lāwut* zeevarenden. *Maka kāta orang jang me-lāwut* nu zeide de zeevarende. *Ka-tengāh lāwut* naar het ruime fop, naar open zee.

لاوڠ *lāwang* blikken, wenken, (met het oog).

لاوڠ *lāwang* kruidnagel.

لاوق *lāwukh* victalie.

لاون *lāwan* wederstaan, bestrijden, bevechten, tegenstand bieden, tegenovergesteld, tegenpartij, vijand; gezel, makker, kameraad, wedergade, mededinger. *Me-lāwan prang* den oorlog wederstaan. *Me-lāwan kāta orang* iemand tegenspreken. *Soedāgar ietoe lāwan segāla dāgang* de gevestigde koopman is de makker of de beschermer der reizende kooplieden.

لايد *lājar* een zeil. *Kājin lājar* zeildoek. *Pāsang lājar* de zeilen bijzetten. *Lājar āgong* het grootzeil. *Lājar penjōrong* het bezaan-zeil. *Lājar pengāpōh* het topzeil. *Lājar tocpang* de fok. *Lājar semandjra* het sprietzeil. *Ber-lājar* zeilen. *Pel-lājar-an* zeevaart. *Maka Radin Muntrie pōn nājikk-lah ka-kapal di iering-kan sikh Pātih, maka hārie pōn mālam-lah, maka ber-ticjop-lah āngin flātan menungāra, maka kāta Radin Muntrie, bājik-lah kicta ber-lājar pāman Pātih, semantāra āngin bājik; maka sumbah Pātih*

bâjik-lah toewan-koe; maka kâta Pâtiĥ: hej djoeroe moedie dan djoeroe bâtoe; bâjik-lah kieta ber-lâjar; maka djoeroe bâtoe p n sigrâ-lah men irik djângkar dan mem-bongkar sauh, maka lâlœ ber-lâjar-lah; maka di boeka ôrang-lah lîjar ietoe, maka kîts Radin Mantrie: ladjik-lah kieta mem-brie dlimat tandra kita foedah ber lîjar: maka Pâtiĥ pôn men-joeroĥ memâlung meriejam ietoe, maka di pasang ôrang-lah meriejam ietoe tiega kâlîe Radin Mantrie begaf zich aan boord, gevolgd door den Pâtiĥ. De nacht naderde en de zuidoostenwind stak op, nu zeide Radin Mantrie: welaan mijn oom-Pâtiĥ laten wij onder zeil gaan terwijl de wind gunstig is; de Pâtiĥ zeide: het is wel mijn meester; hij riep den stuurman en den plegtwachter, en zeide: wij zullen zeilen; de plegtwachter trok de dreg binnen, en ligtte het anker; het schip ging onder zeil, het scheepsvolk ontrolde de zeilen en Radin Mantrie zeide: het is goed dat wij een teeken geven dat wij reeds onder zeil zijn; hierop beval de Pâtiĥ de stukken te lossen, en er werden drie kanonfchoten gedaan. A. M.

لاير *Idjor* verzengen, verichroeiĥen, krooken; schroken, verbranden. *Ka-lajôran* verzenging, verichroeiĥing.

لايڠ *lâjang* zweven, vliegen. *Radin Mantrie ter-lîjang-lâjang-lah* Radin Mantrie zweefde. *Me-lâjang-kan sa-poetjokĥ suerat ka-pada tsohhbat-nja* eenen brief aan zijnen vriend zenden. *Llâjang-lajâng-an* of *lajâ g an* een vlieger (daar de kinderen mede spelen) ook eens foort van zwaluwen.

لايف *lajih* Ar. gevoegelijk, betamelijk, geschikt, eigenaardig, passende, bevoegd, gemagtigd. *Prie jang ladjikh* eene betamelijke wijs. *Menjdut dengan ladjikh-nja* naar behooren antwoorden. *Maka to-wan poetrie pôn mem-bâias poela pe k ijin akan istrie râdjâ-râdjâ dan mantrie hoelobâlung mâsing-mâsing dengan ladjikh-nja* de prinses gaf kleederen tot tegengeschenken aan de vrouwen der vorsten, der rijk-grooten en der legerhoofden ieder naar behooren (naar haren rang). A. M.

لايم *lâjim* zwaaijen.

لايين *lâjin* ander, anders, verschillend. *Lâjin bijsdra* een andere raad. *Orang lâjin* een ander persoon. *Lâjin s-kâlîe* geheel anders. *Ber-lâjin-lajien-an* verandering; verscheideahe'd, afwisseling; vervreemding, ontaarding, verschil, ongetadigheid, ongetadig.

Lajin - kan veranderen. *Me-lajin* - kan buitenstellen; buiten, behalve. *Me-lajin* - kan *ietoe* dat buitenstellende, buiten dat, behalve dat.

لايو *lájoe* verwelken, verkleuren, ontbladeren, verslensen, verbleken, verderven, verkwijnen. *Maka toewan poetrie pón bángon-luh serta dengan letéh lefoe-toeboh-nja ictoe seperti poedakh jang lájoe de prinses stond op, haar lichaam was verdord gelijk de verwelkte pandanus (een welrickende heester). A. M.*

لايه *lájah* buigen; het ligchaam krommen.

لايو *lanjoe* zandplaat.

لبان *labán* of *lubbán*, AR. welreikend kruid.

لبن *lebat* dicht, dik.

لبو *leboe* stof, (zie *leboh*).

لبورن *labór-an* gesmolten metalen. *Dapor labór-an* een fournuis.

لبه *lebah* eene bij.

لبه *leboh* eene straat, groote weg.

لبه *lebeh* en *lebih* meer; (de vergelijkende trap) hooger grooter, aanzienlijker. *Lebeh deri pada kórang* meer dan genoeg, of meer dan het ontbrekende. *Lebeh hiesam deri pada ddwat* zwarter dan inkt. *Maka djiewa ictoe lebeh moelieja deri pada bádán* de ziel is edeler dan het ligchaam. *Ter-lebeh* meest, grootst, aanzienlijkst. *Ter-lebeh bidjakhsana* allervoorzigtigst. *Ter lebeh kórang boedie-nja deri pada soedara-nja* hij is de minst verstandige (de onverstandigste) van zijne broeders. *Me-lebih-kau* bijdoen, vermeerderen; doen toene men; verheffen, grooter, aanzienlijker maken. *Lebeh kórang deri pada sa-rátus, ictoe sama djoeja* meer of minder dan honderd, zulks is om het even. *Ber-lebeh-lebeh-an* overtreffen, uitmunten. *Ka-lebeh-an* meerderheid, overtreffing, overmagt, overwigt.

لبه *leboh* stof, stuvend zand of aarde. *Maka leboh pón di ter-bang-kan angin* het stof werd door den wind opgeheven.

لبي *lebia* eene priesterorde.

لتي *leta* of *lessá* gemeen, laag, onedel; laagheid. *Iláti jang tiejdda menároh leta* een hart dat geene laagheid koestert. MAL. BR.

لتي *lut* indringen, doordringen, boren.

لثس *letos*, *letop* en *lesokh* knappen, kraken; uitbarsten, in de lucht springen.

لثق *letop* knappen. (zie *letos*).

لثق *letakh* plaatfen, stellen, nederzetten. *Permdta jang ketjil letos pón di letakh-kan-nja ka-pada idlam amas* het kleine edelgesteente plaatste hij op eenen gouden schotel. ISM. JAT. blz. 21. reg. 7 v. b.

لثه *leteh* zwak, magteloos, afgemat, ontzenuwd, kwijnend.

لجبي *ludji*, AR. de oceaan, de diepte.

لحد *lehhed*, AR. holte in de zijde van een graf, waarin men de lijken plaatst.

لذت *ledzat*, AR. genoegte, vermaak, weelde, plezier; uitgezocht, weelderig, gemakkelijk, genoegelijk. *Maka hiddug-an ietoe-pón ter-ldoe amat ledzat tjita rasa nja* de spijzen waren allerweelderigst (en) vreugdverwekkend.

لسان *lesanâ*, AR. spraak, taal; uitspraak, tongval; stijl. *Lesin* wel-sprekendheid

لسخ *lesong* en *lesoeng* vijzel, mortier, houten mortier of bak waarin de padi gestampt wordt om het kaf er af te scheiden.

لسو *lesoe* zwak, magteloos. *Maka hârie pón sejang-lah maka Ahhmad pón ber djâlan-lah ieja ka dâlam hoetan ferta dengan leteh lesoe toeboh-nja* de dag brak aan en Ahhmad begaf zich met zijn afgemat en verzwakt ligchaam in het woud. A. M.

لسه *lesuh* of *lesah* onrustig, rusteloos, ongemakkelijk. (zie *liesah*).

لشكر *lasjukur*, PERZ. een leger.

لعنة *lânat*, AR. een vloek, verdoeming, vervloeking. *Di lânat-kan* vervloekt worden. *Maka Ahhmad pón memandîng ka blâkang serâja ber-kâta hej kafir lânat Allah sejuâpâ-kuh angkau dan sejuâpa nâma angkau?* Ahhmad zag om en zeide he! door God vervloekte heiden, wie zijt gij en hoe is uw naam?

لذقة *loghrat*, AR. een woord, gezegde; taal, spraak. *Kitâb loghrat* woordenboek.

لثغ *langu* of *langâ* sesamum indicum (dat veel olie bevat), ook *biedjan* genaamd.

لثغ *long* een koffer, kist; doodbaar.

- لغدي *langdej* ontdiepte, schoor.
- لغدر *lingar* dwarlen
- لغدر *langir* eene bereiding van specerijen om de huid te wrijven. (zie *langier*).
- لغس *langas* vocht, damp, nattigheid. *Langas-kan* bevochtigen.
- لغسر *langsir* dalen, afklimmen. *Maka di liehat bleh Riddia Iskander dk in mla hârie ietoe soedah langsir per idar-an nia* de koning Alexander zag dat de zoon in haren loop reeds gedaald was. Isk.
- لغسغ *longsong* voortgaan, voorwaarts gaan, gaan, zich bewegen, zijne schreden rigten. *Maka radja pón longsong ka mesjid* de Vorst ging naar de moskee.
- لغسن *langsin* de inflag (in het weven).
- لغش *langang* eenzaam. *Gôha jang langang* eenzame grot.
- لغكا *langka*, HIND en *langkapoeris* het eiland Cijlon ook Seilan en Serindieb genaamd.
- لغكوي *langkowie* een eiland in de straat van Malakka.
- لغكر *lingkar* opschieten, in het rond op eenen hoop leggen, kronkelen, oprollen. *Lingkar talie* een touw of kabel opschieten.
- لغكغ *langkong* een boog, gewelf, koepel. *Langkong mesjid* koepel van eene moskee.
- لغكغ *lingking* eene soort van vrucht.
- لغكف *langkap* toerusten, uitrusten, in gereedheid brengen, verschaffen, voorzien, volledig maken; gereed, uitgerust, klaar, zeilree. *Ka-langkap-an* uitrusting, toerusting; krijgstogt; eene vloot.
- لغكف *langkokh* gebogen, krom; buigen, hellen, overhellen.
- لغكواس *langkawis* en *langkoewdj* galiga, (een genceswortel) maranta galanga of alpinia galanga. L.
- لغكك *langkah* eene schrede, een stap; overstappen; overschrijden.
- لغكي *lingga* een eiland nabij de oostelijke monding der straat van Malakka.
- لغكر *langgar* aanvallen, aanranden, bespringen, bestormen, eenen

inval doen, invallen, aan boord klampen; tegenrennen, tegenstooten; in het voorbijgaan, varen, of rijden tegen elkander aankomen.

لغبيخ *langgang* slingeren, zwaaijen; wapperen, hobbelen.

لغبوو *lunggoe* kluisters, boeijen, ijzers; kluisteren, boeijen, ketenen.

لغبووه *lunggoeh* in een gemakkelijk postuur zitten, leunen, rusten.

لغبيوي *langgawai* eene groote beteldoos.

لغبير *langier* en *langir* limoenfap, andere fappen uit het plantenrijk, waarmede men zich wascht. *Me-langier* met zoodanige fappen waschen.

لغبيه *lesethl* of *leser*, AR. de uitspraak; uitgesproken woord. *Me-lesethl kan* uitspreken.

لغبيس *lepas* loslaten, laten gaan, verlossen, bevrijden, ontslaan; ophouden, uitscheiden, ontheffen, vrijspreken. Los, bevrijd, ontslagen; verleden, geleden; voorbij. *Me-lepas-kan orang deri diklam pindjara* iemand uit de gevangenis verlossen. *Lepas deri pada dosa* vrij van zonden. *Lepas-kan boeroug* een vogel laten vliegen, loslaten. *Lepas koticka isotoe* na dien tijd.

لغبيوت *lipwet* omvatten, insluiten, inhouden, bevatten, omhullen, omkleeden.

لغبيس *Likhsa*, HIND. tienduizend (ook honderd duizend) enz. Bij de Maleijers wordt dit woord over het algemeen voor tienduizend gebruikt.

لغبيسان *Likhsana* gelijk, als. *Likhsana gambar jang baharoe di toelis* gelijk een pas geschilderd portret. MAL. P.

لغبيسان *lakhsmanu* een admiraal, vlootvoogd, zeeofficier een voornaam staats-officier in Maleische Gouvernemenen. *Lakhsmanu j ug meng hapus-kan segala prahoe badiakk* een vlootvoogd die alle roversvaartuigen vernietigt, wegvaagt.

لغبيك *lekat* aankleeven, kleven, aanhangen, te zamen hangen; kleverig, slijm-rig. *Gatuk isotoe me-lekat (melingkat) pada batang pohon isotoe* die gom kleeft aan dien boomstam.

لغبيك *lakas*, JAV. haasten, spoeden; haastig; haast, speed.

لغبيك *lekak* holte, laagte, vallei.

لغبيك *lakin*, AR. maar, nochtans, niettemin.

پ لكي lakie-lakie of la-lakie mannelijk, een man. *Per-boew.it-an lakie-lakie* mannelijke daad. *Soedära lukie-lukie* broeder.

لكي lega vechten (van beesten).

لكندي legondie een heester, vitex trifolia. L.

لكيه legah ruimte, tusschenvak, plaats.

للادوغ lel.boeng een schildwacht.

للان لالان laldangan een vijver, kom.

للس las en lalas kaal gefchaafd, gewreven, of gestoten.

للق lelap diepe, vaste, of gezonde (slaap). *Ter-laloe amat lelap tiedor-nja* zijne slaap is zeer gezond.

للله lelah vermoed, afgemat; vermoedheid, afgematheid.

لله lillahi, AR. door, van, voor of tot God.

لمب lemboe os, koe. *Lemboe djantan* een stier, bul.

لمب lomba streven, wedijveren, *Per-lombā-an* streving, strijd. *Per-lombā-an be-taroh* wedloop.

پ لمب lumba-lumba bruinvisch.

لمبارن lambaran een juk, draagjuk.

لمبال lambaga gesteldheid, staat; gewoonte, instelling; houding, gestalte.

لمبغ lambat, HIND. langzaam, traag, achterlijk; vertragen, ver-
toeven, dralen, talmn. *Per-lambat kan* vertragen, doen dra-
len. *Per-lumbat an* uitstel, vertraging. *Apa sabab maka angkau lambat datang* wat is de oorzaak dat uwe komst zoo lang uitge-
steld is, of zoo traag geweest is? ISM. JAT. biz. 20. reg. 10. v. b.
Djikaloe angkau branie me-lambat-kan pe-kardji-an i-toe,
nistjaja akoe seroh mem-bacnoh angkau indien gij dat werk durt
vertragen, zal ik voorzeker last geven om u te doden.

لمبغ lambang of limbo-g de zijde, flank. Schoppen; omhoog werpen

لمبو lambing of lembing een piek, lans, speer.

لمبو lembac een os, koe.

لمبو lembac rolling, zwellling, golwing.

لمبوو *lemboe-lemboe* een bruinvisch.

لمبوت *lemboet* en *lembot* zacht; teeder, bol, buigzaam; slap, gedwee, lenig, handelbaar, smedig; week, verzwakt, verwijfd, ontzenuwd, kwijnaend, flauw. slap; aardig, lief, zachtzinnig, aandoenlijk. *Me-lembot-kau* verteederen. *Ka-lembót-an* teederheid, zachtheid.

لمبورو *lemboeroe* een visch (gelijk aan de spiering).

لمبه *lambah* vallei, dal, tuschenruimte.

لمبي *lambei* en *limbei* wenken, een teeken geven, feinen, wuiven.

لمبيق *lembejjk* en *lembékk* zacht; week, buigzaam.

لمس *lemas* stikken, verfmoren, verwurgen; verzwakt, uitgeteerd.

لمش *limpa* en *limpah* de lever. *Sákit limpa* leverziekte. *Limpa ketjil* of *ánakh limpa* de milt.

لمشادو *lampátou* de naam van zekeren vogel.

لمشنت *lompat* springen, huppelen, hippen. *Maka rájat ietot-pón ka-loewar-luh bcr-lompát-an* de soldaten kwamen springende te voorschijn. A. M.

لمشر *lampar* overvloeijen, overloopen, uitwasemen; vloed, overstroming. Besmettelijk, aantekend, verspreidend, overerfelijk.

لمشر *lampor* modder, slijk.

لمشر *lampor* stapel, hoop. (koorn).

لمشر *limpar* werpen, smijten. *Me-limpar bátoe ka-máta órang* met eenen steen naar iemands oogen smijten.

لمشس *lampis* dubbel. (zie *lâpis*).

لمشع *lumpang* bak of vijzel waarin de rijst gestampt wordt.

لمشقن *lampin* zwachtel, luur.

لمشوع *lampóng* eene boei, dobber.

لمشوع *lampóng* een distrikt op Sumatra.

لمشه *limpah* overvloeijen; overvloedig, rijkelijk. *Jeja me-limpah-kar ka roenieja* hij doet zijne weldaden overvloeijen. *Ka-limpah-an* overvloed; mildheid, goedgeunstigheid.

لمتق lampoh en lampau overtreffen, voorbijgaan, te ver gaan; uitnemend, uitstekend, bijzonder, overtreffend.

لمتق lumpoh en loempoh beroerte.

لمثبي lampei slank, lang en dun.

لمثبي limpei bewegen, op en neder golven, wiegelen. (als boomtakken).

لمق lemakh vet, smeer, ongel.

لموت lemoet en loemoet mos.

لموس lemoes slangenhuid.

لمه lemah zwak, onmagtig, verslapt, ontzenuwd. Lemah lembot zacht, teeder, aardig, lief.

لنتر lontar werpen, smijten. (zie loctar).

لنتر lontar, HIND eene soort van palmboom. Dawon lontar palmblad waarop men met eene stift schrijft.

لنتس luntas en lintas door, doorheen. Doorgaan, doordringen. En, wijders, daarna, vervolgens.

لنتغ lanting werpen, smijten; soort van werpschichten.

لنتغ lintang overdwars, in de breedte. Me-lintang overdwars leggen; dwarsboomen, dwarsdrijven.

لنتغ lintong hals over kop.

لنتف lantakh indrijven, inslaan; vastklinken.

لنتف lantikh knappen, de gewrichten doen knappen door dezelve te trekken of te draaijen.

لنته lintah bloedzuiger.

لنتي lantei gespleten bamboes voor bevloering; een vloer. Lantei papan plakken vloer.

لنتجن lundjut en londjot verlengen, doen, voortduren. Ka-lan-djot-an verlenging.

لنجر landjor te buiten gaan, overschrijden, overdrijven.

لنجر lantjar schielijk, vlug voortgaan. Lantjar sekalis isja tãhob mem-bãtja soerat hij kan zeer vlug eeneu brief lezen.

لنتجن lintjin glad. (zie lietjin).

لنچور *lantjoer* voortsputten, uitwerpen, uitschieten.

لنچور *lantjor* afstooten, afdouwen, doen afloopen. *Me-lantjor-kan kapal* een schip van de helling doen loopen.

لنچو غ *lantjong* nagemaakt, valsch.

لنچي *lantja* een kikvorsch.

لندا *landi* tegenrennen.

لنداس *landasa* of *landâsan* een aanbeeld.

لندير *lindir* slibberig, glibberig; slijmerig.

لندرغ *lindong* schaduw, lommer, luwte; toevlugt, wijk. Beschaduwen; beschermen. Toevlugt zoeken.

لندق *landakh* stekelvarken. *Doerie landakh* pennen van een stekelvarken.

لندق *landikh* konstige haarlok.

لنچف *linvjav* verdwijnen, vervliegen, wegsnellen, wegraken.

لو *loe* gij, jij, (gemeen).

لوار *loewar* uit, buiten. (zie *loewar*).

لوب *loba*, HIND. begeerig, inhalig; gretig, gierigheid, inhaligheid, *Maka Patih pön amârah serâja katd-nja: inie-lah pandieta sângut lah loba akan harta orang* de Patih werd toornig, en zeide: deze leeraar is zeer begeerig naar de schatten der menschen. A. M.

لوبق *lobakh* radijs, raap, knol.

لوبق *lobokh* bogt in eene rivier.

لوتت *loetut* en *loetoet* de knie; een knokkel. *Ber-loetot* knielen.

لوتار *loetar* en *lontar* werpen, smijten. *Me-loetar* lambing met eene spies werpen.

لوتت *loetjut* verloren; slippen, losgaan.

لوتجي *lotje* eene soort van infekt.

لوح *loh*, AR. tafeltje, bordje, plankje. *Loh batoe* eene lei.

لودة *loedah* spog, speeksel; spuwen. *Me-loedah* spuwen, uitspuwen. *Tampat loedah* kwispedor.

لور *loewar* uit, buiten. *Dâiang dari loewar* van buiten komen. *Ka-*

loewar naar buiten. *Di loewar* aan de buiten zijde; buiten. *Ka-loewar-kau* naar buiten brengen; te voorschijn brengen, weg-jagen, verbannen. *Di-loewar djandji* niet in het verbond begrepen. *Orang ka-loewar-an* een vreemdeling.

لورس *loerus* en *loeroes* regt, regtuit. *Per-bozwát-au jang loerus* juiste handelwijs. *Djdlan loerus* een regte weg.

لورنغ *loerong* een straatje, pad, gangetje, steegje, laan, straat.

لوره *loeroh* stam, geslacht; een distrikt.

لوره *loeroh* vallen, afvallen; druipen. *Pohon kájoé jang loeroh dáwon-nja* een boom die zijne bladen laat vallen. H v. M. *Angin me-loeroh-kau dáwon pohon* de wind ontbladert het geboomte.

لوري *loerie* eene soort van papegaaijen. (zie *noerie*);

لوس *loewas* en *loewas* ruim, breed, uitgestrekt, wijd. *Me-loewas-kau* uitbreiden, verwijden; duidelijk maken. *Ka-toewas-an* ruimte; duidelijkheid, klaarheid; klaar, geopenbaard; duidelijk.

لوس *loesu* overmorgen. (zie *noesu*).

لوسن *loesin* (een verbasterd woord) een dozijn.

لوسه *loesoh* verteerén, verknieszen, verslijten.

لوشگر *loesgar* wijd, ruim, los. Speling hebben. *Bádjoé loesgar* een ruim kleed. *Tiejang prahoe ietoe loesgar* de mast van die praauw staat los, heeft speling, of staat niet vast.

لوش *loespa* vergeten, verwaarlozen; veronachtzamen, vergeetachtig; onachtzaam; onachtzaamheid.

لوشن *loespa* en *loespa* ontkomen, vrijkomen; vrij, los; ontslagen; verlopen; voorbij. *Me-loespa* bevrijden, verlossen.

لوك *loek*, *loeg* en *loegam*; HIND. inwoners; personen; plaats; oord.

لوك *loeka* eene wond; gewond; wonden. *Kena loeka* eene wond ontvangen; gewond worden. *Maka di loeká-ite proet-nja* zijn buik werd gewond.

لوكس *loekis* teekenen, schilderen; borduren.

لوكن *loekan* zekere schelpvisch.

لوكو *loekoe* eene ploeg. *Me-loekoe* ploegen.

لوك *loeg* en *loegam* eene denkbeeldige verdeling van de schepping (zie *loek*);

لوڤي *loega* de diepte peilen. *Bátoc loega* dieplood.

لوئف *loelut* besmeeren, wrijven. *Loelut djenang* verwen.

لولر *loelur* zweigen.

لولس *loelus* vergunnen, inwilligen, toestaan, toelaten. *Me-loelus-kan* toelaten, doen werken.

لولغ *loelang* vergaan.

لولغ *loelong* huilen, janken.

لولم *loelom* zuigen, likken.

لولو *loeloe*, PERZ. een parcel.

لوله *loeloñ* modder, kleine deeltjes, gruis. *Loeloñ lantakñ* vermor-zeld, vergruisd, opgelost, verbrijzeld.

لومف *loemat*, stof, poeier. *Me-loemat-kan* vergruizen.

لومر *loemor* besmeren, bemorfen, bevlekken.

لومس *loemas* overstrijken, bestrijken. *Loemas dengan amas* vergulden.

لومشه *loempoh* beroerte; beroerd; verdoving.

لومف *loemakñ* zacht, onvast, toegevend, zachtzinnig, mild.

لويغ *loewang* geelkoper, mesling.

له *loh* door dit woordje wordt de gebiedende wijs, de verleiden tijd en de stellige trap uitgedrukt. *Miesom-loh* drink. *Mes djang-loh* *lohe* hij kwam. *Lohe-loh bapñ-nja* dat is zijn vader.

له *lei* en *lej* telwoord het welk voor dunne zelfstandigheden gebezigd wordt. *Sa-lej* *lajin* een kleed. *Diwin diwa lei* twee bladen.

له *leijdran* eene soort van schelpvisch.

له *leijluta* dienen, bedienen, vereeren.

له *lejsur* breed, wijd. Breekte. *Me-lejsur-kan* breeder maken, verbreedten.

له *lejsat* week, zacht. *Tunah lejsat* weekte, zachte aarde. *Pottebakkees klei*.

له *lekatar* kakelen, snappen.

له *lelatañ* of *lejatañ* week, zwak.

ليجھا *lejdjā* ghingham, eene soort van katoen.

ليجت *lietjat* letfel, leed, kwetsuur; een slag, stoot.

ليچن *lietjin* glibberig, glad.

ليچھ *lietjah* slijk, slijk.

ليده *liedah* de tong. *Anakh liedah* de hulst. *Liedah pandjang* een babbelaar.

ليداع *lieddug* de draden dicht in een weven.

ليدي *liedie* stengel van een kokosblad. *Se-sdpos liedie* een bezem van zoodanige stengels. Een stalbezem.

ليدر *liejar* wild, woest, ongetemd. *Orang liejar* een wild mensch.

ليدر *liejor* kwijl, zever, spog.

ليدرغ *lejrang* een draagbaar.

ليرن *lieran*, Jav. een etmaal.

ليست *liesut* zuigen.

ليست *liesut* verwelkt. *

ليسھ *liesah* rusteloos, ongemakkelijk; kwelling.

ليغ *li-jang* een gat, holte.

ليقت *liepat* vouwen; eene vouw.

ليقت *lieput* overvloesjen, uitstrekken, vullen, omvatten.

ليقر *liepar* troosten, bemoedigen. *Peng-liepar hadie* hartentrooster.

ليقس *liepas* een insect.

ليقن *liepan* een duizenproot.

ليكر *lieker* of *lieser* wordt gebezigd om de getallen tusschen twintig en dertig uit te drukken. *Se-lierer* een en twintig.

ليكس *liesas* winden, haspelen. *Litas-an* een haspel.

ليكت *liegat* dwarvelen, draaijen.

ليگس *legas* een tel gaan, een pas gaan. *Kasla jang me-liegas* een tel-ganger, pasganger.

ليل *lila* en *lelak* een lang franje hebbende eene smalle holte.

ليلت *lielit* omwinden, omslingeren, opklimmen, zich ergens omwinden, gelijk het kleimop.

ليلغ *lejang*, PORT. (leilam) openbare verkooping, vendu.

ليلى *lielin* was; een kaars. *Lielin poetih* witte wasch.

ليه *lieleh* en *lilch* vloeijen, stroomen.

ليلى *lelej* ontblooten, ontkleeden, blootstellen, openleggen, verklaren. *Te-lelej* naakt, ontbloot, blootgesteld, geopenbaard.

ليم *liema* vijf. *Liema blas* vijftien. *Tengah liema poeloh* vijf-en-veertig. *Ka-liema* de vijfde.

ليمبت *liembat* een riviervissh.

ليمقه *limpah* de lever. (zie *limpa*).

ليمو *liemau* en *liemoen*, PERZ. vruchten van de limoen, of orange-appelfoort (ook *djerok* genaamd). *Liemau gedang* of *besâr* de pompelmoes. *Liemau karbau* en *liemau kafumba* de citroen, *Liemau kâpas pandjung* de limoen. *Liemau manis* de zoete finaasappel. *Liemau djepoen* de Japanfche of Mandarijn oranjeappel.

لين *liena* of *lejna* uitstellen, vertragen, vertoeven, verschuiven, talmen, dralen, beuzelen, tijd verkwisten; langzaam.

لينته *lientah* een bloedzuiger.

لينغ *lienang* droppelen, biggelen; vloeijen.

ليونان *liewanan* en *liewan* een lijk, dood ligchaam.

ليهت *liehat* zien, kijken, gewaar worden, bemerken. *Peng-liehat-an* gezig, uitzigt; het gezig (een der zintuigen). *Ka-liehat-an* gezig; zichtbaar.

ليهر *lejher* de hals, strot. *Poetar lejher* den hals omdraaijen (knakken),

م

م *m* de letter genaamd *miem*.

م *ma* wordt voor de werkwoorden geplaatst. (zie MAL. SPRAAKK.)

م *moe* eene verkorting van *kâmoes* gij, u; uw. *Koedd-moe* uw paard, *Soedarâ-moe* uw broeder, *Serid-moe* met u.

Ma en *ama* moeder. *Ma tierie* stiefmoeder. *Ma moeda* moeders jonger zusters. *Ma toewah* vaders of moeders ouder zuster.

مابق *mbokh* dronken, bedwelmd. *Mibokh lawut* zecziek. *Me-mabók-k*-ie bedwelmen, dronken maken.

ماتا *mata* het oog. *Biedji mata* oogappel. *Tjermin mata* een bril. *Sakit mata* oogziekte. *Mata djer* een bron. *Ajer mata* tranen. *Mata kaki* enkel, enklaauw. *Maka djer mata-nja pón ber-tjoetjór-an* hunne tranen stroomden. A. M. *Mata háris* de zon. *Mata mata* officier, bevelhebber, opziener, bestuurder.

ماتی *máti* dood; dooden, *Hiedop m íti ber-sáwa-sáma* te zamen leven en sterven, *Palihard-kan óleh-moe segala parampoewan jang djanda*, *máti soewmie-nja* verzorgt gij alle weduwen, wier mannen dood zijn. H. v. M. *Matie-kan* dooden, *Ka-mátie-an* de overledene; dood; de dood,

ماجہ *mádjoh* gulzig. Vreten, snoepen.

ماچا *matjá* eene foort van schelpvisch.

ماچم *matjam* en *matjam* staaltje, monster, proef.

ماچن *matjan*, Jav. een tijger. *Koelii matjan* een tijgerhuid.

مادو *mádoe* veelwijverij.

مارا *mára* een onheil; belediging, ongeluk, ellende; gevaar.

مارغ *márang* of *merang* stroo, stoppel.

مارتنگ *márentang* zijn ongenoegen driftig te kennen geven. Van drift stampvoeten.

مارندا *márandá* en *meranda* eene weduwe; weduwenaar.

مارة *márah* hoos, toornig; gramschap. *Dengan márah-nja* in toorn. (zie *amdrah*.)

ماری *márie* kom! herwaarts komen. *Márie kieta pergi* laten wij gaan. *Marie-lah toewan singgah pada roemah bonda ieni* kom mijn heer doe het huis uwer moeder eens aan. A. M.

ماس *mása* tijd, gelegenheid, seizoen. *Belom áda masá-nja* het is nog geen tijd. *Pada mása ietae rasool allah lági doedokh di roemah Amahónie* op dien tijd zat de profceet Gods ten huize van Amahónie. H. v. M.

ماس *mása* trouwens, echter, hoewel, nogthans, voorondersteld.

Toegestaan dat het zoo is. *Djangan-lah bondak-koe ber-foesah mdti, masá-kan orang parampocwan áda ber-dósa melajinkan hamba handakh di boenoh-nja* wees niet bezorgd mijne moeder dat gij sterven zult; voorondersteld dat eene vrouw (mijne moeder) gezondigd heeft, dan zal ik nog door hun gedood worden. A. M.

مأسغ *másing* gewoonlijk, gebruikelijk,

مأسغ *másing-másing* afzonderlijk, een voor een, hoofd voor hoofd, ieder, een iegelijk. *Másing pada khadar-nja* een ieder naar zijne omstandigheden.

مأسغ *másakh* rijp, eetbaar; bereid, (als spijzen). Bereiden, koken, stoven. *Boewah jang másakh* rijpe vruchten. *Maka di sembilch-nja boerong ietoe di brie-kan-nja pada istrie-nja, di joeroh-nja másakh* hij slagte dien vogel, gaf dezelve aan zijne vrouw (en) beval haar dien te koken. H. v. M.

مأسغ *másokh* intreden, ingaan, binnegaan, ondergaan. *Maka hamba dan Djibráiel pón másokh-lah ka-pada langit jang katiaga pangkat* ik ging met Gabriël in de derde verdieping des hemels. H. v. M.

مأسغ *másam* zuur, wrang; norsch, stuursch, stroef, straf. *Boewah jang másam* zure vruchten. *Moeka másam* een zuur, stroef gelaat.

مأسغ *másin* pekelachtig, brak; gezouten. *Ajer másin* zout water.

مأسغ *mángoe* verflagen, verbaasd, verschrikt. Verflagenheid.

مأسغ *máki* schelden. (zie *mákie*).

مأسغ *mákan* eten, spijzen, nuttigen, gebruiken; verteren, verflinden (als het vuur) wegekabbelen, snijden, doordringen, vullen, vatten of blazen (gelijk de wind). *Mákan ickan* visch eten. *Roemah-nja di mákan apie* zijne woning is door vuur verteerd. *Tanljong táwah ietoe soedah di mákan ombakh* de uithoek van dat land is door de golven weggekabbeld. *Angin tiejda máu mákan lájar* de wind wil de zeilen niet vullen. *Pieso jang tiejda máu mákan kájoe* een mes dat geen hout kan snijden. *Di mákan hati* hart zeer hebben, kwijnen. *Mákan gádjie* traktament trekken. *Pulicta jang mákan bánjakh mienjakh* een lamp die veel olie verflindt. *Sa-rdtus mákan liema vijf percent intrest. Ada-pón djikuloe orang handakh me-mákan boewah kájoe ieni, maka ieja me-rindah-kan dirie-nja pohon kájoe ieni, katá-nja mákan-lah*

Akoe aleh-moe indien iemand van deze vruchten wil eten, dan buigt deze boom zich neder en zegt: eet van mij. H. v. M.

ماكين *mâkin* te meer, meer, zooveel te meer. *Mâkin lama mâkin pâjah* hoe langer hoe erger.

ماكو *mâkau* het eiland Macao in Sina. *Kartas mâkau* Sineesch papier.

ماكي *mâkie* schelden, beledigen, kwalijk, bejegenen.

مالو *mâlœ* beschaamd. (zie *مالو*).

مالس *mâlas* lui, vadzig, traag, loom; onachtzaam, onvoelig,

مالغ *mâläng* ongeluk; ongelukkig, onvoorspoedig.

مالغ *mâläng* een krijgsofficier.

مالغ *mâläng* eene soort van aal.

مالغ *mâling* stelen, rooven. *Orang mâling* dief. *Pintoe mâling* eene geheime deur. *Mâling-mâling* steelsgewijze, heimelijk, in stilte. *Ma'ka kâta s'oring: ada-pôn mâling ietoe mâti djoega, bangkej-nja ietoe-pôn soedah di hanjoet-kan bleh âjer* nu zeide er een: die dief is reeds dood en zijn lijk is door het water weggespoeld. A. M.

ماليجي *mâligej* of *maligei* paleis, hof, dat gedeelte van het paleis waar de rustvertrekken zijn.

مالام *mâlam* nacht. *Mâlam djumêat* donderdagavond volgens onze stijl; doch daar de maleijers hun etmaal met den avond doen beginnen, zoo geven zij aan den nacht den naam van den volgenden dag, hierop dient men wel opmerkzaam te zijn, want door zulks niet te weten kunnen er groote misrekeningen ontstaan. *Maka hârie pôn mâlam-lah* de dag ging over in den nacht; het werd nacht. *Sa-mâlam* gisteren, in den verleden nacht. *Ber-mâlam* vernachten, *Sa-mâlâm-an* bij nacht. *Ma'ka hârie pôn mâlam-lah dau hoelan pôn trang-lah seperti akan siejang* de dag ging in den nacht over, de maan scheen als of het dag werd. A. M.

مالو *mâlœ* beschaamd, schaamachtig, bloode; schaamte: schande. *Djangan mâlœ* wees niet beschaamd. *Tiejâda tâu mâlœ* onbeschaamd. *Ba-per-malœ-kan* beschamen. *Ka-malœ-an* schaamte; schamelheid. *Ma'ka Ahhmad pôn ka-locwar-lah serti malœ-nja* Ahhmad vertrok met schaamte. A. M.

مالاه *mâlâh* zoodat, tot dat. *Ter-bangnja tinggie mâlah linujap*

deri pada mata brang hij vloog zoo hoog dat hij uit het gezicht verdween.

مالى *mālie* een streng, snoer. *Ber-mālie moetiesu* een parel-snoer dragen.

مالبيغ *mālieng* stelen. (zie *māling*).

مام *māma* oom of moei van vaders zijde; eene eerbiedige uitdrukking; (naam) jegens bejaarden.

مامر *māmar* gekneusd, gestooten; verminkt, verzwakt.

مامود *mā-moeda* moeders jonger zuster.

مامور *māmoer* bevolkt (zie *māmoer*).

ماموم *māmoem*, Ar. leerling, iemand die door eenen priester onderwezen wordt. Een leek.

ماماه *māmah* kaauwen. *Māmah biejakh* herkaauwen.

مان *māna* waar; welke, wat, hoe, hoedanig. *Ka-māna* waar na toe; waarheen. *Handakh ka-māna toewan hamba* waar wil mijn meester naar toe? H. v. M. *Di māna waar?* alwaar. *Bagi-māna* hoedanig. *Māna tietah jang mahā moetiesa ietoe hamba djondjong* wat de hoogverhevene beveelt, voer ik uit. *Se-māna-māna* waar ook, overal. *Angkau ieni brang manā-kah bānjakh-bānjakh-lah dungkau datang ieni* gij menschen, van waar komt gij in zoo groote menigte? A. M.

مانس *mānis* zoet; aangenaam; lief, aardig. *Kājoe mānis* kaneel; zoet hout. *Moeka mānis* een vriendelijk, aanvallig gelaat. *Per-mānis-kan* zoet maken. *Djārie mānis* de voorvinger. *Māniés-ant* zoeternijen. *Be-brāpa kâta jang mānis-mānis* onderscheidene aardige gezegden. A. M.

مانشي *mānoesjica* of *manoesha*, HIND. mensch, redelijk; wezen; menschelijk. *Mānoesjica-kah* ātau *sejthan-kah* ātau *djin-kah* is het een mensch, duivel of geest? Dj. M. *Mānoesjica jang ter-lāloe bājikh parās-nja* iemand die een zeer voordeelg gelaat heeft. A. M.

مانق *mānoqh*, Jav. een vogel.

مانكم *mānikam* een robijn; edelgesteente. *Mānikam hiedjoe* een groene robijn. *Maka datang hamba ka-pada ja-buewah māligesj jā-*

ietoe deri pada mánakam jang mejrah ik kwam aan een paleis van ronde robijnen. II. v. M.

مادي *mdnie-mâvie* kralen, paterhofter.

ماو *mlu* willen, wenschen, begeeren, kiezen, verkiezen, eischen, voornemen, voorhebben, kunnen. Dit of dat. *Maka kâta Ahhmâd: ietoe he kâfir lânut Allah! tiejadâ-lah akoe msu tondokh ka-palâ-moe* Ahhmâd zeide: ô, door God gevloekte heiden! ik wil voor u niet onderdoen. A. M.

ماور *mâwar* rozenboom; roos. *Boenga mâwar* eene roos. *Ajer mâwar* rozewater. *Koelieling mâligej ietoe mengâliir âjer mâwar* rondom het paleis stroomde rozewater. A. M.

مياوڠ *mîwang* versch ruikende (als gebladert of loof.)

ماهل *mâhal* duur; dor, onvruchtbaar. (zie *mahul*).

مائدة *mâiedah* en *mejdjah*, AR. eene tafel.

ماي *mâja*, HIND. een gezichtsbegoocheling; schaduw, schim, spook.

مايڠ *mâjang* de bloesem van den kokosboom, betelnoot of andere boomen van die foort.

ماجين *mâjin* spelen, boerten, stocijen. *Mâjin tjâtor* schaakspelen. *Mâjin sindjata* schermen. *Per-mâjien-an* een spel, vermaak. *Di per-mâjien-kan* voor den gek gehouden worden.

مايق *mânjakh* veel. (zie *bânjakh*).

ماتري *mâtrie* een zegel, zegelring. *Dengan tâpak tângan dan mâtrie kâmie* onder onze handteekening en zegel.

ماتمان *mata-mâta* een staatsofficier, een beambte.

متو *metoe* een term om de graden van het goud aan te toonen. *Amas sa-poeloh metoe* goud van tien graden (vier en twintig karaten). *Metoe loeloe* parelen. *Metoe mánakam* robijnen en andere kostbare steenen. *Pelâna deri pada amas sa-poeloh metoe* een gouden zadel van vier-en-twintig karaten. H. v. M.

ماتھاري *mata-hârie* de zon of het oog van den dag. *Mutu-hârie nâjikh* of *terhit* zonsopgang. *Mata-hârie toeron* of *mâsokh* zons-
ondergang. *Maka soeram-lah tjhâja mata-hârie sebab k.na tjhâja makou* toewan *poetrie* de zonneglans taande voor den glans van den kroon der prinses. A. M.

موني *moeticja* ook *moeticjara* een parel, parelen. *Indong moeticjara* paarlemoer. *Pàsir-nja deri pada moeticjara* zand van parelen, (bedding van parelen). A. M.

مثال *mizal*, AR. gelijkheid, voorbeeld, gelijkvormigheid, vergelijking, figuur.

مدجد *medjed*, AR. glorieus, verheven.

مدجور *modjor* goed geluk, winnen in het spel.

مدجلس *madjelis*, AR. eene vergadering, gezelschap.

مدجلس *madjelis*, *mandjelis* en *mandjâlies* schoon, fraai, bevallig.

مدچة *mudjah*, PERZ. het haar van de wenkbrauwen of oogleden.

مدحبة *muhhabat*, AR. liefde, toegenegenheid, verliefd.

مدحرم *muhharram*, AR. de eerste maand der Mohammedanen.

مدحمد *Mohhammad*, AR. een eigennaam (beteekenende prijzenswaardig.) *Nabie Mohhammad* de profet Mohammed. *Muka ba-firmân Allah tâala ka-pada Djibrâiel dan Mikâiel pergie-lah kâmoe ka-doewa toeron ku-doeniejâ ku-pada ka-kâseh-koe nabie Mohhammad panggil ôleh-moe êkoe handakh ber-temoe dengan dieja* de Allerhoogste zeide tegen Gabriel en Michaël: daalt gij beide af naar de wereld tot mijnen geliefden, den profet Mohammed; roept hem, ik wil hem ontmoeten. H. v. M.

مدخلوق *machtloekh*, AR. schepselen, menschen, wezens.

مدع *meddng* eene soort van hout.

مدت *madat* eene bereiding van heulspap (*amfoen*) om te rooken.

Het rooken of schuiven van *madat* veroorzaakt de grootste onheilen. Hij, die er gebruikt van maakt wordt er spoedig zoo aan verlaafd dat hij er niet meer buiten kan zijn; zijne verstandelijke vermogens worden er eerst door geprikkeld en dan zoodanig verbijsterd dat hij zeer ligt onverzadelijk bloeddorstig wordt, als een woedend mensch elk vermoordt, die hem voorkomt, en geen lesfching in bloedtroomen vindt.

مدح *medahh*, AR. lofspraak, lofreden.

مدرسة *madrash*, AR. eene hooge school, akademie.

- مادو *madoe*, HIND. honig. *Sbrong madoe* of *indong madoe* honigraat.
- ميدو *midoe* misfelijk.
- مودة *moedah* gemakkelijk, ligt; milddadig, gastvrij, weldadig, goedkoop. *Moedah-moedah-an* weligt, mogelijk.
- مذکور *medzkor*, AR. lof, prijs.
- میر *mur*, AR. mirre.
- مرايگی *maragie* eene soort van vogel.
- مراندا *maranda* een weduenaar of weduwe.
- مربنت *me-rebot* ontrukken. (zie *rebot*).
- مربو *marbau* eene harde houtsoort, *metro sideros amboinensis*. R.
- مرتبة *mertabat*, AR. rang, graad, stap, trap; ambt, betrekking.
- مردد *murtadd*, AR. een afvallige, geloofsverzaker.
- مرجان *marjdan*, AR. en PERZ. koraal, roode koraal.
- مردج *wortja*, HIND. bezwijmen, in slaauwte vallen; bezwijming.
- مردجو *martjo* wachttorenen, uitkijkhoek, torentje.
- مرحوم *marhhoem*, AR. een overleden persoon, wijle. Een heilige.
- مردو *merdoe*, HIND. melodisch, harmonisch, eenstemmig, welluidend *Ber-koekokh ter-taloc amat merdoe* allerliefelijkst kraaijen.
H. v. M.
- مردھیک *mardahejka* vrij, bevrijd van slavernij *Me-mardahejka-kan* vrijgeven, uit de slavernij ontslaan.
- مرسیک *mursick* schel, luidrugtig; zacht. Verwijfd (van stem).
- مرغ *merang* stroo. (zie *mârang*).
- مرغکف *merangkokh* kruipen (op voeten).
- مرغکاو *meranggau* blijven; (gelijk eene gehuwde vrouw als borg bij den schuldeischer blijft).
- مرقات *merapdi* de duif.
- مرقالم *merapdam* de mangga vrucht.
- مرقودین *merapoejan* eene harde houtsoort.

مرک *merakh* een paauw. *Ieja-pón djätok ka-pada tambat boerong merakh sedang mengeram* zij viel op eene plaats waar eene paauwin zat te broeien. A. M. *Merakh jung mengiegal* een paauw die zijne staart uitspreidt.

مرقسي *me-rakhsie* bewierooken, bereukwerken.

مرگ *morka* toorn, gramschap, boosheid, toornig. gram, verstoord. (dit wordt van grooten gezegd).

مرکولي *merakolie* eene soort van hout.

مرگي *morga* of *morga stuwa* wilde beesten, wild gedierte, tijgers.

مروقكي *meruenggei* een boom wiens wortel de sterke reuk van den niyikwortel heeft.

مرید *moeried* een leerling, volgeling.

مریک *marieka* volk, personen, zij, hij, zijn, haar. *Dósa marieka-ietoe* hunne zonden. II. v. M

مریم *mariejam* een stuk geschut, kanon. *Marieja*, de maagd Maria. *Pásang mariejau* een kanon afsteken. *Maka di pásang brang mariejau ictoc tiega káli* het volk loste het kanon drie malen. A. M.

مریو *mariejau* een mijn.

مزمور *mazmoer*, AR. een psalm, gezang.

ماس *mas* goud. (zie *amas*).

مسار *moedra* eene wedde, portie; rantsoen.

مسنبر *misier*, ENG. Mr.

مستعد *mustaid*, AR. geroed, vaardig; geroed maken.

مستولي *masloelie*, eene grove soort van katoenen kleed.

مسجد *msdjid*, AR. moskee, Mohhamaddaanfche tempel.

مسرة *mesrat* of *mesra* vermaak, genoegen, vreugde, liefde; vermakelijk.

مسطر *misthar* liniaal, lijn.

مسكي *maskie*, PORT. (*musque*) alhoewel, als is het, nietegenstaande.

مسكرين *miskien* arm, behoeftig *Orang miskien* een arm mensch. *roemah brang miskien* een huis van een arm mensch; armenhuis.

مسلم *muslam*, AR. regtgeloovig, een waar geloovige. *Muzelman*.

مِسْوَح *mesoehh* AR. zalf, smeersel.

مِيسِي *mesie* gekronkeld.

مِيسِيح *mesiehha* en *mesejh*, AR. de Mesias, Kristus, de gezalfde.

مِيسِيح *miesejang* eene soort van biezen.

مِيسِيو *mesejoe* en *obat mesejoe* buskruid. *Mesejoe mantah* salpeter.

مِشَاوَرَة *masjdarat*, AR. raad, beraadslaging, overweging; beraadslagen, in rade besluiten. *Maka mantrie Ithabasie jang tiega poeloh ieja-pón masjdarat handlakh l'arie ka-negrie Mitsir* de dertig rijksbestuurders van Ethyopie besloten om naar Egypte te vlugten. A. M.

مِشْرِق *masjrikk*, AR. het oosten.

مِشْغَل *masjghul*, AR. gestoord; onrust; bedroefd, verdrietig; bezig, werkzaam; onrustig.

مِشْكِيل *musjkil*, AR. moeijelijk, ongemakkelijk, twijfelachtig, duister.

مِشْهُوَر *masjhoer* beroemd, vermaard, bekendgemaakt; in het licht verschenen.

مِصْحَف *motshhaf*, AR. een boek; de Koran; een geschrift.

مِصْر *mitsir*, AR. Egypte, cairo. *Orang mitsir* een Egyptenaar.

مِصْلَحَات *motslehat*, AR. een krijgslist, behendigheid, kunstgreep.

مِضْرَة *medlerat* beleediging, leed; ongelijk, smaad. *Mem-brie medlerat* beleedigen.

مِطْلَق *mothalakh*, AR. volstrekt; algemeen. *Wakiel mothalakh* algemeene gevolmagtigde, vervanger, vertegenwoordiger.

مِغْف *mà'if*, AR. vergiffenis, kwijtschelding, gunst, pardon. *Minta mà'af* vergiffenis verzoeken. *Di mà'af-kan* kwijtscholden worden. *Soerat mà'af* een kwijtbrief.

مِغْلَم *màlim* en *moàliem*, AR. een stuurman, schipper, leidsman, meester, geleider, een voorgd; voorgdijfchap, leiding.

مِغْلُوم *màloem*, AR. kennis dragen, weten; bekend, klaar, duidelijk.

مِغْلِي *muàlla*, AR. verheven, uitmuntend, uitstekend.

مِغْمُور *màmoer*, AR. bewoond, bevolkt, bebouwd; overvloedig, bloeiend.

مِغْنِي *màni*, *mànie* en *màna*, AR. beteekenis, meening, zin.

مغرب *magħrib*, AR. het westen; Afrika, Barbariën.

مغلوب *magħreloeb*, overwonnen, geflagen.

مغ *meng* een woordje dat voor de werkwoorden geplaatst wordt
(zie MAL. SPRAAKK.)

مغابن *mengābat* binden. (zie *kābat*).

مغان *mengāta* spreken. (zie *kāta*).

مغاتف *mengātop* opsluiten. (zie *kātop*).

مغاج *mengādji* op eenen bijzonderen toon in den koran lezen, gebeden opzeggen; schoolgaan. *Peng - ādjie - an* les, onderwijs in den godsdienst. (zie *ādjie*).

مغارت *mengārot* rimpelen. (zie *kārot*).

مغارغ *mengārang* opstellen. (zie *kārang*).

مغارم *mengāram* verwoesten. (zie *kāram*).

مغاسه *mengāseh* toegenegen zijn. (zie *kāseh*).

مغاغ *mengānga* gapen. (zie *gnānga*).

مغاق *mengāpa* waarom, waartoe, waarvoor. Reden, oorzaak.
Tiejāda mengāpa (gnāpa) dat is niets.

مغالر *mengālir* vloeijen. (zie *ngālir* en *hālir*).

مغالغ *mengālang* op de helling halen. (zie *kālang*).

مغالو *mengāloo* inhalen, te gemoet gaan, verwelkomen. *Mengāloo*
ngaloe - kan - oetoes - an eenen afgezant verwelkomen.

مغالوة *mengāloeh* zuchten. (zie *mengaloh* en *keloeh*).

مغامف *mengāmokh* verwed vechten, vreeslijk moorden. (zie *āmokh*).

مغاول *mengāwal* waken. (zie *kāwal*).

مغاون *mengāwan* vergezellen. (zie *kāwan*).

مغاوين *mengāwien* trouwen; ten huwelijk geven. (zie *kāwien*).

مغاييل *mengājiel* hengefen. (zie *kājiel*).

مغايوة *mengājoech* roeijen; kruifen. (zie *kājoech*).

مغندر *mengētar* verschrikken. (zie *ketar*).

مقتم *mengetam* oogsten. (zie *ketam*).

مقتهوي *menga-tahoe* ie weten. (zie *tâhoe*).

مقجت *mengedjot* verschrikken. (zie *kedjot*).

مقراسي *mengardis* ie verharden. (zie *kras*).

مقرن *mengarti* verstaan. (zie *arti*).

مقرن *mengerat* snijden. (zie *krat*).

مقرج *mengardja* werken. (zie *kardja*).

مقرخ *mengering* droogen. (zie *kring*).

مقرخ *mengerakh* bewegen. (zie *gerakh*).

مقرخ *mengarling* lonken. (zie *karling*).

مقرم *mengaram* verwoesten. (zie *kâram*).

مقرم *mengeram* broeijen.

مقروني *mengaroenieja* begunstigen. (zie *karoenieja*).

مقروني *mengarobong* omsingelen (zie *karoebong*).

مقروني *mengeroeng* janken. (zie *ngeroeng*).

مقروني *mengaroemon* verzamelen. (zie *karoemon*).

مقروني *mengeroeh* snorken. (zie *ngeroeh*).

مقروني *mengerah* verzamelen. (zie *kerah*).

مقروني *mengasejan* ontfermen. (zie *kasejh-an*).

مقروني *mengapala* drijven, besturen. (zie *kapala*).

مقروني *mengepong* omsingelen, belegeren. (zie *kepong*).

مقروني *mangkat* overleden, dood.

مقروني *mangkur* een draagstoel.

مقروني *mangkasar* een koningrijk op de zuidwestkust van het eiland Celebes.

مقروني *mangkokh* een kom, of kopje.

مقروني *mangkal* onrijp, halfrijp.

مقروني *mangkô* boemie en *pamangko* eerste minister, vizier.

- مغكودو *mangkoedoe* eene soort van boom, van wiens wortel verf ge-
maakt wordt, *morinda citrifolia*.
- مغكور *mangkoer* eene draagkoets.
- مغكين *mingkien* te meer. (zie *mikien*).
- مغكا *manggd* eene zekere vrucht.
- مغكستان *manggista* of *manggistan* eene lekkere vrucht.
- مغكو *minggo*, PORT. (*domingo*) zondag, eene week. *Hârie minggo*
zondag. *Doewa minggo* twee weken.
- مغكيس *manggies* de manggistan.
- مغلسي *mengelesfej* ontwarren. (zie *felesfej*).
- مغلور *mengaloewar* buitenbrengen; wegnemen. (zie *ka-loewar*).
- مغلووس *mengaloepas* schillen. (zie *kaloepas*).
- مغله *mengeloñ* zuchten, steenen. (zie *keloñ*).
- مغلي *mengalie* turen, staren.
- مغليغ *mengolieling* omringen. (zie *kolieling*).
- مغمبار *mengombdra* zwerven. (zie *kombara*).
- مغمبال *mengombala* veehoeden. (zie *gombala*).
- مغمبغ *mengambang* uitpreiden. (zie *kambang*).
- مغمبل *mengambil* nemen. (zie *ambil*).
- مغمدين *mengomediën* achterstellen. (zie *komediën*).
- مغمئغ *mengampung* vergaderen. (zie *kampung*).
- مغمفل *mengompol* verzamelen. (zie *kompol*).
- مغنا *mengena* raken. (zie *kena*).
- مغنئس *mengintas* afnijpen. (zie *gintas*).
- مغنئغ *mengonting* en *menggonting* knippen. (zie *gonting*).
- مغنئجغ *mengondjong* bezoeken. (zie *kondjong*).
- مغنئچغ *mengantjing* toeknoopen. (zie *kantjing*).
- مغنئچغ *mengontjang* schudden. (zie *gontjang*).

- مغندار *mengandra* rijden. (zie *kandra*).
 مغندغ *mengandang* stallen. (zie *kandang*).
 مغندغ *menginding* tafelschuimen; panlikken.
 مغندم *mengaudam* rangschikken. (zie *andam*).
 مغندوغ *mengandoeng* in zakken doen. (zie *kandoeng*).
 مغنغ *mengenang* herinneren. (zie *kenang*).
 مغنغ *mengenap* vervullen. (zie *ganap*).
 مغنل *mengenal* kennen. (zie *kenal*).
 مغنيغ *menginnjang* verzadigen. (zie *kinjang*).
 مغوبت *mengoebat* geneesmiddelen toedienen. (zie *oebat*).
 مغوتق *mengoetokh* vlocken. (zie *koetokh*).
 مغوجت *mengoedjot* wurgen. (zie *koedjot*).
 مغوچش *menjoetjop* kussen. (zie *koetjop*).
 مغودغ *mengoedong* afhakken. (zie *koedong*).
 مغورس *mengoeros* vermageren. (zie *koeros*).
 مغورغ *mengbrang* verminderen. (zie *kbrang*).
 مغورغ *mengbrong* opfluiten. (zie *kbrong*).
 مغورق *mengoerakh* luchten. (zie *oerakh*).
 مغوسن *mengoefot* verwarrén. (zie *koefot*).
 مغوئس *mengoepas* schillen. (zie *koepas*).
 مغولم *mengoelom* mompelen. (zie *koelom*).
 مغونس *mengoenos* uittrekken. (zie *hoenos*).
 مغوبغ *mengbjang* schudden. (zie *gbjang*).
 مغيبس *mengiebas* schudden. (zie *kiebas*).
 مغيتار *mengietar* ronddraaijen. (zie *kietar*).
 مغيتجو *mengietjoe* veinzen, vervalschen. (zie *kietjoe*).
 مغيدغ *mengiedong* zingen. (zie *kiedong*).

- مغير *mengiera* denken, meenen. (zie *kiera*).
- مغيرغ *mengiering* volgen. (zie *iering*).
- مغيرم *mcngierim* zenden. (zie *kierim*).
- مغيري *mengierej* wannen. (zie *kierej*).
- مغيرس *mengiesar* draaijen. (zie *kiesar*).
- مغيقس *mcngiepas* bewaaijen. (zie *kiepas*).
- مغيكل *mengiekil* knabbelen. (zie *kiekil*).
- مغيكل *mengiegal* met eenen uitgespreiden staart gaan (gelijk een paauw).
- مفوة *mefawih*, AR. spraakzaam.
- مقام *makhām*, AR. opperhoofd, gouverneur, resident.
- مقدس *mukhaddas* heilig, geheiligd. *Beit il mukhaddas* de heilige tempel te Jerusaleem.
- مقصود *makhtsoed*, AR. oogmerk, doel, wensch.
- مك *maka* wijders, voorts, en, nu, dat.
- مكائن *makān-an* spijs. (zie *mākan*).
- مكت *makota*, HIND. een kroon, diadeem, hoofdijsfel. *Ba-permakotā-kun* kroonen, eenen kroon opzetten. *Makota deri dālam forga* een kroon uit den hemel. A. M.
- مكتب *maktab*, AR. eene schrijfschool.
- مكرمة *makramat*, AR. glorie, eer, waardigheid; geëerd, doorluchtig.
- مكروه *makroeh*, AR. onzuiver, hetgeen men vermijden moet.
- مكمل *mukmul* eene foort van neteldoek.
- مكوجر *mak' oedjar* of *maka oedjar* en hij zeide.
- مكة *mekah*, AR. de stad Mekka. *Panditta deri Mekah* een leeraar uit Mekka.
- مكين *mikien* en *mingkien* te meer, des te eer, zooveel te meer.
- ممل *mul-mul* eene foort van neteldoek.
- ملائي *malātie*, HIND. een geurige bloem; *nyotantes sambac*. L

ملاک malaka de stad Malakka.

ملائیکت melajiekat, AR. een engel, engelen. *Maka melajiekat-nja jang be-serita dengan tjoeljoe-koe ictoe* zijne engelen zullen mijne kleinkinderen vergezellen. A. M.

ملاجو melajoe maleisch. *Orang melajoe* een Malcijer. *Bahdsa melajoe* de maleische taal.

ملنس malus voeteuvel.

ملر matur eene soort van bloem.

ملك malek, AR. een engel. *Malek il maut* engel des doods. H. v. M. *Malek radlocanie* engel die de wacht heeft aan de poort des hemels. Paradijsengel. H. v. M.

ملك malik een koning.

ملنتغ melintang overdwars leggen. (zie lintang).

ملور meloer arabische jasmijn.

مولوک moloeka de Moluksche Eilanden. Eene plaats op het eiland Ceram.

مولى moelieja eerwaardig, verheven, aanzienlijk, glorieus, edel. *Ka-moeliejà-an* verhevenheid, grootheid, luister, heerlijkheid. *Me-moeliejà-kau* vereeren, verheerlijken, vieren, in waarde houden.

مولى malejla staal. *Maka radja Pranggandanie pón sigrà-lah menangtis dengan priesi malejla* de koning Pranggandanie verweerde zich dadelijk met zijn stalen schild. A. M.

ملىکن meleinkan en me-lajin-kan behalve, uitgenomen, buiten, anderzins; slechts, maar, alleen. *Meleinkan toewan jang koe harap* op mijn heer alleen is mijn hoop gevestigd.

مم mem wordt voor sommige werkwoorden geplaatst. (zie MAL. SPRAAKK.)

مماته mematah knakken, breken. (zie patah).

مماچ mematja lezen. (zie bāja).

مماچق mematjakh aan een spit rijgen. (zie pājakh).

مماچو mematjoe leiden, spooren. (zie pājoe).

ممادا memada voldoen. (zie pāda).

- ممدام *memdam* verdooven. (zie *padam*).
 ممدارغ *memarang* hakken. (zie *parang*).
 ممدارىق *memarikh* onderscheiden. (zie *farikh*).
 ممداسغ *memasang* in werking brengen. (zie *pasang*).
 ممداسق *memasakh* indrijven. (zie *pasakh*).
 ممداسه *memdsoh* waschen. (zie *bâsoh*).
 ممداپات *memapat* uithouwen. (zie *pâpat*).
 ممدكج *memdkej* kleeden; gebruiken. (zie *pâkej*).
 ممدىق *memdgut* pikken. (zie *pâgut*).
 ممدىق *memdgar* omheinen. (zie *pâgar*).
 ممدلوه *memdloe* slaan. (zie *pâlœ*).
 ممدلىق *memdliq* omdraaijen. (zie *pâliq*).
 ممدناھ *memdnah* met een' boog schieten. (zie *pânah*).
 ممدھات *memdhat* diselen, beitelen. (zie *pâhat*).
 ممدبالو *membalœ*, gomlak.
 ممدبىق *membang* eene foort van luchtgeesten.
 ممدبىق *mumbang* en *mombang*, overtallig, overmaat, buitenspoorigheid.
 overloopen.
 ممدبىق *mumbang* of *moebang* jonge vruchten. De groene bast van den
 kokosnoot.
 ممدبانت *memantut* of *mem-bantut* onvolkomen maken, broddelen,
 stooren, hinderen.
 ممدبىنى *mem-boenie* verbergen. (zie *boenie*).
 ممدبو *mamboe* bamboes. (zie *bamboe*).
 ممدبىق *memitikh* op een instrument strijken. (zie *pitikh*).
 ممدبىق *memitjah* breken. (zie *pitjah*).
 ممدبىق *memertjikh* besprenkelen. (zie *peritjikh*).
 ممدبىق *meme'rikhsa* onderzoeken. (zie *perikh'sa*).
 ممدبىق *memerlan* zwelgen. (zie *perlan*).

ممر ذتہ memarintah regeren. (zie parintah).

ممر وچک memeroegol ontceeren. (zie peroeogol).

ممرہ memraħ drukken. (zie praħ).

ممری mem'rie en memrie geven. (zie brie).

ممرک memongkar en mem-bongkar opwinden. (zie bongkar).

ممرکوه memangkoe op den schoot houden. (zie pangkoe).

ممرکچک memaunggal afhakken. (zie panggal).

ممرکچیل memanggil roepen. (zie panggilan).

ممرکواہ mampawaħ eene plaats op Borneo.

ممرکس mampus dood, (vulg).

ممرکام mampalam eene soort van mangga.

ممرکلی mampilej bruiloft. Een jong getroude. Nijikħ mampilej eene bruiloft vieren. In staatse rondgaan.

ممرکی mimpie een droom. Droomen. Təbier mimpie droomverklaring. Ber-mimpie droomen. Ietoe-pön separti ber-mimpie-laħ ajahnda zulks is zoodanig, als mijn vader gedroomd heeft. A. M.

ممرکیس mimpies en miepies dan. (zie tiepies).

ممرکیای mempoenjā-ie toeëigenen. (zie ampoenja).

ممرکیچ memegang houden. (zie pegang).

ممرکلف mem'lok omhelzen. (zie plokħ).

ممرکلهر memliħara koesteren. (zie paliħara).

ممرکشدن memimpin bij de hand leiden. (zie pimpin).

ممرکسناس memindsa verwoesten. (zie binsa).

ممرکمنت meminta verzoeken. (zie pinta).

ممرکمنتل memintal vlechten. (zie pinta!).

ممرکمنت memandjat klimmen. (zie pandjat).

ممرکمنتجج memandjang verlengen. (zie pandjang).

ممرکمنتجم memindjam leenen. (zie pindjam).

- ممانچار *memantjar* spuiten. (zie *panjar*).
 ممانچيغ *memantjieng* hengelen. (zie *pantjieng*).
 مماندا *mamanda* oom of moei van moeders zijde. *Mamanda* zegt men ook tegen bejaarde personen.
 ممانداغ *memandang* aanschouwen. (zie *pandang*).
 ممانداه *memindah* verplaatsen. (zie *pindah*).
 ممانار *memenar* verbeteren, regtmaken. (zie *benar*).
 ممانه *memenoh* vullen. (zie *penoh*).
 ممانوتار *memoetar* draaijen. (zie *poetar*).
 ممانوتس *memoetos* afbreken, vervullen. (zie *poetos*).
 ممانوتغ *memotong* snijden. (zie *potong*).
 ممانوج *memoedji* prijzen. (zie *poedji*).
 ممانودي *memosdie* verbrijzelen. (zie *poedie*).
 ممانوس *memocwas* verzadigen. (zie *poewas*).
 ممانوسغ *memoesing* draaijen. (zie *poesing*).
 ممانوسغ *memocwang* en *mem-boewang* verdrijven. (zie *boewang*).
 ممانوت *memoengot* oprapen. (zie *poengot*).
 ممانوت *memoekat* het net slepen. (zie *poekat*).
 ممانوكل *memoekol* slaan. (zie *poekol*).
 ممانولغ *memoelang* terugzenden. (zie *poelang*).
 ممانونه *memenoh* vermoorden. (zie *boenoh*).
 ممانوهن *memohon* verzoeken. (zie *poehon*).
 ممانوهي *memoehie* zeepsop maken, schuimen. (zie *boehis*).
 ممانويچاي *memoenja-ie* toeigenen. (zie *ampoenja*).
 ممانويچار *memiejära* opvoeden. (zie *piejära*).
 ممانويقت *memietikh* strijken. (zie *pieikh*).
 ممانويغت *memiengit* opsluiten. (zie *piengit*).
 ممانويكل *memickol* dragen. (zie *piekol*).

ميميله *memieleh* uitkiezen. (zie *pieleh*);

ميمينغ *memienang* vrijen. (zie *mienang*).

من *men, meng, mem* en *me*. (over het gebruik dezer woordjes raadplege men de MAL. SPRAAKK.)

من *men*, AR. een gewigt van bijna twee pond, de *mina* der Hebreuwen.

منابر *menābor* zaaijen. (zie *tābor*).

منابس *menābus* ontginnen. (zie *tābus*).

منابغ *menābang* en *menebang* kappen. (zie *tebang*).

مناتغ *menāting* ophesfen. (zie *tāting*).

مناجم *menādjām* scherpen. (zie *tādjām*).

مناجة *menādjat*, AR. in het geheim spreken, geheime verstandhouding hebben.

منارة *menādah* ophesfen. (zie *tādah*).

منارق *menāriq* trekken. (zie *tāriq*).

منارة *menāroh* plaatsen. (zie *tāroh*).

منارة *menārah*, AR. een toren, torenje.

مناري *menārie* dansen. (zie *tārie*).

منانيس *menāngis* weenen. (zie *tāngis*).

منافق *menāfikh*, AR. een huichelaar, huichelachtig.

منافق *menāpakh* met de platte hand douwen. (zie *tāpakh*).

منانك *menākan* met de hand drukken. (zie *tākan*).

منايي *menāgie* eischen. (zie *tāgie*).

منانك *menānakh* koket. (zie *tānakh*).

منانم *menānam* planten. (zie *tānam*).

مناور *menāwar* bekoren. (zie *tāwar*).

مناون *menāwan* gevangen nemen. (zie *tāwan*).

منانن *menāhan* wederhouden. (zie *tāhan*).

مناهن *menahon* bij het jaar werken. (zie *tâhon*);

مناب *mendunja* vragen. (zie *tânja*).

منبر *minbar* en *membar*, AR. kansel, predikstoel. *Maka sigra ieja ber-djâlan-ka mesljid il hharâm, maka di dapât-ie-nju rasoel Allah lagi djoega ber-tjitera di atas minbar ietoe di hâdap êleh segâla tsohhbat siedang djumâat ietoe* hij spoedde zich naar de geheiligde moskee, en vond den apostel Gods nog predikende op den kansel, in tegenwoordigheid van alle vrienden der vrijdagsche bijeenkomsten. H. v. M.

منبس *mencbas* ontginnen. (zie *tebas*).

منبس *menebos* losfen, loskopen. (zie *tebos*).

منبغ *menebang* vellen. (zie *tebang*).

منت *mintâ* verzoeken, bidden, smeken. *Per-mintâ-an* een verzoek.

منتالف *mentalf*, PERZ. vereenigen; een boek opstellen.

منترا *mantrâ*, HIND. betoovering, bezwering.

منتری *mantrie* minister, rijksbestuurder. *Di ieking-kan êleh mantrie-nja* gevolgd door zijne ministers. A. M.

منتس *menetas* openbreken. (zie *tetas*).

منتف *menetakh* hakken. (zie *tetakh*).

منتوق *mentoewakh* schoonvader, schoonmoeder.

منته *mantah* rauw, onrijp, onverteerd.

منته *montah* overgeven, braken.

منتیک *mantieka* bezoar.

منتیکي *mantejga*, PORT. boter.

منجشان *mendjangan* een hert. *Pergi men-tjârie mendjangan esâ* hert gaan zoeken. A. M.

منجسلس *mendjellis* schoon. (zie *madjellis*).

منچور *menoetjor* gufsen. (zie *tjoetjor*).

منچوڭ *montjông* vooruitstekend, gelijk de snuit van een dier.

منچینا *mintjiet* een rat.

منچيڻ *mantjieng* hengelen. (zie *pantjieng*).

مندرس *mandras* de stad Madras op de kust van Coromandel.

مندريتا *manderietā* verduren. (zie *derieta*).

مندق *mondokh* of *tiekos mondokh* de mol.

مندل *mandul* onvruchtbaar (geene kinderen voortbrengende).

مندم *mandam* bewusteloosheid, veroorzaakt door vreugd of smart; zinbedwelming.-

مندداني *men-dandānie* versieren. (zie *dandānie*).

مندري *mandie* baden; het ligchaam wasfchen. Doopen. *Per-mandie-an* en *tampat per-mandie-an* bad, badplaats, doop. *Maka ieja pergi mandie ka-soengie* zij ging zich in de rivier baden.

ll. v. M.

مندة *mindeh* netjes, aardig (gekleed).

مندجرا *mandejrá* en *bandejra*, PORT. een vlag.

منديكى *mandiekie* de watermeloen.

مندربڻ *menerbang* doen vliegen, opschieten. (zie *terbang*).

مندرجن *menerdjun* nederwerpen, affpringen. (zie *terdjun*).

مندرڻ *menerang* verlichten. (zie *trang*).

مندركم *menarkam* verwoed aanvallen; grijpen, verscheuren. (zie *tarkam*).

مندرن *meneran* drukken (zie *teran*).

مندريم *menariema* ontvangen. (zie *tariema*).

مندست *menista* schelden. (zie *nista*).

مندسيو *mensiejoe* buskruid. (zie *mesiejoe*).

مندطق *manthikh*, AR. redevoering; welsprekendheid. *Ilmoé manthikh* redeneerkunde.

مندڻ *menang* winnen, overwinnen, de overhand hebben. *Tiejadd-lah jang ilah dan tiejadd-lah jang menang* geen een verliest en geen een wint. A. M. *Ka-menang-an* overwinning, viktorie; buit, overwonnen of genomen goederen.

مندڻ *meneng.idoh* opwaarts zien. (zie *teng'idoh*).

- منغر *menengar* hooren. (zie *dengar*).
- منغابو *menangkābau* en *menangkarbau* de naam van een Malcisch Koningrijk, in het binnenste van Sumatra, waaruit waarschijnlijk de Malcijers ontsproten zijn.
- مننگت *menongkat* ondersteunen. (zie *tongkat*).
- مننگس *menangkis* afweeren. (zie *tangkis*).
- مننگال *menanggāla* ploegen. (zie *tanggāla*).
- مننگڠ *menanggong* dragen. (zie *tanggong*).
- مننگل *menanggal* uitstrekken. (zie *tanggal*).
- مننگل *meninggal* verlaten; sterven. (zie *tinggal*).
- مننگو *menonggoe* wachten. (zie *tonggoe*).
- مننگي *meninggie* (zie *tinggie*).
- منغه *menengah* middelfoort; halveren. (zie *tengah*).
- منقف *menepokh* met de hand klappen.
- منقي *menepie* aangrenzen. (zie *tepie*).
- منكر *monkir* en *mongkir* AR. ontkennen, loochenen, terugreden. Een engel des doods. (zie *sjokmar*).
- منكا *menegā* oprigten. (zie *tegā*).
- منكر *menagar* aanmoedigen. (zie *tagar*).
- منكر *menogor* bekijken. (zie *tegor*).
- منپه *menagah* hinderen. (zie *tagah*).
- منپه *menegoh* versterken, bevestigen. (zie *tegoh*).
- منلادن *menelādan* vormen. (zie *telādan*).
- منلان *menelan* inslikken. (zie *telan*).
- منلنتڠ *menclantang* op den rug liggen. (zie *telantang*).
- منمب *menimba* scheppen, putten. (zie *timbā*).
- منمبت *menambat* binden. (zie *tambat*).
- منمبڠ *menumbang* overvoeren. (zie *tambang*).

- منيڭ minimbang wegen. (zie *timbang*).
 منيڭ menumbang laten vallen. (zie *tumbang*).
 منيبڭ menembakh schieten. (zie *tembakh*).
 منيبڭ menombokh stampen. (zie *tombokh*).
 منيبل menimbul vloten. (zie *timbul*).
 منبون menambon ophoopen. (zie *tambon*).
 منبڭ menambah vermeerderen. (zie *tambah*).
 منيڭ menimpa smeden; vallen. (zie *timpa*).
 منيڭت menompat opstoppen. (zie *zompat*).
 منيڭر menampar slaan. (zie *tampar*).
 منيڭس menompas uitkooijen. (zie *zompas*).
 منيڭڭ menompang medegaan. (zie *zompang*).
 منيڭڭه menampoh voortrukken. (zie *tampoh*).
 منيڭڭه menompah storten. (zie *zompah*).
 مننتت menontot eifchen. (zie *tontot*).
 مننتڭ menantang uitdagen. (zie *tantang*).
 مننتڭ menintang aanzien. (zie *timbang*).
 مننتو menantoe schoonzoon of schoondochter.
 مننيڭق menondjokh aantoonen. (zie *zondjokh*).
 مننيڭو menindjoe aanschouwen. (zie *tindjoe*).
 منندا menanda beteekenen. (zie *tanda*).
 مننداس menindas afhouwen. (zie *tindas*).
 مننداڭ menendang schoppen. (zie *tendang*).
 مننداڭق menandokh met de hoornen stooten. (zie *tandokh*).
 مننداڭق menandokh nederbuigen. (zie *zandokh*).
 مننداڭه menindeh nederdrukken. (zie *tindeh*).
 مننداڭو menoewang gieten. (zie *toewang*).

- منوتور *menoetor* vertellen. (zie *toetor*).
- منوتغ *menótong* regt, regtuit.
- منوتف *menoetop* sluiten. (zie *toetop*).
- منوج *menoedjoe* koerfen, aanleggen, sturen, stevenen, regtuitgaan.
- منودغ *menoedong* dekken. (zie *toedong*).
- منودة *menoedoñ* beschuldigen. (zie *toedoñ*).
- منورن *menocrot* volgen. (zie *toerot*).
- منورن *menoeron* dalen. (zie *toeron*).
- منوٹكس *menongkos* inpakken. (zie *bongkos*).
- منوكر *menoekar* ruilen. (zie *toekar*).
- منوكس *menoekas* belasteren. (zie *toekas*).
- منوچك *menoegal* zaaijen. (zie *toegal*).
- منولس *menoelis* schideren. (zie *toelis*).
- منولغ *menoelong* helpen. (zie *toelong*).
- منولف *menoelakh* stooten. (zie *toelakh*).
- منوله *menoeliñ* kijken. (zie *toeliñ*).
- منونو *menoenoë* branden. (zie *toenoë*).
- منونغ *menoenang* ondertrouwen. (zie *toenang*).
- منوي *menoewei* oogsten. (zie *toewei*).
- منهارف *menahárap* vooroverliggen. (zie *tahárap*).
- مني *menie*, AR. sperma genitale.
- منيداد *meniejáda* vernietigen. (zie *tiejáda*).
- منيارف *meniejárap* voorovervallen. (zie *tahárap*).
- منياكي *meniejága* handeldrijven. (zie *beniejága*).
- منيتف *menietikh* droppelen. (zie *tietikh*).
- منيتاه *menietah* bevelen. (zie *tietah*).
- منيرس *menieris* lekken. (zie *tieris*).

منيسن *maniesan* zoeternijen, ingelegde goederen. (zie *manis*).

منيعق *menengok* gluren. (zie *tengokh*).

منيعق *meniejop* blazen. (zie *tiejop*).

منيعقو *meniepoe* bedriegen. (zie *tiepoe*).

منيكس *maniekas* brullen

منيكم *maniekam* steken. (zie *tiekam*).

منيلق *menielikh* begunstigen. (zie *tielikh*).

منيلك *menielik* bekijken. (zie *tielik*).

منيمغ *meniemang* vermaken. (zie *tiemang*).

منيف *minnjakh* - *minnjakh* eene soort van haagdis; kameleon.

موأ *moewá* eene soort van fazant. *lekan moewá* eene soort van aal.

موار *moewára* monding van eene rivier.

موافقة *moewafakhat*, Ar. eensgezind zijn, eensgezind; eensgezindheid, raadplegen, beraadslagen.

موت *moewut* laden, bevatten, inhouden. *Maka pedátie be-brápa ricboe jang ber-moewat makAn-an ber-dj!an deri blákang* duizende wagens met spijzen beladen reden achter aan. A. M.

موت *maut*, Ar. de dood.

موتغ *mouting* smet, spat.

موجود *moedjoed*, Ar. aanwezig, tegenwoordig, bestaande.

مود *moeda* jong; ligt in kleur. *Orang moeda* een jong mensch, jongeling. *Koening moeda* ligt geel. *Amas moeda* bleek goud, slecht goud. *Maka baginda pón meng-gúlar pada padoeka adinda ietoe rádjá moeda* Zijne Majesteit gaf zijnen geliefden jongeren broeder den titel van onderkoning. A. M.

مودق *moedikh*, (*oedikh*) de rivier opvaren; naar de binnenlanden gaan; de bovenlanden.

مودل *módal* kapitaal, hoofdsom.

مودو *moedoe* sober, matig.

موده *moedah* ligt, gemakkelijk; mild. (zie مود).

موروت *me-warta* bekendmaken. (zie *warta*).

مورغ *moerong* droefgeestigheid.

مورم *moeram* droefgeestigheid; droevig, naar; zuur, stroef.

موره *moerah* goedkoop, mild. (zie *moedah*). *Ka-moerah-an* mildheid, liefdadigheid, gastvrijheid, goedertierendheid.

موري *moerie*, HIND. een klein fluitje: Eene soort van fijn blaauw katoen.

موري *moerei* een vogel die naar een' ekster gelijkt.

مورين *moeried* leerling.

موره *mózah* of *moezah*, PERZ. kousen; laarzen,

موسغ *moesung* bonfing.

موسم *moesim* (*mousoen*), AR. seizoen, jaargetijde; jaar,

موسه *moesoh* de vijand, een tegenpartij.

موسي *moesa*, AR. Mozes. *Moesa ietoe nabie órang jehoedie* Mozes is de proteet der Joden.

موسي *moesie* een distrikt op Sumatra.

مؤكيد *moengkir* ontkennen. (zie *monkir*).

مؤفقت *moesákhat*, AR. eensgezind. (zie *moewáfakhat*).

موك *moeka*, HIND. gelaat, aangezigt, front. *Di hadáp-an moeká-koe* voor mijn aangezigt. *Di moeka in front. Moeka mánis* een bevalig gelaat. *Se-telah ieja ber-pandang ka-pada moeká-nja* toen hij zijn gelaat gezien had. A. M.

موكه *moekah* overspel. *Ber-moekah* overspel plegen.

موي *móga-móga* mogt het zijn, (eene wenshende uitdrukking), *Móga-móga ákoe mdii, demikien-lah pint.-koe ka-pada Allah* dat ik sterven mogt, smeeck ik van God. A. M.

مويكه *mógah* neteldoek.

مول *moela*, HIND. begin, oorsprong, oorzaak, beweegreden, vooreerst, in de eerste plaats. *Pada moelá-nja* in het begin. *Ieja-lah jang ber-moela ditang* hij is het eerst gekomen. *Sa,ber-moela* in de eerste plaats, wijders, voorts. *Per-moelá-an* en

ka-moeld-an begin, aanvang. *Deri dAlam farga moeld-nja* het is uit den hemel afkomstig. A. M.

مول moewal walgen, tegenstaan, verfoeijen.

مولان moelana een uitlegger van de Mohhammaddaanfche wet.

مولت moelut de mond, bek, muil, snoet snuit, smocl, opening, monding, tromp. *Moelut besâr* een groote mond. *Maka moelut-nja deri padu besie* hij had eenen ijzren mond.

مولس moelas kramp, koliek.

مولف moelckh schoon, bevallig, welgevormd.

مولي moela, AR. koning, prins, vorst, heer, meester.

مومن moemin, AR. de ware geloovigen.

موهن mōhon verlof, vrijheid, affcheid. *Mem-brie mōhon* verlof geven. *Ber-mōhon* affcheid nemen, verlof verzoeken om te vertrekken. *Ieja ber-mōhon ferta ber-pelokh-pelckh-an dan ber-tjieoem dan ber-tangies-an* zij namen affcheid, omhelsden en kusten elkander en weenden. A. M.

موهي moehie schuim. (zie *boehie*).

مويج mōjang overgrootvader; voorouders.

مويجت moenjet een aap.

مها mahâ, HIND. uitstekend, groot, bijzonder; zeer, bij uitstek. *Mahâ moelieja* zeer verheven, glorierijk. *Menjebot nâma toehan jang mahâ moelieja dan mahâ tinggie* den naam des Heeren, den zeer glorierijken en hoogverhevenen aanroepen. A. M.

مهال mahal duur, geldig; onvruchtbaar. *Bras jang mahal* dure rijst. *Pada tânah jang mahal ietoe tiejâda mâu tomboh âpa-âpa* op dat onvruchtbaar land wil niets groeijen.

ميا miejâ eene foort van aap.

ميار miejâra fcheppen, vernieuwen.

ميت maïjit, AR. een lijk, een dood ligchaam, een doode. *Maka dengan takhdier Allah tâdla maka majit ietoe pôn ber-gerakh* door den wil des Allerhoogsten bewoog zich dat lijk. A. M.

ميتار mietar mikken, aanleggen. *Djoeroe mietar* een konftabel.

ميجوم *miedioe-miedjoe* moeskruiden, groenten.

ميدان *mejdân*, AR. eene publieke plaats; een pŕein, open veld. *Meidân prâng* slagveld. *Dâtang ka-tengah mejdân pa-prâng-an* op het midden van het slagveld komen. A. M.

ميره *mejrah* rood, bruin, rosachtig. *Mejrah moeda* ligtrood. *Mejrah to-wah* donkerrood. *Maka Praboe Seilôman pôn mârâh meuengat kâta Patieh Djdy Nengrat ietoe mejrah pâdam warna moekâ-nja seperti âpie br njala* Praboe Seiloman werd toornig op het hooren der woorden van Patieh Djaj Nengrat, de kleur van zijn ge-laat werd gloeiend rood, gelijk een vlamvend vuur. A. M.

ميرديغ *mierieng* hellen, overhellen; overhangen, afwijken.

مبزا *mieza* en *miedja*, PERZ. eene tafel.

ميس *miesa* smoken, rooken.

ميسانان *miesinan* neef.

ميسي *miesie* knevels.

ميتس *miepis* dun. (zie *tiepis*).

ميكائل *miekâiel*, AR. Michaël.

ميگا *mejga*, HIND. wolk, wolken. *Ber-mejga* bewolkt.

ميكي *miega* gij, jij.

ميل *miel*, AR. een mijl.

ميمغ *miemang* (*mêjmang*) oud, voormalig, steeds.

مينغ *mienang* vrijen, het hof maken, ten huwelijk vragen. *Me-mi-nang toewan poetrie* de prinses bevrijden.

مين *mienâ* een zwarte vogel met geele tellen; dezelve leert vrij duidelijk spreken.

مينوم *mienom* drinken. *Mienom âjer* water drinken. *âjer mienom* drinkwater. *Minôm-an* drank. *Se-telah mâkan, maka minôm-an* poela di per-iedar-kan na gegeten te hebben, liet men de draaken rondgeven. A. M.

مينجك *mienjakh* olie. *Mienjakh âpie* boter. *Mienjakh boenga mâwut* rozenolie. *Me-mienjakh* en *ba-per-mieniakh-kan* beolien. *Mis-njakh boefakh* stinkende olie.

- مپین *mienjan* benzoin. (zie *kamienjan*).
- مپابت *menjābot* of *men tjābot* uittrekken. (zie *tjābot*).
- مپابغ *menjābong* uitschieten. (zie *sābong*).
- مپابوغ *menjāboeng* hanevechten. (zie *sāboeng*).
- مپات *me-njāta* ophelderen. (zie *njāta*).
- مپارات *menjārat* volladen. (zie *sārat*).
- مپارغ *menjāring* de stem verheffen. (zie *njāring*).
- مپارق *menjārah* scheiden; speenen. (zie *sārah*).
- مپان *menjāngan* een hert.
- مپاق *menjāpa* aanspreken. (zie *sāpa*).
- مپاقو *menjāpoe* vegen. (zie *sāpoe*).
- مپاکت *menjākie* ziek maken. (zie *sākit*).
- مپاگر *menjāgar* of *menjēgar* het haar vlechten of op eene andere wijs *ōpmaken*.
- مپالت *menjālut* bepleisteren. (zie *sālut*).
- مپالغ *menjālak* blaffen. (zie *sālak*).
- مپالغ *menjālah* vervalschen. (zie *sālah*).
- مپام *menjāma* gelijkmaken. (zie *sāma* hetwelk verkeerdelijk bij *sāleh* gedrukt is).
- مپامر *menjāmar* vermommen. (zie *sāmar*).
- مپامون *menjāmon* rooven. (zie *sāmon*).
- مپاوق *menjāwakh*, Jav. een leguaan.
- مپاهت *menjāhut* antwoorden. (zie *sāhut*).
- مپاجیت *menjājit* snijden. (zie *sājit*).
- مپاجنغ *menjājang* ontfermen. (zie *sājang*).
- مپانجی *me-njānji* zingen. (zie *njānji*).
- مپنبت *menjēbot* melden. (zie *sebot*).
- مپبرغ *menjābrang* oversteeken. (zie *sābrang*).

- مپبله *menjablah* aan een zijde. (zie *sablah*).
 مپبو *menjaboe* opvullen. (zie *saboe*).
 مپجف *menjedjok* verkoelen. (zie *sedjokh*).
 مپدر *menjedar* herinneren. (zie *sedar*).
 مپدوت *menjedoet* beledigen. (zie *sedoet*).
 مپده *menjoedah* voltooijen. (zie *soedah*).
 مپدي *menjedieja* gereed maken. (zie *sedieja*).
 مپربو *menjerboe* inrennen. (zie *serboe*).
 مپرت *menjerta* instemmen. (zie *serta*).
 مپرغ *menjerang* aanvallen. (zie *serang*).
 مپرو *menjeroe* roepen. (zie *seroe*).
 مپروف *menja-roepa* gelijken. (zie *sa-roepa*).
 مپره *menjerah* overhandigen. (zie *serah*).
 مپري *menjerrei* azen. (zie *serrei*).
 مپست *menjesat* doen doolen. (zie *sesat*).
 مپسف *menjesakh* onderdrukken, benaauwen. (zie *sesakh*).
 مپسل *menjesul* doen berouwen; berouwen. (zie *sesal*).
 مپغت *mejangat* steken. (zie *sangat*).
 مپسار *menjangsara* martelen. (zie *sangsara*).
 مپسغ *menjingsug* opstroopen. (zie *sugsug*).
 مپسغ *menjongsong* begeleiden. (zie *songsong*).
 مپنگر *menjongkor* zich nederstrekken, wroeten in de aarde. (zie *songkor*).
 مپنگل *menjangkal* ontkennen. (zie *sangkal*).
 مپنگل *menjongkil* peuteren. (zie *tjongkil*).
 مپنگو *menjangkoet* belemmeren. (zie *sangkoet*).
 مپنگوت *menjangoet* rukken. (zie *sangoet*).
 مپنگوه *menjougoh* verzekeren. (zie *sougoh*).

- مېڤټ *menjepit* met eene tang nijpen. (zie *sepit*).
 مېوڪا *menjoeka* verblijden. (zie *soeka*).
 مېڪات *menjekat* opstoppen. (zie *sekat*).
 مېڪسا *menjiksa* straffen. (zie *sjiksa*).
 مېڪو *menjekoe* afscheiden (zie *seko*).
 مېلات *menjelat* scheiden. (zie *salat*).
 مېلسي *menjelesfei* ontwarren. (zie *selesfej*).
 مېلڄ *menjelang* van een scheiden, schakeren. (zie *selang*).
 مېلڄ *menjelop* en *men-tjelop* indooopen. (zie *tjelop*).
 مېلام *menjelam* dompelen. (zie *sellam*).
 مېمبات *menjabat* vastmaken. (zie *sambat*).
 مېمبات *menjambot* ontvangen. (zie *sambot*).
 مېمبور *menjambor* gudiën. (zie *sambor*).
 مېمبار *menjambar* grijpen. (zie *sambar*).
 مېمبيله *menjenbilih* slagten. (zie *smbilih*).
 مېمباڻ *menjumbañ* huldigen. (zie *sumbañ*).
 مېمباڻ *menjomboñ* heelen. (zie *somboñ*).
 مېمپٽ *menjompit* met eene blaaspijp schieten. (zie *sompit*).
 مېمپورنا *menjemporna* voltooijen. (zie *semporna*).
 مېمپانڄ *menjim pang* op zijde gaan. (zie *smpang*).
 مېمپال *menjampal* soopen. (zie *tampal*).
 مېمپان *menjimpan* bewaren, opleggen: bezitten. (zie *smpau*).
 مېمپوڻ *menjompoñ* zweren, bezweren, eenen eed doen.
 مېمپي *menjampej* doen toekomen, doen komen. (zie *sampej*).
 مېمپانڄ *menjuntap* onthalen. (zie *suntap*).
 مېمپانڄ *menjintakh* trekken. (zie *sintakh*).
 مېمپانڄ *menjentoñ* stooten. (zie *fontoñ*).

- مپندر *menjandar* leunen. (zie *sandar*).
 مپندغ *menjandang* aangorden. (zie *sandang*).
 مپندير *menjindier* scherpfen. (zie *sindier*).
 مپنغ *menjenang* vergenoegen, veraangenaamen. (zie *senang*).
 مپواب *menjoewab* voederen. (zie *soewab*).
 مپوجي *menjoedjie* borduren. (zie *soedjie*).
 مپوچر *menjoetjor* gudfen. (zie *tjoetor*).
 مپوچي *menjoetjie* reinigen. (zie *tjoetji*).
 مپودي *menjoedie* louteren. (zie *soedie*).
 مپورغ *menjorong* schuiven. (zie *sorong*).
 مپوره *menjoeroeh* bevelen. (zie *soeroeh*).
 مپوره *menjoerat* schrijven. (zie *soerat*).
 مپوس *menjoesoe* zuigen. (zie *soesoe*).
 مپوسر *menjoesor* langs iets henen gaan. *Kieta ber-ldjar menjoesor*
tānah Djāwa wij zeilden langs de kust van Java.
 مپوسغ *menjoesang* tuimelen. (zie *soesang*).
 مپوسه *menjoesah* verontrusten. (zie *soesah*).
 مپوك *menjoeka* verblijden. (zie *soeka*).
 مپوكر *menjoekor* of *men-tjoekor* scheeren. (zie *tjoekor*).
 مپوكي *menjoegie* de tanden schuren. (zie *soegie*).
 مپول *menjoela* spitsen. (zie *soela*).
 مپول *menjoeloe* bespieden. (zie *soeloe*).
 مپولر *menjoeloor* kruipen. (zie *soeloor*).
 مپولغ *menjolong* toereiken. (zie *solong*).
 مپولغ *menjoelap* goochelen; bezweren. (zie *soelap*).
 مپولم *menjoelam* borduren. (zie *soelam*).
 مپوله *menjoeloh* toelichten. (zie *soeloh*).
 مپومبت *menjoembat* stoppen. (zie *soembat*)

مېويڤا *merjobjakh* scheuren. (zie *sobjakh*).

مېهاج *manjahâdja* voornemen, beoogen. (zie *saâhâdja*).

مېپياست *menjiejdsat* onderdrukken. (zie *siejhsat*).

مېپيرق *menjiedikh* uitvorschen. (zie *siedikh*).

مېپيرم *menjieram* besprenkelen. (zie *sieram*).

مېپيسر *menjiesir* kammen. (zie *siesir*).

مېپيسف *menjiesip* tusfchen voegen. (zie *siesip*).

مېپيسي *menjiesie* op zijde plaatfen. (zie *siesie*).

مېپيج *menjiejang* opklaren. (zie *siejang*).

مېپيل *menjiela* verwelkomen. (zie *siela*).

مېپيله *menjicilih* teruggeven. (zie *sielih*).

ن

ن *n* de letter genaamd *noen*.

ناتار *natar* de grond, oppervlakte, plein, erf voor een huis; de grond van eene schilderij, of gebloemd katoen.

ناتغ *nâtng* een klein venster, luchtgat.

ناخدا *nâchodâ*, PERZ. schipper. (zie *nachôdâ*).

ناديرت *nâdirat*, AR. iets zeldzaams, iets vreemds; een feniks.

نادي *nâdie*, HIND. de pols, slagader. *Me-râba nâdie* de pols voelen.

نارک *nâraka*, HIND. de hel.

ناروست *nârwastoe* nardus.

نارون *nâroen* eene zekere soort van visch.

ناس *nâsi* gekookte rijst. *Hej toewan hamba se-hâros-njâ-lah hamba me-njatâ-kan kâtu nutsejhhat âkan toewan karâna nâsi toewan adâ-lah hamba mâkan* 6 mijn heer! het is pligtmatig dat ik u goeden raad geef, omdat ik uwen rijst eet. Isk. *Mâsakh* of *menanâk nâsi* rijst koken.

ناسور *nâsoer* een kreeft.

ناطق *nathikih*, AR. redelijk. *Machloekh jang nâtikih* een redelijk wezen.

ناغس *ndngis* weenen. (zie *tângis* en *menângis*).

ناغي *ndugie* een big, jong varken.

ناقل *nâpal* eene soort van zeepaarden.

ناپو *nâpoe* een klein dier van het hertenfoort.

ناكل *nâkal* ondeugend. (zie *nakal*).

ناگ *ndga* een draak, serpent, fabelachtig dier.

ناكساري *ndga sârie* een schoone bloemdragende heester. *Acacia aurea*.

نالہ *nâlih* eene maat, een gedeelte van een kojan.

نام *nâma* naam; faam, roem, vermaardheid. *Me-namâ-ie* noemen, benoemen. *Ber-nâma* genoemd. *Dzngan nâma Allah toewan jang Asa* in den naam van God den eenigen heer. Isk.

ناذس *nânas* of *anânas* ananas.

ناذہ *nânah*, PERZ. etter, verzwearing. *Ber-nânah* etteren.

ناووغ *nâwong* schaduw, lommer, bescherming. *Ber-nâwong* in de schaduw zijn. *Me-nawông-ie* schaduwen, beschermen, beschutten.

نايق *nâjiekh* en *nâjikh* opklimmen, stijgen, rijzen, opkomen, oploopen; verhooen, verheffen, aanstellen. *Nâjiekh-lah* klim op. *Mata-hârie nâjiekh* de zon rijst. *Nâjiekh mumpielej* de huwelijksplegtigheden aanvangen. *Nâjiekh hâdjie* in bedevaart gaan. *Nâjikh prâhoe* aan boord gaan. *Nâjiekh tangga* een' trap oploopen. *Nâjiekh dârat* landen. *Nâjiekh lâja* de zeilen heischen. *Me-nâjiek brang kejtet* een gering mensch verheffen. *Maka di nâjiekh-kannja râdja âkan Iskander di thabal-kannja di brie-nja memâkej makota karudjâ-an, maka doedokh lah Iskander pada tuchta-karradjâ-an-nja* zij maakten Alexander koning, riepen hem uit en deden hem den rijkskroon opzetten; Alexander plaatste zich toen op den rijks roon. Isk.

نايم *nâjiem* ploegschaar.

نبي *nabie*, AR. een profeet. *Nabie iesa* de profeet Jezus. *Nabie Mohhammad* de profeet Mohhammad. *Segala nabie-koe* al mijne profeten. Isk.

نجدس *nedjis* vuil, smeurig, morsig, onrein; vuilnis. *Nedjis-kan* bemorfen.

نجم *nadjam* en *nadjoem*, AR. een ster, planeet. Horoskoop. *Ahlie nadjam* sterrekijkers.

نحو *nahhoei* of *ilmoe nahoei*, AR. spraakkunst, woordgronding, lettergronding.

نحويا *nachôda* en *nâchoda*, PERZ. schipper, eigenaar van een schip die zelf medevaart om handel te drijven.

نذر *nadzar* of *nazzar*, AR. belofte, gelofte, aanbod. *Eer-nadzar* beloven.

نراج *nardtja* eene balans, weegschaal.

نردین *nardien*, AR. nardus.

نرست *narwastoe* nardus, vlocibare nardus.

نست *nista* berispen, bestraffen; berisping.

نستاق *nastapa* staat van boetedoening. Ban, banvlock.

نستچاي *nistjaja*, HIND. voorzeker, voorwaar, inderdaad. *Djika loc tiejâda râdja icetoe nistjaja tiejâda ber-tantoe ahhoewal segala râjat* indien er geene vorsten waren, zoude de toestand der onderdanen onzeker zijn. Isk.

نسر *nasar* en *nesoer*, AR. de gier.

نص *nats*, AR. tekst, stof.

نصراني *natsardnie*, AR. Nazarener, Kristen. (een Portugees).

نصيب *natsieb*, AR. lot, beschikking, bestemming, noodlot.

نصيحة *natseljhat*, AR. raad, vermaning, raadgeving, nut; nuttig.

Per katâ-an jang natseljhat nuttige woorden. Isk.

نعام *nââm*, AR. de struisvogel.

نعمة *nemat* (*nimat*), AR. weelde, vermaak, wellust, geneugte, lekker, keurig.

ننگ *nangka* eene zekere vrucht. *Artocarpus integri folia*. L.

ذنگن *ningkan* zuiveren, rafinaderen.

ذنگل *nunggal*, HIND. een ploeg. (zie *tanggali*).

ذغلوغ *nungloeng* een schavot. Straftoncel, stellaadje.

ذفس *nafas*, AR. adem, ademhaling. *Ber-nafas* ademen.

ذفس *nafsoe*, AR. drift, lust, begeerte, zinnelijke lust. *Menoes hawa nafsoe-nja* zijne driften opvolgen.

ذفيري *nafserie* en *namserie*, PERZ. een trompet, bazuin. *Tiejop nafserie* de trompet blazen. *Orang meniejop nafserie* een trompetter.

ذقطه *nokhtah*, AR. een punt, titel.

ذكر *nakir*, AR. een der doodsengelen.

ذكل *nakal* en *ndkal* ondeugend, stout, moedwillig, baldadig, kwaad. *Bahoewa poeloe ieni akan tampat djin jang banjakh nakal tiejada pernah sentausa orang ber-malam dalam poeloe ieni* dit eiland is een verblijfplaats van booze geesten, die er op vernacht heeft er nooit rust. ISK.

ذكار *nagara* eene kleine keteltrom.

ذكار *nagara* eene provincie. *Niti nagara* een titel, beteekenende de onderzoeker des lands.

ذكري *negrie* eene stad. dorp, provincie. Rijk; een land, stad of dorp met de omstreken er bij begrepen.

ذلاين *naldjan*, HIND. *Narajana* een naam van Vishnoe, een viserman.

ذم *nim* of *anam* zes.

ذمبي *nambie* eene kwaal van de melaatsche foort, die voornamelijk de beenen aantast.

ذمفيري *namserie* eene trompet. (zie *nafserie*).

ذمش *nampa* en *nampakh* zien, onderscheiden, bespieden.

ذمنم *namnam* eene zekere vrucht. *Cynometra cauli* flora. L.

ذن *nen* dat, hetwelk, hetgeen.

ذنا *nond* of *boewah nond* eene vrucht. *Anona reticulata* of *anona squamosa*. L.

ذنتي *nanti* wachten, opwachten, verwachten, vertoeven. Geduld

oefenen. Zal. *Me-nanti parintah* bevelen afwachten. *Soedah lama kieta menanti* reeds lang heb ik gewacht. *Ieja nanti lihat ietoe* hij zal het zien. *Nantie-lah dholoe hamba ber-tanja ka-pada djin ietoe* wacht wat, ik zal het aan dien geest vragen. Isk. *Bajik hamba nantie-kan tiega. hãrie lãgi* welaan! ik zal nog drie dagen wachten. Isk.

فنتنغ *noniong* kijken, gluren.

فنتتي *nantie* wachten. (zie *nanti*).

فنتياس *nantiejsa* voortdurend, onophoudelijk. *Tiejãda toehan lãjin hãnja ieja adã-nja jang nantiejsa* er is geen ander heer buiten hem, die voortdurend bestaat.

فند *nanda* koninklijke grootvader; eene eerbiedige naam jegens een eerwaardig persoon. (zie *nejnekh*).

فؤبة *nóbat*, AR. een groote trom, welke bij plegtigheden gebruikt wordt. *Di nóbat-kan* uitgeroepen worden onder het roeren van zoodanigen trom.

فوجم *noedjom*, AR. sterckijkerij.

فوح *noehh*, AR. Noach de Aartsvader.

فوري *noerie* de loerie, een fraaije vogel.

فونا *nónã* juffer, jufvrouw, jonge juffer.

فونو *nóno* pudentum puellæ nondum nubilis.

فونجا *nónja* een naam die men gewoon is aan eene vrouw te geven, die dochter is van een' Europeër, en van eene inlandfche vrouw. De inlanders bezigen dien naam ook als een bewijs van minachting.

فیبوغ *niebóng* een boom van de palmfoort.

فیت *niejat* oogmerk. (zie *فیتة*).

فیر *niera* het fap van den arangboom. Jonge palnwijn.

فیتس *niepis* dun. (zie *tiepis*).

فیتھ *niepah* eene lage foort van palmboom, groeiende in moerasfige gronden; deszelfs bladen worden tot dakriet gebruikt, en de vruchten ingelegd.

فیکاج *niekãhh* en *nikãhh*, AR. huwelijk; trouwen; bruiloft.

نييل *niel* de nijl, eene rivier. *Ieja menietañ-kau nabie Moesa ka-pada Faraön dan meninggalam-kau dieja di dalam foengej niel* hij zond den profect Mozes tot Faraó, dien hij in de rivier de Nijl deed verzinken. Isk.

نيلا *niela*, AR. en HIND. blaauw, donkerblaauw. Indigo.

نيلا *nielor* kristal.

نيلاس *nielas* vloeijing van scherpe vochten. *Mata nielas* druipogen.

نيلام *nielam*, HIND. de sappier.

نيلاي *nielei* waarde, prijs; Waardeeren, schatten, gelijkstellen.

نيان *niejan* inderdaad, zeker, voorwaar, gewis.

نيانف *nejnekh* grootvader, grootouders. *Nejnekh perampoewan* vaders moeder. *Nejnekh mójang* voorvaders, voorouders.

نية *niejat*, AR. bedoeling, oogmerk, inzicht, meening, toelg, geheim, wensch.

و *u, ó, oe, w, woe* de letter genaamd *wau*.

واج *wádja* staal.

واجب *wadjib* nodig, noodzakelijk, pligmatig. Pligt, noodzakelijkheid.

واجو *wadjoe* een ras van volk, dat met zijne familien in booten leeft en de havens van Borneo, Celebes en andere eilanden bezoekt.

وارث *wdritz*, PERZ. erfgenaam.

وارث *warang* doelgenootschap.

واسط *wdsith* AR. een bemiddelaar.

واصل *waisil*, AR. verbonden, vereeningd. Gebeuren, doen toekomen.

واغ *wáng* of *oewang* JAV. (*bang*) geld, munt. *Wang kartas* papieren geld. *Wang ter-timpa* gemunt geld.

والغ *wálang*, aangedaan, geroed, getroffen, (touché).

والله *wallaḥi*, AR. door God, door de gunst Gods. *Wallahoē àllim bitsawab* door den gunst van God die de waarheid kent.

والي *walīe*, AR. meester, voogd, overrigheid, bevelhebber.

وأو *wawoe* een vlieger. *Terbit-kan wawoe* een vlieger oplaten.

وأه *wāh*, AR. ach! helaas. *Wāḥ Anakh-koe* ach mijn kind!

وأبج *wājang*, SIN. toneelspel, vertooning van een stuk op het toneel.
Mājin wājang toneelspelen.

وعد *wabād* of *wa-bādoe* AR. en, daarna, toen, vervolgens. *Wā-bādoe komediën deri paḥa ictoe* na het voormelde, daarna.

وجود *woedjoed*, AR. bestaan, aanwezig, aanzijn.

وجه *wadjah*, AR. gelaat, aangezicht. *Di hadāp-an wadjah jang per-mej* voor het aanminnig gelaat.

وجي *oedjie* toesten, (het goud). (zie *أوجي*).

ورائين *wardangan* rattekruid.

ورن *warta*, HIND. gerugt, tijding, melding, rapport, nieuws, faam.
Me-wartā-kan bekendmaken, openbaren.

ورق *warkha*, AR. rijkdom, weelde. *Warakh* een blad.

ورقة *warkhat* of *warakhut*, AR. een brief, (mislive), geschreven papieren, een rol.

ورن *warna*, HIND. kleur, glans, gelaat,

وزير *wazier*, AR. Vizier, eerste minister.

وصاية *watsiat* en *watsiejat*, AR. uiterste wil, testament, bevelschrift. *Adu-pōn ānakh rādja kieta jang di watsiejat-kan rādja akan ganti ka-rādjà-an ictoe telah hielang-lah* de zoon van onzen Koning, die in het testament van den Koning tot opvolger in het bewind benoemd was, is overleden. Isk.

وصل *watsil*, *watsla* en *watslah*, AR. vereeniging, zamenvoeging, genegenheid. Een vriend, vrindin.

وضو *wadlos*, AR. reiniging van een gedeelte van het ligchaam.

وعد *wād*, AR. belofte, verbindtenis, gelofte. *Maka ticjadā-lah lāgi ākoe sjakh ākan wād toewan-koe* ik heb geen wantrouwen meer op uwe belofte. Isk. *Ber-wād* beloven, eene gelofte doen, eene

verbindtenis aangaan. Isk. *Ber-wad meng-ickot toewan-nja* zich verbinden om zijnen meester te volgen.

وقت *wakhtoe* tijd, gelegenheid, faizoen; term.

وكيل *wakiel* zaakgelastigde, vertegenwoordiger, afgezant. *Wakiel mothalak* gevolmagtigde. *Per-wakiel-kan* magtigen, in plaats stellen.

ولكن *welakin*, Ar. maar, echter.

ولندا *wolanda*, *wolandah* en *bolanda*, EUROPE. hollandsch. *Orang wolanda jang betul ietoe ter-lâloc benar pekertie-nja* de ware hollander is zeer opregt van inborst. MAL. BR. *Negrie wolanda* holland, nederland.

ولي *walie*, Ar. vriend, gunsteling, begunstigde, dienaar. *Walie Allah* de vriend Gods.

ولي *walie* en *râdja wâlîe* de arend of eene soort van valk.

وليمان *walimân* een fabelachtige vogel.

ونجى *wandjie*, (*wangic*) welrickend. *Bânjoc wandjie* welrickend water.

وه *wah* en *wâh*, Ar. ach, helaas. *Wâh natsieb-koe* ach mijn noodlot!

وي *wai* of *wâie*, Ar. wee!

 8

ح ه (zacht) de letter genaamd *ha* en *he*.

هابس *hâbis* of *âbis* af, afgedaan, gedaan, geëindigd, afgemaakt; op, uitgeput, over, voorbij, uitgedroogd, (fini, fait, achève, perfectionné, terminé, césé, mort). *Soedah hâbis* het is gedaan, af, op, geëindigd, voltooid. *Hâbis-kan* en *meng-hâbis-kan* eindigen, voltoojen, afmaken, verteren, opmaken, doorbrengen, uitputten. *Dengan fe-hâbis-hâbis koewasâ-nja* uit al zijn vermogen.

هأبو *hâboe* asch, stof.

هات *hâti* of *âti* het hart, (zedelijk); gemoed. *Sâkit hâti* hartzeer. *Hâti* beteekent de lever (in de ontledkunde). *Ketjil hâti* te leur gesteld, misnoegd. *Hâti ketjil* kleinmoedig, kleingecstig, laag,

• wraakgierig. *Râfa hâti luim, vlaag. Apa-bicia lembot-lah hâti marieka ictoe menengar katâ-moe, nistjâja djâdi pâdam-lah pa-prang-an* indien zijn hart op het hooren van uwe woorden vermurwd wordt, zal het oorlog gebluscht worden. Isk.

• هاتف *hâtap* of *âtap* dak van een huis, dak. *Ber-âtap* een dak hebben. *Ber-âtap-kan* een dak op een huis leggen. *Ber-âtap kâja* een glazen dak hebben. A M.

• هادغ *hâdang* hinderlaag. (zie *âdang*).

• هادف *hâdap* voor, integenwoordigheid van, tegenwoordig. *Di hâdap ôleh mantrie* omgeven door rijksbestuurders of in tegenwoordigheid van dezelve. *Ber-hâdap* verschijnen, komen. *Meng-hâdap baginda* voor zijne majesteit verschijnen. *Kombâli deri pada meng-âdap van* de gehoorgeving terugkomen. *Di hadâp-an* voor, in front. *Hadâp-an* voorkant, voorgevel, voorhoede. *Peng-adâp-an* voorhof, hof. *Meng-hâdap-kan* binnenbrengen, iemand doen verschijnen.

• هارس *hârus* stroom, vloed, sterke stroom.

• هارس *hârus* noodzakelijk, voegzaam, betamelijk, pligtmatig, billijk, eigenaardig, behoorlijk. *Ka-harûs-an* pligt, pligtmatigheid. *Se-hârus-nja* het is pligtmatig.

• هارغ *hârang* houtskool. *Hârang pâra* roet.

• هارغ *hârong* en *ârong* waden, doorwaden.

• هارف *hârap* hopen, vertrouwen; vertrouwen stellen. Hoop, vertrouwen. *Manrie jang di harap-ie-nja* een rijkstaad waar hij op vertrouwde. *Hârap âkan Allah* op God hopen. *Peng-hârap-an* hoop, vertrouwen.

• هارش *hârap* slaperig, vakerig, dodderig.

• هارو *hâroe* roeren, ontroeren, opstoken, in beweging brengen, storen.

• هارو بيرو *hâroe bicroe, hieoe bieroe, hâroe hâra* en *hioe hâra* gerugt, gelruis, beroering, beweging, oproer. *Meng-hâroe bicroe-kan* in oproer of beweging brengen.

• هاري *hârie* een dag, een etmaal. *Docwa tiega hârie* twee of drie dagen. *Pada sa-hârie boelan râdjab* op eenen dag van de maand radjab. *Sa-hârie-hârie* of *s'ârie-s'ârie* alle dagen, dagelijks.

Hâr' ieni, hârie ieni of *ieni hârie* van daag, heden, op dezen dag. *Hârie rája* of *hârie besar* feestdag, hoogtijd. *Toedjoch hârie toedjoh mâlam* zeven dagen en zeven nachten. Isk.

هاريغ *hârieng* stinkend.

هاسه *hâsah* wetten, slijpen. (zie *âsah*).

هائت *hângat* dit woord wordt zeer ten onrecht voor laauw gebruikt, daar het beteekent: heet zijn, gloeijen; ijverig zijn; hitte, warmte, gloed, ijver. *Hângat mâta hârie* zonnegloed. Isk. *Meugangat-kan* warmen, outgloeijen.

هانيس *hângus* of *hângos* branden, schroeijen, aanbranden. *Kena hângus* aangebrand zijn, aanbranden.

هافس *hâpus* of *âpus* uitwischen, uitvegen, uitroeijen, verdelgen, vernietigen, wegvagen. *Mengâpus-kan segâla bâdjakh di lawut* alle zeerovers uitroeijen.

هاتف *hâpak* vunzig; vischlugt.

هاكو *hâkoe* belijden. (zie *âkoe*).

هالير *hâlir* of *âlir* vloeijen, stroomen, (zie *ngâlix*). *Meng-âlir-kan* doen stroomen, afsceiding maken, (van water).

هاليس *hâlus*, *hâlos* of *âlos* fijn, teeder. *Kartas hâlus* fijn papier, *Kâjin hâlos* fijn linnen. *Mengâlus-kan* verfijnen.

هالغ *hâlang* roofvogel, kiekendief.

هالو *hâloe* een stamper. (zie *âloe*).

هالو *hâloc* en *hâlau* verdrijven, uitdrijven, wegdrijven, wegjagen.

هالون *hâlœn* een golf. (zie *âloen*).

هامس *hâmis* vunzig, sterk, garstig.

هاوس *hâwus* of *âus* dorstig, dorst. *Ber-âus* dorst hebben.

هاوق *hâwap* damp, uitdamping, stoom.

هاي *hâie* helaas!

هايم *hâjam* een vogel, huisvogel. (zie *âjam*).

هاپ *hânja* behalve, uitgenomen, uitgezonderd, maar, echter, niet anders dan; alleen.

هائوت *hainjut* of *hanjut* drijven, vloten. *Hanjut ka-lawut* naar zee drijven. *Meng-anjut-kan* doen drijven, laten afdrijven.

هائير *hainjir* stinkend, vunzig; bokkelugt.

هباي *habaja* voor alle dingen, vooral, volstrekt.

هبلر *hablur* kristal, (PERZ. *balocr*).

هجرة *hadjrat*, AR. mohhammaddaansche tijdrekening, beginnende met het jaar der vlugt van Mohhammad van Mekka naar Medina welke voorviel in 622 volgens de tijdrekening der Kristenen.

هراقن *hadap-an* front, voorste gedeelte, voorhoede; tegenwoordigheid; volgende, eerstkomende. (zie *hadap*).

هريه *hadiejah*, AR. een geschenk, voornamelijk aan een' hooger persoon; echter wordt het in de geschriften van meerderen tot mindere ook gebezigd. Een offer.

هربب *harbab* of *arbab*, PERZ. een viool. (zie *rabab*).

هرت *harta* en *arta*, HIND. goederen, bezittingen, eigendommen; weelde, rijkdom.

هرقاون *hartawan* bemiddeld, gegoed.

هردق *hardikh* berisping, bestraffing; kastijding. *Meng-hardikh* bestraffen.

هركه *herekh* kreet, luid gefchreeuw, gegier. *Meng-herekh* schreeuwen, gieren.

هركي *harga* of *arga* prijs, waarde. *Hargā-kan* of *tāroh harga* de prijs bepalen, waarden. *Hargā-nja tiega blas ringgit* de prijs daarvan is dertien spaansche matten.

هرمز *hormuz*, PERZ. het eiland en de stad Ormuz in de golf van Perzië.

هرم *haroem* welriekend, lekker van geur. Reukwerk.

هريغن *hariengan* of *ariengan* ligt, gemakkelijk, niet zwaar. (zie *riengan*).

هريمو *hariemau* en *riemau* een tijger. *Hariemau kumbang* en *hariemau lalat* luipaard. *Hariemau tunggal* de koninklijke tijger.

هست *hasta* of *asta*, HIND. de lengte van den voorarm. (cubit).

هغ *hang* gij, zij.

هنگكف *hangkap* nederstrijken gelijk een vogel. *Maka boerang icloe-16n hangkap di atas tangan-nja* die vogel streek op zijne hand neder.

هنگكف *hangkap* in koren zingen, in rijen dansen; afwisselende bewegingen maken; over en weder toereiken.

هنگكوت *hangkoet* tangetje, haartang.

هنگكپ *hingga* of *ingga* tot, tot dat; eenig, alleen, slechts, maar. Grens. *Ti-jáda ber-hingga* grenzenloos. *Alaka di brie-kan-lah bertonggoh nabié Adam icloe hingga gnáp sa-ricboe tdhon oemor-nja* aan den profect Adam werd uitsfel verleend, tot dat hij ten volle duizend jaren zou bereikt hebben. Isk. *Ilingga ieja datang* tot dat hij komt.

هلامن *haláman* plein voor een paleis, of huis; groote weg, rijweg.

هلوالبغ *hoeloebálang* kampvechter, held, lijfwacht, legerhoofd. *Hoeloebálang jang gagah dan perkása* een sterke en dappere held. *Maka sekalién hoeloebálang pón ber-datang sumbah já-tocwan-koe sjih allam* al de legerhoofden kwamen, zeggende: ó meester gebiedder der wereld. Isk.

هلوالبغس *hoeloebangsa* stam, kast. (zie *bangsa*).

هلات *helat* en *halat* vreemd, niet vermaagschapt. Buitenlandsch.

هلغ *helang* of *hlang* roofvogel, kiekendief.

هللنتر *halilintar* dondersteen, bliksemfchicht.

هلنته *halintah* bloedzuiger.

هلون *haloewan* voorste gedeelte, voorsteven, voorgevel, voorhoede, front.

هلي *halei* of *lei* dit woord bezigt men bij het getal van dunne zelfstandigheden, als: papier, linnen, bladen enz. *Kájin sa-lei* een stuk linnen, een kleedingsstuk.

هلي *halieja* gember. *Halieja pedas* of *se-pedas* gemeen gember. *Halieja djáie* de grove soort.

هليشن *haliepan* duizendpoot.

هلمب *hamba* dienaar, ahangeling; slaaf. Ik, mij, (in eenen nederigen zin). *Maka ieja ber-tietah pada s'orang hambá-nja* hij beval een zijner dienaren. *Tocwan hamba* mijna meester. *Amak*

hamba mijn kind. *Hamba handakh meng-ickot* ik wil volgen. *Ber-hambâ-kan* onderwerpen, hulde bewijzen. *Per-hambâ-an* dienst, afhankelijkheid, slavernij. *Hej toewan hamba, buhoewa khetsah hamba ter-lâloe âdjâieb ô*, mijn meester! mijne geschiedenis is zeer wonderlijk. Isk.

همباچغ *hambâtjang* of *ambâtjang* de vrucht genaamd de paarden mangga.

همبالغ *humbalang* tuimelen, vallen.

همبنت *hambat* vervolgen, achterhalen, inhalen. Opstoppen, fluiten; aanvallen. *Per-hambât-an* vervolging; najaging.

همبر *hambar* laf, smakeloos. (zie *anbar*).

همبر *hambur* of *hambör* strooijen, storten. Verstrooijen; droppelen, vallen.

همبوس *hamboes* blazen, waaijen. *Hamboes-an* en *peng-hamboes* een blaasbalg.

همنت *hinmat* neiging, gemoedsaandoening.

همزة *hamzah*, AR. een klankteeken, hebbende deze gedaante ⁵ dienende ter vervanging van de *alif*.

همق *hampa* ledig, ijdel, hol. *Hampâ-kan* ledigen.

همقت *hamput* en *hampoet* koppelen, paren.

همقدس *hampedas* de lever. *Sâkit hampedas* leverziekte.

همقدو *hapedoe* de gal. *Boewang hapedoe* gallen, (visch).

همقر *hampar* uitspreiden, uitstrekken. *Meng-hampar-kan per-madanie* een tapijt uitspreiden. *Hampâr-an* een spreid, kleed, tapijt.

همقشر *hampir* nabij, digtbij, bijna, naast; naauwvelijks; naderen. *Hampir hâbis* bijna voltooid. *Hampir-kan* naderen. *Ber-hampier-an* aangrenzende. *Hampir âda tampat-nja di sieni* deszelfs verblijf is hier digtbij. Isk.

همقس *hampas* nederfsmijten, smakken. *Meng-hampas-kan dirie-nje ka-tânah* zich op den grond werpen.

همقس *hampus* uitschrabben. (zie *hâpus*).

همقغ *hampang* overdwars. (zie *ampang*).

همقن *himpon* verzamelen, vergaderen, bijeenbrengen; optellen,

zamen:rekken. *Himpón-an* vergadering, verzameling. *Maka iya soeka ijità-lah ser-ija wenjoeroh-kan brang ka-pada segala negrie meng-himpon-kan hoeloebâlang ber-sigra-sigra* zij verheugde zich en zond hare dienaren naar alle oorden om ten spoedigste de krijgsknegten te verzamelen. Isk.

هقير *hampier* nabij. (zie *hampir*).

همة *himmat*, Ar. neiging, oogmerk, bedoeling; gemoed, gedagte, karakter. *Ifimmat jang tinggie* een edel karakter.

هميس *hamies* een goore reuk.

هن *hun*, HIND. een klein stuk goudgeld, *pagoda* genaamd.

هنت *honta* een kameel. (zie *onta*).

هنت *hantoe* een spook. (zie *antoe*).

هنتار *hantar* of *antar* geleiden, vergezellen, uitgelcide doen. Liggen, uitgestrekt liggen. *Maka harta ietoe pón di hantar-kan-nya ka-hadâp-an râdja ietoe* en die schatten werden voor den koning gebragt.

هنتام *hantam* slaan, strijken, ranfelen, rosselen; smijten, werpen.

هنتو *hantoe* spook, geest, verschijning, schim, booze geest.

هنتي *hentie* ophouden, stilhouden, nitscheiden, stilstaan, vertoeven, haltmaken. *Ber-hentie di djâlan* onder weg stilhouden. *Per-hentie-an rust*, stilstand, halt, ophouding. *Tempat per-hentie-an* rustplaats, pleisterplaats. *Ber-hentie-kan* doen stilhouden, stoppen, dompen, stillen.

هنتي *hintej* gluren, luisteren, afhooren; bespieden.

هنتيمون *hantiemon* eene vrucht van de meloenfoort. (zie *tiemon*).

هندجر *handjar* bewegen. (zie *andjar*).

هندجم *handjam* inslaan, insteken, instampen, heijzen, ergens in blijven vastzitten.

هندچر *handjor* ontbinden, oplossen, verteren, smelten, vermalen, verbrijzelen.

هند *hind*, INDIE, *hindoe* en *hindie* een indiaan, indisch. *Ilindoewis* een indiaan, indisch.

هندق *handakh* willen, begeeren, wenschen, verlangen, voornemen. *Ka-handakh wil*, voornemen, oogmerk. *Handakh-tah kirâ-nya*

hej toewan kãmie, kau njatã-kan khodrat-moe ô heere! wil toch uwe almacht toonen. Isk.

هندي *hindie* een indiaan; indisch.

هندي *hindej* makker; bondgenoot, vriend.

هنخ *hening* helder, klaar, rein, zuiver.

هپير *hanjier* en *hanjir* stinkend.

هو *hoewa*, AR. hij, hij is; de naam van God, JEHOVA.

هوآ *hewa*, AR. lugt, dampkring, de ruimte tusfchen hemel en aarde. De wind, een klank, stem, geluid, toon, neiging, genegenheid, liefde, begeerte. *Hewa nafsoe* zinnelijke drift.

هوآت *hóbat* bezweren, betooveren. *Orang hobat-an besjar* bezweerder, toovenaar.

هوآخ *hoebong* of *oebong* vereenigen, verbinden, vastmaken, binden, inbinden. *Ber-oebong-oebong* zamenspannen. *Peng-oebong* een binder. *Per-oebing-an* verbinding, verband, verbindtenis.

هوآن *hoeban* kruin van het hoofd; grijze haren.

هوآخ *hoetang* en *oetang* schuld. *Ber-hoetang* schuldig zijn. *Oetang dan pie-oetang* schulden en te goed hebbende gelden. Debet en credit. Het woord *oetang* is mij nimmer in eenen zedelijke zin voorgekomen. *Meng-oetang* credit geven.

هوآن *hoetan* en *oetan* woud, bosch, wildernis. *Babi oetan* wild zwijn. *Koetjing oetan* wilde kat, boschkat. *Orang oetan* een boschmensch, iemand die in de natuurstaat leeft, zoo als sommige volken in de woeste streken van *Tranggane* welke *órang oetan* genaamd worden; *órang oetan* noemt men den aap, die veel naar den mensch gelijkert en op Borneo gevonden wordt. *Ticjadã-luh kieta Uchat di hadãp-an kieta ieni negrie, melinkan padang dan hoetan dan boekit* ik zie geene bewoonde streken voor mij, maar wel velden wouden en heuvelen. Isk.

هوآت *hójat* schelden, smaden, lasteren; laster.

هوآخ *hoedjoeng* en *oedjong* punt, uiteinde. *Oedjong pieso* punt van een mes. *Oedjong tanah* een landtong. *Hoedjong ti jang* top van een mast of paal.

هوآن *hoedjan* of *oedjan* regen. *Ber-oedjan* regenen. *Oedjan lebat* aligte regen, zware regen. *Meng-oedjan-je* doen regenen.

هونڭ *hoedang* garnaal.

هوزف *hocrop*, JAV. wisselen, geld wisselen, uitkeeren.

هوزو هوار *hocroe htra* oproer.

هوزي *hoerej* los. (zie *oerej*).

هوكر *hoekor* of *oekor* meten, uitmeten; maat.

هول *hoeloe* en *ka-oeloe* bovengedeelte, begin, oorsprong van eene rivier, bovenlanden, binnenlanden. Gevest, heft. *Hoeloe soengej* oorsprong eener rivier. *Hoeloe pieso* heft van een mes. *Pergi ka-hoeloe* naar de binnenlanden gaan. *Orang hoeloe* inboorling, iemand uit de binnenlanden.

هولنت *hoelat* of *oelat* mot, kleine worm, made. *Oelat ber-soetra* zijworm, .

هولر *hoelur* loslaten, laten vieren. Botvieren, verslappen.

هولس *hoelas* en *oelas* vastmaken, aanhechten, splisfen. Een stuk van eene vrucht.

هولم *hoelam* en *oelam* mengen, vermengen; ondereen mengen.

هوله *hoelah*, *oelah* en *oelat* spelen, beuzelen, dartelen, stoeijen.

هوم *hoema* of *oema* oogsten. *Per-hoema-an* oogst.

هونس *hocnos* en *oenos* onthlooten, uittrekken. *Meng-oenos pedang ka-radja-an* het koninklijk zwaard uittrekken.

هوي *hewa*, AR. lugt. (zie *hewa*).

هويج *hocjong* of *ocjong* golven, deinen; svingeren gelijk een schip.

هي *hei* of *hej* ho! hola! he! ô! ach! helaas! hoort! zeg!

هياس *hicjas* versieren, optooijen. *Per-hicjas-an* versierfel, tooi, opschik, sieraad.

هيبان *heibano*, AR. afgrijpselijk, verschrikkelijk.

هيبدر *hiebor* of *iebor* troosten, vertroosten. *Peng-iebor* vertrooster. *Peng-hibor-an* vertroosting, troost.

هيبنت *heibat*, AR. vrees, angst; eerbied, hulde; majesteit, grootheid. Vreeslijk, ontzagverwekkend. *Tiejada dâpat ieju ber-kâta me-lichat hejbat nabie Ilheidllir* hij kon niet spreken op het zien van het ontzagverwekkende van den profect Ilheidllir. Isr.

هيتتا *hetta* of *etta*. (zie *hasta*).

هيتتغ *hietong* of *ietong* tellen, rekenen, opfommen. *Hiitong-an* rekening, opfomming.

هيتتم *hietam* zwart; donkerblauw. *Dawat ietam* zwarte inkt. *Orang ietam* een zwarte. *Ietam manis* ligtbruin. *Meng-ietam-kan* zwart maken.

هيججو *hiedjoe* een gewas, gelijk paardenhaar.

هيججو *hiedjau*, *iedjau* en *iedjoe* groen. *Dawon hiedjau* groen loof. *Boekit Khaf ietue jang di djadie-kan Allah tãla deri pada mani-kam jang hiedjau*, bahoewa ietja mengoelieling doeniejà ieni de berg Khaf die God de Allerhoogste uit eenen groenen robijn gemaakt heeft, omringt deze aarde. *Isk. Hiedjau moeda* ligt-groen. *Hiedjau toewah* donkergroen.

هيدتغ *hiedang* opdifschen, onthalen, spijszen. *Hiedang-an* spijs; eten, geregt, disch. *Maka di soeroñ radja bawo hiedang-an deri pada bagie-bagie makãn-an* de vorst beval de geregten te brengen, die uit verschillende spijszen bestonden. *Isk.*

هيدتغ *hiedong* of *iedong* neus, snoet. *Liejang hiedong* de neusgaten.

هيدتف *hiedop* of *iedop* leven. Levendig. *Se-lãgi ietja hiedop* zoo lang hij leeft. *Maka di tangkap-nja dãpat dengan hiedop-nja* zij kregen hem levendig. *Isk. Meng-hiedop-kan* doen leven. *Ka-hidõp-an* het leven; om te leven; levensonderhoud.

هيدتم *hiedam* belustheid, zinnelijkheid, lust, trek. *Meng-iedam* belust zijn.

هيدران *heirdn* of *hẽjrdn*, AR. verwonderd, verbaasd, bevreemd, *Mem-brie heirdn* verbazen, verwondering baren.

هيدريرو *hieroe hieroe* beweging, oproer, opschudding.

هيدرت *hierit* leiden, dragen, slepen. (zie *terit*).

هيدرس *hieris* en *ieris* kerven, fijn snijden, aan dunne sneedjes snijden. *Sa-hieris* een sneedje, stukje, moot.

هيدرم *hieram* geschakeerd, verschillend, veelkleurig.

هيدروهار *hieroe-hãra* beweging, verwarring.

هيدسث *hiesap* zuigen, inzuigen, opslurpen. Rookten;

هينگر بنگر *hiengar bingar* geraas, beweging, oproer,

هينگو *hienggoe* duivelsdrek.

هيكل *heikal*, AR. kristenkerk, tempel.

هيل *hejla* trekken, halen. *Hejla tdlie kakang* aan een' toom trekken,
II. v. M. *Hejla ginta* de klok luiden, bellen, schellen.

هيلير *hielir* eene rivier afvaren; met den stroom medegaan. Uit de
bovenlanden komen. *Orang hielir* kustvolk. *Ka-hielir* naar be-
neden, naar de benedenlanden, naar de kust.

هيلغ *hielang* verliezen, kwijtraken, verdwijnen, voorbijgaan, ver-
vliegen, sterven, overlijden; verloren, verdwenen. Dood, over-
leden. *Barang jang hielang* verloren of gestolen goed. *Maka*
Sulthan tjon hielang de Sultan verdween (stierf). *Meng-hielang*
kan wegmaken, doorbreugen, doen verdwijnen, uitwisfchen.

هيلج *hejling* of *ejling* overhellen, neigen.

هيمبرو *hiembrou* tot een treurdicht behoorende.

هيمنت *hiemat* zorgvuldig, oplettend. Waardering.

هين *hiena* gemeen, gering, onedel, laag, verwerpelijk. *Orang hiena*
allerlei volk uit den geringen stand, het gemeen, publiek. *Meng-*
hind-kan verlagen, ontaarden, verachten, kleinachten, minachten.

هينگو *hienggoe*, PERZ. duivelsdrek.

هيني *hienci* en *ienci*, AR. een heester, wiens bladen een rood vocht
bevatten, waarmede de nagels geverwd worden.

هيو *hiejoe* de haai, zekere visch.

هيوٲ *hanjoet* drijven. (zie *hanjot*).

ي

ي *i, e, ij* de letter genaamd *ieja*.

ي *ie* een woordje dat achter de werkwoorden geplaatst wordt.

يا *iejd*, AR. ó! ja! *Iejd illáhie iejd toewan-koe palihard-ban-lah*

kird-nja kdmie deri pada setroe jang meng-dlap kdmie ó God! ó Heere! behoed ons voor de vijanden die voor ons zijn. Isk.

پاڻيئم *jatiem* of *jatiem*, AR. een wees, een onmondig kind.

پاڻوٽ *iejdkhoet*, AR. grenaat; robijn.

پاڻيت *ieja-ietoe* dat is te zeggen, namelijk.

پاڻوٽ *iejdkhoeb*, AR. Jacob.

پاڻيئم *iejaxie* of *janie* namelijk, beteekenende, aanduidende, te kennen geven, dat is te zeggen.

پاڻيئم *jang* die, dewelke, hetgeen, dat. *Jang di dlam soerat* hetgeen in de brief staat. *Toehan jang amat moelieja jang amat koewasa* de heere, die zeer verheven, die zeer magtig is. Isk.

پاڻيئم *jakhien*, AR. ernst, trouw, zekerheid, kennis; zeker, in ernst.

پاڻيئم *jogieja*, AR. betamelijk, voegzaam. (zie *se-jogiejâ-nja*).

پاڻيئم *joedjana*, HIND. eene zekere maat van verheid, afstand, sommige inlanders zeggen *wiedjana*, en verstaan daardoor een gezigt ver, zoo ver men zien kan.

پاڻيئم *joesef*, AR. Josef.

پاڻيئم *joem*, AR. dag. *Joem il khiejamat* de oordeelsdag.

پاڻيئم *jonas*, AR. Jonas.

پاڻيئم *jahodie*, AR. Joodsch. *Orang Jahodie* een Jood.

پ

پ *nja*, de laatste letter.

پ *nja* voornaamwoord van den derden persoon, wordende achter de woorden geplaatst. (zie hierover de MAL. SPRAAKK). *Roemah-nja* zijn huis. *Di boewat-nja* ietoe hij deed dat.

پاڻيئم *njata* openbaar, klaar, helder, gebleken. *Me-njarâ-kan* openbaren, bewijzen, verklaren. *Ka-njarâ-an* openbaarmaking, duidelijkheid, klaarheid. *Nistjâja dengan njarâ-nja pe-kardjâ-an* *ieui hamba ka-loewar-kan* voorwaar, ik zal deze handclwijs, in

een helder daglicht stellen. Isk. *Sopnja kāmoe pandang dengan njara - nja* op dat gij het duidelijk zien moogt. Isk.

چارس *njárts* schier, bijna, naauwlijks, bijna. *Njárts hielang* bijna verloren.

چارغ *njáring* helder, luid, schel. *Soewara jang njaring* eene heldere, luide, stem. Isk.

چال *njâla* vlammen, flikkeren, vlam. *Me-njalâ-kan* ontvlammen. *Maka ieja - pôn mârâh ber-njalâ moekâ-nja* hij toornde, zijn gelaat gloeide. Isk.

چامق *njamok* mug. *Anakh-nja di giegit njâmokh* zijn kind is door een' mug gebeten.

چامن *njaman* aangenaam, gezond, frisch, lekker.

چاو *njâwa* leven, adem, ziel, geest. *Tiejâda ber-njâwa* zielloos. *Soedah poetos njawâ-nja* hij is dood, hij heeft den geest gegeven. *Apa-bielu poetos-lah njâwa hamba, maka di mandie-kan toewau hamba âkan hamba* als ik sterf zal mijn heer mij doen wasfchen. Isk.

چاي *njâja* belasteren.

چاپ *njanji* zingen. *Njanjie-an* gezang.

چدر *njadar* vast, diep, gezond. *Tiedor ter-lâlœ njadar* zeer vast slapen.

چه *njah* weg! pakje weg! voort! verdwijn!

چېي *njei* of *njie* meesteres. Sinefche vrouw; bijzit.

چيور *njicor* kokosnoot.

چيرو *njieroe* eene wan, zeef.

چيلو *njicloe* eggig, stomp. *Giegie jang njicloe* eggige tanden.

A A N H A N G S E L

D E R

W O O R D E N ,

DIE ZELDEN VOORKOMEN, DOCH BIJ HET LEZEN DER
GESCHIEDENISSEN DIENEN GEKEND TE WORDEN,

1

أبدية *abadieja*; AR. eeuwigheid.

أتى *atie - atte* voorzichtig.

أجناس *adjenas*, AR. verschillend. Soorten; goederen, dingen.

إحشام *ihhtisjam*, AR. luister, groothed.

إحتمال *ihhtimál*, AR. een last, vragt. Opleggen. Geduldig zijn.

أحرام *ahhrám*, AR. heiligdom. Ban, banvloek.

إحسان *ihhsán*, AR. voordeel, gunst, gift, geschenk.

إختصاص *ichtisás*, AR. innige vriendschap, oplettendheid, gunst,
vertrouwen.

أري *arie*, AR. ja.

أري *irij* ruif, voederbak; stal.

أريس *aries*, AR. akkerman. Prins. Eene wel, nabij Medina.

E e e

أركيا *arkiejd*, AR. goed, dengzaam.

استقامة *istikdmat*, AR. opregtheid, getrouwheid.

استقرار *isikhrár*, AR. bevestiging, vaststelling.

استقلال *istikhlál*, AR. soevereine magt, volmagt, onbeperkte last, Onafhankelijkheid.

استسلام *istildm*, AR. onderwerping aan eens anders gevoelen.

اسرافين *israfien*, AR. srafsijn.

اسم الله *ism' allah*, AR. de naam van God,

اسيا *asiejá* Azië. Een molen.

اشواق *asjwakh*, AR. in liefde ontvlamd.

اصلاح *atlahh*, AR. beter, best, heerlijker.

افضل *afulul (afzal)* uitmuntend, verheven.

اقرار *ikhrár*, AR. bevestiging, verzekering, belofte. Belijdenis.

الاس *álas* voetstuk, pedestál, grondslag.

الوثة *alwat*, AR. een eed.

امبلس *ambles* zakken, inzakken.

امر *amr*, AR. eene zaak, handeling; beveel.

امير *dmier* leidsman, geleider.

اختيرو *intejro* geheel, gansch.

انجن *indjin* wagens.

اورق *oerokh* aanhoogen (met aarde).

اوروتن *oeroet-an* worst.

ايجاب *isdjáb*, AR. noodzakelijk zijnde.

ببدران *babdran* moeilijkheid.

ببغكس *bebangkas* niezen. (vulg).

ببدهج *bedebah* ellendige! hond!

ببدربق *bathariekh*, AR. in de manier; bij wijze van.

ببعيد *baied*, AR. ver, afgelegen.

ببچيا *bokhtja* reiszak.

ببلخ *balch*, AR. ijdel, verwaand.

ببلوي *balwa*, AR. eene proef, beproefing; verlegenheid.

ببندري *bandej* een bekken, omroepers bekken.

ببوغك *boengka* ijdel, grootsch.

ببونيك *boenejka* pop.

ببببت *biebit* zaad uit het plantenrijk.

بببببببب *biebie* moeders jonger zuster.

بببببببب *bieras* de perfoon welke met den zwager of zwagerin gehuwd is.

بببببببب *bejhoes* flauw, in zwijm; bezwijming.

بببببببب *biejang* een dier dat reeds gejongd heeft; een vogel die al eijeren gelegd heeft.

بببببببب *bieid!* krankbezoeker; kerkendienaar; voorlezer.

ت

تبببببب *tbbang* stoppen, toedoen.

تبببببب *tbdjin* schuim van kokende rijst.

تبببببب *tdsfejah* zekere sterke drank.

تبببببب *tdpos* persen.

تبببببب *tdjharrie*, AR. verwonding.

تبببببب *tdfoet*, AR. een geschenk, iets uitmuntends.

تبببببب *tahmied*, AR. lof, prijs.

- تَحْبِس *tahhabus*, AR. gevangenzetting.
 تَذَكْرَةٌ *tadzchorat*, AR. geheugen.
 تَرَوْح *tarawwuhh*, PERZ. wanning.
 تَرَكَه *terkah* verdacht houden.
 تَسْلِيم *tasliem*, AR. groet. Zegenwensch.
 تَعْجِيل *tandjiel*, AR. haast, spoed.
 تَعْدُل *tandzul*, AR. bestraffing. Veroorzakende.
 تَعْدِيل *tadiel*, AR. verbetering.
 تَعْلِيْب *taalieb*. AR. onderteekning; merking.
 تَعْلِيْم *taliem*, AR. lering.
 تَعْكَا *tongka* onderschragen (verbastering van *tongkat*).
 تَغْيِيْلِغ *tonggieling* muskusdier.
 تَفَاح *tuffah*, AR. een appel.
 تَفْحَاوْس *tepfchoes* nauwkeurig onderzoeken.
 تَقْدِيْم *takkoewiem*, AR. almanak.
 تَكْبِر *takkelor*, AR. verwaandheid.
 تَلِيْدِر *teleidor* schelm, schurk.
 تَمَاش *tamdsja*, PERZ. onderhoud, vertooning, vermaak.
 تَمْطِيْلِغ *tampjileng* een klap, of slag met het platte der hand.
 تَمُوْكْس *temoekus* zeker geneesmiddel.
 تَمِيْبِل *tami jil*, AR. twijfelend, besluiteloos.
 تَنْدُو *tandoe* draagstoel.
 تَنْقِيْس *tanpljs* wegfijten.
 تَوْرَس *toeros* een paal. *Toeros-kan* aan een' paal binden.
 تَوْفِيْق *toefekh*, AR. gunst, leiding, hulp.
 تَوْكُو *toeko* winkel.

ث

ثقل *tsikhal* fikkel; zwaarte.

ج

جاجة *djadjat* glazen koraal; halsketen.

جالو *djaloe* hanespoor.

جزبلم *djaziclah*, AR. goed, zuiver.

جنگير *djengger* hanekam.

جنگر *djangkar* dreg, anker.

جدجك *djokdjok* draven.

جمد *djemad*, AR. ijs.

جناب *djenab*, AR. majesteit.

جنان *djenan*, PERZ. duistere nacht.

جویت *djoewicta* uitgelezen, sijn.

جولي *djoelie*, JAV. draagkoets.

جهت *djihat*, AR. zijde, kant, vorm.

جوهن *djohan* held.

جيران *djieran*, AR. naburen.

چ

چادي *tjaddej* (vulg.) fopperij, bedriegerij.

چنگلغ *tjankling* den arm geven, gearmd.

چنگلغ *tjongklang* SUND. galopperen.

چپي *tjapej* (vulg.) vermoed.

چقو *tjepoe* een bakje.

چمبلغ *tjomblang* (vulg.) koppelen.

چنیل *tjenjla* (vulg.) muilen.

چيو *tjicoe*, SIN. zekere sterke drank.

چیتف *tjictakh* (vulg.) drukken, (inprimare).

ح

حاور *hhawar* en *hawwar* populier.

حذار *hhidzár*, AR. bedachtzaamheid.

حقیقت *hhakkiekhat*, AR. trouw, oprechtheid, wezenlijkheid.

حقیقی *hhakkiekhe*, AR. getrouw, echt.

حفظکن *hhafitkan*, AR. behouden, bewaren.

خ

خاص *châts*, AR. zuiver, onvermengd, best, sijn.

خافي *châfîc*, AR. verborgen, geheim.

د

دشو *dengdoe* twijfelen.

دشکخ *dongkang* pad, padde.

دلش *delap* stout, kwaadschik.

دوام *dawâm*, AR voortduring.

دوشو *doengoe* dom, onwetend.

دوپي *doega* (vulg) raden, gisfen.

ذ

ذریان *dzurriejt*, AR. afstammelingen.

ذرة *dzarrah*, AR. ondeel, een weinig, een stoffe.

ر

رأسی rdsej (vulg.) civetkat.

رکوس rdkoes (vulg.) gulzig.

رتبه rutbat, AR. waardigheid, grootheid.

رنگه rongkah (vulg.) winderig, hoogmoedig.

رشن ringat (vulg.) borst.

روکن rōkon formulier, instelling.

روقیق rōbejkh (vulg.) scheuren, afrukken.

ز

زبرجین zabardjad, AR. topaas.

س

سام sâma te zâmenî, te gader; op-den zelfden tijd onderling; gelijk, eveneens. *Sâma-sâma* gezamenlijk. *Bâpa sâma-sâma dengan anak-nja* de vader met zijn kind. *Sâma roepa bâpa-nja* gelijk aan zijnen vader. *Sâma djoega* om het even, eveneens. *Me-njamd-kan* gelijk maken. *Ber-samd-an* vergelijking. Zie op *salah* *salah* en vervolgens.

سیدل sedal zerp.

سرمه sarmad, AR. eeuwig.

سروت sirawat zwindelen, duizelen.

سروز sarwar, PERZ. prins, heer, vorst.

سروور suroer, AR. blijdschap.

سروو serwoe en sarw, AR. cipres.

سریاوان seriejâwan eene ziekte, (sprouw).

سرىڭ *sering* doorgaans, nu en dan.

سعادة *sà'idah*, AR gelukzaligheid.

سنگاران *sangkàran* kooi, kouw.

سنگیره *sanggrah* aderlaten.

سپات *sepat* zerp.

سفرجل *seferdjat*, AR. kwe:

سلاراك *sclàrak* dwarsbalken van een vervoerbare paardenstal.

سلور *seloewar* broek.

سليسيق *seliesikh* (vulg.) kraauwen, gelijk een vogel die zich gebaad heeft.

سملق *simplekh* (vulg.) barsten, knakken.

سمنتغ *sementang* (vulg.) uithoofde, om reden.

سنت *sunnat*, AR. besnijdenis.

سنة *sanat*, AR. jaar, jaargetal.

سوئول *soefoel* (vulg.) zoeken.

ص

صحيقة *tsahhiefat*, AR. bladzijden, bladen, boeken.

صحيح *tsahhieh*, AR. volledig, geheel, juist, zeker.

صدر *tsadar*, AR. de borst.

صلوات *tselât* AR. gebed, zegening.

صلب *tsalb*, AR. kruisiging.

صميم *tsamim*, AR. zuiver, rein, opregr.

صنوبر *tsenavbar*, PERZ. denneboom.

ط

طام *thim* slijm.

طبعي *thabja*, AR. natuurlijk.

طلب *thalab*, AR. zoeken, verzoeken, vragen, verzoeken.

طواف *thawwaf*, AR. rondgaan.

ع

عاقبة *akkiebat*, AR. einde, vervulling, bereiking, gevolg.

عبدي *abdie*, AR. een slaaf.

عنتبة *atiebat*, AR. kleine stad, onaanzienlijk stadje.

عدن *adan*, AR. eden.

عذاب *adzab*, AR. straf.

عريض *ariez*, AR. breed, wijd, uitgestrekt.

عقيق *akkiekh*, een steen, sardiks.

عنبر *anbar* of *ambar*, AR. amber.

عمرة *unrat*, AR. geheiligd bezoek naar Mekka.

غ

غلن *ghralat*, AR. fout, misrekening.

ف

فسوق *fesoekh*, AR. flechttheid.

فضيلة *fadliezat* of *fuzielat*, AR. uitmuntendheid.

فقيه *fohhiéh*, AR. godgeleerde, wetgeleerde.
 فيتنر *fiatar* kettingbliksem.

 ق

قتاسن *petdsan* voetsockers, vuurwerk.
 قرجوريت *perdjocriet* held.
 قرابت *prabot* (vulg.) werktuig, gereedschap.
 قركوتت *perkoetot* wilde tortel.
 قسغبراهن *pesanggrahan* rustplaats, pleisterplaats, herberg.
 قغمق *pengempang* vischvijver.
 قمندق *pemendakh* beslag; ring.
 قنتوه *pentoewah* oudsten (des volks).
 قوري *po:rie* slaapvertrek.
 قولر *poelir* (vulg.) verdraaijen.
 قولس *poelus* (vulg.) slapen.
 قراغ *pejr.ing* bleek. Ligbruin.
 قيكنت *piekat* (vulg.) vangen.

 ق

قاديرن *khAdieron*, AR. almachtig.
 قاذوذي *khAdoenie*, PERZ. kanonijk; regelmatig.
 قديم *kh idiem*, AR. voormalig.
 قربه *khArbuh*, AR. waterflesch.
 قريب *khArieb*, AR. nabij.
 قزاند *khazdkand*, PERZ. harnas.

قطع *khatà*, AR. afzetten, affnijden.
 قوطون *khoeshoen* en *khoton*, AR. katoen.

 ك

كالوة *kalloet* geraas.
 كتوكل *ktoengkul* verbinding.
 كرايين *kardbien*, AR. cherub.
 كرامان *kráman* bandijt, roover.
 كرب *kerub*, AR. cherub.
 كريغت *kriengat* zweeft.
 كريم *karicm*, AR. edelmoedig.
 كسار *kcsdsar* (vulg.) verdoold.
 كسك *kaskal* eetnapje, drinknapje.
 كسل *kesal* (vulg.) vervelen.
 ككاه *kekápah* zadel.
 ككمن *kekumban* doek die rondom het lijf geslagen worde.
 كلغر *kalingar* slaauwte, bezwijming.
 كلابغ *kelabang* duizendpoot, veelvoetig slangetje dat vergiftig is.
 كمس *kemas* kleine kostbaarheden.
 كوچق *kójtjakh* (vulg.) verwaand.
 كوتر *kótor* (vulg.) morsig, vuil.
 كوره *koeruh* (vulg.) wasfchen.
 كوكت *kókot* hengfel; kram.
 كويق *kójokh* pleister.
 كولون *koelon*, JAV. west.

 ڀ

- ڀينٺڻ *ʒejtekh* (vulg.) vlot.
 ڀرڏم *ʒeri dam* eene spreuk uit de heilige taal.
 ڀڳرس *ʒeguras* onophoudelijk eten, vreten.
 ڳلوق *ʒelblokh* dondersteen.
 ڳمس *ʒem s* (vulg.) hard, wrcecl, ongevoelig.
 ڳمبت *ʒumbot* be eldoos.
 ڳندڻ *ʒandikh* (vulg.) valsche krul.
 ڳنڃان *ʒan.j.nan* (vulg.) rang, aanzien
-

ڊ

- ڊاڻر *ʒitar* (vulg.) erf, plein voor het huis.
 ڊاڻه *ʒitah* (vulg.) napraten.
 ڊاڻر *ʒujor* (vulg.) vergeefs.
 ڊبان *ʒebdan* slempijld.
 ڊنڻ *ʒingar* (vulg.) dun haar, weinig haar.
 ڊنڻي *ʒlangsej* (vulg.) behangfel.
 ڊنڻ *ʒekhad*, AR. al te gader.
 ڊنڻ *ʒalhlakh*, AR. ooijevaar. De huig.
 ڊنڻ *ʒiteng* (vulg.) zolder.
 ڊنڻ *ʒtjeng* (vulg.) klok, schel.
 ڊنڻ *ʒfa-lófa* langwerpige doos. Tabaksdoos.
 ڊنڻي *ʒoembie* (vulg.) delven, graven.
 ڊنڻ *ʒi.wat* (vulg.) voorbijgaan.

لينو *lienoe* aardbeving.
 ليو *liejó* (vulg.) steenbakkerij.

۲

ماتخ *mtang*, JAV. rijp; gaar.
 ماسي *masi* (vulg.) nu nog.
 ماكل *magel* stokkerig.
 ماهر *mdhir*, AR. schrander, ervaren.
 مبارك *mubarak*, AR. gelukkig.
 متاخركن *mutachir-kan* uitschieten.
 متاكيد *mutkaid*, AR. bevestiging.
 محشم *muhhsjam* en *muhhsjim*, AR. eerwaardig.
 محفوظ *mahhfoez*, AR. behouden, bewaard.
 محكمة *mahhkammut* raad, vergadering.
 مذبح *me:z'eh*, AR. altaar.
 مذهب *mulzhab*, AR. eene sekte, regel, wet, gevoelen.
 مرتوا *martoewd* (vulg.) schoonvader of schoonmoeder.
 مستجاب *mustadjab*, AR. aangenaam, aannemelijk.
 مستحق *mustahhikh*, AR. waardig, voortreffelijk.
 مسكواين *maskawin* (vulg.) huwelijksgift.
 مشرف *musjif*, AR. nabij. Verheven plaats.
 مصلي *motsej* doek, bidboek.
 مصطفى *mutsthasa*, uitgekozen, verkoren.
 معتبر *mutabir*, AR. eerbiedwaardig, aanzienlijk.
 معجزة *mudjizat*, AR. wonderwerk.
 معصيت *ma'sicjat*, AR. ongehoorzaamheid.

معقول *makkhoel*, AR. redelijk, juist.

معجون *madjoen*, AR. gekneed.

معرفة *marifat*, AR. kennis.

و

معين *ma.yi.n*, AR. bepaald; vastgesteld.

مغكف *mangkakh* of *mangka* dijen, uitzetten.

مغكر يچف *menggréjokh* kwellen, plagen.

مغومغ *mengomong* (vulg.) praten, babbelen.

مغينش *mengienap* (vulg.) overnachten.

مقبرت *makhbar.t*, AR. tombe, gedenkteeken.

ملر *melar* vloeijen. *Kartas jung melar* vloeipapier.

ملس *melas* een weinig lek.

ملنچغ *melantjong* (vulg.) flenteren.

ملت *melit* (vulg.) nieuwsgierig.

ممشوس *mumpoes* (vulg.) dood.

منجر *mandjar*, AR. de reg en een goede wez.

منجور *mandjoer* vergiftig; welsprekend, vurig.

منفعت *menfiat*, AR. nut, voordeel.

منقطع *munkhathh* gebroken, af, voltooid.

منتو *mantoe* (vulg.) schoonzoon of schoondochter.

مندر *mandor*, (PORT. *mandador*) opziener, hoofd.

ن

ناصر *ndisir*, AR. beschermer, voorstander, helper.

ناجر *ndjir*, AR. zool.

نستعين *nastaien*, AR. hulp.

نشان *nisjan*, PERZ. teeken, merk, gedenkstuk, ecrzuil.

نطس *nathas*, AR. schrandler, geleerd.

نطق *nathikh*, AR. welsprekend.

نظام *nithlam* of *nizam*, AR. orde, instelling, schikking.

نعنع *nànd*, AR. pepermint.

نعوذ بالله *nàocd=oe billah*, AR. laat ons tot God vlieden.

نون *nóda* (vulg) vlek, smet.

نهار *nahár*, AR. de dag.

نهار *nahár*, PERZ. veel.

و

وارف *wárif*, PERZ. een waaier; wan.

وارف *wárif*, AR. groot, uitgebreid.

وارق *wárikh*, AR. ontluikend, bladrijk en bevallig groen.

واسر *wáfir* aanbei.

واقف *wáqif*, AR. belemmerig, verhindering; ervaren, schrandler.

وحي *wahhie*, AR. openbaring, inblazing.

ورقة *warkhat*, AR. een blad, brief; letter.

وسواس *waswás*, AR. verleiden; verzoeking van den duivel.

وصل *wasl*, AR. vereeniging, gehechtheid.

ويتن *wéjtan*, JAV. het oosten.

8

هاوس *háwus*, PERZ. leerling of volger van eenen profect.

 ي

ياجوج *jildjoedj*, AR. geloop op en neder; iets ernstig begeeren.

پ

چبور *njeboer* (vulg.) in het water springen.

چپچه *njanjah* braden of bakken zonder vet, boter of olie.

UITTREKSELS

UIT

MALEISCHE GESCHIEDENISSEN

TOT

OEFENING.

UITTREKSEL UIT DE GESCHIEDENIS VAN
MAIHMOED, SULTHAN VAN BADAR.

چتردر قد حکایت سلطان محمود و فکری جدار *

مک سرخ بکند لاپی و هادی اوله منتری سمقی
تغه مالم بلم لاپی بکند ماسف دالم استنان لاپی درخبر
دان بروایت اکی عاده ترخته سیکل راج م بیغ دهول در
قدان اینت حتی دخن دمکین اینت اد سورش دایغ م
راج برنام سنی جلیک بیغ منغکوی قدرون بکند اینت
مد ای فیکردالم هنینج بکمان کراخن رساپ سلطان
محمود برادو قد قیلم جوغ این بایک اک چوب رساپ
سینتر بکند این بلم ماسف برادو اینت مک سنی جلیک
مردهکن درین لال ای ندرلای قیام سدر اک درین
قرلال امت پامن رساپ شهدان مک سلطان محمود
قون برانگت ماسف کدالم مک منتری هلباخ سکین
قون اندرله ماسع م کمبال در قد مغادق اینت مک
[4]

سنله بکند ماسف دالم استنان ایت هندق برادو ادثون
 عادة بکند ایت اقبیل ای هندق برادو اد سبوه تغلت
 بسی همفرقت استنان ایت دامبلن لال دتوسفکنن
 د فردون بکند سبب چمبروان بکند تاکت کالوم اد
 سوات بنچان مک د رسائی اد اورغ تیدرقد قشقت
 فردونن قیلیم بوغ ایت مک د قالو بکند مک کن کفران
 سنی جلیک ایت لال قچه برهمبورن دارهن مک ایثون
 ترکجت لال ای بائن مک دلپهت بکند کن سنی
 جلیک تله قچه کفران برهمبورن دارهن مک تینه بکند
 هی بدیج چالاک بسر هتیم ایت مک برانی تیدرقد
 تمقت فردونک این مک سپل ایسی استنان سکین
 قون تاکت کمتر ملیهت بکند مک ایت مک تینه بکند
 ایت قد سپل دایغ م د جاو اولهم سی درهاک کلوار این
 مک تورسکن اولهم سمثی سیغ ایستله اک میدهدن
 حکمن سی درهاک ایت مک سنی جلیک قون د جاو اوله
 سپل دایغ م ایت کلوار لال دتورسکن د جاوه استنان
 سمثی سیغ ایت حتی هاری قون سیغله مک
 سلطان محمود قون برخبر بائن لال دودق سمایم
 دقنران دهادق سپل دایغ م قروار سکین مک بکند
 جزقینه مپوره ممثیل جام منتری مک ایثون ماسف
 کدالم سکال لال ای سجود مپمبه دشن تانکن کارن
 بروجه درجه بکند ایت مک بکند مپوره مپاوستی
 جلیک کهدائن بکند دشن دایکتن دان قچه کفران ایت
 مک تینه بکند ایت هی جام منتری تان اولهم سی
 درهاک ایت برنیکه بسر هتیم مک ای برانی بردت
 قلدجان یغ بوک لایف قدان ایت مک جام منتری
 قون سجود مپمبه دولت شاه عالم مک جام منتری

قون برنان هی بدبج مغان ائگو برانی ملکون قزاقی
 یغ بوکن قدرم ایت مک جواب سنی جلیک یا منتری
 یغ بدیمان لاکي عارف بچقسان دان مغنھوی دان
 سده داقت ملکون حکم یغ عادل اتس همب دان رعینہ
 ارقون مک همب برانی ملکون قزاقی یغ دمکین ایت
 قد فیکر همب قد عقل همب بکمان پکراشن نعمتین
 قردون راج ببراق قوله تاهن قدوک سري سلطان
 برادو قد نمقت ایت مک همب چوب بوکن قصد همب
 هندق تیدر دشن تقدیر الله تعالی همب قون قزاقی
 قیاد همب سدرکن ذیری همب ارقون بکند داغ مک
 قاتک قون قیاد خبر اکن ذیری قاتک دان سرت بکند
 براتکت قون ماسق در قد قعداثن ایت مک در سبب
 قزاقی نعمت قاتک رسای انیلہ حال قاتک هی منتری
 یغ برعتل سکتیک چوکي قاتک برادو ایت ارقون ساکتین
 قاتک رسای امقت لیم قوله کین قاتک رسای عذب
 الله اکن قاتک مک سلطان محمود قون برقینہ ببراق
 قوله تاهن ای تیدر ایت ببراق عذب الله اکن در ساین
 قد یوم القیامة سبب ای قزاقی لوب اکن کبسان دان
 کملیان دنیا مک سمبه سنی جلیک قیادکه قون همب
 مندثر روایة نبی الله سلیمان لاکي ای ککاسه الله
 دان لاکي دجریکن راج سکین عالم دنیا ببراق راج ۲
 د جاوه بکند تعلف دالم قزاقی سقرت قزاقی جلقس
 جادی استرین دان جن دان قزاقی د جاوه قزاقی دان
 سیکل بنادغ د جاوه حکمین لاکي ای قاتک اکن الله دان
 عبادتین قیاد د تغیلین دمکینله د انکیرھی الله سبحانه
 وخالعی کملیان د دالم دنیا استمیو ببراق کبسان فکری
 بدار دان قون قزاقی ایتون قیاد سماق ولکن اکن

قرین جوکي ڦاٽڪ بركات اڏئون اکن ڦاٽڪ اين ڏله
 دجنجیکن قد ازال الموت دمان دافت د لریکد لاپي
 اڏئون حکم الله دان حکم راج اید د مناکه دافت ڦاٽڪ
 سلاهي لاپي سنله سلطان محمود مندر ڇر ڇران سني
 جلیک ایت لال بکند مناس سرت مپیت خام الله
 مها سوچ قوهن یغ منجر دیکن سکین عالم مک بکند
 مپوره مفسلن سني جلیک سرت منت معاف قدان
 دان د بڙین مرد هیف بڙاق هرت دائیگرهکن قدان مک
 سني جلیک قون سجوده قد کاک بکند توجه کالي
 سرت منادهکن قاشن کلاخت اي منت دعا موکي p
 دلجیکن الله عمر بکند دالم عباده بکند ایت شهران
 قد کتیک ایت جوکي بکند بڙینه مپوره بڙه مشقون سپل
 اورغ بسرم دالم ڦیری ایت مک اورغ کاپي p دان
 منتری سکین قون دافغ معادق بکند ایت مک بکند
 قون بڙینه هي کام سکین اورغ بسرم دان اوغ
 کاپي p استمیو سپل منتری هلبالع سکین قد هاري
 انیله اک مپرهکن کرحان ڦیری بڙار این کقد جام
 منتری جایک دان جاهت کسرله قدان هندقله قون p
 سکین مندر ڇر ڇرتهن دان حکمن یغ بڙتوتن دشن
 حاتم الله دان انقک قنری بڙار قون کسرله سنله قدان
 مان یغ جایک د کرجاکن سنله سده بکند بڙینه مک
 سکین قون سجود سرت دشن قاشپ یا شاه عالم
 هندق بڙاشکن کمناله بکند مک بڙینه بکند اڏئون
 اک این هندق ڦرکي کڦیری مک هندق بڙوتن بڙینی
 کقد الله سبحانه و تعالی اکن سپل دسال سکین
 چوا اداب ﴿﴾

UITTREKSEL UIT EEN VERHAAL VAN
CHITAM THAJA.

چتردر در قد سورغ برنام خاتم طاي *

چرکار یغ قرنام

مک کات صاحب الحکایت جهو قد زمان خاتم طاي
اینت قیلې اور غ راج یغ مشهور دالم عالم انبیا این شهان
جهو اداله کنیکې مریتیت مسغ م مدعو در یپ قرله
موره قرنام م راج د جنوروم لدو راج د جنو شام لنیکې
راج د جنویامن مک قد زمان راج یغ لنیکې اینت اداله
قرشهور قد زمان اینت هاپ خادم طاي جوا مک سپل
راج م اینتون مالوله مندقر ورت یغ دمکین اینت هغلی
جان برسنروله مریتیت دغن خاتم طاي مک برکات
مریتیت جهو سپ کامي راج یغ مغمفکن سپل
فکری دان جکې کامي بلتننرا دان ببراغ در قد سپل
رعبه دان قریندهارن لاکې موره کامي مک بتاق دافت
سورغ در قد رعبه عرب مغانکن در یپ قرله موره
در قد کامي مک اداله قیغ م سورغ در قد سپل راج م
اینت هدرق مبینساکن دان منچوب خاتم طاي اینت
قرنام یغ هدرق منچوب خاتم طاي اینت راج د جنو
روم مک راج اینغین برسید کقد سورغ منترچین هی
سدري جهو سپ اد اک دغر سورغ لاک م د جنو عرب
جرنام خاتم طاي دورتاکن اورغ کقد کامي جهو قد
زمان این قیام سورغ جوا قون موره سبکین دان
مشهور زمان قد سپل فکری دان فمال قیداله د سبن

اورغ دڭن فام كمرادن مك سكالي قبياد اك سك مك
 سكارغ اين اك هندق منچوب اكن مليهنت كبنارن
 وت اورغ اينت اداكه جنرا تو قبيدكه جهو سپ كدغر قد
 خاتم طاي اينت ان سئيكرداپ ترلال امت اي كاسه
 اكن كود اينت سنتياس د دريكنپ د هداقنپ دان اي
 مملهران كود اينت سفرت مملهران چواپ مك كامپ
 قناله كود اينت كڭداپ مك منتري اينتقون مپورهكن
 سورغ اتوسن كبنو عرب دڭن ممباو هديه يغ لايق
 سرت دڭن ممباو سوات سورة كڭد خاتم طاي حتي مك
 اتوسن اينتقون سمثيله كنيكرين خاتم طاي دڭن قندير
 الله تعالي قد ماس اينت هوجن دان اڭن ترلال ساڭن
 قبياد داڭت اورغ قركي داڭغ كارن سوات كهندق شهدان
 قد كنيك اينت اتوسن داڭغ هاري قون مالم دان سوات
 قون قبياد ان حاضر قد خاتم طاي اكن برجاسو مريڪييت
 مك د بواله خاتم طاي اتوسن اينت كڭد سبوه رومه
 يغ بايق سرت دڭن د قوسليان اكن مريڪييت دان
 د قرحمون اكن مريڪييت دڭن بارغ د يغ د داڭنيپ
 سنله اينت مك خاتم طاي قون برتاپ قد اتوسن اينت
 ان حاجه قون همب داڭغ كڭد همب اينت مك ساڭن
 اتوسن اينت قبياد ان حاجه سوات قون ملينكن همب
 داڭغ اينت كارن مڭنچوڭي قون همب جوا مك قبيداله
 د كنانپ سپل فاسن راج روم قد مالم اينت كلين مك
 خاتم طاي قون قركي منچهارپ مڪانن اكن منچاسو
 مريڪييت مك سواتقون قبيداله د داڭنيپ هان كود يغ
 د كسهين اينت جوا حتي مك كود اينتقون د سمليلهپ مك
 د چوپ اكن مريڪييت قد مالم اينت جوا سنله اينت
 مك كسبيله خاتم طاي كروهپ اقبيل سمثيله هاري

سبغ مک دانغله خاتم طاي کفد مریکیت ارکین مک
 سورة دان هدیة درقد راج روم اینتون د سمشیکن
 اتوسن این کفد خاتم طاي دهمی دغرخاتم طاي
 چوپ بیغ ترسبت د دالم سورت اینت دهو راج روم
 مهنندالی کود بیغ ترسمبله اینت مک خاتم طاي قون
 چرچنتاله دان بروجهله ورن مکاپ دان تیداله دانت ای
 جرکات م دغن اتوسن اینت دم دلپهت اتوسن حالپ
 دمکین اینت دهو قد سغکاپ اکن خاتم طاي سایغ کراپ
 دان برلیینله دلپهتپ درقد بیغ د ورتاکن اورغ کفد
 راج روم مک کات مریکیت هی خاتم طاي جکلو تیاد
 دغن سک هات قون همب ممبریکن کود اینت جاغنه
 قون همب چرچنتاکن کود اینت بیبرله کامی کمبال
 کنپری کامی مک ساهت خاتم طاي هی اتوسن راج
 روم جکلو او قد همب سرپب کود سبپی کود اینت جکلو
 سورغ قون ممنت دی نسچای همب بریکنله کود
 اینت اکن دی استمیو قول راج روم ممنت سبیکر کود قد
 همب مک بتاق همب جاغن برچنت بیغ دمکین اینت
 ادشون بیغ همب چرچنتاکن این کارن قد مالم این
 همب برتاپ قد قون همب اداکه کهنق قون همب
 دانغ کفد همب مک ساهت قون همب سوات کهنق
 قون تیاد ملیینکن کارن مهنجوشی همب جرا مک لال
 همب سمبلهله کود اینت انبله بیغ همب چرچنتاکن در
 قد الف همب جوا شهدان مک خاتم طاي قون قرکیلله
 منچهاری ببرا ف درقد کود بیغ لایف اکن سیکل راج م
 دان ببرا ف هدیة بیغ انده م اکن ترسمباهن کفد. راج
 روم سرت دغن دقرسکاپ هات اتوسن اینت ستله اینت
 مک اتوسن اینت قون کمبلیله کفد راج روم حتی مک

و فرسوده‌ها سبک هدیه خاتم طای دان د چترکانپ
 سبک حال احوال خاتم طای کفد راج روم این دم
 و دغر راج روم سمبه اتوسن ایت دمکین مک ایشون
 چرسید سبدریاله سفرت بیغ مشهور دورخان اورغ قری
 گمراهن خاتم طای ایت دان ایاله بیغ درماون دغن
 سمفرتان کمردین در ایت جاد برکاسه p فله راج روم
 دغن خاتم طای ایت شهردان در سبب خبر ایت جاه
 مشهوره نام خاتم طای قد فیهف سبک راج p *

قردار بیغ کدو

شهردان کات صاحب الحکایت مک کدو بیغ منچوب
 خاتم طای ایت بیایت راج د جنو شام مک تنکال کدوخله
 کفد راج شام خبر خاتم طای فله مشهوره کمراهنی
 مک راج ایشون مالوله ای سرت چرسید جهو کامی راج
 بیغ مغمفنگن کرجان بیغ امت دسر دان دغن سبک
 قردندهارن کامی دان کواس کامی دان کمراهن کامی
 بنتاق سورغ در قد رعیه کامی جان مشهور نامپ کبنو
 روم دان تمغنیپ دیم د عالم هودین دان فادغ مغمکمال
 کمبیغ دان اذت دان کون مک سکارغ قون بایک کامی
 چوب اکن دی کامی منت در قدان بارغ سسوات بیغ
 اندرم بیغ تیاد دافت دادانپ سفای ای بروله کملون
 قد اختار سبک راج p دان قد سبک مادشی حتی مک
 راج شام ایشون مپوره اتوسن کفد خاتم طای اکن
 ممنت کفدای سراتس اذت بیغ بلورن میره لاک قنچغ
 ومنتپ دان هینم کدو مناپ دان بیغ تغلی کدو ککین
 کارن جهو اذت بیغ دمکین رقاپ قردلال امت سوکر
 و چهاری کارن قد راج p قون تیاد ان بایف ملینگن

امفتن ليم ايكړ جوړه مك اقبيل سمثيله اتوسن راج شام
 كند خاتم طاي ايت مك د سمثيكنله سپل بارغ
 كهندف راج ايت كندان دمي خاتم طاي منغركات
 اتوسن ايت مك ايتفون ترلال سكاچت سرت د قرجام
 ساكن دان مينم دغن سمغرداپ ستله ايت مك
 د چرديپاله خاتم طاي درقد فيهف انتاپ سندريري
 د ميكر تون قباد د قرولهپ سغرت يغ د كهنداكي راج
 شام ايت حتي مك د سورهپاله منچهارې قد سپل
 قوهن عرب دان جدوي ايت بارغ سياق اد مناره اذت
 سغرت يغ د كهنداكي راج شام جك دبراق د كهنداكي
 هرپان اكوله ممبري دغن سمغرن هرپان كلكين مك
 جدوي ايتفون قريكله منچهارې انت يغ دمكين ايت
 دغن تقدير الله تعالي قباد دبراق لساپ مك اذت يغ
 سغرت كهندف راج شام ايتفون د قرولهپ سراتس ايكړ
 اذت دان اداله لساپ خاتم طاي برتغيكه اكن هرې سپل
 اذت ايت دو بولن جوړې شهردان مك د مستعدكنپاله -
 اذت ايت دغن دبراق درقد قلاباكي هديه د سرتاكن
 دغن اذت ايت دان د قرسكاپ هات اتوسن ايت ستله
 مستعدله مك اتوسن ايتفون كمبيله اي اقبيل سمثيله
 اتوسن ايت د فكري شام مك لال د قرسمبهكنپاله سپل
 اذت ايت دان سپل هديه خاتم طاي ايت كند راج
 شام د م د ليهنت راج شام سپل اذت دان هديه م يغ
 لاين ايت مك راج شام تون قرچغغله سرت برسيد
 راج شام جهو سسغكهپ كامې هندف منچوب خاتم طاي
 جوړا كندي تناقي سكارغ اين جرهدتغله اي كارن
 ممنوهي كهندف كامې ايتفون سسغكهپله اي اذت
 درساون قد زمان اېن حتي مك سپل اذت يغ سراتس

اینتون د غښته‌ګڼ راج شام مغمبلیګڼ کغد خاتم طای
 سرت دښ د موآندن ډرډایې ۲ ډنډ یغ ملي ۲ مک
 تنال سمثیله کغد خاتم طای مک خاتم طای مپوره
 مسگل سپل اورغ یغ امفون اذت لال ډرډکڼپ اذت
 ایت ډسرت دښ موآندپ سکلیڼ سواتفون قیاد د امبل
 خاتم طای قمبرین راج شام اګندي حتی اذوسن
 اینتون کمبلیله کغد رجائ مک د قوسمبهنپاله حال
 احوال یغ دلپهنپ ډر قد خاتم طای ۲ م د دغر راج شام
 خبر خاتم طای د مکین ایت مک ایفون ډیرن سرت
 ای ډرسد جهو سسغکپپاله سورغ قون قیاد اذت
 مخرجان سغرت فدرجان خاتم طای ایت ایاله امت
 د زمان دښ سمفرفاپ قیاد سورغ جوا قون مخرجان
 یغ د مکین ایت دان قیداله سماپ قد زمان این
 جواداپ *

قردار یغ کنیکي

شاهدان مک راج یغ کنیکي یأیت راج یامن ایاله
 راج یغ امت د زمان دان قشپ قون موره دان اذاله
 ستیاس کرجاپ دان ډیراپ هندق مخرنیایي جوکي
 کارن کهنق راج قد زمان ایت ستمای جاشنله سورغ
 جوا قون مپنکان دښ نام کهراهن ملینکن ای جوا دان
 اذاله کرج راج ایت قیش ۲ هاري ممدوقسای سپل حال
 کسپون اورغ مسلین یغ د دائم فکریپ سرت ممبري
 قلیباکي نعمت قد سپل همد الله قاکي دان قنغ دان
 قیداله سکال ۲ راج ایت شق اکن چارغ سیاق یغ
 مپیت نام موره یغ لاین ډر قدارپ مک اذیبیل ای مخر
 ورت خاتم طای مشهور کمرانپ مک ابفون مړکاله

سرت دښان دوکچناله بیغ امنه ساښت مک ای بزسید
 جهو سپ خاتم طای ایت اورغ هوتن در قد سپکل
 وعیة جوا ادای بوکن ای زاج دان بوکن ای مندری
 دان بوکن ای اورغ کواس دان ببرات اد هرتاپ بیغ
 د بریپ کغد اورغ کارن بیغ ان قداپ ایت هاپ ببرات
 کون دان لمب دان کمبیغ بیغ د قاهرپ دان دالم
 هوتن دان قداغ مک برات در قداپ هرت دانت د برین
 قد اورغ مسکین م بیغ د بیانک اوله خاتم طای ایت
 دالم ستاهن مک الکون لبه در قد دسکین دانتت
 اک بلنچاکن دان اک صدقهکن قد اورغ مسکین م در
 قد مکانن دان بیغ کاهي کنزیاکن سپکل فقیر دان
 مسکین قد قیغ م هاری سراس کاین مک دتاف
 دانت اورغ مپیت نام خاتم طای ایت د هداقنک دښان
 نام درماون قد زمان این کلکین قد ماس ایت داتغه
 سورغ اتوسن زاج د مغرب داتغ کغد زاج یامن مک
 زاج قون منجموله اتوسن ایت دښان قلبایي مکانن
 دان منومن دان ببرات قول نعمت بیغ لاین دجموب
 اتوسن ایت دان دانپرهي فکاین بیغ ملی م دښان قیاه
 ترکیب م لاکي شهردان زاج قون دیرسمایمله برسکا م ن
 سرت برقیانک خبر سپکل فکری م اورغ قد اتوسن ایت
 مک د قیرسمبهنکیاله اتوسن ایت قرتام در قد کبجیکن
 خاتم طای دان سپکل قردوانپ دان قری کمرهنپ
 دان قرحمونپ دم د دغزراج سمبه اتوسن ایت مک
 سراس هاقسله هتین قنای قیاه دپتاکنپ ساکن
 هتین ایت سرت ای برکات سندرین جهو سپکل
 سادشي قد زمان این برقورت م چوکي موج خاتم طای
 ایت قیاه دښان قننوپ خاتم طای ایت سیاق دان اق

بهسای دان بتناق کوسای قد درجامو سپل مانشی
 مک سگارغ قون هارس کسوره بنساکن دی سقای
 هیلغله نسای شهردان مک دقیتهدن راج یامن ممپل
 سورغ بدوی یتش مشهور کچهاتذب کارن بدوی ایت
 قیداله ای سایدغ پلو مانشی مک بدوی اینتون داتغله
 لال دکرخیای راج اکندی درقد امس دان قیترق دان
 قذاین سرت درسد راج کتدای هی بدوی حکلو ماو
 اشکو مشحاصلکن سوات قدرجان کام نسچای کام
 انپراهی ان اشکو درقد سپل جارغ کهنرکم مک سمبه
 بدوی یا توانک شاه عالم اف قدرجان یتش توانک
 کهنرانی ایت مک سبد راج یامن ان سورغ لاک ۲
 بدنام خاتم طای در قد قوم طای همشدر کند فیتهف
 نگیری شام قرکیبله اشکو کنپیری ایت دشن جارغ
 مهصلحتم یتش دافت ممبرده دی اقبیل سده اشکو بوده
 جاو اولیم کتدای کتد کامی جنلو دافت اشکو کرجان
 سقرت کتال نسچای اف جارغ کهنرکم کامی
 مشحاصلکن دی دم دشر بدوی سبد راج دمکین ایت
 مک اینتون سکچتاله سرت ای بدویکدر دالم هتینن جهو
 کرج این سهاج کرجاکنله کارن سهلی باجو بوزق لاک
 اک بونه اورغ استمیو کارن باجو صف صدحلت قول اک
 تیاد ماو مشرجانک دی مک اینتون برموهن لال
 برجائن سپره ۲ قرکی قدفیت جنو شام منچهاری خاتم
 طای حتی بیداق کمای بدوی قون سمقیله کتد سوات
 کشتغ همشدر جنو شام مک ای برتموله دشن سورغ
 لال ۲ مون ذرلال ساعت ایلغ قارسپ دان اداله پات
 قد مکاپ تند کبجیکن دان امت ماسر سکال جارغ
 ثرکتانپ دان جایک خلغهب دای امت رحیم هتینن

همگ کات اورغ مود ایت هی سودراک در مان توذهمب
 دانغ این دان کمان توذهمب هندق قرقی مک ساهنت
 جدوی ایت همب دانغ این در ذکری یامن هندق
 قرقی کنکری شام مک کات اورغ مود ایت هی سودر
 ان جهو سپ یغ همب کهنداکی قد توذهمب هاری این
 جارغ کران برماین μ کرومه همب دان برهننیله
 توذهمب قد مالم این درومه همب سغای همب
 حاضرکن ان توذهمب در قد جارغ سداقتپ سغای
 همب قرسکاکن هات توذهمب کمیدن در ایت قرقیله
 تون همب کغد جارغ یغ توذهمب کهنداکی ایت دم
 و دشر جدوی کات اورغ مود ایت مک ایثون سکچنانه
 وان قرقیله ای کرومه اورغ مود ایت حتی مک
 و قرجامو اورغ مود اندی دشن جای μ مکان دان
 هنومن دشن سمغراپ دان اداله قرجامون اورغ مود
 ایت یغ قیاد قرخه دلپهنتپ دان قیاد قرخه دمانپ
 اوله جدوی مک ایثون مموچ اورغ مود ایت دشن جای μ
 و قجین سوت دشن کاسهپ مک قیدرله ای قد مالم
 ایت درومه اورغ مود ایت دشن سکچنای مک
 اقبیل سیغله هاری مک جدوی برموهنله قد اورغ مود
 ایت هندق قرقی کغد یغ دکهندایپ مک کات اورغ
 مود ایت هی سودراک جگلو دانت کران توذهمب
 برهننتی جارغ دو قیگی هاری لای دسین سغای
 همب قرجامو لای ان جارغ سداقتپ در قد قد
 قرتس اجلاهن هات همب ان توذهمب مک ساهنت
 جدوی ایت هی سودار همب جگلو کارن قیاد سسوات
 کسکارن اتس همب فسچای همب دیم دسین جارغ
 جرات هاری لای سکارغ اثاته دای همب کارن سوات

فکر جان بیغ امت سوکر اذس همب مغرجاکندي مک
در سبب اتوله قیاد دافت همب دودق برساکن دن
سودراک کارن جام لاکي همب مغرجاکن فکر جان ایت
مک کات اورغ مود ایت هي سودراک اف جو بیغ ان
کسکارن تونهمب دان فرچنتان تونهمب ایت مک
تداقت تونهمب برهنتي دسبن جکلو تونهمب کناکن
کسکارن تونهمب ایت قد همب نسچاي همب تولغ جو
اکن تونهمب دشن بارغ داي اقباي همب دان همب
ریختان جو سپل کبرانن دالم هان تونهمب سکارغ
اقته داي همب در سبب تونهمب قیاد ماو مغنانن
دي کشد همب دم دشدر بدوي کات اورغ مود ایت
دمکین مک ایترن دیمله سرت اي بر پچار دالم هنتیپ
بجو فکر جان این جوکن فکر جان بیغ موده مغرجاکن
دي بایک جوکي اک چهاري تولن سورغ بیغ بدیمان
لاکي بیغ دافت مناره رهسي سثاي اک دافت مذبچراکن
اکندي در قد فکر جانکد بجو تولن بیغ بدیمان لاکي
دافت مناره رهسي مک سثرت اورغ مود این قد کیر
اک دافت جوکي ممنت د پچاراکن کتدای دالم اینتون
بلم لاکي اي برانی مغناکن رهسیاپ کشد اورغ مود این
سرت امت کسکارخه رشاپ قیداله دافت اي برکات لاکي
مک دیمله دشن فرچنتان دم اورغ مود ایت ملیهن
ککون بدوي دمکین مک کات اورغ مود هي همب الله
قله پتاله قد همب کسکارن تونهمب ایت بنای در قد
قانت جو تونهمب مغناکن قد همب بجو سسغیپ
الله تعالی جو بیغ مختهوي سپل رهسي همبای اذتون
کسکارن تونهمب بیغ قیاد ماو دکتان کشد همب این
مودمهن دافت همب تولغ جو دم دشدر بدوي کات

اورغ مود اینت مک کتاپ هی قولن بغ بندر گنهوی اوله
 قونهمب جهو همب این سورغ عرب بدوی در نگیری
 یامن مک اداله دالم اتنار سچل بدوی بغ باچفت اینت
 سورغ قون قیاد لبه جاهنتی سئرت همب دان همباله
 بغ ترساشنت قنچوری لاک دست دان تله مشهورله
 کجهادن همب قد سچل ایسی نگیری یامن مک اد
 چک راج سوات فکر جان بغ ساشنت جاهنت فکر تیپ اینت
 مک راج یامن قون منینهکن منترچپ مپوره منچهاری
 اورغ بغ امت جاهنت حتی مشهورله نام همب بغ
 قزلبه جاهنت دالم نگیری اینت مک لال دجاو اورغله
 همب کهدائن راج یامن دم راج ملیهت همب مک
 دانکریپ اکن همب جراف در قد هرت سرت برسید
 ای جکلو اشکو کرجاکن سئرت بغ اک کهنداکی اینت
 فسچای اک جری اندیکو قزلبه قول یا اینت در قد امس
 دان قیرق دان بغ لاین م قول بغ انده م مک سمبه
 همب یا توانک شاه عالم اف فکر جان اینت مک سید
 راج یامن هندقله اشکو بوفه سورغ لاک م درخام خاتم
 طای اقرن قندقت کردیامنپ قد فیهت نگیری شام مک
 سمبه همب یا توانک شاه عالم بغ در همب این
 سورغ بدوی بغ مسکین لاک قنچوری دیم همب
 دالم هرتن دان قارغ دان اکن منوم همب ایر قزلاک
 بغ ماسن دان مکانن همب قون در قد قیکس دان
 جلالغ مک در قد سائن کسکارن همب این مک همب
 قون ایکنانه کهترق راج یامن اینت دان برجنجیله
 همب دشن دی قد مخرجاکن فکر جان اینت دان
 سگارغ جان ترچغغله همب اکن حال دیری همب
 تیان مشمل سیاتی خاتم طای اینت دان بغ مان قوم

ٻني طاي ايتن اذيله حال كسارن همب دم ددغر
 اورغ مود ايتن کات جدوي ٻيغ دمکين مک ايتنون
 ترناو سرت کتاپ هي سودار همب جاشنله توڙهمب
 برچنتالن فکرجان ايتن فرلال مده مخرجان دي
 بهو همباله ٻيغ مغل خاتم طاي ايتن دان همباله
 منجقن دي کڏ توڙهمب دم ددغر کات اورغ مود
 ايتن دمکين مک ايتنون سکچنله مک جرکات قول اورغ
 مود ايتن هي سودار کتهوي اوله توڙهمب بهو قوم
 ٻني طاي ايتن اداله دالم لمغ ايتن دان لاک ٻيغ
 برنام خاتم طاي ايتنون ان دالم قوم ايتن جکرو ماو
 توڙهمب منورت سڀرت کات همب دسچاي حاصله
 فکرجان توڙهمب مک ساهت جدوي ايتن هي سودار
 بهو سپ قله همب سرکنله چاو همب کدالم تاشن
 توڙهمب مان ٻيچار توڙهمب مک کات اورغ مود ايتن
 هي سودار همب بهو ان سوات دوسن تمشت خاتم طاي
 ايتن برماين ٻيغ فرلال ايتن سوپ لاک قيان سورغ جو
 تون سمڻي کسان اقبيل داننله اي کتمشت ايتن مک
 مان مينمله اي لال دتوڙيپ کنلاپ دشن کدين دان
 کڏ ڊاڻنپ دهداڻنپ قد ڊيک ناري ايتن توڙهمب
 فرکيله کڏ تمشت ايتن دان سکرانله سڀرت کهدن
 راج ايتن دان توڙهمب کندارياه کنڏيپ دان برسکراه
 توڙهمب لاري درقد تمشت ايتن دان کدبيله توڙهمب
 کڏ جارغ کهدن توڙهمب کڏين مک اورغ مود
 ايتنون فرکيله منجقن دسڻ ايتن کڏن جدوي سرت
 ڊرديپ سبيله سکين ٻيغ ايتن فاجم سرت کتاپ هي
 سودار همب ايسف هاري خاتم طاي ايتن دانغ کڏن
 تمشت ايتن مان ٻيچار توڙهمب ٻيچارکنله شه دان مک

سپل کات اورغ مود ایت دتورنپ اوله جدوی حتی
 قارپ م هاری مک خاتم طای قرن قراپیله کشد دوسن
 ایت لال ای ماکن مینم اقبیل سلسیله ای درقد مالن
 دان مینم ایت مک ایقون قیدرله سرت دتوشیپ
 کنزق دشن کاین دان کدای قون دایکتپ دهراندپ
 مک دشن تقدیر الله تعالی جدوی اینثرون داتقله مک
 قیدل هندق دسمبلهپ آن اورغ مود ایت لال جرفیکر
 ای دالم هندیپ نله مشهرله کشتارن دالم عام دنیا
 این فام خادم طای قدرلال موه درهوان جنای اک ممدوده
 دی قیاد دشن اک لیبت رقنای تمکل هیدرپ مک لال
 هردپ کاین قرتق بمکاپ ایت دهی دلپتپ هوک
 اورغ مود یغ قیدر ایت مک اینثرون رجه کشد کالی
 اورغ مود ایت لال دچیوتپ کالی اورغ مود ایت
 سرت کنای هی قراند ای قردواتن توشهدب یغ دمکین
 این لاک قیاد قانت توشهب مشرجالن دی این دهی
 دشر اورغ مود ایت کات جدوی دمکین مک ساهنتپ
 هی سودراک افتاده دای همب کارن یغ جرنام خاتم طای
 ایت همباله دان کتال همب انیاه یغ دکهنداکی راج
 یاهن افتاده تیشو دای همب لاین درقد قردواتن این
 سنله ایت مک جدوی اینثرون دجاو اوله خاتم طای
 کروهن لال دجامرون قول دان دجریچ کشد جدوی ایت
 هرت جارغ یغ لایق آن دی حتی مک جدوی اینثرون
 جهمونه لال کمبال کنیکریچ مک تمکل سمشیله ای
 کینو یاهن لال ماسقله ای مشادق رجاق مک
 دقرسدهکنیپاله حال احوال خاتم طای کشد رجاق دم
 راج مندرشرحال احوال خاتم طای دمکین ایت مک راج
 قون مناشس سرت کنای دجو سمشکپپاله خاتم طای

این یغ موره لاکي درساون دان بختساون دان ایاله یغ
 سخې دان برانې کمردین در قد این مک کاسهله راج
 یامن دشن خاتم طای هغکې سسقبیله دانغ کغد مویب
 ادای شهردان بیوادالد قراشې خاتم طای قد قیغ م
 مالم میلانکن اف اادن سشای دانغ جامونپ اقبیل
 امفت قوله هاری قیاد دانغ لقرای سسورغ جوا قون
 مک قد اجتهادپ اد جوکې سسوات مرک الله تعالی
 انبې دان قنکال متیله خاتم طای مک دتافمن
 اورغه اندی قد سوات تمفت حتی قد سوات ماس
 مک ایر قون قرلال دسر هندق رفته تمفت قبور خاتم
 طای این مک برهمنله سکل قومپ هندق ممدهکن
 قوغ خاتم طای مک دکورق مریکیت قبور خاتم طای
 لال دیهتپ ائپوتاپ برچری م در قد سندین میلینکن
 تاشن کانپ جوا قیاد برچری سقرت تاشن اورغ
 هیدق قیاد دمالن تانه مک مشهرله خبرن کغد سکل
 ایس نکرین دان سکل قومن قون قرکیله کغد اورغ
 یغ عالیم مغانکن حال یغ دمکین این مک کات
 مریکیت کارن ای سنتیاس ممبری سکل مانشی دشن
 تاشپ کادن مک در سبب انوله قیاد دمالن تانه
 تاشپ کادن دمکین جواداپ *

حکایت سلطان حشرف د نکرې عجم *

سبرمول قد سوات هاری سلطان حشرف دودق
 برسمایم دیاتس کرسیین برسام م دشن استرین برنام
 ندرې شردین کلکین مک داتغله سورغ لاکي م

مشرسمبهکن سئیکر ایکن کفداپ مک د کرفیائکله اوله سلطان حشرف اکن لاکي م ایت امفتت ریب دینار مک برداغ سمبه قنری شردین یا توانک شاه عالم ساله قکرچان توذهمب این مک ساهت سلطان حشرف ایت افاکه سالهپ قکرچان کامی این مک سمبه قنری شردین یا توانک شاه عالم کمردین در قور هاری این چکلو توانک مغربیای سسورغ هلباغ دغن امفتت ریب دینار لای نسچییاله د کتاب جو اوله هلباغ ایت جهو توانک مپماکن دی دغن فلاین ایت مک منچامه سپنله هات سپل مریکیت اکن توانک در سبب قرجواتن توانک یغ دمکین این مک برسید سلطان حشرف بنرله سفرت کات قون ایت اکن قناق سرهله کلور در مولنک کارن جهو اداله سپل راج م این ساقتله عایب مغوجهکن قکرکان یغ تله کلور در مولنپ مک سمبه قنری شردین ایت یا توانک شاه عالم تیداله مغتاق اداله قد همب سوات مصلیحت اکن سفای داتن مغوجهکن قکرکان شاه عالم ایت مک سید سلطان حشرف اق مصلیحتم ایت مک سمبه قنری شردین یا توانک شاه عالم قغیکله فلاین ایت مک د قبتنهکن سلطان حشرف قغیکل اکن فلاین کمبال مک فلاین قون داتغله مک سمبه قنری شردین یا توانک شاه عالم بارغ توانک تپای کراپ قداپ جهو ایکن یغ د بوپ ایت جنتنکه اتو جتیناله مک چکلو دکتانپ جنتن توانک کات جتین چکلو دکتان جتین توانک کنانک جنتن مک سید سلطان حشرف اکن فلاین ایت هی فلاین جهو ایکنم ایت جنتنکه اتو جتیناله مک سمبه فلاین ایت یا توانک شاه عالم جرتهمبه م دولت توانک جهو ایکن ایت بوکنپ جنتن دان

دوکني بنين قنناق ايکن ايت خنشي دم دوشر اوله
 سلطان حشرف سمبه ذلاين ايت مک ايئون نرتاو
 کتف م شهدان د اذکيهين قول اوله سلطان حشرف
 اکن ذلاين ايت امفت ريب دينار قول مک دامبلين
 سکين دينار ايت لال د قاره د دالم کايچي دان کمبيليه
 اي برجان مک اقبيل سمبيله اي قد اذنار تغه جالن
 لال کويکر سات دينار نر دالم بئکوسني ايت مک
 د پهرين اوله ذلاين اکن دينار بيغ جاته ايت اقبيل
 اي سده د ائت مک د هنترکني کدالم بئکوسني سرت
 د جنجشپ مک ايئون برجالنه شهدان قد قنقال ايت
 سلطان حشرف دشن استرچين قون مليهتله حال احوال
 ذلاين ايت مد برداتغ سمبه قول قنري شردن يا
 قواک شاه عالم ليهتله اوهم جهو بيغ کهنان همب دان
 بيغ کورغ جدي ايت دمان اکن د ائت د سمبيکن
 لاکي کارن سوات دينار کويکر ايت سکينله للهين اي
 منچههاري شهدان جاين قواک سوره قچکل کراپ اکن
 ذلاين ايت کمبال دان قواک قمشلف اکندي سقاي
 اي مند ائت مالو مک در قد سبب ساشت کاسه ساينغ
 سلطان حشرف اکن استرچين ايت مک د قورقپاله بارغ
 کتاپ مک د قيتنهکنيپاله سلطان حشرف ممچکل اکن
 ذلاين ايت مک اقبيل داتغ ذلاين ايت برسباله
 سلطان حشرف کتداپ هي ذلاين چتاله کهنانم دان
 کورغ جدي بچچرام کارن سات دينار بيغ کويکر در دالم
 بئکوسنم ايت سکينله للهيم قياک ائکو ماو قچکلکن ملينکن
 ائکو منچههاري دي جوا مک سمبه ذلاين ايت يا قواک
 شاه عالم بارغ قسبه کدان دولن دان سعاده دول
 قراک جهو در سبب بيغ د قرههمب منچههاري سوات

دینار یغ کپور ایت بوکنن در قد سایغ همب اکن دینار
ایت تنق در سبب یغ دقرهمب کارن مملیان دان
ممسرکن نام یغ ترسورت دیاتسپ یا ایت نام الم
تعالی دان سبله نام شاه عالم مک جگلو قیاد یغ
دقرهمب منچهار ی دی فسچای سنتیاس دججف
اورنله دغن سبب قیاد دکنهویچن ای دان در کارن اذیله
مک دقرهمب منچهار ی دی مک جگلو دقرهمب
منغیل دی سوله د دقرهمب این مریغکنن دان
مغنهانکن کدو نام یغ مها مای یغ ترسورت دیاتس
دینار ایت مک جاد بردساله همب یغ امت یغ ایت
اورغ یغ بر ججف سنتیاس هاری دیاتسچن قون
مملین جوک بردوس یغ امت بسر مک اکن حال احوال
انیله یغ دقرهمب قانت منجاد یغ دقرهمب مغوسهالن
دغن سوله د همب منچهار ی دینار ایت الن سثای
دافت اندری شهردان اقبیل د دشرچ اوله سلطان
حشرف سمبه فلاین ایت دمکین مک ایتون سکچناله
هتین سرت د انکرهین قول اکن فلاین ایت امشت
ریب دینار لاک دغن قولس اخلاصن مک جدیدله جمهین
سلطان حشرف مغنچراهی اکن فلاین ایت دوداس
ریب دینار دان فلاین ایتون کمبیلله کرومهین دغن
سکچیتن هتین ستله ایت مک سلطان حشرف قون
منینهکنله اورغ مپورتکن دغن فصیحته قرکنان این
یعنی بارغ سیاق منورت کات قرمغون کارن دغن
سوات درهم جوا قون فسچای مروکیله ای مک سورت
ایتون دسورهین اوله سلطان حشرف لکنن قد قنت
گوت فپردین ایت دملین جو اداب *

UITTREKSEL UIT MAKOTA SEGALA RADJA
OF DE KROON ALLER KONINGEN.

شکرکارم در قدس مکتب سپیکل راج *

فصل بیغ کا'تم قد میتانکن قزری دان قزرجواتن عادل
 آیت قال الله تعالی د دالم قران ان الله یأمر بالعدل
 والاحسان ارقبین دهور سپ الله تعالی مپوره جردوت عادل
 دان احسان برمول د کهنراکی در قد عادل آیت کینارن
 چوکی د دالم سپیکل فکرچان دان سپیکل فکرکتان دان
 قمرقسان انثون د کهنراکی در قد احسان آیت
 کبجیکن چوکی د دالم سپیکل فکرچان دان سپیکل فکرکتان
 دان قمرقسان مک اداله کا'دان کدو قزری این واجب
 قد سکلین مناشی دان قد سپیکل راج م قرلیه جایک
 چوکی اتسپ دان بارشسیاق در قد سپیکل راج م بیغ قیاه
 ان دو قزری آیت قداپ قیاه داقت د بیلگنکن راج اداپ
 سفرت کات نبی صلی الله علیه وسلم العدل عزالدین
 وقرة السلطان وفیه صلاح الحمض والعلو ارقبین عادل آیت
 کملیان اقام دان کنکوهن راج آیت کارن اد دالمپ
 قانت دان کردادهن دان کتغیکن چوکی دان سفرت
 کات نبی صلی الله علیه وسلم السلطان العدل فی الدنيا
 یوم النبیامة جالس علی منابر الولو ارقبین راج بیغ
 عادل د دالم دنیا قد هاری قیامة دونق د دالم شرکی
 دیاس تحت بیغ در قد متیار انثون کات ابن عباس
 علیه الرحمة جکلو دقرکنن الله تعالی دعاک مک اک
 سنتیاس ممنت دعا بیغ خیر یعنی کبجیکن آیت

دان سجهتر سکلین هسب الله دان منجهد کسگان
 دان سنتوس سکل مانشي دالم دذیا این در قد سبب
 مریکیت یغ عادل جو اداب فصل یغ کنوجه قد
 میتان قري قدرت سکل راج م یغ عادل دان چرقر
 سکل راج م یغ مخرجاکن فکرهان این دغن سبدرن
 ادقون قرسبت دالم کتاب صفات السلاطین هندقله
 راج این سنتیاس رذوکن برصحابة سکل قندیت یغ
 برعلم دان برعمل دان سدکال برتپاکن در قد قردواتن
 اکام مریکیت دان قري سکل اورغ یغ براکام دان
 ایغتنک سکل کات مریکیت قنای ذدانت قیاد راج
 این مغنل سکل قندیت سفای دافت ای ممبیدان
 قد انتار سکل یغ بایک دان جاهت کارن سکل قندیت
 یغ مغتاکن سکل علم دان مغاچرکن سکل مانشي کارن
 الله دان در قد شفقة اقس مریکیت جهو قردین دان
 کتاب این بوکن لاین اداب هاپ سکل قندیت یغ
 جرجوت این کارن طمعن دان در قد هاوذفسوپ سهاج
 قردین این دان کنای این لاین جو اداب مک هارس
 راج این جهو دجراکنپ قد انتار مریکیت سفای ای
 جاغن نست در کارن صحابة سکل اورغ یغ منافیق
 دان کتاب این سفرت قندیت دان قردین دان بچهران
 سفرت شیطان این سهغکی مریکیت در قد ساقن
 وب دان طمعپ دغن سکل قرنکان یغ مانس دان
 دغن باکی م قجیپ ممبری سوک قد هات راج این
 یغ سرکاپ مریکیت جرکات دغن مریکیت قد سکل
 کبچیکن دان کجهاتن جارغ یغ هات راج جرکن
 اتو پنچي این در قد بایک دان جاهت ای مپرتاي
 دغن دي سکل در قد کهندقپ این دان ممکینله ای

منورنگن سپک قري دان قردواتنپ جوکي سثاي داؤن
 دن بارغ تيش م دمقصدن درقد راج ايت بارغ
 يغ دکنداين درقداپ مک مريائيت اوله سبب در
 طبع دان لباپ اي مدياو راج ايت اکن کچهادن
 دان راج اينشون درقد جبل دان الثاپ منورنگن کناپ
 دان مسمسالن ايماپ برمول هارس سپک راج م غ
 باديان دان جديمان ممليهراکن ديريچ درقد سپک
 قنديت بغ سقرت دمکين قريچ دان قردواتنپ ايت
 قلمه جاهت اي درقد شيطان جوکي دان ايغنگن بايد م
 سثاي جاڏن دستنگن اولهن قنقاي هارس سپک راج م
 ايت مننتوت سپک قنديت يغ کهنديچ بئل دان کناپ
 ايت بنر سئنگي بارغ اي برکات م کارن الله دان درقد
 شنته اتس سپک همب الله جوکي دان جوکن کارن
 طبع دان جوکن کارن هوانشون مريائيت برکات م دشن
 سپک راج م دان مننري م دان لادين درقد ايت جکلو
 سکيشون کناپ ايت قاهت جرکي قد واس اورغ يغ
 لمه ايماپ دان برت جوکي قد هات سپک اورغ يغ لورغ
 بچراپ بهو سپک قنديت ايت بغ درقد کهنديچ بئل
 ايت برکات م سام جوکي قداپ راج دان مننري دان
 اورغ کاپ م دشن همب دان قندت اورغ مسکين
 ملينکن حق يغ سبنرن بهو سپ قباد تانت اي در
 قد سپک راج م دان قباد مالو اي درقد سپک اورغ
 کاپ م دان لادين سبائين کارن جک برکات اي دشن
 کارن الله قد حال سبنري دان جک ديم اي کارن الله
 ديمپ لايئون جک کاسه اي کارن الله جک برسترو
 قون اي کارن الله اي برسترو اتس حال سبنري جوکي
 حکايت دچرتر اکن قد سهاري هرون الرشيد درقد

دشن سپک منندین اکن ممشچراکن فکر جان نیکری
 جنراد دان اد قد زمان این سوات شیخ یغ صالح مد
 ابی دافع لرومه هرون الرشید اقبیل هرون الرشید مدغ
 شیخ این دافع مک دشن سمبپ سرت حرمة نعظم
 ان شیخ این مک هرون الرشید قون ممبری حرمة
 قول دشن لتان یا شیخما شقیف زاهد مريله همغر قد
 اک مک شیخ این برکات یا امیرالمؤمنین الوله شقیف
 قدق بوکن زاهد مک هرون الرشید برکات یا شیخ
 اجران اقاله همب بارغ یغ دافت مک شیخ این
 برکات یا امیرالمؤمنین کنهوی اولهم بهو الله تعالی
 ممبری قدام تمقت یغ صادق یعنی یغ جنردان
 کارن منت در قدام موکپ م سقرت در قد ابوجکر
 فصدیق دان دبری قدام تمقت فاروق یعنی یغ
 مسچریکن دان کارن منت در قد فاروق قد انتار
 حق دان یغ باطل یعنی یغ جنردان یغ ساله جوا
 موکپ م سقرت در قد عمر الفاروق این دان ممبری
 قدام تمقت ذوالنورین یعنی کنراکن دو جالن یائیت
 عادل دان احسان جوکپ موکپ م سقرت در قد عثمان
 ذوالنورین این دان ممبری تمقت قدام علی دان
 منت در قدام عام دان عادل موکپ م سقرت در قد علی
 وضي الله عنه این مک کات هرون الرشید یا شیخ
 چنرله کنام این مک هندق ائکو تمباهی لاکي فرکنان
 این یغ مهاملی مک شیخ این برکات یا امیرالمؤمنین
 کنهوی اولهم بهو الله تعالی ان دشن قدرتی دان حکم
 منجدیکن سوات رومه نماپ نازک دان میرهکن قدام
 کواس اتس قنت نازک این دشن تیکی فرکار یغ
 دبریکنپ قدام قرتام هرت بیت المال دان کدو قدغ
 [۷]

دان گنتیگی دره دان قسن دشن یغ قیگی قرقار ادن
 مسهران سیکل مانشی در قد اف خارک مک در سد
 وت بین المال ایت جریکن اولهم قد سیکل فقیران
 مسکین سقایی جاغن مریدئیت مچوری اتو مرمفس
 هرت اورغ دان قدغ ایت بزده اولهم سیکل اورغ یغ
 مپیغه اورغ یغ قیاه دشن سیمری سقایی اح انان
 مریدئیت دان سقایی سنتوس لهد قن سقایی ممشی
 دان دره مریدئیت مک قنلو اولهم سیکل اورغ یغ قیاه
 قوۃ الی شریعة نبی صلی اللہ علیہ وسلم سقایی شاه
 مریدئیت مملیالان اکیم اللہ تعالی جکلو اشو قیاه
 بریوت دمکین مک قد هاری یغ کسراهن اشلو اک
 دیلغکن انصار سیکل اورغ ایسی خارک دان دهمول اتو
 ان ماسق دالمپ دن لمدرن سیکل اورغ یغ جریوت
 سله ایت سرنام مک هردود الرشید جریکن با شمشخ
 بنرله کسام ایت مک هرتله اتکو قمناهی لای قرقمان
 این یغ مهاملی مک شمشخ ایت جریکن یا امیرالمومنین
 کهوری اولهم جهو اتکو اد سقرت مات ایدر دان سیکل
 منتری دان هلباغ دان لایپ در قد این اد سقرت
 سرخی جوک اقمای ادقین جکلو مات ایر این اد سوچ
 مک سوخی اینقون سوچ دان جکلو مات ایدر ایت کرد
 یعنی بوتل مک سبخی اینقون بوتل جوک قیاه کاپ
 حکایة دکانکن اد قد سبات مالم هرون الرشید سر
 منتری یغ جرنام عیس قرکی مندراقکن شمشخ فنل
 قیال نماپ ایت سنله سمقی قد قنت وههپ
 ای منغر جهو شیخ ایت مغاج قران دان ممیاج ایت
 این احسب الذین اجترحو السات ان نجعلهم کاذبن
 اننو وعملو الصالحات ارتقیب دستماله سیکل اورغ یغ

بردت سپک قردردان بیغ جاهت جهو کامی دیباغ اورغ
 این سئرت سپک اورغ بیغ قرجای دان بردت سپک
 قردردان بیغ بایک مک هرون الرشید برکان قد منترجین
 اینت یا عبس جکلو قیاد داغ کامی قد شیخ دان
 قیاد داغ قغاجر دان قیاد بروله در قداپ سوات
 مدعت ادرن اینه این اداله قد کامی لال ای میپره
 منترجین عبس اینت قغف قند رومه شیخ اینت اتبیل
 عبس منشف قند رومه اینت مک شیخ اینت برکت
 سیف این دان عبس قون برکات یا شیخ امیرالمومنین
 داغ سدافتکن شیخ مک شیخ برکات قول اف لرج
 امیرالمومنین داغ لماری دان عبس قون لال برکات
 امیرالمومنین هندق منت قغاجر مک شیخ قون
 ممبایفکن قلیت دان ممبوک قنت رومهپ مک لال
 هرون الرشید دان عبس قون ماسف دالم رومه اینت
 مک برجایت نائن دئن شیخ اینت مک شیخ اینت
 برکات سبحان الله اف حال اورغ این نائینپ دمکین
 لمینپ اتبیل ماسف ای دالم اقی ناری بیغ مهاکرس
 دن امت هانت ادپ اینت مک ارجرپ یا امیرالمومنین
 بایک اتکو بچرا ان اولهم قد سکارغ این کارن قد هاری
 قیامه حال سورغ مانشی دبالن در قدام جریکو
 بناف اتکو ممبری جواب کن قردردان جریب پ اورغ
 بیغ اد دارهم در قد قرتهم قد هاری قیامه قندک
 ان دقرکسای حق سبحانه ونعالی قردردان سکین
 ممبای مک هرون الرشید قون مناشس قیاد دئن
 اد یارن دان عبس قون برکات یا شیخ دالم کتام اینت
 سئرت کام جوئه خلیفه اینت دئن کتام بیغ امت کرس
 اپی مک کپرسره شیخ ایب ان عبس ساری کناپ

پاهامان اشکو دان سچل قوم اشکو جوڳي مہبونه
 ہرون الرشید ایت مک ہرون الرشید برکات یا عب
 ۱: دیمله جوڳي تھوکه اشکو ایت کات دان مقصود شیخ
 این یغ دکان قدام مک عبس قون برکات قیاد ال
 قاهو ارتي کات این یا امیر المومنین مک ہرون الرشید
 برکات بولنکہ هامان ایت ادالہ منتري فرعون دان
 کھندق کنان ایت جھو اشکولہ هامان دان اکولہ فرعون
 لال ای مناشس قرسائت سرت دامبلن سرب ناهیل
 اسر دتاهن ایت دھدائن شیخ ایت سرت کنان
 ایت این در قد ایسی کھوین اییوکل حلال جوڳي بلج
 شیخ ایت مک کات شیخ ہی ہرون الرشید نسوہ
 قدام برھونکن کبجیکن جوکنن اک قنت ہرقام این
 لال ای جان دان کلور در دالم رومہپ منگیلدن دی
 دسیت حتی ہرون الرشید ایت مناشس دان قولغ
 سرت دشن تاشسپ لال کاستناپ حکایۃ دچترکن فد
 دھول کال اد سئورغ راج نماپ سلطان سلیمان ابن
 عبدالملک ادالہ مشھور قد زمان ایت دشن عادل دان
 انصاف دان قیادانہ راج یغ بریمان دان برایمان
 یغ سفرت ای سننیاس برہی ای اکن مندافلن
 سچل اورغ یغ ملیم دان سچل اورغ یغ عالیم دان
 ادالہ قد زمان ایت سئورغ قندیت یغ صالح دان
 عارف مک راج ایت مہپورھکن سئورغ فدای منت در
 قد مکانن یغ شیخ بیاس مالن مک شیخ ایت مہبری
 فدای در قد قشغ یغ کاسر اقبیل راج این ملیت
 قشغ ایت مک لال ای مناشس دان در قد لیک
 ایت ای برنیۃ میغ قواس مک تیک ہاری لمای دیانہ
 ای برک قواس دان قد ہاری یغ کاشت اقبیل سامنہ

ابي لاشر مک تفغغ یغ دهنترکن در قد شیخ ایت
 دمالپ سزای ابي ساتس دان دلچت در قد حال
 شیخ ایت یغ قد کملیان دان لبسارنپ دغن مکان
 این قساعت دان صبرن جوکي برمول مغناکن سلطان
 سلیمان ایت مک قد سوات مالم ایت جوکي ابي سنوبه
 دتن استریپ مک دبریکن الله اکس بکین سورغ
 افس لاسی م یغ عادل مک دذمای عبدالعزیز دان
 عبدالعزیز ایت برواه قول دغن استریچ سورغ افس
 لاسی م یغ دذمای عمر عبدالعزیز مک ابي منجماه
 راج یغ عادل لای عارف دان عابد دان قرلال کمر
 ابي نقد قندرتی یغ باید دان سپک کبجیکن بهو اداله
 اب قرامت مشهر کادانپ دالم عالم دان مشهر نمای
 دالم سپک کتاب یغ بسرم دان مذکور قرین سپک
 دقت دغن سفدت چهای منهاری جوکي دان سکین
 کتاب یغ دالمپ دست عمر ابن عبدالعزیز دان دالم
 سنغه کتاب یغ قرسبت نمای عمرقانی ارقین عمر
 یغ کدو یعنی دهول در قداپ ایت امیر المؤمنین عمر
 رضی الله عنه یغ مشهر دغن عادل دان انصاف دان
 کمردن عمر ابن عبدالعزیز این یغ ممیغ دغن کبنارن
 قرحان اکیم اسلام افس قری امیر المؤمنین عمر
 رضی الله عنه مک دملینله جوکي افسار سپک راج م یغ
 معرجان قلرجان ایت دغن سمقرنای کمردن در قد
 سپک افس چوچ حضرة نبی امام علیه السلام مک اداله
 عمر عبدالعزیز این یغ دبریکن الله تعالی کملیان
 دان کبسان قداپ در قد برکت سیغیم دغغ ایت
 حکایته عمر عبدالعزیز برکبرم سورت کغد شیخ حسن
 چدری مغالی دالم سورت ایت هندقله شیخ ممبری

۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱
 ۴۹۲
 ۴۹۳
 ۴۹۴
 ۴۹۵
 ۴۹۶
 ۴۹۷
 ۴۹۸
 ۴۹۹
 ۵۰۰
 ۵۰۱
 ۵۰۲
 ۵۰۳
 ۵۰۴
 ۵۰۵
 ۵۰۶
 ۵۰۷
 ۵۰۸
 ۵۰۹
 ۵۱۰
 ۵۱۱
 ۵۱۲
 ۵۱۳
 ۵۱۴
 ۵۱۵
 ۵۱۶
 ۵۱۷
 ۵۱۸
 ۵۱۹
 ۵۲۰
 ۵۲۱
 ۵۲۲
 ۵۲۳
 ۵۲۴
 ۵۲۵
 ۵۲۶
 ۵۲۷
 ۵۲۸
 ۵۲۹
 ۵۳۰
 ۵۳۱
 ۵۳۲
 ۵۳۳
 ۵۳۴
 ۵۳۵
 ۵۳۶
 ۵۳۷
 ۵۳۸
 ۵۳۹
 ۵۴۰
 ۵۴۱
 ۵۴۲
 ۵۴۳
 ۵۴۴
 ۵۴۵
 ۵۴۶
 ۵۴۷
 ۵۴۸
 ۵۴۹
 ۵۵۰
 ۵۵۱
 ۵۵۲
 ۵۵۳
 ۵۵۴
 ۵۵۵
 ۵۵۶
 ۵۵۷
 ۵۵۸
 ۵۵۹
 ۵۶۰
 ۵۶۱
 ۵۶۲
 ۵۶۳
 ۵۶۴
 ۵۶۵
 ۵۶۶
 ۵۶۷
 ۵۶۸
 ۵۶۹
 ۵۷۰
 ۵۷۱
 ۵۷۲
 ۵۷۳
 ۵۷۴
 ۵۷۵
 ۵۷۶
 ۵۷۷
 ۵۷۸
 ۵۷۹
 ۵۸۰
 ۵۸۱
 ۵۸۲
 ۵۸۳
 ۵۸۴
 ۵۸۵
 ۵۸۶
 ۵۸۷
 ۵۸۸
 ۵۸۹
 ۵۹۰
 ۵۹۱
 ۵۹۲
 ۵۹۳
 ۵۹۴
 ۵۹۵
 ۵۹۶
 ۵۹۷
 ۵۹۸
 ۵۹۹
 ۶۰۰
 ۶۰۱
 ۶۰۲
 ۶۰۳
 ۶۰۴
 ۶۰۵
 ۶۰۶
 ۶۰۷
 ۶۰۸
 ۶۰۹
 ۶۱۰
 ۶۱۱
 ۶۱۲
 ۶۱۳
 ۶۱۴
 ۶۱۵
 ۶۱۶
 ۶۱۷
 ۶۱۸
 ۶۱۹
 ۶۲۰
 ۶۲۱
 ۶۲۲
 ۶۲۳
 ۶۲۴
 ۶۲۵
 ۶۲۶
 ۶۲۷
 ۶۲۸
 ۶۲۹
 ۶۳۰
 ۶۳۱
 ۶۳۲
 ۶۳۳
 ۶۳۴
 ۶۳۵
 ۶۳۶
 ۶۳۷
 ۶۳۸
 ۶۳۹
 ۶۴۰
 ۶۴۱
 ۶۴۲
 ۶۴۳
 ۶۴۴
 ۶۴۵
 ۶۴۶
 ۶۴۷
 ۶۴۸
 ۶۴۹
 ۶۵۰
 ۶۵۱
 ۶۵۲
 ۶۵۳
 ۶۵۴
 ۶۵۵
 ۶۵۶
 ۶۵۷
 ۶۵۸
 ۶۵۹
 ۶۶۰
 ۶۶۱
 ۶۶۲
 ۶۶۳
 ۶۶۴
 ۶۶۵
 ۶۶۶
 ۶۶۷
 ۶۶۸
 ۶۶۹
 ۶۷۰
 ۶۷۱
 ۶۷۲
 ۶۷۳
 ۶۷۴
 ۶۷۵
 ۶۷۶
 ۶۷۷
 ۶۷۸
 ۶۷۹
 ۶۸۰
 ۶۸۱
 ۶۸۲
 ۶۸۳
 ۶۸۴
 ۶۸۵
 ۶۸۶
 ۶۸۷
 ۶۸۸
 ۶۸۹
 ۶۹۰
 ۶۹۱
 ۶۹۲
 ۶۹۳
 ۶۹۴
 ۶۹۵
 ۶۹۶
 ۶۹۷
 ۶۹۸
 ۶۹۹
 ۷۰۰
 ۷۰۱
 ۷۰۲
 ۷۰۳
 ۷۰۴
 ۷۰۵
 ۷۰۶
 ۷۰۷
 ۷۰۸
 ۷۰۹
 ۷۱۰
 ۷۱۱
 ۷۱۲
 ۷۱۳
 ۷۱۴
 ۷۱۵
 ۷۱۶
 ۷۱۷
 ۷۱۸
 ۷۱۹
 ۷۲۰
 ۷۲۱
 ۷۲۲
 ۷۲۳
 ۷۲۴
 ۷۲۵
 ۷۲۶
 ۷۲۷
 ۷۲۸
 ۷۲۹
 ۷۳۰
 ۷۳۱
 ۷۳۲
 ۷۳۳
 ۷۳۴
 ۷۳۵
 ۷۳۶
 ۷۳۷
 ۷۳۸
 ۷۳۹
 ۷۴۰
 ۷۴۱
 ۷۴۲
 ۷۴۳
 ۷۴۴
 ۷۴۵
 ۷۴۶
 ۷۴۷
 ۷۴۸
 ۷۴۹
 ۷۵۰
 ۷۵۱
 ۷۵۲
 ۷۵۳
 ۷۵۴
 ۷۵۵
 ۷۵۶
 ۷۵۷
 ۷۵۸
 ۷۵۹
 ۷۶۰
 ۷۶۱
 ۷۶۲
 ۷۶۳
 ۷۶۴
 ۷۶۵
 ۷۶۶
 ۷۶۷
 ۷۶۸
 ۷۶۹
 ۷۷۰
 ۷۷۱
 ۷۷۲
 ۷۷۳
 ۷۷۴
 ۷۷۵
 ۷۷۶
 ۷۷۷
 ۷۷۸
 ۷۷۹
 ۷۸۰
 ۷۸۱
 ۷۸۲
 ۷۸۳
 ۷۸۴
 ۷۸۵
 ۷۸۶
 ۷۸۷
 ۷۸۸
 ۷۸۹
 ۷۹۰
 ۷۹۱
 ۷۹۲
 ۷۹۳
 ۷۹۴
 ۷۹۵
 ۷۹۶
 ۷۹۷
 ۷۹۸
 ۷۹۹
 ۸۰۰
 ۸۰۱
 ۸۰۲
 ۸۰۳
 ۸۰۴
 ۸۰۵
 ۸۰۶
 ۸۰۷
 ۸۰۸
 ۸۰۹
 ۸۱۰
 ۸۱۱
 ۸۱۲
 ۸۱۳
 ۸۱۴
 ۸۱۵
 ۸۱۶
 ۸۱۷
 ۸۱۸
 ۸۱۹
 ۸۲۰
 ۸۲۱
 ۸۲۲
 ۸۲۳
 ۸۲۴
 ۸۲۵
 ۸۲۶
 ۸۲۷
 ۸۲۸
 ۸۲۹
 ۸۳۰
 ۸۳۱
 ۸۳۲
 ۸۳۳
 ۸۳۴
 ۸۳۵
 ۸۳۶
 ۸۳۷
 ۸۳۸
 ۸۳۹
 ۸۴۰
 ۸۴۱
 ۸۴۲
 ۸۴۳
 ۸۴۴
 ۸۴۵
 ۸۴۶
 ۸۴۷
 ۸۴۸
 ۸۴۹
 ۸۵۰
 ۸۵۱
 ۸۵۲
 ۸۵۳
 ۸۵۴
 ۸۵۵
 ۸۵۶
 ۸۵۷
 ۸۵۸
 ۸۵۹
 ۸۶۰
 ۸۶۱
 ۸۶۲
 ۸۶۳
 ۸۶۴
 ۸۶۵
 ۸۶۶
 ۸۶۷
 ۸۶۸
 ۸۶۹
 ۸۷۰
 ۸۷۱
 ۸۷۲
 ۸۷۳
 ۸۷۴
 ۸۷۵
 ۸۷۶
 ۸۷۷
 ۸۷۸
 ۸۷۹
 ۸۸۰
 ۸۸۱
 ۸۸۲
 ۸۸۳
 ۸۸۴
 ۸۸۵
 ۸۸۶
 ۸۸۷
 ۸۸۸
 ۸۸۹
 ۸۹۰
 ۸۹۱
 ۸۹۲
 ۸۹۳
 ۸۹۴
 ۸۹۵
 ۸۹۶
 ۸۹۷
 ۸۹۸
 ۸۹۹
 ۹۰۰
 ۹۰۱
 ۹۰۲
 ۹۰۳
 ۹۰۴
 ۹۰۵
 ۹۰۶
 ۹۰۷
 ۹۰۸
 ۹۰۹
 ۹۱۰
 ۹۱۱
 ۹۱۲
 ۹۱۳
 ۹۱۴
 ۹۱۵
 ۹۱۶
 ۹۱۷
 ۹۱۸
 ۹۱۹
 ۹۲۰
 ۹۲۱
 ۹۲۲
 ۹۲۳
 ۹۲۴
 ۹۲۵
 ۹۲۶
 ۹۲۷
 ۹۲۸
 ۹۲۹
 ۹۳۰
 ۹۳۱
 ۹۳۲
 ۹۳۳
 ۹۳۴
 ۹۳۵
 ۹۳۶
 ۹۳۷
 ۹۳۸
 ۹۳۹
 ۹۴۰
 ۹۴۱
 ۹۴۲
 ۹۴۳
 ۹۴۴
 ۹۴۵
 ۹۴۶
 ۹۴۷
 ۹۴۸
 ۹۴۹
 ۹۵۰
 ۹۵۱
 ۹۵۲
 ۹۵۳
 ۹۵۴
 ۹۵۵
 ۹۵۶
 ۹۵۷
 ۹۵۸
 ۹۵۹
 ۹۶۰
 ۹۶۱
 ۹۶۲
 ۹۶۳
 ۹۶۴
 ۹۶۵
 ۹۶۶
 ۹۶۷
 ۹۶۸
 ۹۶۹
 ۹۷۰
 ۹۷۱
 ۹۷۲
 ۹۷۳
 ۹۷۴
 ۹۷۵
 ۹۷۶
 ۹۷۷
 ۹۷۸
 ۹۷۹
 ۹۸۰
 ۹۸۱
 ۹۸۲
 ۹۸۳
 ۹۸۴
 ۹۸۵
 ۹۸۶
 ۹۸۷
 ۹۸۸
 ۹۸۹
 ۹۹۰
 ۹۹۱
 ۹۹۲
 ۹۹۳
 ۹۹۴
 ۹۹۵
 ۹۹۶
 ۹۹۷
 ۹۹۸
 ۹۹۹
 ۱۰۰۰

سغرت گات بیغ مها ملي د دالم قران ان الله تجز
 الصدقین ارتقین بهو الله تعالی ممالس کبجیدن
 قد سچل اورغ بیغ ممبری صدقه برمول جکلو هرت این
 قران سچل همب الله جوکي مک هارس د بریکان حقا
 مریکیت قد کنیک این دالم سائت کسکارن ادای اقبیل
 عمر عبدالعزیز منغر کناپ اینت مک لال ای مناس
 دان برکات بنرله کتام اینت سرت د سورهین جوک
 قریندهارن اینت دان د بری بلنج اکن مریکیت
 بارغ بیغ دانت ادقون تنکال مریکیت مغهندالی قولغ
 مک عمر عبدالعزیز برکات هی معلم سغرت کام مغدوکن
 حال سچل اورغ اینت کقد ال مک هندقله اک قول
 مغدوکن حال ال قد توهنک کارن د دالم کسکارن جوک
 ال ترلیه در قد مریکیت مک معلم اینت مغتکنکن
 گدو تاشپ سرت تغاده کلاشت مغداف قبله لال مباح
 دعا دغن کناپ یا الهی یا گوهنک بیغ ترلیه مغتهوی
 حال همبام این کارن سواة قون تباد ترسمبرن در قدام
 سغرت عمر عبدالعزیز کسکیتن سچل همبام دالم کسکارن
 مک اتکو قون مغسهانی کراپ اکن کسکارن اینت بیغ پات
 قدام مک دچرتراکن بهو بلم لاکي سده دعا اینت مک
 قله داتغ اون داتس مریکیت دان قورن هوجن دان
 سرت هوجن اینت جاته سوات ناکي دیاتس بات قد
 هداقن مریکیت مک قچچه دان کلور در دالمپ سوات
 قرطس بیغ ترسورت داتسپ هد جرأت من الله العزیز
 الی عمر ابن عبدالعزیز انه حرمن النار قین انیله
 سورت در قد الله تعالی بیغ مهملی کقد عمر عبدالزیز
 بهو سن ای مردهیک در قد اثی نازک حکایته ان سورغ
 قتهول سچل لشکر ابو علی الیاس نساپ بیغ دکنان

سائت جرددي دان انصاف دان بچتفسان اداپ قد
 اذمار سپک اورغ زمان ایت دان اد دالم فیڤری ایت
 سورغ شیخ ابو علی دقق نمای مک شیخ ایت
 قری منداقتنن ابو علی الیاس ایت کارن قدرجانی
 ایت دان ابو علی الیاس ممبری حرمة قد شیخ ایت
 دقق ای دودق دهداقتنی دغن اداب دان برکات
 قری یا سودار اک اجرین اقاله اک بارغ یغ اخلو ناه
 مک شیخ ایت برکات جکلو اخلو ممبری جواب دغن
 کبنارن قد اک مک بارغ یغ اک تاه اینقون اک برقیالن
 در قدم سقایی اک دافت متاجرکن کام مک کات قغھول
 ایت بایقله انشا الله تعالی مک شیخ ایت بدق
 اخلو کاسه الی هرتام اتو الی ستروم دغن جنر کتام اوله
 کارن یغ دمکین مک کات قغھول ایت اک کاسه الی
 هرتاک جوکی مک کات شیخ ایت جنای اخلو دانت
 منگیکن ککاسهم ایت ددالم دنیا دان قیان ممبراو ککاسهم
 سرتام دالم اخره مک قغھول اینقون مناشس سرت کدی
 یا شیخ جنرله کتام ایت بهو قوهن سپک قغھون دان
 کادان سکلین کبجیکن ان دالم قریکسانم ایت دغن
 سبرم ت جو ادان *

VERTALINGEN.

UITTREKSEL UIT DE GESCHIEDENIS VAN MAHMOED, SULTHAN VAN BADAR. (*)

Toen Zijne Majesteit omringd door de rijksraden, te middernacht nog niet in het paleis gegaan zijnde, handelde en sprak over de instellingen der Vorsten, die voor hem geweest waren, was er eene zijner kamerjuffers genaamd *Setie Djelicka*, die zijne rustkoets bewaakte: zij dacht bij zich zelve. „Hoedanig mag toch de gewaarde, „ wording van den *Sulthan Mahmoed* zijn, wanneer hij op dezen „ bloemen matras rust? Welaan laat ik er de proef van nemen, ter „ wijl Zijne Majesteit nog niet binnen is om te rusten;” nu legde zij zich er op neder, sluimerde in, en werd bewusteloos door de weelderigheid der aandoening; vervolgens ging de *Sulthan Mahmoed* naar binnen en de rijksraden en legerhoofden keerden allen van de verschijning (ten hove) terug. Toen Zijne Majesteit binnen in het paleis kwam om te rusten, nam hij volgens gewoonte eenen ijzeren staf, die bij de deur stond en stak dien in zijne legerstede, om dat hij argwaan voedende, soms eenig leed duchte; bemerkende dat er iemand in zijn ledikant op den bloemen matras sliep, sloeg hij rond en raakte het hoofd van *Setie Djelicka*, zoodat het bloed er uitgudste; hevig verschrikt, stond zij op: Zijne Majesteit ziende dat het hoofd van *Setie Djelicka* ingeslagen was en het bloed er uitstroomde, sprak hij: „ ellendige hond! uw harte is trotsch; daar gij vermetel (genoeg) „ zijt, op mijne rustkoets te slapen!” Al de hofbewoners vreesden sidderend, ziende Zijne Majesteit toornende; hoogstdezelve zeide tegen de kamerdinaresfen; „ brenge deze wederspanning naar buiten en

(*) Aziatische stad in Hindostan, provincie Bejapour, aan den zuidkant van de Krishua, 95° 18' L. 16. 40' N. B. Zie s. VAN WUK, *Aardrijkskundig Woordenboek*.

bindt haar tot morgen vroeg, dan zal ik haar vonnis opmaken;" nu werd *Setie Djelieka* door de kamerdiensers naar buiten gevoerd en onder het paleis vastgebonden tot des morgens vroeg. De dag brak aan, en *Sulthan Mahhmoed* ontwaakte; stond op en zat neder op eene sofa omgeven door alle hofjuffers en dinaresers. Zijne Majesteit heval *Djaman* den rijksbestuurder te roepen; dezelve kwam hem en knielde en heweest zijne hulde met angst, omdat het gelaat van Zijne Majesteit veranderde: de Vorst gaf last om *Setie Djelieka* gebonden en met haar behlood hoofd voor hem te brengen, en zeide: „he rijksbestuurder *Djaman*, vraag die wederspannige of zij vermetel en trotsch genoeg is zich te verlostouten eene daad te plegen, die haar niet betaamt." *Djaman* boog zich eerbiedig, zeggende: „voortreffelijk! gebieder der wereld," en vroeg haar, „zeg ellendige! waarom zijt gij zoo vermetel om eene neiging opte volgen die u voltrekt niet voegt?" *Setie Djelieka* antwoordde, zeggende: „ô! verstandige, wijze, en voorzichtige rijksbestuurder, die kennis bezit en bereids segtvaardige vonnissen over dienaren en onderdanen geveld hebt; de reden dat ik op dusdanige wijze gehandeld heb (is deze): ik dacht en overwoog hoe aangenaam de koninklijke rustplaats toch zijn moest, daar de goedertieren doorluchtige *Sulthan Mahhmoed* er menig tiental jaren op gerust had, ik nam er de proef van, voltrekt zonder oogmerk om te slapen; ingevolge de beschikking van God den Allerhoogsten, bezwijmde ik, en was van mij zelve onbewast; Zijne Majesteit naderde, ik was nog bewusteloos, hij kwam nêr het voorhof binnen en door het weelderige dat ik gevoelde, was het mijn lot, ô! verstandige rijksbestuurder dat ik een oogenblik doorsliep, en de smerten, die ik daar voor gevoel, zijn veertig of vijftigvoudig; ik ontwaar de straf Gods over mij." De *Sulthan Mahhmoed* vroeg nu hoeveel jaren hij (op dat bed) geslapen had, en hoeveel straffen hij van God zou ondervinden, op den dag des oordeels, daar hij zoo zeer begeerig was geweest naar wereldsche grootheid en glorie.

Nu sprak *Setie Djelieka* met eerbied zeggende: „heeft mijn meester het verhaal niet gehoord van *Salomon* den Profet Gods, die ook de gunsteling Gods was; hij werd Koning van al de rijken der wereld, vele Vorsten, die onder Zijne Majesteit stonden waren zijne wetten onderworpen; tien duizend prinsessen strekten hem tot vrouwen, goede en booze geesten stonden onder zijn bewind, al het gedierte onder zijn gebied, hij vreesde God, verzuimde zijnen dienst niet en werd dus doende door God, die altoos te prijzen en de allerver-

hevenste is, met luister in de wereld begunstigd; hoe groot nu de glorie van het rijk *Badar* en van de prinsessen ook zij, is dezelve toch niet gelijk aan dien staat, welken ik opnoemde; wat nu mij betreft, ik ben begrepen in het hoek des noodlots; waar zou ik den dood ontvlieden en hoe zou ik mij aan het oordeel Gods en des Konings onttrekken." Toen *Sulthan Mahhmoed* het verhaal van *Setie Djelieka* hoorde weende hij en uitte den naam van God, den zeer heiligen, die het heelal schiep; daarna beval hij, *Setie Djelieka* los te laten, vroeg haar om vergiffenis, gaf haar hare vrijheid, en schonk haar vele goederen; *Setie Djelieka* knielde zevenmaal aan de voeten Zijner Majesteit, hief hare handen ten Hemel en bad dat het leven van Zijne Majesteit, door God in de vereering van zijner dienst mogt worden verlengd. Op dat zelfde tijdstip gaf de Vorst last om de aanzienlijken der stad te vergaderen; dezelve verschenen benevens al de rijksbestuurders, voor hem, en nu zeide Zijne Majesteit; „hoort gij alle zoo groote als aanzienlijke, mitsgaders gij rijksbestuurders en legerhoofden! ik geef op heden het rijksbewind van *Badar* aan den rijksbestuurder *Djdmān* over, het goede en het kwade (alles) vertrouw ik aan hem; hoort gij alle naar zijne bevelen en vonnissen die met de wet Gods overeenstemmen; ook mijne dochter de Prinses van *Badar* vertrouw ik hem toe."

..Toen Zijne Majesteit gesproken had, bogen zich allen wenende en zeiden, „ó gebieders der wereld! verwaarts wil zich Uwe Majesteit begeven?" waarop hij antwoordde; „ik wil naar *Mekka* gaan om God, die altoos te prijzen en de verhevenste is, te dienen voor al mijne zonden."

UITTREKSEL UIT EEN VERHAAL VAN
CHATAM THAJA.

De geschiedschrijver meldt dat er ten tijde van *Chatam Thaja* drie koningen bestonden, welke door de geheele wereld beroemd waren, en dat ieder derzelve wedijverde om de edelmoedigste te zijn. De een was koning van Roem (*) de ander van Syrië, en de derde van Jemen; tijdens hunne regering was *Chatam Thaja* zeer beroemd; alle vorsten die over hem hoorden spreken, werden beschamd, en hem vijandig; zij zeiden: „voorwaar! wij zijn vorsten, die alle landen tot ons trekken, wij bezitten legers, vele onderdanen en schatten, en daarenboven zijn wij edelmoedig: hoe is het nu mogelijk, dat iemand uit de lage klasse der Arabieren, zich voor edelmoediger doet achten, dan wij:—ieder die vorsten wilde *Chatam Thaja* verdooven, en op de proef stellen. De eerste die hem beproeven wilde was de koning van Roem, dezelve sprak tegen eenen zijner rijksbestuurders: „voorwaar, ó rijksbestuurder! ik hoor dat er een Arabier, genaamd *Chatam Thaja* is, die, volgens hetgeen men mij meldt, thans door niemand in edelmoedigheid geëvenaard wordt, terwijl zijne roem door alle landen vermaard is; mijne faam wordt niet bestempeld met den naam van edelmoedigheid, zulks behaagt mij in het geheel niet, daarom zal ik thans beproeven de waarheid van dat gerucht te onderzoeken, of het al of niet echt is; ik heb inderdaad gehoord dat *Chatam Thaja* een paard heeft, dat hij zeer bemint, hetzelfde staat altijd voor hem, en hij bewaakt het gelijk hij zijne ziel bewaakt, dat paard vraag ik nu van hem. De rijksbestuurder zond nu een' afgezant naar Arabië, met behoorlijke geschenken, benevens eenen brief voor *Chatam Thaja*; deze afgezant kwam in de plaats van *Chatam Thaja* aan op een tijdstip dat het door de beschikking van God den Allerhoogsten, zoo sterk regende en woei dat niemand heen nog weder kon gaan om iets te verrigten, het was reeds nacht, en er was bij *Chatam Thaja* niets gereed om hem er op te onthalen: *Chatam Thaja* bragt den afgezant in een goed

(*) Het is mogelijk dat hierdoor Konstantinopel bedoeld wordt, zulks is echter onzeker, men (Zie ۳۰۳).

huis, behandelde hem eerbiedig, en onthaalde hem op hetgeen hij had; daarna vroeg hij hem: „welke behoefte heeft mijn heer om bij mij te komen”; „ik heb geene behoefte”, antwoordde de afgezant, „dan alleen u te bezoeken”, en maakte in dien nacht geene melding van al hetgeen hem de koning van Roem had aanbevolen; *Chatam Thaja* ging eten zoeken om hem te vergasten, doch niets dan zijn geliefkoosd paard vindende, slagte hij hetzelve, diende het dien nacht aan den afgezant voor, en begaf zich vervolgens weder naar zijne woning. Toen het dag geworden was, ging *Chatam Thaja* naar den afgezant, die hem den brief, benevens de geschenken van den koning van Roem overhandigde; *Chatam Thaja* den inhoud van dien brief vernemende, welke den wensch van den koning van Roem betrekkelijk het (geslagte) paard bevatte, werd hij zeer aangedaan, verbleekte, en was niet in staat tegen den afgezant te spreken; de afgezant zijnen toestand ziende, en vermeenende dat *Chatam Thaja* sterk aan zijn paard verkleefd was, en anders bestond dan men aan den koning van Roem gemeld had, zeide: „he *Chatam Thaja!* indien gij dat paard niet met genoegten geeft, bekommer er u dan niet over, en laat mij weder naar mijn land gaan”. *Chatam Thaja* antwoordde: „ô afgezant des konings van Roem, indien ik duizend zulke paarden had, en er iemand was die er mij om vroeg, zou ik hem dezelve geven, hoeveel te meer den koning van Roem die mij om een paard vraagt; waarom zou ik niet verontrust zijn, daar het mij bedroeft, dat ik in den verloopenen nacht, aan u vroeg of gij enig oogmerk met uwe komst tot mij hadt, en gij mij antwoorddet, geen ander oogmerk te hebben, dan mij te bezoeken; waarop ik dat paard geslagt heb; dit is het dat mij bedroeft, daar ik onvoorzigtig geweest ben;” *Chatam Thaja* ging nu verscheiden paarden zoeken, die voor vorsten geschikt waren, benevens kostbare geschenken tot een aanbod voor den koning van Roem en hij verheugde tevens het hart van den afgezant, die vervolgens tot zijnen vorst terugkeerde, denzelven de geschenken van *Chatam Thaja* aanbod, en al deszelfs omstandigheden verhaalde. De koning van Roem de woorden van den afgezant hoorende, zeide: „het is dan waar hetgeen men alom over de edelmoedige geaardheid van *Chatam Thaja* verspreid heeft; hij is de ware weldoener!” Daarna werd de koning van Roem zeer bevriend met *Chatam Thaja*.

Door het bovenstaande verhaal werd de naam van *Chatam Thaja* bij alle vorsten beroemd.

TWEEDE ARTIKEL.

De tweede, welke *Chatam Thaja* op de proef stelde, zegt de geschiedschrijver, was de koning van Syrië, die op het hooren dat de faam deszelfs edelmoedigheid alom had bekend gemaakt, beschaamd werd, en zeide: „ ik regeer een zeer groot rijk, bezit schatten, magt en edelmoedigheid; hoe kan nu tot in Roem de naam van een mijner onderdanen vermaard worden, die zijn verblijf in de wouden en op de velden houdt, en geiten, kameelen en paarden hoedt; welaan, ik zal hem thans op de proef stellen, door iets kostelijks van hem te vragen, dat hij niet in staat is te leveren, ten einde hij schaamte verwerve bij alle koningen en onderdanen.”

Daarop zond de koning van Syrië eenen afgezant naar *Chatam Thaja* om van hem honderd kameelen te vragen, met rood haar, lange manen, zwarte oogen, en twee hooge pooten; zulks deed hij omdat dusdanige kameelen allermoeijelijkst te zoeken zijn; want bij de vorsten zijn er niet veel meer dan vier of vijf stuks.

Toen de afgezant van den koning van Syrië bij *Chatam Thaja* gekomen was, maakte hij hem met al de wenschen van zijnen vorst bekend; *Chatam Thaja* de woorden van den afgezant hoorende, verheugde zich uitermate, en onthaalde denzelven behoorlijk op spijs en drank; vervolgens zocht hij onder zijne eigene kameelen, doch vond er geene zoo als de koning van Syrië verlangde, nu beval hij om bij al de Arabische volksstammen en herders te onderzoeken, wie of kameelen bezat, zoo als de koning van Syrië die verlangde. „ Wat men er ook voor vraagt, (zeide hij) zal ik er ten volle voor geven. Nu ging er een herder dusdanige kameelen opzoeken, en door de besturing van God den Allerhoogsten, duurde het niet lang of hij kreeg honderd kameelen, zoo als de vorst van Syrië die wenschte: *Chatam Thaja* wachtte slechts twee maanden om den prijs van de kameelen te betalen, vervolgens rustte hij die kameelen uit, deed dezelve van verscheiden geschenken vergezeld gaan, en vervrolijkte het gemoed van den afgezant. Alles in gereedheid zijnde, keerde de afgezant terug; in de hoofdstad van Syrië gekomen zijnde, hooft hij al de kameelen en geschenken van *Chatam Thaja* den koning aan. Toen de koning van Syrië al de kameelen,

benevens de andere geschenken zag, stond hij verwonderd, en zeide: „voorwaar ik heb *Chatam Thaja* op de proef willen stellen, maar nu is 'ij in schulden gewikkeld, door dat hij mijne wenschen bevredigt; inderdaad, hij is de weldadige van dezen tijd.” De honderd kameelen beval de koning van Syrië met allerlei kostbaarheden te beladen, en aan *Chatam Thaja* terug te zenden. Tijdens dezelve bij *Chatam Thaja* aankwamen, liet hij derzelver eigenaren roepen, en gaf hun hunne kameelen met derzelver gansche vracht; houdende hij niets van de gift des konings voor zichzelve. De afgezant keerde tot zijnen vorst terug, en gaf denzelven al het voorgevallene dat hij betrekkelijk *Chatam Thaja* gezien had te kennen; de koning van Syrië dit berigt hoorende, zeide: „voorwaar! geen mensch kan zoo handelen, gelijk *Chatam Thaja*, hij is volmaakt weldadig, niemand handelt zoo en niemand gelijkt hem in deze eeuw.”

DERDE ARTIKEL.

De derde vorst was de koning van Jemen: hij was een weldadig vorst, en had eene milde hand, hij werkte en beraadslaagde steeds om wel te doen; het was in dien tijd zijne begeerte, dat niemand dan hij zelf met den naam van edelmoedig bestempeld werd; de bezigheid van dien vorst was, dagelijks al de beklagenswaardige omstandigheden der armen, die in zijn rijk waren te onderzoeken, en allerlei verkwikkingen aan de dienaren Gods, 's morgens en 's avonds te verschaffen; hij voedde volstrekt geenen argwaan tegen iemand, die anderen dan hem edelmoedig noemde; doch toen hij hoorde, dat de faam de edelmoedigheid van *Chatam Thaja* vermaard maakte, toornde hij, werd zeer hevig gegriefd en zeide: „voorwaar! die *Chatam Thaja* is maar een boschmensch onder al de onderdanen, hij is volstrekt geen vorst, hij is volstrekt geen rijksbestuurder, hij is geenzins vermogend, en hoeveel schatten heeft hij, die door hem aan anderen gegeven worden? immers hetgeen hij bezit, bestaat alleen in eenige paarden, runderen, en geiten, die door hem gchoed worden; en hoeveel kan hij in de wildernissen en op de velden van zijne goederen, aan de armen geven, die hij in een jaar onderhoudt; ik kan meer verzorgen, ik geef spijis tot eene aalmoes aan de armen en begiftig de bedelmonnikken dagelijks met honderd kleedingstukken; hoe is het nu mogelijk, dat men in mijne tegenwoordigheid *Chatam Thaja* thans met den naam van edelmoedig bestempelt!

Naderhand kwam er een afgezant van eenen westerfchen vorst (*) bij den koning van Jemen, welke hem (afgezant) op verschillende spijzen, dranken en allerlei lekkernijen onthaalde en met ontelbare kostelijke kleederen begunstigde: vervolgens zat de koning neder, zich verheugende, en vroeg den afgezant naar nieuws van andere bewoonde Janden; door den afgezant werd het allereerst over de deugden, daden, edelmoedigen inborst, en gastvrijheid van *Chatam Thaja* gerept; toen de koning het gezegde van den afgezant hoorde, voelde hij zijn hart verschroeyen, doch openbaarde zijn hartzeer niet, denkende bij zichzelf; „alle menschen volgen elkander in het prijzen van *Chatam Thaja*, zonder te bepalen wie hij is, van welke afkomst hij zij, of hoedanig hij vermogend is, om alle menschen gastvrij te behandelen; nu wordt het tijd dat ik last geve hem te verdelgen, opdat zijn naam verdwijne.” Vervolgens beval de vorst een' zekeren roover te roepen, die door zijne slechtheid berucht was, omdat hij zich over geene menschenziel ontfermde; dezelve kwam, de vorst schonk hem goud en zilver, en zeide tegem hem: „he, roover! indien gij eene mijner zaken wilt uitvoeren, zal ik u schenken wat gij begeert”! de roover antwoordde: „ô mijn g bieder, vorst der wereld! welke zaak bedoelt mijn meester.” De vorst van Jemen zeide: „er is een zeker man met name *Chatam Thaja*, uit het geslacht der *Thajas*, digt nabij de grenzen van Syrië, begeef u derwaarts, en zoek hem met uwe kunstgrepen te dooden; als gij hem zult gedood hebben, breng dan zijn hoofd bij mij; indien gij, hetgeen ik zeg, uitvoert, zal ik voorzeker uwe wenschen bevredigen”; toen de roover deze woorden des konings hoorde, verheugde hij zich, en dacht bij zichzelf: „dusdanige daad verrigtte ik steeds; om een afgesleten kleed vermoordde ik iemand, hoeveel te meer zou ik zulks om een wollen (of) lakens kleed niet doen”; vervolgens nam hij afscheid en begaf zich naar den kant van Syrië, *Chatam Thaja* zoekende; na eenigen tijd kwam hij in een gehucht nabij Syrië, en ontmoette een' jongman, die een voordeelig voorkomen had; op deszelfs gelaat waren de kenmerken van edelaardigheid zigbaar, en zijne woorden waren allerinnemendst, zijn gemoed was goedaardig en zijn hart medelijdend; deze jongeling vroeg: „he, mijn broeder! van waar komt gij, en werwaarts wil mijn broeder zich begeven”; de roover antwoordde: „ik kom uit Jemen en wil naar Syrië gaan”; „welnu, mijn broeder”! zeide de jongeling, „ik verlang inder-

(*) Waarschijnlijk uit Barbarië.

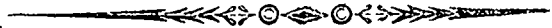
daad dat gij u toch van daag ten mijnen huize vermaakt, en er van nacht vertoeft, opdat ik u voordiene van het-een ik heb, en uw hart vervrolijke, vervolgens kunt gij u begeven werwaarts het u belieft." Toen de roover die woorden van dien jongeling hoorde, verheugde hij zich, en begaf zich naar deszelfs woning; hij werd door dien jongeling op verschillende spijzen en dranken behoorlijk vergast, en zoo iets als die jongeling hem voorzette, had hij nog nimmer gezien of gegeten, daarom preee hij denzelven met verschillende loftuitingen, en wel met toegengenschap; des nachts sliep hij genoe- gelijk ten huize van dien jongeling, en toen de dag aanbrak nam hij afscheid van denzelven, ten einde zich naar het voorwerp zijner bedoeling te begeven; doch de jongeling zeide: „ô mijn broeder! indien het mogelijk was dat gij hier nog twee of drie dagen vertoeft, zou ik u naar mijn vermogen vergasten, ten blijke van de oprechte vriendschap mijns harten jegens u"; de roover antwoordde: „wel mijn broeder! indien het niet was uithoofde eener moeilijkheid, die op mij rust, zou ik hier voorzeker nog eenige dagen vertoeven; wat uitvlugt schiet mij nu over daar ik eene netelige zaak moet verrigten, en daarom niet blijven kan om mij met mijnen broeder te vermaken, zoo lang ik dezelve nog niet uitgevoerd heb; de jongeling vroeg nu: „ô mijn broeder! waarin bestaat toch uw bezwaar en ongerustheid, waardoor gij hier niet kunt vertoeven, indien gij mij zulks zegt, zal ik u voorzeker niet al wat in mijn vermogen is bijstaan en alle zwaarmoedigheid uws harten verlijten; doch welke zijn thans mijne hulpmiddelen, daar mijn heer mij dat bezwaar niet wil mededeelen"; toen de roover die woorden hoorde, zweeg hij, en beraadslaagde in zijn genoeud, „deze taak is in het geheel geen gemakkelijk werk om uit te voeren, het zal wel goed zijn dat ik eenen makker zoek, die een verstandig man is, en ook een geheim kan bewaren, ten einde ik met hem over mijne zaak kan raadplegen (een verstandig man kan ook een geheim bewaren); deze jongeling nu, zou ik volgers mijn oorbel kunnen verzoeken om met hem te beraadslagen"; ondertusschen dardde hij denzelven zijn geheim nog niet openbaren; eene hevige benardheid lag op zijn gelaat, hij kon geene woorden meer voortbrengen, en zweeg in zijne bangstheid; de jongeling den toestand des roovers zievde, zeide: „ô dienare Gods, uwe benardheid is mij reeds gebleken, waarom vreest gij mij die te openbaren, daar, voorwaar! God de Allerhoogste al de geheimen zijner dienaren weet; wijders zou ik u in het bezwaar dat

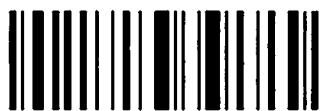
gij mij niet zeggen wilt, gemakkelijk behulpzaam kunnen zijn"; de roover die woorden hoorende, zeide: „ô mijn opregte vriend, weet dat ik een Arabische woestijnbewoner ben, uit het rijk Jemen, en dat er onder al de woestijnbewoners geen mensch slechter is dan ik, ook ben ik de grootste dief en leugenaar, mijne slechtheid is berucht bij alle inwoners van Jemen, wiens koning eene zaak van eenen slechten aard had, en zijnen rijksbestuurder beval den aller-slechtsten man te laten zoeken; ik stond als de slechtste in het land bekend, en men bragt mij voor den koning van Jemen; toen dezelve mij zag, schonk hij mij verscheidene schatten, en zeide: „indien gij zoodanige daad verrigt, als ik verlang, zal ik u voorzeker nog zeer veel goud, zilver en andere kostbaarheden schenken"; nu vroeg ik: „ô mijn meester! koning der wereld, welke daad is dat, en de Koning van Jemen antwoordde: „gij moet eenen man dooden genaamd *Chatam Thaja*, de plaats zijner woning is naar de zijde van Syrië; ik zeide ô mijn gebieders, heer der aarde," ik ben een arme woestijnbewoner, een dief die in de wildernissen en op de velden mijn verblijf hou, tot drank heb ik brak poelwater en mijn spijs bestaat uit ratten en sprinkhanen;" vervolgens volgde ik, uithoofde mijner groote elende den wil van den Koning van Jemen en beloofde hem die daad te zullen verrigten; maar nu ben ik met mijnen eigen toestand verlegen, daar ik niet weet wie die *Chatam Thaja* is en waar het geslacht der *Thaja's* zich bevindt; hieruit ontfiaat nu mijn netelige toestand. „De jongeling de woorden van den roover hoorende, lachte en zeide: ô mijn broeder bekommer u over deze zaak niet, dezelve is zeer gemakkelijk uit te voeren, daar ik *Chatam Thaja* ken, en hem u zal aantoonen; zulks hoorende verbrugde hij zich; de jongeling zeide wijders, „ô mijn broeder weet dat de afstammelingen der *Thaja's* in dit gehucht zijn en dat de persoon *Chatam Thaja* zich onder hen bevindt, indien gij mijne woorden wilt opvoigen zal uwe zaak gelukken! „ô mijn broeder zeide de roover ik heb mijne ziel reeds in uwe handen bevolen, hoedanig is uw raad? „de jongeling zeide; „ô mijn broeder er is een vlek, zijnde eene zeer eenzame plaats die tot verlustiging voor *Chatam Thaja* dient, en door niemand bezocht wordt; wanneer hij op die plaats komt, eet en drinkt hij, bedekt zijn hoofd met eenen doek en bindt zijn paard voor zich vast, op dat tijdstip van den dag (als hij daar is) begeeft gij u naar die plaats, bespoedigt het oogmerk des Konings, beslijgt het paard, vliegt haastig van die plaats en keert terug waar het

u behaagt: bterna wees de jongeling die plaats den roover aan, gaf hem een zeer fcherp mes en zeide; „ nu mijn broeder! morgen komt *Chatam Thaja* hier; beraadslaag ingevolge uw gevoelen. Alle woorden van dien jongeling, werden door dien roover opgevolgd; des morgens vroeg bezaf zich *Chatam Thaja* naar dat vlek, at en dronk en na het eindigen van zijnen maaltijd ging hij slapen, zijn hoofd had hij met een kleed toegedekt, en zijn paard voor zich gebonden: door den wil van God den Allerhoogften kwam de roover aan; op het oogenblik dat hij den jongeling zou slagten, dacht hij bij zich zelve;” de faam van *Chatam Thaja* is door de geheele wereld beroemd geworden als zeer edelmoedig en weldadig zijnde, waarom zou ik hem vermoorden zonder zijn gelaat gedurende zijn leven gezien te hebben; nu opende hij het dekkleed van deszelfs gelaat, en het aangezigt van dien jongeling, ziende viel hij aan deszelfs voeten, dezelve kuste en zeggende: ó mijn vriend! wat is dit voor eene handelwijs? het betaamt u niet dastanig te handelen: de jongeling zijne woorden hoorende, antwoordde: wel mijn broeder wat zoude ik doen, want de geen die *Chatam Thaja* genaamd is ben ik, en mijn hoofd is dit, het welk door den Koning begeerd wordt; welk ander bedrog schoot mij over buiten deze handelwijs? Hierop werd de roover door *Chatam Thaja* naar zijn huis gebragt, die hem onthaalde, en goederen schook, die hem voegden; vervolgens nam de roover afscheid en keerde naar zijn land; in het landfchap Jemen gekomen en vervolgens voor zijnen Koning verschenen zijnde, gaf hij denzelven de zaak betrekkelijk *Chatam Thaja* met al hare omftandigheden te kennen; de Koning zulks hoorende weende en zeide: „ voorwaar *Chatam Thaja* is edelmoedig, weldadig, en van hooge afkomst, hij is openhartig en dapper.” Na het gebeurde werd de Koning van Jemen met *Chatam Thaja* tot aan zijnen dood toe bevriend; wijders had *Chatam Thaja* de gewoonte om alle nachten vuur te doen branden op dat er gastea zouden komen; wanneer er nu in veertig dagen niemand bij hem kwam, vermeende hij dat er eene straf van God den Allerhoogften op hem rustte. Toen *Chatam Thaja* gestorven was werd hij begraven, en toen op eenen zekeren tijd het water dat zeer hoog werd zijnen grafplaats dreigde te vernielen, verzamelden zich al zijne bloedverwanten om zijn gebeente te verplaatsen; zij wroetten het graf van *Chatam Thaja* op en zagen dat zijne ledematen van hunne gewrichten gefcheiden waren; doch dat zijne rechterhand die niet los was, naar de hand van een levendig mensch gelceek, dezelve was nog niet door

de aarde verteerd; het gerocht daarvan verspreidde zich bij al de inwoners des lands en al zijne bloedverwanten begaven zich tot de wijzen, om hun die omstandigheid te openbaren, en deze zeiden: „ uithoofde hij altoos met de regterhand alle menschen begiftigde, daarom is dezelve niet door de aarde verteerd; en bevindt zich in dezen staat.”

السر للعرب العالمين *

00057994

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 16 January, 2016

